

שְׁוִיתִי ה' לְגָדִי תְּבִיד

ג נח נחט נחמן מאומן

סֶפֶר

ימֵי מֹהָרְגַת

למְהֻדָּרָה זו נוֹסֶף הַקְנָטָרָס

ימֵי הַתְּלָאות

ס' 31

נְתָנוּ נְתָנוּ מְאֹורָם

מפתחות

הקדמה לחלק ראשון	ג
חלק ראשון	ט
הקדמה לחלק שני	רט
חלק שני	רוי
הקדמה לימי התלאות	תמן
ימי התלאות	תמה

ספר

ימי מוחָרְגַת
מלך ראשון

בז יסִפֵּר מענין התקרבות מורהנו הָרָב
הצדיק רבי נָתָן זֶכֶר צָדִיק וְקָדוֹשׁ
לברכה, אל רבינו הקדוש אור הגנוו
והצעלם, בבוד קדשת מורהנו הָרָב
רבי נחמן זכר הצדיק וקדוש לברכה
מברסלב, והעתים אשר עבורי עלייו
מיום התקרבותו אליו עד יום
הסתלקותו זכרונו לברכה, וכמה
סיפורים נפלאים מרובנו זכרונו
לברכה וכו', מבואר בהקדמה, לך
נא ראה שמה.

הקדמה

אמיר המעתיק: ידוע מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה
 (אבות א, ז): לא הבודרש הוא העקר, אלא המעשה.
 ואמרו עוד (שם ד, י): גדור התלמוד, שמ比亚 לידי מעשה.
 והנה בכלל תורהנו הקדושה יש גופי תורה, שהן כל
 ההלכה, שטבאריםן כל מצוות התורה ומורין לנו את הדריך
 אשר נלך בו, ויש גם-בן ספר תורה, שהם פרשיות
 הרבה שבספר בראשית, שמאות וכו'. וכן בכלל תנ"ך ותורה
 שבעל פה, יש בהם שני אפניהם הנ"ל. והנה מציננו,
 שהתחלה תורה הקדושה היא דיקא מהספרים הקדושים,
 ועל דרך שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י בראשית א):
 לא היה צריך להתחיל תורה אלא מ"החדש הזה לכם"
 וכו', אלא משום "כח מעשיו הגיד לעמו" וכו', ועל-פי
 פשוטו גם-בן, כי בשים שאף-על-פי שעיקר תכלית למוד
 התורה הוא המעשה הטוב, אף-על-פי-בן: גדור תלמוד,
 שטביא לידי מעשה. כמו-בן: גמורים מעשי ה', ונדור כח
 הספרים שבתורה. כי מלבד תعلומות חכמה וסתרי
 תורה, אשר נעלם בהם, מבאר הרבה בזה בזוהר הקדוש,

מלבד זה גם על-פי פשוטו הן הם עקר יסוד תורתנו הקדושה. כי על-ידם נתחיק ונתעורר לב האדם ברשפי אש שלחהบทיה ללמוד התורה ולהגנות בה יום ולילה ולקים בכל הפתוח בה ולהאמין בכל סודותיה, שהם בוחינת: הנסתירות - לה' אלקינו. מאחר שרואה ולומד כל ספר מעשה-בראשית וספר כל הדורות מארם ועד נח ומanche עד אברהם וכו' וכו', עד שיצאו ישראל ממצריים וכו', ואכלו את המן ארבעים שנה, וכו' לקבלת התורה וכו', עד שנכנסו לאرض-ישראל וכו' - על-ידי כל זה נתעורר לב האדם ללמוד התורה ולקומה. וכן בתורה שבעל-פה מצינו ביציא בואה, כי יש בה הלוות ואגדות, ואמרו רבותינו וכורונם לברכה בספריו, פרשת עקב: ולדבכה בו - הזרשי רשות אמרו: רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם, למד הנדרה, שמתוך לך אתה מכיר את הקדוש-ברוך-הוא ומדבק בדרכיו. וכן אמרו במקילתא, פרשת בשלח: והישר בעיניו תעשה - אלו אגדות משכחות, הנשמעות באוני כל אדם. ואמרו ב"תנא-דבירה אליהו", פרק ב: בכל הארץ יצא קום - אלו הגדות, שמקדשין שמו הגדול בהן. וכן עוד הפלינו רבותינו וכורונם לברכה במקומות הרבה בעניין למוד ההגדות שבתורה, והכל מפני שהן ממשיכין לב האדם ומעוררין אותו לעובדו יתברך ולקיום התורה:

ימ' מוחגן"ת

ה

והנה, בכלל הור ודור עקר לForRow התורה וקיים התורה
וקיום כל קדשות ישראל, הכל הוא רק על-ידי
חכמי ההור, שהם הצדיקים הגדולים שבעל דור. וכךין
שדרךו רבותינו זכרונם לברכה במשפט מגלה, דף יא: ואף
גם זאת וכו' - לא מאסתים - בימי פשדים, שהעמדתי
ליהם דניאל וכו', ולא געלתים - בימי יונאים, שהעמדתי
ליהם שמעון הצדיק וכו' להפר בריתם אתם וכו', שהעמדתי
ליהם בית רבי וחכמי דורות וכו'. וכן אמרו רבותינו זכרונם
לברכה (מפות כב): במה טפשאי וכו', רקמי מקמי ספר-
תורה ולא קימי מקמי צורבא מרבען וכו':

והנה בענין הצדיקים יש גם שני בוחנות הנזירות
לעיל, כי מלבד החדושי תורה הנפלאים שמותגלים
על ידם שמבייאין את האדם לידי מעשה וקיים התורה,
אלא אף גם הספורים הקדושים שמספרין מהם יש בהם
כח גדול לעזרך לב האדם לעוברכו יתברך, וללמוד
החדושית תורה שליהם ולקיים באמת ובתמים ברצונך
יתברך.

והנה סמוך לדורותינו אלה בעקבות משיח א מפש חמל
עלינו השים יתברך ושלח לנו מושיע ורב עיר וקדיש
נחת מ' שמי נחל נזבע מ' קור ח'כמה אור האורות

ימ' מוחרבנ"ת

וכי' הוא רבנו הקדוש וכו' בעל המחבר ספרי לקומי מוחרן וספריו מעשיות וכו' וכו'. הוא הפליא לעשות להoir עיני כל ישראל בחושי תורה ושיחותיו וספריו וענינו, במאור הרבה מזה בספריו הקדושים. והעמיד תלמידים הרבה חכמים וצדיקים גודלים.

ואף על פי כן מגדל הハウלה והסתירה שהיה עליו בזה העולם, על דרך (בראשית א) "וירא אלקים את האור כי טוב" - לנו (חגיגת יב), על כן גם תלמידיו המקרבים אליו לא זכו לידע ולהשיג גם מקצת מן המקצת מפניו וברונו לברכה, עד היכן הגיע נוראות נשגבות מעלה קדשו והשגו וברונו לברכה. כראם על אחד מתלמידיו המבוקאים הוא מירנו הצדיק הקדוש וכו' הרב רבי נתן וברונו לברכה לחיי העולם הבא עליו העיד רבנו וברונו לברכה בעצמו שהוא יודע ומישיג קצת מגדלת מעלה. במאור קצת מזה בספרים אחר.

והנה מבואר במקום אחר מה שהזוהר לאנשיו שישתדרלו בזה הרבה, לדבר עם אנשים אחרים ולהודיע להם קצת משיחותיו וענינו ומאמרו בקדמי שיתעורר על ידי זה לעובדותו ותברך. ופעם אחת אמר ברחת ובייע ובהתלהבות גדור ורעדת גדרה בלשון זה, והודעתם לבני ולבני בנים

ימֵי מָוֶהֶרְנַת

- אֲיִירָע קִינְדָּעָר זָאַלְט אַיְהָר מֹזְדִּיעַ זַיִן וּוָאַם דָּא הָאָט זַיְךְ
גִּיטָּאָהָן [לְבִנְיכֶם תֹּזְרִיעַ מַה שְׁנָנְשָׁה פָּאָן].

וְהַגָּה הָרָב רַבִּי נָתָן וּבָרוֹנוֹ לְבִרְכָה הַפְּלִיא לְעֹשָׂות בָּהּ כֹּל
יְמֵי לְקָרְבָּן בְּנֵי אָדָם לְעֻבּוֹדָת הַשֵּׁם יְתָבָרָךְ, וְלְהַזְדִּיעַ
לָהֶם מִנוֹרָאות נְשָׁגּוֹת מַעַלְתָּה קָדְשָׁת רַבְּנָנוֹ וּכְרָ צַדִּיק
לְבִרְכָה, וַמַּעַלְתָּה קָדְשָׁת תּוֹרָתוֹ וְשִׁיחָוֹתָיו וּכְרָ וְכֹל עֲנֵנָיו
הַקָּדוֹשִׁים. וְהַרְבָּה לְכֹתֶב סְפָרִים קָדוֹשִׁים בָּהּ וְלְהַרְפִּיסָם,
בְּכָרְדִּי לְקָרְבָּן (מְשִׁלְיָה) יִפּוֹצְוּ מַעֲנִינָתִיךְ חֹזֶה. וְהַן הַם סְפִּרְיָה
לְקוֹטָי מָוֶהֶרְנַת, וּלְקוֹטָי עִצּוֹת, וְסִפְרָ הַמְדוֹת, וְסִפְרָ תְּהִי
מָעוֹשִׁות, וְהַשִּׁיחָוֹת שֶׁאָחָר הַסִּפְרִי מַעֲשִׁיות, וְסִפְרָ תְּהִי
מוֹהֶרְנַת, וְסִפְרָי לְקוֹטָי הַלְּכוֹת עַל כָּל אַרְבָּעָה חַלְקָי שְׁלַחְן
עַרְוָה, וְסִפְרָי לְקוֹטָי תְּפִלּוֹת.

וּבְעֵת חִפְשָׁנוּ בָּאַמְתָּחָת הַכְּתִיבִים שְׁלֹו וּמְצָאנוּ קָוְנָטָרָם
אֶחָד וּנְקָרָא שְׁמוֹ יְמֵי מָוֶהֶרְנַת. וּרְתָן עֲנֵנָנוּ הוּא
מַה שָׁרֶשֶׁם עוֹד לְעַצְמָו אֵיזָה סִפְרִים קָדוֹשִׁים מִמֶּה שָׁעַר
עַלְיוֹ בִּימֵי חִיּוֹ הַקָּדוֹשִׁים, וּמַעֲנֵן הַהְתִּקְרָבוֹת אֵיךְ שְׁזָכוֹה
לְהַתִּקְרָב אֶל רַבְּנָנוֹ זָכָר צַדִּיק וּקְדוֹשָׁ לְבִרְכָה. וְהַמְנִיעָות
אֲשֶׁר עָבְרוּ עַלְיוֹ בָּהּ, אֵיךְ שְׁחַמֵּל עַלְיוֹ הַשֵּׁם יְתָבָרָךְ וּזְכָה
לְשָׁבָרָם. וְעוֹד עֲנֵנִים כְּאֹלוֹ אֲשֶׁר עַל יְדֵם יִתְעֹורֶר הַמְעֵן
לְעֻבּוֹדָת הַשֵּׁם יְתָבָרָךְ. גַּם נִמְצָא בָּהֶם אֵיזָה סִפְרִים וּעֲנֵנִים

ימֵי מָוְהָרֶגֶן"ת

מִקְדְּשַׁת רַבְנִי זָכָר צְדִיק וְקָדוֹש לְבָרְכָה אֲשֶׁר מִבָּאָרֶץ בָּאָז
בִּיּוֹתֶר מִמֶּה שְׁמַבָּאָרִים בָּמְקוֹמוֹת אַחֲרִים, וְעוֹד עֲנֵנִים
יָקָרִים וּכְיוֹן.

לְבִין אָמְרָנו לִזְכוֹת אֶת הַרְבִּים גַם בְּסִפְוּרִים אֲלֵה לְמַעַן
יַדְעַו הָזֶר אַחֲרוֹן וּכְיוֹן, וַיַּקְרִים בָנוּ מִקְרָא שְׁבָתוֹב (הוֹשָׁע
ו-ב-ט): יָחִינוּ מִימִים בַיּוֹם הַשְׁלִישִׁי יַקְרִמּוּנוּ וַנְחִיה לְפָנָיו,
וְנִדְעַת נְרָקֶפֶת לְדַעַת אֶת ה' בְּשַׁחַר נְכֹזֶן מִצְאֹת וַיְבוֹא כָּנָפָשָׁם
לָנוּ בְמַלְכֹוֹשׁ יוֹהָה אַרְצֵן: אָמֵן בָן יְהִי רְצֵונָן:

רְאִיתִי וַנְתֹּן אֶל לְבִי לִרְשָׁם בְּלִי נְדֹר בְּכָל פָעָם בְּקָצֹור
אֵיזֶה מְעֻשִׂיות הַגְּנָעָשִׁים עַמִּי בְּכָל עַת, יְהִי רְצֵון
שְׁיִחְיָה הַכָּל לְטוֹבָה:

ימי מוחרנ"ת

א

בשנת תק"מ נולדתי בקהילת-קדש געמירוב בחמשה עשור בשבט.

בשנת תקנ"ב נתקשר אבי זכרונו לברכה בשודוכין שלי עם חותני הנאון הצדיק המפרנס מזוננו הרב רבי הود צבי זכרונו לברכה. **ובשנת** תקנ"ג בשבט נחמו היה הנושאין שלי בקהילת-קדש שאיריגראד והיהי סמוך על שולחן חותני שני שנים.

ואו היהי מתרנער גדול על החסידים מלחמת שחותני היה חולק עליהם מאה, ודבר הרבה עליהם לפניהם ולפניהם שאר תחני ובני-ביתו, ואמר שבל פונטו בדרכיו כדי לרחק מהם.

אחר כך יצאתי מושאיריגראד בתחילת שנת תקנ"ו בחג הסוכות, ובאתי לkahילת קדש געמירוב עם זוגתי תחתה. והיהי סמוך על שולחן אבי זכרונו לברכה,

ימי מוחרבנ"ת

ונתחברתי למד בחורף עם חבורי זכרונו לברכה. והוא היה מג'ד מקטנותו בין החסידים, והיה אצל פפה צדיקים ודבר עמי הרבה והתווכח עמי שהחסידים הם יראים ושהצדיקים המפרנסים שבוניהם הם גודולים במעלה מאר ועובדים את השם ורפרך באממתו. (כאשר היא באממת) וגם שאר אנשים התווכח עמי בזאת. ובכל זה הייתה חזק בדעותיה הרבה בתאנדרות מלחמת א rms הדבורים של חותני זכרונו לברכה שהכנים בי הרבה. כי אף על פי שהוויה צדיק וירא שמים, אבל לא זכה לידע מאור קדשת אמתה הצדיקים גודלי החסידים המפרנסים. והיה חולק עליהם מאד בזוכר לעיל. ומלחמת זה בכל החורף הנזכר לעיל שהייתה בעמירותה הייתה עדין מתקנעד עליהם.

אחר כך מרבי הרים של חבורי הנזכר לעיל ושארו אנשים הבחנתי האמת, וכייתי להם באמונת חכמים. והסבירמה דעתו עם החסידים שטוב להתקרוב להצדיקים המפרנסים גודלי החסידים, כי הם אנשי אמת וזה עולם. ואנו ממש עלי וראה קצת ונשענתי לטובה בכמה דברים הידועים לי. ועם כל זה עדין הייתה תועה בדרכ ולא ידעתי בין ימינו לשמאלי כי לא היה לי מנהיג כראוי וכל מה שעבר עלי ביוםים אלו קצהה היריעה לספר:

ב

בשנת תקס"ב בחדש אלול זכיתי להתקרבות לאדרונו מורהנו
ורבינו הקדוש והנרא הרב האמת מורהנו רבי נחמן
ובבר צדיק וקדוש לברכה. והוא אחו בירוי וקרבני ברחמייו
המרבים, ונשא אותו באשר ישא האומן את היין.

וთכוף אחר ראש השנה הראשון שנטקרכתי אליו שהוא
ראש השנה תקס"ג, התחיל להרגילני לכתיב
תורתו הקדושה. אבל עדין לא זכיתי לכתיב לפניו תורה
הקדושה עד אחר שבת חנוכה שכתבתי לפניו כל התורה
ראיתי מנורת זהב (לקוטי מורהון סימן ח). וכך היה דרך
כתבתי לפניו, שההתורה שאמר באותו העת, כמו בשבת
חנוכה, חור אחר כד בעית הכתיבה ואמרה לפניו פסקא
פסקא, שאמר לפניו כמה דברים בלשון אשכנז, ואני ישבתי
לפניו וכתבתי הדברים בלשון הקדש עד שמורתי כתיבת
כל התורה ועל פי רב חורתי וקרתי אותה לפניו אחר
שגמרתי כתיבתה.

ועצם רבי המניעות והיסורים שהיה לי באotta השנה
שהיא שנת תקס"ג אי אפשר לשער. כי כלל דיו
מתרנדים עלי הן אשתי ומהן אבי גרו יאר וכל בני ביתו וכל

ימי מוחרבנ"ת

בית אָבִי זְקַנֵּי זְכַרְוֹנוּ לְבָרְכָה. וַיְשַׁבַּחַת הָרְבָה לְסֶפֶר מְעָצָם
רַבְּיִי הַמְּגִינָה שֶׁהָיָה לִי בְּלִי שְׁעוֹר בְּכָל נִסְיָה וְגַסְיָה
וּבְכָל תִּנוּעָה וְתִנוּעָה וּבְכָל עֲבָדָא וְעֲבָדָא שֶׁל הַהֲנָהָנוֹת
הַקָּדוֹשׁות שֶׁל רַבְּנוּ זְכַרְוֹנוּ לְבָרְכָה שְׂצָה עָלִי. וְעַדְין אַנְיִן
יָדַע מַהְיָן קָפְלָתִי כַּח לְעַמְדָן גַּגְדָּלָן מִנְיָהוֹת כְּאֹלוֹ אֲשֶׁר
קָשָׁה לְסִבְלָם.

וַתָּכַף בְּאוֹתוֹ חַטְרָף גַּרְשָׁן אָזְתִּי אָבִי גַּרְוּ יָאִיר מַעַל שְׁלָחָנוּ,
וְהַכְּרַחְתִּי לְאַכְלָל אַכְלָל אָבִי-זְקָנֵי זְוַגְתִּי אַכְלָה אַכְלָה
אָבִי, גַּרְוּ יָאִיר. וּבְכָל זה יָשַׁרְתִּי לְסֶפֶר; וְאַפְ-עַל פִּיכְנָן
עָזָרַנִי הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהִיִּתְיַה בַּחֲרָפָה הַזָּה בְּפָמָה פָּעָמִים אַכְלָל
רַבְּנוּ זְכַרְוֹנוּ לְבָרְכָה. וּקְדֻם חַנְכָה יִשְׁבְּתִי אַכְלָוּ בַּעֲרָך שְׁלָשָׁה
שְׁבּוּעוֹת עַד אַחֲר שְׁבַת חֲנָכָה. אַחֲר קָד בְּאַתִּי אַלְיוֹ סְמוֹדָק
לְרַאש-חַדְשָׁ שְׁבָט, וְנַסְעַ רַבְּנוּ זְכַרְוֹנוּ לְבָרְכָה לְטוֹלְטָשִׁין
לְדוֹדוֹ הַרְבָּ וּכְי' מַוְרָנוּ הַרְבָּ בְּרוֹךְ זְכָר צָדִיק לְבָרְכָה, כי אָו
הִיה עַדְין שְׁלוֹם בְּינֵיכֶם. אַחֲר קָד נַסְעַ רַבְּנוּ לְמִדְוָרִיבְקָע
וּכְי' וְאַנְחָנָנוּ לְוַיָּנוּ אָזְתִּי עַד קְהַלְתִּי קָדְשָׁ לְיִגְיַז וְשָׁם נַכְנָס
לְהַרְבָּ וּכְי' מַוְרָנוּ הַרְבָּ גָּדְלָה זְכָר צָדִיק לְבָרְכָה וְקַבְלָוּ
בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְשָׁם כָּל בְּנֵי סִיעַתָּנוּ שְׁבָאנוּ עַמּוֹ קָפֵל אָזְתָנוּ
בְּלָנוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְשָׁם שְׁמַעַנוּ מִפְיוֹ הַקָּדוֹש שֶׁל רַבְּנוּ זְכַרְוֹנוּ
לְבָרְכָה, תּוֹרָה.

בשנת תקס"ג ה'ג'ל בראש חדש כסלו נולד בנו שכנא
שיחיה.

באותו החסר שנות תקס"ג היו הנושאין של בתו מרת
שרה תחיה עם בעלה מירנו יצחק אייזיק גרו
אייה, בראש החדש ניסן ביום חמישי בקהילת-קדיש
מדודיבקע. ורבנו זכרונו לברכה פשנסע למדודיבקע ב'ג'ל
נתעיבב שם עד אחר הנושאין.

ואני בשמעי אתה בגעמירות, אורתוי חלי זנסעתי אליו
למדודיבקע, ובאתי אליו זכרונו לברכה ביום פורים,
וישבתי אצלם בסעדת פורים. והוא זכרונו לברכה רקד
הרבה באותה הפורים. גם בחנוכה באותה השנה אחר
התורה רקד הרבה, גם בשמחת תורה באותה השנה רקד
הרבה. וכן על נשואינו בתו ה'ג'ל רקד הרבה. ואמר אחר כך
אני רקדתי הרבה בשנה זאת וכו' וכבר נרשם מעט מזה
(ען שיחות ר' קל"א. חי מוחרין קט"ז, רס"ג) שרצה לבטל הגירות
והפונקטין שנשמעו או וכו' כי על ידי המחראת כף ורקיון
ממתיקום דינין וכו'.

ימ"י מוחרבנ"ת

ואני זכיתי להיות אצל שם מפורסמים עד אחר פסח. וכיויתי על החתונה הקדושה נשל בתו הנ"ל, ושם עתי שם תורה גבורה לשמש שם אהל בהם (לקוטי מוחרן סימן מ"ט) (ובשעת אמרית התורה הזאת התחיל רק מפסקו והוא בחרן יצא מחתנו) ועצם רבוי המניעות שהיה לי על נסעה זו למדריד ויבקע אין לשער.

אחר קד חורתי משם בשלום עם רבנו זכרונו לברכה שנסעתי עמו לשימוש בדרך, ושם עתי תורה הרבה ישיחות נפלאות מפיו הקדוש בברך ובאתि לביתי בשלום. ואחר קד בסמוך יצא גם זגתי משלחן אבי נרו יאיר, ואו פסק אבי לzion אותו והתחלנו לzon על שלחני בחסדי השם.

באortho מקין הרב המתנgridים לשון הרע בפני הדוד הרב זכו מורה הרב רבי ברוך הנ"ל, עד שם הוא התחיל לחלק עליו זכרונו לברכה.

באortho מקין בזה אותו רבנו פעמי אחת בשבעת אחת, ואחר קד בשבא מהירך חור וקרבני תורה וכאב את בנו הרצני.

ד

בשנת תקס"ד לפ"ק נפטרה אמי זכרונה לברכה ביום חמישי ב' כסלו. אחר כך אחר שבע חנוכה צוה עלי ללמוד הרבה פוסק וכו'.

אחר כך בקץ צוה עלי להתחל ללמוד קבלה ומעשה שהיתה בכך היה, שאני באתי אליו עם רבי נפתלי, ואמר לי אני הבאתי אותך עתה כי רציתי לומר לך הנגנה חדשה (בינו למד קבלה) ורצה שאבוא אליו, ועל ידי זה סבב השם ותברך עד شبאתך אליו ואו וכו'.

באזת ההשנה סמוך לשבע נחמו נפטרה בתו מרת פיניא זכרונה לברכה וכו':

בשנת תקס"ה בחשון היה הנושאין של בתו מרת מרום זכרונה לברכה, שהיתה בalto של הגאון מולטשיסק. ורקד הרבה מה בברסלב בשבע ראש חדש חסון שאו היה ה"פארשפיל". ואני זכית לנשע עמו על החתנה לקהלה ולטשיסק באשר פקד עלי.

באזתו העת צוה עלי להתחל לחשב תורה, אבל עדין לא צוה לכתבה, ואמר שבעפעם אחרת יצוה עלי

ימ"י מוחרבנ"ת

גם לכתב. גם צוה עלי ועל שאר אנשי-שלומנו לומר תקון
חצות, גם צוה או עוד לכמה מאנשי-שלומנו לחשב תורה.

והנה בכל העניינים האלה שהזכיר שערו עלי באלו
השנים הנ"ל, יש הרבה לספר אשר לא יספיקו
המן יריעות. כי יש הרבה דברים מאד שלא הזכיר באנ
כלל, וגם מה שהזכיר לא נכתב כי אם ברמו כתפה
מן הימים:

ה

בשנת תקס"ה הנ"ל סמיך לראש חדש ניסן נולד בנו כי'
שלמה אפרים זכרונו לברכה ורבינו זכרונו לברכה
כבוד אותו במצוות פריה אצלו, ורבנו זכרונו לברכה בעצמו
יהיה סנדק וחתוך, ומה שהיה נעשה אם היה התינוק הזה
נשאר בחיים אי אפשר לבאר. ומעט קצת כתוב אצלו
ברמו בעלמא.

ואנחנו בנו אליו תכף למחזרו אחר יום שנולד הילך
הקדוש הנ"ל והיינו שם בשבת ובכל השבוע עד
שנמול, וגם אחר בד' עד يوم שלישי למילתה. ובאותו העת
שמענו ממנה תורה הרבה ושיחות נפלאות ונוראות מענין
היציר הרע שיש בכמה בחינות ביציר הרע וכו' וכמה וכמה

ימין מוחרבנ"ת

י

אריבין בכל פעם להתחזק מחדש נגדו להכניעו וכיו' וקצת מהם נכתבו ונדרפסו.

ואזו באזהר השבtha בשעטנו לפניו אמר לי דברי צחות על המגעל שלי שנעיקם לפניו מאה, ואמר המגעל שלו הדומה כמו מי שטופחין לו על פניו. ואחר כך ענה ואמר שיחות חלין שלו (במפליג בשבח שיחות חלין שלו) איזה מהצדיקים יכול לומר לי איך בדברי צחות האלו שקורין ווערטיל יש בו כל בנות הAMILה ולמעלה מהבנות, ואחר כך התחילה לזרק דבורים מتوزד פיו הקדוש, ענה ואמר הלא יש וטפחו לו על פניו וטפח לו בסנדלו, ואמרו רבותינו זכרוגם לברכה סנדל ממאי היה וכיו' משל וכיו' ואחר כך התחילה לומר התורה הנדרפסת בסימן ס"ג ברית נקרא בלשון תרגום אמה וככו.ומי שלא היה אז איז נתגלה התורה הזאת מדברו הנ"ל אי אפשר לציר לו העניין.ומי שהיה או ראה בעינינו גדרת הבורא יתפרק וגדרת התורה וגדרת הצדיקים אמתים איז כל שיחתם ותנוועותם תורה גבורה. שראינו בעינינו שבדבור בעלמא שקורין ווערטיל שאמר על המגעל שלי היה כלול בו תורה גבורה ונסתירה בזאת שכלול בה כל סוד בנות הAMILה יותר מזה, באשר אמר בעצם. ובאמת גם התורה הנוראה שגלה אחר כך על זה, גם אין מי שישיג אותה היטב כי היא גבורה מאד

ימֵי מָוְהָרֶןְתָּת

בדרכו. בפרט שזאת התורה לא באלה היטב רק ברמו בעילמא מבאר למעין שם. וכל ימי חייו הקדושים הינו רגילים תמיד לומר, אשרי עבריך ואשרי אנשיך העומדים לפניה השומעים את חכמתה, אשרינו שוכינו ליה, זה חלכנו מכל עמלנה.

ו

בקץ תקם"ה נסע פתאם לשאריגראד בין פסח לעצרת והנסעה זאת היה פליוה גודלה ונשגבה כי לא היה בה שום טעם על-פי פשותם. ובכבר מבאר קצת בספורי נסיועתי הקדושים מענין נסעה זאת:

ז

בשנת תקם"ה הנ"ל ציה עלי ללקט מהטורתי העצות והעבדא שיוצא מכל תורה ותורה ובתחלה כתבת קצת מענין זה ולא הוטב בעיניו. ולאחר כך הבנתי בונתו וחזרתי וכתבת וחותם בעיניו והוא הספר קצר לקוטי מוהר"ן בשרא בו גענע בראשו ואמר בזה הלשון: פתק יפה (א שין צעטיל) והבנתי שהותבו מאד בעיניו הדברים הנאמרים שם והיה כopsis מאד שנכמה לקים באמת אשרי שיאחו בהם:

ימֵי מִזְרָחַת

ט

ח

בְּחִרְפָּה תְּקִסְמָה צֹהָה עֲלֵי לְגַסְעַ לְחוֹתָנִי לְקַהְלָתִ-קָּדֶשׁ
מְאַהְלָוֹב לְבַקְשׁ מֵאָתוֹ, שִׁיטָן לִי אַיִּהְ רְבָנוֹת בְּאַיִּהְ
עִיר וּכְוֹ, וּבָרוֹךְ הַשָּׁם שְׁגַצְלָתִי מֹזָה:

ט

בְּחִרְפָּה שְׁנִית תְּקִסְמָה הַגְּנָלָל צֹהָה עֲלֵי לְחוֹר וְלְהֻתִּיק בְּפֶרֶד
כָּל הַתּוֹרוֹת שְׁלֹו שְׁהַיו בְּתוּבִים אֲצַלִּי בְּקוֹנְטְּרָסִים
מְפֹזְרִים כְּמוֹ שְׁגַכְתָּבוּ בָּעֵת בְּתִיכְתָּם אַחֲר אֲמִירָת הַתּוֹרָה
מִיד. וּצֹהָה לְחוֹר וְלְהֻתִּיק שְׁיִהְיוּ נְכַתְּבִים בְּפֶרֶד שְׁיִהְיוּ
רְאוּיִם לְכַרְכָּם. וּכְנָעָשִׂיתִי וְהֻעְתָּקָתִים בְּפֶרֶד עַל נִיר טֻוב
וּדְרוֹזָה יִפְהָה. וּרְבִי נְפַתְּלִי קָרָא לִפְנֵי מַלְאָה בְּמַלְאָה מְקוֹנְטְּרָסִים
הַגְּנָלָל וְאַנְיִ בְּתִכְתָּי עַל הַסְּפָר. וּנְמַשְׁךְ כְּמוֹ רְבָע שְׁנָה עַד
אַחֲר פֶּסֶח סְמוֹךְ לְשָׁבּוּעוֹת, וְאַפְּ עַל פִּי כֵּן בְּכָל אַוְתָּה הַעַת
לֹא גַּלְהָ דַּעַתּוֹ שְׁרוֹצָה לְהַדְרִיפִּים וּלְגַלּוֹתָם בְּעוֹלָם, כִּי בְּכָל
אָוֹתָן הַעַתִּים הִיהְ דָּרְפָּו לְהַוְהִיר הַרְבָּה לְכָלִי לְגַלּוֹת תֹּרְתָּו
לְזִורִים אֲשֶׁר אִינְם מְאַנְשִׁי-שְׁלֹמָנוּ וּגַּלְהָ קִצְתָּ טָעָמִים עַל
זֹה. וְהִיְינוּ גּוֹהָרים בָּזָה מַאֲדָר לְהַסְתִּיר וְלְהֻעָלִים מַאֲדָר
הַקּוֹנְטְּרָסִים שְׁגַכְתָּבוּ.

ימ"י מוחרבנ"ת

ובאותו העה בין פסח לעצרת היהתי בפה פעמים אצלו מגעvisor. והוא הראה בעצמו כאלו הוא מקפיד על אשר אנו באים אליו בתמידות כל קה. והוא לנו מזה מניעות ויסורים בכל פעם שרצינו לבוא אליו פן יקפיד علينا. כבר לא השגחנו על שם מניעות מביתנו ומגיעה מלחמת מזון, רק זה עמד לנו במוחנו למגעה שגדלה לנו שהוא יקפיד כשהבוא אליו מלחמת שזה סמוך היו אצלו. אף על פי כן גדל עצם חשכנו להנות מזו השכינה בכל פעם לופות לעמוד לפני הדרת קדשתו וכו' וכו' התגבר על המגעה וזכה לבוא אליו בכל פעם.

וآخر שבועות שנת תקס"ה הנ"ל בערך שמונה ימים שהייתי אצלו בשבועות הנ"ל החוויר לי רצון לנסע אליו כי היה צר לי מאד בעניין דרכי עובדת השם וכו' אבל היה קשה עלי מאד לבוא אליו מלחמת מניעות הנ"ל, ואו היה קשה וכבר עלי מאד מאד לשבר המגעה הנ"ל שלא יקפיד עלי הנ"ל. כי לא ידעתי איך אשא פניהם לפגיו לבקשו שיקרבי להשם יתרבורך אחר שזה סמוך היהתי אצלו, אבל אף על פי כן היה חשי ורצוין חזק מאד לנסע אליו.

וירחם עלי השם יתרחק ברחמייו העצומים ושלח בדעתיו
 עצה שאפסע לברסלב בשבייל לבך הספר שנעשה
 מהקונטטים הנ"ל שחוורתו והעתקתי בספר בג"ל, כי כבר
 נגמרו בג"ל והוא זכרונו לברכה צוה עלי בעצמו שלא
 לכרכם בגעמירות מפני המתנוגדים הרבים שהיו שם. כי אז
 היינו נזהרים מאד שלא לגלוות תורתו לחווין כלל בג"ל, ועל
 בן צוה עלי בעצמו לכרכם לברסלב דיקא. וכבר היה
 בדעתו קודם שבועות להביאם לכאן לברסלב לכרכם, אך
 לא אספיע מלטה מן השמיים. ועתה אחר שבועות היה
 רוץ להזוא לפניו אך היה לי מנעה הנ"ל והיה לי לשכל
 עצה הג"ל שהזופרני השם ברחמייו לנגע בשבייל ברכית
 הספר הנ"ל. וזה היה לי תריזן לפניו שבסביל זה באתי
 ואגב אויבל לדבר עמו אם אופה.

ובן עשתי ונגעתי תכף ומיד לברסלב ביום הנ"ל. ובאתי
 ביום שני בפרק, ויראהי לכם אלו ולהתראות לפניו
 מלחמת בושה בג"ל. ואחר כן ראה אותו מדי עברו מחדרו
 לביתו הנגדל ושאל אותו בדרך הלוכו על מה אתה,
 השבתי לו לבך הספר. ושאל וכי בשבייל זה הקרחת לבוא
 בכונה ונאלמתי ולא השבתי לו דבר מלחמת אימה. אחר
 כן היה בדעתו לילד מיד להאפן העוסק ברכית ספרים

ימ"י מוחרבנ"ת

ולישב שם אצלו כל היום. כי ידעתי רצין רבנו זכרונו לברכה שלא להניח הספר אצל האמן אפילו פה ברסלב, אף על פי שהוא האמן הכוורת היה מאנשי-שלומנו. אבל אז הקפיד רבנו זכרונו לברכה מادر לשמר הקונטרסים שלא

יגע בהן זו.

והיה בדעתי לישב אצל האמן הבודק כל היום, ולכלו להתראות פניו לפניו רבנו זכרונו לברכה עד שbeta. אבל טובו ורחמיו של רבנו זכרונו לברכה שהוא בלי שעורה, והשمال היה דוחה מעט ובימיו היה מקרוב הרבה. וגם הרחיה והתרחקות היה בעצמו התקרכות נפלא למי שמחזק וחשך באמת. גם עדין הוא נהג כן. וברחמיו הנפלאים שלח פתאם אצל איש אחד מאנשי-שלומנו לבית הבודק הנ"ל ואמר שרבענו זכרונו לברכה צוה שאני אליך אליו, והוא (הנו השליח הנ"ל) יישב במקומי כאן אצל הבודק.

ותבוף רצתי אליו זכרונו לברכה. והיה בחרדו הקטן שהיה לו בוגדר בית המדרש מן הצד. ובאתי אליו בחרדו הנ"ל והוא שכב על מפטוח ואו קרבני ברחמיו הרבה ורבר עמי הרבה מאד. ונחם אותו ושם אותו וחזק אותו הרבה

מְאֹד מְאֹד בָּרוּכִיו הַקָּדוֹשִׁים וְהַطָּהוֹרִים הַעֲרָבִים וְהַגְּנִיעִים
הַמְּתוּקִים מִרְבֵּשׁ וְנֶפֶת צוֹפִים. וּדְבָר עַמִּי הַרְבָּה וְלֹא יִשְׁן
כָּלְלָה, וּעַמְּדָמְמָטָה וְגַנְגָּם לְבִיתו הַגָּדוֹלָה.

וְאֹז הָיָה הַעַת שְׁהַתְּחִיל לְגַלְוֹת סָוד הַגְּנָפָלָא וְהַעֲצָום שֶׁל
הַעֲשָׂרָה קְפִיטָל תְּהָלִים לְאַמְּרָם בַּיּוֹם שְׁקָרָה לְאַדְמָם
חַס וּשְׁלוֹם מִקְרָה לִילָה רְחַמְנָא לְצָלָן בְּנֶרֶפֶס בְּסֶפֶרְיו
הַקָּדוֹשִׁים. כִּי בָּאָתוֹ הַעַת קָדֵם שְׁבָאתִי אֱלֹהִי אָמַר הַתּוֹרָה
הַזֹּאת הַנֶּרֶפֶס בְּסֶפֶר הַרְאָשׁוֹן בְּסִימָן ר' הַמְּתִחְלָת תְּקוּנָה
לְמִקְרָה לִילָה לוֹמֵר עַשְׂרָה קְפִיטָל תְּהָלִים וּכְיָה. וְאַנְיָה לֹא
הִיִּתְיַי אֲצָלָו בְּשָׁעָה שְׁאַמְרָה, אַחֲר כֶּד בַּיּוֹם שְׁשִׁי הַנֶּל גַּלָּה
לִי חַתְנוּ רְבִי יִצְחָק וּכְרוֹנוּ לְבָרָכה מַעַט מִהַּתּוֹרָה הַנֶּל כְּפִי
הַבְּנָתָה. וְאַחֲר כֶּד דְּבָרָתִי עַמּוֹ וּכְרוֹנוּ לְבָרָכה בְּעַצְמוֹ מַזְהָה
וּבְאָר לִי הַדָּבָר קָצָת וּכְתָבָתִי הַעֲנָן מִיד בַּמּו שְׁנֶרֶפֶס עַתָּה
בְּסִימָן הַנֶּל. וְאֹז לֹא גַּלָּה עַדְין הַקְּפִיטָלִיךְ תְּהָלִים בְּפָרְטִיות
אַיִּזה קְפִיטָלִיךְ אַרְיכִין לוֹמֵר רַק שְׁאַמְרָה שְׁהִיא רְאוּי לְבָרָר
אַיִּזה עַשְׂרָה קְפִיטָלִיךְ הַם בְּנֶגֶד עַשְׂרָה מִינִי נְגִינָה, אַךְ כֵּל
עַשְׂרָה וּעַשְׂרָה קְפִיטָלִיךְ שְׁבַתְהָלִים כְּלֹוְלִים מִבְּחִינָה עַשְׂרָה
מִינִי נְגִינָה, אַךְ אַחֲר כֶּד אַחֲר כֶּמֶה שָׁנִים הַתְּחִיל לְגַלְוֹת
מִעֲנָן הַתְּקוּנָה הַנֶּל. וְאַחֲר שְׁבָא מְלֻכָּוב חֹור וּדְבָר מִעֲנָן
הַעֲשָׂרָה קְפִיטָל תְּהָלִים הַנֶּל וְאֹז גַּלָּה בְּפָרְטִיות אַיִּזה
קְפִיטָלִיךְ אַרְיכִין לוֹמֵר בְּנֶרֶפֶס בְּלָקּוּטִי תְּנִינָא בְּסִימָן

ימֵי מוֹהָרֶנְתַּת

צ"ב עין שם (וכמדומה, שסביר מכאן מופיע זה מעט במקומות אחר (ען
שיחות הר"ן קמ"א, תני מוח"ן רכ"ה).

ובכל אותו יום שני ישב רגנו וברונו לברכה בቤת עם
העולם, וגם אני היתי עומדים לפניו ודבר עמוני הרבה
ולא הלא למרחץ עד סמוך לפנות היום, מה שהרכו היהת
תמיד לילד למרחץ ביום שני תכף סמוך אחר חצות.
ואחר כך ענה ואמר במה קשה להיות מפרנס להנהי
העולם (כלומר במה יסורים הוא סובל שעצל מנה עלי וצריך לשאת
בדעתו הרבה מאד) כי הלא זה הדבר שעוסקין עתה לבך
הספר הנ"ל נדמה לכם שאין נחשב לכלום עני החקירה
היאת. (אבל באמת) במה ובמה עולמות תלויים בזה בחקירה
הספר הזה. ובונתו היהת שהוא ציריך לשאת הכל על
ראשו הנ"ל. ואו הבנו מרחוק במה גודל ועצום ונשגב כל
עסק ועסק מעסקי הספרים והענינים שלו, שאפלו בחקירה
הספר תלויים במה ובמה עולמות, ואחר כך הלא
למרחץ ולמקונה.

ותייתם שם בשבת-קדש ובכל השבוע עד يوم חמישי, כי
נתיעזל הכהן הנ"ל ולא גמר החקירה עד يوم
הנ"ל לאחר שבת הנ"ל. ובכל ימי השבוע הזאת דבר עמי
הרבה וכל דבריו לחקות אותו הרבה בשמחה. ואמר לנו:

ימ"י מוחרבנ"ת

נה

אַפְלוּ הַחֹלֶה הַמְטָל עַל עֲרֵשׁ הוּא מִחְזָקִין אֶתְהוּ הַרְבָּה וְאָמָרים לוֹ שֶׁלֹּא יִפְלֶל בְּדֻרְעָתוֹ וַיְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּכָל עַז. וּבָן בְּאַמְתָה חֹזֵר הַחֹלֶה לְאִתְנוֹ וּבְרִיאוֹתָו עַל יְדֵי שְׂמָחוֹק אֶת עַצְמוֹ וּמִבְרִיאָה אֶת עַצְמוֹ וְאַינוֹ נִמְשָׁךְ אָמָר עַצְלוֹת וּכְבָדוֹת חָלִיוֹ, כִּי עַל יְדֵי זָרִיזוֹתָו וְהַתְּחִזּוֹתָו חֹזֵר לְבָרִיאוֹתָו בְּאַמְתָה. בְּדָבָרִים הָאֶלְהָה וּכְיוֹצָא בָּהֶם דָּבָר עַמִּי הַרְבָּה מַעֲנִין הַתְּחִזּוֹת לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה בְּכָל מָה דָּאָפְשָׁר.

גַּם דָּבָר עַמִּי אֹו בָּאוֹתָו הַעַת וְסִפְר לִי מַגְדָּל צָעָרוֹ וִיסְעוּרוֹ בְּלִי שְׁעוֹר, וְעַצְם הַצָּעָר וְהַיּוֹסְרוּם שִׁישׁ לֹא מַהְלִילָה שֶׁל בָּתוֹ תְּחִנָּה שְׁהִיָּה אֹו חֹלֶה בִּוֹתֶר מְחַלֵּי הַ"מְאַולְעָן" [אַדְמָתָה] או "פְּאָקִין" [אַכְעָבָשָׁות]. וְאָמָר שְׁהָוָא מַרְגִּישׁ בְּלָבָו בְּלִ גְּנִיחָה גְּנִיחָה שֶׁל הַתְּינָוק וְשָׁהָוָא מַרְגִּישׁ הַלְּוָאי וְהִיָּה לוֹ חָלִי הַ"מְאַולְעָן" בְּשִׁבְיל הַתְּינָוק.

וְאָמָר שְׁהָוָא דָרְכִי הַשֵּׁם שָׁאי אָפְשָׁר לְהַבִּין. הַיְנוּ שִׁישָׁ הַרְכִּי הַשֵּׁם שָׁאי אָפְשָׁר לְהַבִּין שְׁהָם בְּחִינָת צְדִיק וְטוֹב לוֹ צְדִיק וְרַע לוֹ וּכְבוֹ (בְּרִכוֹת ה). אֲשֶׁר בָּאוֹתָו הַשְּׁבּוּעוֹת דָּבָר מִזָּה בְּהַתּוֹרָה וּבְיוֹם הַבְּכוּרִים הַנְּגַפֵּס בְּסִימָן נ"ו עַיִן שֵׁם, וְאָמָר שְׁהִיטּוּרִים שְׁלֹו הֵם בְּחִינָת דָרְכִי הַשֵּׁם. וְסִפְר אֹו מַעֲנִין מָה שְׁמַבוֹא בְּ"שְׁבַחֵי הָאָרְבִּי" וְ"לַל", שְׁפָעָם אַחַת הַפְּצִיר אֶתְהוּ הַרְבָּה הַרְבָּה רַבִּי חִים וִיטָּאל וּכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה

שִׁיגָּלָה לו סוד אחד, ולא רצחה הארי כי אמר שהוֹא ספְנָה גָדוֹלָה לפניו. והפְצִיר אוֹתוֹ הַרְבָּ רַבִּי חַיִים וַיְתַאלֵּן הַרְבָּתָה, וַמְחַמֶּת זוֹה הִיה מִכְרָה לְגַלְוָתָה בַּי אָמַר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם כִּי אָמַר לְתַקֵּן נִשְׁמַת הַרְבָּ רַבִּי חַיִים וַיְתַאלֵּן זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה. נִמְצָא בְּשַׁרְבָּבָ רַבִּי חַיִים וַיְתַאלֵּן הַפְצִיר אוֹתוֹ הִיה מִכְרָה בְּאַמְתָה לְגַלְוָת הַסּוֹד לְפָנָיו, וַאֲחָר בַּךְ תַּכְפֵּף כְּשֻׁגָּלָה וְהַסּוֹד נִעְשָׂה בְּנָנוֹ חֹלֶה וַיְנַפְּטֵר מִחְמַת זוֹה רַחֲמָנָא לְצַלְנוֹ. וְאַז אָפְשָׁר לְהַבִּין זֹאת בַּי הָלָא הִיה מִכְרָה לְגַלְוָת הַסּוֹד מִחְמַת הַפְצִיר רַבִּי חַיִים וַיְתַאלֵּן בְּנָ"ל וְאַפְּעַל פִּי כֵּן נִעְנַשׁ עַל זוֹה. אַז זוֹה הוּא בְּחִינַת דָּרְכֵי הַשֵּׁם שֶׁאי אָפְשָׁר לְהַבִּין.

וַסְּפָר אָז בָּל זוֹה לְעָנֵינוֹ יִסּוּרִיו מִבְנֵנוֹ וַיּוֹצְאֵי חָלֵצָיו. שֶׁבָּל יִסּוּרִיו הָוָא מִחְמַתָּנוֹ מִחְמַת שְׁעוֹסָק לְקַרְבָּ אָוֹתָנוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְהָלָא בְּגַתְוָתוֹ בְּאַמְתָה לְשָׁמִים, וּבוֹדָאי רַצּוֹן, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאַמְתָה שִׁיעַסְק בְּתַקְוָנוֹ לְקַרְבָּנוֹ אֶלְיוֹ יִתְבָּרֵךְ, בַּי זוֹה עַקְרָב בְּבּוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּרְצֹנוֹ וּכוֹ, וְאַפְּעַל פִּי כֵּן יִשְׁלֹא יִסּוּרִים וְעֲנֵשִׁים בְּאֶלְוֹ מִחְמַת זוֹה דִיקָא. אַז זוֹה הָוָא דָרְכֵי הַשֵּׁם שֶׁאי אָפְשָׁר לְהַבִּין כָּל בְּשׁוּם אָפָן. וְאָמַר אָז שָׁזוֹה יוֹדֵעַ עַל עַצְמוֹ זָכוֹת, שָׁגַם בְּשַׁבָּאַין לְפָנָיו וּמַסְפָּרִין לוֹ צָעֵר מַתִּינָוק אַחֲר שְׁנָחָלה חַס וְשַׁלוּם כִּי שִׁיתְפָּלֵל עַלְיוֹן, יִשְׁלֹא גַם כֵּן צָעֵר וּמַסְפָּרִים בְּאֶלְוֹ מִמְשָׁנִישׁ לוֹ מַנְכָּדוֹ הַגָּל

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

טו

שִׁמְרָגִישׁ בְּלֹא גְּנִיחָה וְגְנִיחָה שֶׁל הַתִּינָּק (שְׁקוּרִין קְרֻעָבִין)
בְּלֹפּוּ בְּפָנָיל.

גַם בְּשַׁאֲחֵד נִפְרֵד חָס וְשָׁלוֹם מִתְבּוֹרָת הַכְּשָׂרִים הַמִּקְרָבִים
אֵלֵינוּ יִשׁ לֹא גַם בְּנֵי כָּל צָעֵר הַגְּנָיל. וְהַזָּכִיר אָו אַחֲר
מִחְבְּרֵינוּ שְׁנִפְרֵד מִפְנֵנוּ וְהַפְּלִיגָן מַאֲד מַגְדֵל הַצָּעֵר וְהַיסּוּרִים
שִׁיַּשׁ לֹא מַזָּה.

אַחֲר כֵּד בַּיּוֹם חַמִּישִׁי נִגְמַר בְּרִיכַת הַסְּפָר, וְלִקְחַתִּי הַסְּפָר
מִבֵּית הַאָמֵן, וּבְאַתִּי עִם הַסְּפָר לִפְנֵיו וּעֲמַדְתִּי לִפְנֵיו.
וְאָמַר, עֲדֵין אֵין אַתָּה בְּשִׁמְחָה, בְּרִכּוֹת הַזָּמִינִים תַּרְעַגְלְתִי.
וְאָמַר בְּלֹשׁוֹן אֲשֶׁר נָבָה הַלְּשׁוֹן: אִמְאָל וּוּסְטָו וּוּסְעָן מִין
גְּרוּסִיקִיט. וְגַלְהָ לִי אוֹ מַעֲנֵן הַסְּפָר הַנֹּרְאָ שֶׁלֹּו שְׁגַשְׁרָפָ
וְכֵי וְכֵי וְעַן בָּמְקוּם אַחֲר (חֵי מוֹהָרֶן קְסָט, ק"ע, תְּקֻעָה) מַעֲנֵן
הַסְּפָר הַזָּה אֶפְסָ קָצָה הַמְּעֵשָׂה תְּרָאָה וְכֵוּ:

,

בְּשִׁנְתַּת תְּקַמְ"ו אַחֲר יוֹם טֹוב נוֹלֵד לִי בֵן מַאֲיר זָכְרוֹנוֹ
לְבִרְכָה, וּרְצִיתִי לְנַסְעָ אֵלֵינוּ וּגְתַעֲבַתִּי עַד
אַחֲר הַמִּילָה.

ימ"י מוחרבנ"ת

וְאַחֲרֵךְ בָּאתִי אֲלֹיו וּכְרוֹנוֹ לְבָרֶכה וְאוֹתָהּ פָּעָם הַרְאָשׁוֹן
שְׂזִיכִיתִי שְׁחָרָאָה לִי סְפִּרוֹ הַנוֹּרָא שְׁגַנְשָׁרָף אַחֲרֵךְ.
וּקְרָא עַמִּי פְּמָה פְּרָקִים שֶׁם וּגְבָהָלָתִי מַאַד אֲפָעָל פִּי שְׁלָא
הַבְּנָתִי כָּלָל.

סְמוֹךְ לְחַנְפָּה נְחַעֲבָתִי שֶׁם כְּמוֹ שְׁלָשָׁה שְׁבּוּעוֹת, וְאוֹתָהּ
גְּמַרְתִּי לְפָנָיו כָּל סְפִּירָה אַלְפִּיבִּית הַרְאָשׁוֹן.
וְהַתְּחַלֵּתִי בָּוּ בְּקִיעַ תְּקִסְמָ"ג גַּם בְּשִׁנְתֵּת תְּקִסְמָ"ד פְּתַבְּתִי קָצָה:

יא

בְּשִׁנְתֵּת תְּקִסְמָ"ו הַגְּנָ"ל רַקֵּד רַבְנָנוּ וּכְרוֹנוֹ לְבָרֶכה אַחֲרֵת הַתּוֹרָה
"וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׁקִוָּהֶם" (לקוטי מוחרבן סימן י"ז).

בְּשִׁנְתֵּת תְּקִסְמָ"ל אַחֲרֵכְלָא הַיְמִינִים טוֹבִים בְּסְמוֹךְ בְּתִחְלַת הַתְּרִפָּה
צְוָה עַלְיָה לְהַתְּחִיל לְכַתֵּב מָה שָׁאַנִי מְחַדֵּש,
וּכְנָעָשָׂתִי.

אַחֲרֵ פֶּסֶח שְׁלָח אָוֹתִי לָרִ' יְהוֹשֻׁעַ מְזֹורֵין עַלְיוֹ הַשְּׁלוּם עִם
קוֹוִיטָל בְּתוּב בְּשִׁמּוֹת בְּכַתְבֵּן יְדוֹ הַקְּדוֹשָׁה לְפָנָן לוּ, כִּי
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַגְּנָ"ל הָיָה חֹולָה, וְאָמַר רַבְנָנוּ וּכְרוֹנוֹ לְבָרֶכה
שִׁמּוֹת וְצִירִיכִין לְעַשּׂות לוּ טוֹבָה בְּעוֹלָם הַבָּא, עַל פִּנְגַּשׁ שְׁלָח
אָוֹתִי עִם הַקוֹוִיטָל הַגְּנָ"ל. וּנְסֻעַתִּי אֲלֹיו וּמְסֻרָתִי לוּ הַכְּתָבָה

ימ"י מוחרבנ"ת

כט

הנ"ל ופקדת רגנו זכרונו לברכה שיקח בדעתו ומהו השמות האלו שהיו בתוכים שם. כי באשר יקבלם בדעתו ומהו שהם הנשמה, כי הנשמה היא הרעת שבמה במו שטמבראר בספריו הקדושים (לקוטי מוהר"ן ליה) יהיה טובא גודלה לפניו. גם אמר לי שאצוה לו שיחשב את רגנו זכרונו לברכה בדעתו בכל יום עד שישתלק, וכן עשיתי. ואמר לי רגנו זכרונו לברכה שזוכה אותה במצוות בשליחות זאת לרבי יהושע הנ"ל.

גם באותו התרף בשנית תקס"ו הנ"ל זכייתי לכתב לפניו הספר הנשרפ הנ"ל וכו'. ולאחר מכן אמר פסח אמר לי זכיתיאותך במצוות רבבה שבחבתה הספר הנ"ל. ואמר הספר שלך כבר התחיל לעשות איזה עיטה בעולם. אך הזהיר אותה הרבה להחפיל על התינוק שלו שהוא הילד הקדוש שלמה אפרים זכרונו לברכה. וגם להאיש שמסר בידו הספר הנ"ל צוה והזהיר למען השם שייתפיל על התינוק הנ"ל. ובעוונונתינו הרבים לא הועילו תפלותינו, ונפטר הילד אחר שבועות באותו הקיום. ובענין זה יש מעשיות הרבה ומעת דמעט יתבארו במקום אחר (ען כי מוהר"ן סימן כ"ח, קנ"א). המקום ניחם אותו ואותנו וכל ישראל מצאה ושבן הנדור להזה

ימי מוחרבנות

שָׁהִיה בְּעוֹלָם. בַּאֲשֶׁר אָמֵר בְּפִרְוּשׂ וַיְחַם אָתָּנוּ בְּכָפְלִים,
וַיָּבִיא לְנוּ מֶשִׁיחַ צָרָקָנוּ בָּמָהָרָה בְּזִמְנֵנוּ אָמֵן:

אמֵר הַמְּעִתִּיק רְאֵיתִי לְהַעֲטִיק מָה שְׁמַצְאָתִי בָּאַמְתָּחָת
הַכְּתִבִּים וְזֶה לְשָׁנוֹ: סָמוֹךְ לְפִטְרַת הַילֵּד הַקְּרוּשׁ
וְהַגְּזָרָא שֶׁל אֲרוֹנָנוּ מַוְרָנוּ וּרְבָנוּ וּבָרוּנוּ לְבָרְכָה, הַיְיָנוּ אֲצָלוּ
עַל הַעֲלִיה שָׁהִיה עַל בַּיתָוּ. וּסְפַר עַמְנָנוּ מַעֲנָנוּ גָּדֵל צָעָרוֹ
וַיְסֻוּרִיוּ גָּדוֹלִים וְהַעֲצָזִים שַׁיִשׁ לוּ מְפָלֵץ וּמְצָדִי אֲצָדִים.
וּסְפַר קִצְתָּה בַּעֲנָנוּ זֶה שַׁיִשׁ לוּ יִסּוּרִים רַבִּים גָּדוֹלִים מַאֲדָר
מַבְפְּנִים וּמַבְחִין, דַּיְיָנוּ שַׁהָוָא עַצְמוֹ יִשׁ לוּ יִסּוּרִים גָּדוֹלִים
וְעֲצָזִים כִּי יִשׁ לוּ חֹלָאת קַשָּׁה וּכְאַב גָּדוֹל וַיְסֻוּרִים גָּדוֹלִים
בְּגֹוף וְגֹם בְּתוֹךְ וּכְוּ. וּכְنַמְּבָחִין הַיּוּ לוּ יִסּוּרִים עֲצָזִים
מַעַצְם הַמְּחַלְקַת הָגָדוֹל שָׁהִיה עַלְיוֹ כֹּל יָמֵינוּ חָנָם עַל לֹא
דָּבָר, וַיְחַפֵּאוּ עַלְיוֹ דָבָרים אֲשֶׁר לֹא כִּי אֲשֶׁר בָּרוּ מַלְכָם
אֲשֶׁר לֹא עַלְיוֹ עַל לְבָבוֹ וְדַעַתָוּ כָּל. וְחוֹין שֶׁאָרְהַיּוּרִים מִכָּל
הַאֲצָדִים, שָׁהִיוּ לוּ בְּכָל עַת, כִּי הָיָה מְלָא יִסּוּרִים וּכְוּ.
וְבְתוֹךְ דָבְרֵי עֲנָה וְאָמֵר, מָה אַתָּם יוֹדְעִים מִה גָּדוֹל וְעֲצָזִים
הַשְּׁבָר הַזֶּה שָׁהִיה בְּעוֹלָם עַנְנֵן הַסְּתָלָקוֹת הַילֵּד הַנֶּלֶ, כָּל
לְכָבִי נְשָׁבֵר וְגַטֵּק מִפְּקוּמוֹ. וְהַתְּחִילוּ הַדְּמָעוֹת הַקְּרוּשִׁים
לִידֵךְ עַל לְחֵיָיו. וְתִכְפֵּף וְמִיד בְּרַחֲנוּ מַלְפָנָיו מַעַצְם הַבּוֹשָׁה
שְׁנִפְלֵל עַלְנוּ עַל שְׁרָאַינוּ בְּכִיחּוֹ בְּפָנֵינוּ, וְגַרְמָה לְנוּ כְּאֹלוּ
נְחַפֵּךְ כָּל הָעוֹלָם וְגַחְרֵב. וְאַחֲרֵךְ בְּיוֹם שָׁאַחֲרֵיו יוֹם שְׁשִׁי

ימ"י מוחרבנ"ת

לא

ערב שבת קדש אמר לנו שאלמלא לא ירדנו תכף היה
מספר לנו דבר יפה מאד (ווארט איך גווען דער ציילט שיינס)
ואמר ביום שני שאחריו תורה נפלאה (הינו מאמר ויאמר בעו
סיטון ס"ה). גם באותו העת אמר התורה על פסוק מבכי
גיהרות חיבש (לקוטי מוחרבן סיטון רס"ב) שקדם שהוא מגלה
תורה היא בוכה תמיד וכו' ואחר כך (נראה שהספר סיום
השיטה הזאת):

עוד מצאתי כתוב שם וזה לשונו, נשנת תקם"ו לפ"ק יום
ראשון ה' מנחים אב שמענו מפי הקדוש כל סדר
ביהת הגואל צריך בmphרה בימינו, ואמר שכבר היה מוקן
שבוא בעודו שנים וידע באיזה שנה ובאיזה חדש
ובאיזה יום יבוא. אך עכשו בוראי לא יבוא באותו הזמן.
ובכפי המובן מדבריו היה שהעכוב היה מהמת שנפטר
אצלו בנו הקטן שלמה אפרים זכר צדיק לברכה. גם מוקדם
ספר עמי סמוך אחר פטירת הילד הנ"ל ואמר גם בנו עניין
הנ"ל שכבר היה מוקן שיבוא בערך קצת שנים וכו' וידע
באיזה חדש וכו' אך עכשו בוראי לא יבוא אז:

עוד מצאתי כתוב וזה לשונו, ביום ראשון הפטמון נסע
מפה על האוקריינע והיינו מלויין אותה עד שיצא
מלאריזין. שם בשיצא מלאריזין ישבעו על העגלה שלו ואו

ימ' מוחגן"ת

בדרכַ הָנִסְעָה גָּלָה לֶנָּנוּ סֹוד הַנִּכְתָּב בָּאָן דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא
נִשְׁמַעוּ מַעוֹלָם וּכְיוֹ (הַיּוֹ כֵּל סָדוּר בֵּיתָה הַגּוֹאַל-צָדָק הַגְּלָל וַנִּכְתָּב שֶׁ
הָעִין בְּרִמְיוֹא בְּעַלְמָא וּבָרְךָ נֹטְרִיקָן וּרְאֵשִׁירָהָכוֹת וּמוֹהָרָן מַאֲדָר שְׁלָא
לְהַעֲטִיק וְהַקּוֹנְטָרָם הַנִּקְרָא מְגֻלָּת סְתָרִים וּמְכֻלָּשָׁבָן שְׁלָא לְהַדְפִּיסָוּ, אֲפָעָל
פִּי שְׁנִיכְתָּב בְּרִמְיוֹה נִמְזָה נִמְזָה לְלִלוֹת וּכְיוֹ) וּסְים.

וְתַרְבָּה נִשְׁבַּח מִיד וְלֹא נִכְתָּב כָּלְל. כִּי סְפּוּר עֲנֵינוּ זֶה שְׁהָה
בְּעַרְךָ שְׁנִי שָׁעָות וּצְזוֹה, שְׁלָא לְדִבָּר מִזָּה וְלִכְתָּב
בְּרִמְיוֹ וְתַכְּפָה נִשְׁבַּח הָרָב פִּי לֹא נִכְתָּב מִיד. אַחֲרָכְךָ בְּתוֹב
שֶׁם מָה שְׁנִים עַד הַפְּעָם בְּעַנְנוּ זֶה בַּיּוֹם שְׁשִׁי עַרְבָּ שְׁבָת
קָדֵשׁ ח' מְנַחָּמָאָב שִׁנְתָּת קְמָ"ט פָּה בְּרֶסְלָב וּכְיוֹ וּסְים שֶׁם,
אַחֲרָכְךָ שְׁפָר פָּעָם הַרְאָשָׁוֹן עֲנֵינוּ הַגְּלָל. אַחֲרָכְךָ בָּא עַלְינָנוּ
שְׁמָחָה גְּדוֹלָה מַאֲד וְהָוָא זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה נִסְעָ לְדִרְפָּו. אַחֲרָ
כְּךָ בְּשָׁבָא לְבִיתוּ דְּבָרָנוּ עַמּוֹ שְׁהָה לֶנָּנוּ שְׁמָחָה גְּדוֹלָה אֹו,
וְאָמַר שְׁגָם הָוָא נִעְשָׂה שְׁמָחָה מַאֲד אַחֲרָ הַסְּפּוּר הַגְּלָל.
וְאָמַרְתִּי לוֹ אֲמַת שְׁטוּב וַיְפֵה הַדָּבָר מַאֲד, אֲךָ מַתִּי יְהִי
זֹאת. עֲנָה וְאָמַר אֲכַל הַסְּפּוּר בְּעַצְמוֹ מִזָּה הָוָא דָבָר גְּדוֹלָ
מַאֲד בְּשָׁבָא עֲנֵינוּ זֶה לְתוֹךְ שִׁיחָה בְּזָה הָעוֹלָם מִהְהָה
גְּנוּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים, זֶה בְּעַצְמוֹ הָוָא דָבָר גְּדוֹלָמַא. אֲשֶׁרְנִינוּ
שְׁזַכְּנִינוּ לְשִׁמְעָ דְּבָרִים גְּנוּוּם בְּאַלְהָ אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַעוּ מַעוֹלָם
(עד בָּאָן הַעֲטָקָתִי מִכְתִּיבַת יְדֵ הַגְּלָל) (וְאַחֲרָ הַסְּתָלְקוּתָו הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַרְבָּ)

ימ"י מוחרבנ"ת

לג

רבי נחן זכרונו לברכה בימים לא בכירים, גננו ונאברדו הכתבים הקדושים של מנגלה סתרים הנ"ל ועדין לא נודע ממקום או וחבל על דאברין וכו':

בשנת תקס"ו הנ"ל אחר שגופטר התינוק הנ"ל נסע לדרכם למדודיבקע וסביבותיה, ושם התחיל לספר מעשה ראשונה شبسفורי מעשיות וכשה מאהך היה אצלו וחור בספר לפניו אותה המעשה, ואמר, בדרך ספרתי מעשה וכו' פנדפס שם בספר ספורי מעשיות:

יב

בשנת תקס"ז אחר שהתחל בסוף שנת תקס"ו בספר ספורי מעשיות וכו' או אמר בראש השנה התורה פתח רבי שמואון ואמר עת לעשות לה' וכו' (לקוטי מוהרין סיון ס'). ושם מדבר מספרוי מעשיות שעיל ידי זה מעוררין מהשנה וכו'. גם שם מדבר מענין עשירות שצרכין הצדיקים להתפונות וכו'. וambilar שם שהעשירות הוא בשלש בחינות שצרכין להשליש מעותיו שלישי בקרקע וכו' ואו שליח למזיבוז' וקנה החניות שם וכו':

יג

ביום הCONFIRMATION **בשנת תקס"ז הנ"ל** בשעת אמרת כל נdry, אחר שהתחל השליח-צבור הפזמנונים

ימ"י מוחרבנ"ת

והפליחות שאחר תפלה שמונה עשרה, היה שרפָה גדוֹלה פה קהילת קדש ברסלֶב, ונשרפו במה וכמה בתים גדוֹלים וזה רעש גדוֹל מאד. נתבלבל התפלה, כי כלם ברחו למלט נפשם וביתם. אבל ביתו של רבנו זכרונו לברכה לא נשרפָ אן באotta שרפָה. אחר גמר השרפָה באotta הלילה של יום הփוריים היה פחד ורעש גדוֹל מבני חיל שבאו לבית המדרש שלנו, והכו במה אנשים בבית המדרש ובחוין הכה ופצעו שילכו להשקיית האש ולכבות האש הנשאר, וזהו לנו צער ופחד גדוֹל. אחר כך במוֹצאי יום הփוריים אמר רבנו רבבי שמואל יצחק הוריע לו השרפָה וכי שמואל יצחק גיטרא שרפָה בגרשם במקום אחר (מי מותר אין קנא). ואו ספר שרצה לעשות עבדא באotta היום הփוריים דהינו לבקש מהשם יתברך וכי והוא לו במה טענות על זה שאם היה כותבן הוא נכתבן על במה פוגין אך נתבלבל הדבר על ידי השרפָה.

יד

אחר יום הփוריים נסעתי לביתי לנעםירוב, ותכפָ באותו יום נסעתי למאהלוב. ואו התחיל תלטולו למאהלוב כי זונתי נסעה מכאן ראש השנה למאהלוב לבית אביה ואמה. כי השם יתברך סבב סבות כי בעת שנתקרבתי

ימי מוחרבנ"ת

לה

לרבינו זכרונו לברכה היה חותמי עדין אכ"ב-ית'דין בקהלת-
קדש קרמינין וסביבותה. ולאחר שלוש או ארבע שנים
נתקבל לר' גם בקהלת-קדש מאהלוֹב ואנו נסעה וונתי
שנת תקס"ו למאהלוֹב עם בני שיחיה. ואני נסעתו אחר יום
הכפורים לשם. ומאת השם הייתה שחותני לא היה או
בביתו במאהלוֹב כי היה בקהלת קרמינין, כי היה לו
התמנות הרבה בשני הקהלות הנ"ל בקרמינין וסביבותה
ובמאהלוֹב. ואו היה בקרמינין, והיה בדעתנו שיבוא על
ראש השנה לבתו ואו היה חזרה ונגתי לנעמרוב קדם
סכות או אחר כן. ואני נסעתו למאהלוֹב על סכות והיה
בדעתו לשוב עם וונתי ובני שיחיו לקהלת קדש נעמרוב
אחר ספות. ומחמת שנת עכבר בקרמינין הנ"ל, נתעכברנו
שם במאהלוֹב והיינו מצפים עליו מיום ליום ועל ידי זה
נתעכברנו שם הרבה. ועל ידי זה נתגלה הדבר שנתעכברנו
במאהלוֹב קרוב לשני שנים כאשר יבוא ל�פן.

ובכל אלו השתי שנים לא הייתה רגיל להיות לפניו רבנו
זכרו לברכה מאשר בשנים הקודמים, מחמת
שהיהי ברחוק מקום מatto. ולא באתי אליו כי-אם בזמנים
הידיומים לנו שהעיר אותה לבוא אליו, שהם ראש השנה
ושבועות ושבת חנוכה. אבל מזמן כשהיהי במערב
היית רגיל להיות אצלך הרבה. גם בכל השתי שנים הנ"ל

ימין מוחרבנות

היה גם רבינו זכרונו לברכה נע וניד בהדרך והנשיעה של נאורייטש וכו' ובקהילת-קדש למברג באשר יבואר לךון.

ובבזאי למאהלוב התחילו עלי מחדש מניעות הרבה מלנסע לרבענו זכרונו לברכה. כי כבר מבאר לעיל זאת שהיה לי מניעות ותוסרים הרבה לאין קץ בתקחלת התקרכותי אליו, אשר אי אפשר להבין כלל איך יכולתי לשברם, וכל השומם תצלינה אוניו ולא בארתי חלק אלף מהם. אך עקר גשל היסורים והמניעות לא נתמכוו הרבה כי השם ותברך ובני ששברותים ב מהירות מוגדל חזקי שיהה אייך שיהה מכך אליו זכרונו לברכה ויעבר עלי מה. ותכף גרש אותו אבי מביתו, ועל ידי זה הברחה זוגתי אחר כך במשך חצי שנה לירד גם בן משלחן אבי גרו אויר והיינו נזונים על שלחננו. וכשהראה אבוי ובני ביתנו שאי אפשר להטוט דעתינו בשום אפן נסתלקו מפנינו. גם זוגתי אף על פי שלא היה דעתה או מסכמת כלל על נסיעתי לרבענו זכרונו לברכה, הברחה גם בין בעל ברחה לבטל דעתה. כי רעה והבינה שאי אפשר למנע אותו מרבענו זכרונו לברכה בשום אפן בעולם.

וככל מה שעבר ביה אי אפשר לספר. אך עקר תקף היסורים והמניעות לא נתמכוו הרבה. אם אכן

ימי מוחרבנ"ת

לו

בונדאי גם אחר כך היו לי יסורים ומגניעות הרבה במעט בכל נסיעה ונסעה. אך אף על פי כן היו יסורים ומגניעות שאפשר לסתורן, מאחר שסביר היה לנו על שלחני וכל איש שודר בביתו. והיה לנו עית שרציתי בכל שלשה או ארבעה שבועות או פחות. ולפעמים ישבתי אצל איזה זמן ובכל פעם ששמעתי דברי אלקים חיים, תורות וشيخות ומעשיות נפלאות ונראות אשר לא נשמעו מעולם, אשר היה אוטי ואת כל השומעים מפי ומפי כתבי לדורי דורות לעולמי עד לנצח נצחים. הלא הם כתובים על ספרנו החפץ באמת וראה בעינו ובלבו בין ישוב להשם יתברך עליך, ובין וישבל אפס קצה מה שוכני לשם יתברך בימים ההם לשמע מפיו הקדוש והנורא, דברים שכפה עתיק-יום, דברים שלא שמעתן אזן מעולם וכו' וכו'; וכל זה נמשך בערך ארבע שנים. אחר כך בשנת תקס"ז הנ"ל שהתחילה גלותי וטלטולי למאהלוב חورو ונתחדשו עלי מחדש לנמרי כל המגניעות יותר מפתיחה. רק שבאופן אחר היה קלים מפתיחה מלחמת שהייתי כבר חזק ברעתி מאד בלי שעור. כי כבר זכיתי לשמע מה ששמעתי ולטעם מצוף רבש אמריו הנעימים והקדושים ועל ידי זה היה לי הPCM לשבר המגניעות. כי זה כלל אצלו שער כל המגניעות הם רק

ימֵי מוֹהָרְנוּת

מִנְיָנוֹת הַמֶּחֶךְ וְכֵי בָּמְבָאָר בְּסֶפֶרִים בְּכֶתֶה מִקְוּמוֹת עַזְן שֶׁם
(לְקוּטִי תְּנִינָא סִימָן מ"ו). וְכֵל מַה שֶּׁעָבֵר עַלְיִ אוּ בָּמְאַהֲלוֹב אֵי
אָפָּשָׁר לְסֶפֶר אָדָּ בְּקַצּוֹר אָסֶפֶר קַצְתָּה.

הַגָּהָה אַחֲר יּוֹם הַכְּפֹרוֹת נִסְעָתִי לִמְאַהֲלוֹב כֹּנֶגֶל, וּבָאָתִי
לְשֶׁם בַּיּוֹם חַמִּישִׁי יְגַד תְּשִׁירִי וְלֹא מִצְאָתִי חֹתְנִי
בָּבִיתוֹ כי הִיה בְּקַרְמִינִיז כֹּנֶגֶל. וְחוֹתְנִי הִיה חַשּׁוֹב וַיָּקַר שֶׁם
מַאֲדָם אַמְּדָר בְּתַכְלִית הַחַשְׁבוֹת. וְגַם מִכָּבֵר הִיה מַתְנָגֵד גַּדּוֹל
עַל כָּל הַחַסִידִים אָפָלוּ עַל גַּדּוֹלֵי הַמִּפְרָסִים. וְאַשְׁתָּו וְכֵל-
בְּנֵי בֵיתוֹ כָּלָם הִיה מַתְנָגֵדים וְהִיה בְּאַמְתָה צְדִיק וּבָעֵל מִעֵשִׁים
טוֹבִים. אַד הִיה שְׁקוּעַ בְּדָעַתוֹ דָבָרִי בָּעֵל הַמְּחַלְקָת מִכָּבֵר
שְׁחַלְקוּ עַל גַּדּוֹלֵי הַחַסִידִים בְּמִפְרָסִים, וּמִחְמָת זֶה הִיה חֹק
בְּעַנֵּין הַתְנָגָדוֹת מַאֲדָם. וּכֹן כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְגַם אַשְׁתָּו בְּכָל-
וּבְפִרְטָה עַתָּה שְׁעַלָּה לְגַדֵּלה יוֹתֵר בְּוֹדֵאי הִיּוּ לֵי יְסוּרִים יוֹתֵר
בְּיַיְלָם הִיה לְבָם חָלוֹק עַמִּי. אַכְלֵל זֹאת יְדֻעוּ שָׁאוֹן בִּידָם
לִמְנָעָ אָותִי בְּשָׁוָם אָפָן בְּיַדְעָוָ שָׁאָנִי חֹק בְּדָעַתִּי בְּלִי
שְׁעוֹור כֹּנֶגֶל:

וְהַגָּהָה הִיִּתִי בָּמְאַהֲלוֹב בְּכָל יְמֵי הַסְּפּוֹת, וְאַחֲר הַסְּפּוֹת
הִיִּנוּ מִצְפִים בְּכָל יוֹם שִׁבּוֹא חֹתְנִי וְלֹא בָא. כִּי
נִתְעַכֵּב שֶׁם בְּקַרְמִינִיז בְּעֵסֶק דָבָר מִצּוֹה שְׁנוֹדְמָן לוּ שֶׁם.

ימי מוחרבנות

לט

ולא היה אפשר לנו לחזור לביתנו קדם לשיבוא כי זונתי לא ראתה אותו בפה זמנים ונמשך הדבר עד חנכה וערין לא בא. ואני הייתה עצור במאהלו ולא זכיתי לראות פניו קדשו של רבינו זכרונו לברכה מאחר יום הփורים עד הנה. והיו לי יסורים עצומים מזה בלי שעור כי בכל השנים ש עברו הייתה רגילה במשך זמן זה להיות אצל זכרונו לברכה בפה פעמים ושמעתיה מה ששטעתי וכו'. ומגיל עורי כתבתי אגרות לרבינו זכרונו לברכה מגיל היסורים והמניעות שיש לי מאי נגן. ובתוך אותו הזמן בין ימים הנוראים לחנכה שהייתי במאהלו נגן' באותו הזמן נולד בן זכר לרבינו זכרונו לברכה בשבת-קדש ונקרא שמו בישראל יעקב זכרונו לברכה. ומחמת עובוי במאהלו לא זכיתי להיות אפילו על הברית מלחה ובשבוע של הברית מלחה נשמע מפי רבינו זכרונו לברכה העניין הנורא של האלים להקלם למאות שועל ידי זה יכולם להחיקות מותים וכו' בנדפס בלקוטים שאחרי הספור מעשיות (שיחות הרין צ"ט עין שם). והבן נפלאות השם ונוראותיו עד אין קץ וכו'. וכל זה אמר בעת שהביא לו רבינו ליב דין הגים בלילה לצריך סעדת הברית מלחה, שבא בשמחה ואמר כל עניין הנורא נגן' ל. ואני בעונותי הרבה לא זכיתי להיות בכל זה אך כתבו לי על הפאסט בכל עת מה שעבר כאן.

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

וְהַנֶּה נִתְעַבְּתִי שֶׁם עַד יְמֵי חֲנֹכָה כֹּנֶל, וַיְשַׁבֵּת חֲנֹכָה
הַיָּה אֲצַלְנוּ מִהְזָמְנִים הַקְּבוּעִים לְבוֹא אַלְיוֹ בְּפִי
פָּקָדתוֹ בְּמִבָּאָר בְּמִקּוֹם אַחֲר (מי מוֹהָרֶן סִמּוֹן קְבָ"ו). וְהַתְּחִלָּתִי
לְכַסֵּף וְלַהֲתִגְעַגְעַן לְנַסְעַ לְבֶרֶסְלָב עַל שְׁבַת חֲנֹכָה אֶיךָ רַבּוֹ
הַמְּנֻיעֹת בְּלִי שְׁעוֹר, בְּפֶרֶט אֲוִילִי בְּתוֹךְ כֵּד יְבוֹא חֹותָנִי בְּעַת
שָׁאַחֲרָה בְּבֶרֶסְלָב כִּי הֵיו מִצְפִּים בְּכָל יוֹם שִׁיבָּוֹא כֹּנֶל. וְאִם
יְבוֹא וְלֹא יִמְצָאַנִי שֶׁם בְּוֹדָאי יְתָרָה אֶפְוֹ מַאַד. וְגַם חִמּוֹתִי
וּוֹגַנִּתִי בְּלִם הָיָה לְהָם לְקָהָיוֹן שְׁנִים שָׁנִים אֲפָעָה בְּעַת בְּזָאת
לְבֶרֶסְלָב. אַחֲרִי שְׁקָל גְּדוּלִי חַשּׁוּבִי קָהָלָה בְּזָאת בְּאַמִּים בְּכָל
יּוֹם לְשָׁחָר פְּנִיהם וּמִצְפִּים בְּתִשְׁוֹקָה גְּדוּלָה עַל בֵּיתָו. וְהַוָּא
יָקָר וּמְפָרָסָם בְּלִכְדָּן וּבֵין הַיּוֹם וּמַחְרֵךְ יְבוֹא וְאַנְיָ אֲפָעָה בְּתוֹךְ
כֵּד לְרַבְּנָנוֹ וּכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה אֲשֶׁר גַּם בְּלָא זֶה הַוָּא עַל אַפִּם
וּחְמַתָּם מְפַלְּשָׁפֵן עַתָּה. וּבְוֹדָאי הֵyo לִי יִסּוּרִים מְגַשְּׂיעָה זֹאת
הַרְבָּה מַאַד.

אֶיךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחְמָיו בְּלִי שְׁעוֹר חֹק אֶת לְבָבֵי
וְהַתְּגַבֵּרְתִּי עַל בְּלִי הַמְּנֻיעֹת וּנְסֻעַתִּי לְבֶרֶסְלָב. וְהַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ עֹזָרַנִי כִּי בְּתִחְלָה לֹא הָיָה לִי עַל הַוּצָאות וְלֹא עֲגָלָה,
אֲכָל הַבָּא לְטַהָר מִסְעִין לוֹ, וְמַיְשָׁרֹצָה בְּאַמְתָה בְּחַשְׁק חֹק
בְּרָאוֹי נְתַפְּלִין הַמְּנֻיעֹת וּכְוּ. וְעֹזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְהַמִּזְמִין
לִי עֲגָלָה וְהַוּצָאות תְּדַרְךְ וּבָאַתִּי לְרַבְּנָנוֹ וּכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה אוֹר

ליום ששי ערב שבת קדש ראש חדש טבת שהוא מימי חנוכה. זכיתי לדבר מיד עם רבנו זכרונו לברכה, אף על פי שכבר היה שוכב על מיטתו. וספר לי מיד מעניין המעשה שעבר עליו באלו הימים שנמצא איש רע ובלייעל שכבה עליו דבר פה שאין הדעת סובלתו והוא לו יסורים רבים מזה. ואמר שנדמה לו שטעהם לא היו לו יסורים כאלה וכיו' (ויתבאר במקומות אחר):

טו

והנה זכיתי להיות אצלן על שבת חנוכה ושמועתי תורה נפלאה (לקוטי מוחר"ז סוף ל') ובתבתי אותה לפניו ודברתי עמו הרבה. ולאחר כך נסעתי לקהלה קדש געמירוב וקבל אותי אבי בסבר פנים יפות ונתן לי מתנה. והייתי מצפה שם בגעמירוב שיזידמן לי עגלה למאהלוב ולא נודמנה לי. ונתישבתי ברעתי למה לי להמתין שם טוב לי שאפסע לברסלב أولי יידמן לי שם עגלה וארוים שכתוז בך אהיה אצלן זכרונו לברכה.

ובכן עשיתי וחזרתי ונסעתי לברסלב. ובאתי לשם ביום שלישי בערב. ואני עדין לא קדשתי את הלבנה באותו החדרש, ואותה הלילה הייתה הלילה האחרונה של

ימ"י מוחרבנ"ת

וּמִן קדוש הלבנה, ויהָ עַנְןָ וחוֹשֵׁךְ גָּדוֹל וְלֹא נֶרֶא שָׁוֹם רְשֵׁם בְּעַלְמָא שֶׁל הַלְבָנָה ויהָ לִי צָעַר. וְשָׁאַלְתִּי אֶם רְבָנָנוּ לְבָרְכָה כִּبְרָה קָדְשָׁה הַלְבָנָה. הַשִּׁיבָה לִי שָׁכְבָר קָדְשָׁה הַלְבָנָה ויהָ לִי צָעַר בַּיּוֹתֶר. וְגַם בְּלֹא זֶה הַתְּגִבָּרָה עַל עַצְבּוֹת, וְמִחְמָת זֶה בַּיּוֹתֶר. וְאַחֲרֵ קָדְשָׁנִסְתִּי אַלְיוֹ בְּאוֹתָה הַלְילָה וְשָׁאַל אָזְתִּי עַל מָה אַתָּה בְּמִרְחָה שְׁחוֹרָה כָּל כֵּה, וְשַׂתְקָתִי, וְעַנְנָה אָחָד וְאָמַר לוֹ בְּשִׁבְיל שָׁאן הַלְבָנָה נֶרֶא יְהָ אַתָּה עַל כֵּן פָּנָיו זְעוּפּוֹת. עַנְנָה רְבָנָנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה וְאָמַר הַתְּפִלָּל לְפָנֵי הַשָּׁם וַיַּבְרֶךְ עַל־זֶה, הַשְּׁבָתִי לוֹ כִּבְרָה בְּקָשְׁתִי מִהָּשָׁם וַיַּבְרֶךְ עַל־זֶה, וְאָמַר הַתְּפִלָּל עוֹד, וְעַנְנָה אָחָד וְאָמַר בְּשִׁבְילִי, שָׁאַנִי רֹצֶחֶת שָׁאַתָּם תַּתְפִּלוּ עַלְיוֹ עַבְורָה זֶה.

וּבְאַמְתָּה לֹא עַלְהָה עַל דָּעַתִּי לְבָקֵשׁ אָזְתִּי עַל זֶה אָפְעַל פִּי שְׁהָיָה לִי צָעַר גָּדוֹל מִעְנָיו הַלְבָנָה, אָכְלָה קַיּוֹ לִי דָבָרִים הַכְּרִתִּים יוֹתֶר שְׁהִיִּתִי צָרוּךְ שִׁיתְפִּלָּל עַל כֵּן לֹא מִצְאָתִי לְפִי לְהַטְּרִיחַ לְפָנָיו גַם בְּשִׁבְיל זֶה, וּעַמְדוֹנוּ קַצְתָּה לְפָנָיו בְּתוֹךְ קָדְשָׁךְ בְּאָחָד וְאָמַר שַׁהֲלָבָנָה מִתְחַלָּת לְהַתְּרִאות מַעַט מִתּוֹךְ הַעֲנָנוֹת. עַנְנָה רְבָנָנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה וְאָמַר תַּלְךְ מִיד וְתַכְפֵּף בְּשִׁתְרָאָה אָזְתִּה בְּפִי מָה שְׁהָיָא בְּתוֹךְ הַעֲנָנוֹת רק שִׁתְרָאָה אָזְתִּה תַּכְפֵּף תַּבְרֶךְ בְּרִכַּת הַלְבָנָה בְּלִי עַפּוֹב. וְיִצְאָתִי לְחוֹזֵן וְהִתְהַלֵּה הַלְבָנָה מִכְסָה בְּעַנְנוֹת רַק שְׁנָרָאָית מַעַט וְלֹא וּרְוִתִּי עַצְמִי בְּפִי פְּקֻדָּתוֹ וּבְתוֹךְ קָדְשָׁנִים

ימ"י מוחרבנ"ת

מג

לגמריו. והיו לי יסורים ביותר כי נתבישתי לחור אליו, מלחמת שלא קמתי כרבבו. ועמדתי שם מעט ותליתי עיני למים ובקשתי מהשם יתברך קצאת ונראתה הלבנה יותר מבתחללה, ותכף ברכתי ברפת הלבנה ונכנסתי אצלו זכרונו לברכה בשמחה.

וتابע בשבאתי לפניו ענה ואמר הלא ראותם שעתה הווא איש אחר למורי והיה לו נחת גדור. וענה ואמר עלי ועל כל אנשי-שלומנו אם אתם הייתם בשמחה היהת טובה גדורלה להעולם. אחר כד הברנו עמו קצאת ואחר כד ספר לפני ולפניהם חתנו רבי יצחק זכרונו לברכה מעשה נוראה מעין מל' טוב מל' טוב (חי מורה"ז סימן פ"ב). ואחר כד צוה שאנו חנו נאכל עמו יהה. כי המנהג היה בעת שישבנו אצלו שבחל לא אכל עמו יחד רק לפעים בשעה איזה עת רצון ובריחא דעתה היה מצוה שנאכל עמו יחד. ואו בלילה הנابر לעיל היה גם בין שעת רצון ושמחה קצאת וצוה שנאכל עמו, ואכלנו יחד הוא זכרונו לברכה וחתנו הנ"ל ואנבי.

ובתוך הסעודה שמע שאחד מאנשי-שלומנו היה גם בין מקדש את הלבנה, ואמר ברפת הלבנה בהתעוררויות והתלהבות עמוק הלב בדרך אנשי-שלומנו,

ימ"י מוחרבנ"ת

והוותב לריבנו זכרונו לברכה מואד והתחילה לדבר מזוה. ועל ידי זה נסתובב הדרבר עד שגלה תורה נפלאה לפניו על פסוק (מלכים ב': ויהי נא פי שניים ברוחך אלי) (לקוטי מוהר"ן סימן ס"ו). ובכבר ידוע אצלנו שעל כל דברו ודברו שזכינו לשמע מפיו הקדוש זכרונו לברכה, והוא צריכין לומר בפה פעים: אלמלא לא אתינה לעלמא אלא לשם דא די, מכל-שבון כזכינו לשמע המשך בזה. אשרי אז השומם ונחעבתה שם עד שבת. ועל שבת-קדש באו אורחים, ואחד מהם היה מארץ ישראל. וספר רבנו זכרונו לברכה עמו מארץ ישראל שבוראי בהכרה שהיה לו געוגעים לארץ ישראל, מאחר שזכה להיות שם ועל ידי זה נסתובב הדרבר שאמר רבנו זכרונו לברכה על השלחן תורה נוראה (שם) מענין שכירות מגיעות וכו' וכן אחר כך במוצאי שבת קדש אמר גם כן תורה נוראה (שם) מענין המשבת רוחו של מישיח וכו'.

ואחר שבת בסמוך נודמן לי עגלה וקבלתי רשות מיאתו קדם אור היום, כי הייתה נחפה מואד ונכנסתי לחדרו לקבל רשות פנהוג, ולא היה נר בחררו כי הוא זכרונו לברכה שכוב עדין על מטהו. ורציתי להכינם נר ואמר שאין צריכין, וקבלתי רשות ממנו בחשכת לילה ודררתי עמו מעט כי כבר דברתי עמו הרבה קדם נסייתי לנעמרוב

ימ' מוחרבנ"ת

מה

ואחר כה, ונסעה למאהלוב. ובאתי למאهلוב ומצאתי את חותני ב بيתו כי בא בסמוך אמר נסעה משם לברסלב. וקבעתי פנוי, ובודאי לא הסביר לי פנים יפות כי היטב חרה לו על זה בג"ל:

טו

והנה פסקי היה חוק מאד לחזור עם בני ביתו לנעמרוב. אך עד הנה היינו ממתקנים על חותני בונפר לעיל. ועתה אי אפשר לחזור בחורף, ואף על פי כן היה מצפה לחזור. אבל סמוך לבייתי שם החלה ה' אוטי ונפלתי למשבב שלשה פעמים רצופים זה אחר זה. וכן זונתי חלהה שלשה פעמים ובני שיחיו, והמשרתת שלנו חלהה עצמה. והמשרתת של חותני חלהה גם כן כי באותו העת היו חלשותמצוות מאד בסביבותינו. וכבר אמר רבנו זכרונו לברכה בין פסה לעשור בשנה זאת שהולכים חלשות גדולות בעולם. וכן בערב יום הփורים בשיציא מהמקווה, ענה ואמר להאיש שהלך עמו מהפרקץ לביתו שהוא אויחו בראשו וממשמש בו אם הוא חי. בונתו שמרגש כל כה צער העולם מהחלשות שנמשכו בעולם רחמנא לצלן עד שאינו יודע אם הוא חי. וכן היה שתכף אחר יום הփורים בעת נסעה למאهلוב ראיתו במקומות

ימ"י מוחרבנ"ת

שְׁעִברָתִי נֵשֶׁם שַׁחֲיוֹ מִטְלִים עַל עָרֵשׂ דָּוִי רְחַמְנָא לְאַלְןַ עַד
שְׁהַגְּעַי אַצְלָנוּ רְחַמְנָא לְאַלְןַ אַחֲרַ חַנְפָּה בְּנוֹפָר לְעַילָּ.

וַתָּבֹת בְּשִׁנְפְּלָתִי לְמִשְׁכָּב רְחַמְנָא לְאַלְןַ צִוְּיוֹתִי לְכַתְּבֵ אַגְּרָתִ
לְרַבְנָנוּ וּכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, וְהַגְּעַי אַלְיוֹ וְהַיָּה לְרַבְנָנוּ וּכְרוֹנוּ
לְבִרְכָה צַעַר גָּדוֹל מִזָּה מִאֵד מִאֵד. וְהַשִּׁיבֵ לִי הַשּׁוֹבָה
בְּכִתְבֵת יְדֹוּ הַקְּרוֹשָׁה בְּעַצְמוֹ, וְכַתֵּב לִי דְבָרִים מִתּוֹקִים
וּעֲרָבִים וְגַלְהֵ לִי עַצְם נְפָלָות אֲהַבְתָו אַלְיָ וְהַחַיָּה וְהַוקָּ
אוֹתִי מִאֵד מִאֵד בְּמִקְתָּבוֹ. וְהַאֲגָרָת הַזֹּאת עַדְין בְּרוּיָה. וְלִדְעָתִי
לֹא הָיָה אָפְשָׁר לִי לְסִבְלָ צַעַר הַחֹלָאת לְוַלָּא הַאֲגָרָת
הַנוֹּפְרָת לְעַילָּ שְׁהַחַיָּה אוֹתִי מִפְּשָׁ:

י

וְהַגָּה בְּמַשָּׁךְ הַזָּמֵן הָיָה נָסַע רַבְנָנוּ וּכְרוֹנוּ לְבִרְכָה
לְמַרְדוֹרִיכְקָעַ עַל שְׁבַת שִׁירָה בְּדַרְפָּו בְּכָל שָׁנָה.
וּמִשְׁם נָסַע לְקַרְמִינְטְּשָׁאָק וְהַמְתִין שֵׁם אַיִּהְ שְׁבּוּעוֹת עַד
לִדְתָּ בְּתוֹ הַצְּדָקָת מִרְתָּ שְׁרָה תְּחִיה שְׁהִתָּה קָרוֹבָה לְלִדְתָּ.
וְהַמְתִין שֵׁם עַד שְׁיַלְדָה בֵּן זָכָר לְמַזְלָל טֻוב. וּקְדֻם לִדְתָּה הָיָה
רַבְנָנוּ וּכְרוֹנוּ לְבִרְכָה בְּצַעַר גָּדוֹל מִאֵד מִאֵד בְּלִי שְׁעוֹר, וְלֹא
חָרָא שָׁוֹם פְּנִים שְׁחָקוֹת כָּלָל. וְגַם לֹא הָנִיחַ שִׁיתָנוּ לוּ שְׁנִי
תְּבַשְּׁילִין בְּסַעַרְתָו וְהַיָּה יוֹשֵׁב וּמַצְפָּה שְׁתִילָד בְּשָׁלוּם. וְאַחֲרַ

ימ' מוחרבנ"ת

טו

כֵּךְ בָּאֹתוֹ הַלִּילָה שִׁילְדָה בְּשָׁלוֹם בִּישְׁוּעַת הַשֵּׁם בָּא
בְּשֶׁמֶחָה גָּדוֹלָה וְצִוָּה תְּכִפָּה לְהַדְלִיק נְרוֹת וְלְעָשֹׂות
מִשְׁקָה "פָּאַנְשׁ" וְהַמְתִין שֵׁם עַד אַחֲרַ הַמְּלִילָה וְאוֹתָהּ גַּם
כֵּן בְּשֶׁמֶחָה.

אַחֲרֵי כֵּךְ בַּיּוֹם שֶׁלְיִשְׁיָה לְמִילָה חִלְתָה בְּתוֹ הַיּוֹלֶדֶת הַנּוֹבְרָת
לְעַילָה, וְהִיא לוֹ צַעַר גָּדוֹל מְאד וַיַּצֵּא
מִקְרָמִינְטְּשָׁאָק בְּבָהָלָה וְחַפּוֹזָן גָּדוֹל בָּמוֹ הַבּוֹרָח מִמְשָׁה. וְאַחֲרֵי
מְאַנְשָׁיו שָׁנְסָע עַמּוֹ לְשִׁמְשׁוֹ נִתְמַהֵּמהָ שֵׁם קָצֶת, הַנִּיחָו שֵׁם
וּבְרָח מִמְּנָגָה. וְהָאִישׁ הַנִּבְרָר לְעַילָה נִשְׁאָר בְּקָרְמִינְטְּשָׁאָק
וְהַכְּרָה לְשָׁכֶר עֲגָלָה וְלִרְדָף אַחֲרָיו כַּמָּה פְּרִסְאות. וְאָמַר
רַבְנָנוּ וּכְרוֹנוּ לְבָרְכָה אוֹ בַּעַת שְׁבָרָח מִשָּׁם, שְׁקָרוֹב שְׁתַחַזָּא
חַיּוֹתָו מְגַדֵּל הַצְּעָר, בַּיָּהָה שְׁעָבָר עַלְיוֹ בְּעַנְיָן בְּנָיו וַיּוֹצְאָיָר
חַלְצָיו שְׁחִיחָיו לְאַרְךָ יָמִים וְשָׁנִים אוֹ אָפָּשָׁר לְסִפְרָה. בַּיָּהָן
וַיּוֹצְאָיָר-חַלְצָיו הַם סְגָלוֹת יְקָרוֹת מְאד מְאד וְהַעוֹלָם צָרִיכִים
אָוֹתָם מְאד קָאָה, וְאָמַר שָׁהָם אַיִלָּנוֹת יְקָרִים מְאד וְיִנְגַּדְלוּ
מֵהֶם פְּרוֹת נְפָלָאִים מְאד וְהַזְּהָרָה לְכִבְדָם מְאד. וְאָמַר
שַׁהְגּוֹיָל צָרָק וַיַּצֵּא מַיּוֹצְאָר-חַלְצָיו וּכְוֹ. וָנָסָע מִקְרָמִינְטְּשָׁאָק
וּכְאָלְבִּיתוֹ לְפָה בְּרִסְלָב.

וְלֹא נִתְמַהֵּם חַרְבָּה וְאוֹנָס מִפְּאָן הַנִּסְיעָה הַגְּדוֹלָה
לְמִדרִינָה פָּאַלְיָסָע לְקָהָלָת-קָרְבָּשׂ נְאוֹרִיטָשׂ וּכְוֹ וְחוֹרָ

ימ"י מוחרבנ"ת

משם לאסטרהא וסלב וכיו' במאיר במקומות אחר (ת"י מוחר"ן סימן קנ"א). והנסיעה הזאת שפטלטל עצמו בטלטול קשה בוה בל שום טעם על פי פשות היא פלייה גroleה. כי לא קבץ שום ממון בנסיעה זו, אדרבא פיר סך עצום מכיסו על הוצאות הרכה. על כן ערךין אין שום אדם יודע שום רמו' יפרוש על נסיעתו ואת שהיתה פלייה נשגבה מאד. וכן נסע כמה נסיעות בל טעם על-פי פשות במו לשاريינרד וכיו'. אבל נסעה זאת נמשכה זמן גדול, והיו לו טלטולים קשים ועצומים, והוצאות הרבה ואין שום אדם יודע בונתו הנוראה בזה. ואמר שם כי יודעים העולים על מה הוא נסע היו מנשקים כל פסעה ופסעה של נסיעתו. ואמר שככל פסעה ופסעה הוא מקרי את כל העולים כלו' לכף זכות, ובכבר מאיר מזה קצת במקום אחר (ת"י מוחר"ן סימן קכ"א):

יח

והנה אני עורי השם ותברך שhortyi לאיתני וכן זונתי ובני שיחיו. אחר כה אחר פורים נסעתاي לנערמירוב. ובונתי הייתה להתראות פני עם חברי רבינו נפתלי, כי ידעתاي שרבענו זכרונו לברכה כבר נסע לדרכ נסעה הנפרת לעיל. כי חברי רבינו נפתלי היה פותח לי על הפאסט (דרך הדואר)

ימ' מוחגן"ת

מט

בכל פעם כל מה שעבר כאן. אה נסעה לגעמירות בדי לדבר עם חברי רבי נפתלי לשמע מפיו חידשות שואה. לשמע בעיתים הללו שלא זכיתי להיות אצל זכרונו לברכה. ובאתי לגעמירות ומאות הימים היה שנתעכבותי שם עד אחר פסח, ובתווך כך שמעתי מרבי נפתלי נרו יאיר כמה מעשיות ששמע מפי הקדוש שלא נכתבו עדרין כי לא היה מי שיכתבם. ואני שמעיתם מפי חברי הנופר לעיל וכתבים על הספר (אבל שאור המעשיות שמעתי מפי הקדוש של רבנו זכרונו לברכה בעצמו).

ברוזה השם שנותן בראותי לנסע לגעמירות או שעל ידי זה האלתי מעשיות אלו, שם לא באתי או לא היה נכתב בلال והיו געלמין מן העולם. ועתה כבר החיו כמה נפשות ישראל, וערין הם מחיין נפשות הרבה ועתידי להחיות כל ישראל וכל בא עולם בשיתגלה אמתת קידשת גודלו בעולם במרה בעורת השם יתפרק ברוזה השם אשר עזרני עד כה:

יט

אחר פסח רציתי לחזור לקהילת-קדש מאהלו. ונסעה מקדים לקהילת ברסלב, וברפתה הרבה על לב הングיד

ימי מוחרבנ"ת

ר"מ דפה שהיה מאנשי רבנו זכרונו לברכה שישלח מעות לרבנו זכרונו לברכה לקהילת-קדש נאורייטש, כי הגיעו ממנה אגרות שהוא צריך למעות על הוצאות, וכן עשה ר"מ הנזכר לעיל ושלח לו בערך עשרים וחמשה ארמיים לקהילת-קדש נאורייטש. כי בין צוה רבנו זכרונו לברכה קדם נסיעתו מביתו שפשירצז לשלחו לו מעות ישלחו לקהילת-קדש נאורייטש. אחר כן נסעתי למאהלוב. והנה רבנו זכרונו לברכה בנסיעתו האגדולה הנפbara לעיל היה בקהילת-קדש נאורייטש ביום הפורים, וכפי הנראה מדעתו היה שם שםם יפע למחרוק יותר. אך אחר כן נמלך בדעתו וחור משם לקהילת-קדש אוסטראה, ומואסטראה שלח העגלה שלו עם אנשים רבינו שמואל וכו' לפה קהילת-קדש ברסלב כדי להביא אשתו לשם שתקבל רפאות אצל הראטור גארדע כי היה לה חולאת כבד שפתה בו. ורבנו זכרונו לברכה נשאר לבדו בקהילת-קדש אוסטראה רק ששכרו לו אחד למן לשימוש עד שיחור רבינו שמואל מברסלב.

ובאת אשתו הרבנית עם רבינו שמואל הנזכר לעיל לקהילת-קדש אוסטראה על שבת הגדי. ולא הוטב בעיניהם הדוקטור גארדע ואמרה שטוב לפניה להתרפא בוסלב שייש שם דוקטורים גדולים ונם יש לה

שם בְּנֵי מִשְׁפָחַתּוֹ. וְהַכְרִיה רְבִנּוֹ וּכְרוֹנוֹ לְבָרֶכֶת לְגַם עַמְּתָה
לְקַהֲלַת־קָדֵשׁ זָסְלָבּ תְּכִפָּה אַחֲרֵ שְׁבָתָה, וּבָא לְזָסְלָבּ סְמוֹיךְ
לְפֶסֶחּ מְאֹד וְהַכְרִיה לְשִׁפְרָה שֶׁם דִּירָה, וְלֹא הָיָה שֶׁם מַיִּ
שִׁישְׁמַשְׁנוּ בִּיאָם רְבִי שְׁמוֹאֵל הַגְּלָל. וְגַם כָּל עַסְקֵי הַבַּיִת,
הַכָּל הָיָה מִטְלָל עַל רְבִי שְׁמוֹאֵל הַגְּלָל. בַּי הַכְרִיה לְשִׁפְרָה
הַבַּיִת וְלֹהָכִין מִצּוֹת וְכָל צְרָכִי הַפֶּסֶחּ הַכָּל בַּיּוֹם אֶחָד. וּגְדָל
הַיִּסְוָרִים וְהַטְּלָטוֹל שְׂהִיה לָהֶם שֶׁם אֵי אָפָּשָׁר לְשִׁיעָר.

אַחֲרֵ זֶה נָתַן הַשֵּׁם יְתִפְרֵךְ בְּלָבּ אֶחָד מִהְגָּגִידִים דְּקַהֲלַת־
קָדֵשׁ זָסְלָבּ וּקְבָּל אֶת רְבִנּוֹ וּכְרוֹנוֹ לְבָרֶכֶת לְבַיתָו עַם
וּגְתָתוֹ וְכָל בְּנֵי בַּיִתָו וּמִסְרָר כָּל בַּיִתָו לְפָנָיו בְּכֻבּוֹד גָּדוֹל. בַּי
בְּתַחְלָה יָשַׁבּוּ בְּבַיִת יִשְׁן וּשְׁבֹור שְׁשִׁבְרוּ לָהֶם. בַּי קָדָם פֶּסֶחּ
לֹא יָכְלוּ לִמְצֹאת דִּירָה כְּרָאֵי וְהַכְרִחוּ גַם לְתַקֵּן הַגְּגָה קָדָם
פֶּסֶחּ בָּעֵצֶם טְרִדְרִים שְׁבָאוּ פְּתָהָם סְמוֹיךְ לְפֶסֶחּ בָּעֵיר נְכָרִיה.
וּבְזֹהָא יִכְלִילִים לְהַבִּין קָצַת עַצְם הַטְּלָטוֹלִים וְהַיִּסְוָרִים שְׂהִיה
לָהֶם אֹז. וְכָל בְּגַנְתָהוּ בְּעַנְנִי נְסִיעָה זֹאת בִּיסְוָרִים וּטְלָטוֹלִים
בְּאַלְהָה עֲדָן לֹא נְזֹעַ בָּלְלָ:

כ

אַחֲרֵ פֶּסֶחּ, בְּעַת שְׂהִיהִי בְּמַאְהָלוֹב, הַגַּע אֲגָרָת לְפָה
בְּרָסְלָבּ, וּמִכְּאָן נְשַׁלֵּח אַלְיִ, שְׁהָוָא וּכְרוֹנוֹ לְבָרֶכֶת

ימי מוחרבנ"ת

חלש מאה, ובקש מאטנו והזהיר אותנו להחפץ לעליון. אחר כך הגיע אגרת ממנה, שחוור לאיתנו שלא על-ידי רפואות גשומות, ואמר, שתקפותו שלנו הועילו לו הרבה.

והנה דרכנו הייתה לנסע אליו תמיד על חג השבועות. ורבנו וברונו לברכה הבין שיצטרך להרחב בקהילת-קדש וסלב גם בחג השבועות, וכתב לנו אגרות שלא ירים אחד מאטנו את רגלו לבוא אליו על שבועות. אבל רבינו נפתח לנו יאיר מעמידוב שהיה פה בכל פעם וראה את האגרת פה קדם לכל אנשי-שלומנו, עמד וכתב לי ולכמה מאנשי-שלומנו ורו אותו שאף על פי כן נסע ונולד לרבני וברונו לברכה לקהילה-קדש וסלב. וכן עשו פה ברסלב ואנשי נעמירות וטפליך ודאшиб וכו' ונסעו לוסלב על שבועות.

ואני הייתה במאהלוב אז, והיתה דעתינו חלוקה מאד מאד בעניין הנסעה אליו לקהילה-קדש וסלב, כי היו לי מניעות עצומות בלי שעורה. וידעתי שרבני וברונו לברכה כתוב שלא לבוא אליו, על כן נ└ך לפני הנה ונהה אך להתנהג. ובחסדיו הנדול והנורא התגבר החשך על המניעה, ונתגברתי ונסעתי לברסלב לנסע ממש לוסלב. ועצם היסורים והמניעות שהיו לי בבית חותמי בנסעה

זאת אי אפשר לברא. כי חותמי זכרונו לברכה היה או בביתו והיה גדול וחשוב ויקר שם מאר מאדר ונאספו אליו מכמה עירות בעסקי משפט. גם היה מוקן לנסע אחר שבועות עם אשתו לקהילת קרמיניץ להניג הרבנות שם, ורצה להשair אותו בכאן במאהלוב על מקומו. ואני באתי פתאם לביתי והתחלתי להזכיר עצמי לנסע לברסלב כנופר לעיל. ועמדו כלם משותומים, ווונתי התחלת להכפות מיד כי כבר ידעה שלא תוכל למנוע אותו בשום אופן. ואני החלטתי לקבל רשות מהחותמי זכרונו לברכה, וה Kapoor עלי מאד ורצה למנוע אותו הוא ווונתו היא חמוטה. אבל אני לא השנחתה על דבוריham כלל והחלטתי מהם ובחלתי חפצים שלי ונסעתם ממש וגם לא היה לי על הוצאות כלל, והזמן אין השם יתרחק ברגע קלה שני אנשים שהלו לי על הוצאות קצת, וגם הזמן לי ברחמי ענלה מגע מרובה שהיתה צריכה לחזור ביום זה לביתה. והכל היה פתאם בשעה אחת. והייתי או טרוד ונחפה מאד כי הזמן היה סמוך מאד לשבעות, ואני הייתה מכרח לנסע מוקדם לברסלב כדי להתחבר עם אנשי שלומנו לנסע עמם יחד לוסלב.

והנה גדל חלקה העזה שהיתה לי או, עצם המניעות והיסורים שהיא לי או בעניין נסעה זאת אי אפשר

לְבָאָר. וַהֲשֵׁם יְתִבְרֹךְ עָזָרִי לְשַׁבֵּר כָּל הַמִּנְיָוֹת, וּבְשֻׁעָה
אַחַת נִגְמַר בְּדָעַתִּי לְנִסְעַ בְּעֵת שְׁהִיה הַזָּמָן קָצֶר מְאֹד לְעַסְקָנָה
בְּנִסְיָוָה הַזֹּאת. אֲכַל הַשֵּׁם יְתִבְרֹךְ הַזָּמָן לֵי מִיד עֲגַלָּה
וּמִעוֹת עַל הַזֹּצְאֹת קָצֶת. כִּי תַּכְפֵּן בְּשִׂנְתְּחִזְקָתִי בְּדָעַתִּי
לְנִסְעַ בּוֹדָאי וַיַּעֲבֵר עַלְיָהּ מֵהּ, תַּכְפֵּן סִיעַנִי הַשֵּׁם יְתִבְרֹךְ
וְהַזָּמָן לֵי אַרְבִּי נִסְיָעַתִּי. כִּי פָנִים דָרְכֵנוּ יְתִבְרֹךְ תִּמְדִיד כִּי הַבָּא
לְפָהָר מִסְיָעֵנוּ לוּ, וְכָל הַמִּנְיָוֹת הֵם רַק מִנְיָוֹת הַמַּתָּה. וְאֶنְכָּה
עַל פִּי שְׁנַדְמָה לְהָאָדָם שַׁיִשְׁ לֹא מִנְיָוֹת גְּדוֹלוֹת בְּאַמְתָה שֶׁאָיָה
אָפָּשָׁר לְשָׁבָרָם, אָפָּעָל פִּי כָּנִים בְּאַמְתָה בְּלָם הֵם רַק מִנְיָוֹת
הַמַּתָּה. וְאָם יִגְבַּר הַחַשָּׁק וְהַרְצָוֹן בְּרוֹאִי וַיַּכְסֵּף בְּאַמְתָה לְגַמֵּר
הַדָּבָר שְׁבָקְרִישָׁה בּוֹדָאי יַשְׁבֵּר כָּל הַמִּנְיָוֹת וּכְלֵי (בְּמַבָּאָר אַצְלָנוּ
בָּמְקוּם אחר [לקוטי מוחרבן ס'ו]). אֲכַל אַנְיָ בְּעֵנִי רְאִיתִי זֹאת
בְּעֵינִי כִּמְהָ פָּעָמִים בְּלִי שְׁעוֹרָה.

וְנִסְעַתִּי עִם הַעֲגָלָה שְׁהִלְכָה לְגַעֲמִירּוֹב וַיַּצְאַתִּי מִפְּאַהֲלָוֹב
בַּיּוֹם חַמִּישי בְּעֶרֶךְ ב' שָׁעָות וַיּוֹתֵר אַחֲר חִצּוֹת
הַיּוֹם. וְאַנְיָ הַבָּנָתִי שֶׁאַנְיָ מִכְרָחָ לְהִיוֹת בְּבֶרֶסְלָב עַל אָזְתוֹ
הַשְּׁבָתָה כִּי יָדַעַת שְׁתַכְפֵּן אַחֲר שְׁבָתָה יִסְעוּ כָּל הַחֶבְרִים מִפֶּה
לְזֹסְלָב. וְהִיִּתִי חַיִשְׁ בְּדָעַתִּי אַיךְ לְהַתְּנַגֵּג בַּיּוֹם הַלְּכָה
לְגַעֲמִירּוֹב וְמַיְיַודֵּעַ אֲמַל לְהַגִּיעַ בַּיּוֹם שְׁשִׁי לְגַעֲמִירּוֹב
בַּעֲדַת הַיּוֹם גָּדוֹל שֶׁאַמְלֵל לְנִסְעַ עַזְרָמִירּוֹב לְפָה בְּרֶסְלָב
עַל שְׁבָתָה. וְגַם יְהִי לֵי יְסּוּרִים מִאָבִי גָּרוּ יָאֵר שֶׁאַיְנוּ מִסּוּכִים

ימי מוחרבנות

נה

גם כן על עניין נסיעתי זאת, מפל-שפן כשבאו פרהאם בערב שבת אחר חצות וארצה לשע מבייתו תכף, בודאי יקפיד עלי. על כן הייתה מתחגגען מאד שהבעל ענלה ימהר וייחיש מפעהו, באפנ שאוכל לבוא בעוד היום גROL סמוך לנעיםירוב, באפנ שאוכל לחפש אחר איזה ענלה בקרך שתפש עמי לברסלב. כי סמוך לנעיםירוב יכולם לעקם הרך לקהלת ברסלב כדי שלא אצטרך כלל להיות בנעיםירוב.

אבל תכף בנסעי ממאהלוב התחיל שוב המניות שיש בשעת הנסעה עצמה, באשר מתרחג עמו על-פי הרבה שיש הרבה מניות קדם למתחילין לנסע. ואחר כך בשוץין לשבר אלו המניות ומתחילין לנסע, אווי חזורים ומתנברים מניות חדשות בעניין הנסעה עצמה מהבעל ענלה והפסים ומהענלה ואופנים וחבליה וכל כליה, וממطر גשם ורפש וטיט וczyza בהם, אשר כמעט לא נמלטה נסעה אחת ממניות באלה ובאלה הרבה, הן בחיים היוו הקדושים, הן עתה בשאנו נסעים על ציון קברו הקדוש והנורא מאד.

והנה תכף בשיצאתי ממאהלוב ואני נחפו בראעתן מאד מאד בזופר לעיל, הסתכלתי וראיתי שהבעל ענלה

נסע עם עגלה גודלה ואני לו כי אם שני סוסים זה ידוע שאלו העגלות גדולות או אפשר להם לילד בוריות כי אם על ידי ארבעה סוסים ולפחות שלשה. ושאלתי אותו מה זה והשיב שנחלה אצל סום אחד בנסיתו לבן והשאר אותו בערך פרסה ומחזה מפה, והנה מלחמת זה בודאי נסע עמי לאט ונם גשם התחיל לירד קצת ונסענו עד שבאנו אל הקבר שהוא איש שם סומו. ותכל הודיע לנו המשועה טובת מפוסו שכבר מטה שם, ובודאי התחיל להצטער הרבה ולחשב מה לעשות עם העור ועל ידי זה נתעבנו שם קצת.

ואמחר-כך נסע מושם בלב נאנח ונעצב. ובכבר פנה היום ובודאי נסע לאט כי לא היו לו כי אם שני סוסים בעגלה זאת. והיה לנו לינתليل סמוך למאהלוב שתי פרסאות ומחזה וערין הינו רחוקים מנעmirrorוב הרפה בערך שמונה פרסאות. ועמדתי ביום שני בפרק בלב נשבר ומבלבל מאד ולא ידעתי מה לעשות. ונסעתי עם הבעל עגלה הנוכר לעיל עד קהילת-קדש מארכוז, ובכבר היה סמוך לחצות היום ומושם ערין חמיש פרסאות לקהלת נעmirrorוב. ובעת בניתו לשם הייתה מצטער הרבה כי הבנתי שקשה לבוא על שבת אפלו לנעmirrorוב מכל-שפן שתהייה שהיא לשפר עגלה בערך לברסלב בנובר

ימ' מוחָרְגַת

ט

לעיל. ואם חם ושלום אבוא אחר שבת לברסלב לא היה עגלה ותברים לנטע עמהם לוסלב. והייתי חושב ברעתיה מה לעשות כי ראיתי שטוב לפני לשפר בכאן סוסים לנמען מכאן לברסלב, אבל לא היו לי על הוצאות כל מה. גם העיר קוטנה ועל פי רב אין נמצאים בכאן סוסים אלא עגלה עםם מהירות כל מה.

וسمוך מאד בכניסתי להעיר בהיותי על הגשר דשם ענית ואמרתי, רבונו של עולם הומן לי בכאן עגלה עם ארבעה סוסים שפותע לברסלב ותקבל אותו בחנים. והבעל עגלה נשמע בשארות זאת.

אחר כך נכנסנו להעיר ובאו לחותך האקסניה והבעל עגלה רזה להתרמה שם למן מספוא לסוסים ואני נטלתי ידי לאכל. ובין הנטילה לברכת המוציא ענה ואמר לי הבעל עגלה, רבינו נתן תפלהכם נתקבלה כי הנה בשעה זאת באה עגלה עם ארבעה סוסים הנושא לברסלב, והסוחר הנושא שם בודאי יקבל אתכם בחנים כי היה מכיר אותו והודיע לי מיד מי הוא ונבהליך מאד. וכן היה.

ותבוף ברכתי ברכת המוציא ויצאתי לחוץ אל העגלה שערדה בסמוך מאד לאקסניה שלי ותבוף קיבל

ימ'י מוחרבנ"ת

אותי בשמחה, ונסעתי עמו מיד לפה בرسלב ובאתי לכאן בעוד היום גדול, וכבר היו כל החברים מוכנים לנסע ביום ראשון לסלוב ולא היה מקום לקבל אותו. אך תכפ שלחו שליח מיוחד לכפר אחד לשפר עגלה בשביי ובשביל עוד אחד בזול. ונסעתנו יחדם יחד ביום ראשון ובאנו לרבענו. וכרונו לברכה ביום רביעי וביום חמישי היה ערב שבועות.

וראיתי השגחה הנפלאה ושהוא יתברך שומע הפלת כל פה, שעתקימה תפלה בהיותה שהמין לי השם ביום נשוי עגלה עם ארבעה סוסים בחנים לברסלב כאשר יצא מפש. ברוך השומע תפלות כל פה ברחמים, ומסיע תמיד לכל הבאים לגשタ אל הקודש, ברוך הנוטן ליעף כח שעורני עד פה. כי המשכילה בין מאליו שאי אפשר לבאר בכתב ואפלו פנים אל פנים כל מה שעבר בענינים כאלה בשלמות. בפרט מניעות וחקلت העצה שבודאי אי אפשר לבאר כל הסודות שהוא בראתי למנע אותו מנעה זאת וכיוצא בה. ובפרט שרבנו וכרונו לברכה בתב בעצמו לבלי לנسع אליו בנופר לעיל. והמניעות כלם עמדו לפניו בחומות ממש מכל הצדדים. והשם יתברך בכחו הגדול עורני לדרג על כלם, ולבוא אליו לקהלה קדש וסלוב ולשמע מפיו הקדוש תורה ולכתבה על הספר לופות בה את הרבים לדורי דורות. על כן הארכתי קצר

ימי מוחבן"ת

ט

לכאר פרט נסעה זאת למן ידע דור אחרון המניות
שעbero עליינו ובכחו הגדול זכינו לשברים.

בי כל מה שכתבתי ממה שעבר עלי, באלה ובאלה עברו
גם על שאר אנשי-שלומנו שרבם בכם היו להם
מניות עצומות ונראות מלהתקרב לנו וברונו לברכה,
בפרט בתחלהם. ורבים נפלו ונתרחקו על ידי המניות
ואבדו מה שאבדו חבל על דארין, ואשרי להנשאים
שהתגברו והתחזקו ושמרו כל המניות, ונתרבקו ברבנו
וברונו לברכה ווכו להם כי ולדורותם ולכל בני ישראל
לעלמי עד ולנצח נצחים.

כא

ביום חמישי ערב שבועות הנזכר לעיל בפרק שמעתי
מפי הקדוש תורה שנודע לו שם ביסלב. גם הביאו
לו מטפליק כלי כסף חדשים ולקחם וברך שהחינו. אחר
כך סמוד לערב בעת שכבר התחילו להתאסף להתפלל
מנחה, נפטרה אשתו הראשונה וברונה לברכה ורבנו
וברונו לברכה עמד בשעת יציאת נשמה. וספר לי אחר
כך שכאשר יצאתה נשמה בעת שעמד שם, ובודאי היה
לו צער גדול מאד ובלבול המוחן לפני מרגנתו, והוא היה

ימי מוחרבנ"ת

צָרִיךְ לְעַשֶּׂת וְלִכְזֹן מֵהַ שְׁהִיה צָרִיךְ לְטוּבָתָה. אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֹזֶרוֹ אוֹ מַאֲד שְׁבָעָצָם הַצְעָר וַהֲבָלָבָל פָּעָל וַעֲשָׂה לְטוּבָתָה מֵהַ שְׁהִיה צָרִיךְ.

וְהַגָּה תַּכְפֵּן בְּשִׁנְסְתָלָקָה וַיַּזְרֹעַל עַצְמָן מַאֲד אֲנָשִׁי הַחֲבֹרוֹתָה קָדוֹשָׁה וַקְהָלָת-קָדָשׁ וְסָלָב וַעֲסָקוּ בַקְבּוֹרָתָה מִיד בְּזִרְיוֹת נְפָלָאָה, וְלֹא הַתְּחִילוּ לְתַבְעַ שָׁום שְׁכָר קָבוֹרָה מְרַבָּנו וּכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה, רַק סְמָכוּ עַלְיוֹ בְעַצְמוֹ אָם וַרְצָחָה לְהַנִּזְקָדֵם אֶתְרַכְּדָה וְתַנְזֵן. וְהָם וַיַּזְרֹעַל עַצְמָן וַלְקָחוּה מִיד וַקְבּוֹרָה בַמְּהֻרֹות גְּדוֹלָה בְאָפָן שְׁהִיה שָׁהוֹת אַחֲרָה קָבוֹרָתָה לְנַהֲגָה אֲכְלוֹת שָׁעָה מִיעָטָה וְאוֹתָה הַשָּׁעָה עַלְתָה לְמַנְנָן שְׁבָעָה בַּידְיוֹעַ דִין וְהָיָה הָיָה לְנוּ לְטוּבָה וַיְשֻׁועָה גְּדוֹלָה. בַּי עַל יְדֵי וְהַזְכִינָנוּ לְשִׁמְעַן מִפְיו הַקָּדוֹש תּוֹרָה נְפָלָאָה בְּחָג הַשְׁבּוּעוֹת הָהָה.

ככ

וְהַגָּה בַתְּחִילָה נָתַנוּ לְנוּ חָדָר בְּבֵית הַמְּדָרָשׁ לְהַתְפִּילֵל שָׁם. אֶذ אַחֲר שִׁנְסְתָלָקָה צֹוָה רַבָּנו וּכְרוֹנו לְבָרְכָה שְׁכָלָנו נַתְפִּילֵל בְּבֵיתו בָמָקוֹם שִׁנְסְתָלָקָה. וְכֹל לַיְלָה שְׁבּוּעוֹת לֹא דִבֶר עָמָנו כָּל רַק עָסָק בַתּוֹרָה בְשָׁעַת סְעָדָה בֵין מְאַכֵּל לְמְאַכֵּל. אַחֲר הַסְּעָדָה יִשְׁבַּב בִּינָינו וְהָיָה גָעוֹר בְלִילָה עָמָנו יְחִיד וְאָמֶר

תקון ליל שבועות במחירות ובחתמלה ולא פנה לשום אדם לדבר דברו בעלם. ואחר שנגמר התקון העית עצמו מעט לנווח שעעה מעתה מaad. ותקף קם בוריות והלך לטבל קדם אור הימים. ואחר כד החפיל עמנו יחה. וכן בסעודת שחרית ביום ראשון דשבועות גם כן לא דבר מאומה, רק עסוק באמרות האדרא רבא בזוהר הקדוש בכל הסעודה. ובין כל מאכל ומאכל אמר ה"ادرא רבא" בקול געים ונפלא מaad, ואחר-כך אמר כבר נאה, ונכתב במקומות אחר (מי מורה ז' קנ"ח):

כג

בְּלִיל שבת-קדש, שהיא שני דשבועות, או לבש ה"שטרימל", ואו התחיל להראות פנים מסבירות הקצת, וישב על השלחן ברכבו. ואחר גמר הסעודה, אחר ברכת-המזון, היה מזמר בעצמו "אתה גלית" ו"ברוך שמך" וכו' בגנון נפלא ונעים. וישב אחר-כך עם קצת אנשים, שנשארו עמו אחר ברכת-המזון, ישב עמיהם עד אור היום, וגם אני הייתי בתוכם. וכן בסעודת שחרית ישב עמנו בשמה, ברככו בכל יום-טוב. וכל בני העיר שלחו משקאות, וחלק להעולם בשמה. בסעודה שלישית אמר תורה (לקוטי מורה ז' סימן ס"ז) והתחיל: ובין ה' אלקים את

ימֵי מוֹהָרֶנְגַת

הצָלָע. בָמּוֹצָאִי-שְׁבָת יִשְׁבְנוּ עַמּוֹ עד אֹור הַיּוֹם. בָרוּךְ הַשֵּׁם,
אֲשֶׁר עָזָרָנוּ גַם בָּעֵית צִרָה הַזֹּאת, שְׁנַפְטָרָה אֲשֶׁר-הָרָאשָׁוֹנָה
בְעַרְבָ-שְׁבוּעוֹת לְפָנָז הַיּוֹם, אַפְ-עַל-פִּיכָן לֹא אָבְדָנוּ
הַתּוֹרָה, שְׁהִינָנוּ צְרוּכִין לְקַבֵּל. וְגַם בַּתוֹךְ טְרֵדָתוֹ הַגְדוֹלָה,
שַׁעֲבָר עַלְיוֹ אֹזֶן מַה שַׁעֲבָר לְפִי גָּדְלַת קָדְשָׁת נֹרְאוֹת מִחוֹ
הַקְדוֹשָׁ, אַפְ-עַל-פִּיכָן יִשְׁבַ עַמּוֹנָא שֶׁלֶשׁ לִילּוֹת רְצִיפִים,
שְׁהִיה גַעַר בְּכָלָם עַמּוֹנָיָה, שָׁהָם: לִיל רָאשָׁוֹן דְשְׁבוּעוֹת
וְלִיל שְׁבָת-קָדָש וְלִיל מוֹצָאִי-שְׁבָת, כִּי דָרְפָנוּ הִיא נְפָלָא
וְנְשָׁבָג, וּבְכָמָתָהוּ וּקְדָשָׁתוֹ הַגְּפָלָא לֹא הִיא יְכוֹל לְהַטְרִיד
וְלִבְלְבֵל אֹתוֹ שָׁוֹם דָבָר. כִּי הַבָּנוֹ אֹזֶן, שְׁצַעַר וְטְרֵדָתוֹ אֹזֶן
הַיָּה עֲצָום וּרְבָ מָאָה, וּכְאֲשֶׁר שְׁמַעַנוּ בְמַה דְבּוּרִים מָזָה אֹזֶן
מִפְיוֹ הַקְדוֹשָׁ, וּאַפְ-עַל-פִּיכָן לֹא הַעֲבִירָוּ הַטְרִיד וְהַצְעָר
מַלְעַסְקָ לְתַקְוִין נְפָשֹׁותינוּ גַם אֹזֶן, וְהַפְלִיא חַסְדָוּ עַמּוֹנָא גַם
בָּעֵית הַהִיא, דָרְפָנוּ פָמִיד. וּבַיּוֹם רָאשָׁוֹן אַחֲרַ שְׁבוּעוֹת,
כְתַבְתִי הַתּוֹרָה, בְעַזְרַת הַשֵּׁם יְתִבְרָה, וּקְבָלָתִי רְשּׁוֹת,
וּדְפָרָתִי עַמּוֹ הַרְבָה, וּסְעָתִי מִשֵּׁם בְּשָׁלוֹם וּבְשִׁמְךָ:

אַתְרַ-בָּךְ בָּאתִי לְגַעֲמִירּוֹב, וּרְצִיתִי לְכָנָס לְבִתִּי אֲבִי, נָרוּ
יָאִיר, וְחַרָה אֲפֹו בִּי מָאָד עַל אֲשֶׁר הִיִּתְיַיְּ בּוּסְלָב
וְהַשְּׁלְכָתִי מְנַגְדָ כְבּוֹד הַרְבָנוֹת דְקָהָלָת-קָדָש מְאַהֲלוֹב,
שְׁרָצָה חֹותָנִי זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה לְהַשָּׁאֵיר אָזָה בַמְקוֹמוֹ פָנַ"ל.
וְלֹא רְצָה אֲבִי, נָרוּ יָאִיר, לְהַגִּימָא אָזָה לְכָנָס לְבִתְוֹ, וְהִיא לִ

צער ויסורים מזה, ושבתי בבית אחותי זכרונה לברכה. אחר שבת נסעה לברסלב, ושבתי שם משתומים כמה ימים, ולא מצאתי עגלה למאהלוב. ודעתי היה מבלבלה מארד מרבי היפורים והמניעות, כי לא היה לי למי לפנות, כי אם לשועת השם ותברך. כי רבנו זכרונו לברכה לא היה בביתו, ובבית אחוי אין לי מנוחה פג"ל, וגם בביתו חותני קשה לי לחזור, כי אין להם עמי על ענין נסיעה הנג"ל, על-כן לא היה דעת אלילה כלל. וגדל עצם היפורים בפרטיות אי אפשר לבראה. ואחר איזה ימים נתישבתי וscrathy עגלה, ונסעה למאهلוב, ולא מצאתי חותני וחמותי בביתם, כי כבר נסע לקרים ג'ינז פג"ל, ושבתי במאهلוב עד ראש השנה:

כד

באortho זמן, בין שבועות לראש השנה, נשתקה רבנו זכרונו לברכה עם אשתו השנה מברד, ואחר-כך בא לbijto ואמר בשבת-קדש: אספר לכם ענין נסעה שלו. וספר המשפט של הובב והעכבי' וכו' בספורי-מעשיות (משה ו'); ואני מי שידוע מה שכות יש למעשה זאת לענין נסעה, ואני לא יכולה להיות או אצלו. גם ספר או המשפט מהרב, שהיה לו בן יחיד וכו' (משה ח'). אחר-

ימ"י מוחרבנ"ת

כֵּה נִסְעָ רַבְנוֹ וּכְרֹנוֹ לְבָרְכָה לְמַעַדְרוֹ בְּקָעָ, בְּדָרְכוֹ בְּכָל
שָׁנָה, וְאָמֶר שֶׁם תֹּרֶה וְחוֹר לְבִיתוֹ. בְּחֶדֶש אַלְול הִי
הַנְּשׁוֹאֵין שָׁלוֹ עִם אֲשֶׁתוֹ הַשְׁנִיה, וְגַם אֹו לֹא וַכִּיתִי לְהִיוֹת,
וְאָמֶר אֹו, שָׁכֶל מַי שְׁהָה אַצְלַ הַחֲפָה שָׁלוֹ, מְחַלּוֹ לוֹ עַל
כָּל עֻזּוֹנוֹתָיו:

כה

בְּסֹוף אַלְול, סְמוֹךְ לְרַאשְׁ-הַשָּׁנָה, הִי מְצָפִים בְּמַאֲהָלוֹב,
שְׁכִירָא חֹתְמִי לְבִיתוֹ, וְאַנְיַ הַתְּמִלְתִּי לְהַכִּין עַצְמִי
לְנִסְעָ לְבָרְסָלֵב עַל רַאשְׁ-הַשָּׁנָה, וּוֹגַתִּי יְדָעָ מִזָּה, וַרְצָתָה
לְמִנְעָ אַוְתִּי, וְלֹא הַזְּעִיל בָּלְל. וּנְסָעַתִּי לְרַבְנוֹ וּכְרֹנוֹ לְבָרְכָה
קָדָם שְׁבָת שְׁלַפְנִי סְלִיחָות, וּבָאתִי לְקַהַלְתִּ נְעַמְרוֹב עַל
שְׁבָת, וְאַכְלָתִי אַצְלַ אַחֲוָתִי, אַךְ הִיִּתִי גַם בְּבֵית אָבִי, נָרוֹ
יָאִיר, לְקַבֵּל פָּנָיו. וּכְבָר הַתְּחִיל לְהַתְּפִים עַמִּי קָצָת, כִּי רָאָה
וַיַּדְעָ, שְׁבוּדָאִי לֹא יִמְנַע אַוְתִּי, וְגַם הַבִּין, שְׁכֹונָתִי לְשָׁמִים.
בְּמַזְצָאִיד-שְׁבָת נְסָעַתִּי מִיד לְבָרְסָלֵב, וּבָאתִי קָדָם הַסְּלִיחָות
לְבָרְסָלֵב, וַכִּיתִי לְרָאוֹת פְנֵי קְרָשׁוֹ בְּעֵת שְׁגָנָנָם לְבֵית-
הַמְּדָרֵשׁ לְוֹמֶר סְלִיחָות עִם הַצְּבּוֹר, וְאַחֲר הַסְּלִיחָות נְכַנֵּתִי
אַצְלָוּ וְדָבֵר עַמִּי תְּרַבָּה, בְּחַסְדֵּי הַשֵּׁם, וַיַּשְׁבַּתִּי כָּל הַשְּׁבּוּעָ
בְּבָרְסָלֵב, עַד שְׁהַגַּעַן רַאשְׁ-הַשָּׁנָה שָׁנָת תְּקַמְ"ח, שְׁחַל אֹו
בְּיוֹם שְׁבָת-קְדָשׁ. בְּרַאשְׁ-הַשָּׁנָה שְׁמָעַתִּי מִפְיוֹ הַקְּדוֹשׁ תֹּרֶה

ימֵי מָוְהָרֶנְגַת

סה

הקדושה "חרדי רבי שמעון וכו'" (לקוטי מוהרן סימן ס"א), ושם, באotta התורה, גלה מעניין הספר שנעשה על ידי מחלוקת בוחינת: בספר כתוב איש ריבי וכו', ולא ידענו או מה מרומו:

כו

וآخر-בך זכינו שבאותו השנה נרשם ספרו הקדוש
"לקוטי-מוּהָרֶן"; ומעשה שהיה כך היה:

בקץ תקם"ז הנ"ל, אחר פטירת אשתו, זכרונו לברכה,
ואחר שנפטרו מאתו, בעת חוויתו מדרךו לביתו,
בא עליו בדרכו חלי ההוסט (שylie) רחמנא לאצלו, ותclf
שעשה ההוסט הראשון, אמר תclf שישתליך, והתחילה מיד
 לדבר מהסתלקות. ואחר-כך בא לביתו, וחלו ההוסט
רחמנא לאצלו הוליך ומתרגבע. ודבר הרבה מעניין החולאת
שלו, שהוא מסכן מאר, וצוה להתפלל עליו. ואני לא הייתה
או אצלו, כי הייתה עצור במאהלוב הנ"ל, ורבי נפתלי חבריו
הודיע לי תclf את עצם האירה המרה הזאת, וכשמע -
עמרתי מרעד ומשתומם, נעויתי משמע, פלצות בעתני;
 והוא זכרונו לברכה דבר הרבה מעניין הסתלקות, שהיה
צריך שהיתה לו ששים גבורים (כמו שהיה להבעל-שם-טוב), ועוד
כמה שיחות כאלה; ומעניין קברו, שהיה רצונו לפע לאירוע

ימ"י מוחרבנ"ת

ישראל, אך אין יודע בכחו אם יוכל להגיע לשם, וגם שם לא יבוא אדם על קברו, ולא יהיה להעולם עסק ועשה עם קברו וכו', וקצת מזה נכתב בבר (חי מוחרבן קס"ב); ואני לא הייתי בכלל זה. אחר כך באתי על ראש השנה, בפרט לעיל, והוא אמר תורה הג"ל, ולאחר ראש השנה כתבתי התורה לפניו. והייתי צריך לנשען לגעמירות, ולא אסתיע מלתא, ולא נשעת אום, ונתקעבתי בברסלב עד אמר יום הכיפורים. אחר יום הכיפורים. הומין לי השם יתברך עגלה עם אנשי שלומנו, שהיה להם עסק גדול במאהלו, ונתרצז לקבל אותו עמם, וקבלתי רשות מרבני זכרונו לברכה, ונשעת עמם עד קהילת קדש טולטשין, כי הם היו צריכים לעם דרכם למאהלו בדרך טולטשין; והשם יתברך, ברחמיו ונפלוותיו הנוראים, הוא מסבות מתחפה, וחושב מחותבות בכלל עת לתקן העולם בכלליות, ולהקון כל נפש ונפש וכל ניצוץ בפרטיות וכו', וسبب בדרכיו הנפלאים נגלי עם האנשים שנשעת עמם, שייחרו מטולטשין לביהם, כי נודע להם שם בטולטשין, שלא יוכל להשיג מבקשם שם עתה במאהלו, לקבל מעותם בעיד ה"פורארד" שלהם, ונתרישבו לחזר לביהם (ונאמה הטע אותם, כי או דיקא כי יכולם לקבל מעות, כאשר נודע להם אחר כך, ועל ידי שחוירו לא קבלו מעות עד היום), ובאו אליו ואמרו לי, שהם

מקרים לחר, אך יש להם צער מה שאין לי עגלה למאהLOB, על-כן חפשו ומיצאו עגלה, שהולכת עם משאי זוכיות למאהLOB, שאוכל לנסע עמה. ענית ואמרתי: לחר למאהLOB - אין כבודו לפע עם משאי בוה, כי לנסע לרבענו זכרונו לברכה, כדי לנסע אפלו בבזון ואפלו לילך רגלי, אבל לחר לביתי אני רוצה עם עגלה זאת. וחורת עם יחדר לברסלב לרבענו זכרונו לברכה, וראיתי שהיא ישועת השם והשנחתו הנפלאה עלי. ותכלפ קשוחרנו ונסענו לברסלב, נתעורר עלי שמחה ובכיה מלחמת שמחה, ובאתי לרבענו זכרונו לברכה בערב, ופנינו הקדושים הי מאירים באור נפלא, והשבעתינו בצדחות נפשי בשוכתי לחר ולראות פניו המאירות מה שבדעתי היה לבלי לראות עוד זמן רב. כי ממאהLOB לא הייתה יכול לבוא אליו בתמידות בקדום בנזיר לעיל. בפרט שידעת שרבינו זכרונו לברכה מוכן לנסע למלבורג תקופה אחר יום טוב, על פן היה לשלל גדור יקר מפל הוז מה שכתי עוד לבוא לפני הדרת קדשו הנורא. וגם מצאתי אצל חברנו רבינו נפתלי שנחעיב עזין שם ועוד איזה חברים, והיה עת רצון ואכלנו עמו יחד בשמחה והתקבבות גדול.

בבקר שהוא יום שני אחר יום הקפורים שהוא יום רביעי בשבוע, בעית שהייתי מעטף בטלויות ותפלין בין

ימ"י מוחרבנ"ת

תפלת שמונה-עשרה לאשריך-ובא-לצ'זון, בא אליו פרהאמ המשרת מיכל, שהיה משרת את רבינו זכרונו לברכה, וקרא אוטי בוריזות לרבנו זכרונו לברכה. ותכף סלקתי את הפלית ותפלין מעלי, ורצתי אליו, ומצעתיו בבית הגדול. ענה ואמר לי: הראיינו מיד הספר שלך, דהינו שפתהbei בו כל התורות שלו, שברכתיו פה, נזoper לעיל (סימן ט); ותכף רצתי ותבאתיו אליו זכרונו לברכה. ולקח הספר מיד, ובמקום שעמד, שם התחיל לפתחו ולעין בו, והפך בו יפתח בכמה מקומות, ועיין בהם קצת, ואחריך ענה ואמר לי: לך וקח ניר וכתב עליו התחלות מכל התורות הנמצאים בוה הספר. וכן עשית מיר, והלכתי לבית אחר והתחלה לכתב, עד שגמרתי.

סמוך לגמר חור ובא המשרת הנזoper לעיל וקרא אוטי בבהלה, ואמר שרבינו זכרונו לברכה צוה שתכף אבוא אליו עם הספר והנייר וכלי כתיבה. ותכף רצתי ותבאתי אליו ומצעתיו בחדרו. ותכף אמר לי ישב וישבתי לפניו והוציא הספר שלו שהתחלה ל hutiko מזמן רב ולא נגמר במبارך לעיל (סימן י"א) (הוא הספר הנשוף). ואני כבר הייתה מצפה כמה וכמה פעמים מתי אוקה לגמר העתקת זה הספר הנזרא הנעלם מעין כל וכו'. והוא באותו היום נתגלו רחמי השם יתברך שזכותי לנמרז. וישבתי אני

לפניהם בימה שעונות, והוא קרא מלה במלחה ואני בתכתי על הספר בדיו עד שגמרתי. וכל אنسוי-שלומנו ישבו מחוץ לחדר ואני יצאתי אחר כך מלפניהם, ותמיד לא ידעתי בין יום ללילה. אף על פי שלא ידעתי בכלל מה שכחתי אף על פי כן מעט דמיון שהתנוצץ בדמיוני איך הארה בעלמא מרחוק מעדמת נפלאות נראות הספר הזה הלהיבopi וידעתי מאר, שבמעט לא ידעתי היכן אני בעולם. ועודין אני יודע מה זה עשה השם עמי חסיד בוה שוכני לכתוב דברים פאלה. ברוך הגומל לחיים טובות שגמלני כל טוב בוה.

ביום חמישי נסעה ליעמירוב, וחוותי מושם ונתקעכתי אצל רבינו זכרונו לברכה בברסלב עד אחר שמחת תורה זוכתי לשמע בימה תורות וشيخות נראות. באסרו חג ורוו עצמו לנשע מיד למפרה, ולא רצה עוד להרבות דברים עמי כי כבר דברתי עמו הרבה בכל העת ההיא, ולכך מאתי הספר והוא הנזכר לעיל הינו הספר של התורות שלו שהיו כתובים אצליו שנקרא עתה לקומי מוחרן. כי גם אחר יום הקפורים בעית שנסעה מאות בפעם הרביעון רצהלקח מאתי הספר הזה. אך אחר כך חור מדעתו ולא לקחו. ואחר כך בשחוותי אצליו בנזבר לעיל ונתקעכתי עד הנה לkah מאתי הספר. ועודין לא

ימי מוחרבנ"ת

יבָּרַעְתִּי אֹזֶן מֵהַכְּנוּתָה בָּוהֶה, כִּי עֲדִין לֹא גָּלָה לְשׁוֹם אָדָם
שְׁרַצּוּנוּ לְהַדְּפִים סְפָרוֹ. אֲדָרְבָּא הַמִּיד הִתְהַדֵּה דָּרְפָּו לְהַזְּהִיר
לְבָלִי לְגָלוֹת תּוֹרָתוֹ לְאֶחָרִים שְׁאַנְּם מְאַנְשִׁי-שְׁלֹמָנוּ.

וְהַגָּה בָּעֵת שְׁהִיה מַוְּקָּן רַבְּנוֹ וְכָרְנוֹ לְבָרְכָה נִסְעָ לְמַבָּרָגָה,
הִיהִי נְבָלָן וְנְחָפוֹ מֵאָה, כִּי גַם אַנְשִׁי-שְׁלֹמָנוּ
הַנְּגִידִים, שָׁלַקְחוּ אֹתָה בְּתִחְלָה לְמַאְהָלוֹב וְחוֹרָג, כְּנָבוֹר
לְעַילָּה, עַתָּה חִרּוּ וְנִסְעֻוּ לְמַאְהָלוֹב, וְלֹא רָצָו לְקַח אֹתָה,
וְאַחֲר הַפְּצִירֹת שְׁלִי נִתְרָצִי לְקַבֵּל אֹתָה עַמָּהָם. וְהַם רָצָו
לְלֹוֹת אֶת רַבְּנוֹ וְכָרְנוֹ לְבָרְכָה עַד קַהְלָת-קָרְשׁ קָרָאָסְנִי
וּמִשְׁם יִסְעֻוּ לְמַאְהָלוֹב, וְהַם נִסְעֻוּ מִיד עַם רַבְּנוֹ וְכָרְנוֹ
לְבָרְכָה, עַד קַהְלָת-קָרְשׁ קָרָאָסְנִי, וַצְוָו שָׁאָפָע אַחֲרֵיכֶם עַם
שָׁאָר הַעֲגָלוֹת דֶּפֶה, שִׁילּוּ אֶת רַבְּנוֹ וְכָרְנוֹ לְבָרְכָה עַד שֵׁם,
וּשְׁם יִקְבְּלוּ אֶתְהָלָב. וְהַעֲגָלוֹת, שְׁרָצָו לְלֹוֹת,
נִתְעַבְּבוּ קָצְתָם אַחֲר שְׁכָבָר נִסְעָ רַבְּנוֹ וְכָרְנוֹ לְבָרְכָה, כִּי
נִסְעָ בְּחִפּוֹזָן, וְהִיה לֵי צַעַר גָּדוֹל, כִּי נִכְסְפָּתִי מִאָד אָוְלִי
אָזְפָּה לְשָׁבָע שְׁמֹחוֹת, רָאתָ פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאָוְלִי אָזְפָּה
לְשָׁמַע עַוד אַיִּזה דָבָר מִפְיוֹ הַקְּדוֹשָׁ, עַל-בָּן הִיה לֵי צַעַר
גָּדוֹל מִהְעַכּוֹב. וְהַשְּׁמָם יִתְבְּרַךְ עֹזֶר לֵי וְנִסְעָתִי אַחֲרִיו, וְלֹא
כְּלַתִּי לְהַשְׁיג הַעֲגָלוֹת שְׁלֹו, וּמִחְמַת הַבְּחָלה שְׁבַחְתִּי הַתְּבָה
שְׁלִי עַם הַכְּתָבִים שְׁלִי בְּדָרָה, בְּקַהְלָת-קָרְשׁ פִּיטְשָׁרָע,

ימי מוחרבנות

עו

והכרחנו לשלה אחיהם, והחוירום לי בחרה, במקום שעמדו לפוש. ומצאתי את רבנו זכרונו לברכה ולא דבר עמי כלל. ותclf בשבאותי להפפר שעמד שם, אחר שעיה קלה נסע משם כי הוא בא לשם מפבר ואני היהתי מברחה להתעכוב שםathan מספוא לפסום. ואחר כך נסעתי משם, והיהתי גם פן נבהל ונחפה מלחמת שלא יכולתי להשיגו, ובתווך כך פנה היום והגיע הלילה והיה רפש וטיט ונסענו לאט. והיהתי מתירה אולי נסע רבנו זכרונו לברכה לאיזה אקסניא בסוד, איש לא ידע היכן הוא בדרכו על פי רב (וכמו שעשה בוניא וכיו') יוכל להיות שלא ארעד היכן הוא ובבקיר יסע לדרך ולא אופה לראותו, על פן היהתי טרוד בצער ונחפה מאד.

אחר כך איזה שעיה בלילה באתי לקהלה קראנסני, ונודע לי מיד האקסניא שלו. כי שם לא הסתר עצמו ידעו כל בני העיר ממנה. ובאתי למקום האקסניא שלו. ובתחלת לא קרבת אותו כלל. אחר סעודת הלילה נכנסתי אליו להדרו ועוד שאר אנשי שלומנו עמדו לפניו. ענה ואמר לי על מה אתה בمرة שחורה אפשר אתה מתחרט על מה שהתחלה. ועמדתי נכלם וחתבייש ועניתי בשפה רפה לא, הינו שאינו מתחרט חם ושלום על מה שהתחלה.

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

עֲנָה וְאָמַר אִם־כֹּן עַל מָה אַתָּה בָּמָרָה שְׁחוֹרָה הַשְׁבָּתִי שְׁאָנִי רֹצֶחֶת לְהִזְהִיר אִישׁ בָּשָׂר, עֲנָה וְאָמַר אִם־כֹּן שְׁאָתָה רֹצֶחֶת לְהִזְהִיר אִישׁ כִּשְׁר מָה לְךָ לְדָאָג הַלָּא בְּלַד הָעוֹלָם יִגְעַם וּטוֹרְחִים בְּשִׁבְילֶךָ, (וְאָמַר בְּלַשׁׂон אֲשֶׁר־נוּ בָּוה הַלְשׁׂוֹן דֵּיא נָאָנְצָע וּעוּלָט הָאָרְיוּעָט אָוֹפָ דֵּיר). זֶה נוֹסֵעַ לְבָרְעֵסָלָא זֶה נוֹסֵעַ לְכָאן הַכְּל בְּשִׁבְילֶךָ. וְהַחִיה אָתֵי מָאָד בְּדָבְרֵיו הַקְּדוֹשִׁים הָאָלָה.

וְאָז גַּפְתָּח פִּי וְדָבְרֵתי לְפָנָיו, וְעַוְנִיתִי וְאָמְרֵתי הִיִּתִי סְבּוֹר שֶׁלָּא אָרְאָה אֶתְכֶם עוֹד הַיּוֹם, וְהַנְּהָזֵקֵת לְרֹאֹתְכֶם וְלִדְבֶּר עָמְכֶם. עֲנָה וְאָמַר: אָנַחְנוּ צְרִיכִים בָּוּדָאי לְרֹאֹת עַצְמָנוּ וְעוֹד אָנוּ עַתְּדִין לְרֹאֹת עַצְמָנוּ זֶה עַם זֶה עוֹד הַפְּעֻם וְעוֹד הַפְּעֻם וּכְיָ'. וְחוֹר עֲנָנִי זֶה כִּמָּה וּכִמָּה פָּעָמִים, וְהַבְּטִיחָה לִי מַרְחֹקָה, שָׁאוֹכָה לְהַתְּרָאֹות עַמּוּ פָּנִים בְּפָנִים כִּמָּה וּכִמָּה פָּעָמִים, לְעוֹלָמִי עד וְלִנְצָחָה נְצָחִים. כִּי בָּאָתוֹ הַעַת קָבֵר גַּסְעָתִי אַחֲרֵי יוֹם־הַכְּפּוֹרִים לְמַאְהָלוֹב, וְהִיִּתִי סְבּוֹר, שֶׁלָּא אָרְאָה אָתוֹ עוֹד, וְאַחֲרֵ־כֵךְ זִכְּרִיתִי לְחוֹר וְלִכְזָא אַלְיוֹ בְּגַ'ל וְלִכְתָּבֵ סְפִּרְתָּן הַנּוֹרָא הַגְּנָל וְלִשְׁמַעַן מָה שְׁשָׁמְעָתִי וְלְהִזְהִיר אַצְלָוּ כֵּל יִמְיָּה הַסְּפּוֹת וּשְׁמִינִית־עָצָרָה וּשְׁמַחְתַּת־תּוֹרָה. וְאָמְרֵ־כֵךְ הִיִּתִי סְבּוֹר, שֶׁלָּא אֹזֶחֶת לְרֹאֹתְוָה אָתוֹ הַיּוֹם, וְעַוְנִיתִי הַשְּׁם יַתְּבִּרְךָ גַּם לְלוֹזָתוֹ, וְכֵן אַחֲרֵ־כֵךְ הִיִּתִי סְבּוֹר בְּכָל פָּעָם, שֶׁלָּא אָרְאָהוּ עוֹד, וְהַשְּׁם יַתְּבִּרְךָ עֹזְרִי כִּמָּה פָּעָמִים, פָּעָם אַחֲרֵ פָּעָם, לְחוֹר וְלִרְאֹתָו מְחַדֵּשׁ, וְהַסְּפִּיף בְּחִסְדָוּ

הנְפָלָא וַהֲבֵטִיחַנִי מַרְחֹק לְהַתְּרָאֹת עָמֹו פָנִים אֶל פָנִים עוֹד
כִּמְהָ וְכִמְהָ פָעָמִים וּכִי בָנְגָלָל:

אחר כך בבלק עמד בזירות, ולא רצחה לדבר עוד עם שום אדם ונסע בזירות מיד. ואנחנו עדין היה בouri לבבנו לחזור ולהשיב עינינו בראש פניו הקדושים ולשמע עוד דבריהם מפיו הקדוש והוא נסע ב מהירות מהאקסניה. ואני תחלהתי לרדף אחר העגלה, אף על פי שבודאי קשה להציג ברגלים עגלה עם סוסים חזקים, אף על פי כן אמרתי ויהי מה ארוזה, אולי ישיבב השם יתברך שאופה להציג העגלה. וכן היה שרצתי אחר העגלה כברת ארץ ואחר כך הגיעו לייזה הר והורידו העגלה לאט בנהוג. ואחר כך עברו לייזה גשר ושם הקדים עצמו אחד מאנשי שלומנו ועמד שם כדי לחזור ולהתראות פנים עם רבינו זכרונו לברכה לא ירצה לדבר עמו בהאקסניה על כן הקדים עצמו לשם. ומהמת זה נתעב רבינו זכרונו לברכה מעת שם וגם מלחמת עפובים מהיר והגשר בנובר לעיל על ידי זה השגתי אותם, וחורתاي ובאתה לפני הדרת קדשו זכרונו לברכה וחברי רבוי נפתחי בשראה שאני רץ אחריו רץ גם כן אחרי, ובא הוא גם כן לפני רבינו זכרונו לברכה ועמדנו שם לפניו אנחנו שלשה והסביר לנו פנים.

ימ"י מוחרבנ"ת

עננה ואמר מה אתם רוצים או שאברך אתכם או שאמר לכם תורה. עניתו ואמרתי הברכה תברכו אותנו אם ירצה השם בשתחרור לביתכם אך תורה תאמרו לנו מיד. כי ידעתי שם לא נשמע מיד היא פסידא דלא הדר על בין בחרתי שיאמר תורה. עננה ואמר אספר לכם מה שאני נושא ואו גלה לנו הפטוד מהצדיקים, שבל אחד בזנה משפטינו ובוי, שהוא מחבר לה תורה "אומרה לאליך", ששפטינו מפיו הקדוש בשמיינע עצרת העבר, בנדפס בסימן רבב. ויסים: באמת אמרו: החזן רואה היכן התינוקות קוריין (ונזין אין ידע מה שכות יש לו לנשיותו למברג, רק מעט דםעת מתנויצץ לי איזה רמו בעלמא מוה), וכשבאים לתורה, קיבל רשות מאתו ר.מ. זה, שעמד שם בתחילת, ואחר-כך נישק אותו בידו, ואחר-כך קפלתי אני רשות ונש��תי בידו, וכן חבריו רבבי נפהלי אחרי קיבל רשות ונש��ו בידו. ואו נסע מאיתנו לדרכו למלברג, ואנחנו רצנו אחריו, וכל זמן שראיתי בעיני העגלה, רצתי אחריו, עד שנטעלה מעיני, ואו חורתה. ועדין לא התפלلت שחרית, והיינו רחוקים מהעיר, והזמין לנו השם יתברך עגלה, שהלכה לעיר, וחורני עמה להעיר והתפללנו. ברוך השם, שנגמר עמי חסדו לניצח זוכני לכל זה.

ימ'י מוחרבנ"ת

עה

אחריך נסעתني למאהלוֹב מקראנסקי ובאתי לבית חותני;
וכבר בא חותני לבתו, ובודאי הראה לי פנים
זועפות, כי לא היה רוחו נזחה כלל מענן נסיעתי לרבסלב
ז'קרונו לברכה, בג"ל, בפרט שבעת שנחמה מהתי בברסלוב
אצל רבנו ז'קרונו לברכה, באותו הזמן חלה ווגת, תחיה,
במאהלוֹב, והיתה מסכנת, ולא היה שם איש שישגיח
עליה כלל, כי חותני ותמותי היו בקרמיזן בג"ל, ואני
נסעתني לרבסלב והשארתי אותה לבדה בבית עם איזה
משרתת. ואחריך חלה מאד, ולא היה מי שישגיח עליה
בביתה, כי אם בני העיר. והיה רעש גדול מזה במאהלוֹב,
וכבר נודע לי ענין זה בהיותי בברסלוב, שהודיע לי איש
אחד מזה בليل שמחת תורה, ואני הודיעתי זאת תכף
לרבנו ז'קרונו לברכה, והוא ז'קרונו לברכה אמר אחריך,
בבוקר, תורה נפלאה, ונכns גם ענין זה בთוך תורה
הקדושה, כדרכו תמי, שככל מה שעבר בעולם, בפרט מה
שהיו מדברים לפניו, הכל נכלל ונכns בתורתו הקדושה,
בי תורה הקדושה הייתה כלויות נפלא ונורא מאד מאד.
הן על כל אלה אחריך כשבאתי לחותני, חרה אף מאד
על אשר השארתי ווגת לי לבדה ואחריך חלה בג"ל. אבל
אני לא שמעתי כל זה כלל, כי ידעתי, שאם הוא היה יודע
חלק מאף ממה ששמעתי ופעלהו באלו הימים, שוכתי

ימ"י מוחרבנ"ת

להסתופף בצל קדשת רבנו זכרונו לברכה, היה בודאי מסבבים על נסיעתי והיה מנישק כפות רגלי. כי אדרבא, מה שנשאלה בתו, היא ווגתית, בחיי, הכל היה בכך תפלוות רבנו זכרונו לברכה ותוורתו הקדושה. כי תקף בפקר, בשבת הנ"ל, דבר בתורתו הקדושה מעניין שבת, שהוא בחינת בת-זוג של כל ישראל, בחינת אשתו הראשוונה וכו', ידעתך שם לפço לדברי, שהודעתו לו בלילה-שבת-קדש, ועשרה לה טובה גדורלה:

והנה רבנו זכרונו לברכה נסע לדרכו למלמברג, ונחעכב שם כל החרף, ולא חור לבתו עד אמצע הקיץ, בפרשת בלק. וכל מה שעבר עליו שם, אין מי שיזודע לספר מזה, כי לא יכולתי להיות אצל אצלו אפילו פעם אחת במלמברג, ואני הייתי כל אותו העת במאהלוב, בית חותני. ובעוונותינו הרבים אבדנו בשנה זאת התוויות של שבת-חנוכה ושבועות, כי לא יכולנו לבוא אליו לקהילת-קדש למלמברג. והעה באמצע החרף, בהיותי במאهلוב, הודיע לי חבריו רב נפתלי, שבא מלמברג ר"ד שנסע עמו זכרונו לברכה, וספר, שרבנו זכרונו לברכה רוצה להדרים ספרו, וshedaber מזה כל הלילה. וזה רצון חבריו, נרו יאיר, שאסע לנעםירוב, ומשם אסע עמו למלמברג כדי לעסוק בהרפסה הנ"ל. ובעוונותינו הרבים לא יכולתי לנסע מעצם רבוי

ימ' מוחרבנ"ת

טו

המניעות שלוי מפל האזרדים, ואף-על-פי שכבר זכיתי לשבר בפה מניעות, אף-על-פי-בן מניעות אלה, לנמשך בדרך רחוק כזה למלמברג, לא זכיתי לשברים, אך תכף החמלתי לחשב מחשבות בעניין החרפשה והתחלה לסדר הקדמה ושער וכו'. אחר-כך נשמעו, שרבנו נסתלק שם בלמברג, חם ושלום, ובונדי היה לי צער עד בלוט הנפש, אך הבנתי, שהוא שקר:

אחר-כך, קדם פורים, בא עגלה בשבייל' מברסלאב, שאסע לשם לעסוק בתיקון הספר, ששלחו רבנו זכרונו לברכה מלמברג איש אחד, שידפים אותו במדינה זאת. ואני לפה ברסלאב על פורים, ונודע לי, שרבנו זכרונו לברכה, ברוך השם, בחים ושלם, והיינו שמחים בשמחת פורים מאד. ואני עסקתי בתיקון הספר וסדרתי הפל על נכוון, ואחר-כך חזרתי לברית, לקהילת מאהלו. והאיש הנ"ל, שרבנו זכרונו לברכה מסר לידי הספר, נסע מפה לקהילת אוסטראה והתחילה לעסוק בהרפסהו:

אחר פסח נפטר לעולמו חותמי, הגאון הצדיק, זכר צדיק לברכה, ביום שני, י"ט אדר, ואני עמרתי בשעת יציאת נשמתו. בעת ההיא בא רבי שמעון, גרו יאר, שהיה

ימ'י מוחרבנ"ת

עם רבינו זכרונו לברכה בלבםברג, ובא משם והביא הפתיחה,
 שטמפר לו רבנו זכרונו לברכה, לך הספר הנורא הנופר
 לעיל וישראל, וכן עשה, ולכך שני הספרים, ושניהם אחד,
 רהינו ספר אחד בכתב ידו הקדושה, וספר השני מה
 שאני העתקתי לפניו פנ"ל, ושרף שנייהם על פי פקדתו.
 יכבר מבאר במקום אחר קצת מזה הספרו (חי מורה קמ"ט),
 איך צוה רבנו זכרונו לברכה לשרפוי, וכמה דמעות שפדי
 רבנו זכרונו לברכה קדם לשיצאה הגויה לשרפוי - חבל על
 ראנדרין ולא משפטבhin, כי אמר, צוה הספר לא יהיה עוד
 בעולם. אוי! במה הצעון גורם, כי עונונתינו הטו אלה,
 וחטאינו הסתרו טוב פוה מאחנן, המקום ינחים אותן
 מהרה, אמן, פן יהי רצון:

כו

בערב פסח בשנית תקס"ח ה"ל נולדبني יצחק שיחיה
 ונכנס לברית בשביעי של פסח. וחותני זכרונו
 לברכה בבר חלה חליו אשר מות בה פנ"ל, ולא היה יכול
 לכנים בבית הבנחת להיות סנדק.

ואני נתעכבותי במאהלוב גם בחג השבועות ואחריו קצת.
 עד אשר זכיתי בפרשת בלך שהגע לי ידיעה שרבענו

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

עט

זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּכְרָה בָּא לְבִיתוֹ בְּשָׁלוֹם וְתִחְיִי רָוחִי מִמְּשָׁשָׁן,
יְשַׂתְּבַחַ שְׁמוֹ יְתִבְרַךְ לְעֵד וְלִגְנַצָּח עַל בֶּל הַחֲסֵד הַגְּפֶלָא
וְהַגְּנָרָא הַזֶּה נְשֻׁעָה עַמְנוּ וְעַם כָּל הָעוֹלָם, מָה נְזֹכִינוּ
שְׁחוֹר רְבִינוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּחִים מִלְמְבָרֶגֶן שְׁלָא עַל פִּי דָּרָךְ
הַטְּבָע כָּלָל, כִּאֲשֶׁר אָמְרוּ הַרְוָפָאִים שְׁאי אָפְשָׁר לוֹ לְחִזּוּת
כִּי אִם כִּמוֹ חֲדֵשׁ אֶחָד וְאֵי אָפְשָׁר לוֹ לְסֹעַ דָּרָךְ בָּהָה וּכְוָה.
וְהַשְּׁמָן יְתִבְרַךְ עַשְׂתָּה נְסִים עַצְׂוָמִים וְגַפְלָאִים וְחֹרֶר לְבִיתוֹ
בְּשָׁלוֹם וְתִי אַחֲרֵכֶד בְּנֵם שְׁתִי שָׁנִים וּיוֹתֵר קָצַת אֲשֶׁר בָּאַלְוָן
הַשְׁנִים הַחִיה אָוֹתָנוּ מָאָד מָאָד וְגַלְהָ תּוֹרוֹת וְשִׁיחּוֹת
וּמְעֻשּׂוֹת גַּפְלָאֹות וְגַנְרָאוֹת אֲשֶׁר אֵין דְּגַמְתָּם.

וּבְגַדֵּל חַלְישׁוֹתוֹ בְּלִי שְׁעוֹור בָּאַלְוָן הַשְׁנִים אֲשֶׁר בַּמְעֻט
שְׁנָגָנוּ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, אָפְעַל פִּי כָּנָן עַסְק עַמְנוּ וְעַם
כָּל הָעוֹלָמוֹת וּכְוָה וּכְוָה בַּתְּקוּנִים גַּפְלָאִים וּכְוָה יוֹתֵר מִפְתָּחָלה.
אֲשֶׁר לִדְעַתִּי כָּל הַהַשְּׁאָרָה שְׁנָשָׁאָר מִפְנֵי עַמְנוּ אֵיזָה
הַתְּגִלּוֹת מִהְשָׁגֹת דָּעַתִּי הַפּוֹרָאָה, הַכְּלָה הַהַפְּעָלוֹת
שֶׁל אָוֹתָן הַשְׁנִים הַאַחֲרֹונִים בִּכְפִּי שֶׁאָנִי מִבַּין מַרְחֹקָה. יְתִבְרַךְ
שְׁמוֹ לְעֵד עַל כָּל הַטוֹּבָה הַזֹּאת. וְהַמִּשְׁים לְפָנָיו לְדִבְרֵיו
הַקָּדוֹשִׁים הַגְּאַמְרִים בְּסִפְרֵיו הַקָּדוֹשִׁים וַיַּעֲשֵׂנִים בָּהֶם בְּאַמְתָה
בְּכִין מַעַט עָצֶם הַפּוֹכָה וְהַחֲסֵד הַזֶּה מָה נְזֹכִינוּ לְקַבֵּל מַרְבָּנוֹ
זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאֵין לְהָאַרְיךָ:

כח

וְהַנֶּה תַּכְף בִּשְׁכִיתִי לְשֹׁמֵע בְּשׂוֹרָה טוֹבָה הַזֹּאת שָׁבָא
וּרְבָנו וּכְרוֹנו לְבָרְכָה לְבִתוֹ מַלְמְבָרָג וּרוֹתִי עַצְמִי
וְנֶסֶעַתִי מִיד לְפָה בְּרֶסְלָב. וּבָאַתִי לְכָאן עַל שְׁבַת קָדְשָׁ
וּבִכְתִּי לְקַבֵּל פָּנֵיו הַקְדוֹשִׁים. וְהִיא חָלוּשׁ מְאֹד מְאֹה. אֲך֒ אָפָּ
עַל פִּי כֵן הִיא לָנו לְנַחֲמָה וּלְמַשִּׁיבָה נַפְשָׁ מָה שָׁעַל בְּלִ פְנִים
בָּא בְּחִים לְכָאן. וּשְׁבָתִי פָה אַצְלָו עד אַחֲר שְׁבַת הַשְׁנִי
וּמִכָּאן נֶסֶעַתִי לְגַעֲמִירּוֹב.

וְהַנֶּה הַשֵּׁם יַתְבִּרְך מִסְבֵּב סְבוֹת וּמִכֵּן מִצְעָדִי גָּבָר. וְעַתָּה
הָגִיעַ הַעַת בְּרָחְמֵי הַנְּפָלָאִים לְהַזְצִיאִי מִהְגָּלוֹת
מִקָּהָלָת קָדְשׁ מַאֲהָלוֹב וּלְחַזּוּרִי לְבִתִּי לְקַהְלָת קָדְשׁ
גַעֲמִירּוֹב, לְהִיּוֹת סְמוֹךְ לְרָבָנו וּכְרוֹנו לְבָרְכָה. וּתַכְף הַכְּנָתִי
לִי דִירָה בְּגַעֲמִירּוֹב וְחוֹרְתִי לִמְאֲהָלוֹב, וְעַתָּה נַתְרָצָתָה
חַמּוֹתִי וּוֹגָתִי, תְּחִיה, בְּרָצֹן חֹק לְחוֹר לְגַעֲמִירּוֹב מִחְמָת
כִּמְהָ טֻמְאים. מִחְמָת שְׁנַפְטָר חֹתֶןִי וּכְרוֹנו לְבָרְכָה וְגַם
מִחְמָת שְׁהִיא הִוְתָה חֹלֶה כִּמְהָ פָעָמִים בִּמְאֲהָלוֹב עַל כֵּן
גַעֲרָזָה מְאֹד יוֹתֵר מִמְּנִי לְחוֹר לְגַעֲמִירּוֹב. וּצְאַתִי מִמְּאֲהָלוֹב
אַחֲר תְּשֵׁעה בָּאָב וּבָאַתִי לְבִתִּי לְקַהְלָת קָדְשׁ גַעֲמִירּוֹב
לְשָׁלוֹם. בְּרוֹך הַשֵּׁם יַתְבִּרְך אָשֶׁר עָזַרְתִּי עַד הַנֶּה לְחוֹר
לִמְקוֹמִי בְּשָׁלוֹם לְהִיּוֹת סְמוֹךְ לְרָבָנו וּכְרוֹנו לְבָרְכָה. וְעַל יְדֵי

ימי מוחרבנ"ת

פא

זה שמעתי הרבה תורות וشيخות ומעשיות בעצמי מפיו
הקדוש ובכתבותם על הספר, תהלה לאל.

כט

והנה עתה שחויתי לנעריו בזכתי שהייתי בפה פעמים
אצל רבנו זכרונו לברכה קדם ראש השנה. ובעצם
חלישתו אף על פי בן גלה לפניו תורות נפלאות מהין
נפשות הרבה עד אין סוף ואין תכלית.

סמוך לראש השנה נגמר באוסטראה הדרסת ספרו
הקדוש לקוטי מוחרבן והביא האיש הנ"ל כלם
לפה. ראו עינינו ושמחו לבנו והארו פניו תבל ונתחלקו
ביעקב בין אנשי-שלומנו ובכל העולם.

אחר שבא מלמברג נסע על פי רב לטיל מלחמת עצם
חלישות. ובניסיונות אלו לטiol שמענו בפה וכמה
تورות נפלאות ונזראות. ופעם אחת נסעה עמו ודבר עמי
מענן הספר שלו שנדרפס בסמוך ושבח אותו מאד. ואמר
מאחר שכבר נדפס ארכין ללמד אותו מאד עד שהיה
שגור בעל פה וכו' במאיר במקום אחר (חי מוחרבן שם'ו).
ואחר כך ענה ואמר ארכין לחבר עוד ספר אחד שהיה
נאה ויפה עוד יותר מהראשון. ואחר כך בהיותו עמו

ימ"י מוחרבנ"ת

בשדה וכבר בקש לעלות על העגלה לישב עליה לחזר לבתו, נתגלה מותו שיחתו הקדושה שנגלה לפני התורה הנוראה על פסוק ואיה נשא להולה (לקוטי תנינא י"ב), והוא עמיקה מאד ומה הינה נפשות עמוקי שאלות תחתיתות מאד מאד לחיותם לחי עולם וכו', פמברך למעין שם בספרו הקדוש וברבינו מה שזוכני השם יתפרק לחדר ולברך ברכבי התורה הזאת עין שם.

וآخر קד קשוחותי עמו לבתו ענה ואמר לי זה יהיה לך על הספר השני הינו מה שאמר תחלה שצרכין עוד לחבר ספר שני וכו' בג"ל. עתה העיר אוני שיש לך התחלה על זה הספר השני. ובזה חיק אותו ביותר לעסק בוריות וה坦ומות לכתב כל חדשיו הקדושים וכן היה. עד שזכה לחבר מחדש מחודשו ספר הקדוש לקוטי מוחר"ן תנינא. כי מיום שבא מלמברג הכרחתי להתגע בכמה גיעות לכתב בעמי כל חדשיו. כי מוקדם שהיה מלמברג היו כמה חדשים שכתחם בעצמו ונעם כל התורות כתובות לפניו בג"ל. אבל אחר שבא מלמברג לא כתוב בעצמו דבר ולא כתבתי לפניו כלל, רק היה לי כמה גיעות קדם שכתבתי תורתיו שלא לפניו. ובפרט התורות הארכות שאמר בזמנים הקבועים לקבוץ, כמו בראש השנה ושבט

חנכה ושבועות שנאמרו באricsות נפלא בהמשך גודל מאה. והשם יתברך עוזני שהעתוי פנוי נגדו והטרחתיו שיחזור עמי רב המשיך הדברים מהתורות אחר שאמרם ברבים. ואחר כן כתבותים שלא בפנוי ואחר כן הכתבים לפניו ותראותיהם לו והוטבו בעיניו בעורת השם.

ובכל מה שעברו מניעות קדם שכתבתי כל תורה ותורה אי אפשר לספר. ברוך הנזון ליעף כמה שעוזני בדרכיו הנפלאים לכתח על הספר תורות כאלה. ברוך המקיים מעפר דל לזכות לקבץ ולכתח דברים נוראים כאלה דברים שכפה עתיק יומין, לזכות בהם את הרבים לדורי דורות. ברוך הוא ומברך שמו תמיד לעולם ועד.

ל

קדם ראש השנה נתן לאנשי שלומנו להעתיק במה נירות מכתיבת ידו הקדושה שהיה כתוב בהם הדברים של האלפבית השני, ואלו זכרונו לברכה לא היו הדברים כתובים בסדר האלפבית, רק כל דבר שהשיג במקומ שחשנו כתבו זה אצל זה. אך צויה עלינו לסדרם על-פי אלפ-בית. ואלו הכתבים לא מסר בתחילת ידי ברכו

ימ"י מוחרבנ"ת

תמיד כי לא הייתה באותו היום אצלנו ונתן לאנשים אחרים מאנשי-שלומנו ואני קיבלתי מהם. ואחר איה זמן הוסיף ונתן לי עוד כתבים מכתב ידו הקדושה השוכנים להאלף-בית השני, והעתיקות גם בן וסדרותם על סדר האלף-בית וצרפתים יחד. ושבה מאד את האלף-בית השני. ואמר שכל דבר ודבר מהם הם השגות גבוהות מאד מאד. ומעת מכאן מזה במקום אחר (חי מורה"ז תקפ"ד):

לא

בשנת תקס"ח הנ"ל בסוףו אחר שבע שנים מלברג לפה הביא לו איש אחד כפה נפלאה שעשאה בעצמו ביפוי ואמנות גדול. ואו בסמוך אחר כד ספר המראה הנוראה שהביאו לו כפה והיה אש סביבה וכו' (ונכתבה במקום אחר (חי מורה"ז פ"ד)) ואני לא זכיתי להיות אצלו בשעה שספר זאת המעשיה ולא שמעתיה מפני הקדוש רק מפני חבריו. אחר כד בראש השנה שנת תקס"ט אמר התורה תקעו הראשונה הנדרסת בתחילת הספר לקויטי תנינא, וזאת התורה היא כמו פרוש על המעשיה הנוראה של הכהן הנ"ל, והרבאים עתיקים נפלאים ונוראים מאד איד שמתקבצין ומתחברין ענני המעשיה הנ"ל עם התורה הנ"ל ואין להאריך בזה כאן.

לב

וְתַגֵּה בֶּרֶאשׁ הָשָׁנָה זוּ וְלֹא הִיה שָׁוֹם דָּרְךָ הַטְּבָע שֶׁיָּמַר
תוֹרָה בָּרוּבִים, בְּפָרֶט לִפְנֵי אֲנָשִׁים הַרְבָּה בָּאַלְהָ
שְׁהִיה בָּפָמָה מֵאוֹת אֲוֹרָחִים חַוִּין בְּנֵי הָעִיר, וְהַיָּה הִיה חַלּוֹשׁ
מַאֲדַמָּא. וְאַף עַל פִּי כֵן הִיה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֹרְנוֹ וְגַמֵּר
כָּל הַתּוֹרָה בָּרוּבִים בָּאֲרִיכָּות נְפָלָה, בְּדָרְפָּנוֹ הַנוֹּרָא, אֲשֶׁרִי
אָזְן הַשּׂוּמָעָה. וְאַחֲרֵי כֵּה לֹא הִיה בָּאֲפָשָׁר לְהַטְּרִיחָוּ
שָׁאכְתָּבָנָה בְּפָנָיו כִּי הִיה עַלְיוֹ לְטוֹרָח גָּדוֹל וְהַיָּה הִיה חַלּוֹשׁ
מַאֲדַמָּא. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֹרְנוֹ בְּדָרְכֵינוֹ הַנְּפָלָאים שִׁגְעָנָנוּ בְּכָמָה
יָגִיעוּת עד שְׁבַתְּבָתִי אָוֹתָה וְהַרְאִיתָה לִפְנֵנוּ וְהַוְּתָּבָה בְּעִינֵינוּ
בְּעֹורָת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

לוּג

אַחֲרֵי רָאשׁ הָשָׁנָה הַגְּנָל שָׁלַח אֶת אֶחָיו הַרְבֵּב רַבִּי יְחִיאָל
וּכְרוֹנוֹ לְבִרְכָה לְמַזְוִיבָוֹ שִׁילַךְ עַל צִיּוֹן קָבְרוֹ הַקְּדוּשָׁ
שֶׁל הַבָּעֵל שֵׁם טוֹב זָכָר צִדְיק לְבִרְכָה, וַיְבַקֵּשׁ עַלְיוֹ רְחִמָּים
שִׁיתַּחַן לוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ רְפֹואָה שְׁלָמָה לְמַחְלָתוֹ הַכְּבָרָה
רְחִמָּנָא לְאַלְן. וְהַפְּצִיר חַבְרִי רַבִּי נְפָתָלִי אֶת רַבִּי יְחִיאָל הַגְּנָל
שִׁיקַּבֵּל אוֹתוֹ גַּם בֶּן לְקַהְלָת קָדְשָׁ מַזְוִיבָוֹ כִּי הִיה חַפֵּץ גַּם
בֶּן לְהִיוֹת עַל קָבֵר הַבָּעֵל שֵׁם טוֹב זָכָר לְבִרְכָה, וּמְלָא

ימ"י מוחרבנ"ת

רצונו והבטיחו לקבלו עמו. אחר כך נודע לי הדבר והפצרתי גם כן הרבה את רבי יחיאל עד שנותרזה עמי גם כן לקבל אותו לשם.

ונסענו שנינו עם רבי יחיאל הנ"ל לכהלת קדש מוויבוז' בין כסלה לעזרה והיינו שם ביום הכפורים. וקדם יום הכפורים היינו על קבר הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה. ואו הראיינו שם את ספרו לקוטי מוחראן שנדרפס מחדש לפני שעור. ולאחר יום הכפורים חזרנו משם ומדי עברנו בקהילת-קדש געמירות נתקעכתי בעמירות בביתי על חג הסוכות והם נסעו לבאן לכהלת קדש ברסלב. ולאחר ימים הראשונים במושאי שבת מיד נסעה לברסלב והייתי בכאן עד אחר שמחת תורה:

לד

בשנת תקס"ט בין פסח לעצרת הבין את עצמו ריבנו זכרונו לברכה לנסע עוד הפעם לכהלת קדש ליבורג וכבר hicino הפל לצרך הנסעה והזיהו חחפצים האריכין לדרכו לתוך השקדים כרך הנוסעים והיה מוקן לנסע מיד. ונודע הדבר לנו בקהילת-קדש געמירות שריבנו

וברונו לברכה יסע מיד למלבורג ותקף ורוננו עצמנו ורצינו לכאן בחפוץ גדור. אך בכוונה לכאן כבר נמלך רבנו וברונו לברכה מנסיעתו ולא רצה לנסע עוד ובכוונה לכאן מצאנו עירין מנהיים כל השקדים עם החפצים בתוכם לנסע מיד בג"ל אך טרם בואנו לכאן נמלך מנסיעתו בג"ל. והבינו מדבריו הקדושים שהיה בזה עניין גדור וסודות נסתרים מה שבתחלת חפץ לנסע ואחר קד נמלך, ופעם אחת אמר שוגם זה מצד גלגוליו הפטמות מה שאחד חפץ ומבחן את עצמו לנסע, ואחר קד נמלך בנדפס במקומו (שיחות הר"ן קצ"ה) עין שם:

לה

אחר קד הגיע שבועותiao ואו חרוו ונרגלאלו עלי מתרדש מגיעות עצומות מאד מאד מלאיות על שבועות. ובכל עקר הבלבול דעת שלי היה שהסתהו אותי, ששאל את פי רבנו וברונו לברכה בעצמו אם להיות אצל עלי שבועות ולבלוי להסתכל על מגיעות כאלה, אם לאו. ואם היהתי שואל אותו בודאי לא היה מעה אותי להיות אצל עלי שבועות לשם אפן. כי בין היה דרכו וברונו לברכה שאף על פי שהיה חפץ שיישבר הארים כל המגיעות שבעולם ולבוא אצל, אף על פי בין קששאלו אותו על

ימ"י מוחרבנ"ת

דבר שהיו אַרְיכִין מִסּוּרָה נֶפֶשׁ לֹזָה לְהִזְהִז אֲצָלוֹ וְלִשְׁבָּר מִנְיָאָת גְּדוּלָות, היה מְרֻחָה אֶת הָאָדָם וְאָמָר לוֹ שֶׁלֹּא יְהִי אֲצָלוֹ, וְהַזָּהָר אָתוֹ שֶׁלֹּא יִמְסֹר נֶפֶשׁוֹ כֹּל כֵּד בְּשִׁבְילָה לְהִזְהִז אֲצָלוֹ. וְאָמָר שִׁישׁ לוֹ בִּמְהָ טָעָמִים עַל זָה. וּמְחַמָּת זָה גְּדוּלָה אֲצָלוֹ. בִּמְהָ בְּנֵי-אָדָם מַלְהִוָּת אֲצָלוֹ בְּרַאשׁ הַשָּׁנָה וּבְעַתִּים הַקָּבוּיעִים, כִּי תַּכְּפֵן בְּשִׁשָּׁאָלוֹ אָתוֹ הַזָּהִירִים שֶׁלֹּא יִמְסֹרּוּ נֶפֶשׁ לְהִזְהִז אֲצָלוֹ. כִּי בְּדַרְךָ שָׂאָדָם רֹצֶה לִילְךָ מַזְלִיבִין אָתוֹ, וְעוֹד הָיָה לוֹ טָעָמִים הַרְבָּה עַל זָה וְאַנְיִ יַדְעַתִּי כֵּל זֹאת מִפְּבָר.

אָבָל או קָדָם שָׁבּוּעוֹת הַגְּלִיל הַתְּגִבְּרוֹ בְּנֵגְדי הַמִּנְיָאָת בְּהַתְּגִבְּרוֹת וּבְהַתְּפִשְׁטוֹת חִזְקָה כֹּל כֵּד עַד שְׁעָלה עַל דַּעַתִּי לְשָׁאָל אָתוֹ זָכוֹרָנוּ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ מִהָּ לְעַשׂוֹת, וְאוֹ הַיה הָוָא בְּעַצְמוֹ בּוֹדָאי מִזְגָּעָ אָתוֹי מַאֲדָר מַלְהִוָּת אֲצָלוֹ בְּגַלְל. אָבָל הַשֵּׁם יַתְּפִרְךָ חִזְקָה לְבָבֵי וְגַם חַבְרִי רַבִּי נַפְתָּלִי חִזְקָה אָתוֹי הַרְבָּה וּגְוֹהָרָתִי מַאֲדָר מַלְדָבָר עַם רַבְּנָנוּ זָכוֹרָנוּ לִבְרָכָה בְּלָל מִזָּה. וְהַיה בְּדַעַתִּי לְבָלִי לְגַסְעָ לְכָאן עַד סְמִזְקָה לְשָׁבּוּעוֹת מַאֲדָר כִּי אָוְלִי יַדְעַ לַרְבָּנוּ זָכוֹרָנוּ לִבְרָכָה מַפְּמִילָא שֶׁלֹּא עַל יָדִי, וַיְכֹל לְהִזְהִז גַּם בֵּן שִׁיחָיוֹר אָתוֹי לִבְיִתי כַּאֲשֶׁר אָרָעַ לִי בְּשָׁנָה הַרְאָשׁוֹנָה שְׁנַת קְרַבְתִּי אַלְיוֹן, שְׁמַעַצְמָמָת הַמִּנְיָאָת שַׁהְיוֹ בְּנֵגְדי הַחוֹרָא אָתוֹי עַל שָׁבּוּעוֹת לִבְיִתי וְאָמָר לְעָנֵנִי וְהַזָּהָר שִׁיתְחַלֵּל שְׁבָת אַחַת וּכְוֹ. עַל בֵּן הַיה בְּדַעַתִּי

ימי מוחרנ"ת

פט

לבלי לבוא לפניו עד סמוך לשבועות מאר, כדי שלא יהיה פנאי עוד להשב אותו לבית. אך גם ביתי לא יכולתי להיות מעצם המניעות שהיו לי או, והיו לי יסורים רבים מכל בני ביתו ומכל בית אביו ומכל בני העיר. והכרחתי לנמשך אליו ימים קדם שבועות לכאן לרבענו זכרונו לברכה אך גנרטתי מאד מאד שלא יתרודע תרבר לרבענו זכרונו לברכה.

ואז חל שבועות ביום ראשון, ובערב שבת קדש שלפני שבועות סמוך לערב נודע הדרב לרבענו זכרונו לברכה מפי אחרים שיש לי עתה מניעות ויסורים כאלה. וכשהגיעה סמוך לפנות היום נכסתי אליו זכרונו לברכה כי ידעתי שעתה אי אפשר שיחoir אותו בביתי כי בבר פנה היום. והחילה הוא זכרונו לברכה לרבר עמי בצחות לשונו הקדוש ואמר לי: לא ידעתי כלל שיש לך עתה מניעות כאלה. אלו היו בודאי היה מקרה לחור לביתה ולא היה מועיל שום דבר רק היה מקרה לשוב לביתה. אך עתה שבר אתה בכאן, סוף כל סוף בשנפטרין מכל מה שעובר על האדם או בודאי ענין זה טוב יותר מן הכל. (ואמר בלשון אשכנו בוה הלשון: או מע קומט אלדיינ איבער או דאס פארט בעסער).

ימ"י מוחרבנ"ת

זוכיתו להיות אצלן על שבועות ושמועתי הتورה הנוראה
ואת העורבים צויתי (לקוטי תנינא ר), וככתבתי אותה
בעזרת השם יתפוך. ובענין זה יש הרבה לספר איזה היה
מתחנה עם אנשיו בעניים באלה כשהיו שואלים אותו על
עסוק זה הנה ניש במעשהת נפש שהיה מונע את האדם
אף על פי שבאמת היה חפץ מאד שייה אצלן. ואמר
בפירוש כשהשוויל אותו אני מכרח להשבו כן. ויש בענין
זה מעשיות נפלאים מה שעברו על כמה מאנשי שלומנו
בעניים האלה.

לו

**באותו הקין הג"ל נפטר אצל בני מאיר וכרונו לברכה
שנולד בחמשון תקמ"א בג"ל, המקום ינוחני בתוך
אבל ציון וירושלים.**

בקין הג"ל שלח אותו רבנו זכרונו לברכה לברדייטשוב
לגבות לו חוב מגיסו ונסעתי בקין הג"ל ולאחר מכן
בחורף שלآخرיו עד חמישה פעמים עד שנכית ה חוב ברוד
השם. אבל עוד כמה דברים טובים צמחו על ידי זה
שהלכתי בשילוחתו לברדייטשוב. גם לעניין הרפשת ספרו
לקוטי מוחרבן תנינא היה תועלת נדול מה שהיה בתקלה
ברדייטשוב וקצת מזה יתבאר לפניו אם ירצה הנשימים.

ימ"י מוחרבנ"ת

๙๒

בקין הנ"ל נסעה בפתח מרת מרים זכרוניה לברכה לארץ ישראל. כי היתה כלתו של הנאון מזואלטשיסק. ובעה מזוננו הרבה פינחים זכרונו לברכה כבר נסע עם אביו הנאון הנ"ל לארץ ישראל בקין תקס"ה, והיא נשאהה פאן כי לא אבה רגנו זכרונו לברכה לשלהה לארץ ישראל עם בעלה אן. וגם עתה לא רצחה רגנו זכרונו לברכה לשלהה לשם ותיה קרוב שתקבל גט פטוריין מבעה. אך אחר כן סבב השם יתפרק שהוא עצמה נתרצתה לנסע לארץ ישראל. ונסעה בקין תקס"ט הנ"ל עם איסיה בני הרב מזואלטשיסק. ורגנו זכרונו לברכה לוה אותה עצמו עד רחוק העיר. והלך עד חוץ להעיר רגלי ולא רצה לישב על העגלה ואמר שלארץ ישראל צריכין ללכת רגלי. וכל בני העיר הלו עמו ללוותה בשמה ומיטה ונשמעו או מפני הקדוש דברים נפלאים אך אני לא זכית להיות בכל זה כי היהתי בשליחותו לברידיטשוב:

לו

בשנת תק"ע אמר בראש השנה התורה תקעו אמונה (לקוטי תענין ה) והוא המשך גדול מאד אשר לא נמצא בספריו תורה ארוכה זוatta. ואו הוא כמה מעשיות,

ימין מוחרבנות

בתחילה דיברנו עמו מענין ה"מגני ארץ" שהזוכה המתנער שלו וכי, גם באותו ראש-השנה בshall' לומר "תשליך" נחלה ונפל הוא זכרונו לברכה ונשאר יושב על הרפש ולכלך בגדו וידיו ותכף הביאו לו בגדי אחר ומים וחליפיו בגדו ורחתיו ידו. ולא דבר על זה מאומה והלא ואמר תשליך סמוך לבית הנסת כי ראו הנהר ממש כי לא היה לו כח לילך להנחר הנזרול בדרפו תמיד.

אחר כך אמר התורה תקעו הנ"ל, ושם בסוף התורה הנ"ל הזכיר על פסוק וחמלתי עליהן וכי שהאדם צריך להשליך עצמו לתוכה רפש וטיט וגו' בשביל לעשות רצון השם יתברך ועל ידי זה זוכה להשיג בוחינת צדיק וטוב לו וכי עין שם הענין הנפלא והנורא הזה היטיב ותבין נפלאות השם איך בכלל דבר שארע אצלו היה בו פלאי פלאות:

לח

והנה בשנה זאת לא היו אתרוגים מצויים כלל ובבר עבר ראש השנה ביום הקפורים ושנים ושלשה ימים אחר כך ועדין לא הגיעו אתרוגים למדינתנו. ובليل מוצאי שבת שהוא יום א' לפני ספות הגיעו אתרוגים

ימי מוחרבנות

צג

לקהלה קדש געמיוב והיה שם רעד גדוֹל ונורא מאד, כי בפָה אַנְשִׁים הַמְתִינוּ בְגַעֲמִירָב עַל אֶתְרוֹגִים. וְהַשֵּׁם יַחֲרֵךְ סְבָב בְּרָחְמִיו שְׁשַׁלְחוּ אֶתְרוֹגִים גַם לְפָה בְּרוֹסְלָב. וּרְבֵי נַפְתָּלִי נָסַע עַמְּאֵישׁ שְׁהוֹלְכִים לְפָה בְּרִי שְׁלָא יַסַּע עַמְּאֵתְרוֹגִים לְמִקְומֵם אַחֵר. וּבָאו לְפָה בַּיּוֹם רָאשׁוֹן אֵיזָה שְׁעוֹת קָדָם אוֹר הַיּוֹם וְהַקִּיצוֹ אֹתְךָ וְבָנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה וְקָנָה אֶתְרוֹג נָאָה נַפְלָא וְהִיא לו שְׁמַחָה וְחַדּוֹה גְדוֹלָה רְבָה וְעַצְוָמָה בְּלִי שְׁעוֹרָה.

וַיֹּאמֶר לֵרִי נַפְתָּלִי הַלָּא בְשִׁכְנָסָתְךָ לְהָעִיר לְפָה נַתְגָּלָה אוֹר גְדוֹל בְּכָל הַעוֹלָמוֹת. כי יַדְעַתְךָ שְׁיָהָיו אֶתְרוֹגִים כי הִיְתִּי בְּטוּחָה עַל הַפְּלָתוֹ שֶׁל הַצָּדִיק הַרְבָּה הַגָּזָן מִבְּרִידִיטְשָׁוֶב זְכָר צָדִיק וְקָדוֹש לְבָרְכָה כי הַלָּא הוּא הַפְּאַר הַקָּהָלָה שָׁלָנוּ (הַיּוֹם שֶׁל בְּלַהֲמָפְּסָלִים). אַך שְׁיָגַע גַם אֶתְרוֹג לְפָה (וְאָם דָא אָיו רְיאָ פָּאָבְרִיך פָּונְ יְזָעָשְׁקִיט - שְׁבָאָן הוּא בֵית הַיּוֹצֵר שֶׁל יְהֻדָּה) זֶה דָבָר נַפְלָא.

וּנְדָל הַשְּׁמַחָה שְׁהִיא לו מָזָה וְכָל מָה שָׁדָבָר בָּהּ אֵי אָפָּשָׁר לְבָאָר. וַיֹּאמֶר שְׁנַלְשָׁה יָמִים לֹא הַרְגִּישׁ בְּלָל הַחֹלָאת הַכָּבֵד שֶׁלֹּו מַעַצְם הַשְּׁמַחָה. וַיֹּאמֶר שְׁהִיו צָרִיכִים לְקַרְאָכְלִי זֶמֶר מְגַדֵּל הַשְּׁמַחָה. וְגַם אַחֲר סְפּוֹת כְּשַׁבָּאתִי לְפָנָיו דָבָר גַם בֵן חֲרֵבָה מָזָה מְעַנֵּן הֶאֱתֹרָוג וְהַפְּלָגָן מָאָד בְּגַדֵּל

ימין מוחרבנ"ת

מעלת מצות אתרוג ובר נכתב מזוה קצת במקומות אחר (שיחות הר"ן קכ"ה). כי באותה השנה לא ברכו כלל על האתרוג בכמה וכמה עירות. ובכמה עירות נתנו הון רב بعد אתרוג ששים ושבעים אודומים. והפליג רבנו זכרונו לברכה מאד בחכמה ישראל שיזדים לכון האמת לפoor הון רב בשבייל מצוה זאת דיקא כי היא יקרה מאד מאד. ואמר שטוב שלא נתגלו טעמי המצוות וסגולתן במובא שם במדרש, כי אם היו יודען מעלה האתרוג מי יודע מה הוא עושים בשבייל האתרוג וכו'.

לט

וتابף אחר ספות נסתלק הרב הקדוש מורהנו הרבה לוי יצחק זכר צדיק לברכה אב-בית-דין דקהילת-קדש באדריתשוב. ומעשה שהיה כד היה, בקץ תקס"ט נסע הרב הצדיק הנ"ל מבירדייטשוב על המדינה, ורהוריק נדד למידינת וליחאי שקורין מיאלדאבע מה שלא היה דרכו לנסע לשם. וספרו זאת לפניו רבנו בקץ הנ"ל והיה קצת לפלא נסיעתו זאת, ביום שלآخرיו שאל רבנו זכרונו לברכה על הבעל מגיה רבי יעקב היכן הוא ואמר שרוצה לבדק תפלו. והבינו שיש לו בונה בזה ואחר כד בא רבי יעקב בעל מגיה הנ"ל וברך תפלו והיו בשירים ויפים

ימ"י מוחרבנ"ת

זה

מְאֹד מְאֹד, כִּי הַיּוֹ מִבְּתִיבָת יְד הַסּוֹפֵר הַצָּדִיק הַמִּפְרָסֶם
מוֹרָנוּ אֲפָרִים וּכְרוֹנוּ לְבָרָכה אֲשֶׁר בָּתַב שֶׁלֹּו מִתְקִים בַּיּוֹתֶר
וּנְרָאָה בְּחִדְשָׁ מִמְּשָׁבֵךְ בַּמִּפְרָסֶם. אַחֲרָכֶם עֲזָה וְאָמָר רַבְנוּ
וּכְרוֹנוּ לְבָרָכה זֶה הָעֲנֵן שֶׁסְּפָרוֹ אַתְּמוֹל שְׁהָרָב מִבְּרִידִיטְשֶׁוב
גַּסְעָ לְמַאְלָדָבְּיעָ עַבְרָ עַלְיָ בְּדֻעָתִי בְּכָל הַלִּילָה הַזֹּאת
וִמְחַמְתָּ זֶה בְּדַקְתִּי הַתְּפִלִּין שְׁלִי. וְאָמָר עַל זֶה עֲנֵן נְפָלָא
וּנוֹרָא מְאֹד בְּדַרְפָּנוּ. וּמְתוֹךְ בָּלְל דִּבְרֵיו הָאָלוּ גַּשְׁמָע שְׁקוֹרָא
לְהַרְבָּה הַגְּלָל פָּאָר יִשְׂרָאֵל.

אַחֲרָכֶם בְּשָׁלָא הַיּוֹ אֲתָרוֹגִים וּכְבָר הַיּוֹ הַרְבָּה הַגְּלָל
בְּבִיתוּ וּאַחֲרָכֶם בְּשָׁבָאוּ אֲתָרוֹגִים אָמָר שְׁהָה בְּטוּחָה
עַל הַרְבָּה הַגְּלָל שְׁהָוָא פָּאָר הַקְּהָלָה שָׁלָנוּ וּכְיָוָן גְּלָל. וּבֵין יוֹם
הַכְּפּוּרִים לְסֻכּוֹת דִּבְרָ רַבְנוּ וּכְרוֹנוּ לְבָרָכה הַרְבָּה מְאֲתָרוֹגִים
וְהַיּוֹ מִצְפָּה וּמִחְבָּה מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שְׁיַעַשָּׂה נְסִים
שְׁבִיאָוּ אֲתָרוֹגִים וּעָשָׂה בּוּהָ מה שְׁיַעַשָּׂה. וְאָמָר אָז הַתּוֹרָה
(שִׁיחָות תְּרִין פ"ז) מְעַנֵּן אֲתָרוֹג שְׁבֵפִי הַיָּמִים הַנוֹּרָאִים שָׁלָנוּ
רְאֵי שְׁהָה לָנוּ אֲתָרוֹג יְפָה, מְעַנֵּן וְהַנֶּה נָעַר בָּכָה וּתְחִמָּל
עַלְיוֹ וּכְיָוָן כַּנְּדָפָם אֶצְל הַסְּפּוּרִי מְעַשְׂיוֹת עַזְן שֶׁם. גַּם אָמָר
אָז, בֵּין יוֹם הַכְּפּוּרִים-לְסֻכּוֹת, הַתּוֹרָה הַמִּתְחַלֶּת: הַצָּדִיק
מִכְרָח לְעַשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּעֵד יִשְׂרָאֵל וּכְיָוָן כַּנְּדָפָם בְּלִקְוּטִי
תְּנִינָא בְּסִימָן ס"ו, וּמְבָאָר שֶׁם הָעֲנֵן מִה שְׁקוֹרָא מִתְּרַת יוֹם
הַכְּפּוּרִים שֶׁם ה' עַזְן שֶׁם.

ימ'י מוחרבנ'ת

וְאַנִי לֹא הָיָה אֶזְלָו בֵין יוֹם כְּפֹור לְסִפּוֹת בְּשִׁגְלָה
עֲנִינִים אֶלְו וְתַכְף אַחֲר שְׁמַחַת תּוֹרָה שְׁהָיו בַּיּוֹם
שְׁלִישִׁי בְּאַתִי אֶלְיו בַּיּוֹם אָסְרוֹ חַג דְּהַנוּ בַּיּוֹם רְבִיעִי פְּרִשָת
בְּרָאָשִׁית וְתַכְף שְׁמַעַתִי מְחַבְּרִי עֲנִינִים הַגְּל וְכַתְבָּתִים עַל
הַסְּפָר, וּבְלִילָה שְׁלָאָחָרָיו דְּהַנוּ בְּלִילָה הַשִּׁינָד לְיוֹם חַמִישִׁי
הַבָּאָתִי לְפָנָיו כְּתִיבַת הַתּוֹרָה הַגְּל בְּדַרְכֵי תִמְיד לְהַרְאֹות
לֹא כָל מָה שָׁאָנִי פּוֹתֵב מִתּוֹרָתִו. וְלֹקֶח הַכְּתֵב וְעַזְבֵן בּו וְיִשְׁבֶּן
עַלְיוֹ וְהַבִּיט בּו הַיּוֹטֵב, וְהַבְּרָתֵי בּו אַיִזָה שְׁנִי כִי יִשְׁבֶן בְּמוֹ
טְרוֹוד בְּצַעַר גָּדוֹל, וְעַזְבֵן קְיִי מְלָאִים דְּמִיעּוֹת קְרוֹזִים
וְלֹא גָלָה בָּלְל דָבָר מְצֻעָרוֹ גַם לֹא דָבָר עַמִּי רַק יִשְׁבֶן
בְּשִׁתְיקָה בְּגַנְיָל.

אַחֲר כֵּה בְּלִיל שְׁבַת קְדֻשָּׁה הוּא פְּרִשָת בְּרָאָשִׁית נְכָנס
הַרְבָּ דָפָה אֶצְלָו בְּשָׁעַת הַפְּעָדָה בְּדַרְכֵי תִמְיד, עַנְהָ
וְאָמַר לוֹ רַבָּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה דָבְרִי צְחוֹת כִּי אֶזְלָו גְּשָׁמִים
וּבֵית הָרָב לֹא הָיָה מִקְרָה הַיּוֹטֵב וּמִן הַסְּתָם יָרְדוּ הַגְּשָׁמִים
לְבִתְהוּ בְּמוֹ לְתוֹךְ הַסְּפָה, וְאָמַר אֶזְלָו רַבָּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה דָבְרִי
צְחוֹת שְׁבִיתוּ בְּמוֹ סְפָה וּכְוֹ. וְאַחֲר כֵּה עַנְהָ וְאָמַר בְּשִׁבְיל
שְׁאַזְן בְּעַל-הַבִּיט דְּהַנוּ שְׁאַזְן הַרְבָּ מְשֻׁגָּה הַיּוֹטֵב בְּמוֹ בְּעַל
הַבִּיט וּכְוֹ. אַחֲר כֵּה דָבָר עַם הָעוֹלָם עַל הַשְּׂלָחָן שִׁיחָות
אַחֲרִים. אַחֲר כֵּה עַנְהָ וְאָמַר אֶצְלִי אֵין לְכָם כְּלָום כִּי אֶצְלָ

צדיקים אחרים מרגישין עתה שהוא שבת בראשית, ואצלן אין רואים בולם. עניתי אני ואמרתי לפניו, עתה הוא דרך הצדיקים לומר על חבור התחלת התורה בסופה הדיננו לחפר בראשית עם לעיני כל ישראל.

ענה ואמר בדרך אחוק קצת גם אני אמר על זה, ותכל חור לאחורי ואמר לא אוכל, וחור ואמר אף על פי כן אמר, וחור שוב לאחורי ואמר אבל לא אוכל, וכן חור קד בפה פעים שאמר אף על פי כן אמר ושוב חור לאחורי. אחר קד אמר ויהי מה אני אמר. ותכל שאל בפה דברנו עתה. עניתי אני ואמרתי לו איזה מהשיות שספרנו עמו א. ענה ואמר לא לוה הדברו בונתי, ואמר בעצמו הלא דברנו מקדם מענן שאין נמצא בעל הבית וכו' בג"ל, ותכל ישב בשתקה ונתלהב מאה, והתחיל להוציא מפיו גחליל אש כי כל דבריו היו גחליל אש, וענה ואמר כל התורה על בראשית לעניי כל ישראל הנՐפסת בלקוטי תנינא בסימן ס"ז עין שם. ושם דבר מענן העלמת הפאר מה שנחעלם הצדיק שהוא הפאר והחן שהוא בעל הבית של העולם, ואמר התורה ביראה גroleה בדרפו ועיניו היו מלאים דמעות ושותם אדם לא ידע מה שמרפו בתורתו מענן הסתלקות הצדיק הנ"ל.

ימ' מוחרבנ"ת

בַּיּוֹם רָאשׁוֹן אַחֲרֵ שְׁבַת שְׁמֻעָה הַשְׁמֹועָה שְׁנִסְתַּלְקָה דָּרְבָּ
הַצְּדִיק מִבְּרִיךְ יְשֻׁבָּ וְלֹא רְצִינוּ לְהִאמְרָן. אַחֲרֵ כֶּד
בְּלִיל הַשִּׁידָךְ לִיּוֹם שְׁנִי הַבָּאתִי לְפָנָיו זְכַרְנוּ לְבָרְכָה הַתּוֹרָה
בְּרִאשִׁית הַגָּל שְׁבָר בְּתַבְתִּיחָ בַּיּוֹם רָאשׁוֹן. וְעַזְןָ וְהַבִּיט בָּה
הַיְטָב וְגַם אָז יִשְׁבַּ מִשְׁתּוּמָם בְּצָעָרוֹ וְהַבָּנָתִי כִּי דָבָר הָוָא.
וְאַחֲרֵ כֶּד עָנָה וְאָמַר הַתּוֹרָה שְׁלִי גְּבוּהָ מַאַד וְהָיא בָּלָה
רוֹחַ-הַקָּדֵשׁ וַיְכֹלְין לִידְעַ מִמְּנָה עֲתִידּוֹת, מִכְּלָ-שְׁבָן בְּשָׁבָר
הַרְבָּר נָעָשָׂה, בּוֹדָאי יְכֹלְין לְמַצָּא הַפְּלָל בְּתוֹךְ תּוֹרָתִי וּכְיָ
בְּמַכְּאָר שִׁיחָה וְאֵת בְּמִקּוֹם אַחֲרָ (מי מִתְּהִירָן מִהָּ). אַחֲרֵ כֶּד
בַּיּוֹם שְׁנִי נִשְׁמַע עוֹד הַפָּעָם שְׁהַצְּדִיק הַגָּל נִסְתַּלְקָה וְהַתְּחִלָּתִי
לְהִזְוֹת נְבוֹז בְּדָעַתִּי אָוְלִי הוּא אָמֵת, וְהָיָה לִי צָעֵר גָּדוֹל
כִּי יִדְעַת שְׁרֵבָנוּ זְכַרְנוּ לְבָרְכָה יִצְטָעֵר מַאַד מַאַד עַל
זֶה בָּלִי שְׁעוֹר.

בְּתוֹךְ כֶּד הַלְּכָתִי אֲנָה וְאֲנָה וַיְנִכְרֵתִי הַלָּא הַסְתַּלְקּוֹת
הַצְּדִיק הַגָּל מִרְפְּאוֹ בְּתוֹרָתוֹ הַקְדוֹשָׁה שְׁגָלָה בְּלִיל
שְׁבַת קָדְשָׁ כִּי הַזְּבִיר שְׁם מַעֲנֵן הַסְתַּלְקּוֹת וְהַעֲלֵמָת הַפְּאָר
וּכְיָ וְכֹבֵר יִדְעַנוּ אֲצָלוֹ שְׁהַצְּדִיק הַגָּל נִקְרָא אֲצָלוֹ פָּאָר. וְגַם
דִּיקָא בְּלִילָה הַזֹּאת שְׁמַעַתִּי מִפְיוֹ הַקְדוֹשָׁ שְׁמַה-תּוֹרָה שְׁלֹו
יְכֹלְין לִידְעַ עֲתִידּוֹת מִכְּלָ-שְׁבָן שְׁיְכֹלְין לְמַצָּא בָּה מָה
שְׁבָר נָעָשָׂה בְּעוֹלָם כֹּנְלָ. וְתַכְפֵּ נִתְחֹזֵק בְּדָעַתִּי שְׁהַדְּבָר

אמות והלכתי ורברתי עם חברי רבי נפתלי. ותכלפ' הקדים עצמו ואמר בודאי מבאר הסתלקותו בתורתו של רבנו בليل שבת זה. ואו ראיינו נפלאות השםائد תורה הקדושה כלולה מכל מה שנעשה בעולם וכן ראיינו כמה פעמים. אבל אף על פי כן נזהרנו כלנו שלא לנלוות לרabenנו וכורנו לברכה בפה בפרוש. אף על פי שידענו שיוידע על-פי רוח קדשו, אף על פי כן הדבר עושא רשם.

אחר כך בليل שבת קדש בפרשת נח ועדין לא הודיעו לו הסתלקותו של הצדיק הנ"ל. ואו בלילה שבת קדש השני הנ"ל ענה ואמר איזה סדרא קורי שבת זה והשכנו פרשת נח. ענה ואמר, אתחיל לומר תורה בכל שבת. והתחילה ואמר בראשית הוא הספר על נח שהוא הצדיק וכי במו שנדרפס בסימן הנ"ל, ואו זלנו עיניו דמעות וכל העומדים עליו הודיעו דמעות מחמת שבבר ידע כל מהסתלקות הצדיק הנ"ל. ולאחר כך נמשך עוד איזה זמן ולא הודיעו לו בפרוש, עד שקרוא לאיש אחד וצוה עליו שיספר לו מהסתלקות הצדיק הנ"ל והשיב לו הלא אמרו שעדרין אינכם יודעים בזה. וכל בני הבית הוהו אוטי הרבה שלא לנלוות לכם. ענה ואמר וכי לא ארע הלא כבר יודעון מה באריין ישראל, והאריך או בשיחה מגדל השבר חפר של העולם שנסתלק מהם פאר הדור צדיק קדושים

ונזרא בָּה זכותו יגַן עליינו. ואחר כֵּד נודע לִי שְׁבָאוֹתוֹ הַלִּילָה שְׁהַבָּאתִי לִפְנֵינוֹ הַתּוֹרָה מְעַנֵּין מְחֻרֶת יוֹם הַפְּפּוֹרִים שְׁנִקְרָא שֵׁם ה' אוֹ נִסְתָּלֵךְ הַצָּדִיק הַגָּל, כי הַתּוֹרָה הַהִיא הִיא מִקְשָׁרָת וּמִחְבָּרָת עִם הַתּוֹרָה בְּרִאשִׁית הַסְּמוֹכָה אֲחֵרָיו, כִּמְבָאָר לִמְעַן שֵׁם. וְאוֹ רָאִיתִי וְהִבָּנָתי נִפְלָאוֹת הַשֵּׁם אַיִל הַפְּלָל גָּלוּי לִפְנֵינוֹ וְהַפְּלָל מִבָּאָר בְּתוֹרָתוֹ. וְאוֹ אָפְשָׁר לְבָאָר בְּכַתְּבָה כָּל מַה שָׁעַבָּר בָּהּ. וַיְשַׁבַּה עוֹד דִּבְרִים בָּנוֹ כי בָּאָמָת עַקְרָב הַהַסְּפָר הַגָּל הַגָּאָמָר בְּהַתּוֹרָה בְּרִאשִׁית הַגָּל נִאָמָר עַל עַצְמוֹ וּכְיוֹ אַד נִסְמָך עַל הַסְּתָלְקוֹת הַצָּדִיק הַגָּל בְּדַרְפָּנוֹ הַגְּפַלָּא בְּכָל הַתּוֹרוֹת שְׁפָולָל דִּבְרִים הַרְבָּה בְּלִי שְׁעוֹר בְּתוֹרָה אַחַת וּכְיוֹ. אַד כָּל זה אָפְשָׁר לְבָאָר בְּכַתְּבָה.

מ

בְּמוֹצְאיוֹ אָתוֹ שְׁבָת פָּרִישָׁת נֵה הַגָּל סִפְר לִפְנֵינוֹ הַמְעָשָׂה שֶׁל הַשְׁנִי בְּנִים שְׁנַחְלָפוֹ (סְפּוּרִי מִשְׁיוֹת י"א), וּמִתְחָלָה דִּבְרָר מִפ"ב וּכְיוֹ וְאָמָר לְעַנְיוֹ זֶה שִׁיש הַיכְלִי הַתְּמִרּוֹת שֵׁם נְחַלְפֵין לְפָעָמִים הַגְּשָׁמוֹת. וְאָמָר שְׁבָבָר אָרָע מְעָשָׂה בָּהּ שְׁהִיה מֶלֶך שְׁהִתְהַגֵּד שְׁפָחָה וּכְיוֹ וְסִפְר כָּל הַמְעָשָׂה הַגָּל שֶׁל הַשְׁנִי בְּנִים שְׁנַחְלָפוֹ. כי כֵּד הִיה אֶצְל כָּל מְעָשָׂה שְׁהִתְחַלֵּת סִפְור כָּל מְעָשָׂה הִיה עַל יְדֵי שְׁדָבָרוֹ לִפְנֵינוֹ מַאֲיוֹה עֲנֵין שָׁעַל יְדֵי וְהִיה לוֹ אֶתְעַרוֹתָא

ימ"י מוחרבנ"ת

כא

דלהתפה לספר אותה המעשה, מלחמת שהיה אצלו איזה שיכות וקשר להענין בספרו לפניו עם המעשה הקדוש שהיה צריך לגנות כפי השגתו הנוראה. וכן ברב הتورות היה מעין זה שעל פי רב גלה תורה מעין אותה השיחה בספרו עמו העולם, וכל זה אי אפשר ליצור כי אם מי שהיה עומד אצלו והוא לו מכך בקדקו להסתפל על זה היה רואה נפלאות השם ונוראותיו אצל כל תורה ושיחת שגלה, בפרט אצל המעשיות שגלה, בפרט אצל אצל המעשה הנוראה הנדרלה מבלם שהוא המעשה האחרונה של השבעה בעטלים. ומעט מזה יתברר עוד לקמן במקומו (סימן מ"ב מ"ג).

מיא

באותו החurf תק"ע הנ"ל אמר בפה תורות וגם ספר בפה מעשיות גדולות ונראות, דהינו מעשה הנ"ל של שני בניו שנחלפו (ספר מעשיות י"א), ומעשה של הבעל תפלה (שם י"ב), ומעשה של השבעה בעטלים (שם י"ג) בלאם ספר באותו החurf הנ"ל עד הפסח. ולאחר פסח יצא מפה לאומין להסתלק שם מבאר במקום אחר (מי מזערין קפ"ה). ומעט מזה יתבהיר כאן גם כן. ודבר עמי מזה באומין ואמר, בחurf העבר אמרתי הרבה תורה ומעשיות

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

בברסלב, והיה מתקגע על שעה באומין אין יכול לדבר ולגלוות כל כה. וכל מה שעבר אותה השנה שהיא שנה אחרת נטה של ימי חייו הקדושים או אפשר לספר אפילו מה שהיא מתרוצץ בראענותנו:

והנה מן הימים שהגיע אליו חלי (השלול) שקורין הוסט שהיה יותר משלש שנים קודם הסתלקות, אמר תכף שהוא מכך להסתלק על ידי זה והתחל תכף לדבר מהסתלקות. ויש בעניין זה כמה וכמה שיחות וסיפורים אך הרבה מהם לא זכית לשמוע בעצמי מפני הקדוש. כי בתחלה בעת שהגיע אליו חלי הנ"ל לא הייתה אצל כי הייתה אז במאהלוב, והוא זכרונו לברכה הגיע אליו חלי ההיסט הנ"ל בחרך בעת שחזר מהנסעה מנזורייטש ווסלב וכו'. ואמר תכף שמכה להסתלק והודיעו לי למאهلוב, ובודאי היה מר לי מאד מאד ונדרמה לי שהעולם נתהפק ונחרב חם ושלום. ולאחר מכן בסמוך אחר ראש השנה תקס"ח נסע למלבורג הנ"ל. ואו יצא שם בעולם שנסתלק בלמברג. ולאחר מכן נודע שהוא שקר רק מלחמת שנחלש שם מאד על פון יצא השם שנפטר. וחור לבתו בקץ תקס"ח הנ"ל בפרשת בלק ישב פה אחר זמן כל אותו הזמן וכל שנה תקס"ט ושתת תקס"ע עד אחר הפסק

ימ' מוחרבנ"ת

כג

ואחר הפסח יצא מפה לאומין. ויש בזה הרבה מאד לספר
ומה שיזמין ה' בדעתו אספר מעט מהרבה.

והנה בכלל השלש שנים האלה דבר הרבה מהסתלקותו.
ובשכָא מלמְברָג דבר עמָנו במה פֻעָמים אוֹיד היה
כבר מוכן להסתלק בלמְברָג, והיה מוכן ועומד לוֹה כי לא
היה לו שום פחד. והחטא או הרבה אוֹיד היה חַזָק בעניין זה
שהיה מוכן להסתלק בלי שום אימה ופחד. אף לא היה
ニיחא לה לשכב שם אף על פי שישם מנהיים גדוֹלי עולם
צדיקים מפארדים מאור אף על פי כן לא היה ניחא לו
לשכב שם מלחמת שהוא רחוק מאנשי שלומנו, ולא יבוא
שום אחד על קברו ולא יהיה להם עסק וعبدאה עם קברו
במבחן מזה במקום אחר (חי מוהר"ז קס"ב). בספר עמָנו במה
פֻעָמים מענין מקום קבורתו שהיה נבר מדרכיו שהוא
דורש וחוקר ומהפש בדעתו לבחיר לו איזה מקום שישבב
שם, אך עדין אינו מוצא לעצמו מקום קבורה ברצונו. בספר
עמָנו מכמה מקומות ואמר שבמלמְברָג היה טוב לפניו
לשכב שם מלחמת שם קברים הצדיקים גדוֹלים אך לא
הוֹטֶב בעניינו מלחמת הנ"ל. ופה ברסלב גם כן אינו טוב
בעניינו לשכב כאן וכיוצא בדברים האלה דבר במה פֻעָמים
עד שָׁבָא לאומין, אז אמר שכאן באומין טוב לפניו

ימ"י מוחרבנ"ת

להסתלק כי מנהים שם קדושים הרבה כמברא מזה במקום
אחר (מי מוחרבן קצ"א).

וקודם שיצא לאומין בהיותו עוד פה בברסלב דבר במה פעמים מאומין ואמר שרצו לנו לנמע לשם ולהתאסfn בבית רבי נחמן-נתן שנפטר בסמוּך באורה השנה בתקלה קיץ תקס"ט. ולא ידע שום אדם בוגתו גם לא גלה דעתו שרווצה לשאר שם. אך הרבה לדבר במה ובמה פעמים מאומין שהוא רואיה לנמע לשם ולהתאסfn בבית הנ"ל. ואנשי-שלומנו מטפליק היו רגילים הרבה לנמע לאומין, והיו פה באותו חצר תק"ע הנ"ל במה פעמים, ושהלו אותו במה פעמים אם יסעו לאומין לקבע לו דירה הנ"ל, כי יידעו שיקבלו אותו שם בכבוד גדול והשיב לאו, וכן היה במה פעמים, כי בכלל עת שהיו פה אנשי טעפליק שהלו אותו על זה מלחמת שושמעו שרצוונו חוק מiad להיות שם, אך אף על פי כן לא הסכים שיסעו לקבע לו דירה שם.

מב

אחר כך סמוּך לפסח ספר המעשנה הנוראה של השבעה בעטלארים הנ"ל ונמשך הספור בערך שני שבועות.

ימי מוחרבנות

קה

בי תחלת הספור היה בלילה שבת קדש כ"ה אדר שנה תק"ע ה"ל ואני לא הייתי או אצלו. ואו ספר התחלת המעשה מהמלך שהיה לו בן יחיד שרצה למஸר לו המלוכה בחיו וכו' עד הגמר של היום הראשון שאספרא מהמעשה של העור שהתפאר בהזロン שלו וכו' עין שם ולא יותר. ואחר כך בשבועו שאחר שבת הנ"ל בא רבי נפתלי לביתו לכהנת קדש געמירותם וספר לי כל הענין הגדול והנורא זהה ועמדתי מרעד ומשתומם. כי אף על פי ששבר זכייתו לשמע מפי הקדוש דברים שלא שמעת אזן מעולם, תורות ומעשיות נוראות, אך מעשה בזאת עדין לא שמעתי.

ואני כבר הייתי מוקן לנסע אליו זכרונו לברכה לפה ברסלב, ונסעה מיה, ובאתי לפה אור ליום רביעי סמוך לראש חודש ניסן. ולמהרתו אחר התפללה ונכנסתי אליו זכרונו לברכה ודברתי עמו הרבה בדרך תמיד. ואחר כך דברתי עמו מענין המעשה הנוראה הנ"ל בספר בלילה שבת קדש העבר בפי מה ששמעתי מרבי נפתלי. ותקן לי כל הדברים בענין היזרון מה שהתפאר כל אחד וסדר לי הדרבים בספר. ואמר לי שבעה היה בכל יום ויום משבעת ימי המשתה שבא בכל יום אחד מהשבוע בעתלים ונתן להם מתנה לדרשה וכו'. ואמר שהו נכסף מאד לשמע חגיגר דתינו מה שתהה בכל יום משבעת ימי המשתה כי

ימ"י מוחרבנ"ת

בֵּין הַיּוֹם בָּכֶל יוֹם שְׁבָא אֶחָד מִהַּשְׁבָּעָה בַּעֲטָלָעָרָם וּכְי' כָּג"ל. וְגַם גַּמֵּר הַמְעָשָׂה שַׁהְתִּחְיֵל מִהַּטְלָךְ וּכְי' הַג"ל (כִּי כֵן הָיָה דָרְפָּו שְׁהִיא מַדְרֵב שְׁגַכֵּסֶף לְשָׁמֶעָ וְלִדְעָ הָעִינָה שַׁהְוָא בְּעַצְמוֹ הִיא אַרְיךָ לְגַלְולות). וְהִיְתִּי מַצְפָּה שִׁיםְסִפְרָ לְפָנַי הַגַּמֵּר הַג"ל בַּיְּ רַאֲיתִי שְׁרַצְנוֹנוֹ לְסִפְרָ. אֶחָד בְּתוֹךְ כֶּד בָּא הַמְשֻׁרָת שְׁלֹו וְאָמָר הַגַּע הַעַת שְׁיָאָכָל וְסִידָר שְׁלָחָנוֹ וְגַפְטָרָנוֹ מִפְנֵז וְאַחֲרָ כֶּד יִשְׁזַן קָצָת.

אַחֲרָ כֶּד חֹורְתִּי וְגַנְגַּסְתִּי אֲצָלוֹ וְחוֹרְתִּי וְדָבְרָתִי עַמּוֹ הַרְבָּה, וְדָבָר עַמּוֹ הַרְבָּה מִעֲנֵינוֹ הַחַסְרוֹנוֹת שַׁבְּלַ הַעוֹלָם חָסָר לְהַם הַרְבָּה, בַּיְּ סִפְרָתִי לוֹ הַרְבָּה רְבָרִים מִפְרָדִיטִישׁוֹב מִעֲנֵינוֹ הַנְּגִידִים הַגָּדוֹלִים שִׁשְׁיָשׁ שֵׁם שְׁמְלָאִים דָּאנּוֹת וְיִסְוָרִים וְחַסְרוֹנוֹת וּכְי'. וְאוֹעֲנִיתִי וְאָמְרָתִי לְפָנָיו הַפְּסָוק (קְהַלָּת ג'), גַּם אֶת הַעוֹלָם נָתַן בְּלָבָם מְבָלִי אֲשֶׁר לֹא יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמְעָשָׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים מַרְאָשׁ וְעַד סָוף (שְׁפָרָשׁ רְשִׁי) שֵׁם לִעְנֵינוֹ חַסְרוֹנוֹת וּכְי') וְגַמְרָתִי לְפָנָיו בֶּלֶן הַפְּסָוק בֶּלֶן וְתַכְפֵּן שְׁגַמְרָתִי הַפְּסָוק עֲנָה וְאָמָר הַלֵּא זֶה הוּא מַעֲשָׂה שָׁלָנוֹ. וְשָׁאל תַּכְפֵּן הַיְּכוֹן אָנוּ עוֹמְדִים בַּהַמְעָשָׂה, וְגַבְהַלְתִּי מִאָד וְעֲנִיתִי בְּבָחָלָה בַּהַמְעָשָׂה שֶׁל יוֹם הַשְׁנִי, עֲנָה וְאָמָר בַּיּוֹם הַשְׁנִי וּכְי' וְסִפְרָ בֶּלֶן הַמְעָשָׂה שֶׁל יוֹם הַשְׁנִי שַׁהְוָא הַמְעָשָׂה שֶׁל הַחֲרָשׁ וּכְי' וְגַמֵּר הַמְעָשָׂה שֶׁל יוֹם הַשְׁנִי וְלֹא סִפְרָ אָנוּ יוֹתֵר וְהִיא עוֹד אַיִּה אֲנָשִׁים מְאַנְשֵׁי-שְׁלֹומָנוֹ שְׁזַכוֹּ לְשָׁמֶעָ

כל זה. ומי ששמע אלו הטעויות מפי הקדוש בודאי היה רואה נפלאות בשם בלי שעור. גם עתה מי שרוצה להסתכל בהם בעין האמת יכול להבין גורלה הבורא ותברך ונורלה הצדיקים ונורלה התורה הקדושה.

מג

אחר קד היתי עומדר ומיצפה שיש ספר עוד ולא ספר עד ליל שבת קדש ג' ניסן ואו היה שרווי בצדUr גדול מחתמת שנכבדו הילד בן בתו מרת ארל תחיה היה מוטל על ערש דווי רחמנא לצלאן, והיה מסכן מאור והיה לו זכרונו לברכה צער גדול מזה, כי בתו הנ"ל היה לה צער גדול בניהם הרבה, וכבר נפטרו אצלם כמה בנות רחמנא לצלאן. וספר הוא זכרונו לברכה על השלחן תורה נוראה מענן הצדUr שלו, אך לא זכית לתקופה במחיה. ובתוך הספר ענה ואמר היכן אנו עומדים בהמעשה אמרתי אצל המעשה של יום השלישי. ענה ואמר, ביום השלישי חור ובא זה שהיה בבד פה וכו' וספר כל המעשה של יום השלישי שembraber מהרדיות של הלב שיש לו שני רדיות וכו' (זה היה מעט מענן השיחה של הצער שלו בספר מקדם) ונגמר המעשה של יום השלישי, ואחר שאמר שנעשה שמהים אמר בזה הלשון: זיין האבן א הילוא גיטאן, ואחר קד תכף ספר המעשה של

ימ' מוחרבנ"ת

יום הרביעי מענין השני צפירים וכו' וגמר המעשה של יום הרביעי. ותקף ומיד הלא מהשלהן כי כבר ברך ברפת המזון קודם שהתחילה לספר כל חיל.

אחר כב' יום ראשון ספר המעשה של יום החמישי מענין מעת מחזק את המרבה. וביום שלישי ספר המעשה של יום הששי מענין רפואת הבית מלבה. ובכל פעם היה הספר על ידי שפספרו לפניו מקדם איזה עניין השיך לו ביג"ל. ואחר שנגמר המעשה של יום הששי ספרו לפניו איזה ספרים מהעולם, ענה ואמר העולם מדברים מהמעשה של יום השבעה. אך אף על פי כן לא ספרה ולא זכינו לשמעה עוד. ואחר פסח בנסעתי עמו לאומין אמר שלא נזפה לשמעה עד שיבוא משיח, בגדפס במקומו שם עין שם. ואחר יום שלישי היג"ל ישבנו אצלו עד שבת קדש שהוא שבת הגדול ולא ספר כלל. ובכל שבת הגדול נפטר הילך היג"ל שהוא נכדו בן בתו היג"ל. ומה שעבר בענינו ורעו הקדושים אי אפשר לומר.

ותכף במושאי שבת נסענו לביתנו וקדם פסח היו אצלנו עוד אנשי טפליק וחورو ושאלנו אותו אם יסעו לאומין לקבע לו הדירה היג"ל שם, והשיב לנו.

ימי מוחרבנ"ת

קט

מד

בהתוך כך היה ביום הפסח תזה כמה שיטות פה בรสלב ותקף אחר הפסח ביום שני אסרו חנוך פסח, נסענו לפה, אני וחברי רבי נפתלי, (ונם ביום חל המועד פסח היו פה עם ה. ושם ענו ממען תזה נפהאה וכו'). אחר כך אנחנו אלו ביום אסרו חנוך הנ"ל על שבת קדש והיינו פה על שבת קדש ותקף אחר שבת נסעתי לביתו.

ואחר כך ביום שלישי נתגלה מאית השם שחורתו ונסעתי לפה ונתעכבתי עד שבת קדש שהוא ראש חדש אייר. בليل שבת קדש ענה ואמר שאינו יודע כלל ברכו במה פעמים בנדפס מזה קצר (מי מורהין קע"ה), בתוך כך נעשה רעש של שרפה שהיתה ברוחב הסמוכה לביתו. ואמר בוה הלשון "שווין שווין" (כבר בכר). כי כבר היה מוקן בראתו שהיה שרפה ודבר הרבה מזה קדם. ותקף נתבלבל המשלחן והוא זכרונו לברכה יצא בבהלה לחוץ וכן אנחנו בלילה ובאותה הלילה נשרף ביתו, אף תהלה לאל אנחנו הצלנו כל מה שהיה בביתו מחוטט ועד שרוד געל. והוא זכרונו לברכה ישב כל הלילה על החר שחויז לעיר שהוא בוגר בית הכנסת ובוגר ביתו, ושם ישב והסתбел על העיר ועל ביתו והייתי אצלו שם בשעת שרפה וישב בשמה.

ימי מוחרבנ"ת

אחר קד סמוך לאור היום באתי אליו זכרונו לברכה לשם
עוד הפעם וכבר פסקה השרפָה וכבר נשרף גם
ביתה ואמר לי ישחזר להעיר. והלכתי עמו מעבר לנهر
החולך שם כי לא חור עוד לבתו כי כבר נשרף רק הלא
מעבר הנهر כדי לבוא אל הגשר שיש שם ואני הלכתי
אחריו. ענה ואמר לי בךך הלוכי אחריו מי היה אומר
שאנחנו נלקבליל שבת סמוך לאור היום בךך הוות. ואמר
קד לנו אל העיר ונכנסו לבית רבי שמעון בסוף העיר
מקצת מהה בךך שנוסעים שם לאומין, ושם ישב כל
השבת עד יום ראשון. וכל החפצים שלו הכנסנו אחר קד
לבית רבי זיג, שהיה בקיצה העיר מזרח, רחוץ מאד מבית
רבי שמעון, שנכנס בו הוא בעצמו פג"ל. לאחר מכן, ביום
ראשון, יצא מבית רבי שמעון ונכנס לבית רבי זיג הנ"ל,
שהיו החפצים שלו מונחים שם.

מה

ביום ראשון אחר חצות והוא זכרונו לברכה קרא לבתו
אחד מהבעלי חובות שהיה חיב לו ממון ודבר עמו,
בתוך שהוא מדבר עמו בא איש אחד מאנשי שלומנו
מטפליך והביא לו סימן מאומין, ואמר לו שטבקוני אותו

ימי מוחרבנות

קיא

לאומין שישיב שם בהדרה הנ"ל. ותclf שחבר זאת האיש הנ"ל נתאדרמו פניו הקדושים זכרונו לברכה מאר (ואו לא ידעתי מה זה אך אחר קד הבני לפרט כי זה מחתמת שה היה קריאה להסתלקות, כי שם באומין נסתלק).

ואני היה נכסף תמיד לנמע עמו. אך הבנתי ממנה שאם יסע אין בדעתו לך אוטי עמו, רק הדבר היה נראה שיקח את רבי נפתלי גרו יאיר. אך מאות השם היה שבאותו יום ראשון הנ"ל הברך רבי נפתלי לשוב לבתוizia שעה קדם שבא הדיש הנ"ל מטפליק. על בן תclf בשראותיו שדעתו זכרונו לברכה לנמע לאומין בעית שבא הדיש הנ"ל מטפליק או התחלה לעסוק בעני הנסעה כדי שיקח אותה. והוא זכרונו לברכה לא דבר עמי מאומה מזה אם יקח אותה או איש אחר, רק אני בעצמי הלקתי וקרתי בעל עגלה אחד ועסקתי בכל צרכי הנסעה עד שוכרתי שלקה אותה לדרך הזה לאומין ואלמלא לא אתינא לעלמא אלא לנמע עמו דרך הזה די, כי רב טוב זכיתו לשמע בדרך הזה תורות ושיחות נוראות המתין אותה וכל בית ישראל לדירות פאשר מוכן מעט להשומים את כל אשר שמעתי בדרך הזה.

ימֵי מִזְהָרֶןְתַּת

מו

וְהַנֶּה אֹתוֹ כִּשְׁבָא הָאִישׁ הַגָּל מַטְפֵלִיק בְּשִׁלְחוֹת שִׁיפָע
לְאוֹמֶן, אֹתוֹ עַמְדָתִי מַרְעִיד וּרְאִיתִי נְפָלוֹת הַשֵּׁם
וּנוֹרָאֹתִי הַעֲצֻמִים עַד אֵין חָקָר, שְׁבָכָל יְמֵי הַחָרֶף שְׁהִיה
מְרֻבָּר מְאוֹמֶן וְאֲנֵשִׁי טְפֵלִיק שְׁאָלוֹ אָתוֹ אִם יְכִינֵו לָו שֵׁם
הַדִּירָה לֹא רְצָח שִׁיסְעוּ בְשִׁבְילוֹ. וַיְהִי סְמֻךְ הַסְּפִים שִׁיסְעוּ
בְּשִׁבְיל זֶה עַד שְׁפָעָלוּ שֵׁם הַדִּירָה הַגָּל בְּשִׁבְילוֹ, וּבְחֹזֶק קָדָם
גַּשְׁרַב בֵּיתוֹ וְהִיָּנוּ מַטְלָטְלִים מִאָד מִאָד וְהַחֲפָצִים שְׁלָו הָיו
מְפֹזְרִים וּמַטְלָטְלִים בְּדַרְךָ הַנֶּהָגָה אַחֲרָה הַשְּׁרֶפֶת, וְלֹא הָיו
מִקּוֹם מִנוֹחָה כִּי רַב הָעִיר גַּשְׁרַב בְּפִרט בְּלָהָרְחוֹבוֹת
שְׁפָמוֹכִים לְבֵית הַמְּדָרָשׁ וּלְבֵית הַכֶּנֶסֶת. וּבְתוֹךְ הַפּוֹזֶר
וּהַטְלָטוֹל הַזֶּה בָּא הָאִישׁ הַגָּל מַטְעָפֵלִיק וּבְקַשׁ אָתוֹ
לְאוֹמֶן בָּמוֹעֵדוֹ וּבְזַמְּנוֹ בָּעֵית שְׁבָר נָגֵר מִן הַשְּׁמִים לְשַׁרְוף
בֵּיתוֹ מִקְרָם, וְלֹא הָיו מִקּוֹם בָּרוֹאי לְשַׁבַּת. וְהַשֵּׁם וְתִבְרֵךְ
כָּבֵר הַקָּדִים רְפֹואָה שְׁבָאוֹת הַעַת בְּסְמֻוךְ קָדָם הַשְּׁרֶפֶת אֹזוֹ
דִּיקָא צָהָז שְׁכִינוֹ לֹא הַדִּירָה בְּאוֹמֶן וּבָא הַשְּׁלִיחָה בָּמוֹעֵדוֹ
וּבְזַמְּנוֹ וְאֵת הַפֵּל עָשָׂה ה' יְפֵה בָּעֵתוֹ וְאֵי אָפְשָׁר לְכַאֲרָב בְּלָהָר
אָשָׁר בְּלֵבִי בָּזָה בְּכַתְבָּה, כִּי בָּעֵנִין נְסִיעָתוֹ לְאוֹמֶן וּבָעֵנִין מִה
שְׁזָכוֹה אָוֹתִי לְנַסְעָעָמוֹ לְשֵׁם בָּזָה הָיו תְּלִוִים עֲוֹלָמוֹת הַרְבָּה
עַד אֵין קָצֵן וּוֹכוֹת יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת, כִּי תָּקַן שֵׁם אֱלֹפִים אֱלֹפִים
וּרְבִּי רְבָבוֹת נְשָׁמוֹת פָּגָמוֹת וּמְקָלְקָלוֹת שְׁלָא הָיָה אָפְשָׁר

ימ"י מוחרבנ"ת

כ"ג

לְהַם לְהַתְּפִקֵּן בָּשָׂוִם אֲפָן בַּי אֶמְעָן עַל יְדֵי הַסְּתָלְקוֹתָו, כַּאֲשֶׁר
נִשְׁמַע מִפְיוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּפְרוֹשׁ וּבְרָמָיו. וְגַם כִּמְהָ טוֹבֹת לְגַנְצָח
גַּצְמָחוֹ מֹזֵה לִישָׂרָאֵל לְדוֹרוֹת, בַּי בָּכָר גַּלְהָ, שְׁמֵי שִׁיבוֹא עַל
קָבָרוֹ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הָעִשְׂרָה קְפִיטָל תְּהִלִּים הַמְּפֻרְסִים עַתָּה,
בָּזְדָּאי יָعֹזֶר לוֹ לְגַנְצָח אֲפָלוֹ אֶמְמָה וְהַיָּה מַי שִׁיחָה כִּידּוּע
וּמְפֻרְסָם. וְהַגְּסִיעָה לְאוֹמֶן הַיָּהָה הַתְּחִילָה וְהַכְּנָה לְכָל
הַתְּקָנוֹתִים הָאֶלְהָ לְגַנְצָח בַּי מִקּוֹם קְבוּרָתוֹ בָּכָר הַבְּחִירָה שֶׁם
בְּאוֹמֶן וְשֶׁם הָיָה צָרִיךְ לְעַסְקָן בְּכָל הַתְּקָנוֹתִים הַגְּלָל, וַיּוֹתֶר
וַיּוֹתֶר מֹזֵה מַה שָׁגַעַלְמָה מִאָתָנוֹ בַּאֲשֶׁר הַבְּנָנוּ מִפְיוֹ הַקָּדוֹשׁ.
עַל כֵּן בְּכָל תְּנוּעָה וַתְּנוּעָה וּבְכָל סְבָה וּסְבָה שֶׁפֶגֶב הַשֵּׁם
יַתְּבִּרְךְ בְּעַנְיָן נְסִיעָה זוֹת מִה גָּדַלְוּ בָּהֶם מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם, מִאָד
מִאָד עַמְקָיו מִחְשָׁבּוֹתָיו. בַּי הַכְּלָל הָיָה נוֹגֵעַ לִמְקוֹם שָׁנוֹגֵעַ
לְעַד וּלְגַנְצָח.

מ"ז

וְהַגָּה בַּיּוֹם רָאשׁוֹן הַגְּלָל הַתְּחִילָה לְעַסְקָן בְּצָרְבֵי הַגְּסִיעָה
וְלֹא הָיָה בָּעֵלִי עֲגָלוֹת מִצְוִיּוֹת אוֹ וְזֶה הָיָה מְנִיעָה
לְהַגְּסִיעָה. גַּם בַּתוֹּם מִרְתָּא אַדְלָל תְּחִילָה שַׁהְיָתָה פֵּה מִאָנָה מִאָד
וְלֹא הָיָה מְרַצָּה בָּל שִׁיפָּע לְאוֹמֶן, וְהָוָא זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה
לֹא רְצָחָה לְהַתְּעַקֵּשׁ עַל שָׁוֹם דָּבָר. אָף רְאִיתִי וּהַבְּנָתִי
שְׁבָאָמָת רְצָוֹנוֹ חֹק שִׁיפָּע לְאוֹמֶן וְהַלְּכָתִי וְשִׁכְרָתִי עֲגָלָה

ימ"י מוחרבנ"ת

בסקפ' מרובה יותר מהראוי ונסעתי עמו מפה לאומין ויצאנו מפה ביום שלישי בבקיר שהיה ד' אייר תק"ע והוא זכרונו לברכה כבר התפלל שחרית ושתה קאווע ואני לא החטפלותי עדין והכרחתי להחטפל על העגלה, וישבנו עמו אני והאיש שבא מטפליך ומשרתו, ותקף שיצא מפה התחילה לדבר עמי ואמר שטוב ונכון שנגע מפה כי אם לא היה גשר ביתו וכו' במאיר שיחה זאת במקום אחר (מי מודרין קפ"ז), ולאחר כד פגענו סמוך לאדריאן את רבי מאיר מטפליך שהוא בעצמו באומין על אוזות הדירה הנ"ל לקבע לו כנ"ל, וספר לו רבי מאיר הנ"ל איך הם משתוקקים שם שיבוא לשם, ענה ואמר הלא הכל שענו כי חיב כל אדם לומר בשכלי נברא העולם הלא נסעים פאן כי במאיר שיחה זאת ברמז במקום אחר (שם קפ"ה), והפליג מאר מאיד ברבiri צחות אלו שאמר או ואמר, תקף שיצא מברסלב בא על דעתו דברי צחות אלו, ותקף שנתגלה לו זאת נתבחל מאיד מאיד מגדריות נפלאות הנחתת הבורא יתברך שם, אך לא רצה לדבר מזוה ולגלות זאת עד שבא בנגדו האיש הנ"ל, ועל ידו נסתהוב הדבר להוציא מכח אל הפעל לדבר הבורים אלו ואמר, כד השם יתברך מנהיג העולם וכו'.

ימין מוחרבנות

קטו

מה

בדרכן הנסעה הוצאה לאומין ב>Showcase מלארזין והעולם לו
אותו, ענה ואמר אף על פי בן אין דור יתום כי
הנָא אחד אמר עתידה תורה שתשתבח מישראל ואמר
רבי שמעון בר יוחאי שלא תשבח שנאמר כי לא תשכח
מפני זרעו וכו' ואו גלה הסוד הנורא המרמו בפסוק זה
דיקא שעיל ידי רבי שמעון לא תשכח התורה וכו' בנדפס
בבר (תחלת לקוטי מורה"). ואחר כך אמר עכשו יש וכו' ועוד
במה דברים נוראים זכיתו לשמוע בדרך זה.

סמוך לעיר באנז לכהלת קדש טפליך ושם באו לקרהתו
רב בני העיר ובפרט אנשי-שלומנו ובקשו אותו
הרבה נצליין שם ולא רצה, ואף על פי שה咍יל הגשם
לייד מדיע עברו בטפליך סמוך לעיר אף על פי בן לא רצה
לסור שם. ונסע להלן ועמד ללון בכפר הסמוך לשם ולשם
יצאו הרבה מבני העיר בטפליך. ושם נתמנה רבוי מרדיyi
לאב-בית-דין בטפליך וכו'. ביום רביעי בפרק אחר התפלה
נסענו לאומין.

ימי מוחרבנ"ת

מט

בְּעֵת שָׁגַע מִכֶּפֶר הַגְּלֹל שָׁלֹן שֶׁם לְאוֹמֵין, דָּבָר עַמִּי הַרְבָּה
מִהַתּוֹרָה שֶׁל הַסְּתָלָקָות הַצָּדִיק (לְקוֹשִׁי חֲנִינָא ס"ז),
שֶׁנָּאֹמְרָה בְּשַׁבַּת בְּרָאשִׁית הַעֲבָר עַל הַפְּסָוק בְּרָאשִׁית לְעַנִּי
כָּל יִשְׂרָאֵל בֶּן־ל (סִימָן ל"ט). וְאָמַר אֹז הַחֲבוֹר שֶׁל רָחֵל מִכֶּפֶר
עַל בְּנָיה וּכְיוֹ לְעַנִּין הַהֲעַלְמָה שְׁנַתְּעַלְמָם הַצָּדִיק שֶׁהָוָא הַפְּאָר
וְהַיְּפִי וְהַחְנוּ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם וּכְיוֹ בְּנַדְפָּס בְּסוֹפֵן הַתּוֹרָה הַגְּלֹל
עַיִן שֶׁם. וְעוֹד דָּבָר עַמִּי מִגְּדָלָת הַרְבָּה הַגְּאוֹן הַחַסִיד
מִבְּרִידִיטְשָׁוֶב זִכְרָה צָדִיק לְבָרָכה שְׁנַסְתָּלָק בְּסָמוֹךְ בֶּן־ל.
וְאַחֲרֵ קָד סָמוֹךְ לְכִנִּיסָתוֹ לְאוֹמֵין סִפְרָם מַעֲשָׂה מַהֲבָעֵל שֶׁם
טוֹב זָכָרוֹן לְבָרָכה שֶׁבָּא לְאַיִלָה עִיר שֶׁהָיו שֶׁם נִשְׁמָוֹת
מִשְׁלָשׁ מִאוֹת שָׁנָה שֶׁהָיו צָרִיכִים תָּקוֹן וּכְיוֹ כִּמְבָאָר מַעֲשָׂה
וְאת בָּמְקוֹם אחר (תִּי מַוחְרָן ק"ד).

וּבָל עַת הַנִּסְיעָה הַזֹּאת שָׁגַע בַּיּוֹם רַבִּיעִי בְּכִנִּיסָתוֹ לְאוֹמֵין
הָהָיָה יוֹשֵׁב בָּמוֹ טָרוֹד וּמְאַיִם, וּכְלָל זֶה הַבִּינוֹ אַחֲרֵ קָד
לְמִפְּרָעָה, בַּי אַחֲרֵ קָד סָמוֹךְ לְהַסְּתָלָקָות בְּחֵל הַמּוֹעֵד סִפְוֹת
הַזָּכִיר אַוְתֵּו הַמַּעֲשָׂה שִׁפְפָר בְּכִנִּיסָתוֹ לְאוֹמֵין כְּיוֹ כַּאֲשֶׁר
יָבָאָר לְקַפְּזָן כְּיוֹ וְאוֹז הַבְּנִתִי לְמִפְּרָעָה שֶׁבָּכְלָל עַת בְּנִיסָתוֹ
לְאוֹמֵין הָהָיָה כָּמוֹ טָרוֹד בְּעַנִּין הַסְּתָלָקָות וְתָקוֹן הַנִּשְׁמָוֹת
חַרְבָּה מְאֹד שְׁחִיה צָרִיךְ לְתַחַן שֶׁם וּכְיוֹ, וַיְתַר מָזה אֵין אַתָּנוּ

ימ"י מוחרבנ"ת

כיז

יודע עד מה כי גבשו שמים מרץ פן גבשו מחשכויות
ממחשבותינו וכו'.

ג

ביום רביעי ה'ל שהוא ה' איר בא לאומין וגראכטן
בבית רבי נחמן נתן שגפטר בשנה העברה סמוך
לשבעות. וכל מה שעבר באומין אי אפשר לספר וממעט
מבאר אצלנו בספורי השיחות שלו (תי מורה"ז קפ"ה) ועמד
שם בבית הנ"ל עד אחר שבועות.

בשבועות נתקצטו אליו כל אנשי-שלומנו בדרכנו תמייד.
אך לא רצה לומר תורה ואני הפרטתי אותו
קצת בשבת שהוא יום שני דשבועות שאמר תורה, אך
השיב שבודאי לא יאמר תורה בשום און. במו"זאי שבת
אמר דברי צחות אין אתם חוטאים כל כך במאמר בספורי
השיחות (תי מורה"ז ר"ב).

ביום ראשון אסרו חג דשבועות נכנס לבית רבי יוסף
שמעויל ששכבר לו הדירה אצלו, ואני שכרתי הדירה
ازלו ועד אותו היום הייתה אצלו באומין. באותו היום
אסרו חג הנופר לעיל נסעה לביתי, ולא נתעכתי הרבה
ותורתו ובאתי לאומין כי רבי נפתח שלח אליו אגרת

ימי מוחרבנ"ת

בפקודתו שאכזב לשם. ובאתה בסמוך לשם ונחת עפכתי עד
אחר שבת נחמה.

וקודם שבת נחמו יצא מבית רבי יוסף-שמעאל הנ"ל ונכנס
לבית אחר (הינו לבית הלוקטש) שם נסתלק בשלום.
ובכל זה יש הרבה מעשיות בספר אך בכתב אי אפשר
לציד כל מה שמתנוין בראות נפלאות שם בכל עניין
ועניין. ובהתחלה בעת שישב ערדין בבית רבי נחמן-גרtan בא
איש מבית הלוקטש ובקש אותו הרבה שישבם לשם לדור
ולא אסתיע מלאה לבנים תכוף לשם. ואו אמר שגム זה
יהיה מעשה שישפרו אחר כן איך שישב בבית הנ"ל ובא
פרהאם איש שלא הכיר אותו כלל וכו' ובקש אותו שישבם
לبيתו וכו':

נא

בשבת נחמו נתקbezו אצלם כמה אורחים על שבת הנ"ל,
ונכנס מתרדו לבית שאכלו שם וקדש על היין
בחלישות כמה כי כבר היה חלוש מאד כי היה סמוך
להסתלקות. וישב על השלחן אחר שקדש קדם שנintel ידיו
לסעדיה והתחיל לדבר עם העולם, ענה ואמר על מה באו
העולם לא עתה אני יודע כלל. בשאנן אומר תורה

ימ' מוחרבנ"ת

קיט

בונדי כראוי לבוא אבל עתה באמת איני יודע כלל כי אני עכשוו איש פשות לגמרי שקורין פראסטאך, ואני יודע כלל ועל מה ולמה באו העולם, והאריך קצת בשיחה זאת שהווער עתה פראסטאך גמור ואני יודע כלל באמת. ואמר שהווער מחייב את עצמו עתה רק בהדרך שהלך לארץ ישראל. והאריך בשיחה זו קצת גם בין עד שמתיוך בשיחה הקדושה הזאת בספר שאינו יודע כלל ושהווער פראסטאך גמור ושהווער מחייב את עצמו רק בהגסעה שעסע לארץ ישראל.

מתוך דברים אלו ניכנס ברכרים עד שגלה לנו תורה נפלאה איך דיקא על ידי הדרך של נסיעת ארץ ישראל מחייב את עצמו הצדיק בעית פשיטותו וכו' בנדפס כבר (לקוטי תניינא ע"ח). אך אי אפשר לומר בכתב כל העניין איך נתגלה ונמשכה התורה הזאת יש מאין באמת. כי מתחילה לא היה יודע כלל באמת, כי בכלל עת שאמר שאינו יודע לא היה יודע כלל באמת, באשר פעם אחד נשבע על זה בשבת קדש (ואמר בו הילשון דא שוער איך כי שבת) על עניין זה שאינו יודע כלל. ובאמת אמר על עצמו שהאינו יודע שלו הוא חדש נפלא וכו'. ועתה ספר הרבה איך שאינו יודע עתה כלל, ובתווך זה ניכנס לשיחה נפלאה עד שעילידי זה בעצמו גלה תורה נפלאה על-זה

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

בְּעַצְמוֹ שְׁמִחָה אֶת עַצְמוֹ בָּעֵת פְּשִׁיטָתוֹ בַּהֲרָך שְׁגַם
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאַחֲרֵ כֵּה בָּא לְשִׁמְחָה גָּדוֹלָה, וַצּוֹה לְגַנְגָּה הַרְבָּה וּמְרָנוּ
לְפָנָיו אָנוּמָר בְּשִׁבְחֵין וּבְכָל קָדָם נְטִילָת יָדִים
לְפָעָה מָה שָׁבְכָל עַת שְׁחִיה מְנוּמָר הַמְּרָה הַגְּלָה תָּמִיד
אַחֲרֵ נְטִילָת יָדִים אַחֲרֵ בְּרִכַּת הַמּוֹצִיאָה. בַּי בֵּין קְדוּשָׁה לְנְטִילָת
יָדִים לֹא שְׁמַעַנוּ מַעֲוָלִים שָׁוָם שִׁיחָה או תֹּרֶה מִמְּנוּ וּעֲכָשָׂו
שֶׁחָכְלָה הַשִּׁיחָה וְהַתֹּרֶה הַגְּלָה וְגַם צֹוָה לְגַנְגָה אָנוּמָר בְּשִׁבְחֵין
הַכָּל קָדָם נְטִילָת יָדִים. וְאַחֲרֵ כֵּה נְטָל יָדָיו וַיַּשֵּׁב עַל הַשְּׁלָחָן
בְּשִׁמְחָה גָּדוֹלָה וַצּוֹה לְגַנְגָה הַרְבָּה. וְאָנוּמָר דְּבָרִים נְפָלָאים עַל
הַשְּׁלָחָן וְאָנוּמָר מָה יִשְׁלַׁנוּ לְהַחְבִּישׁ (וּוֹאָם הָאָפָן מִיר זֶה שְׁעַמְעָן)
בְּשִׁבְלֵינוּ נְבָרָא הָעוֹלָם (וְאָנוּמָר אוֹ הַדְּבָרִי צְחוֹת מַי שָׁאַנְטוּ יְכֹל פָּא זֶה
אַנְיָן יְכֹל פָּאוּעָן וּבָרוּ).

וְגַם בְּהַתֹּרֶה הַגְּלָה נְכָלָל מָה שְׁגַבְנָם לְבֵית הַלְּיקְטָשָׁר
בְּסֶמוֹךְ שְׁשָׁם אָנוּמָר הַתֹּרֶה הַזָּאת וְהַזָּכִיר בּוּ מְעַנְנָן
אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שָׁאָם יָאָמְרוּ הָעָבֵד כּוֹכְבִים לְסֶטִים אַתָּם
שְׁכַבְשָׁתֶם וּכְוּ וְגַם עֲכָשָׂו נִמְצָא שִׁיְשָׁרָאֵל בָּאִים לְפָעָם
בָּמְקוּמוֹת שְׁהִיוּ רְחֻקִים מְאֹד מְאֹד מַקְדְּשָׁת יִשְׂרָאֵל וּכְוּ. בַּי
וְהַבָּעֵל הַבָּיִת שֶׁל הַבָּיִת שְׁעַמְדָבּוּ אָוּ, הָיָה רְשָׁע מְפַרְסָם
וַיַּשֵּׁב אָוּ בְּפֶטְרֶבֶרְגָּן, אֲדָבְּגִיבְּרִיתָה הַכְּנִיסָו אָוֹתוֹ לְשָׁם. וּבְכָל

ימ"י מוחרבנ"ת

קכא

זה היו נפלאות הימים דעים שאפשר לברא בכתב כל כל מה שעבר בכל זה. אך רשותי פרקים לופרין למן לא ישכח מפני ומיוצאי חלץ ומאנשי שלומנו ששמעו מפי מעט מספרים אלו. אך מי שלא שמע מפי כל זה, יהיה כל זה אצלו כדברי הספר החתום.

אחר שפט נחמו נסעתי לביתי. ביום שלישי דסליחות באתי לאומין על ראש השנה ושבתי שם עד שנסתלק בשлом זכיתי לעמוד בשעת הסתלקות הקדוש והנורא. ובבר מבאר מעט מעניין הסתלקות במקום אחר (ח"י מוחר").

nb

בראש השנה האחרון שהיה באומין שחל ביום שפט קדש או, נחלש מאד באותו יום, דהינו ביום שפט קדש ראשון בראש השנה והתחיל ליצאת דרך פיו דם הרבה. והוא היה מתירא מאד כשיצא ממנה דם על ידי ההוסט, בפרט עתה שייצאו ממנה דמים הרבה kali שעור והיה חלש מאד. ודרפו היה תמיד לומר תורה ביום ראשון בראש השנה לעת ערב בין השמשות של יום שני, ובבר נתפסו כל העולם לבית הגודל שהיה מוכן שיאמר

ימֵי מִזְהָרֶןְתַּת

בו תורה ויהי שם לחק גדור מאד מרבי העם וכולם היו עומדים ומיצפים שיכנס לומר תורה. והוא עיניהם כלות עד הערב וערין לא נכנס מעצם חלשותו שהיה כבר עד שבמעט שגנו.

בתוך שהיינו עומדים שם ומיצפים אף על פי כי בן אלי יבוא וגם אני הייתי בתוך הקבוץ שם, שלח לקרה אותו לבוא אצלנו ונכנסתי אליו והתחילה לקבל לפניו מה לעשות. והוא זכרונו לברכה היה ישב, וספ של נחשת עם הרבה עמד על ירכו והוא ישב אצלו על מיטה ובמעט שהיה הסוף מלא דם. והתחילה לדבר עמי מה לעשות בעניין אמרת התורה. ובתחילה השבתי לו מה לעשות מאחר שאי אפשר. אך הוא זכרונו לברכה השיב שיש רחמןות על העולם שבאו ביטורים וטרחות וכו' באלה. גם כל ימי הקיוון העבר היה מצפה על ראש השנה הזה שיאמר תורה בראש השנה באומין. והבנתי שבספו מאד שאף על פי כי אמר תורה.

וחתחלתי לדבר עמו ואמרתי לו הלא בשבעתם מלמברג הייתם גם כן חלש מאד ולא היה שום הרך הטע שთאמרו תורה ואף על פי כי היה השם יתרברך בעורכם ואמרתם תורה הרבה. בברבים האלה דברתי עמו

ימי מוחרבנ"ת

קמג

עוד, עד שהשיב לי אם בנו אמסר נפשי, באומר בפי דבריך אני מוכן לומר תורה ואני מוסר נפשי על זה. כי באמת היהת מסורת נפש עצום או שיאמר תורה בחלישות בזה שהיה במעט شيئاו בכל עת.

אך צוה עלי להעמיד הכפאה שיאמור עליו תורה, להעמידה סמוך לפתח כדי שם יבוא לידי סבנה על ידי אמרית התורה וייה נחלש מאד שנוכל להוציאו מהירה משם. כי העולם היה הרבה מאד וזה שם דחק גדול מאד בלי שעור. ואמרתי לו שקשה לשנות להעמיד הכפאה במקום אחר מה מקום שהוועדה שם מקדם מלחמת גדר הידק מהעולם שהם עומדים צופים ורחוקים מאד. השיב אם לא תעמיד הכפאה סמוך לפתח בודאי לא אκנים לומר תורה. ותכל נכנסתי לשם ועשיתי שם רعش גדול והברחתי את העולם להחפור עד שנששאנו את הכפאה במקום שהיתה עומדת שם תחלה אל המקום אשר צוה עלי דהינו סמוך לפתח.

וآخر כף הודיעו לו ונכנים הוא וכרכנו לברכה וישב על הכפאה ואנחנו עמדנו אצלו. והבית היה מלא אנשים הרבה מאד והיה שם דחק גדול שהיה קשה מאד לסבול במעט שעד אחד על חבירו והיה שם רعش גדול

ימ"י מוחרבנ"ת

מגדרל הידח *שהיה* מן הנמנע לסבל. וקצתם לא יכול לסייע
והברחו *לצאת* שלא ישארו חלשות. ורבם בכם סבלו
הידח הגדול בלי נשוער.

והוא זכרונו לברכה בעצם חליישתו ישב על הכסא בין
רבי עם בזה ויישב קצת בררפו. ולאחר כד פתח פיו
הקדוש והתחליל לומר תורה. אבל אמר בקול נזוק ממה
שהיה רגיל לומר פמיד. ולא היה שום דרך הטעע שיגמר
תורה ארבה בזאת בחוליות בזה. אך בעל הרחמים אשר
מחשבות לפו לדוז ודור חמל עליינו ועל כלל ישראל
לדורות ועד בערו עד שגמר התורה בנים נפלא. אך סיום
התורה איך היא מרמאות בפסוק תקעו שהתחליל בו לא סיים
או עד אחר יום הפפורים שאו סיים הפסוק על פי התורה
זואת לפני. והתורה שאמר אז היא התורה תקעו תוכחה
בלקוטי תנינא בסימן ח' עין שם. ולאחר כד צוה לנו נגון
בררפו תמיד, ולאחר כד הלא משם לחדרו. וכל הלילה אחר
כד הואليل שני דראש השנה היה חלייש ומסכן מאד מאד
והלכו לקרות את הדוקטור ולא אסתיע מלטה שיבוא.
ואמר *שהיא* טובעה גודלה שלא בא הדוקטור. ואמר כל מי
שרוצה להיות על חייו לא יניח שיבוא דוקטור אליו. ואף
על פי שיכול להיות שהוא בעצם יצוה לקרוא דוקטור, אף
על פי כן לא יניחו שיבוא דוקטור אליו ואני לא התייחס אן

ימי מוחרבנות

קנה

אצלו בsharp; אמר דברורים אלו, ואף על פי כן לא הייתה מסכימים עמהם בשום אופן שיקראו דוקטור אליו. אך גמינו ורבו עלי וקרואו דוקטור על בריחי בערב סכות וקרוב הדבר שהדוקטור קרוב הסתלקותו:

גג

ביום שני דראש לא נכנים להתפלל עם העולים יחד ברכבו תמיד בראש השנה. וכן באותו ראש השנה באים ראשון התפלל עמו יחד ואכל עמו על שולחן אחד בבית שבחרו לו. אך ביום שני דראש השנה לא נכנים אפילו להתפלל רק התפלל בחדרו שהיה סמוך לשם, ומכל שבן שלוأكل עמו יחד.

ועצם חילישתו בכל אליו הימים אי אפשר לבאר ואף על פי כן דבר עם העולים, ודבר עם כל אחד ואחד מה שהיה צרי, וכולם קבלו רשות ממנה אחר ראש השנה ודבר עם כל אחד הרבה ברכבו תמיד. עד שלא עלה על דעתם שישתליך בסמוך כי אם היה עולה על דעתם זאת לא היו נסעים ממנה. ואפלו בנזקי וחתנו שיחיו כלם נסעו משם אחר ראש השנה כי לא עלה על דעתם شيئا ניגען הסתלקותו כל קד מהרה. אף על פי שבאמת אם היהינו

ימי מוחרבנ"ת

ממשימים לב קצ'ת הינו רואים בעינינו שהוֹא סמוך מאד להסתלקותו ושהוֹא חי בנים בכל רגע ורגע. והוא זכרונו לברכה בעצמו העיר לבנו פעמים אין מספר והודיען לנו בכמה לשונות שסמוך מאד شيئا, אך בעוננותינו הרבים לא שמננו לבנו ליה והיה נרמה בעינינו שאי אפשר שהשם יתברך יעשה אתה לך מהעוֹלָם אור צח וכו' וזה בימי האלה, ועל ידי זה אבדנו מה שאבדנו מה שהינו יכולים לשמע מפניו עוד. אך ברוך השם אשר חמל עליינו בחסדו זכרינו מוקדם לשמע מפניו הרבה שיש בו די להחיות כל העוֹלָם לדורי דורות.

והנה היה רחוק מאד לכתב התורה הזאת מחמת שאמרה בקול נזוק והיה או רعش גדול ובלבול בשעת אמרית התורה מה שלא היה כן בשום תורה שאמר בתיו. אך אף על פי כן השם יתברך ברחמייו חזק את לבבי לשוםليب היטב לדבריו וחורתי התורה עם החברים שתפסו קצ'ת ובפרט עם רבי דב שהיה תפון נפלא. וסידרנו בינו רב התורה וכתבתי מה שזכירנו והכאת לפניו אמר ראש השנה. ותקון מה שחררנו בה וגם חור עטנו מה שלא זכרנו כלל עד שגמרתי אותה קדם יום הכהורים והיה רצוני להראות אותה לפניו עוד הפעם קדם יום הכהורים ולא אסתה מלה. גם נכספתי מאד לדבר עמו פנים אל פנים

ימ' מוחרבנ"ת

קמ'

על אודותי ולא יכולתי להען פניו לדבר עמו מלחמת גדר חלישותו ושאריו מניעות:

נד

בערב יום הפטורים נכנסנו אליו וברך אותנו כל אחד ואחד בדרכו תמיד. אבל היה או מאים קצת ונפל אימה ובושה גדולה לכל מי שנכנס אליו להתקפה. ואי אפשר לצייר נראות הדרת קרשת פניו המAIRים או בערב יום הפטורים כשהגענו אליו להתקפה, אשרינו שוכינו או לקבל ברכתו, היא הברכה שקבלנו ממנה קדם הסתיקות.

אחר קד ביום הפטורים לא נכנס להתקפל עמנו יחד בדרכו תמיד רק התקפל בחררו כמו ביום שני הרראש השנה בנובר לעיל.

קדם נעילה לא ידענו מי יתפלל נעילה. ואמרנו לשאל אותו זכרונו לברכה בעצמו ונתחזרתי בעצמי לילך אליו לשאלו כדי לופות לקבל פניו הנראות אז. ואמר רבי נפתלי שגム הוא רוץ לילד בשכיל בונה זו והלכנו שניינו יחד ובאנו אליו ונכנסנו לחדרו באימה וביראה. כי תמיד בכל עת שרצינו לבנים אליו נפל עליו יראה ובושה, מלחמת זה היה תמיד קשה علينا מאד תחילת הפנייה

ימי מוחרבנ"ת

לְחִדּרוֹ וּבְפִרְטָן בַּעֲתַה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַכְּפֹרוֹת סָמוֹךְ לְגַעַלְתָּה
סָמוֹךְ לְהַסְתְּלִיקוֹתָה. בְּשֶׁנֶּגֶנסָנוּ לְחִדּרוֹ וּעֲמַדָּנוּ עַל הַפְּתָחָה
בְּבַהֲלָה וּבְאִימָה. שָׁאַל בְּקָצֵר עַל מָה בָּאָנוּ? עֲנֵינוּ וְאָמְרֵנוּ
בִּירָאָה מַיִּם וַתְּפִילֵל גַּעַלְתָּה וַתְּכַפֵּר הַטָּהָה בִּידָוּ עַלְינָנוּ בָּאוּמָר לְכָנוּ
לְכָנוּ אֵין לִי עַתָּה עַסְקָה בָּוּהָ עֲשֵׂוּ לְכָם מָה שְׁתַּרְצָנוּ.

**אַחֲרֵךְ בָּמוֹצָאי יוֹם הַכְּפֹרוֹת נִכְנַסָּנוּ אֲלֵיו עַם הָעוֹלָם
וְהִיא חָלוּשׁ מְאֹר וְלֹא חָרָא פָּנִים שׂוֹחֻקּוֹת.**

נה

בַּיּוֹם שֶׁאָחָר יוֹם הַכְּפֹרוֹת הוּא יוֹם שְׁלִישִׁי בְּשִׁבְתָּה בְּפֶקַר
נִכְנַסָּנוּ אֲלֵיו הָעוֹלָם וְהִיא בְּרוֹחָא דְעַתָּה וְדַבֵּר עַם
הָעוֹלָם בְּפָנִים שׂוֹחֻקּוֹת וְאַנְיַ עֲדֵין לֹא הַתְּפִלְלָתִי אָז. וְאַחֲרֵךְ
שְׁגִמְרַתִּי תְּפִלָּת שְׁתָרִית נִכְנַסְתִּי גַם בֵּן אֲלֵיו וְהִיא הָהָה עֲדֵין
מְדַבֵּר עַם הָעוֹלָם בְּפָנִים שׂוֹחֻקּוֹת. וְאַנְשֵׁי טְפִלִּיק עַמְדוּ אָז
לִפְנֵי וְחוֹק אָוֹתָם הַרְבָּה וּבָן דַבֵּר עַם כָּלָנוּ בָּאַהֲבָה וּבְשִׁמְחָה.

וְאַחֲרֵךְ יֵצֵא תְּמִידָר שְׁהָהָה יוֹשֵׁב שָׁם לְחִדּר הַשְׁנִי
וּעֲמַדָּתִי שָׁם עַמְּ אָחִיו רְבִי יְחִיאָל וּכְרוֹנוּ לְבִרְכָה
וְעַמְּ עֹז אֲנֵשִׁי-שְׁלֹומָנוּ. וְאַנְיַ הִיְתִּי מִצְפָּה מְאֹד לְהַרְאֹות
עוֹד הַפָּעָם אֶת הַקּוֹנְטְּרָסִים שְׁבַתְּבַתִּי מִתְּהֹרָה שְׁאָמָר אָז

ימ"י מוחרבנ"ת

קקט

באותו ראש השנה אף היה לי בושה ולא יכולתי להישר פנוי נגנו להתראה בזיה. ובקשתי מאמחו רבי ייחיאל הג"ל שיחוק אותו בזה וחזק אותו הרבה עד שנותגברתי ונכנסתי אצליו זכרונו לברכה. וצוחה לסגור הדרלה ועמדתי לפניו אני לבדי והוא ישב על כסא באמצע הבית והראיתי לו הקונטרסים הנזפרים לעיל וראה אותם היטב ותקון לי כל מה שטעית או חפרתי שם, גם היה או בפה עניינים שלא זכרתים ולא כתבתים כלל, כמו עניין ראש השנה ועניין הראה המבאר בתורתה הג"ל שלא היה נכתב או עדין כלל כי נשכח ממש העניין. והוא חור עמי כל זה וסדר לי הכל בתקונו בפנים יפות בפנים מסבירות באהבה בשמחה בתקרכבות גדול.

וآخر כך אחר שנגמר לחור עמי כל התורה הג"ל. ענה ואמר עתה המקרא. הינו שערין לא פרש לנו פרוש הפסוק תקו על פי התורה הג"ל. כי בשעת אמרית התורה התחיל מהפסוק תקו. אך שנגמר התורה לא סיים לפרש המקרא היה על פי התורה הג"ל. עתה אחר יום הכהפrios זכיתי שהוא בעצם התעויר לפרש לי הפסוק הזה בנופר לעיל, ותכל אמר לי תורה נוראה ופרש לי כל הפסוק על פי התורה הג"ל. וזה היה הסיום מאמרית תורתו בחיו. כי אחר כך לא אמר עוד שום תורה.

ימ' מוחגן"ת

מה אשיב לה' וכו' שוכתי לשמע מפי הקדוש תורה
בעת היה וקרבו אותו אן בהתקינות גדוֹל, ודבר
הרבה מנהלאות תורתו ומפרט הבניון הנורא של תורה.
איך היא מקשורה ונכנית ומסדרת בספר נפלא, ותפס אן
את הפסוק וירא מנוחה כי טוב וכו' המובא בהתורה הנ"ל
ופרש שם מנוחה זו נבואה וכו', ואמר אן חוטפין זה
הענין ומתיילין לקשר הבניון מכאן מענין נבואה וכו' וזה
אי אפשר לבאר כי אם לבדוק היט ברכתי תורה הקדושה.
ואחר קד' יצאתי מלפני והלך פקף לכתב כל זה באור
היטב. והוא זכרונו לברכה יש עדין בחרה הנ"ל ודבר עם
הרבה אנשים והפל בשמחה בפנים שזקנות.

ואו באותו היום שהוא אחר יום הփורים היה צרייך
ליצאת מדירה זאת להדריה שישב בה קדם ראש
השנה. כי באמין ישב בקץ זה בכמה דירות, בתחלה
נכנס לבית רבי נחמן נתן מן ד' אויר עד אחר שבועות.
ואחר קד' יצא משם וישב בבית רבי יוסף שמואל. משם
יצא ונכנס לכית אחר סמוך לשפת נהמו. וככל זה יש
הרבה לספר ואין כאן מקום. ואחר קד' קדם ראש השנה
יצא מזה הבית לכית רבי נחמן נתן לפי שעה להיות שם
מראש השנה עד אחר יום הփורים, מלחמת שם היט

ימי מוחרבנות

כלא

בעיניו להתפלל ולומר תורה בראש השנה ולא יצא משם עד יום הג"ל שהוא יום אחר יום הփורים. ונשתחה שם עד אחר חצות ואחר כך יצא משם ונכנס לבית הג"ל שישב שם קודם השנה ושם נסתלק.

בשחור ונכנס לבית הג"ל, והרחלנו לספר להעמיד לו כל הבית בראי, ורצינו להעמיד לו מטהו ובכל מקום שרצינו להעמיד לו לא הוטב בעיניו עד שמצוות מקום לקח הקאמארע מהמקום שעמידה שם ולהעמיד שם המטה. וזה המקום הוטב בעיניו והעמידנו שם מטהו ואחר כך נסתלק על אותה המטה למקום זה והבנתי בונתו למפרע שבשביל זה היה מדריך כל כך על מקום עמידה מטהו. כי נקدة המקום שנסתלק שם היה מוכן וזמן משנים קדמוניות מכך היה כאשר הבנו מדריכיו הקדושים שאמר ביום שקדם הסטלקתו וכו' מבאר במקום אחר.

וتابף כשהנכנס בבוח זה לא הראה עוד פנים שופקות. ואו חורת וחראיתי לו מה שכתבתי מהתורה הזאת ששטעתי מפי הקירוש בזה היום, והביט בה ושאלתי אותו עוד מה שנסתפקתי שם והשיב לי ובהיר לי היבט אבל הפל בחלישת פה. ובכל אלו הימים היה חולש מאד ואני היה טרוד או בכחיתת התורה כי מלחמת שתקון לי

ימי מוחרבנות

הרבה וכן הבהירתי לחזר ולהעתיקה ולסורה מחדש
ומחתמת זה לא הייתה רגיל להיות לפניו כל קד מיום שלישי
הנ"ל עד חמישי. והוא זכרונו לברכה שאל עלי בכל עת
היכן אני. גם היה סברא אצלי לפע לביתי על ספות כי לא
רצינו להעלות על דעתנו שישתלק או אף על פי שהרינו
חלישותו הגודלה ובוגר לעיל. אבל רחמיו יתברך לא
כלים וחושכ מתחשבות לבלי ידה ממנו נדח, וחמל עלי ועל
כל התלויים בזה וסביר ספות ברחמיו למני ועקב אותו
שם עד שוכתי להיות אצל הסתלקותו הנורא.

נו

וביום חמישי שהוא يوم לפני ערב ספות נכסתי אליו
סמוך למנוחה, ועמד לפניו רבי נפתלי חכמי ושאר
אנשים והוא היה חולש יותר וחילו התגברה מאד. ואמר
לי רבי נפתלי שכבר החל לקרא הדוקטור וקצתה עליו
מאד על זה כי רדתי לא היתה מרצה זהה בשום און
לקרא הדוקטור אליו. ובענין זה יש הרבה לספר, אך לסוף
התגברו ונמננו ורבו עלי וקראו הדוקטור אליו ולא הועיל
כלום וקרוב הדבר שקרן הסתלקות.

ומן אותה השעה והלאה לא צנו ממנה ובאותו הלילה
הוא ליל נשפי ערב ספות לנותי עצמו. ובאותו הלילה

ימ"י מוחרבנ"ת

כלג

סדר צואה לפניו לתן שלוש מאות אדרמים לבתו חיה תחיה. ולאשתו הכתבה וכו' ואמר וכו'. ואמר לי יש עוד מה לומר. השבתי לו גם זה אין אתם צריכים לומר כי אתם בעצמכם תשיאו את בחתם (כי לא רציתי לשמוע ולהזכיר בלבו מה שהוא מדובר מהסתלקות). ענה ואמר אצל השם יתברך הכל אפשר (כי בין היהת דרכו בקדש שלו היה מתקUSH על שם דבר עם שם אדם) ואמר אלו השלוש שנים חייתי בהם (הינו השלוש שנים מיום שהגענו לו בחולאת הוואת של ההוסט עד עתה שהם ממש שלוש שנים).

וاثר קצת אמר לי גם לכם היה ראוי לומרizia דבר אבל אתם אנשים קטנים מאד. ענית ואמרתי לו אם כן בודאי הרחמןות גדולה עליו ובודאי אתם צריכים לחיות עוד (כי לא היה רוץ להפיצו שיגיד ליizia דבר צואה רק שיחיה עוד כי זה היה כל מוגנתנו בנויל) השיב אצל השם יתברך הכל אפשר (כאומר אני יודע שקרוב ההסתלקות רק בודאי מהשם יתברך אין שם דבר מוגן). כל זה היה בליל השידיק ליום שני ערב ספורת. וכל אותה הלילה היה רעש גדול כי בכל פעם התגברה עליו חלשתו יותר ויותר ממנה רם על ידי ההוסט הרבה מאד מיום שני דראש השנה עד הנה אשר לא יאמין כי בספר. וקרוב לאור היום קראו הדוקטור שלא ברצוני. והוא זכרונו לברכה בדרכיו הנפלאים מסר עצמו או לרצון העולם שהם עשו עמו בראונם בעניין הדוקטור כך הבנתי מדרעתו

ימי מוחרבנ"ת

הקדושה, ואני קראתי תגר עליהם קוראים הדוקטור אבל לא שמעו לי. ובענין זה של הדוקטור אין כאן מקום להאריך.

נו

ביום שני בברק אמר לנו שנמצא בשבי לו איזה כסא טובה לפי חלשותנו שיוכל לסוך עליו היטב. והשם יתברך עוזרנו ומצאננו כסא שהותבה בעינו ותקף הבינו לו הכסא והוא שב עליה. בברק ביום שני הנ"ל ראיינו נפלאות שבעצם חלישותו או בלי שעור, ישב על הכסא מעת לעת וחצי רצופים והינו מיום שני בברק עד מוצאי שבת שהוא יום ראשון דספות. כי לא נכנם לפכה כלל כי היה או מסכון מאה. ובעת שישב על הכסא הנהו לו טלית ותפלין ביום שני הנ"ל בברק. ובחיותו מעטף בטלית ותפלין התחילה לנוע ונמנה הקאות וצוה עלי לאחיו בראשו ובמעט שנגע או. אך בחסדי השם חור בו חיותו והחפיל בטלית ותפלין וישב אחר כן על הכסא מעת לעת וחצי רצופים עד מוצאי שבת הנ"ל.

ובכל אותו היום שני ערב שבת וסכות עמדנו לפניו והוא היה חלש מאד והחיות הולך ונפסיק. ענית ואמרתי

ימי מוחרבנות

כלו

לו בכוונות ראש ולב נשבָר, רבינו תושיעו לכם בעצמכם. השיב אין לי חשך זהה. ענית ואמרתי יהה לכם רחמןות על זרעכם ועל אנשיכם. (והטה בידיו ואמר בלשון אשכנו את אט וכך אמרתי לו בלשון אשכנו רבוי העלפת איך אלין. השיב איך האב עפים קין חשך ניט. אמרתי לו הנהת רחמןות איבער איזער קינדרער און איבער איזער ליט). והטה בידיו ואמר את באומר אני רחוק מזה עתה הרבה ואני שומע זאת כל עתה. ועוד דיברנו עמו בדברים הרבה באותו היום.

ובכל אותו היום ולילה שלמחרתו הואليل שבת ויום ראשון דספות ישב על הכסא, ולפעמים הטה עצמו על השלחן שאצל הכסא והניח ראשו על ידו ושבב מעת, אפשר היה יישן אותה שנת עראי כל שהוא. ואנחנו עמדנו לפניו בכל עת ורינו מחליפים משמרתנו, לפעמים עמדו אלו האנשים ואלו היו ישנים ואחר כך להפה. כי לא זוינו מפנו מוןليل שני הג".ל.

בבקר ביום שבת ראשון דספות הלבישו אותו בטלית והוא עמדנו יושב על כסאו והתפלל שם כל התפלה בשלמות יושב בברני שבת בראי. ולאחר גמר התפלה נכנסו הרבה אנשי העיר אצלו ל渴ל פניו ברגל והסביר להם פנים ולא דבר רק מעט דמעט המקרה ביותר.

ימי מוחרבנות

בי בָּכֶל אֹתֶן הַיְמִים הָיָה גּוֹהֵר מִלְדָבָר. וְגַם הַדּוֹקְטוֹר הַוְּהִירּוֹ מִאֲדָר שֶׁלָּא לְדָבָר מִחְמָת שְׁחוּיוֹתָה הָיָה בָּצְמָצּוּם גָּדוֹל.

נה

בָּמוֹצְאָי שָׁבַת לִיל שְׁנִי דְּסֻכּוֹת צֹוָה לְהַזְלִיךְ אֹתוֹ מִהְכָּסָא וְהַשְּׁבִיכָוָה עַל מִטְהָוָה, וְהִיא אוֹעֵף וַיְגַע מִאֲדָמָה, וְאָמָר שְׁהָוָא גַּע בְּלִכְדָּמָה שְׁיִשְׁבָ בְּלִכְדָּמָה עַל הַכְּסָא.

אַחֲרֵי כֵּד עֲנָה וְאָמָר בְּקוֹל קָצֶת הַאֲתָה זָכֵר הַמְעָשָׂה שָׁסְפָּרָתִי וְתַכְפִּי עַמְּדָתִי מִרְעִיד וְשָׁאַלְתִּי אֹתוֹ בְּאַיִמָה אֲיוֹהָ מְעָשָׂה (בַּיְלָא בְּאַמְתָה שְׁמַעַתִי מִפְנֵי כִּמְהָ וּכִמְהָ מְעָשִׂיות נֹרְאֹת מִאֲדָמָה). עֲנָה וְאָמָר הַמְעָשָׂה שָׁסְפָּרָתִי לְכָה בְּכִנִּיסָתִי לִפְתָה. וְתַכְפִּי גְּבַהְלִתִי מִאֲדָמָה. בַּי זְכָרָתִי הַוִּיטָב הַמְעָשָׂה שְׁמַרְבָּרָתִי מְעָנֵן הַבָּעֵל שְׁמָ טּוֹב וּכְרוֹנוֹ לְבָרָכָה שְׁבָא לְמִקְומֵם אֶחָד שְׁהִיוּ שְׁמָ נִשְׁמֹות גְּדוֹלוֹת הַרְבָה מִאֲדָר שְׁהִיה מְכֻרָה לְתַקְנָמָה, וְרָאָה שָׁאֵי אִפְּשָׁר לְתַקְנָמָם כִּיְאֵם כִּישִׁסְתַּלְקֵךְ עַל יְדֵי זֶה בְּגַרְשָׁם זֹאת הַמְעָשָׂה בְּמִקְומֵם אַחֲרֵי (לַעַיל מ"ט). עַמְּדָתִי מִרְעִיד וּמִשְׁתָּוּמָם עֲנָה וְאָמָר (בִּזְהָה הַלְשׁוֹן מַעַם הָאֵט שְׁוֹין לְאֶגְף אֲרוֹים גִּיקְוָט אֹוֹפֵר, מַעַן זֶאָל מִיד דָּעַר טָאָפֵן אַחֲרָה, וְאֵם זֶאָל אַזְּיִיד זֶאָגֵן אַלְפִים רְכֻבּוֹת רְכֻבּוֹת וּמַשְׁךְ מִאֲדָר תַּכְתֵּב רְכֻבּוֹת בְּכָל פָּעָם. בְּלָוָמָר) שְׁיִשְׁ בְּאָנָן

ימי מוחרבנות

כל

באומין סביבו רכבות רכבות הרבה של נשים שעומדים עתה סבibo שיתקנום. שבשביל זה יש לו כל העניינים והיסורים הקשים והמרים האלו.

וآخر כה הסב פניו קצת אל הקייר ופרש ידיו קצת. באומר הריני מוסר נפשי והריני מוקן ומזמן לקבל הכל בשביilo יתברך. וכל זה אי אפשר לציר בכתוב כלל. כי בענן תקוני הנשות שמענו מפיו במה שיחות ותורות נראות שרמו לנו בהם שהוא עוסק בזה הרבה מאד. כמו התורה ויאמר בעז אל רות (לקוטי מוחרא"ז ס"ה) מעןין בעל השדרה. והבנו מדבריו שככל היסורים והמחלקות שעליו הוא מלחמת שעוסק בהרבה. וכל ענן נסיעתו לאומין להסתלק שם הכל בשביilo זה בגרשם מעת מזה בשיחותיו הקדושות במקום אחר (חיי מוחרא"ז ר"ז).

נת

אחר כה בליל השיך ליום שלישי הוא רביעי דסכות הוא יום האחרון שלימי חמיו הקדושים. ואנו עד אחר חצות לילה עמדו לפניו חברי רבינו נפתלי ורבי שמעון. כי היו מחליפים משמרותינו. ובעת ששמענו שיחת הנ"ל לא היה או רבינו נפתלי אצל כי היה ישן או. ואחר כה בלילה

ימ"י מוחרבנ"ת

ישנתי אני והוא עמד אצלו זכרונו לברכה עם רבי שמעון. ואו בלילה חור ודבר מעין הנשמות הג"ל מה שאריך לתקון פאן הרבה הרבה נשמות מאד, ואמר כמה משפטים יש פאן כמה קדושים היו פאן, וכו'. ענה רבי נפתלי ואמר לו הלא אמרתם בהתורה ויאמר בעז אל רות הג"ל שהצדיק הנרול המפלג במעלה מאד יכול לומר העני בחיו עין שם. ענה הוא זכרונו לברכה ואמר, לא אמרתי לכם כי אם איך בינה מה כי ההכרה לילד ולהסתלק בשביל זה.

ואחר כך הזכיר עצמו ולקח המפתח של הקברע וננתן להם וצוה עליהם שתכוף שיסתלק בעודו יהיה מנה על הארץ, יקחו כל הכתבים שנמצאים שם בקברע וישרפו כלם והזהרים לקים דבריו, והם ליקחו המפתח ועמדו בבלה רועדים וזהלים ומצלעים הרבה הרבה בשמעם כל זה, והוא מתלהשים יחד על שהוא כבר מכין עצמו כל לכך להסתלק. ענה ואמר מה אתם מתלהשים, אתם רשאים לדבר מהסתלקותי בפני כי אין אני מתחדר מהה כלל.

ואחר כך אמר להם אפשר אתם מדברים על אוזותיכם. מה יש לכם לדאג בשאני הولد לפניכם. ומה אלו הנשות שלא הבינו אותו כלל הם מצפים על תקונים שלי, מכל-שבן אתם. אלו האנשים שמתו מזמן עמיהם יש

ימי מוחרבנות

קלט

אייה גיעעה וכו' אבל אתם מה יש לכם לדאג מאייר שאני הולך לפניכם אין לכם להתרא כלל. ועוד שמעו ממני דבורים נראים באלה מעין הנשות ומעין הסתלקות. וכל זה היה בלילה ואני היה ישן אז בנובר לעיל. אחר כךHQ הקיצותי כמו שעשה אחר חצות לילה, ובאותו עמדתי גם כן לפניו, ורבי נפתח ורבי שמעון עודם עומדים לפניו והוא ישב או על הכסא הנ"ל. כי מן מוצאי שבת הנ"ל אחר שישב מעט לעת וחצי רצופים על הכסא במרוגן. ולפעמים שכב בה היה דרך לשבת על הכסא במרוגן. ואחר שכב אייה שעוז על המיטה ואחר כך צוחה להוציאו להושיבו על הכסא לישב שם אייה שעוז ואחר כך חור וצוחה להוציאו אל המיטה ואחר כך חור על כסאו וכו' וכן היה מתנהג בכל אלו הימים מן מוצאי שבת עד הסוף. ובעת שאני שמעתי ממנו שיחה הנ"ל מעין המעשה וכו' היה בדרכו שוכב על מיטה. ובכללה שהם שמעו שיחה הנ"ל היה יושב על כסאו. וכשהקיצותי ובאותו לפניו היה ערין יושב על כסאו ורבי נפתח ורבי שמעון עמדיו לפניו עדין.

וספר לי רבי נפתח בלחישה קצת מאשר נעשה באותו העת ושבבר מסר להם המפתח וצוחה לשרפ' הכתבים וכו' עמדתי מרעד ומשתומם. אך אף על פי כן נתחזקתי ואמרתי לבני שכד דרכו שהוא מכין עצמו

ימ"י מוחרבנ"ת

להסתלק אבל אף על פי כן לא יעשה השם יתברך זהה, ובודאי ייחיה כי לא היינו יכולים להעלות על דעתנו שהשם יתברך יכח מהעולם אוור האורות וכו', אחריו שעדרין לא זכו להנות מאورو הנפלא והנורא אשר כלם צריכים אליו לקבל ממונו וכו'. ובעוונותינו הרבה על ידי מחשבות אלו אבדנו מה שאבדנו כי אם היינו מאמינים לו בפתרונות שיסטלק כאמור אמר לנו בפרש וברכמו פעמים אין מספר בודאי היינו יכולים לשמע ממני דברים נוראים עוד אז (כי רצונו היה שתיה אהערותא דלטאה שאנחנו געורך אותו שיאמר לנו איזה דברים אז. אבל אנחנו לא שמננו לב לזה והיינו מצפים רק שישוב לאיתנו. ולחשב שיזוזו לנו מה לעשות אחרי הסתלקותו לא רצינו לחשב כלל ועל ידי זה לא הפיצנו אותו על זה כלל והוא לא אמר מעצמו בלי שם אהערותא דלטאה). עמדתי לפניו יחד עם רבי נפתלי ורבי שמואן. והוא ישב על כסאו והסתכל בנו ולא דבר מאומה.

אחר כך אמרתי לרבי נפתלי בליחסא לך ושכב לישן כי עדין לא ישנת כלל. ולא אבה לילך ממני מלחמת שנפשו היה מורה לו מאיו הרבורים ששמע ממני מהסתלקותו והיה חפץ לעמוד לפניו עוד מעצם האהבה והתשוכה להנות מיו צחחות קידשת פניו המארות אז. אחר כך באיזה שעה קלה גברה עליו השנה והלך לישן, ובן רבי שמואן שכב עצמו לישן על הקruk בעוטו החדר

ימֵי מוֹהָרֶנְגַת

קמא

עַצְמוֹ שְׁרֵבָנוּ וּכְרוֹנוּ לִבְרָכה יִשְׁבֶ שֶׁם, וּכְן הַמְשִׁרָת וְאֲשֶׁר
בָּלָם הָיו יִשְׁנִים וְלֹא נִשְׁאָר לִפְנֵיו לְשִׁמְרוֹ וְלִשְׁרָתוֹ כִּי-אָם
אָנָי לִבְרָאי.

ס

וּעַמְדָתִי לִפְנֵיו בָּאוֹתָה הַלִילָה הַאֲחֵרָה שֶׁל יִמְיּו חִיּו כִּמָה
שְׁעָוֹת רְצֻופִים אָנָי לִבְרָאי, מִן אַחֲרָה חִזּוֹת לִילָה
עַד אָזְרָה הַיּוֹם אָכְלָל לֹא זְכִיתִי לְשִׁמְעוֹ מִמְּנוֹ שָׁוֹם שִׁיחָה וְהַכְלָל
מִחְמָת שְׁלָא רְצִיתִי לְהַעֲלוֹת עַל דָעַתִי שִׁיסְתַּלְךָ, וְלֹא רְצִיתִי
לְשָׁאֵל אָזְרָה בָּל מָה גַעַשְׂה וְמָה גַפְעַל וְכִיּוֹצָא בָּהּ. וְאָנָי
מִבֵין עַתָה לְמִפְרָעָה שְׁהָוָא וּכְרוֹנוּ לִבְרָכה הִיה חָפֵץ וּמִשְׁתַוקָק
מִאָד שְׁנַשְׁאָל אָזְרָה וּנְפִצְעָר אָזְרָה עַל זֶה שִׁיסְפַּר לְנוּ אֵיזָה
דְבָרִים, או הִיה אָוֹמֵר לְנוּ. אָד בְּעֻזּוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִים מִרְבָּי
הַשּׁוֹקְתָנוּ אָלֵיו עַד שְׁלָא יָכְלָנוּ לְהַעֲלוֹת עַל דָעַתֵנוּ
הַסְתַּלְקָותָו, עַל יָדֵי זֶה לֹא הַפְצָרָנוּ אָזְרָה עַל זֶה בָּנוֹכָר לְעַילָה.

וּעַמְדָתִי לִבְרָאי לִפְנֵיו אָוּ בָּאוֹתָה הַלִילָה וְהָוָא הַסְתַבֵּל
וְחוֹזֵה בֵי בְעִינֵנוּ הַנוֹרָאים הַרְבָה, וְכָל הַסְתַבְלוֹת
שְׁלָוּ, שְׁהַסְתַבֵּל בֵי הִיה בָמוֹ דְבָורִים מִמְשָׁש. וְאָנָי מִבֵין עַתָה
כִּמָה הַתְּחִזּוֹת וְכִמָה עֲגַנְגִים מִהַסְתַבְלוֹת בֵי אָז. וְכָל עַת
שְׁעוֹכָר עַלִי, חַס וּשְׁלוֹם, מָה שְׁעוֹכָר, בָכָל וּבְפָרָט, וְהַשְׁמָם

ימ"י מוחרבנ"ת

ויתברך בנטלאותיו מצילני מכלם, אני מבין, שהפל היה מרגעו בהסתכלותו. כי הסתכלותו היהת במדבר עמי על מי אתה נשאך עם כל האוצרות הגנווים אצלך ומה יהיה געשה עמה, כי ריבים יעדמו عليك ומה יעשה חלוש במוך וכו' וכו'. באלה ובאלה יותר מזה מה שאיני יודע בעצמי הפל היה מרגעו בהסתכלותו שהסתכל בירבה הרפה בכוונה באזת הילאה. וכל הסתכלות והסתכלות שהסתכל בירפה או היה שואה בו אויה שעה רצופה.

סא

אחר כך צוה עלי להוציא אותו מהכפה למטה, ולקחתי אותו והולכתי אותו, והוא זכרונו לברכה היה ראשו ורפו נספח עלי, ורגליו היו מעת נוגעים הארץ, והיה נשא עלי עד שהבאתיו למטה שלא היה רוחקה מהכפה. וכשהבאתיו אל המיטה אחוזתי אותו והנחתתי והנחתתי אותו על המיטה. ענה ואמר לאט לאט (בלשון אשכנז פאוואלע), וכך עשתי והנחתתי על מטהו בלאט בנחת. והיה תמה בעני על שהצריך אותו להזuir על זה. ענה ואמר אני כבר עתה על פן הזרתיך על זה (כי הארים קרוב למיתתו הוא כבר מלחמת שהחיות מתחילה להסתלק מפניהם) ובכל זה רמזו לי שההוא קרוב מאד להסתלקותו ואני לא שמעתי כל זה בכל

ימ"י מוחרבנ"ת

קמג

בג"ל. ושבב על המיטה ואו הסתפל بي הרבה מאד בנוoper לעיל. ואני זכית לשרתו או לבדי ולהזשיט לו מה שהיה צרי.

אחר קד ענית ואמרתי לו רבוי קחו איזה דבר להסביר נפשכם השיב מה תמן לי אמרתי מעט תה, ענה ואמר עם חלמון ביצה כי או חי נותנים לו לפעים תה מבשל עם חלמון ביצה שעושין להקל ההוסט. וכן עשתי ובשלתי תה עם החלמון והספער גנתתי לו. וצוה לתמן לו מעט מים ונטל ידיו ולקח תה ואמר שהוא חמה עדין כי או היה גזהר שלא לשות משקה חם שלא יעוזר הדם של ההוסט. כי איזה ימים כדם הסתלקותו פסק ממינו יציאת הדם על ידי ההוסט. ולאחר מכן התה והורקתי מבלאי אל כל קרבה קצת בנהוג, ואחר קד גנתתי לו ואמר שעדרין היא חמה, ולאחר מכן אונתא עוד ואמר שעדרין היא חמה וכן היה כמו שלש ואربع פעים. אחר קד אחר שקררתי אותה בראשי ברצונו, לקרה וברך ושתה.

סב

אחר קד עמדתי לפניו עוד עד שהAIR היום גנתוסף בי שמה וחיות קצת על שוכתי לשימוש כל קד. כי

ימ' מוחרבנ"ת

לאו כל יומא זכית לשבשו כי רצונו היה שהמשרת שלוי
ישבשו, רק לעיתים רחוקים זכית לשרותו מעט, ועתה
זכית לשרותו בפה שאות רצופים בעת בזאת על פן הייתה
שם קצת. אבל לא ידעתי כי באזתו היום לוקם ה' את
אדוננו, אדרבא נדמה לי אן שיתה עוד.

ובשנהoir היום התחילו מקום ולקיז מושנות המשרת
וכיווץ שהיו רגילים לעמוד לפניו ועמדו לפניו.
או החלטתי אל הפקעה להכין עצמי לתפלה וזה היה יום
שלישי רביעי דסכות ובחזרתי מהפקעה באתי לחדרו
ומצאתיו יושב על מטהו, יושב ולא שוכב, ומעט בטליתו
ומתפלל. ואחר כךלקח האתרוג והלולב ומיניו ואחים בידו
מעט בטליתו יושב על מטהו וסדור נשל הארי זכרונו
לברכה היה מנה על ברכו הקדושים. וגמר את ההלל עם
הארבעה מינים ואמר הווענות בקול רם קצת, שהיו
גשימים ובוריו לכל העומדים בבית. אשרי העינים שזו
לראות אותו או ולשמע קולו בעת שאחו הארבעה מינים
ואמר הלל והוענות ביום האחרון של ימי חייו הקדושים.
ונם אנחנו גמרנו התפללה בצוור בחרה השני בסמו^ד
לחדרו, שהיינו מתפללים שם בצדור תמיד ונם באזתו היום
התפללו כל הקהלה שם פרת.

ימ' מוחרבנ"ת

קמה

אחר התפלה נודענו שהארכתי לעבר הרך מדרו בשבי וסתכל בנו. אחר כך דברתי עם אחיו רבי ייחיאל זכרונו לברכה, ואמרתי לו עתה נפלתי בדעתך וכן לעלות על דעתך שיסתלק ואני ציריך שאתם תחזקו אותו בה וחזק אותו ונתחזקתי בדעתך לבן עלה על דעתך שיסתלק, כי היה אצלנו אסור להעלות מתחבה זאת על לבנה.

אחר כך יצאתי משם והלכתי אל האכסניה שלי שאכלתי שם ולא היה הבעל הבית ביבו. והמתנתני הרבה עלי וכתוך כך שכחתי לשין קצת קדם האכילה, כי היהי גע מאד ולא יכולתי לשין. וגם עסקתי בכתיבת הטורה שהייתי ציריך לתקן או אותה דבר. אחר כך בא הבעל הבית ואכלתי עמו. ורציתי לשכב עצמי לשין שם מלחמת שלא ישנתי מלחצי הלילה עד השעה, והיה צר לי מאד כי מי יודע מה נעשה שם עם רבינו זכרונו לברכה. אבל אף על פי כן אמרתי בלבבי הלא אי אפשר בלי שנה ואם לא אישן עתה אהיה מכוון לשין אחר כך וכי יודע מה יהיה נעשה אז. והיה רצוני לשין שם אך רבות מתחבאות בלי איש ועצת ה' היא תקום. וחמל עלי השם ותפרק ברחמי הנוראים נתן בלבבי ונתישבתי האמת שאי אפשר בלי שנה אבל

ימי מוחרבנ"ת

אלך לבית רבינו לישן שם, כי מי יודע מה געשה שם
ובכן הוה.

ובאתה לביתו ונכנסתי לחדרו והנה שם קול רעש גדול
מماוד ומצעattyio יושב על כסאו אבל נשמהתו וחיותו
הולד ופסק ואי אפשר לו לישב עוד על כסאו ובמעט
שנגע ואנשים עומדים עליו ושובכים עליו מיני בשמים
יקרים להחיותו בנהוג. ואו באותו היום סבב השם ותברך
שבא לשם איש אחד מאנשי-שלומנו מטראויץ, והוא
עמד עליו או ועסק עמו יותר מאשר אנשים (ונם בזה יש
משמעות, שרבינו זכרונו לברכה הבטיח בבר בחייו על זה). וככזאי לשם
ומצעattyio כל זה נבהלה מראות ואמרתי שיקחו אותו מיד
וישביבו על מטהו והטה בידו היא זכרונו לברכה בעצמו
ולא הסבים ליה.

סג

אחר כך בשעה קלה ראיתי שחיותו מועט מאד ואי
אפשר לו לשבת על הפה כל חורפי וצינוי
לשאת אותו על מטהו ואו שתק ולא אמר לא הן ולא לאו.
ולקח אותו האיש מטראויץ על ורעו ונשא אותו זכרונו
לברכה עד מטהו והשיב אותו על מטהו.

ימ' מוחגן"ת

כמו

ובהיותו משביב אותו תפסקי אני את ידו הקדושה בידי
בדרכ הנהג בנותני שלום זה ליה וחבקתי את
ידו ברכך התקשרות. ושב על מפטו והיה מלכש בוגרין,
במלבוש נאה של משה וצוה לר' שמעון שילבישו יפה דהינו
שצוה לסג'ר הבתי ידים (שקורין אובל) בהקרים ועשה כן.
והיה קצת מהבית יד של הבטנת שלו יוצא לחוץ מהבית
יד של הבנד יותר מהראוי וצוה עליו ברמיה לתחבו יפה
להזק בית יד של הבנד. וצוה לרחץ יפה את זקנו הקדוש
שהיה עליו קצת דם של ההוקט ורחתו יפה ושב על
מפטו בחרות גדול, ולכך איזה עגול של שעווה וכיוצא
ונגליו בין אצבעותיו וחשב מהשבותיו הנזראות, ברכך
הנהג בוגדים שבשחוותין באיזה ענין הם מגלגים בין
אצבעותיהם שעווה, והוא זכרונו לברכה היה רגיל בזה קצת
בסוף ימיו. ואפל באתו היום האחרון בשעה האחרונה
היתה מחשבתו הנזראה עסוקה במה שהיתה עסוקה,
ובידיו הקדושים גלגל איזה דבר בחרות נפלא ובצחות
זופות נאה ונוראה אשר לא נראה כמווה.

ונתנו לו מעט רطب לאכל ונטל ידיו וברך ואכל ואחר פך
באיזה שעיה נתנו לו עוד הפעם רطب ולא היה יכול

ימי מוחרבנות

לאכל עוד. ונמשך תרבר מעת ששב על מטהו עד שנגעו
בערך שלוש שעות ויתר קצר.

סד

ובעודה שוכב על מטהו נעשה קול רعش גדול בעיר שייש
שרפיה ברחוב הסמוך לביתו, והיה או רום סערה
גדול ונורא מאד אשר אין שכיח דגמתו, ממש היה מפרק
חרים ומשרבר סלעים, והשפעה שעשו אצל ביתו נפלה מגדל
הרום, ואו בתקף התגברות הרום שהיה הולך וסוער היה
השרפה הניל וברחו רב העולם אל השרפיה ולא יכולתי
לשיט עצות בנפשי מה לעשוו ואמרתי בלביו שאני בודאי
לא אفرد ממענו יהיה איך شيئا. אך לעת רצתי גם
בן למקום השרפה לראות מה נעשה שם כי הבנתי
ששבעה קלה זאת לא יסתלק, ובעוודרי רין לשם חמל השם
ויתברך על עמו ותשיק האש בנים נפלא בתקף רום סערה
כזה. ונגעו בי אנשים בהיותי רין למקום השרפה והודיעו
לי שברוק השם שקעה האש במקומה.

וחוורתني אליו ועמדנו עליו אצל מטהו הקדושה. והבית
מלא אנשים רבים מישראל שבאו לבבדו,

ימין מוחרבנ"ת

קמט

ובקשרו שקרוב אל הסוף התייחלו לומר עליו מעבר יבך הפסוקים שאומרים על הצדיקים. ואחר כך נדמה שגנווע והתחלה לברכות ולצעק מאר רבינו רבינו על מי עזבתם אותנו ושמע קולנו ונתקער וחזר ראשו ובנוו הנוראים אלינו באמור אין עוזב אתכם חם ושלום.

ואחר כך לא נתמהמה הרבה ויגעו ויאסף אל עמיו בקדשה ובטהרה גroleה, נקי נוד וצח בלי שום בלבול בלא ובלוי שום תנואה משתנה בישוב הדעת נפלא ונרא. וכל העומדים שם רב אנשי החבורה קדושה וכל גודולי השמשים העוסקים בהם אמרו שכבר ראו כמה שפטתו בנקיות ובדעת אבל הסתלקות בה לא ראו מעולם. וכל זה היה לפי דעתנו אבל בעצם הסתלקותו אין לנו פה לדבר כי היה מחשש תפיסא בהה כל.ומי שיבין מעט מגדלו על ידי ספורי הקדושים והשיות והספרים ששמנו ממנה וכו' וכו', בין שאי אפשר לדבר כל מהסתלקות פלא וחידוש נורא בה. אשר לא היה כמו זה ולא יהיה כמו הוא באשר אמר בפירוש בגרשם במקום אחר (מי מוחרן רמו). מה נאמר ומה נדבר מה אשיב לה' שוכתי להיות בשעת יציאת נשמו הקדושה אלמלא אתינה לעלמא אלא בשביל דא די.

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

סה

וַתִּכְבֹּשׁ נָעֲשָׂה בָּוֹדָאי קֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וְצַעֲקָנוּ אָנָּא בְּכָחַ
וּבָוֹדָאי נָעֲשָׂה בְּכִיה גָּדוֹלָה וְעַצְוָמָה מְאֹה. וַיָּשָׂום
אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה בְּבֵית מַעַת שְׁנַסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם עַד יוֹם
הַמְּחֻרְתַּת שַׁהְזִיצִיאוֹ אָתוֹ מִבֵּיתוֹ לְקִבּוּרָה, וְגַם זֶה אִינוֹ שְׁבִיכָּה
אֶצְלָ שָׂוִם אָדָם נְשָׂוִם אֲשֶׁר לֹא תִּבְכֶּה עַלְיוֹ, כִּי בְּנוֹתֵי לֹא
הַיּוּ אֶצְלָוּ אֹזֶן וְאַשְׁתָּוּ לֹא מְלָאתָה לִפְהָה לְכָנָם לְחִדְרוֹ לְבִפּוֹת
עַלְיוֹ כִּי הִיְתָה אַשְׁתָּוּ הַשְׁנִיה שֶׁלָּא הִיָּה לָהּ שָׂוִם הַתְּחִבּוֹת
עַמּוֹ זָכְרוּנוּ לְבָרְכָה רַק הִיְתָה בָּוֹכֶה בְּחִדְרָה.

וּמִיד שִׁיצָּא נְשָׁמְתוֹ בְּקַרְשָׁה וְהַתְּחִילָה לְפִשְׁט מִמְּנוֹ בְּגַדְיוֹ,
בְּתוֹךְ רַעַשׁ הַבְּכִיה, נֹגְרוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן מִיד וְלַקְחַ
הַמְּפַתֵּח וּפְתַח הַקְּמָדָע וְהַזִּיא מִשְׁם כָּל הַכְּתָבִים שֶׁלָּא
גַּמְסַרוּ לָנוּ בְּתִינוֹ וְהִיוּ פֶּמַּה סְפָרִים וּקוֹנְטָרִים מִפְּזָרִים
וְלַקְחָם בְּלָם וְהַלֵּךְ לְחִדרָה אַחֲרָ שְׁהִיה שֶׁם הַנּוֹרָ פָּרִי לְשָׁרֶפֶם
כַּאֲשֶׁר צִוָּה עַלְיוֹ בְּנֹכֶר לְעַילָּה. וְהַלְכָתֵי גַּם בְּנָעוֹמָה בְּמַרְגַּשְׁ
בְּבְכִיה פָּרִי לְזֹכּוֹת לְשָׁאָב עַל כָּל פְּנִים מִהָּעָשָׂן הַקְּדוּשָׁ שֶׁל
תוֹרָתוֹ הַנּוֹרָאָה שֶׁלָּא זָכוּ הַדּוֹר לְהִנּוֹת מֵהֶם אוּ לָנוּ מִהָּ
שְׁאָבְרָנוּ בְּעֻזּוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים.

וְאַחֲרָ שְׁהַשְׁלִיכָם אֶל הַנּוֹרָ חַרְתִּי וּבְאַתִּי אֶלְיוֹ זָכְרוּנוּ
לְבָרְכָה לְחִדרָה וּמִצְאָתוֹ כָּבֵר מִנָּה עַל הָאָרֶץ. כִּי

ימי מוחרבנ"ת

קנא

בთוך **שָׁהִיתִי** שם בחרך האחר בთוך קך העיחוה עלי הארץ ומצחתיו פניו מגלה והיה במו מחדך קצת. ונוראות יופיות קלסתר פניו הנוראות אן, היו מפשם במו תאר פניו בחיו בעת שהלך בביתו אנה ואנה וחשב מה שחייב שהיה מנה עליו כל מני חן אמיתי שבכל העולמות, אותו החן הנורא והיפי הנפלא היו עליו או בעת שראיתיו מנה על הארץ. ואיל אפשר לציר זאת כי אם למי שזכה לראותו בחיו בעת הג"ל בשહלך ב ביתו אחת הנה ואחת הפתה.

סו

ונסתלק בשלום ביום שלישי רביעי דסבות ח"י תשרי תקע"א לפרט-קטען אחר חצות היום איה שעotta. ואני לא רציתי לו זו שיוציאו אותו לקבורה מיד כי היה צר לי מאד פרידתו, וגם כי מבאר בשלהן-ערוד שעלו אביו ורבו אין חזרוי משבח. ונתגלה נתקבר עד שחשך היום, ואמרו כלם שאין להוציא אדם גדור בחשכת לילה ונתעכב עד למקרתו ביום רביעי.

למחרתו צו שילכו כלם למקרה לטבל ואחר גמר התפלה התעסקו בו. והיה נקי וזה מאד בלי שום ריח פגום כלל, אך בא השם ותברך סיבב שהוא ריחות טובות

ימ"י מוחרבנ"ת

מֵאָד נֹרְפּוֹת מִמֶּנּוּ. וְכֹל בְּנֵי הַחֲבֹרָה שָׁאַלׂוּ אֹתָנוּ אֵיךְ
לְהַתְּנַגֵּג עָמוֹ וְאָמְרוּ שֶׁכֹּאשֶׁר נִצְׁוָה כֵּן יִعְשֶׂהוּ. וְאָמְרָתִי
שִׁיעַשׂוּ עָמוֹ רַק כְּמוֹ שְׁעוֹשִׁין עִם שְׁאַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי
הַבְּנָתִי שְׁכָךְ רְצֹנוֹ. גַּם שָׁאַלׂוּ אָם רְצֹונָנוּ לְעַסְקָה עָמוֹ אַנְחָנוּ
בָּעָצְמָנוּ הוּקָא. וְאָמְרָתִי שְׁבָנֵי הַחֲבֹרָה הַעֲסָקִים בָּזָה תִּמְדִיד
יַעֲסְקוּ עָמוֹ כִּי יַדְעַתִּי בְּנֶפֶשִׁי שְׁלַפִּי גַּדְלָתוֹ אֵין גַּמַּצָּא אָדָם
בָּעוֹלָם שִׁיחָה רְאוּי לְעַסְקָה עָמוֹ אֵיךְ בָּمִקְומָם גַּדְלָתוֹ שֶׁם אָנוּ
מּוֹצָאִין עַגְנָתָנוּ. וּרְצֹנוֹ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה שְׁפֵל אֶחָד יִשְׁשָׁה
מָה שָׁרְאוּי לוֹ. וּבְעֵת הַזֹּאת מְגַעַּת הַעַסְקָה שֶׁל קְבּוֹרָתוֹ
הַקְדוֹשָׁה לְבָנֵי הַחֲבֹרָה הַעֲסָקִים בָּזָה תִּמְדִיד וִיהִיא לָהֶם גַּם
כֵּן זְכִיהַ לְנִצְחָה.

וּקְדֻם שַׁהְתִּחְיֵלוּ לְהַתְּעַפֵּק בּוּ בְּהִיוֹתוֹ שַׁוְכֵב עַדְין עַל
הָאָרֶץ נִדְרֹזָה וְלֹא הַתִּפְלְלֵתִי כִּי-אָם עַד אַחֲר
תִּפְלָת שְׁתִירָה וְלֹא אָמְרָתִי הַלֵּל וְלֹא בָרְכָתִי עַדְין עַל
הָאָתָרָג, וְהַלְכָתִי לְחֶדְרוֹ וְיִשְׁבָתִי אַצְלוֹ עַל הָאָרֶץ וּדְבָרָתִי
בָּאָנוּ מָה שָׁהִיִּתִי גַּכְסָפֶל לְדַבֵּר לְפָנָיו בָּאֶלְוֹ הַעֲתִים בְּחִיּוֹ
וְלֹא אָסְתִּיעַ מַלְתָּא, וְאָמְרָתִי אָדָבָר עַתָּה לְפָנָיו. וְאַחֲרַכְךָ
בְּכִיתִי עַלְיוֹ הַרְבָּה בְּהִיוֹתִי יוֹשֵׁב אַצְלוֹ עַל הָאָרֶץ וּבְתוֹךְ כֵּךְ
גַּתְקַבְצָו שֶׁאָרְאַנְשִׁים וּעֲמָדוּ עַלְיוֹ וּבְכֹו עַמִּי וְלֹא הָיָה שָׁוָם
אָדָם בָּעוֹלָם שְׁבָכָה עַלְיוֹ עַל הָאָרֶץ כִּי-אָם אַנְיִי לְבָדֵד. כִּי
עַנְיִי עַוְלָה לְנֶפֶשִׁי מִכָּל בְּנוֹת עִירִי, כִּי בָּכָר הַעֲדִיד עַלְיוֹ הוּא

ימי מוחרבנות

קג

בעצמו זכרונו לברכה שאני יודע מטהו יותר מבלם בגרשם
במקום אחר (קדמה חי מותר).

אחר כך התחילו להתעתק עמו. ובעת שטהרו אותו לא רצתי להסתכל בו והחוותי פנוי כי אין רואין את רבו כשהוא רוחץ. ולאחר כך כשהחילה להלבישו עמדתי אצלו. אמת מה נחרה היה כשהיה מלובש בטלית וחריד שקורין סובע. אשרי עין ראתה אותו. והוא שוכב על השלחן מעטף בהטלית וגן", באימה וביראה גrollה במקון לילך ולעלות למקומות שייעלה. אשרי הגוף שלא נהנה מהעולם הזה בחוט השערה, אשרי העינים שלא היה להם שום הסתכלות בזה העולם, כי כל העולם כמו לא היה עולה אליו בחרף עין. אשרי האוזניים שלא שמעו שום קול של זה העולם וכן שאר כל האיברים והחוושים, במובן כל זה בהמעשה של השבעה בעטלים בספר (ספריו מעשיות מששה י"ג). עין שם היטב והבן כי לא קדרמו אדם בעולם לספר שבחים באלה על שום צדיק. וממן הפתם כשהוא ידע לספר כל זאת היה אותו בכלל זה. ואם תשים לפיך להסתכל שם היטב היטב בגין האמת או תבין מעט עצם גדרלת קדרשתו העולה על כל הקדשות. אשרי לו.

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

וְאַחֲרֵי כֵּד הַזִּיאוֹ אֶתְתוֹ מִבֵּתוֹ וְאֶת תְּפִסְתִּי נִמְמָה כֵּן בְּכָנֶף
בְּגַדוֹ עַם הַנוֹשָׁאִים יְהִידָה וְנוֹזִיא אֶתְתוֹ מִבֵּתוֹ.
וְהַתְּנוֹצִיא אֶזְרָעֵל תְּעִיטִי מֵה שְׁהַתְּנוֹצִיא גָּדְלַת הַכּוֹרָא יְתִבְרָךְ
כַּפִּי הַשְׁעוֹר שְׁבָלְבִּי אֶזְרָעֵל שְׁאֵי אָפְשָׁר לְסִפְרָא אָפְלוֹ לְעַצְמוֹ
(כְּגַרְשָׁם בָּקָמָקָם אַחֲרֵי (שִׁיחָות הַר"א)). וְהַנִּיחָוָה עַל הַמְּטָה וְהַמְּטָה
צִוְּיוֹתִי לְעַשְׂוֹת מְכָסָא שָׁאָמֵר עַלְיהָ הַתּוֹרָה בָּאֶתְתוֹ רַאשֵׁ
הַשְׁנָה בָּאוּמִין. שְׁהִיְתָה כְּסָא גְּבוּחה וְצִוְּיוֹתִי לְסִתְרָה וְעַשְׂוֹ
מִמְּטָה מְטָה וְנִשְׁאָו אֶתְתוֹ עַלְיהָ. וְלֹוֹ אֶתְתוֹ הַמּוֹן רַב מִישְׁרָאֵל
אֶלְפִּים אָנָשִׁים, וְהִיָּה שְׁם דְּתַקְנָה מַד בְּלִי שְׁעוֹר בָּקָמָקָם
שְׁפָנְשָׁאֵי הַמְּטָה פָּרָחוּ בָּאוּרֵי וְגַם אָנָי נִשְׁאָתִי אֶתְתוֹ קָצָת.

וְנִקְרָבֵר בְּשָׁלוֹם בַּיּוֹם רַבִּיעֵי חַמִּישֵׁי דָּסְכּוֹת בָּאוּמִין, הַעִיר
אֲשֶׁר בָּחרְ בָּה בְּחִים חִיּוֹתּוֹ לְהִקְרָבֵר שְׁמָם כִּאֲשֶׁר
נִשְׁמָעוּ מִפְיוֹ הַקָּדוֹשׁ פָּעָמִים אֵין מִסְפָּר שָׁאָמֵר לִפְנֵי בְּמַה
אָנָשִׁים שְׁקָהָלָת אָוּמִין הַוּטָּבה בְּעֵינֵיו לְהִקְרָבֵר שְׁמָם מִחְמָתָה
שְׁהַיּוֹ שְׁמָם קָדוֹשִׁים הַרְבָּה וּכְיֵי פְּגָרְשָׁם מַעַט מִזָּה בָּקָמָקָם
אַחֲרֵי (לְעַיל מ"ז). וּבְשִׁבְיל זֶה הִיָּה הַעֲקָר שְׁבָא לְאָוּמִין חַזִּ
שָׁנָה קָדָם הַסְּתָלְקוֹתּוֹ וְהַשְּׁמָם יְתִבְרָךְ עָרוֹן וַיַּצּוֹן יְרָאֵי יְעַשָּׂה.
וַיְבָא בְּשָׁלוֹם וַיְנַחֵן עַל מִשְׁכָּבָתוֹ בְּשָׁלוֹם כִּי שְׁמָם הַמִּקְומָם
הַמּוֹקֵן לוֹ מִשְׁשָׁת יְמֵי בְּרָאָשֵׁית לְעַסְק שְׁמָם בְּתַקְונֵן הַעוֹלָם
לְדוֹרוֹת לְכָל מַי שִׁבְוא אַלְיוֹ לְשָׁם וַיֹּאמֶר הַעֲשָׂרָה קְפִיטָל

ימ' מוחגן"ת

קמה

תְּהִלִּים הַדָּעוּם אֲצַלְנוּ (אֲשֶׁר נִרְפְּסָו בָּבָר פָּמָה פֻּעָמִים) בַּאֲשֶׁר
הַבְּטִיחָה בְּחִים חִיוֹתָו אֲשֶׁרִי הַזָּכָה לָהּ:

סז

עַתָּה נָאָה לֵי לְסִפְרָ בְּלֵי מִזְמָרָ שְׂגַתְלָקָ
בְּשָׁלוּם:

וְהַנֶּגֶה אַחֲרַ הסְּתָלְקוֹתָו הַכְּרָחִתִּי לְהַתְּעֵבָב בָּאוּמִין בְּדִי
לְסִידָר חַלְקָתָה הַעֲזָבָן בֵּין יְוָשִׁיו. וְתַכְף אַחֲרַ
הַסְּתָלְקוֹתָו הַתְּחִלָּתִי לְחַשֵּׁב מְחַשּׁבָות מִזְמָרָת עַתָּה.
וְשָׁלַח הַשֵּׁם בְּלֵבִי שָׁאֲרִיכֵין לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַדְפִים שָׁאָר
הַקּוֹנְטִירָסִים מִתּוֹרוֹתָיו שְׁבַתְבָתִי אַחֲר שְׁנַיְלָם סִפְרָ לְקוּטִי
מוֹהָרָן דָּרָאָשׁוֹן, שְׁהָם סִפְרָ לְקוּטִי מוֹהָרָן תְּנִינָא. וְתַכְף
נִכְרָתִי בְּדָבָרִי רַבְנָנו זְכָרוֹנו לְבָרָכה שְׁבַשָּׁנָה אֲשֶׁתְקָדָ בְּעֵת
שְׁעַסְקָתִי בְּכִתְבָתַה תּוֹרָה תְּקֻעָ אַמְוֹנָה (לְקוּטִי תְּנִינָה ה') רַמּוֹ
לֵי בְּדָבָרִי שִׁיחָה נִדְפָם גַם הַתְּנִינָא וּכְן עוֹד פָּמָה רַמּוֹים
מִדָּבָרִי וְעַל יָדֵי זה נִתְחַזְקָתִי בְּיוֹתָר לְעַסְקָ בָּהּ.

גַם נִתְחַזְקָתִי תַכְף שָׁאֱנָחָנוּ אֲרִיכִים לְהַתְּקִבֵּץ יְחִיד עַל רַאשָׁ
הַשָּׁנָה בָּאוּמִין בָּמוֹ בְּחִים חִיוֹתָו וְהִיוּ לֵי עַל-זָה בְּמָה
רְאִוָתָמָאָרוֹת מִדָּבָרִי הַקְדוֹשִׁים כִּי דָרְפָו זְכָרוֹנו לְבָרָכה
הִיה נְפָלָא וּנוֹרָא מָאָד בְּפִרְטָה בְּעַנְנָן צְוֹאתָו עַלְינוּ אַזְקָ

ימֵי מָוְהָרֶנְגַּת

להתנהג אחר הסתלקותו. כי סמוך להסתלקותו מפש לא שמענו ממנה ביראים דבורים מועטים וקצת מהם נרשמו למעלה ולא צוה לנו או שום הirection איז להתנהג אחר הסתלקותו. אבל באמת אין שום דבר בעולם שלא סדר לנו יפה ולא צוה לנו בראשוי.

בי באמת בכל הדברים שדבר עמנוא מקדם כל הימים שיכינו לעמד לפניו, בכלם למד אותנו איז להתנהג תמיד כל ימי חיינו, בחיו ולאחר הסתלקותו ובפרט כל הדברים והשיות והתורות והמעשיות ששמענו ממנה מיום שבא מלמברג שבלם היו צואות איז להתנהג תמיד. רק שבחייו היו כמה דברים שלא הבנתי היטב עד היקן הם מגיעים, אבל דבריו הקדושים הם חיים וקיים לעד והם מוגעים מיום עמוקים עזח בלב איש. והם טמונה בלב, ובכל פעם הם מוגעים מיום חיים ומילמדים אותנו ימopiaים אותנו איז להתנהג בכל העניינים. ואני מבין בכל פעם למפרע מדבריו הקדושים איז להתנהג. ובפרט שהרבה דברים שאמר בפרש לפני כמה אנשים רק לא שמו להם לב או, רק אחר הסתלקותו הבינו וראו הכל שצוה לנו בפרש על אלו הדברים, וכל זה אי אפשר לבאר היטב בכתוב.

ימי מוחרבנות

כט

ובבר ספר לי מעשה מעני בו מצדק גדור שהיה מרביב
עם תלמידו כמה דברים شبשעה שספרם לא הבין
כל מה בזם בהם. ואחר שנסתלק אותו האידיק או התחליל
תלמידו להבין למפרע בכל פעם זה בזון רבו האידיק, וכל
מה שארע לו ועבר עליו בכל נזוף בדברי רבו ומזה הפל
למפרע בדברי רבו. וגם זאת המעשה שספר לי חזק אותו
הרבה לשום לב לכל הדברים ששמעתי ממנה בחיווי, ועל
ידי זה עזרני השם יתברך ונתחזקי בכל הדברים שהייתי
אריך לעסוק בהם:

סח

והנה אחר יום טוב בא חתנו זכרונו לברכה מברסלב
והרב מפה, וישנו כלנו וסדרנו חלקת העוזן
בראיי בפי צואתו, וסלקנו לאשתו הכתבה הפל כאשר
צוה. ובינו בית על קברו בחסדו הגדול. ואחר קד נסענו
לכיתנו אני ותברי רבינו נפתלי. וגם הכתבה עם החפצים של
בתו הצדקה מרת מרים זכרונה לברכה שהיתה בארץ
ישראל ושל בתו הילדה חייה תחיה לקחנו עמן לנעםירוב
בי אותו מנו לאפוטרופוס על נכסיו.

ימי מוחרבנ"ת

ומדי עברנו לביתנו לנעמיrob עברנו דרך קהילת קדש
דאשיב שיש שם קבוץ מאנשי-שלומנו ודברתי על
לכם שיתןךבי לחת לבסוף מוצא על הוצאות הרפתקה
הספר לקוטי מוחרן תנינא, ותכה קבלו עליהם אהבה
והש銅�ו קול עללה נרב על סך מסים.

ואחר כך באתי לבני נשר ונרכח ביחסם באין אב
בחוצה אין לבקש. וגם סבב השם יתברך
שהכרחתי תכף לנוג שבעת ימי אבלות, כי בסמוך קדם
בואי לביتي נפטר אחי הקטן בכית אבי גרו יאר. ורצו
להעלים ממוני אך נמצא אחד שהודיע לי והכרחתי לנוג
שבעה. וכן אשתקד בעית שנספהלך הצדיק הקדוש הרבה
 מבארדייטשוב, נודמן לי גם כן כך שהכרחתי לנוג שבעה
 על ידי מעשה בזאת הגיל, וגם זו לטובה. ובריך השם
 אשר את הפל עשה יפה בעתו כי בודאי היה ראוי לנוג
 שבעה על צדיקים קדושים כאלה. השם יתברך ינוחנו
 מהרה על ידי מישיח צדקנו כי אין לנו נחמה שלמה על
 שברנו עד אשר יבוא מנחם ציון וירושלים במהרה
 בימינו, אמן:

סט

וְהַגָּה בַּתּוֹךְ שְׁבֻעָה בָּא אֶלְיָהּ רְבִבָּא אֶחָד תַּלְמִידוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן
מִוּלִיטְשִׁיק וּבֶנוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַגָּאֵל בָּרִי לְפָקַח עַל
מִעוּזָּת שֶׁל רְבִבָּי פִּינְחָס בֶּן הַגָּאוֹן הַגָּאֵל שְׁהִיה חַטָּן רְבָנָנוֹ
וּכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה שְׁהִיה אָוּ בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם אֲשֶׁרְוָה הִיא בָּהּ
רְבָנָנוֹ זָכָר צָדִיק לְבָרְכָה הַצְּדָקָת מְרִים וּכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה.
וַיַּצְא אַלְוָה הַגָּאֵל שִׁימְסָרוֹ הַמִּעוֹזָת לִיְדֵם. אָה אַנְחָנוּ לֹא רְצִינוּ
לְתַת לָהּם דָּבָר כִּי אִם הִיא בִּידֵם הִיא קָרוֹב לְהַפְּסִיד וּכְיוֹ.
וּבָרוּךְ הַשָּׁם אַצְלָנוּ עֲשֹׂו הַמִּעוֹזָת פָּרוֹזָת וּשְׁלַחֲנוּ לָהּם בְּכֻבּוֹד
סָךְ גָּדוֹל בְּכָל נָשָׂה. וּנְתַפְּרִנסוּ בְּכֻבּוֹד וּבָרוּךְ גָּדוֹל בְּלִימִי
חַיָּהֶם עד שְׁנַפְּטוּרְוּ בְּשָׁלוֹם. וְגַם אַחֲרֵיכֶם נְשָׂאֵר סָךְ רַב
וְחַלְקָנוּ בֵּין יוֹרְשֵׁיהם.

ע

וְהַגָּה אַחֲרֵיכֶם בְּלִימִי הַחֲרֵף הַזֶּה לֹא עָלָה עַל דַּעַתִּי
לְצַאת מִגְּעַמְּרוֹב וּלְקַבֵּעַ דִּירָתִי פֶּה בְּרֶסְלָב. וְהִיא
גְּרָמָה שֶׁהִיא מִהְגָּמָנָה לְקַרְבָּע עַתָּה אַנְשִׁים לְדַרְכֵיכֶם הַקְּרוּשִׁים
וּכְיוֹ. רַק בְּעַצְמֵי חַשְׁבָּתִי מִחְשָׁבּוֹת הַרְבָּה אֵיךְ לְחַזֵּק עַצְמֵי
לְהַתְּקַרְבָּע לְהַשָּׁם וַיְתַבְּרַךְ עַתָּה גַּם עַתָּה עַל יְדֵי הַתּוֹרוֹת
וְהַשְׁוֹחוֹת וְהַמְּעָשִׂיות וְהַרְמּוֹים וּכְיוֹ שַׁקְּבָלָתִי מִמְּנָה וּכְרוֹנוֹ

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

לברכה. כי ידעתني והאמנתי, שבהדרبورים הרבים מאה, שוכתי לשמע ממענו בחיים חיתו, יש בהם די להחיות אוטה תמיד להורות לי הדרך גם עתה לאחר הסתקות ערד עולם, וכל מה שעבר בדעתך או אי אפשר לבאר, אבל זה לא עליה על דעתך לבקש לי מקום שאוכל לדבר שם מרובנו זכרונו לברכה להודיע לבני האדם גבורותיו וכו', זה לא עליה על מחשבתי כלל. ובגעמירות לא היה אפשר לדבר ממענו זכרונו לברכה כיראם לפני מעת אנשי-שלומנו אבל הרבה היו מתנגדים וחולקים. אך מה גדרו מעשי ה' מאד עמוקו מחשבותיו, וכל מה שנעשה בעולם הכל בשביבינו כי חיב כל אדם לומר בשביבי נברא העולם, בפרט בשבייל הצדיק האמת והגולים אליו.

והנה תחילה התנוצצות היושעה שיתקיים השארת רעהו הקדושה לעולם ולא יכבה נרו לעולם ועד, היה על ידי שחוק השם יתפרק את דעתך לעסוק בהדרפסת ספר התנינא. והנה רבוי המניעות שהיה על זה לא יספיקו המזון וריאות לספר. כי לא היה כדי אפילו פרוטה אחת ורב אנשי-שלומנו היו עניים והם מפוזרים ומפזרדים בכמה עיריות. ולנסע אליהם קיבל מהם נרכות, קרוב שתהייה להוציאה והטרחא יתרה על השבחה. בפרט שלא היה אפשר לי לפע בעצמי בשום אופן, מלחמת כמה מנויות,

ימי מוחרבנות

קסא

ולשלח איש אחר לא יפעל כלל. הן על כל אלה ובכלל
היו עומדים לפני המגנעות בחומות ברזל ודלתית נחשת
ממש וויתר יותר, ולא הייתה יודע תברך איד לופות
להדרפים ספירים הקדושים עתה.

אך להיוות שכבר חזק אוותנו רבנו זכרונו לברכה הרבה
בלי שעור, ולפנינו שאין מניעה בועלם כלל ושהעקר
הוא רצון וחתש והכיסוף וכו' (כמבהיר בסימן ס"ו ובכמה
מקומות עין שם), על כן חזקי את רצוני וחתשתי בזה
מחשבות הרבה והכנסתי דעתך ומתחשבתי בזה הרבה מאד.
גם סגב השם יתברך לטובה מה שהייתי אפוטרופוס על
נכסי כי על ידי זה היה לי בכל פעם עסקים פה בראשלב
והכרחתי בכל פעם לנסע לפה כדי לחתע חובותיו ולדבר
עם חתנו וכו' מענין הנסעה למי'בו' שהשאר שם חנות
ובית, ואחייו רצה לעובכם לעצמו. ומחמת כל זה לא נקטה
נפשי מנוסעה לברשלב למקום חניתו הקדושה באשר
הייתה רגיל בהיותו פה, וזה היה טוב גודלה לעסוקינו. גם
בכל עת הייתה פה ספרתי הרבה מתורתו הקדשות
וישחותיו וכו' והופרתי הרבה אנשי-שלמוני את גדרת
נוראותיו וכו', וכל זה היה סבות לטובה לקיום השארתו
זכרו לברכה:

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

עא

וְהַגָּה סְמוֹךְ לְכִיאָתִי לְבִיתִי לְגַעֲמִירֻוב, נִסְעָתִי לְפָה בְּרֶסְלֶב
וְהִיִּתִי בְּכָאן עַל שְׁבַת קָדֵשׁ וּבְסֻעָּה שְׁלִישִׁית
אָמַרְתִּי לְפָנֵי הָעוֹלָם כָּל הַתּוֹרָה הַנוֹּרָאָה תְּקֻעִי תּוֹכָחָה
(לְקֹטֶן תְּנִינָה ח') שָׁאָמְרָה בֶּרֶאַשׁ הַשְׁנָה הַאַחֲרָן בָּאוּמִין. וְכָל
הַשׁׂוּמָעִים רַעֲדָה אֲחֹזָתָם מַעַצָּם נְפָלָאות הַחֲדוּשִׁים שְׁשָׁמְעוּ
מִפְּנֵי, כִּי בָּכָר מַבָּאָר שָׁאַינוּ הַזָּמָה הַשׁׂוּמָעָ מִפְּהָ לְרוֹאָה
בְּסֶפֶר, בְּפֶרֶט אוֹ שְׁהִיָּה סְמוֹךְ לְשִׁמְעָתִי מִפְּיו הַקָּדוֹשׁ. וְאַחֲרֵי
כֵּד חֹורְתִּי לְבִיתִי.

עב

וּבִימֵי חַגְבָּה בָּא אַלִּי יָדִידֵינוּ תִּקְרָר חַותִּיק מַוְרָנוּ דָּרָב
שְׁמָעוֹן נָרוּ יָאִיר לְקַהְלָת קָדֵשׁ גַּעֲמִירֻוב, וַרְצָחָ
שָׁאָפָע עַמוֹּ עַל הַמִּדְינָה לְאַנְשֵׁי שְׁלוּמָנוּ, לְקַבֵּץ מִעוֹת עַל
הַדְּפָסָת הַתְּנִינָה הַנוֹּפְרָת לְעַילָּ. אֲבָל רְאִיתִי שְׁהִיא מִן
הַגָּמְנָע שָׁאָפָע עַתָּה וְעַלְהָ עַל דָּעַתִּי לְשָׁלָח אָתוֹ לְבָדוֹ
בְּשִׁבְיל זֶה וְנוֹסְעָתִי עַמוֹּ יְחִיד לְפָה בְּרֶסְלֶב לְהַתִּיעַץ בָּאָן מָה
לְעַשּׁוֹת. וְעַנוּ וְאָמְרוּ שָׁאָם לֹא אָפָע בְּעַצְמָי לֹא יְפַעֵל רַבִּי
שְׁמָעוֹן בְּלוּם, כִּי לֹא יְתַנוּ לוֹ בָּלְל וְאַנְיָ לֹא יְכַלְתִּי אוֹ לְפַעַ
בְּעַצְמָי בְּגַ"ל. עַל בָּן נְתַעַבְבָּה הַדָּבָר יוֹתֵר וְלֹא נִסְעָנוּ בָּלְל
וְחוֹרְתִּי לְבִיתִי.

ימי מוחרבנות

��ג

וראיתי שרחוק מימי מאד לעסוק בתדרפסה אך אף על פי כן לא עזבתי את הרצון והייתי כוסף וחוישק בכל פעם לזה אף על פי שרחוק מימי מאד. ותיתתי חושב מתחשבות הרבה בזה أولי יערני השם יתברך למג'ור עסק גדול ונורא כזה להפין מעינותו חוצה, אשר כל תורה וכל שיחה ושיחת כלולה מכל התורה כליה, ומכל המדרגות ומכל העולמות וכו' וכו'.

ועבריו ימים ושבועות עד שבא סמוך לראש חדש שבט ואו נתעורה נסע לאומין להיות על ציון קברו הקדוש. ונסעתי אני ורבי נפתלי לפה ברסלב כדי שמקאן נסעה ונלכה יחד עם חתנו רבי יוסף זכרונו לברכה ועם הרב דפה לקהלה קדש אומין וכו' היה. ושבנו עגלוות של נקרים לנסע לאומין וביום שהיינו אריכים ליצאת מפה היה רוח סערה ושלג גדול שלא היה באפשרי לסע, ואני התגברתי אף על פי כן ונסעתי עם עגלה אחת והברחתי לחזור במו חצי פרסה מן העיר וזה היה שני ימים לפני ערב ראש חדש שבט; אבל השם יתברך חזק אתה לבבנו, ושמחנו עצמנו או באותו היום הרבה, ולא רצית להניח העצבות ולהתעצב על זה, רק חזקנו עצמנו בשמה. ועל ידי זה נתחזקנו ונסענו ביום שלמחריו, אף על פי שהיה

ימֵי מִזְהָרֶןְתַּת

עדין הדרך מקלקל מאד, וכבר היה סמוך מאד לערב ראש חדש, אף-על-פ'ין חזקנו ידינו בה' ונסענו יחה, והשם יתברך סבב עמניו סבות נפלאות לטובה, ובאנו לאומין ביום שני, ערבי-ראש חדש שבט, שנה תקע"א, והיא הפעם הראzon שנסענו לאומין אחריו הסתלקותו בדי להשתטח על קברו הקדוש. וכבר מבאר במקום אחר (מי מזערין קס"ב) את כל מה שהבטיח את מי שיזיה על קברו ויתן פרוטה לזכקה ויאמר העשרה קפיטל תהלים הנושאים אצלו שיעור לו לנצח וכו'.

והיינו בערב ראש חדש הנ"ל על קברו ושבתו שם באומין. ואחר שבת ביום ראשון חורנו וחלכנו על קברו ונסענו לbijתנה. ועבכנו דרכ קהילת טפליק ועורתי שם אנשי-שלומינו והתנרכנו גם בין אליה סך על ההרפסה ובאו לbijתנה.

עג

והנה עדין לא היה לי שום התחלת על ההרפסה כי אם מה שהתנרכנו אנשי דאסיב וטפליק ומעט פה ברסלוב. ובולם לא נתנו מזמן עדין כלל רק התנרכנו בלבד. וזה ידוע שאפלו אחרי שמתנדבים עדין צרים גיעות

ימ"י מוחרבנ"ת

קסה

גדולות קדם שנובין מהם. והרבה נאבר שאינו בא לידי גוביינא כלל, ובפרט שכל הנרכזות הנ"ל לא היה בהן לשיליש ולרבע הוצאות שצרכין על ההרפסה.

והנה היו מחשיבות הולכות אנה ואנה איד לנגב את עצמי מבורי לנסע על המדרינה בשביל ההרפסה כי היו לי מניעות הרבה על זה. וסביר לשם ותפרק שהיה לי חלק באיזה שדה, שהיו צריין למורו, ונseau מגעمرוב המתחנים לגמר השודוק בקהלת-קדש דאשיך, והם לא היו ברעתם לקבל אותו עמהם כלל, כי לא עלה על דעתם להטריחני בזה, כי לא היה שודוק מגדולים וחשובים ביותר ולא היה כבורי כלל לנסע בעסק שרכנות בזה בפרט שאין לי עסק בשרכנות ומעולם לא נסעת בעסקים כאלו. אבל אני בעצמי אמרתי להם אני אסע עמכם וכונתי היה בדי להיות בגונב את עצמי ליצאת מבייתי לקהילת קדש דאשיך בשביל השרכנות, ושם הוא בסמו למקום שישב שם רבינו שמואון הנ"ל ואסע משם עמו יחד על המדרינה בשביל ההרפסה.

ובן עשתי ויצאתי בלילה בחזרה בעת חקר ובאתוי לדאשיך קיבלו אותי אנשי שלומנו בשמה גדולה. והנה השודוק נתקבלתי כי לא בא הצד השני כלל וכל הניסעה

ימי מוחרבנ"ת

היתה בשבי לי כי בפי שידעתי בנפשי לא יכולתי לנשען בלי סבה מאה השם. ונשארתי שם בקהילת-קדש דאשיך ושלחתי להודיע לר' שמעון ובא אליו וציתתו לשפר עגלה על השביע ולא היה יכול למצא. כי זה ידוע לנו שבכל מה שאנו צריכים בעסקי רבינו זכרונו לברכה משתתחים בוגדר זה המניות בלי שעור. כי זה כלל שעל כל דבר שבקדשה עומדים בוגדרים הנוגעים להתקרב לרבינו זכרונו לברכה ואנשיו וلتורתו הקדושה הם משתתחים ומתרפשים בלי שעור. והנה שכרכנו עגלה לטפליק ומהם שכרכנו ביגעה גודלה עגלה לשבעונ.

עד

והנה באלו הימים רأיתי שבל המתנדבים אינם ממלכים גם עתה, וכל אחד דוחה מיום ליום כי היה שעתם דחוקה ועל ידי זה נחלש דעתו מאד. וגם כי נשעתי מטפליק לעיר הסמוכה וקיויתי לקבל שם איזה סך על הרפכה ולא פעלתי כלום. ונסעתי ממש לאומין בפה נפש כי רأיתי שאין אפשר לנמר העסוק על ידי נסעה זאת ואטלטיל עצמי בחורף בחנים בפרט במניות באלה שהיו

ימ"י מוחרבנ"ת

קסו

לי און. ועלה על דעתו לחזור לבתי ובאת לאותן ביום רביעי י"ז שבט.

בבואי לשם הוידיעו לי שם רבי נפתלי בא לאותן מברסלב ולא רציתי להאמין מלחמת שוה סמוך היה עמי יחד באומין בערב ראש חדש שבט כנ"ל. אחר כך נraudנו יחד עם רבי נפתלי. והנה באמת רבי נפתלי בא לאותן על ידי השגחת השם יתברך שפכבר השם יתברך עד ששלה אותו אחד לאותן כדי שייתפלל שם בשבלו בנו שנחלה און. ואו ראיית נפלאות השם ונוראותיו כי באמת נשלח או רבי נפתלי אליו לאותן מן השמים כדי שיגמר העסק על ידי שניינו. כי אני בעצמי הייתי מכרה לחזור מפה טעמי, כי גם היה לי פמה עסקים בעסק העובן שלו שהייתי צריך להיות בבית. והשם יתברך יודע תעלומות גלגול ברחומי וסבב סבות שיבוא רבי נפתלי לאומין באותו היום שבאתי לשם. ותקף עלה על דעתו שאשלח אותו במקומי ועדין נתישתי הרבה בזה, וביום חמישי הייתי על קברו ולאחר כך נסכם דעתינו לשלהו במקומי. ונסע הוא עם רבי שמעון ואני חורתי במקומו לבית. וזה הייתה השגחה נפלאה מהשם יתברך כי לו לא את אני יודע אם היה נגמר הראפת הספר אז.

ימ' מוחרבנ"ת

גם אָז בַּיּוֹם חֶמְישִׁי ח' שְׁבַט הַגָּל הָיָה הַתְּחִילַת הַיּוֹסֵד
שֶׁל הַהֲרָקָה, לְהַדְלִיק שְׁמָן וַיְהִי עַל קָבְרוֹ גַּר תָּמִיד לֹא
יָכֹבַה כַּאֲשֶׁר אָנוּ נוֹהֲגִין מְאוֹז וְעַד הַנָּהָר. וְגַם זֶה הָיָה עַל פִּי
מְעֻשָּׂה בְּקָהָלָת-קָדְשׁ טְפֵלִיק. וְאֵי אָפְשָׁר לְבָאָר בְּלַי הַפְּרָטִים,
כִּי בְּכָל זֶה הָיָה עוֹד בְּמִהְרָה דָּבָרִים נֹרְאִים שֶׁרְאִינוּ הַשְׁגַּחֲתוֹ
וְגַפְלָאָותִיו יַתְּבִּרְךְ בְּכָל עַת, אֵיךְ הוּא יַתְּבִּרְךְ בְּעַזְרָנוּ לְגַמֵּר
עַסְקֵי רְבָנוֹ זֶבְרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֶׁהָמָן זְכוֹת הַרְבִּים לְדוֹרוֹת, אֲשֶׁר
הַמְּנִיעּוֹת נִשְׁתְּפָחוּ בְּנֶגֶדְנוּ בְּלִי גְּבוּל, וְלוֹלָא ה' שְׁהִיא לָנוּ
לֹא הָיָה בָּאָפְשָׁר לְגַמְרָם בְּשָׁוָם אַפְּן.

וְנִסְעַ אָז רַבִּי נְפָתְלִי מַאיְמִין לְסִכְבּוֹת אֲנֵשִׁים-שְׁלֹומָנוּ
שְׁבַמְּדוֹדִיבְּקָא וּמְשֻׁעָרִין וּקְרִימִינְטְּשָׁאָק כ'ו'. וְאַנִּי
חוֹרְתִּי עִם הַעֲגָלָה שְׁלֹוֹ לְפָה בְּרֶסְלָב. מִפְּנֵן נִסְעָתִי לְבִיתִי
לְגַעֲמִירָוב וְחַשְׁבָּתִי בְּכָל פָּעָם מִחְשָׁבּוֹת הַרְבָּה אֵיךְ אָפְשָׁר
לְגַמֵּר הַהֲרָפָה. אַחֲר כֵּה בְּסֶמוֹךְ הַכְּרָחָתִי לְנִסְעַ לְמַזְבּוֹן
בְּעֵסֶק הַעֲזָבוֹן שְׁלֹוֹ, וְנִסְעָתִי עִם חַתְּנוֹ רַבִּי יוֹסְקָה זֶבְרוֹנוֹ
לְבָרְכָה וְהִיָּנוּ מִשְׁׁוֹבְתִּי שְׁבַת-קָדְשׁ אֶצְל אָבִיו הַרְבָּן
מִחְמַמְלָנִיק. וּמִשְׁם נִסְעַנוּ לְמַזְבּוֹן וְלֹא פָעַלְנוּ בְּלִים בְּעֵסֶק
שְׁלֹנוֹ שֶׁל הַחֲנִיוֹת שְׁלֹוֹ. וְחוֹרְנוּ בְּפָחִי נִפְשָׁ וּבְאָתִי לְגַעֲמִירָוב
סֶמוֹךְ לְפּוֹרִים וּעְדִין רַבִּי נְפָתְלִי לֹא שָׁב לְבִיתּוֹ מִתְּדַרְךְ הַגָּל.

ימי מוחגן"ת

קסט

ובתוד שחיו מחשבותי תמהים ומשותומים מאד מאד
ואיני יודע לשית עצות בנפשי איז להתנהג בעניין
ההרפסה, כי על דעתו לנסע למאלהוב שהיה שם
רפום אצל מחתני רבי צבי ושותפו רבי ליב, ורציתי לעת
עטה לנסע לשם לעשיות מכך עם המדרפים דשם שבאשר
יבוא רבי נפתלי נדרפים שם מיד. אך ראיתי שעדרין אין בידיו
אפלו על הוצאה הנסעה למאלהוב ולתנו לו מעט כספ
קנין שקורין אדרופ. ודעתי היה חלוקה מאד. בתוד כך
סבב שם ותברך בנפלאותיו הנוראות וmedi עברי בקהלת
קדש נעמירוב בחוץ בהתאם נשאתי עני וראיתי את רבי
elib מקהלה קדש מאלהוב שהיה לו חלק בהדרפים דשם
ונגהלהתי מאד. והבנתי כי מאות השם היה שנטגלו
מאטו ותברך שבא לכוא היום, ושיסתובב הרבר שאראה
אותו מה שלא היה מדרך הטע שאנגע בו. כי לא היה לו
עסק ולא עלה על דעתו שיתראה פנים עמי לוילא חמלת
השם עשתה זאת בהשגתנו הנפלאה. ותקף נתחזקי
והלכתי אליו ועשיתי עמו מכך על הרפסה ואחר כך היה
בזה עוד כמה מעשיות.

עה

וְהַגָּה רַבִּי נֶפְתָּלִי נְתַעֲכֵב עַד סְמוֹךְ לְפִסְחָה וְהִיא לָנוּ צָעֵר גָּדוֹלָה. סְמוֹךְ לְפִסְחָה בָּא בְּשָׁלוֹם לְגַעֲמִירּוֹב וְהַבִּיא מִעוּות אֲכָל הִיה סָךְ מוּעֵט מַאַד לְפִי עַרְךָ הַהוֹצָאה שָׂאָרִיכִים וְהִיא לִי צָעֵר גָּדוֹלָה מִזֶּה. אֲכָל אַפְּ עַל פִּי כֵּן נְתַחְזֻקָּתִי בְּחַסְתוֹ וְתַכְּפֵף אַחֲרָ פֶּסְחָה נְסָעֵתִי בְּעַצְמֵי לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמָנוּ שֶׁבְּסִבְבוֹתֵינוּ וְנִתְחַמֵּה מְהֻתִי בְּעַרְךָ שְׁנִי שְׁבָיעֹות וּקְבָצָתִי עוֹד אַיִּזהֵ סָךְ מִסִּים וְנְתַחְזֻקָּתִי בְּבַטְחוֹן שְׁהָשָׁם יַחֲרֵךְ יַעֲוֹרֵנִי לְגַמֵּר בְּשָׁלְמוֹת. וְאַנְיִ הִיְתִּי מִתְמַתֵּין עַל יְדֵיָה מִפְּמַאְהָלוֹב אִם קָנוּ נַיְר שֶׁם וְאֹו אָסָע לְשֶׁם. אֲכָל נִתְחַמֵּה הַדָּבָר הַרְבָּה כִּי עַדְין לֹא נְתַתִּי לָהֶם מִעוּות כִּי-אָמָס סָךְ מַעַט מַאַד וְהִיְתִּי מַצְפָּה שִׁיבּוֹא רַבִּי לִיבָּן הַגְּנָל אַלְיָנוּ לְקַבֵּל מִעוּות אֲצָלִי. וְבַתּוֹךְ כֵּד יִשְׁבְּתִי הַרְבָּה בְּבַרְסָלְבָּ בְּשִׁבְיל לְגַבּוֹת חֻכּוֹת שַׁהְגִּיעוּ לַרְבָּנוּ וּכְרוֹנוּ לְכִרְכָּה וְלֹא גְּבִיטִי בְּלָום. אַחֲר כֵּד סְמוֹךְ לְשְׁבָיעֹות חֹורְתִּי לְקַהְלָת קְדֵשָׁ נְעַמְּרּוֹב וּבְלִילָה הַשִּׁיכָה לְעַרְבָּ שְׁבָיעֹות בָּא רַבִּי לִיב מִפְּמַאְהָלוֹב הַגְּנָל וּגְבָה אֲצָלִי מִעוּות עַל נִיר, וְהִי לִי אֹו יִסְוּרִים גָּדוֹלים, כִּי הַמִּעוּות הַלְּוָה רַבִּי נֶפְתָּלִי לְאֶחָרִים, וְהִיא קַשָּׁה לְהֹזִיאָה וַיֵּשׁ בָּזָה הַרְבָּה לְסִפְרָה. וְהָשָׁם יַחֲרֵךְ בְּרַחְמֵיו עַזְרָנוּ שְׁפָלְקָנוּ לַרְבִּי לִיב עֲשָׂרִים וְחַמְשָׁה אֲדָמִים בְּעַרְבָּ שְׁבָיעֹות מִלְבָד מִה שְׁנַתְּתִי לוּ בְּעַרְךָ עֲשָׂרָה רַוְפְּלַבְּסָסְפָּ עַל הַאֲדָרוֹף.

ימי מוחרבנות

קעא

עו

בשבועות ביום השני שהוא יום חמישי לשבת היהת השרפה הגדולה בקהלת-קדש נעמירוב ונשרפה רב העיר בבל וכמה נפשות, ונתרדל אל אבי גרו איר מאד מאד, כי נשרף ביתו והונז ורכישו. אך ביתי שאני ישכתי בו לא נשרף. גם האיש שהיה חיב לנו המעות שגבינו ממנה בערב שבועות נשרף אצלם גם כן כל אשר לו. ואנו ראיינו השגחתו יתברך מה שחמל עליינו ושלח לנו את רבי ליב הניל לגבות המעות בערב שבועות, כי אם לא היה בא או לנשנו היה נאבד המעות בודאי אצל האיש הנזכר לעיל והיתה מתרbulletת ההרפסה או והפסדר זה אין לשער כי. אבל השם יתברך חשב מוקדם ושלח את האיש הניל לנשנו ברי שיזיו נרפסים הספרים הקדושים שהיה נשאר זכרם לדורות עולם לזכות את ישראל לנצח.

עז

אחר כך ביום ראשון אחר שבת היהת עוד הפעם שרפה גודלה בעמירוב ואו נשרף גם ביתי שהייתי יושב בו ובית הפנסת ובית המדרש ועוד כמה בתים עד שנשארה העיר כמו תל. ואו נאבדו אצל בשעת הרעש

ימי מוחרבנ"ת

הכתבים שלי שהצרכתי להרפסם אך אחר כה מצאתי. גם בני נתפורי ולא ידעתי היכן הם, גם כל החפצים לא ידעתי היכן הם ובחסרי השם מצאתי הכל.

אחר כה ביום שני בוקר התחללה וונתי בעצמה לצעק אליו שנברח מנעמירוב מיד ונקבע דירתנו בקהלת-קדש ברסלב. ואני היה רצוני חזק לוּה מכך בחיו וכרונו לברכה אך כבר נתייחס מזה מאחר שידעתו שהוא לא תתרצה בוה, וגם כי כבר נסתלק הוא וכרונו לברכה ולא עלה על דעתו עניין זה לעקור דירתו מנעמירוב לברסלב אחר שהוא וכרונו לברכה כבר יצא ממש ונסתלק זכותו גון עליינו. אך עתה ה' לעולם מעמד ומהשבות לבו לדור ודור, וسبب סבות בגפלוותיו הנוראות והוא מוחץ ורופא ויפלים נתיב לעמו. כי דיקא על ידי הארה של השורה רחמנא לצלן סבב סבות לטובה שאצא מנעמירוב ואקבע דירתו פה. ויצאתי ממשם ביום שני ובאותו בשלום לפה באותו היום.

וთהלה לאל מאו קבעתי דירתי פה זה פמה שנים. וגדל היישעות לנצח שנצמחו על ידי ישיבתי פה בעורת השם אי אפשר לבאר ולספר, כי רב כל עסקי בהשארתו הקדושה, שוכני השם יתברך להרפסים ספריו

ימי מוחרבנות

קעג

הקדושים, ולקרב אנשים לאמתת דבריו, ולכתב ולהדפס התחפלוות הקדושים וכו' וכו'. היו על ידי ישיבתי פה בעורת השם יתברך. מה גדרלו מעשי ה' מאר עמקו מחשכויות.

עה

אחר שנכנסתי לפה ביום שלאחריו הייתה שרפה עוד פעם שלישית בגעמירוב. גם באותו היום הייתה שרפה בטולטשין. ובסמוך אחר כך הייתה שרפה גדולה בברדייטשוב ובשאاري קהילות. ובכבר הודיעו את רבינו וברונו לברכה בהתורה בראשית לעני כל ישראל (לקוטי תנינא ס"ז), שמבאר שם שכאשר נסתלק ראש בית וכו' שהם צדיקי אמת באים שרפות חם ושלום וכו' עין שם:

עת

גם באותו היום שנכנסתי לפה ברסלב בערב נתאכسن איש אחד מרחוק (מדינת קו"ה יוון) בבית שהייתו יושב בו אז, והאיש הזה נסע עם אשתו לארץ-ישראל, והוא לו קצת חברות עמי, וזה הייתה ספה גדולה אחר-כך, שאפע לארץ ישראל, ובארץ ישראל היה אורח אצל זה האיש ובבלני בכבוד גדור מה רבו מעשי ה':

ימי מוחָרְגַּת

כ

והנה אחר כך הייתה עומדת ומצפה בכל יום שיבוא לי ידעה ממאהלוב שכבר קנו ניר שם פרדי שאסע לשם לעסוק בהרפסה. כי אחר השרפה חרו והשתחו המיעות לנו בלי שעור עד שהיה רחוק בעיני רבי נפהלי שאעס בזה עתה אחר שנתפזרנו כל כה, ותרבה מעות מההרפסה היה שקוע ביד אחרים, גם אנבי הייתה או נוען מאד. אך השם יתפרק חוך דעתו לעסוק בזה, והייתה מצפה על ידעה ממאهلוב בג"ל ונתקעב כמה שבועות אחר חג השבעות, ובתווך כך היינו באומין על ערב ראש חיש תמו.

אחר שבאתה בסמוך הגיע הידעה שכבר הגיע הניר למאهلוב. ותכף רזותי עצמי ונסעהתי לשם מיד ובאתי לשם ולא מצאתי את בעל המדרפים עצמו בביתו ועוד היה לי מניות רבות מחמת ממון וכו' והשם יתפרק בעצם נפלאותיו ורחמי המדרפים עזורי בכל יום ובכל עת עד שנגמרת בקייז זהה כל הרפסת ספר לקוטי מוחרין תנינה וכו' וספר האלפ-בית ותקצוז. והבאותם בשלהות להחלת קדש אומין על ראש השנה הראשון אחר

ימ"י מוחרבנ"ת

קעה

הסתלקותו. רבים ראו וישמחו וישרים יעלזו. עד הנה עזורנו רחמייך נזקה לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם:

פא

בָּל הַגְּלֹעַד עָבֵר בָּשְׁנַת הַקְּעֻ"א שֶׁהִיא שָׁנָה רָאשׁוֹנָה אַחֲרַ
הַסְּתָלְקוֹתָוּ. אַחֲרֵ כֵּד הַגְּיֻעַ רָאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שָׁנַת
הַקְּעֻ"ב וּז־ה הָיָה רָאשׁ הַשָּׁנָה הַרְאַשׁוֹן שֶׁאַחֲרַ
וּבְעַצְם נַפְלָאֹתָיו עָזְרַנִי הַשָּׁם יָתַבְךָ שְׁנַת קַבְצָנוּ יְחִיד לְאֹמְנִין
עַל רָאשׁ-הַשָּׁנָה. וּמְאֹו וְעַד הַנָּהָה נַתּוֹסֵף בְּכָל שָׁנָה וּשָׁנָה
בִּמְהָ נַפְשׁוֹת שְׁבַחֲרוּ בְּחִיּוֹם וּבְאוֹ גַם כֵּן עַל רָאשׁ הַשָּׁנָה
לְהַשְׁתִּיטָה עַל קְבָרוֹ הַקְדּוֹשׁ בְּעַרְבָּה רָאשׁ הַשָּׁנָה, וְלַהֲתִפְלֵל
עָמָנוּ יְחִיד בָּרָאשׁ הַשָּׁנָה. וּעַצְם מַעַלְתַּת הַקְבּוֹץ שָׁלָנוּ
בָּרָאשׁ הַשָּׁנָה אֵין כָּאן מִקּוֹמוֹ וּמִבָּאָר קָצָת בָּמְקוּם אַחֲרֵ
(חיי מוחרב"ן תג - תו).

פב

וְאַנִי בְּבוֹאי מַאֲמִין לְבִיחֵי אַחֲרַ רָאשׁ-הַשָּׁנָה זֶה, אָו
הַתְּחִלְתֵּי לְנִשְׁבַּר אֶת עַצְמֵי מָה לְעַשּׂוֹת עַתָּה בַּכָּל
הַשָּׁנָה שְׁעַבְרָה הִיְתִי טְרוֹד בְּעַסְקֵי הַעֲזֹבּוֹן שֶׁל רַבָּנוּ זְכָרָנוּ
לְבָרָכה וּבְעַסְקֵה הַהְרַפְּסָה וְהַכְּרָחֵת לְטַלְטֵל עַצְמֵי וְלַנְּסֹעַ

ימ"י מוחרבנ"ת

הרבה לכאן ולכאן. ואף שהיה עסוק גדור ונסיעות של מצואה אבל על כל פנים מלחמת הטלטול לא הייתה יכולה לקבע עצמי על התורה בשעריהם קבועים. ובודאי גם באotta השנה שעבירה היו לי רבות מחשבות בלי שעור מה עושים עתה אחר שכבר נסתלק הוד לבני ומשגבי. וכל מה שעבר עלי במחשכה דבור ומעשה בודאי או אפשר לבאר כלל. אך מלחמת טרdoti בשנה זאת לא יכולתי לקבע עצמי על התורה וכן כל.

אבל עתה אחר ראש השנה תקע"ב הג"ל שכבר גמרתי הרפסת הספרים הג"ל, התחלתי לישב את עצמי וקבעתי לי שעורים ללמד וישבתי בבית-מדרש יישן דפה ולמראתי כפי מה שקבעתי לי. גם פה הייתה מטלטל מדרה לדירה כי לא היה לי בית וישבתי בשכנות. ופעם אחת בחצר בא אדון מאנשי חיל והזיא אותו מן הבית והכרחתי בתוך החצר לטלטל עצמי לבית אחר. ובאמת גם זה היה לטובה כי זה הבית الآخر היה טוב יותר לפני בכמה שנים. אבל על כל פנים הייתה מטלטל והוא לי יסורים מהדירות. ועיקר גדר עצם היסורים שלי בוה שהגיעו עד הנפש היה מלחמת שלא היה לי שום חדר מיוחד בשבייל לעסוק בו בהתקומות, אשר זה היה מכך לי מאד מאד, אבל לא זכיתי לויה. גם בהיותי בעמירות לא היה לי חדר

ימי מוחרבנות

קע

מיחר ברצוני אך אף על פי כן מלחמת שישבתי בבית אבי זקננו לברכה שהיה בית גדור מרוחה, מצאתי שם ברוב פעמים מקום מיחר. אבל בכאן שישבתי בשכנות היה קשה לי למצאה מקום מיחר וڌיו לי יסורים גדולים מזה, ואף על פי כן היה לי כמה עצות בוה בעורת השם יתברך, כאשר כבר דבכנו מזה הרבה. אך איש כמו בודאי היה צרייך חדר מיחר בפרט שהייתי צרייך בכל פעם לעסק בכתיבת דבריו הקדושים וכו' שלזה צרייכים בודאי חדר מיחר אבל לא יכולתי לו עדרין.

וישבתי בבית המדרש ולמרות בתקימות פוסק ונשאר ספרי קדש. ונעלם ממוני ולא ידעתי שעדרין אפשר גם עתה להoir באיזה נפשות ישראל לעזרים לעבודת השם באמת כפי מה שקבעתי ממנו זכרונו לברכה. אך אני ישנה ולבוי ער קול דוידי דופק بي, כי דבריו הקדושים האמתיים שהשירبي דבריהם חפים בגחלי אש היו באש עצור בעצמותינו ונילאיתי בלכל לא אוכל להחתפק, והייתי מספר ומדבר בתקימות עם בני הנערים מהתכלית של זה העולם, ובתוך דברי הייתה מספר להם מעוזנו נוראות נפלאות תורחותו ושיחותיו ומעשיותו ועצם נוראות גראות קדשות וכו'. ובכל זה היה לי תהלה לאל הרבה הרבה לספר דברים הפשטין ומחין את כל נפשות

ימ'י מוחרבנ"ת

השומען וכוי וכו' עד שהתחילה דברי לבנים בלבם קצת ונתקוער להם קצת להחשב על תכליות הנזחית, עד שהיו משותוקים לשמע מפיו דברי אלה חיים הנוגעים ממנייני היישועה של אדוננו מוריינו ורבינו הנורא זכר צדיק וקדוש לברכה.

ובכל מה שעבר בזה בפרוטות בכמה דרכיהם נפלאים ונוראים וועלמים מאד שעורני השם יתברך בזה בכל יום ובכל עת, אי אפשר לבאר ולספר כלל אלו פינו מלא וכו' אין אנו מספיקין וכו'. והנה השם יתברך יודע קטנותי ושפלותי שהיית בעני ולא עלה על דעתך שהברתי ממנו וברונו לברכה ומתרותיו ושיחותיו הקדשות נתעוררתי כיון וראיתי שאף על פי כן אין מי שידעם דבריים אלה לאמתנן במזוני השפלה. ובתווך כד נזכרתי מה שרבנו אמר לי כמה פעמים בכמה לשונות שרצו נאраб נפשות להשם יתברך וחוקני בזה בכמה וכמה לשונות וכו' ועל ידי זה נתחזקי בכל פעם. ואחר כד חור ונחלש דעתך כל כד עד שכמעט שכחתי בכל התחזקות. ואחר כד בשערני השם יתברך בפרט בעת שדברתי עם אנשים מאמתתו וברונו לברכה חורתاي ונזכרתי וכן היה כמה פעמים. והנה כבר ידוע לנו שאחרי כל רבי הדברים

ימי מוחרבנות

קעט

שׁפְרֶבֶרים עִם אֲנָשִׁים מַהֲתָכְלִית וּמַעוֹרְרִים אֲוֹתָם לְשׁוֹב
לְהַשֵּׁם יְתִבְרָה, עִם כָּל זֶה לְפָعֵל אַיִּיה פָּעֵלָה אֲצָלָם אֲפָלוּ
בְּחֻוט הַשְׁעָרָה זֶה קָשָׁה מְאֹד מְאֹד בַּי לְבָעֵל בְּחִירָה קָשָׁה
מְאֹד לְעֹזָר (כִּמְבָאָר בָּمְקוּם אַחֲרָה (חיי מוחרבן קצ')). אֲכָל אֲפָל פִּי
כֵּן אָנוּ מַחְכִּיבִים כָּל אֲחָد לְדִבָּר עִם חֲבָרוֹ בִּירָאת שָׁמִים,
וְהַטּוֹב בְּעִינֵינוּ יִעָשֶׂה, הַשׁוּמָע יִשְׁמַע וְהַחְדֵל יִחְדֵל וּכְמוֹ
שָׁאָמְרוּ רְבָותֵינוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה (שְׁבַת נ"ה) אִם לְפִנֵּיכֶם גָּלוּי
לְפִנֵּיכֶם מַי גָּלוּי:

פג

וְהַגָּה בְּכָל הַשָּׁנָה הַזֹּאת מִכֶּל רַבִּי הַדִּבּוּרִים קְדוּשִׁים
וּנוֹרָאים שְׁהַבְרָתִי עִם בְּנֵי הַגְּעוּרִים, בְּתַחְלָה לֹא
רָאִיתִי פָּעֵלָה בָּרְבָּה הַשָּׁנָה, אֲךָ בְּאַמְצָע הַקִּיז נַתְעֹזֵר אֲחָד
שָׁהִיה רַב דְּבָרִי בְּשָׁנָה הַזֹּאת עַמּוֹ בַּיּוֹתָר, וְהִיִּתְיַיְּה מַכְיָה
אָוֹתוֹ הַרְבָּה מְאֹד עַל הַתְּמִידָת הַלְּמֹוד בַּי דִיְהָ מַמְבָּחָרִי בְּנֵי
הַגְּעוּרִים וּמִפְלָא בַּלְמֹוד וְהַעוֹלָם הַחַזְקוּ אָוֹתוֹ שְׁמַתְמִיד
בַּלְמֹודוֹ. אֲכָל אַנְיִ השְׁגַחְתִּי בּוֹ וְרָאִיתִי שְׁאַיְנוּ לִזְמַד בְּכָל
וְהַוְּכָחָתִי אָוֹתוֹ עַל זֶה. וְהַזְּדָה לְדִבָּרִי וְהִיָּה מַשְׁתּוֹזָק מְאֹד
שָׁאָכְנִים אָוֹתוֹ בְּתוֹך הַתְּמִידָת הַלְּמֹוד. אֲכָל יִצְרָר לְבָהָאָרָם
רַע מְגֻעָרוֹיו וְהִיָּה קָשָׁה לְהַרְגִּילּוֹ בְּהַתְּמִידָה אֲכָל סְפָרָתִי לוֹ
עִצְם נֹרָאות גַּדְלָת רַבְּנוֹ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה

ימֵי מָוֶה רְגִנְתַּת

לְנֶפֶשִׁי וְאֵיךְ הַכּוֹנִים אָזִי לְהַתְּמִיד בַּלְמֹוד בְּכֶמֶה הַרְכִּים
גְּפֻלָּאים. וּסְפָרָתִי לוֹ מַאֲשֶׁר עָבָר עַלְיָה אֲצַלּוֹ זְכַרְנוּ
לְבָרְכָה. וְאֶפְעָל פִּי כֵּן לֹא פָּעַלְתִּי אֲצַלּוֹ כֹּל יְמֹות הַחֶרֶף
בַּיָּדָם מַעַט שְׁהַתְּחִיל לְלִימֹד יוֹתֵר מִבְּתַחַלָּה אָכַל לֹא
בְּרַצְוֹנִי כְּרָאוֹי בְּאֶמֶת. אָכַל מִרְבּוֹי אֲמֹתָה הַדְּבָרִים חַמִּים
בְּגַחְלִי אֲשֶׁר שְׁסִפְרָתִי לוֹ מִפְנֵנו זְכַרְנוּ לְבָרְכָה הַבָּעוּרוֹ בּוֹ, עַד
שְׁבָאַמְצַע הַקִּיז נִתְעֹורֶר לְבּוֹ וְהַתְּחִיל לְהַתְּמִיד בַּלְמֹודוֹ
בְּהַתְּמִיד גָּדוֹלָה גְּנוּפָלָה וְהַיָּה מִתְּמִיד גָּדוֹל שְׁשָׁנִים
רְצֻופִים וְגַמֵּר בָּהֶם כֹּל הַאֲרְבָּעָה פּוֹסְקִים הַגָּדוֹלִים. וּבְתוֹךְ
כֵּד נִשְׁתַּחַנָּה לְטוֹבָה גַם בְּשֶׁאָר דָּבָרִים, גַם שְׁאָרִי אֲנָשִׁים
נִתְקַרְבוּ מַעַט מַעַט וְהַתְּחִילוּ לְהַתְּעֹורֶר לְהַתְּפִלָּל בְּכִינָה
וְנִסְעָוּ עַל צִוְּן הַקָּדוֹש שְׁלֹו לְאוֹמֶן. וּכֵן עָזְרָנִי הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ
מַעַט מַעַט בְּכָל עַת.

וּגְמַשְׁךְ כֵּד שְׁתִּי שְׁנִים שְׁלָא הָיָה לִי דִירָה שְׁלִי מִלְבָד
הַשָּׁנָה הַרְאַשׂוֹנָה שֶׁהָוָא בֵּין הַכֶּל שֶׁלֹּשׁ שְׁנִים
מִיּוֹם הַסְּתָלְקוֹתָו. וְאֶפְעָל פִּי כֵּן הַתְּחִילוּ אַיִּזהֵ מַעַט אֲנָשִׁים
לְהַתְּעֹורֶר מִשְׁנַתָּם וְנִשְׁתַּחַנָּה לְטוֹבָה בָּרְבָּרִים וּמִחְמָת זֶה
נִתְקַשְׁרוּ בַּיְּאָהָבָה רַבָּה בְּאֶמֶת. וְכֹל מָה שִׁנְתַּקְרֵב יוֹתֵר
אַיִּזהֵ נֶפֶשׁ וּרְאִיתִי שְׁנַעַשֶּׂה רַשְׁם אֲצַלּוֹ עַל יְדֵי דָבָרִי
שְׁנִשְׁתַּחַנָּה לְטוֹבָה, נִתְחַזְקֵתִי בְּכָל פָּעָם בַּיוֹתָר, וּנְסִפְרָתִי
בְּדָבָרָיו זְכַרְנוּ לְבָרְכָה שְׁהַזְׁדִּיעַנִּי מִקְדָּם כֹּל זֶה שְׁנָזֶה

ימ"י מוחרבנ"ת

קפא

להאריך בכל העולם כלו. ואותי חוק ביותר מפלס בכתה לשונות ורמיזים והתנוצחות בלי שעור בכלל ובפרוש.

פ"ד

והנה רבנו זכרונו לברכה הגימ ארבע בנות שלשה גשואות ובת אחת קרוּבָה לשיטים-עשרה שנים שלא נשתרכה עדין. ורבנו זכרונו לברכה מלחמת שידע שיסטילק ודבר הרבה מזוה, היה חפץ מאד לשרכבה בחיו אך לא נודע לו שמדובר בראוי לפיקובו. וכמה פעמים דבר עמי מזוה שרצונו מאד לעשות עמה שודוק. וכבר הדבר בחיו השודוק עם רבי יעקב יוסף אך לא נגמר מלחמת איזה סכסוך (מחותנו של רבי יעקב יוסף שלא רצה לפור בראוי על שודוק כזו). ורבנו זכרונו לברכה בכל עניינו היה דרכיו נפלאים, שאף על פי שידע ברוח קדרשו שזה השודוק יגמר בידוען לנו בכמה הזכות, גם פעם אחת אמר בפרש ל' יעקב יוסף בזלאטיפאליע זה כמה שנים שהיה מחתן עמו, אף על פי כן עכישו עשה עצמו באינו יודע ולא נגמר השודוק בג"ל, גם דברו לו כמה שהוכם לפני בתו הנ"ל, והוא מקבל דבריו השדרניים ועסק לדבר עמיהם, אך לא נגמר שום אחד מהם, עד שנסתילק בשלום והגימ לפני צואה לתון לבתו הנ"ל שלוש מאות ארבעים בג"ל. והנה אחריו הסתלקותו

ימי מוחרבנ"ת

התחלנו בלבני לבקש אחר שדוק ונמצא גברים גדולים שרצו להשתרך עמה אך לא הוטבו בעינינו. ורבי יעקב יוסף הנ"ל התחיל תקופה לבקש ולהתחנן במכתבו שהוא רוצה להשתרך עמה אך לא היה במעמד גדול שידה ראי לפיר בראי לשדוק בזה, ומחתה זה נתעכט הרבר אחר הסתלקותו, זכרונו לברכה, יותר משנה.

ובשנת תקע"ב סמוך לפורים נגמר השהוק לפניño בתו הנ"ל עם בן רבי יעקב יוסף הנ"ל. ויש בזה הרבה לספר אך אין חומר מספיק.

פה

בשנת תקע"ב הנזברת לעיל בקיין הכרחתי לנסע לקהילת קדרש קרים מנטש אודות המרגליות של רבנו זכרונו לברכה שנשארו בתו הנזברת לעיל. ובודאי בעת נסיעתי שעברתי בדרך אצל רב אנשי-שלומנו המקربים מפבר כי שם היה עקר אנשי-שלומנו היקרים שיספרו הבניון הקדוש מקדם, בודאי דברתי הרבה שם מאמתה נזראות נפלאותיו, וגם זה היה מאת השם או בעת היה, שלא על דעתיו לسبب שם, והוא ברחומי מسبب סבות מתחפה בתהבולותיו כדי להוציא תלומות חכמה אשר היה לנו

ימי מוחרבנות

קפג

בדעתו ולכבי. ואו נתקרב אצלו רה בשנים אחד שהוא איש בשר ויקר מאד מלבדשאר בני הנערים שהתחילה לזמן או לטובה.

כו

והנה בכלל הומנימים היהתי מטול פה כי לא היה לי דירה בנויל, ומחמת זה לא היו رجالים לבנים אצלי רק לעיתים רחוקות רק רב דבורים שדברתי עם אנשים הכל היה חייו בביתו ורבים בבית המדרש ובנויל. גם לא היה פה כי אם בית המדרש אחד היישן כי בית המדרש החדש שהיה פה ביתה של אודזינו מירנו וברנו זכרונו לברכה נשרפ עם ביתו קדם יציאתו מפה והיה הרבה זה ימים ושנים. אבל השם יתברך ברב חמלתו חמל על עדרתו וסבב לטובה ונתן לבב כמה אנשים פה שנחטעו לו לבנות מהדרש הבית המדרש שהיה בביתו ריבנו זכרונו לברכה שנשרף, וזה היה בשנת תקע"ג. וחפץ השם בידם הצליח שבנו אותו וגמרהו בסוף השנה הנזורה לעיל סמוך בראש השנה של שנה תקע"ד.

וזה הבניין של הבית החדש החדש שלנו היה לנו לשינה גודלה בכמה אפנים, והכל עשה השם יתברך יפה

ימי מוחרבנ"ת

בעתו ובזמןנו. כי באשר התחילו דברי לעשות רשם בלבד בפנה אנשים ונתקעוоро לעובדותו יתברך וראו שאש הקדושה שלו לא נכבה חם ושלום כי דבריו היו חיים וקיים לעדר, התחילו חולקים להטעור מחדש מעתם כי את זה לעמת זה עשה וכו'. כי בימי חייו הקדושים היו בפה חולקים עליו. וזה מלחמת שהתגירה הסמ"ד-ס"מ וחלותיו מלחמת שראו שרוצה להחזיר כל העולם למوطב על בן חיק שני עליו והתלבש עצמו באיזה גודלים והכנים בלבם שיחלקו עליו. ומהם נסתעפו בפה ובמה אנשים מגשימים בתאות וכמה וכמה בעלי עברות שננתנו להם מקום לטעות אשר יצא עתק מפיהם ויחפהו עליו דברים אשר לא כן. ועל ידי זה מנעו רבים מהווים אמתאים ולא זכו להנות מאורו הנדרול והקדוש וכל מה שעבר בזה או אפשר לספר.

עד אחריו הסתלקות, במלחלה נרמה באלו נשקט המחלוקת קצת וזה היה כל זמן שלא נתעורר אש הקדוש שלו. עד תקופה שה咍 מחרש רשיי אש הקדושים שלו להעיר באיזה אנשים תקופה לעמת זה חור וגטעור המחלוקת והקטריא שליהם. ואף על פי שרבם לא היה להם פתרון פה לדבר סרה עליו בעצמו כי הכל ראו כי אחרית לאיש

ימ"י מוחרבנ"ת

שָׁלוֹם שְׁגַסְתֵּלֶק בְּשָׁלוֹם וַהֲאִיר פְּנֵי תְּבֵל בְּסֶפְרֵיו הַקָּדוֹשִׁים, וַהֲשֵׁאֵיר תַּלְמִידִים הַגְּנוּגִים בְּשִׁירִים בָּאָמָת, עַם כָּל זה הַתְּחִזּוֹקָו לְחַלֵּק עַלְינוּ וּעַלְיָה בַּיּוֹתָר, עַל שָׁאָנִי עוֹסָק בַּעֲסָק זה לְהַכְּנִים תּוֹרָתוֹ הַקָּדוֹשָׁה בְּעוֹלָם וּלְקָרְבָּנְפָשׁוֹת לְדַרְכֵיכְיוֹ הַקָּדוֹשִׁים הַאֲמָתִים. עַד שָׁנְמַצְאוּ גַּם פָּה כִּמְהָ אֲנָשִׁים שַׁהְתִּחְלִילוּ לְחַלֵּק. וּמְחַמֵּת זה הִיה קָשָׁה מְאֹד לְדַבֵּר בְּבֵית הַמְּדֻרְשׁ הַגְּנֵל בַּיּוֹם הַזֶּה שֶׁחָלַק לִפְנֵם מְאֹתוֹ. עַל פָּנָיו הִיְתָה טוֹבָה גָּדוֹלָה מְאֹת הַשָּׁם לְעַסְק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מִהָּ שְׁגַבְנָה בְּבֵית הַמְּדֻרְשׁ הַחְדָּשׁ שָׁלַנוּ שְׁגַבְנָה עַל מִקּוֹם דִּירָתוֹ הַקָּדוֹשָׁה:

פ"ז

גַּם בָּעֵת שְׁעַסְקָו בְּבָנֵינו בֵּית הַמְּדֻרְשׁ הַחְדָּשׁ אוֹ נְסָפֵם אֲצַלָּם שִׁיחַתָּנוּ לִי הַדִּירָה שְׁבֵבִית הַמְּדֻרְשׁ הַיִּשְׂן שִׁיְשָׁב שֶׁם הָרָב רַפֵּה בַּיּוֹם הַרְבָּה רַפֵּה בְּנֵי דִירָה חְדָשָׁה בְּבֵית הַמְּדֻרְשׁ הַחְדָּשׁ. וְגַם הִיה נְרָאָה בְּעֵינֵי לְטוֹבָה גָּדוֹלָה שֶׁלָּא אֲהֵיה מִטְלָטֵל בְּדִירּוֹת כֹּל כֵּה, וְחוֹשְׁבָתִי בְּכָל הַקִּיז אִיךְ אָוכֵל לְבָנוֹת לִי שֶׁם אֵיזָה חָדָר קָטָן בְּשִׁבְילִי לְעַסְק בּוֹ בְּעָבוּדַת הַשָּׁם, אֲךָ "רְבּוֹת מְחַשְׁבּוֹת בְּלֶבֶ-אִישׁ וּעֲצַת ה' הִיא תְּקוּם", וְמְאֹת הַשָּׁם הִיְתָה שְׁגַמֵּר בְּבֵית הַמְּדֻרְשׁ עַל רָאשׁ הַשָּׁנָה שָׁנַת תְּקֻעַד כֹּנְל. אָכֵל בְּבֵית דִירָה חְדָשָׁה

ימֵי מָוְהָרֶנְגַּת

**בָּשְׁבִּיל הָרָב לֹא נִגְמַרְתָּ, וּנְשָׁאָר הָרָב עַל מִקְומָו בַּהֲדִירָה
שְׁבִּיתָה הַפְּרָדָשׁ הַיְשָׁן.**

וַיְהִי בָּבּוֹאי מַאוֹמֵין מִרְאַשׁ הַשָּׁנָה תִּקְעָ"ד הַנֶּלֶךְ, וַיָּרַא יְהוָה
שְׁהָרָב נִשְׁאָר עַל מִקְומָו הַתְּחִלָּתי לְהַצְטִיעָר בַּיּוֹם
שְׁיִשְׁבְּתִי שְׁם בְּקִיזָּן הַיּוֹם קָשָׁה מְאֹד לִישְׁבָּבָה עַד בָּזָה
הַחֲרָפָה וְהַהָּרָה לִי צָעֵר גָּדוֹל. וְהַשְּׁמָן וְהַבְּרָק בְּרַחְמָיו חַמְלָעָלִי
וְעַל כָּל הַתְּלִוּיִם בַּעֲסָק הַגְּדוֹלָה הַזָּהָר וְשָׁלָח בְּלָבִי בֵּין כְּסָא
לְעַשְׂור בַּיּוֹם שְׁשִׁי עֲרָב שְׁבַת תְּשׁוּבָה שָׁאָרָה לְקָנוֹת לִי
דִּירָה וְאַפְתָּל עַל פִּי שְׁלָא הִיה בִּידֵי לְהֹצִיא אַלְזָה, בַּי אַו עֲדִין
לֹא הִיְתִי מַקְבֵּל כָּל וְהִיְתִי מַתְּפִירִים מִמְּעֵט הַמְּעוֹות
שְׁנֵשֶׁאָר לִי עֲדִין, וְלֹא הִיְתִי יָכֹל לְקָנוֹת דִּירָה מִמְּעוֹתִי בַּי
לֹא הִיה לִי מִפְתָּח לְהַתְּפִירִים. אַפְתָּל עַל פִּי כֵּן חַזְקַת הַשָּׁם אֲת
לְכִי בְּכַטְחָזָן שָׁאָקָנָה לִי דִירָה זוֹת. וְתַכְפֵּ שְׁלָחָתִי לְהָאִישׁ
שְׁהִיְתָה דִּירָה הַזָּאת שְׁלוֹ שִׁימְפְּרָנָה לִי, בַּי מִאַת הַשָּׁם
הִיְתָה שְׁאָוֶן חָור הָאָדוֹן שֶׁל הַכְּפָרִים הַשִּׁיכּוֹם לְפָה לְהַשְׁכִּיר
הַאֲרֻנְדָּרִים מִה שְׁזָה בְּמִה הִיְהָ פְּרִיפּוֹנָאצִיא. וְאָוֶן שְׁכָר בַּעַל
הַבַּיִת שֶׁל דִירָה הַזָּאת אֲוּרָנְדִי וּמְחַמְתָה זֶה שְׁלָחָתִי אַלְיוֹ
שִׁימְפֵר לִי בַּיּוֹם. וְכֵן הִיה שְׁתַכְפֵּ נְתַרְצָה לִמְפֵר, וּבַיּוֹם שָׁאָחָר
יּוֹם הַכְּפָרִים קָנוֹתִי אַוְתָה.

ימי מוחרבנ"ת

קפו

וآخر בך היו כמה מניות כי אשתו לא רצתה להקסבים על המכירה, והיה לי צער גדול מזה. אף אחר בך עזיר השם יתברך שנתרכזית היה גם בן וכתה לביתי בעצמה וברכה אותו שאבכם להבטחת לחיים ולשלום. ביום חמישי שהוא שני ימים קודם סוף נוכחות ל הבית לשלום. ונידל היישועה הזאת מה שוכתי לבית דירה אין לשער, כי על ידי זה נתפייסו ונגמרו כמה עסקים קדושים מעסקיו זכרונו לברכה שהם זכות הרבה לדורות. כי תכף בשגנונתוי לביתי התחילו להתקבץ אליו כמה בני הנעורים אשר גנע וראת השם בלבם. ותלהה לאל דברתי עליהם הרבה הרבה ונעשה אנשים בשירים ויקרים מאד עד אשר נמצא בהם כמה כמה שראוין ל夸ותם בשם צדיקים אשר כל רואיהם יכירות כי הם צרע ברך ה' יוסף ה' עליהם בהם אף פעים וכו'. גם בכאן נתפייסו כמה ספרים קדושים שלו, וגם נרפסו בבית הזה באשר יתבאר לךמן. על כן אני חפץ מאד לספר לדורות כל מה שעבר בזה, כי נשמי יודעת מאד כמה וכמה מנויות ועופות כל שעור היו לי על כל דבר מלחמת שהיה נגע לעסקיו זכרונו לברכה שכגד זה משפטחים המניות בל שעור אף אי אפשר לספר הכל רק מעט דוגמא:

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

פָּח

וְהִנֵּה בָּשָׁנָה הַזֹּאת לֹא הָיו אֲתָרוֹגִים מִצְוִים וְכֹבֵר הַגַּעַם
אוֹר לִיּוֹם שְׁנִי שֶׁהוּא עֶרֶב סְפוֹת וְעַדְין לֹא הָיָה פָּה
אֲתָרוֹג וּבֶן בְּכָל סְבִיכָתַנוּ לֹא הָיָה שְׁוּם אֲתָרוֹג. וְהַשֵּׁם
יִתְּבָרֵךְ בְּרַחְמֵינוּ סְפִבְּ שֶׁהָגַעַנוּ שְׁנִי אֲתָרוֹגִים לְגַעֲמִירֻב,
וְגַעֲמַתִּי לְשֵׁם וְהִי לְמַלְחָמָה גְּדוֹלָה קָדָם שְׂכוּתִי לְפָעֵל
לְהַכְּיא אֲתָרוֹג הַמְּבָחר לְפָה וְגַתְתִּי בְּעֵדוֹ סְךָ רַב שְׁשָׁה
וְשְׁשִׁים רַוְבֵּל-בָּסָף, אֲבָל בָּאָתוֹ הַעַת הָיָה מִצְיָה גְּדוֹלָה.
וַיֵּשׁ בָּהָה מַעֲשָׂה שְׁלָמָה לְסִפְרָא אַיִד וּכְיתִי לְהֹזִיאוֹ מִגְּעָמִירֻב
שֶׁהִיא עִיר גְּדוֹלָה כְּפָלִים כְּמוֹ פָּה בְּרַסְלָב וְלְהַבְּיאוֹ לְפָה
אֵיךְ אֵי אָפְשָׁר לְהַארְיךְ בָּהָה, טוֹב לְהֹזְרוֹת לְהָ אֲשֶׁר עַד
פָּה עַזְרָנִי:

פֶּט

וְהִנֵּה בָּבִית זה נִתְּפָדוּ הַתְּפִלוֹת הַקְּדוֹשִׁים בָּרְבָּן חַסְדָו
וְגַפְלָאָותיו אֲשֶׁר נֹרְאוֹת יָקְרָת אַלְוָה הַתְּפִלוֹת יוֹדֵעַ
כֶּל אַחֲרֵ בְּנֵפֶשׁ כֶּל מֵשְׁחַפֵּץ בְּאַמְתָה וּכְיוֹ:

צ

וְהִנֵּה מַה שָׁעַר מֵאוֹ עד הַנֵּה אֵין הַיּוֹם מִסְפִּיק לְכֹאָר חָלֵק
מַאֲלַף, אֵיךְ בְּקַצּוֹר אַרְשָׁם קָצָת לוֹפְרוֹן. בָּשָׁנָה

ימ"י מוחָרְגָּת

קפט

תקע"א נסתלק בשלום בנו'ל ובאותה השנה הדרפסתי את הספירים במאהלוב לקייטי מוחָרְגָּת תנינא והאלף-ב'ית והקצור בנו'ל. ובאותה שנה יצאתי מקהילת קדש געמירוב וקבעתני דירותי פה קהילת קדש ברסלב, אשר כל זה הייתה צמיחת קאן ישועה להשתארתו הקדושה בוה העולם לדורות ומבראך מעה למעלה:

צא

בשנת תקע"ב עשינו שודך עם בתו הצדקה מרת חייה תחיה עם בן הותיק מוריינו יעקב יוסף מטישערין בנו'ל. וגם בוה יש בפה וכמה לספר ואין הזמן מספיק. ובאותה שנה נסעתי לקרים יונטשאך פעם ראשונה וגם בוה יש מעשה לספר:

צב

בשנת תקע"ג נבנה פעם שני הבית המזריש החדרש שלנו שהיה בית אדרינו מוריינו ורבינו זכרונו לברכה שנשחרף בנו'ל:

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

צג

בשנת תקע"ד בין يوم הכפורים לסככות קג'תי בית
בישיטה הגדולה יתברך שם לנצח ובג"ל.
ואאותה השנה ננים להכפרים דפה אחד המיחד מאנשי
שלומנו שהביר קצת את ריבנו וברונו לברכה בסוף ימיו,
אבל עדין לא ידע ממענו כלל מלחמת שזה האיש היה רך
בשנים מאה. וכשננים לאחד מהכפרים דפה בג"ל נתקרב
אליו ונתקי לו להעתיק כמה כתבים מעסקי שייחותיו
הקדושים ומהמעשיות כי או לא נדרפסו עדין. ודברתי עמו
הרבה ועוררתיו מישנתו בעורת השם. ואחר כן אמר איה
שנים נסע עמי לאرض ישראל וכל זה היה צמיחה ישועה
להדפסת המעשיות ולשאר ענינים באשר מתרוצץ בלבוי
בעורת השם יתברך.

צד

ובשנכנסתי לדירותי הנ"ל עזרני השם יתברך שעשיתי
מחאה בתוך ביתי כדי שייהיה לי מקום
מייחד לעבודתו יתברך והעיקר בשבייל הרבודות. ואחר
כן ראייתי שבני הבית מבלבין אותו, חזקי השם יתברך
לבטח בו והתחלה לעסוק לבנות לי חדר מייחד לנערי

ימי מוחרבנ"ת

קזא

בתוכה הבית שהיה רחוק מתחדר דירת בני הבית ונגמר בסוף הקיץ ה'ג"ל, וזה היה לי לישועה גדולה ונפלאה בלי שעור. ואו ראיתי בחוש פמה וכמה צריכין לקות לה' ולבלוי להתייאש מישועתו בשום דבר אף על פי שרואין שעוברים ימים ושנים הרבה והישועה רחוקה, אף על פי כן צריכין לקות ולחרור ולקיים עד ישיקיף ויראה ה' ממשמים. כי ידעתי בנפשי פמה וכמה ימים ושנים שהייתי מצפה לזה שהיהה לי חדר מידה, ועיניו היו כלות לזה ומן זמנים טובא ותוחלתה הייתה נזוכה עד שכמעט נתיאשתי מזה. והשם יתברך ברב רחמי ונטלאותיו חמל עלי בוכותו הנדרול זכרונו לברכה, ובזכות הרבים, ונתן לי דירה ותחדר מידה נאה ומתקון מאד לפני. ועל ידי זה החיתי עצמי הרבה ונמרתי שם בעורתו הנדרול יתברך כמה ספרים נפלאים קדושים ונראים מאד מה שמשמעותם זכרונו לברכה ומה שחדשתי בהם בתקשו הנדרול יתברך:

כח

בשנת תקע"ד הנ"ל הייתה החתנה של בתו מרת חי
הנ"ל בקהלת-קדוש מרוזידיבקע, והחפה הייתה
ביום חמישי ב' אלול ושמחנו שם הרבה בעורת השם

ימ"י מוחרבנ"ת

יתברך. ועל שְׁבַת־קָדֵשׁ נִסְעָנוּ לְטַשְׁעָרִין שְׁשֶׁם יִשְׁבֵּחַ חֹתְמָה
רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף הַגְּלִיל:

צו

בשנת תקע"ה התחילה התקפות להתייסר:

צו

בשנת תקע"ו נרכם הספר ספורי מעשיות:

צח

בשנת תקע"ז התחלה למסור התקפות לאנשי שלומנו
להעתיקם לעצם ולאמרם, ואו היה נשואין
של בני שכנו שיחיה, וכן בשנת תקע"ח עסקתי בזה הרבה
או בשנה ה'ג' מסרתי התקפה של העשרה מזמור
תחלים שצוה הוא זכרונו לברכה לאמרם בשבייל מקורה
לילה חם ושלום, ועל קברו הקדוש שנקרה תיקון הכללי:

צט

בשנת תקע"ט התחלה לעסוק בהעמדת הדרושים בביתי
כדי לחזור ולהרפסים הספרים הקדושים שלו בכמה

ימ"י מוחרבנ"ת

קצג

וכמה תקונים נפלוים, והיה לי מלחמות גדולות בוה
ומגימות רבות ועצומות בלי שעור. ובישועתו הנפלאה
חפץ ה' בידי האליח' וגמורת העסק בשלש שנים דהינו
משנת תקע"ט עד סוף שנת תקפ"א, שאו נגמרו בכ"י טוב
הרפסת הספרים הקדושים לקוטי מותר'ן קראשון והתנינא
וספר האלפ-בית עם שמות הצדיקים בכמה הוספות
טובות. וגם בני שכנו שיזיה הדפים שלא בידיעתי התקון
הכליל הנ"ל וזה היה צמיחה היושעה של הרפסת התפלות.
ואחר כך בשנת תקפ"ב בחלתו התחל בני הנ"ל תקפ
להדרפים כל התפלות. אך היה מגימות עצומות מאד ולא
נגמרו כי אם עשרים ושתיים תפנות.

ובאותה השנה היא שנת תקפ"ב נסעי לארץ ישראל
עם רבי יהודה אליעור הנ"ל זוכתי להיות על
ארמת הקדש וחורתי משם אותה השנה.

ובשנת תקפ"ג באתי לבתי בשלום בראשם בארכות בוה
הספר, ובאותה שנה היו נשואין הראשונים של
בני יצחק שיזיה בטשירקאם.

ובשבבי משם סמוך מאד לראש השנה תקפ"ד נתחזקתי
לעסוק בהרפסת התפלות, והשם יתברך
בנפלאותיו הנוראות שלח או בלב אחד מאנשי שלומנו

ימ"י מוחרבנ"ת

איש בשר ווישר שהחנןב לבו פתראמ בהיותו בהרכז קדם
שנתוועיד עמי בראש השנה הנ"ל לתן סך מסים בשבייל
הדרסת התפלות. גם שליח השם או ברעתי חדשים
גפלאים על מעלה התפלות שעוזין מתורות, באשר
זהוירנו הויא זכרונו לברכה, שבחם תלוי קיום התורה
והמצוות בכתב אצלו בעורת השם (לקוטי תנינא כ"ה). ועל
ידי כל זה חזקי השם יתברך עד אשר הוציאי מחשבתי
מכח אל הפעל ובשנת תקפ"ד הרפסתי את התפלות
משמעות ס"ה עד סוף חלך ראשון וחלך שני עד סימן י"ה.
ורביו המגניות שהיו לי על זה מקודם היה בלי שעור, אך
השם יתברך עורי וחזק את לבבי והזמין לי על הוצאות
עד שעסקתי ברפום כל ימי החוף הנ"ל, עד שנגמרנו כל
הנ"ל בלי בעלי מלאכות מבחוין, רק אנשי שלומנו בעצמן
למדתי אותן האמנות. ואחד מהם ר"מ היה יודע האמנות
מקבר והם עסקו ברפום למען המצויה, כל החוף הנ"ל עד
שגמרנו בג"ל.

וآخر כה ביום הפורים שהיה ביום ראשון היה מחלוקת
גדול פה. ועל ידי זה נתגלה הדבר שנמצא
מוסרים והלשינו עלי עד שבאו פתראמ לביתי וסגורו וחתמו
בית הרפום עם כל הכלים. ועדין היא חתומה וסורה (ען

ימי מוחרבנות

קזה

לעמו) השם יתברך ורחם עליינו לפתחה מהרה וניצלני מכל מני סכנות ופחדים בלי רבי הוצאות ממוני ישראל, ונוגבה לחור ולהדרים בפרהסיא בשלום ואנו נספר מעשי השם כל מה שעבר בענין זה בעוזרת השם. הדרושים סגו וחתמו ביום ששי ערב שבת קדש י"ט אדר שני שנה הנ"ל, והיו לנו פחדים כי היותי בסכנה גדולה והכרחנו להוציא הרבה על שחדים ונשלח הדבר לקאמני. והיינו בחשש סכנה זמן רב, עד שבחרד מנהם אב בתשעה באב אחר חצות הגיע התשובה מקאמני שלא יגיחו אותו לדרים עד שאקבל רשות מוילנא, וזה היה לי לישועה והודתי להשם יתברך שלל כל פנים נצלתי מחשש סכנה. עתה אנו מקויים בכל עת ישיגע הרשות מוילנא בעוזרת השם יתברך:

כ

בחדש אלול שנת תקף"ד הנ"ל היה הנשיאות של חתן רבני זכרונו לברכה הנגיד רבי יצחק אייזיק גרו איר, שהשיא בתו מרת פינא סאסיע תחתיה, עם בן רבי ישראל גרו איר נ cedar חרב וכו' מורתו הרב ר' ברוך זכר צדיק לברכה ממעו'יבו. ונסע על החתונה הוא ווונתו הצדקת מרת שרה תחתה וכל בני'ביתו ערד פה ברסלוב.

ימ"י מוחרבנ"ת

ומפָאָן נְסַעַתִּי עַמָּהֶם לְמַזְבֹּזָה וְוִיכִיתִי לְהִזְהַרְתִּי
וְהִינֵּנוּ שְׁמָחִים שֶׁם מַאֲדָה. וְגַם הִיִּתִי אֶצְלַ הָרַב מַאֲפָטָא
וּבְרוּךְ הַשֵּׁם קִבְּלָ אֹתוֹתִ בְּכֻבוֹד גָּדוֹל וּדְבָרָתִי שֶׁם הַרְבָּה
מִגְּדָלָת רַבְנָנוּ הַקָּדוֹשׁ זָכָרוּנוּ לְבָרָכה וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה הַכָּל
בְּשָׁלוֹם. וּבְעֲנֵנוּ וְהַשְׁלֵמָה שֶׁל הַחַתְנָה וְכָל מַה שָׁעַבָּר אֹזֶן יְשִׁיבָה
לְסִפְרָ מַה גָּדָלוּ מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם וּגְפַלְאֹותָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עַמִּי אָזֶן,
אֲךָ אֵי אָפָּשָׁר לְבָאָר הַכָּל בְּכַתְבָּ מַאֲפָס הַפָּנָאי וּמַשְׁאָר
טָעִים, בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כָּה עָזָרָנוּ, עַד הַנָּהָה עָזָרָנוּ
רְחַמְּיךָ וּכְךָ וְאֶל תִּטְשִׁינוּ ה' אֱלֹקָינוּ לְנִצְחָה:

כא

בַּיּוֹם רָאשׁוֹן יוֹם שָׁאָחָר יוֹם כְּפֹור הַנְּקָרָא שֵׁם ה' שְׁנָת
תִּקְפָּה עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ שְׁהִגִּיעַ לִי תְּשׁוּבָה
מוֹיְלָנָא שָׁאָשְׁלָחַ לְשֵׁם סָךְ מוֹעֵט וַיְשַׁלַּחַ לִי רְשִׁיוֹן מִידָּה.
וְתִכְפֵּ הַזְּדִיקָה לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ וַנְתַעֲזֵרָה תַּקְבִּץ הַמְּעוֹת
וַיְשַׁלַּחַתִּי מִיד בְּפָסֶט רָאשׁוֹן בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי בְּשִׁבְועַת הַהְוָא אֲתָה
הַסֶּךָ שְׁפַתְבָּנוּ לִי. וְעַתָּה אָנוּ מִצְפִּים בְּכָל עַת לִישְׁוֹת הַשֵּׁם
שְׁגִיעַ הַרְשִׁיוֹן וַיּוֹתַחַו בֵּית הַדְּפָום, וַתַּחַזֵּר הַעֲטָרָה לִישָׁנה
לְהַדְּפָים סְפָרִי רַבְנָנוּ זָכָרוּנוּ לְבָרָכה לְהָאִיר פָּנִי תָּבֵל לְגָלוֹת
אִמְתָּחוֹ בְּעוֹלָם אָמֵן כִּי יְהִי רְצָוָן:

ימי מוחָרְגָת

קצז

קב

בַּיּוֹם חֲמִישִׁי כ"ד תְּשִׁירִי אָסְרוֹרְחָג סְכּוֹת תְּקָפָ"ו עֲזֹרְנִי
הַשֵּׁם יַתְּפַרְךְ וַתְּחַזֵּן לִי הַבַּיִת שְׁהָדָפּוֹם עוֹמֶד בָּו,
שְׁהָיָה חֲתוּם עַד הַנֵּהֶה זֶה יוֹתֵר מִשְׁנָה וּמִחְצָה, אֲבָל הַדָּפּוֹם
בְּעַצְמָה עֲדִין חֲתוּמָה עַד יְרַחְם הַשֵּׁם מִהְרָה וְאָסְפָר מִעַשְׁיָה
הַשֵּׁם כָּל מַה שָׁעַבְרָה בָּוֹה, מִלְכָר הַגְּסָתָרוֹת לְה' אֱלֹהֵינוּ מַה
שְׁהָשָׁם יַתְּפַרְךְ עֹזֶה נְפָלָות גְּדוֹלָות לְבָהוּ כִּי אֵין בָּעֵל
הַנִּסְמָךְ בְּגַפּוֹ.

קג

אַחֲרֵ רָאשׁ הַשָּׁנָה תְּקָפָ"ו הַגְּלִיל בְּתַבְתַּי מִחְדָּשׁ הַסְּפָר
לְקוֹטִי עַצּוֹת שֶׁהוּא סְפָר הַקָּצָור בְּתוֹסְפַת מְרֻבָּה וְגַם
בָּוֹה יִשְׁמַעְשָׂה שְׁלֹמָה:

קד

וְהַנֵּה עֲבָרָה כָּל הַשָּׁנָה וְעַדְין תְּזַהַלְתִּי נְכוּבָה כִּי לֹא הָגִיעָה
תְּשִׁיבָה נְכוֹנָה מִשָּׁם. גַּם בְּאוֹתָה הַשָּׁנָה תְּקָפָ"ו הַגְּלִיל
גַּעַת בִּי יַד ה' בִּי נְלַקְּחָה מִפְנֵי אֲשֶׁתִּי דְּרָאשׁוֹנָה עֲלָיהָ
הַשְׁלָום בְּרָאשׁ חָדֶשׁ אָלוֹל שָׁנַת הַגְּלִיל. וּקְדֻם לְזֵה הָיוּ בְּנִי

ימֵי מָוְהָרֶגֶן"ת

ובתי וכלהי שיחיו מטלים על ערש דוי ואני הייתה או בך
והם היו בספינה גדולה מאד ובחלמת השם שבו כלם
לאיתנם תלה לאל, אך אחר כך חלמה אשתי הנ"ל
ונפטרה לשלום בנ"ל. ובאתי לביתי ביום שלישי אחרי
הסתלקות ובעצם צרתי ומרירות נפשי ושברון לפני, כי גם
אחר כך לא היוبني ובתי שיחיו בכו הברהה בשלמות,
ויהי לי צער גדוול מאד מלבד שאורי בלבולים וכו'.

ובתווך כך הגיעו ימי ראש השנה הקדושים, ונשעתי ביום
ראשון דסlichot לאומין בדרכנו בכל שנה, והנחת
בני ובתי היתומים בביתי לבכם בחולשות כח מאד. ועצם
הרחמןות שהיה או עלי ועליהם אי אפשר לספר. וזה
ברחמי העצומים לא עובח חסדו מפני, ובזאת הנסעה
דיקא עורני אדם אחד מאנישישלומנו שאראה להדרפים
גמר התפלות ברפום אחר שלא בביתי, ותכף נתחזקה
דעתי בזה ובטהתי בחסדי השם שיזמין לי הוצאה המרבה
וכן עשית, וכל המניות שעברו בזה אי אפשר לספר, אך
ימין ה' רוממה, עורני ברחמי העצומים ותלה לאל גמרתי
התפלות בשנה ההיא שנת תקפ"ז, מה אדרבר והוא
אמר ועשה, מה אשיב לה' כל תגמולו עלי, שכתי
לנמר זכות הרבה כזה אשר לא היה מימות עולם:

ימ' מוחָרְגָת

קט

קה

בשנת תקפ"ז הניל בתקלה חנון נשאתי אשתי השניה.
ובאותה השנה נולד ליبني נחמן שיחיה ביום שני
האלול. לשם יתברך יוכנו לנו לתוכה ולחפה ולמעשים
טוביים לארכות ימים ושנים אמן:

קו

בסוף שנת תקפ"ז סמוך בראש השנה יצאה הגורה הרעה
במדינתנו לך בני ישראל לחיל, והיו לנו פחרדים
גדולים או, ואו חברתי עוד כמה תפלו על הגורות ושאר
תפלות משאר המאורים שעדרין לא נكتب מהם תפלוות,
שם יתברך יעוזני להוציאם לאורה מהרה:

קו

בסוף שנת תקפ"ט באננו לאומין להיות שם בראש השנה
תק"צ בדרכנו תמייה, ולא היה לנו מקום להתפלל
בו, כי בתקלה בראש השנה הראשון אחר הסתלקות
שהוא שנת תקע"ב החפל לנו בהקלויי החדרשה שנבנה שם
באותו הקץ, כי אנשי הקלוי בקשו אותנו להתפלל שם
וקבלו אותנו שם בכבוד גדול, ואחר כך נמשך הדבר כמה

שָׁנִים שַׁחֲתִפְלָלָנוּ שֶׁם עַד שָׁנַת תִּקְפָ"בּ, וְאֹזֶן מִחְמָת שַׁגְּתָרְבּוֹ
הָעוֹלָם לְפָעָל עַל רַאשׁ הַשָּׁנָה יוֹסֵף ה' עַלְيָהָם וּכְוֹ. עַל יְהִי
וְהַהִיא מִן הַגָּמְנָעָה לְהַחְפִּילָל עוֹד בְּהַקְלָיוֹ דִּשְׁם, כִּי בְּשִׁבְילָ
אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמָנוּ לְכָרְדָּה הַיִינּוּ אַרְיכִים בֵּית הַמְּדָרָשָׁ מִיחָדָה.

וְאֹזֶן חַמֵּל עַלְיָנוּ הַשֶּׁם יְתִבְרֵךְ שַׁפְתָּאָם נִמְצָא גַּגֵּד אֶחָד
מִשֶּׁם, שֶׁמוֹ רַבִּי מַרְדָּכַי וּבְקַשׁ אָוֹתָנוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹלָ
שְׁגָבָנוּם לְבִיתוֹ לְהַחְפִּילָל, וּפְנֵה בְּשִׁבְילָנוּ בֵּית גָּדוֹלָעַם עַז
חַדְרָגָדוֹל אַצְלוֹ וְהַעֲמִיד לָנוּ שְׁלָחָנוֹת וּסְפָסָלִים וְהַכִּין לָנוּ
גְּרוֹת וּמִים וְתַקּוּ הַפְּלָל עַל מַכְנוֹן וְהַחְפִּילָנוּ שֶׁם בְּפָהָ שְׁנִים,
אַחֲרָכֶךָ נִפְטַר זֶה הָאִישׁ וְהַחְפִּילָנוּ שֶׁם אַחֲרָכֶךָ פְּטִירָתוֹ גַּם כִּי
שָׁנָה אוֹ שְׁנִיתָם, אַחֲרָכֶךָ נִתְגַּלְגַּל הַדָּבָר שֶׁלֹּא הִיה אָפָשָׁר
לְהַחְפִּילָל שֶׁם עֹזָה, וְהַתְּחִילָנוּ לְהַחְפִּילָל בְּבֵית רַבִּי נַחֲמָן נָתָן
בְּהַאֲמָבָר שַׁחֲתִפְלָלָנוּ בּוֹ בַּרְאָשׁ הַשָּׁנָה בְּחִיָּה חִיּוֹתָ
הַקָּדוֹשִׁים, וְהַחְפִּילָנוּ שֶׁם גַּם כִּי אִזְהָה שְׁנִים.

כח

וַיְהִי בָּשָׁנַת תִּקְ"צָ לֹא הִיה אָפָשָׁר עוֹד לְהַחְפִּילָל שֶׁם וְהִיה
לָנוּ צָעֵר גָּדוֹלָה. וּבְקַשְׁנוּ מִקּוֹם לְשִׁפְרָה. וְהַזָּמִין לָנוּ הַשֶּׁם
יְתִבְרֵךְ דִּירָה חֲרֵשָׁה שְׁהִתְהַסֵּךְ סְמוֹךְ לְגָמָר, וּבְקַשׁ אָוֹתָנוּ
הַבָּעֵל הַבַּיּוֹת לְהַחְפִּילָל שֶׁם, לְחַנֵּךְ בֵּיתוֹ הַחֲרֵשָׁ בְּקָרְשָׁת
תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל יְרָאִים וּכְשָׁרִים בְּאַלוֹ, וְהַחְפִּילָנוּ שֶׁם.

ימ"י מוחרבנ"ת

רא

וְאֹז סמוך לאותו ראש השנה שלח השם בלביו התעוררות
חזק שאכנים עצמי בכל כחיו להתחילה לעסוק בבנייה
בית המדרש בשכיל הקבוץ הקדוש שלנו באומין, ו כבר
עליה זה ברעתינו ורבינו מזה כבר מפני פעמים ולא אסתיע
מלתא לעסוק בו עד אותה השנה שראינו שנשארכנו נעים
ונגדים מאד. ואו חזק השם את לבבי לעסוק בזה וידעת כי
רבו המניעות להן מאד הן מלחמת ממון כי צריכים
ליה הוצאה רבבה, הן מפחד המתרנגולים שלא ימנעו חם
וישלום. אך ידעת ש愧 על פי שככל עת עומדים קוגנידנו
בשאנו רוצים לעסוק בעסקיו הקדושים הנוגעים להשארתו
הקדושה בעולם, אבל השם יתברך עוזר לנו תמיד לגמר
הכל באשר כבר היה השם יתברך בעורי בעניין המדפסה
במה פעמים וכו'.

ובכל מה שעבר בזה אין פנאי לספר כי בודאי רבו המניעות
והתנודות אחר בז בלי שעור, אך אף על פי כן
חזקתי ידי בה עד שבחלמת השם העתידי יסוד הבניון
הקדוש בשנה הזאת היא שנת תקצ"ב בחודש חשוון,
וישקתי בזה שתי שנים לקביע מועות ולקנות הפלאי (השתח)
וכיו. ועבר בזה מה שעבר בפרט בשנה שעברה שהיא
שנת תקצ"א שיצאה בעולם החולאת הפורה שקורין

ימ"י מוחרבנ"ת

חולירע רחמנא לצלן שהיתה קשה מדבר רחמנא לצלן
 שהמיתה אלפים ורבעות נפשות. וכל החורף היה העולם
 סגור בשם ירחים מעטה, ואחר בך סמוך לשכונות היה
 המרידה הגודלה של פולין שמרדו בהקיסר ירום הודי,
 יכל זאת לא הנחתית את הרצון והכטוףין, ולחתפלל
 להשם יתברך על זה. ובחלמת השם לא הסתייר פניו
 מאתנו וערני בזכות הרבה בדרכיו נפלאותיו הנוראות עד
 אין חקר, וערנו להגיהם הייסוד בשנה הזאת מה שלא היה
 מי שיאמין לשם עתנו, שייה אפשר לנו להעמיד בית
 המידרש על שמו הקדוש באמין אחריו מחלוקת והתנגדות
 באלה. עד גשطا קאי ועצת ה' לעולם תעמד כי הוא גמר
 ונגמר הכל ברצוינו יתברך, וכרצון כל יראי האמתאים,
 השם יתברך יענו לנו רבינו הקדוש הזה מהרה ה'
 נגמר בעדרנו, יראו עינינו וישמה לבנו ותגל נפשנו בישועתך

באמת, אמן:

קט

בשנה הזאת תקצ"ב עורי השם יתברך שהגבהת הבניין
 ההיינו העמדת העמודים והנחתת הקורות עליהם
 שזה עקר הבניין, כל זה נגמר בשנה הזאת בנשים נפלאים

ימ"י מוחרבנ"ת

תג

וישועות גדולות בן יעורי השם יתברך לממו בשלמות
במהירה אמן בן יהי רצון:

קי

בשנת תקצ"ב נפטרה בת רבנו זכרונו לברכה הצדקה
מרת שרה זכרונה לברכה מקרימינטשוך ונשא
רבי איזיק בעלה את אחותה הצדקה מרת ארל תחיה תכפ
סழוק למתת שרה אשתו הנ"ל, ונסענו אני ורבי נפתלי
נרו יאיר יתר לקרימינטשוך והיינו שם על החתנה.

ובדרך הלוכי ותוירתי משם היהתי באומין ועסקטוי בהבנין.
ואז באotta השנה היא שנת תקצ"ב הנ"ל הגבהתי
הבנייה דהינו העמדת העמודים וכו' הנ"ל. אחר כן הגיעו
שנת תקצ"ג ועודין לא נגמר הבניון אפילו להחפלה, והברחנו
גם באotta השנה לשפר הרירה אצל רבי ולמן באומין.

ובתחלת שנת תקצ"ג הנ"ל בראש חדש כסלו היהת
חתנה של רבי שמחה ברוך בן רבי איזיק
הנ"ל עם בת דודתו בת ארל הנ"ל שהיתה או אשת רבי
אייזיק הנ"ל. והייתי גם בן על החתנה בקרימינטשוך.

ימ"י מוחרבנ"ת

ונם איזו גַּסְעָטִי דָּרֶךְ אֹמֶן בְּהֵלִיכָה וּבְחֹזֶרֶת וּעַסְקָתִי בְּהַבְנֵי. גם אחר כֵּד בְּכָל הַקִּיז עַסְקָתִי בְּהַבְנֵי וְהַיּוּ לִי מִנְיעָות רַבּוֹת מִחְמַת מִמוֹן, וְהַשֵּׁם יַתְּפִרְךּ בָּרְבָּר נִפְלָאוֹתִיו גַּבְרַ חֲסִדוֹ עַלְיָנוּ עַד שָׁגָמְרָנוּ הַבְנֵי שֶׁל הַבֵּית הַמְּדִרְשׁ בְּעַצְמוֹ בְּאֹתָה הַשָּׁנָה, וַיְכִינוּ לְהַתְּפִלָּל בְּתוֹכוֹ בֶּרֶאשׁ הַשָּׁנָה שָׁנַת תְּקִצָּה, וְהַוָּא הַפְּעֻם הָרָאשׁוֹן שַׂזְכִּינוּ לְהַתְּפִלָּל בַּבֵּית הַמְּדִרְשׁ שָׁלָנוּ. מי יִמְלָל גְּבוּרוֹת ה' מֵי יִסְפֶּר עַצְם נִפְלָאוֹתָיו בָּהּ. עד הַנֵּה עַזְוֹרָנוּ רְחִמָּיו וּנִפְלָאוֹתָיו אֲשֶׁר לֹא יָאמַן בַּיִסְפֶּר, בָּרוּךְ הַשֵּׁם יַתְּפִרְךּ אֲשֶׁר עַזְוֹרָנוּ עַד פָּה.

וְעַדְיַין לֹא נִגְמַר אַו גַּמַּר הַבֵּית וּמִדְרִירָה שְׁאַרְיכִין לְבָנּוֹת סָמֹוק לְהַבֵּית הַמְּדִרְשׁ, וּבְאֹתָה הַשָּׁנָה הִיא שָׁנַת תְּקִצָּה דַּגְּפֵטָר רְבִי אַיּוֹק וּכְרוֹנוֹ לְבִרְכָה בְּקָרְבַּיִם נִגְטְּשָׁוּ בִּימֵי חַנְכָה וְהַנִּיחָה צְוֹאָה, וַצְּוָיה לְתַת לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמָנוּ בְּפָרֶט עַל הַבֵּית הַמְּדִרְשׁ סֶדֶךְ רְבָב, וְגַסְעָטִי לְקָרְבַּיִם נִגְטְּשָׁוּ עַבּוֹר זֶה עַם הַרְבָּה דִּפָּה, וַיְשַׁבֵּה רַבָּה לְסִפְרָה. וְלֹא קִמוּ הַצְּוֹאָה וְלֹא קַבְּלָנוּ שֶׁם רָק בְּלֵי הַקְּדָשׁ שֶׁל בְּסָפָר וּסְדָד מוּעָט.

וּבִסְוּת אֹתָה שָׁנָה עַסְקָת רְבִי נִפְתָּלִי לִגְמַר בְּנֵי הַבֵּית דִּירָה בְּשִׁבְילֵי שַׁהְתַּחֲלִתִי לְבָנּוֹת תְּחַת הַגָּג שֶׁל הַבֵּית הַמְּדִרְשׁ וְלִתְקֹן הַגָּג. וְסִתְרַ הַגָּג הָרָאשׁוֹן וּבָנָאוּ מִחְדָּשׁ, אֲבָל לֹא גַּמַּר בְּנֵי הַבֵּית דִּירָה שְׁבָבִית הַמְּדִרְשׁ שָׁלָנוּ הַגָּל.

ימ"י מוחרבנ"ת

זה

והתפללנו פעם שנייה בשנית תקצ"ה בבית המדרש אבל
שאר הבניין עדין לא נגמר בנ"ל.

קיא

ובאותה השנה היא שנת תקצ"ה עברו علينا צרות רבות
רחמנא לאצלן, כי נתעורר המחלוקת מהרב
מפאורהן ברציחת קוזאת אשר לא נשמע מעולם, באשר
יבאר להלן בקונטרס מיוחד וכבר הצלינו השם ותברך
ברחמיי ונפלוותיו הרבה, ברוך השם שלא נתנו טרף
לשניהם, אבל עידין חורקים שנם علينا ואנחנו כלנו בפרט
אנכי היינו בסכנות גדלות, אך לה' הישועה ה' לי לא
איירא וכו'. ה' לנו בעורנו וכו'. רבות עשית אתה ה' אלקי
 וכו' גם עתה אל יעוזנו ואל יטשנו וכו', עד זקנה ושבה,
אלקים על מעבננו, עד אגיד זרעה לדור, לכל יבא

גבורתך, Amen:

ספר

ימי מוחרנ'ת חלק שני

בזה הספר יספר סדר הגסיה לארץ
ישראל של מורהנו הצדיק הקדוש רבינו
נתן מבรสלב זכר צדיק וקדוש
לברכה תלמיד מבחק של אדוננו
מורנו ורבנו אור הגנו והצפין נחל
נובע מקור חכמה, מורהנו הרב רבינו
נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה
מברסלב. ונDEL המגניות שהיה לו
לבוא לארץ ישראל והוא בDEL
התזקתו זכה לשבר הכל ובא
לארץ ישראל בשלום

לעלוי נשמת
כל נפטר עם ישראל ובכללם
יוסף בן משה ז"ל
פרחה בת יוסף ז"ל
פנחים בן בכור ז"ל
אליהו בן פרץ ז"ל
משה בן הנזיה ז"ל
יצחק בן שלמה ז"ל
עליזה בת דוד ז"ל
יאיר בן עובדיה ז"ל
גבריאל בן יוסף ז"ל
שמחה בת חיים ז"ל
אשר בן שמואל ז"ל
אסתר בת יהושע ז"ל
דבורה בת גבריאל ז"ל
יפה שיינדל הדרסה בת יהושע ז"ל
שמואל בן ישראל דוד הכהן ז"ל
תהא נשמהם ארוןך בצרור החיים

הקדמה

אמר הפעתיק מבאר בדברי רבנו הקדוש אור הגנו
והצפין מורה רבי נחמן זכר צדיק לברכה, בכמה
מקומות בספריו הקדושים מגדר כת הפסורים שמספרין
מצדיקים הקדושים מאשר עבר עליהם. במובא בלקוטי
モהר"ן ח"א סימן רל"ד שעיל ידי זה נתהר מחשבות של
הארם המספר לעיל ידי זה נצל מצרות וממתיק כל הדינים
שהם מבחן דקנות וכו' עין שם. וכן כת בספר
המודות שלו מי שמספר מעשיות הצדיקים הקדוש ברוך
הוא עוזה לו חסיד ומרפו זה בפתחו (תהלים נ"א) "מנגיד
ישועות מלכנו" (כאן מלכי רגנו) ועוזה חסיד למשיחו לנו למי
מספר ומשיח אותם. ועוד כת בספרו ח"א סימן רמ"ח
שעל ידי זה נתעורר לב הארץ לעבדתו ותברך בחשך
גmrץ. כי נתעורר או על ידי זה הרשו של אותו הצדיק
מה שעשה על ידי עבודהו, ועל ידי זה נתעורר לב הארץ
לעבדתו ותברך.

ואמרה, אשר הוא בעצמו, יען שככל הצדיקים הם שכחים
בקהלה-קדש מעזבויו, נשנים מקום הבעל שם טוב

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

ובכר צדיק לברכה, ורבם כולם נתאכסנו בבית אביו ואמו הצדיקים ושםם מהם הרבה ספוריים מצדיקים, על ידי זה היה עקר התעוורותו לעבודת השם עד שזכה למלה שזכה, במבאר מזה בשיחותיו הקדושות וגם בבר נתבאר בהקדמה בספר ימי מוחרגנט'ת חלק ראשון כי במו שבעל תורה, הקדושה גדולים מעשי השם, גדול כה הספוריים שבתורה, שביהם מתחיל התורה, כי מלבד תعلומות חכמה וסתרי תורה נשיש בהם, גדול כהם גם על פי פשוטו לעזיר לב האדם ליזוף לקים התורה, כמו כן הספוריים מצדיקים גדול גם כהם לעזיר לב האדם לעבודתו ותברך וללמוד חדשני תורהם ולקיים באמת ובתמים קרצונו ותברך עין שם.

וועל כתוב זה בבר נרפסו ספוריים רבים מכל הצדיקים מהראשונים והאחרונים, מהאר"י זכרונו לברכה ומהבעל שם טוב הקדוש זכר צדיק לברכה, וכן כל הספוריים הנפלאים מאדוינו מירנו ורבנו הקדוש רבינו נחמן זכר צדיק לברכה, בספריו "חיי-מוחר"ן ו"שבח-הר"ן" ו"שיות-הר"ן" מכל מה שעבר עליו במקומותיו למושבותיו, ובכל נסיעותיו הקדושות ובפרט מסדר הנסעה הקדושה שלו לאין ישראלי במבאר שם מעט

ימ"י מוחרבנ"ת

ריא

בפטפה מן הימים מעצם התלאות וההרפתקות שעברו עליו
עד שוכנה לבוא לשם ולופות שם למה שוכנה.

והנה אדונינו מוריינו ורבינו הקדוש הרב רבי נחמן זכר
צדיק לברכה הוא גלה לנו במאמרי הקדושים גדל
גפלאות מעלה קדשת ארץ ישראל גם עכשו בשהייה
בגלוות, כמו שאמר בפירוש בהתחלה מה אמר תשעה
תקונין יקירין סימן כ' בלקוטי מוהר"ן ח"א מי שרוצה
להיות איש ישראלי, הינו שילך מדרך לדרך אי אפשר
אלא על ידי ארץ ישראלי. ושם סימן רל"ד כתוב, כי הארץ
ישראל הוא כללות הקדשה של כל הקדשות. וגם גלה לנו
גדל החיבוב במעט על כל אחד מישראל להיות בארץ
ישראל לפיה שעה על כל פנים, אם אי אפשר לו להשתקע
ולדור שם בקביעות. ולבו היה בouri מאד לארץ ישראל
כמו שכתב על פסוק ויקוד ארצתה בלקוטי א' סימן קנ"ה
שהיה בouri לארץ ישראל לשון ביקוד אש. וגם אחר ביאתו
מארץ ישראל היה גם בן השთוקות לארץ ישראל עצום
ומפלג מאד בכליות הנפש ממוש. באשר אבותינו ספרו לנו
אשר בהיותו בלמברג ישב עם אנשיים בסעודת השלישית
של שבת קדש שאו הוא רעוא דרעזין ודבר או הרבה
מנגד קדשת ארץ ישראל ברכzon והشتוקות עצום עד
מאוד עד שהחשיך הלילה ולא הכנסו עדין נר לבתו

ימי מוחרבנות

והרגינשו האנשים שישבו אצלו שהתחיל לגוען. ויצו עקי להביה ניר לבית, ועוררו והקיצו אותו. והבינו או אשר בגלל גצל השותוקיות לארץ ישראל כלתה נפשו ליצאת.

ושמעתי מאחר מאנשי שלומנו אשר גרמו גם בתורתנו הקרויה אצל הסתלקות משה רבינו עליו השלום שיצאה נפשו בעת רעוא דראוי בשבת במנוחה מלחמת גצל השותוקיות לארץ ישראל, כי יוציא שהחפלה משה תקתו [חמש מאות וחמש עשרה] תפלות לבוא לארץ ישראל ולבטוף בשאמר לו השם יתברך (דברים ל"ג) "זאת הארץ וכו' הראיתך בעיןיך ושם לא תעבר" מיד כתיב זימת שם משה וכו'. כי על ידי שמראין לו לאדם דבר הנחשך, ומונען אותו מاتهו, נתגבר החשך ביותר, כמו כן על ידי שהראה לו השם יתברך את הארץ, ואמר לו ושם לא תעבר נתגבר חשוך ביותר עד שיצאה נפשו.

והנה יותר מכל תלמידיו הקדושים זכה מורנו הרב הצדיק הקדוש רבי נתן זכר צדיק לברכה לקבל דעתו הקדושה לשמר ולעשות ולקיים. וכאשר הבין ממאמניו הקדושים שכל קדשת איש ישראלי תלוי בארץ ישראל נכסוף נכסף מאד ליפות לבוא לארץ ישראל ושפך כמים לבו לפניו השם יתברך שיזכה לבוא לשם. כאשר יראה

ימי מוחגן"ת

ריג

הרוֹאָה הַתְּפִלוֹת הַנּוֹרָאות עַל זוֹה בְּסֶפֶר לְקוֹטִי תְּפִלוֹת שֶׁלְוָן. וְגַם זֶכָּה לְחַדֵּשׁ הַרְבָּה חֲדוֹשִׁי תּוֹרָה נְפָלָאים לְכָאָר אַיִד שֶׁכְלָל קָדְשָׁת אִישׁ יִשְׂרָאֵל תָּלִוי בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הַלָּא הַמָּה בְּתוּבִים בְּסֶפֶרְיִ לְקוֹטִי הַלְּכוֹת שֶׁלְוָן, עַד שְׁעֻרוֹת ה' לְזֹכּוֹת לְשִׁבְרָה בְּלַהֲמָגִינָּות וְלִכְוָא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּבְאַשְׁר מִצְאָנוּ בָּאַמְתָּחָת בְּתֵבֵיו הַקְדּוֹשִׁים קָנְטוֹרָם מִיחָד נִקְרָא גַּם בְּשֵׁם יְמִי מָוחָגָן"ת שְׁבַתְבָּה בְּלַ סְדָר נִסְעִיתָו בָּאֲרִיכָּות, בָּל מִחְשָׁבָה דָּבָר וּמִעֲשָׂה שָׁעַל יְדֵי זֶה הָגַע לוֹ רָמוֹ וְהַתְּחִזּוֹת לְכֹוא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ שָׁעַל יְדֵי זֶה הָיָה לוֹ מִנְיָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל שָׁגַם זֶה בְּשִׁבְיל הַחַשָּׁק וּבְלַ הסְּפּוּכִים וְהַטְּלָטוּלִים שְׁהָיָה לוֹ בְּנִסְעָה הַזֹּאת וּבְלַ מָה שָׁעַר עַלְיוֹ בְּכָל מִקּוֹם וּמִקּוֹם, וּכְבָר בְּתֵבֵנוּ מִקְדָּם מַגְדָּל בְּחַ הַסְּפּוּרִים שֶׁל הַצְּדִיקִים מִכֶּל אַשְׁר עַבְרָ עַלְיהֶם, לְזֹאת אָמְרָנוּ לְהַרְפִּיסּוּ בְּכָדִי שִׁיחָה לְזִפְרָז לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמָנוּ, וְשִׁיחָה עָורָר לְבָבֵל אִישׁ כֹּמֹה צָרִיכִין לְהַתְּחִזּוֹק לְכֹוא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. בַּי אִם צָדִיק גָּדוֹל וּקְדוֹשָׁ בּוֹהֶה אַשְׁר הַזָּמָן הִיא יִקְרָא אֲצָלוֹ מְאוֹד, וּשְׁמַר בָּבֵל שְׁעוֹתָיו וּרְגָנָעָיו לְבָבֵל יַלְךְ רְגָעָ לְאָבוֹד רק עַסְקָתָם בְּעַבּוֹדַת הַשֵּׁם בְּתוֹרָה וְתְּפִלָּה וּבְחֲדוֹשִׁין דָּאוֹרִיתָא, אֲפָלָ פִּי בָּנָן לְגָדָל חַבָּת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל סְבָבָ כֹּמֹה סְבּוּכִים וּטְלָטוּלִים וּבְכָל מִקּוֹם עַבְרָ עַלְיוֹ מִהָּ שָׁעַר וּהְוָרִיד עָצָמוֹ לְקָטָנות עַצּוֹם לְעַסְקָ אֹזֶן בְּנִסְעִיתָו בְּמִכְוָרָת סְפִירִים

ימ' מוחגן"ת

ולבקש מקום ללוון כאשר יספר בפנים הספר מה ש עבר
עליו בסטאטאמבול ובאלכסנדריה. וכל זה היה בראי עצמו
בשביל שיזכה לבוא לאرض ישראל, מבל-שפן וכל שפן אנן
יתמי דיתמי, עזלים לא ראו אור, ברדי בראי ובראי
לסבל טרחות ונגינות רבות בכדי לופות לבוא לאرض
ישראל ולהיות על כל פנים פעם אחת בתינו בארץ ישראל
אולי נספה על ידי זה לשוב אליו יתברך באמת.

גם בין המעיין בספרים אלה גדל וריזותו בעבודת השם.
כפי בכל מקום בוואו בטלטולי הרבים והגדוליים וכל
מה שעבר עליו לא בלבל אותו שום דבר, ארבעה לך
מה רמיי דחכמתא להזקייר עצמו להתגבר על הכל ולבא
לאرض ישראל. וחדש בכל מקום בוואו חדשית תורה נפלאים
המדברים מגדל מעלה קדשת ארץ ישראל המתים
ומשיבים נפש כל חי אשר יספר בכמה מקומות בספר
זהו. ותרבה מהם נדפסו בספרו לקיטי הלכות ארוח חיים
חلك ב' שביל הלכה רביעי מהפרק זהו נתהדר או בעת
נסיעתו לארץ ישראל עין שם. ובכזו מים ליבשה לתחלה
גבול הארץ ישראל לעיר צידון, חדש הלכות ברכת הזראות
היחיד הלכה ד' המתהייל 'זה בחינת ארבעה צריכין
להודות יזרדי הם' וכו' עין שם כמו שכתב שם בסוף
ההלהקה. וכל מי شبיכת בעין האמת על ספר הנסעה

ימֵי מִזְהָרֶן"ת

הַזֹּאת בְּطֻחַ וַתְּעֹזֵר לְכָבוֹ לַעֲבֹדָת הַשֵּׁם וַלְזֹכּוֹת לְבָאוֹ
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלַהֲתִיכְלֵיל מִחְדָּשׁ בַּעֲבוֹדָתוֹ וַתְּבָרֵךְ וְהַשֵּׁם
וַתְּבָרֵךְ יְרֵחָם עַלְינוּ שְׁנוּכָה בָּלָנו לְשׁוֹב לְאָרֶצָנו בְּבִיאָת
מֶשְׁיחָנו בְּמִזְרָחָה בִּימֵינו אָמֵן.

ימי מוחרנ"ת - חלק שני

א

להיות זכר בעני מאד כל פסעה ופסעה, שוכתי לילך ולנסע בשבי הנסעה לארץ ישראל. כי היה לי מניעות רבות בלי שעור בכל יום ויום בכל נסעה ונסעה שהיתה נוגעת לעניון הנסעה לארץ ישראל, עד אשר יכלו המון ירידות לפטרם. ואי אפשר לבאר כלם בכתב בשום אופן. על כן אמרתי לכתב מה שאפשר לכתב מה שיעלה על זכרוני להיות לי לופרון וליזואיד-חלצי ולאזהבי ורעי באמת.

ומגדל חפת ארץ ישראל אמרתי לכתב מה שעבר עלי בכל יום, מיום שהתחלה לעסוק בנסעה לארץ ישראל. וכל מה שאוכל לכתב מכל עניון מחשכה דברו ימעשה שעל ידי זה הגיע לי רמו ותרומות לבוא לארץ ישראל, או שהיה לי על ידי זה מניעה לארץ ישראל, שגם זה בשבי החשך כדי שיתגבר על ידי זה החשך יותר, כמו באך אלנו (לקוטי מוחרנ"ז ס"ז), הכל אראה לכתב בעורת

ימ' מוחרבנ"ת

השם יתברך בפי אשר יספק הפנאי בישועת השם. למען ידעו דור אחרון יקומו ויספרו לבנייהם בפה צריכין להתחזק לבוא לאرض ישראל כל מי שרצו להיות איש ישראל באמת מגדול ועד קטן, כי קדשת ארץ ישראל מספק לכלנו כי כל אחד מישראל מגדול ועד קטן יש לו איזה חלק בארץ ישראל ושם חיינו. שם קדשנה. שם ביתנו. שם ארצנה. שם ארמתנו. שם חלכנו. שם גורלנו. ובחוין לארץ אנחנו גרים באורה נטה לנו המתגולל בחוזות ובשוקים וברחובות כי אין זה ארמתנו וחלכנו כלל. ועל כן נקרת חוץ-ארץ חוץ דיקא כי בחוץ אנו עומדים בחוץ ממש, ואין איש מסוף אותנו הביתה עד אשר נבוא על ארמת הקדש.

ויזהר מה עין בדברי רבינו זכרונו לרבקה בתורה ט' תקונין סימן כ' ובתורה הארץ אכלת יוושבה סימן קכ"ט ובתורה מענין אנשים פשוטים על-פסוק ואתחנן בלקוטי תנינא סימן ע"ח ובתורה מי שידע הארץ ישראל בסימן מ' ובתורה של אריכת אפים בלקוטי א' בסימן קנ"ה על-פסוק וימחר משה וקיד הארץ, מה ראה, אריך אפים ראה ועל ידי זה וקיד הארץ, לשון בקיד יקיד אש שהיה לפו בזעם לאرض ישראל וכו'. ועוד בכמה תורות.

ימי מוחרבנות

ריט

ועוין בחודשינו מה שזובני השם יתברך לכתב על זה לבאר
ולחרחיב הדבר אויך כל קדשת איש היישראלי וכל
נצחון המלחמה שארכין לנצח בוה העולם, הכל הוא
לופות לבוא לאرض ישראל. השם יתברך יזבני לבוא לשם
מהירה ולפעל שם מה שאני צריך לפעל בארץ ישראל,
באפן שאוכה לשוב אליו יתברך באמת ובשמחה ובטוב
לבב ולהתחליל מחריש בעבורתו יתברך להיות קרצונו
וקרצון רבנו זכרונו לברכה באמת עד עולם. והשם יתברך
ירחם על כל עדרתו ויביא לנו במהרה את משיח צדקנו
ונזפה בלבנו לשוב לארצו לשבת על ארמתנו ולשםם בבניין
בית מקדשנו במהרה ביוםינו, אמן פן יהיו רצון.

ב

זה ימים רבים שיש לי כסופים ונגעניים והשתוקקות
לאرض ישראל, ולמן היום אשר שמעתי מרבנו זכרונו
לברכה התורות המדברים מעצם קדשת הארץ ישראל,
ומכלם מובן, שבכל קדשת איש היישראלי תלוי בארץ
ישראל, מאו ועד עתה הנה אש תוקד בקרבי בוער בראשי
אש שלchetihah לופות לבוא לאرض ישראל. ובפרט מעת
ששמעתי התורה הנוראה "ט' תקונין", שהזOPER או רבנו

ימי מוחרבנות

וברונו לברכה בעת שאמר התורה הנ"ל: וכל מי שרוצה להיות איש ישראלי דהינו שילך מברגא לדרגא אי אפשר לזכות לה כיראם על ידי ארץ ישראל. ואמר אז, בשמנצחים הפלחה ובאין לאرض ישראל או נקרא איש מלחמה כי קדם שבאין לאرض ישראל או אל יתרה לחול חוגר בפתח אבל בשמנצחים או נקרא איש מלחמה. ואחר כך אמר כל התורה הנופרת לעיל איך זוכין לבוא לאرض ישראל, אשרי אז השומעה.

ואחר כך סמוך אחר שאמר התורה הנופרת לעיל שאלהו אותו וברונו לברכה מה בונתכם בוה שאמרתם שעקר הוא ארץ ישראל. ונגר עלי וענה ואמר, בונתי בפشوתו את ארץ ישראל הזאת עם אלו הבתים. (ואמר בלשון אשכנו בו הלשון: איך מין טacky ראם ארץ ישראל מיט די שטיפער מיט די הייזער) הינו שבל בונתי בפشوתו שצורך כל איש ישראל לבוא לאرض ישראל הגשמי הזה, שמיישב באלו הבתים והחצרות העומדרים שם בצדפת וטבריה ושאר מקומות ארץ ישראל. כי כל המצוות צריכין לעשות בפשותו דיקא ואי אפשר לזכות אל הקדשה כיראם על ידי ארץ ישראל היה הידועה לנו שישראל נסעים לשם.

ימֵי מָהָרֶן"ת

רכא

וְהַנֶּה מֵאוֹ הַבְּנִי שֶׁרְצָנוּ בְּפִשְׁטוֹת שְׁגָבוֹא בְּלָנוּ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמֵן אֹז וְהַלְאָה נִכְסָוּ נִכְסָפְתִי מְאֹד מְאֹד לְהִוָּת בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲךָ רַבָּה הַמִּנְعָוֹת מְאֹד, כִּי בְּחִים חַיּוֹת וּכְרוֹנוֹ לְבָרָכה לֹא יִכְלַתִּי לְנִסְעַ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְקַבְעַד יָדִרְתִּי שָׁם. כִּי לֹא יִכְלַתִּי לְפָרָד מִמְּנוּ בְּלָל. אֲשֶׁר הוּא חַי וְאָרֶץ יָמִי וּבְלָעָדוֹ אֵין לְיִשְׁוֹם חַיּוֹת בְּלָל. וּלְנִסְעַ לְבָרִי עַל מִנְתָּה לְחוֹד גַּם בְּן הַיה קָשָׁה עַל מִחְמָת בְּמֵה טָעִים, וּמְגַדֵּל הַהְזָצָה שֶׁלָּא הִיה בְּיוֹדִי. וְגַם אִיךְ אִפְּשָׁר לְפָרָד זָמָן רַב בְּלָקָד מְרַבְּנוּ וּכְרוֹנוֹ לְבָרָכה. אֲשֶׁר קִיְּתִי רַגְלִי לְהִוָּת לְפָנָיו בְּכָל פָּעָם וּשְׁמַעְתִּי בְּכָל פָּעָם דְּבָרִי אַלְקִים חַיִם הַמּוּכִין אֵת הַרְבִּים לְדוֹרֵי דָּרוֹת. הַן עַל בָּל אֶלְהָה לֹא יִכְלַתִּי לְנִסְעַ אֹז, אֲבָל רְצֹונִי הַיה חִזּוֹק לְנִסְעַ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָל פָּעָם שְׁגָבָרְתִּי מִחְבָּת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

גַּם בְּמֵה פָּעָם דָּבָר עַמְּנוּ בְּשִׁיחָותִו הַקְּדוּשָׁות וְעַשָּׂה לָנוּ חַשָּׁק לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְהַזְׁדִּיעַ לָנוּ שַׁהְוָא דָבָר קָל לְבָאוֹ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין צְרִיכִין הַזָּאת רַבָּה כִּמוֹ שְׁפָטְבָרִין הַעוֹלָם, וּשְׁאֵינוֹ מִסְכָּן כִּמוֹ שְׁפָטְבָרִין הַעוֹלָם. וּמִפְתָּלִי דְּבָרִיו הַבְּנִי שֶׁרְצָנוּ שְׁנִיהָה בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. גַּם פָּעָם אַחַת כְּשֶׁפֶר מַעַצָּם הַמִּנְعָוֹת וְהַסְּכָנוֹת שְׁהָיו עַלְיוֹ בְּסַטָּאנְבָּול, וְאִיךְ שְׁהָיָה בְּסַפְנָה גָּדוֹלָה קָרֵם שְׁבָא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וּכְוֹי וּכְוֹי, אֹז

ימ"י מוחרבנ"ת

עֲנָה וְאָמַר לֵנו שָׁאַנְחָנוּ נֹכֶל לִבְוא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנָקֶל. בְּאוֹמֶר, שְׁעַלְינוּ לֹא יִתְגַּבְרוּ מִנְיָוֹת וִסְכָנּוֹת בְּאֵלָה כִּמוֹ שְׁהַיִוּ עָלָיו, וְאֵם גְּרַצָּה נֹכֶל לִבְוא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאַלְוִ הַדְּבוּרִים תְּחֻכִּים בְּלִבִּי מֵאוֹ וְעַד הַנְּהָה וְהַמָּה הִי בְּעֹזֶרֶת לְחוֹק חַשְׁקִי לְנַסְעַ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ג

וְהַגָּה בְּעַוּנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בָּא הַשְׁמָשׁ בְּאֶחָרִים וְגַסְתָּלָק אֲדוֹנֵינוּ מָוֹרָנוּ וּרְבָנוּ וּכְרוֹנוּ לְבָרְכָה זֶה סְמוֹךְ לְשָׁנִים עַשֶּׂר שָׁנִים וּנְשָׁאַרְנוּ בִּיתּוֹמִים. וּסְמוֹךְ אַחֲר הַסְּתָלְקוֹתָו עַל דָּעַתִּי לְנַסְעַ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם אֲשֶׁרִי וּוֹצְאִי-חַלְצִי שִׁיחָיו לְקַבֵּעַ דִּירָתִי שֶׁם, וּכְבָר חַשְׁבָּתִי בְּדָעַתִּי וּרְאִיתִי שַׁבְּקָל אָוכֵל לְעַשׂוֹת לֵי מַעֲמָד פְּרִגְשָׁה עַל יְדֵי קְרוּבִים עַשְׂרִים שָׁלָן, וְעַל יְדֵי אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמָנוּ וְגַם מַעַט מִמּוֹן הִיה לֵי אוֹ בְּעֶרֶךְ מֵאָה אֲרָמִים וְקָצַת תְּכַשְּׁיטִין וְכָלִי כֶּסֶף, וְעַל יְדֵי כָּל זֶה רְאִיתִי שַׁבְּקָל אָוכֵל לְעַשׂוֹת לֵי אַיִּה מַעֲמָד לְהַתְּפִירָנִים בְּצָמְצָום וּבְהַזְּאָה קְטָנָה בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

אָכָל רְאִיתִי שָׁאַנְיִ רְשָׁאֵי לְנַסְעַ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּעַ דִּירָתִי שֶׁם מִחְמָת כְּפָה עַסְקִים שֶׁל זִכְוָת הַרְבִּים גָּדוֹל מִאֵד שָׁאַנִּי צָרִיךְ לְעַשׂוֹת בָּאָן בְּחוֹזֵק לְאָרֶץ, דְּהַנְּנוּ בְּעַנְנִי תּוֹרָתוּ

ימ"י מוחרבנ"ת

רמג

של רבינו זכרונו לברכה שזכהתי לכתבה ושאני ציריך לכתב עוד מה שאני זכר עדין להעתיק ולהדפסים וכו' וכו', באשר באמת זכיתי בשנה הראשונה אמר הסתלקותו להרפים ספרו ל��וטי תנינא וספר האלף-בית והקצior בשנה ההוא. על כן רأיתי שאפשר לי לנמען לקבע דירתי שם למורי. ולנמען לבדי גם כן לא היה לי פנאי אום, וגם מלחמת רבי הוזאה ושאריו מניעות הן על כל אלה לא יכולתי לנמען.

ודרך הארץ שבתודה כה בא עליו שכחה ושותפה. על כן עברו במה ומנים ששכחתי מלכטף לארץ ישראל. אבל מלחמת שבתורתו של רבנו זכרונו לברכה נזבר ארץ ישראל במה פעים, ומבאר שם שאיריך כל אחד לבקש מהשם יתברך שייהו לו בסופין וחשך לארץ ישראל וכו', על כן נתגברתי בכל פעם ונזכרתי בדברי רבנו זכרונו לברכה וחורתוי ונכספתי לארץ ישראל וכן היה במה פעים. אבל בכל פעם רأיתי שאפשר לי עבשו להוציא מאח אל הפעל חשקי ורצוני לנמען לארץ ישראל מעצם המניעות שהו לי אום.

והנה מעט שזכהתי לכתב התפללה מהתורה ט' תקונין הנ"ל, מן אום זה לא התחלתי להתפלל כל פעם לפניו לשם יתברך שייעזר לי לבוא לארץ ישראל. ובכל פעם

ימי מוחרבנ"ת

שראיתי עצם המניות שעומדים לפני שמונעים אותו מארץ ישראל, או דיקא הצלחת הרבה שאופה לבוא לארץ ישראל. כי ידעת כי גדור ה' והשם יתפרק יכול לעזר בעצם מנויות באלה שאופה לשבר הפל ולבוא לארץ ישראל. כי הוא יתפרק גבור ורב להושיע וממנו לא יפלא כל דבר, אחר קד זכיתי לכתב עוד כמה תפנות לבוא לארץ ישראל ובכל פעם נתגבר חשקי יותר ויותר. ואף על פי כן עבורי ימים וימים הרבה הרבה מתחשבתי בפועל לנסע לארץ ישראל.

ד

והנה כל מה שעבר עלי בעניין זה אי אפשר לבאר ויכלו המן וידעות לבארם. כי איך אפשר לבאר בכתב אפלו המחשבות של יום אחד, מכל-שכנן רבות מחשבות של שנים הרבה באלה.

ה

והנה בתוך כך זכיתי להדרפים ספר הספורי מעשיות. וכל מה שעבר עלי בעניין זה אין כאן מקוםו, ואם יסכים הפנאי בעורת השם יתפרק ותבא קצת במקום אחר. גם

ימי מוחרבנ"ת

רנה

במה אָנֹשִׁים שְׁחַתִּילוּ לְהַתְּקִרְבָּה לְנוּ עַל יְדֵי וְגַדֵּל הַמִּחְלָקָה שְׂהִיוּ עַלְיִים וְעַלְיֵינוּ עַל יְדֵי זֶה, וְכָל מַה שָׁעַבְרָה עַל בָּאָלוֹ הַשְׁנִים חַבֵּל צָרִיכִין לְכַתֵּב לוֹפְרוֹן אֲכָל אֵין כָּאן מִקְומָו, גַּם בַּתוֹּךְ כֵּد מִסְרָתִי הַתְּפִלוֹת לְהֻתְּיק וְנַחֲפְשָׁטוּ בֵּין אָנָשִׁי שְׁלֹמְמָנוּ עַד שְׁנוֹדָע לְמַתְנָגָדים וְגַם עַל יְדֵי זֶה גַּבֵּר הַמִּחְלָקָה.

ו

אַחֲרֵכֶד נַתְּעַרְתִּי לְהַעֲמִיד דִּפּוֹם בְּבִיטִי לְחוֹר וְלְהַדְּפִים כָּל סְפִּירִי רַבְנָנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרָכה, קָרְצָנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרָכה, וּבְפִרְטָן שְׁצָרִיכִין לְתַקְנוּ הַרְבָּה מַה שְׁעִוָּתוֹ הַמְּרַפִּיסִים בְּ"לְקוֹוטִי מָוחָר" זֶה הָרָאשׁוֹן וְשָׁאָר תְּקוּנוֹם. וְהַנֶּה הַתְּחִלָּתִי לְחַשֵּׁב מִחְשָׁבּוֹת בְּעַנְנִין זֶה, וְעַבְרָן זֶם זְמִינִים הַרְבָּה עַד אֲשֶׁר הַתְּחִלָּתִי לְעַסְק בָּזָה בְּשָׁנַת תְּקֻעַ"ט, וְהַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ עֹזֶר לֵי, שְׁקַבְצָתִי אֵיזֶה סְדָד מִקְצִינִי אָנָשִׁי-שְׁלֹמְמָנוּ עַד שְׁקַנִּיתִי מִכְבָּשׁ וְאוֹתִיות בָּאָזְנוֹ הַשְׁנָה, וְאוֹתִיהָ שְׁמַחַת הַחַתָּנה שֶׁל נְכֶד רַבְנָנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרָכה הָוִתִּיק הַמְּפָרָסִים הַמִּפְּלָא מַוְרָנוּ הָרָב יִשְׂרָאֵל שִׁיחָה בְּקָהָלָת-קָדְשָׁ טְשֻׁעָרָנְבִּיל עַם נְכֶד הָרָב הַחַסִּיד הַמְּפָרָסִים מַוְרָנוּ הָרָב מַרְדָּכַי נָרוּ יָאִיר מִשְׁם. וְהַנֶּה כָּל מַה שָׁעַבְרָה עַלְיִים בְּעַנְנִין הַדְּפִים צָרִיכִין עַל-זֶה חַבּוֹר גָּדוֹל וְאֵי אָפְשָׁר לְכָאָרוּ בְּכַתֵּב בְּשָׁום אַפְּנוֹ, וּבְעֹזֶרֶת הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ בְּעוֹלָם הַבָּא יְדַבֵּרוּ מֹזה הַרְבָּה הַרְבָּה.

ימ"י מוחרבנ"ת

ז

והנה רבו המחלקות והמניעות גם אפס בספר ונתעכבה הדפים ולא יכולתי לדפס בשנת הkul"ט הנ"ל. גם בכל שנה תק"פ חשבתי מחלוקת הרבה להתחל להרפס ולא עלתה בידי ועמדו בבתי הרים הנזכרים לעיל, שהם המכובש והאותיות ומעת ניר אבל לא יכולתי להרפס מלחמת מניעת ממון ושאריו מניעות רבות ועצומות מאד. והשם יתברך בחסדו חמל עלי ונתן לי לב חזק לבלי להניח את הרצון בשום אופן, ונחתזקתי הרבה ולא העתתי את הרצון, וככספה כי כל פעם יותר ויותר. אבל אף על פי כן עבר גם כל שנה תק"פ ולא עלתה בידי להעמיד הדפים.

ח

והנה באלו הימים נסעהי בפה פעמים על המדרינה בין אנשי-שלומנו בשביל לאוסף ממון עוד להעמיד הדפים אבל לא עלתה בידי פנ"ל:

ט

והנה בשנת תק"פ הנזכרת לעיל, אחר ראש השנה וספורת התחלתי לכסף מאד לאין ישראל אבל או נשמע

ימי מוחרבנות

רמו

שיש עפוש חם ושלום בסטה מבול ולא היה ביכלתי
או לנסע:

,

ויהי היום בשנת תק"פ סמוך לפסח קדם ראש חדש ניסן,
נתישבתי לדבר עם חברי רבי יהודה אליעזר מזה,
והמתתקתי עמו סוד ייחדו שיפע עמי יחד לארץ ישראל. כי
מקדם ידעת שגム לר"א יש לו כופין לבוא לארץ ישראל.
ונם ספר לי שפעם אחת חלם לו שהיה לפני רבנו זכרונו
לברכה, ודבר עמו מה שציד ואמר לו רבנו זכרונו לברכה
שתקנו הוא שיחיה בארץ ישראל. ועל כן תרצה עמי רבי
יהודה אליעזר הנזכר לעיל ברצון שלם שיפע עמי יחד
לאرض ישראל ושותנו לישירה ארמים על הוצאות נשכilio
לפחות ובקש אותו מאד שלא אכח אחר ולא
אסע בלבד.

�בר עם ר"א או היה באפן זה, שאחר פסח יש ברכתי
לנסע לניקולאי לבקש את רבי ליב דובראוונגר
אולי יתרצה להוציא מפיקו מה שאריכין על הרפסה לנמר.
ואם יתרצה מה טוב ואו אחר לביתי ולא אסע ממש לאرض
ישראל, כי הרפסה חשובה ויקרא בעני מאד כי הוא

ימ"י מוחרבנ"ת

וכוות הרבים לדורות, אך אם לא אופה לפעל עצמו שיעור לי מה שאני צריך לצרוך הדרושים העולה סך רב, או אפסע מושם לאדם ומושם לארץ ישראל. ומעט המעות שאקbez בדרך נסיעתי יהיה לי על הוצאות לארץ ישראל. ודברתי כל זה עם רבי יהודה אליעזר כדי שהוא יפש עמי אחר פסח לניקולאיב על הפק, אולי אפסע מושם לארץ ישראל.

ואני היהתי מוכן אז לנסע בסמוך לאומאן על ערב ראש חיש ניסן בדרכי בכל שנה, והיה בדעתו להתעכבר באומן איזה ימים כדי להרבות שם תפלה על ציון ריבנו זכרונו לברכה שיזורה לי דרך האמת ויזכרנו לבודא לארץ ישראל. אבל בכואיל לאומאן ונחתעכבר שם עד אחר שבת, אחר כך הכרחתי לחזור לביתי וראיתי שעומדים לפני מניות עצומות, ורקשה לי לבודא לארץ ישראל בעטים הללו. ועל כן בכואיל לביתי לא דברתי עוד עם רבי יהודה אליעזר מזה, כי ראייתו שלא אפסע עוד אחר פסח לניקולאיב. וכן היה שנותעכברתי ולא נסעהתי אחר פסח, וכל מה ששבתי היה מושׂטטת מאד בעניין הדרושים, והיה חושב מהשבות רבות בכל פעם אין להעמיד הדרושים. ובთוך כך היה חושב בכל פעם והיה מתגעגע מאד לארץ ישראל וכל מה שעבר עלי בעניין זה אי אפשר לבאר ולספר:

יא

והנה בל"ג בעמר שנה הנפרת לעיל נסעתי לדאשיך, ומשם לאומאן, ונתעכבהו שם עד ערב ראש חדש סיוון. ואחר פ"ד חזרתי לביתה. ובבואי לביתי תכף ספרו לי שהעבירו את הארון גראניצע שהיה בברסלב. וזה היה אצל נס נדור לעניין הרפום, כי אם היה זה הגראניצע לא היה יכול להעמיד הרפום, וכבר שלחתי לשאל אותו ולא היה יכול לומר מה עשה איז אופה למצא אף ותחבולת להעמיד הרפום, כי היה המניעות רבות ועצומות מאד מכל האדרדים. וגם מניעת הממון כי היה צירכין ערוץ סך רב, יגידו לא היה אפלו זו בָל שהוא. וזה בדעתו לנסע על המידינה ונמנעתו הרבה מלחמת כמה טעמים, ולבי חלק אלה ואותה כמה וכמה שבועות אחר-tag השבועות אם لنסע או לחדר:

יב

והנה אחר שבועות היה דעתו מבלבלה מאד ולא ידעתי מה לעשוו איז אופה למצא אף ותחבולת להעמיד הרפום, כי היה המניעות רבות ועצומות מאד מכל האדרדים. וגם מניעת הממון כי היה צירכין ערוץ סך רב, יגידו לא היה אפלו זו בָל שהוא. וזה בדעתו לנסע על המידינה ונמנעתו הרבה מלחמת כמה טעמים, ולבי חלק אלה ואותה כמה וכמה שבועות אחר-tag השבועות אם لنסע או לחדר:

יג

וְהַגָּה סְמוֹךְ לְעֵבֶר רָאשׁ חֶדֶשׁ מְנַחָּם אֲבָבָסְעָתִי מִבְּיתִי
לְאוֹמֵאן, וְהִיִּתִי שֶׁם עַל עֵבֶר רָאשׁ חֶדֶשׁ אֲבָבָסְעָתִי
נְסֻעָתִי לְנִיקּוֹלָאִיבָּכְרָה עַם רַבִּי לִיבָּאָזְדוֹת הַדְּפוּם בְּנַפְּרָךְ
לְעַילָּה. וּבְנִסְעָה וְאֵת לֹא לְקַחְתִּי עַמִּי אֶת רַבִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נָרוּ יָאִיר, בַּי לֹא הָיָה בְּדָעָתִי אָוּבָתִי שִׁיצָאתִי מִבְּיתִי, לְנִסְעָתִי
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מְנִיקּוֹלָאִיבָּכְרָה. אַד בְּבוֹאִי לְאוֹמֵאן שְׁמֻעָתִי שֶׁם
שִׁידְרִינָה תּוֹתִיקָה מָוֹרָנוּ הַרְבָּה שְׁמֻעוֹן נָרוּ יָאִיר הָיָה בְּכָרָב
בְּאֶדְעָם לְנִסְעָתִי שֶׁם לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּשְׁיִשְׁשָׁתְּבָרָא שְׁרָבִי
נְפָתָלִי נָרוּ יָאִיר חַבְרִי יְסֻעָה עַמָּוּ יְחִידָה. וְאַנִּי יְדַעַתִּי מִבְּכָרָב
שְׁרָבִי נְפָתָלִי נָרוּ יָאִיר יְשָׁלֵל לֹא בְּסֻפְרֵין גָּדוֹלִים לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל
וְהַזָּמָן רַבָּה. וְתַכְףּ שְׁשָׁמָעָתִי וְאֵת נְתַלְתָּבָה לִבִּי לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְהַתְּחַלֵּתִי לְחַשֵּׁב מִחְשָׁבּוֹת אָוֹלִי אַוְבָּהָה לְנִסְעָתִי שֶׁם רַבִּי שְׁמֻעוֹן
הַנְּפָרָךְ לְעַילָּה יְחִידָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּנְסֻעָתִי מְאוֹמֵאן לְנִיקּוֹלָאִיבָּכְרָה טִירָאוּוֹצָעָה. וּבְאַתִּי עַל
שְׁבַת חֹזֶן לְקַהְלָתִי קָדְשָׁבָאָפְּאָלִיעָה. וּשֶׁם נְתַקְרָבָה
אָלִי בְּנֵי הַגְּעוּרִים חֲרִשִּׁים, וְנַתְּעֹזְרָה לְהַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ
בְּהַתְּעוֹרֹות גָּדוֹלָה כְּדָרָךְ אֲנִישִׁי-שְׁלוֹמָנוּ הַנְּקָרָאים עַל שֶׁם
רַבָּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה. מִשֶּׁם נְסֻעָתִי לְנִיקּוֹלָאִיבָּכְרָה וּבְאַתִּי לְשֶׁם
עַל שְׁבַת נְחָמָה, וּדְבָרָתִי עַם רַבִּי לִיבָּאָזְדוֹת הַדְּפוּם וְלֹא

ימי מוחרבנות

ROLA

פעלתו אצלו כלום, גם לו בעצמי לא ניתן כי אם סך מועט. ונסתה משם לאדרום וחשבתי מחשבות בכל תרך אויל אוסף לנסע מארעם לארץ ישראל. אבל הוא לי עליה כמה מניעות בדעתו, ומגיעה מלחמת ממון. וביום ד' היה חמשה עשר באב ואנו נכנסתי לאדרום. ובאותו היום קדם שנכנסתי לאדרום בא אליו שמחה גדולה ושמחה מאה, וכל שמחתי היה כי היה נראה לדעתו שמקאן אסע לארץ ישראל. אבל הייתה פמתקנבה ואני יודע מה מתקנבה, כי האמת שעיל ידי נסעה זאת לאדרום זכתי לבוא לארץ ישראל אחר כן. אבל לא או באותו העת.

ונכנסתי לאדרום ביום רביעי הנפטר לעיל לעת ערב ובכל אותו היום לא נודע עדין לר' שמואון שבאתרי עיר הלילה ובא אצלי והיה בינו שמחה גדולה לנDEL אהבתנו העזומה מאה. ביום חמישי בפרק בעית שהתפללה בא אליו רבי שמואון ודבר עמי אחר נגמר תפלה שמונה-עשרה, ועוד שהיתה מעטף בטלית ותפלין, והתחל לספר לי שבקל אוכל עבשו לנסע עמו יחד לארץ ישראל. ויודיע לי הערך איך לקח הבילעט וכל עניין הנסעה. והיה לי חשך גדול לנסע. אך רבוי המגיעה במחי, וגם לא היה בידי כי אם סך מועט על הוצאות בערך מאה רובל סוג. והשבתי לו שאני צריך לישב עצמי בזה, אבל לא היה

ימי מוחרבנ"ת

הזמן מספיק להתיישב הרבה כי אמר שהספינה תלך בסמוך אחר שבת וצריכין להתחילה להתעט בעניין הבילעט תקף. אף על פי כן בקשותיו אותו שילך לבתו ואחר גמר התפללה אתרישב איזה שעה על כל פנים ואשב לו תשובה. והלך רבי שמעון ואני גמרתי התפללה ודעתית הילך אינה ולא יכולתי לשיטת עצה לנפשי, אחר כד נגמר בדעתתי לנסע לארץ ישראל ואחר כד היה אצל רבי שמעון והודעתתי לו דעתו, ובאותו היום שלחתי העגלה שהיתה עמי עם האיש רבי ליבל מטיראויצע שהיה עמי שיחזור לביתו, וביום חמישי נתתי שני קרבליך אדרוף [דמי קידמה] להפרוסור שיקבל לי הבילעט, ונתקעכתי שם על שבת:

יד

והנה אחר שבת התחליו המתחשובות לבילל אותה הרבה הרבה עד שהיתה דעתו תליה במשקל, ולא יכולתי להכريع לכך ולכך. סוף דבר שנים או שלשה ימים אחר שבת הנחתתי לאבוד האדרוף, וביום חמישי בפרק חורתיא לאומאן ולא נסעה לארץ ישראל אז, וגם אוזות הרפוס לא פעלתי כלל או והיה לפבי נשבר בקרבי מאד וחורתיא לאומאן בפח נפש.

ימי מוחרבנות

ROLG

גם בתרז'ה הילך ביום נשפי ערבי שפת קדוש היה לי הוק גודל בפרק שהתפלתי על העגלה ונוהרתי הרבה שלא יחתף האופן את נגפי הטלית ויקרענו באשר מזדמן לפעמים. ואף על פי כן בסוף התפלה הגבהת עצמי קצת מהות העגלה שהיתה ממחפה, והיה רוח גדול, ופתאום חטף האופן את קיצה הטלית ונקרע ל夸עים. והיה לי צער גדול מאד מואד מעה עד כלות הנפש, עד שצעקתי ובכתי מלחמת זה. ואו היהי נחפו בדרכי מאד לבוא לאומאן כדי להגיע לשם על ערבי ראש חיש אלול, שאו מתקבצים הרבה אנשי-שלומנו על ציונו הקדוש. והשם יתברך עוז שבחתי על שפת-קדש לבאהליע וארעל ומשם נסעה לי אומאן, והיהי בערב ראש חדש על ציונו הקדוש.

ואו היה שם ידידינו הרב רבי יעקב יוסף גרו יאיר שנtan סך רב בשנת תקע"ט על הרפום, וחפצתי לדבר עמו הרבה מעין תרופים שצרכין להשתדל להעמידו, ורציתי לפרש לפניו כל דבר. והנה בעת שהייתי עמו יחד על ציונו הקדוש, שם בודאי היה בלתי אפשר לדבר עמו. ולאחר מכן ראתה אותו בשוק והיינו שנינו טרודים, ואמרתי לו שאנחנו צרכין לדבר יחד והשיב בפרק א'חוק וכי אין יعلا על

ימי מוחרבנ"ת

הדרעת שלא נתועיד יחד לדבר. ולטסוף גונדרן מאות השם שהיה טרוד מאד והבעל עגלה והאנשים שהיו עמו נחפו מאור, עד שהיה מכיר לחסוך בחפוון ולא נתועיד עמי. ותיה לי צער גדול מזה מאד מאד, וביום שאחריו חזרתי והלכתי על ציונו הקדוש, וספרתי את לבי קצת לפניו.

בכל הזכיר שבאותן העתים היו לי צער ויסורים גודלים מלחמת שטרחתי הרבה לנמר הרפום ולא עלה ביד. וכבר נשתקע ממון ישראל הרבה לצורך הרפום וערין לא פעulti בלא. ולא היה בידי מעות להעמיד הרפום כי עדין היו צריכין סה רב מאד בערך ר' [מאתים] אדרמים יותר ואין שום דרך הטע לקבע ייחד אפילו שליש ורביע מזה הסה. וגם פרנסתי דוחקה מאד והייתי בעל חוב גדול, וגם שאורי מניעות הרבה מאד שהו על הדפסה מכל הצדדים מפחד הצענוזר וכו' וכו'. וגם לארץ ישראל לא זכית לנסע, וגם לבייתי לצורך פרנסתי ולסליק החובות שאני חיב בעצמי לא הבאת מהדרך כי אם סך מועט מאד, ושהרי בלבול הדרעת שהו לי. ואף על פי כן לא הבחתי את הרצון וחשבתי מהשבות בכל פעם שאזפה לנמר ההרפסה וכל מה שעבר עלי בעניין זה יכולו בפה וריעות לספר:

וְהַנֶּה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֹשֶׂה נְפָלוֹת בְּכָל עַת, וְסַבֵּב
כִּמָּה סְבוֹת לְטוֹבָה בְּדֶרֶכִים נְפָלוֹם וּנוֹרָאִים. וְאַף
עַל פִּי שָׁגַם אַחֲרֵכֶם כִּשְׁנַת קְבָצָנוּ עַל רַאשׁ הַשָּׁנָה תִּקְפָּא
בְּאוֹמָן לֹא פְּעָלָתִי גַּם בֵּן בְּלוּם לְגֻמָּר הַדָּפּוֹם, אַף עַל פִּי בֵּן
אַחֲרֵכֶם כִּשְׁבָאתִי לְכִיתִי עֹור לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְהַכְּנִים
מְחַשְּׁבּוֹת בְּלֵפִי וְנָתַן לִי עֹצּוֹת נְפָלוֹת וּכְמֵה לְסִבְלָה וְלְהַמְּתִין
לִישְׁועָת הַשֵּׁם וְלְבָלֵי לְפָחד מְשֻׁום דָּבָר מַגְדָּל הַפְּתִירִים
שְׁהַפְּחִידוּ עַלְיָן שֶׁהוּא סְפִינָה גְּדוֹלָה וּכְיָהִרְתָּ בֵּין שׁוֹנָאים
כָּאֵלָה וּכְיָהִרְתָּ וְחִסְרָוִן בַּיִם הַקְּשָׁה מַבְלָם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חִזְקִי
לְבָלֵי לְהַסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה, וְהוֹלֵךְ אָוֹתִי בְּדֶרֶכִים וְעֹצּוֹת
נְפָלוֹת, עַד שְׁזִכְיִתִי בָּאוֹתָה הַשָּׁנָה לְהַעֲמִיד הַדָּפּוֹם
וְלְהַדְּפִים סְפִירִי רְבָנִי זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה סְפִירִי לְקוֹטִי מָוחָרְגַּן
הָרָאֵשׁוֹן וְהַתְּנִינָה, וְגַם סְפִירִי הָאֱלֹפִיכָה וְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים,
וְהַכְּלִבְתִּקְוִינִים נְפָלוֹם וּבְהַסְּפּוֹת חְדָשּׁוֹת נְפָלוֹת וּנוֹרָאות
הַמְּחִיאוֹן אֶת הַגֶּפֶשׁ. וְהַנֶּה גָּדֵל הַיְשָׁועָת הַזֹּאת שֶׁל הַעֲמִידָת
הַדָּפּוֹם אֵין כָּאן מִקּוֹם לְבָאָר עַד הַיָּכוֹן מְגַע נִסְמָךְ
וַיְשָׁועָת גְּדוֹלָה הַזֹּאת, כִּי הִיא זִכּוֹת הַרְבִּים נְפָלוֹא וּנוֹרָא
מְאֹד שָׁאֵין דְּגָמָתוֹ לְדוֹזֵר דָּרוֹת:

ימֵי מָהָרְגֶןְתַּ

טו

וְתִנְגַּה תִכְפֵּ בְשֻׁעֲמָרְתִּי אֶת הַדְּפוֹם בַּיּוֹם חַמְשָׁה-עָשָׂר
בָּשְׁבַּט הַקְּפָא לְפִרְטָה-קָטָן וְהִינֵּנוּ בְשִׁמְחָה עַל גָּדָל
יְשִׁיעָת הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֵּה. הַזָּמִין הַשֵּׁם יַתְבִּרְךָ שַׁבָּא
עַל שְׁבַּת קָדְשָׁ קָבּוֹד הַרְבָּנִי וּכְיוֹ מַזְנָנוּ הַרְבָּה דָוד נָרוּ אַיִיר בָּן
הַרְבָּה הַגָּאוֹן מַחְמָלֵנִיק שֶׁהָוָא אֲחֵינוּ שֶׁל קָבּוֹד רַבִּי יוֹסְקָא נָרוּ
אַיִיר חַתּוֹן רַבְּנוֹ וּכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה. וּרְבִי דָוד הַנּוֹפֵר לְעַיל בָּא אָוּ
מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִיא שְׁלוֹחָא דְרַבְּנָן מַהְכּוֹלֶל.

וְתִכְפֵּ בְשֻׁנְדוּרָע לִי שַׁבָּא רַבִּי דָוד הַנּוֹפֵר לְעַיל מְאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל לְכָאן, וְדַרְכֵי עַל פִּי רַב לְהַסְתִּבֵּל עַל
הַמְחַשְּׁבָה דְבּוֹר וּמַעֲשָׂה שְׁהָשָׁם יַתְבִּרְךָ מַזְמִין לִי בְּכָל יוֹם,
שְׁבּוֹדָאי יֵשׁ בָּהֶם אֵיזָה רַמְזָים לְצַרְפִּי לְקַרְבָּנִי לְהַשֵּׁם יַתְבִּרְךָ.
וְתִכְפֵּ עַלְהָ עַל דַעַתִּי מָה זֹאת, וְהַבָּנָתִי שְׁזוֹה נִשְׁלָחַ לִי רַמְזָ
לְהַזּוּר עַצְמֵי בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְתִכְפֵּ הַתְּחִלָּתִי לְחַשֵּׁב
מְחַשְּׁבּוֹת בְּעַנְנִין הַהַשְׁתוֹקָקוֹת לְבָוא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְהַבָּנָתִי
או שָׁאָהָר עַצְמֵם רַבִּי הַמְנִיעָות שִׁשְׁ לִי עַל נִסְעָתִי לְאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל, אָפָּעָל פִּי בָּן אַחֲר שְׁזֹכִיתִי לְהַעֲמִיד הַדְּפוֹם אַחֲר
מְנִיעָות רְבוֹת וּעֲצּוּמוֹת כְּאֵלֶת, וְהַשֵּׁם יַתְבִּרְךָ נִתְן לִי בְּחִינָת
אֲרִיכָת אֲפִים לְסֶבֶל כָּל הַמְנִיעָות וְהַזְּלִיק אָוֹתִי בְּדַרְכֵי עַצּוֹת
גְּפַלְאותָ עד שְׁגָמְרָתִי הַעֲנִין תְּהִלָּה לְאָל וּהַעֲמָרָתִי הַדְּפוֹם,

ימי מוחרבנות

ROL

עתה אני מבין שעל פי דרכי עצות אלו שהעמדתי הדרפום בעורת השם יתברך, ברוך הסבלנות הזאת ואricsות אם ויריות ומתיינות אלו שעור לי השם יתברך איך להתנהג בהם עדר שהעמדתי הדרפום בעורתו וישועתו הגדולה והנוראה, על פי דרכים אלו כפי מה שאני יודע בנפשי, יכול להיות שאוכה לבוא לארץ ישראל גם כן. אף על פי שיש לי מניעות וחומות ברזל כאלו. וידעה זו נתיחה בלבבי הרבה. ואמר לך הייתי אצל רבי דוד הנפר לעיל, ודבר עמי הארץ ישראל ועשה לי גם כן חשך קצר לאرض ישראל.

אחר לך ביום שבת בבקר דברתי ביתי עם אנשי שלומינו הרבה מגיל נזירות קדשת הארץ ישראל, ושביל התורה מלאה הארץ ישראל ושאון לישראל שם מקום בעולם פיראמ הארץ ישראל, שהוא אדמתנו וארצנו וכי וכו'. והרביתי הדבור הרבה ברבות אמתים באשר הוא באמת, שבל אחד מישראל עקר תקונו שהיה בארץ ישראל (ובבר מאיר ברברינו מוה עין שם).

אחר לך אחר פסח נודענו שהייתי בחמלני על שבת מדי עברי לקהלה קדש בארץיטשוב לקנות ניר לצריך גמר ההרפסה. והוא היה תיארכיט של הרבה מחמעלניק

ימ"י מוחרבנ"ת

ויהי שם רבינו ה'ור הנופר לעיל, וחורנו ונתווערנו יחד ויחור
�דבר עמי בשבט קדרש בשעת שתיה מי יודע אם גופה
לשנה הבאה לשותה יחד בארץ ישראל, ורמו לי מעין
נסיעתי לארץ ישראל וגם זה האיר לבן מאד לארץ ישראל:

י

והנה בכלל שנה זו שהיא שנת הקפ"א הייתה טרוד מאד
בעניין הרפום, ואף על פי כן בכלל פעמי היה לפני
מתלהב מאד מאד לארץ ישראל. ולאחר פסח נתעכבה
הרפום בכמה וכמה שבועות עד סמוך לראש חדש מנוח
אב שלא היה לי ניר על ההרפסה, ובכל אותן הימים
נכקס ומשתוקק מאד לדרג על החרים ולבוא לארץ ישראל.
אחר כך עזוני השם ותברך נתנו לי עזה שבעת שעמלה
הרפום ולא יכולתי להרפים ספרים גדולים שהתחלחתי
להרפים, שאו ארפים לעת עתה על ניר אחד ספר האלף-
בית ובני שיזעה נתן מעותיו על זה והתחלנו להרפים.

ותכף נדרשתי לחור ולכתב מחדש כל שמונות התנאים
והאמוראים אשר מתחלה לא נרפס מהם כראם
מעט מזער ותחלה לעסוק בזה, והיה לי בזה גישה
גדולה מאד. ותכף בטעסקתי בזה בכתיבת שמונות העדיקום

ימי מוחרבנות

ROLT

נתחזק בלביו שבסצ'רוף זכות זה אופאה לבוא לארץ ישראל (עין בלקוטי הלכות או"ח נטילת ידים לსעודת ה"ד שם מבאר היטב עין זה). כי באממת הופרת שמות הצדיקים הוא דבר נפלא ונורא מאד מאד, ומוציא הרבה לעובדות השם ותברך, כאשר מבאר מזה קצת הרבה. ועוד יש לאלקי מלין לבאר גדל מעלה הופרת שמות הצדיקים ואין בכך מקום. וועליה על דעתינו שעיל ידי שוכיתו לופות את הרבים בזכות זה לסדר להם ביחיד כל שמות הצדיקים וכל שמות התנאים ואמורים שבסכל ה"ש"ס וספריו וכו' ומדרשיים וכו' שהוא העניין מסג'ל לופות לארץ ישראל בבחינת "צדיקים יירשו ארץ", (תהלים ל"ז) שאי אפשר לבוא לארץ ישראל כי אם בכם הצדיקים אמיתיים וכו'. ומאו נתחזקתי יותר בקסופין חוקים יותר לנסע לארץ ישראל אבל ראייתי שאו תכף אי אפשר לנסע לארץ ישראל מלחמת שני צരיך לנמר הדרפות.

והשם יתברך עוזר לי שאחר כך בא הניר, ונמרתי הספרים האדולים והקטנים על ראש השנה תקפ"ב בעורת השם ותברך. והבאתי הספרים לאומאן וחלקתי אותם לאנשי שלומנו. עינם ראו ושםחו, וכולם תמהו על גדל ישועת השם אשר עזרני לנמר עסק ההרפה אחורי מניעות עצומות כאלה. והזדינו לה' חסדו ונפלאותיו אשר הפליא לעשות עמנו ועם כל ישראל לדורות עולם:

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

יה

וְהַגָּה בְּכֹל הַקִּיז תִּקְפָּא הַנּוֹפֵר לְעֵיל כֹּל מִחְשָׁבּוֹתִי הִי
שַׁתְּכַפֵּבּ שְׁאָזְבָּה לְגֻמָּר הַהֲדָפָה אָסָע תִּקְפָּא לְאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל דְּהַיָּנוּ שָׁאָהִיה בֶּרֶאשׁ הַשָּׁנָה בָּאוּמָאָן, וְתִקְפָּא אַחֲר
רָאשׁ הַשָּׁנָה אָסָע מָאוּמָאָן לְאָדָם וּמִשְׁם לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל
אָכָל כְּשַׁהְיִיתִי בָּאוּמָאָן עַל רָאשׁ הַשָּׁנָה עַמְּסָפְרִים אַחֲר
רָאשׁ הַשָּׁנָה, רַבּו הַפְּנִיעָות וְגַם מִגְּנִיעָות מִחְמָת מִמוֹן, גַּם
עֲדִין הִיִּתְיַצֵּר לְהִזְמִין בְּבִיטָה לְצַרְךָ גַּמֵּר הַסְּפָרִים שְׁהִיוּ
צָרִיכִין לְסִדְרָם עֲדִין, וּשְׁאָר עַסְקִים שְׁהַכְּרַחְתִּי לְעַסְקָם
בְּשִׁבְילָם. וּמִחְמָת כֹּל זֶה הַכְּרַחְתִּי לְחֹזֶר לְבִיטָה וְלֹא
נִסְעַתִּי תִּקְפָּא.

וּבָתוֹךְ כֵּד עַבְרָ חֲדָש תְּשִׁירִי וּמֵי הַחֲרָף הַגִּיעָו וְאֹו בּוֹדָאי
אי אָפְּשָׁר לְסָע לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. גַּם בָּתוֹךְ כֵּד בֵּין יוֹם
הַכְּפּוּרִים לְסָפוֹת עַבְרָ רַבִּי דָוד הַנּוֹפֵר לְעֵיל דָרְךָ קַהְלָת
קָדְשׁ טוֹלְטָשִׁין וְחוֹזֶר לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאַנְיָ לֹא יַכְלֵתִי אֹו לִנְסַע
עַמּוֹ. וְכֹל מִחְשָׁבּוֹתִי הִי שָׁאָסָע עַמּוֹ יְהָדָה, וְעַכְשָׁו לֹא יַכְלֵתִי
לִנְסַע עַמּוֹ וְנַתְעַבְּהָתִי בְּבִיטָה.

גַּם אֹו נִשְׁמַע מִלְחָמֹת הַגְּרָעִין (הַיְּנִינִים) וְהַכְּלָל אָמָרוּ שְׁאֵי
אָפְּשָׁר לְסָע עַכְשָׁו לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם אֹתְתִּי רַבִּי דָוד
הַנּוֹפֵר לְעֵיל שְׁהִיה שְׁדָ"ר מְהֻבּוֹל וּשְׁאָר הַמִּשְׁלָחִים לֹא

ימ"י מוחרבנ"ת

רמא

רצחה הרבה מאפטע להגיחם לנסע לאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מלחמת סכנות הנזירות לעיל. רק אחר הפלצות רבות מלחמת שביל עניי אָרֶץ יִשְׂרָאֵל עיניהם תלויות על ביאת המשליחים, הכרח להגיחם. ובאמת לא נסעו מפטמבל דרכם רק דרך יבשה, והיו להם הוצאות גדולות מאד הפל מלחמת סכנות מלוחמות של מרידת הגערקין:

יט

והנה אחר יום טוב סגב השם ותברך שהתחלנו להדרים את התפלות בסוד. וגם בזה יש הרבה לספר ישועת השם הגדולה ואין כאן מקום. ואו חור ונברע בי החשך והרצון לנסע לאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, והתחלה לחשב בזה הרבה מהריך וכמעט לא עבר يوم שלא חשבתי בזה הרבה. וגם השם ותברך עורי לחדש החושן דאוריתא נפלאים מאד על גדל ההתגברות שציריך כל אחד להתגבר לבוא לאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, ושה עקר נצחון הפלחה שצרכין לנצח בזה העולם. וכמה וכמה צורכי להתגבר לשבר המניות לבוא לאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וגדל מעלת קדשת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל אשר כל התורה מלאה משבח קדחת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל וכו' וכו' במבחן ברברינו הנזכר לעיל (סימן ט"ז). אף על פי כן עברו עלי גם

ימ"י מוחרבנ"ת

בזה החרף מניעות הרבה בדעתו בלי שעור, ובכל פעם עמדו לפניו המניעות בחומרות נחשת ובריתו ברזול ממוש.

ובכל מה שעבר עלי בענן זה אי אפשר לספר עד שעורני השם יתברך שיצאת מבייתי סמוך לעיר ראש חדש שבט לנסע לאומאן, ולא הנדתי לשום אדם שיש סברא בדעתו شبגשיה הוזת אסע לאדרעם וממש לארץ ישראל. ובאמת גם אני בעצמי לא הייתי יורע בברור אם אוקה לה כי עדין הייתי מספק מאד. אחר כך עבר עלי מה שעבר והשם יתברך היה בעורי עד שוכתי לבוא לאדרעם ולקבל שם בילעט, ולעבר על הים השחור והלכון בשלום שני פעמים בעת סכנות מלוחמות בזאת, ועכשו אנחנו חולכים זה היום רביעי מאלבנסנדריה של מצרים לעיר צידון שהיא גבול ארץ ישראל. ואני כותב כל זה על הספינה. השם יתברך יזכיר לבוא לארץ ישראל בשלום חיש קל מהרה אמן בן יהי רצון:

כ

יום כ"ד טבת תקפ"ב נסעתי מביתי לאומאן ולא היו עגלוות מצויות מחמת קלקל תדרה. והכרחתי לשפר עגלה רק להיסין, ותקף ששכרתי העגלה נעשה רום סערה

ימ' מוחרבנ"ת

רמג

גדולה עם שלג גדול (שקורין ואוירעכע) והיה לבי חילוק מאד אם לנסע. והשם יתברך עורני לנסע, ונסעתי בעת הרום סערה הגדולה והברחת ליון בכפר אחד ושם היה המוכסן שבור גדול מאד. אבל קיבל אותו בסבר פנים יפות, ועשה סעדיה עבורה והפליג לדבר בשכורות מיקרת חסיבות קדשת ישראל ומאמ מادر להתלויצין מادر מאמונייהם של העפומ"ם. ואצל השלחן ישבו אנשי היסין ושבח בפניהם את אדרוננו מזרנו ורבינו זכרונו לברכה ואנשיו, ושמחה אותה קצת על-ידי שכורותיו ודבריו (זה דוע לנו שעקר התהוקות בפרט התהוקות שלוי הוא רק על ידי שמחה).

משם נסעתי ביום ששי לבקר השכם להיסין. והיה ברעתינו לשכור משם עגלה לטפליק לשבות שם שבת קדש. אך מגדר השלג ושאר טעים נתעכתי שם בהיסין והייתי שם משוכתי שבת קדש, והתפללתי בבית המדרש. ותלהה לאל היה לי נחת קצת באזתו שבת, כי היו קצת אנשים אצל ודברתי עמם מתורתו של רבינו זכרונו לברכה. ביום ראשון אכלתי שם באקסניה של אצל רבי יונה סעדית שחרית, ובתוך שיחתנו באתי לתוכה התורה של אריכת אפים שזו כען על ידי ארץ ישראל (לקוטי מורה ז' קנה), וחורתני שם לפניהם כל התורה הזאת בבאור נפלא ושינה נאה המביאה לידי מעשה, וنم זה חזק דעתינו מאד שהויתה

ימ"י מוחרבנ"ת

חוליקה מaad. והכל שער מגיעות שלו הוי מגיעות המה שהיתה דעתך חולקה מaad מלחמת במא ספקות ופחדים, ואיך אפשר לברא חלקות הדעה שלו בכתב:

כא

ביום ראשון פרשת בא נסעתי מהיסין לטפליק, ובאתרי לטפליק לעת ערב אור ליום שני. ומצתתי שם את רבי משה מבאפלייך ובקשתי אותו שיישבר לי עגלה בכפר שלו, או לנסע לאומאן או אם אפשר לשבר עגלה על השבעה לכל הדרך מה טוב. ביום שני השכמתי והתפללתי. בתוך התפלה בא עREL אחד עם אגרת מרבי משה הנזכר לעיל בתוכו שרבי משה הנזכר לעיל שכיר אותו בסך מועט לשבועו לנסע עמי כל הדרך. וסערתי שם, ולאחר מכן נסעתי אחר חצאות היום לנסע לאומאן על ערב ראש חדש שבת שהיה ממשמש לבוא ביום שלישי. ובאתרי לכפר רוסאסוי גנטיגעו הטעמים ואמר העREL שנשבר לנו עגלה אחרת, והיינו בהולים ונחפזים מaad מאי כי היום ירד מaad ולמחרתו הוא ערב ראש חדש שהיתה איז וכහול מaad להיות שם על ציון הקדוש בתוך אנשי שלומנו בדרבנה בכל שנה ושנה מיום הסתלקותו להיות באומאן על ציון

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

רמה

שֶׁלֹּו הַקָּדוֹשׁ בָּעֵרֶב רָאשׁ חֶדֶשׁ שְׁבַטִּ, עַל כֵּן הָיִיתִ בְּהֹול
מַאֲדַ מַאֲדַ. וְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ הַוּמֵין לְנוּ עַרְלָ אַחֲרָ וְהַכְּרָחָתִי
לְתַנֵּן לוֹ בָּמוֹ שְׁחַפֵּץ יוֹדָ וְהַזְּבוּם שְׁיַעַמֵּיד אָוֹתָנוּ לְאוֹמֵן
בָּעֵרֶב, וְגַסְעָתִי עַמּוֹ אָנָּי וְרַבִּי מְנַדִּיל.

וְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ הָיָה בְּעֹזֶרֶת וּבָאָנוּ לְאוֹמֵן לְעֵרֶב בָּעֵרֶב
שֶׁלֹּשׁ אוֹ אֶרְבֻּעַ שָׁעָות בְּלִילָה, וּכְבָר נַרְדָּמוּ בְשָׁנָה
בְּבֵית רַבִּי אַבְרָהָם, שֶׁהָוָא אַכְסָנְיאָ שֶׁלִי, וְהַכְּרָחָתִי לְגַסְעָתִי
לְבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי חֶבְרִי לְהַתְאַכֵּן שֶׁם בְּלִילָה וּבְאַתִּי לְשֶׁם
וְהָיִתִי סְבּוֹר שְׁאָמַצָּא שֶׁם אַנְשָׁינוּ הַבָּאים עַל עֵרֶב רָאשׁ
חֶדֶשׁ שְׁמַתְאַכְּסָנִים בְּלָם בְּבִיתָיו, אַבְלָ לֹא הָיָה שֶׁם אַחֲרָ
מְהַם כִּי מִחְמָתָ קְלָקְוָל הַקְּרָךְ רַבִּים לֹא יָכֹלוּ לִבּוֹא, וְאַוְתָן
שְׁבָאוּ לֹא בָּאוּ עַד יוֹם הַמְּחַרְתָּה בְּבָקָרָ. אַבְלָ בְּשִׁגְבָּנְסָתִי
לְבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי מִצְאָתִי שֶׁם אַנְשָׁים רַבִּים חַשּׁוּבִים יוֹשְׁבִים
בְּסַעַרְהָ וְזֶה הָיָה סְעָדָת נְשֹׂאָין שֶׁל אַחֲרָ מְאַנְשָׁינוּ שְׁהָשִׁיאָוּ
רַבִּי נַפְתָּלִי בָּאוֹתוֹ הַעַת, וְזֶה לִי נַחַת גְּדוֹלָ מִזָּה וְאַכְלָתִי
שֶׁם סְעָדָת הַעֲרָבָה. בְּבָקָר בְּיּוֹם שְׁלִישִׁי הַתְּפִלָּתִי בְּבֵית רַבִּי
נַפְתָּלִי. בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה נַתְקַבֵּצָו וּבָאוּ בָּל אַנְשִׁי-שְׁלֹמֹנִי שְׁבָאוּ
מִבְּרָסֶלֶב וּכְלַי. וְהַלְכָנוּ בָּלָנוּ עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְשִׁפְכָנוּ שִׁיחָנוּ
שֶׁם כְּדָרְכֵנוּ תְּמִיד:

ימי מוחָרְגַּת

כב

אחר כך אכלתי סעודת הצהרים בבית רבי אברהם ונסעו כל אנשי-שלומנו לביתם. בתוכן אנשינו היה שם ר' בשנים שעיה שם פעם ראשונה. והוא רבי חיים נחום בן רבי שמואל מזרין. והוא היה אלמן שגרש אשתו ובא לביתי זה שני חדרים קדם חנכה, וקרבתי אותו מאד מלחמת אהבת אביו שעיה מאנשי-שלומנו. והייתי חפץ מאד לעשת שודך עמו, אבל לא נודמן. גם מלחמת שבידעת היה טമון ענן הנסעה לארץ ישראל ולא יכולתי לקבל עלי התהבות שלי. והרב ורבי יוסקא נרם יאיר לא רצוי לקבל עליהם כלל שום התהבות בקהלת קדש ברסלב.

אבל מאת השם הייתה שהאיש הנזכר לעיל נתעב בביתי עד סמוך לעיר ראש חדש שבט, והייתי רוצה לקבלו עמי לאימאן. אבל מלחמת קלוקול הדריך עד שהכרחתי לשפר עגלה רק להיסין בלבד על כן לא לחתמי שום אדם כיראם את רבי מנדי מטולטשין לבדו שנסע עמי כל הדריך עד קהילת קדש אדרעם ומשם חור לבתו. ועל כן נתעב האלמן רבי חיים נחום בביתי עד לאחר

ימי מוחרבנות

רמו

שֶׁבֶת שָׂאֹ נִסְעַ בְּנֵי שִׁיחָה וּשְׁאָר אֲנָשִׁי-שְׁלֹמְנוֹ. וְקִבְּלוּ אֶת
רַבִּי חִים נָחוֹם וְכֻ' בְּאֵשֶׁר צוֹחַת קָדֵם נִסְעַתִּי מִבֵּיתִי
שִׁקְבָּלוּ אֹתוֹ לְאוֹמָן עַל הַוּצָאֹת שְׁלִי. וְכוּ הִיא, שְׁהַבְּיאָו
אֹתוֹ עַמָּהֶם וְאָנִי סְלִקְתִּי לָהֶם בְּعֵד הַוּצָאֹת.

וְאַחֲרֵי שָׁבָאנוּ מִצְיָן הַקָּדוֹשׁ וְאָכְלָנוּ סְעַדָּת הַצְּהָרִים
הַתְּחִלָּנוּ לְדִבֶּר מִשְׁהָבוֹכִים אָוְלִי יִמְצָא שֶׁם אֵיזָה
שְׁדוֹקָה לְפָנָיו. וּבְרוּךְ הַשָּׁם הַיּוֹשֵׁב וּמִזְגָּה וּוֹגָם שְׁבַתּוֹךְ כֵּד
נִזְדְּמָן שְׁדוֹקָה הָגָן מֵאָד לְפָנָיו עַם אָחָד מִחְשָׁבוֹי אֲנָשִׁי
שְׁלֹמְנוֹ, הַותִּיק הַרְבֵּני מִזְרָנוֹ הַרְבִּי רַבִּי זְלָמִן מְאוֹמָן. וּרְבִּי
יּוֹסְקָא נָרוֹ יָאִיר וּהַרְבִּי נָרוֹ יָאִיר בְּכֶר הָיו מִזְבְּנִים לְנִסְעָה
לְבִתְּחִתָּם וּרְצִיחָה לְעַכְּבָם לְהַמְּתִין עַד שִׁגְמָר הַשְּׁדוֹקָה, וְלֹא
רָצָו רַק תְּכַפְּ וּמִיד נִתְּרָצָה רַבִּי יּוֹסְקָא מַעֲצָמוֹ בְּשִׁמְחָה
אֲדוֹלָה וְקִבְּלָה בְּקָנָן אֲגַב סְוִדָּר עַל כָּל הַתְּחִיבּוֹת הַמְּלָפְּבוֹשִׁים
לְהָאָלָמָן. וְאָנִי לֹא נִתְּחִיבָּתִי בִּיְ-אָמָן חַמִּישִׁים וּזְהִיבִּים לְקִבְּלָם
בְּטֶשְׁעָרֵין, וְהָם נִסְעָוּ לְשָׁלוֹם לְבִתְּחִתָּם וְהָאָלָמָן הַנִּזְכָּר לְעַילָּה
עַם בְּנֵי שִׁיחָה וּשְׁאָר אֲנָשִׁי-שְׁלֹמְנוֹ שְׁהִי עַל אָוֹתָה הַעֲגָלה
כָּלָם נִתְּעַכְּבָּה בְּאֹמָן עַמִּי, וּבְלִילָה גִּמְרָה הַשְּׁדוֹק לְמֹזֵל טֹוב
וּגְם זֶה חֹזֶק וְשִׁמְחָה אֹתוֹתִי שְׁזִכְיָה לְגִמְרָה מִצְחָה בְּזֹאת לְהַשִּׁיא
יְתּוֹם חַשּׁוֹב כֹּהֵה בָּר אַוְרִין וּבָנו נְשָׁל אִישׁ כְּשֵׁר וּנְכַפֵּד מֵאָד
מִיקְרֵי אֲנָשִׁי-שְׁלֹמְנוֹ:

ימי מוחרבנ"ת

כג

בַּיּוֹם עֲרֵב רָאשׁ חֶדֶשׁ הַנּוֹכֵר לְעַילָּה, בָּא לְעַת עֲרֵב הַרְבָּנִי
הַחֲזִיק מִזְרָנוּ הַרְבָּה וְרַבָּי שְׁמוֹאֵל אַיִזְקָן גַּרְוָן יָאֵר
שְׁנַת עֲכָבָב בְּרַךְ וְלֹא הָיָה עַמְנוּ עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ בְּבָקָר, וְלֹא
בָּא עַד סְמֻוקָּד לְמִנְחָה וְעַדְזִין לֹא טָעַם בְּלָוָם. וְהָיָה בְּדָעַתּוֹ
לִילֵּךְ תְּכָפָה עַל הַבַּיִת עַלְמָיוֹן, אַכְלָל רָאִיתִי שַׁהְוָא לוֹ לְטָרָה
גָּדוֹלָה כִּי בָּא מִקְרָא גָּדוֹל וְנִתְגַּעַן בְּרַךְ וְהַיּוֹם יָרַד מַאֲדָה.
וְעַבְבָּתִי אֶזְתָּו קָצָת, וְתְכָפָה גַּתְרָאִתָּה לְזֹמֶר, טֻוב שָׁאַלְךָ לְמַחָּר
בְּרַאֲשׁוֹן חֶדֶשׁ, וְיִשְׁבֶּה לְאַכְלָל. וּבְלִילָה הָיָה עַמְנוּ עַל הַתְּנָאִים
וּבְבָקָר הַלְּךָ עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וּבְשָׁחוֹר מִשְׁם נִתְעוֹרֶר לִי חַשָּׁק
לִילֵּךְ גַּם כֵּן אָפָּה עַל פִּי שְׁבָיוֹם אַתְּמָוֵל הָיָה בְּדָעַתּוֹ לְבָלִי
לִילֵּךְ בְּרַאֲשׁוֹן חֶדֶשׁ מִחְמָת שְׁהָיָה בְּדָעַתּוֹ לְהַתְּעַכְּבָה עוֹד אֵיזָה
צָמִים בְּאוֹמָאָן, אַכְלָל עַכְשָׁוֹ מִחְמָת שְׁהָלֵךְ רַבָּי שְׁמוֹאֵל אַיִזְקָן
עַמְ אֵיזָה אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמָנוּ, נִתְעוֹרֶר לִי חַשָּׁק עַל כֵּן הַלְּכָתִי
וּהַחֲפָלָתִי שָׁם. וּפֶרֶשְׁתִּי שָׁם שִׁיחָתִי קָצָת. וְעַל זַדִּי זֶה
נִתְחַזְקָתִי יוֹתֵר בְּעַנְנִין נִסְיעָתִי:

כד

אַחֲרָכֶד אַכְלָתִי סְעַדְתִּי הַצָּהָרִים בְּבֵית אַכְסָנְנִיא שְׁלִי בְּבֵית
רַבָּי אַבְרָהָם. אַחֲרָכֶד הַלְּכָתִי לְהַעֲבֵיר כָּל הַחֲפָצִים

ימי מוחרבנות

רمت

שלי מבית רבי נפתחו לבית רבי אברם. כי עדין היו כל החפצים שלי מנחים בבית רבי נפתחו מליל ג' עד עתה ושברתי עגלה והעברתי אותם לבית רבי אברם לאקסניא שלג. אחר כך הלבנו לבית רבי משה שם החפלנו בראש השנה העבר:

כה

אחר כך הלבתי לבית רבי נפתחו שנמצא שם איש אחד הארץ ישראל שבא זה סמוך מאד הארץ ישראל, כדי לדבר עמו הארץ ישראל. גם לשמע ממנו אודות רבי שמעון חברנו שנשמע עליו או שמיעה לא טובה שהיה חס ושלום בתוך הספינה שנאברה במצרים. והלבתי לשם איזה שעotta סמוך למגנה ודברתי עמו הרבה. וספר לי כל נסיעתו הארץ ישראל עד הנה. כי באותו העתים היהה שעת מלחמה וסכנה גדולה מלחמת מרידת הגערקון במלך התונגר במצרים, ומלחמת זה נתעכבו רבים מאד באדרums שרצו לפסע ולא נסעו לארץ ישראל מגדל הפחה.

ואני אמרתי בלביו שבל המנויות האלה הם רק בשבייל החשך כדי שיתגבר חשקי יותר להנחשך הנפלא הקטן וסתום חזה שהוא לנסע לארץ הקדושה, ארץ

ימ' מוחרבנ"ת

חִמְדָה טוֹבָה וַרְחָכָה שֶׁהַנְּחֵיל לְאֶבֶותֵינוּ. עַד אֲשֶׁר נַחֲגְבָרָתִי
יוֹתֵר עַל יָדֵי הַמִּנְיָוֹת וְהַבְּלָבּוֹלִים הָאֱלֹהִים, וַחֲזָקָתִי עַצְמִי
בִּיּוֹתֵר לְכָלִי לְהַשְׁגִּיחָה עַל כָּל זֹה, וְהַשְׁמָם יַחֲבֹךְ עַזְרָנִי לְנַסְעָן.

וְאָז שְׁמַעְתִּי מִהָּאִישׁ מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הַנּוֹפֵר לְעַיל כָּל סִדְרָה
נְסִיעָתוֹ. וְסִפְרָ לֵי שָׁعֵיר עַכּוֹ סְגֻרוֹה מִחְמָת מְרִידָה
הַזֹּאת, וְשִׁכְרֵוֹ סְפִינָה חַווֵּז לְעֵיר עַפּוֹ וְנִסְעָוֹ קִצְתָּ. וּבְדָרֶךָ
הַחוֹזִירִים אֲדוֹן מִסְפִינָה אַחַת, וְאָמַר לָהֶם שֶׁהָוָא סְפִינָה גְדוֹלָה
לִילֵּךְ עַכְשָׁוֹ, בַּי בְּעַצְמָם שְׁמָעוּ קוֹל הַצְּעָקָה מִאֲנָשֵׁי הַסְּפִינָה
שְׁנָהָרָנוּ, וּלְפִי דְבָרֵיהם הִתְהַגֵּד אֶת הַסְּפִינָה, שְׁנָשְׁמָעָה
שְׁנָהָרָנוּ, שְׁהָיָה בְּתוֹךְהָ בָּן רַבִּי זָאֵב מִטְּרָאָסְטָנָעָץ וּרְבִי
שְׁמָעוֹן חַבְרָנוּ וְעַד יְהוּדִים רַבִּים בְּעַרְךָ שְׁנָשִׁים וְחַמְשָׁה,
וְאָמַר הָאִישׁ מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הַנּוֹפֵר לְעַיל שְׁהָאָנָשִׁים שְׁהָיוּ
בְּסְפִינְתּוֹ אָמְרוּ שְׁהָם יוֹדָעִים וּזֹכְרִים חִמְשִׁים וְשְׁבָעָה
אָנָשִׁים מֵהֶם. וְאָז חֹורָה הַסְּפִינָה לְעַפּוֹ שְׁהָלֵךְ בָּהּ הָאִישׁ
הַנּוֹפֵר לְעַיל, וְשָׁאַלְוָ אֶת הָאֲדוֹן שֶׁל הַסְּפִינָה שֶׁהָוָא בְּעַצְמוֹ
גְּשָׁאָר בְּבֵיתוֹ, וְצָוָה לָהֶם לִילֵּךְ וּלְכָלֵי לְהַשְׁגִּיחָה עַל־זָהָה וְחֹזֶר
וְהַלְכָה עַד אֵיזָה מֶקוּם בְּמִדְמָה עַד רַאֲדִים, מִשְׁם קִצְתָּם
שִׁכְרֵוֹ סְוִים עַד עִיר סְטְמָבוֹל בְּעַצְמוֹ, וּקִצְתָּם עַל שְׁהָיוּ
עֲנִים הַלְכָוֹ וְסַבְבָּוֹ מַעַיר לְעֵיר קִצְתָּה בִּיבְשָׁה וּקִצְתָּה בַּים עַד
שַׁבָּאוֹ לְסְטְמָבוֹל. וְסִפְרָ לֵי, שָׁאֹוֹתָן שְׁהָלְכוֹ דָּרֶךָ עִירֹתָן
יִשְׂרָאֵל עַזְרָוּ לָהֶם יִשְׂרָאֵל בְּכָל מֶקוּם שַׁבָּאוֹ, וּנְתַנוּ לָהֶם עַל

ימֵי מָוְהָרֶן"ת

רנא

הוֹצָאֹת הַגִּשְׁיָה וְאֲכִילָה וְשַׁתְּיה בְּדֶרֶךְ אֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְחַמְנִים בְּנֵי רְחַמְנִים. וּמָן נִסְעַתָּם נִשְׁתַּחַתָּה מִן רָאשׁ חֶרֶשׁ אֵיר שִׁזְׁצָאוּ מִארֵץ יִשְׂרָאֵל עַד יָמֵי תְּשִׁירִי שֶׁאָוָן עַמְדוֹן בְּקָרְיִנְטָאן בְּאֶדְרָעָם.

וּבָל הַדְּבָרִים הָאֶלְهָה הָיוּ לִי קָצָת לְמִנְיָה גְדוֹלָה. מִקְמָתָה שְׁשִׁמְעַתִּי גָּדֵל הַרְעֵשׁ וְהַסְּכָנָה. אָבָל אַחֲרָכֶד נִתְחַזְקָתִי יוֹתֵר עַל יְדֵי זֶה, כִּי פְנִירִי לְצֵד אָחָד וְהַסְּתָבֵלָתִי הַלְאָהָם אָפַל עַל פִּי כֵּן נִסְעַו מִארֵץ יִשְׂרָאֵל לְחוֹזֵקָלָאָרֵץ, וּסְבָנוּ עָצָם בְּשִׁבְיל פָּרָגָה לְגַדֵּל הַדְּרָחָק שְׁלָהָם, וְהַשְּׁמָ יִתְבָּרֵךְ עָזָרָם שְׁבָאוּ בְּשָׁלוּם. עַל אַחֲת בִּמְהָה וּבִמְהָה אַנְיִמְחִיב לְסִכְנָה עָצָמי בְּשִׁבְיל תְּקוּן נְפָשִׁי לְגַסְעַמְהַזְקָקָלָאָרֵץ לְאָרֵץ יִשְׂרָאֵל, וְהַשְּׁמָ יִתְבָּרֵךְ יַעֲזְרָנִי בְּחַסְדוֹ לְבֹוא לְשָׁם. כִּי לְאָרֵץ יִשְׂרָאֵל אוֹ אָפָּשָׁר לְבֹוא כִּי-אָם עַל יְדֵי יְסוּרִים.

וְגַם רַבְנָנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה נִסְעַ בְּשָׁעַת מְלֻחָמָה גְדוֹלָה. וְאֶם מַי אֲנִי לְהַשּׁוֹת עָצָמי לַרְבָנָנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה, אֲשֶׁר אֵין מַי גְּדָמָה אֶלְיוֹ מִכְלָ-שְׁבָנוּ פָּחוֹת כְּמוֹנִי, אָפַל עַל פִּי כֵּן לְעָנֵין דָּבָר שְׁבָקָרְשָׁה מַחְיֵב אָפָלוּ הַקָּל שְׁבָקָלִים לְבָקָשׁ גְדוֹלָות. כְּאֹשֶׁר שְׁמַעַתִּי מִפְיוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּעֵצָמוֹ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה. אֲדָרְבָא אַנְיִמְחִיב לִמְסֹר נְפָשִׁי יוֹתֵר יוֹתֵר אֶלְף פָּעָם לְבֹוא לְאָרֵץ יִשְׂרָאֵל. כִּי רַבְנָנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה אָפָלוּ קָדָם

ימי מוחרבנ"ת

שָׁבָא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיְתָה קָרְשָׁתוֹ וּפְרִישָׁתוֹ וּמַעַלְתוֹ
 וְצִדְקָתוֹ גָּבוֹהַ וּנְשָׁגֶב וּנְעָלָה מְאֹד מְאֹד בַּתְכִילַת הַמְּעָלָה,
 וְלֹא נָסַע לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לְפָعֵל לְהַשִּׁיג הַשְׁגָּוֹת נְשָׁגֶבּוֹת
 יוֹתֵר וּיוֹתֵר כִּי לְגַדְלָתוֹ יַתְּבִּידֵךְ אֵין חִקָּר, וּכְמַבָּאֵר מִזֶּה
 בְּרַכְרִינוּ בְּסִפְרוּי שְׁבָחוֹ הַנוּרָאִים עַזְן שֶׁם. אֲכָל אָנָן יַתְּמִימִי
 דִּיתְמִי אָנָן צָרִיכֵין לְהַתְגּוֹלֵל בְּרֶפֶשׁ וּטְמִיטֵּת וּלְרָחֵשׁ עַל הָאָרֶץ
 בֵּין נְחַשִּׁים וּעֲקָרְבִּים עַד שְׁנָוֹכָה לְנַשְּׁק עַפְרָה אָרֶץ יִשְׂרָאֵל,
 וְלְהַתְגּוֹלֵל בְּעַפְרָה הַקְדוֹשָׁה וְלְשָׁאֵב מַאוּרָה הַקְדוֹשָׁה
 וְהַנוּרָא. וְאֶפְעַל פִּי שָׁאַי אָנָן יְזָדּוּם בָּל מַהוּ אָרֶץ יִשְׂרָאֵל,
 הָלָא גָם אֵין אָנָן יְזָדּוּם מַהוּ צִיצִית וּמַהוּ תְּפִלִין, וּמַהוּ סְפָה
 וְלִילָב, וּכְיוֹצָא בְשָׂאֵרִי מִצּוֹות, כִּי טָעַמִי הַמִּצּוֹות לֹא נְזָדֻעַ
 לְשָׁוֹם אָנוֹשִׁי מִכְלָשְׁבָן לְנוּ, וּכְמוֹ שְׁכָתוֹב פָּלוֹאות עַדְותִיךְ
 וּכְו' וּכְמוֹ שְׁכָתוֹב בְּלִמְצֹותִיךְ אָמוֹנה (עַז בָּמָקוּם אַחֲרֵי מִיחָה), וּכְיֵ
 חַם וּשְׁלָום נִפְטַר מַלְעַשֶּׂת הַמִּצּוֹות מִחְמַת שָׁאַי אָנָן יְזָדּוּעַ
 טָעַמָּן. כִּמוֹ כֵן אָנָן חִיבֵּין לְהַתְגּוֹלֵל לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶפְעַל פִּי
 שָׁאַי אָנָן יְזָדּוּם מַהוּ אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי בָּכָר הַזְּדִיעָה לְנוּ
 הַתּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה בְּעֵצֶמֶה, וּרְבּוֹתֵינוּ וּכְרוֹנוּם לְבָרְכָה בְּגַמְרָא
 בְּמִפְּכָת בְּתָבּוֹת וּבְשָׁאֵר מִקּוֹמוֹת וּבְמִדְרָשִׁים וּבְפִרטָת רַבְנוֹ
 וּכְרוֹנוּ לְבָרְכָה בְּתוֹרוֹתֵינוּ הַנוּרָאִות, שְׁכָלָם גָּלוּ לְנוּ מַגְדָּל
 מַעַלְתָּה אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּשְׁכָלָקְרָבָת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל תְּלוּיָה
 בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ימי מוחרבנות

רמג

ואם אין לנו זוכים לקבע דירתנו שם מלחמת גדר המניעות
שיש לכל אחד ואחד על-זה, על כל פנים נופה
להיות שם פעם אחת כל ימי חיינו,ليلך שם ארבע אמות
על כל פנים, שניהם זה טוב מאד כמו שהפליגנו רבותינו
זכרוּם לברכה. וגם אולי על ידי זה שנלך שם ארבע
אמות, נפה אחר כך לנשע עוד פעם לקבע דירתנו שם.
ועל כל פנים איך לא נחוש להיות פעם אחת במקום חיינו,
במקום קדשتنا, בארץ חמדת השבטיה הקדוש ברוך הוא
לאבותינו במה פומים, וחזור ההבטחה במה פומים הרפה
בלי שעור לנצל חפתה (עין ברברינו מזה מקום אחר בארץות).

הן על כל אלה ויתר מזה שאין אפשר רבאר כאן נתחזקי
על ידי המנויות עצומות יותר ויתר. אף על פי כן
עדין היהنبي חלק לשתיים נוטה לבן ולבן בלי הרע,
מלחמת במה ובמה מנויות מה שהי בראעת מיאד שאין
אפשר לפרטם:

כו

ביום חמישי השבעתי והתפלתי בבית אקסניא שלי, ולא
הלךתי לפקעה, ולא הייתה על ציונו הקדוש. ואו
באותה חут לא היו עגלוות מצויות לשפר בקהלת-קדש

ימי מוחרבנ"ת

אומאן כי בכל יום רביעי שאלתי על עגלוות והשיבו לי שקשות למצו עתה מלחמת קלקלת הדרה, וגם כלם נסעו על קוונטרקטין (לתרש הרשיון). והעולה על רוחי היה להתעכ卜 באומאן על שבת. כי חקרתי בלבבי שאני מברח להיות מותן מותן הרבה הרבה בנסעה זאת, אבל רבota מתחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום. ובבקיר בוגמר התפללה עליה על דעתיו לשפר עגלה לטיראווייצע. ותclf צויתי לר' מנדיל עם עוד איש אחד מאנשי-שלומנו מאומאן שלכו מיד וישבו עגלה לטיראווייצע. והלכו וחפשו ומצאו בינייה קצר איזה עגלה של נברי, והביאו להבית רבי יונה הנופר לעיל לכבוד המחתנים שבאו לביתו להשתדר עמו. והלכתי לשם אני וחברי רבי נפתלי ורבי משה ויישבנו שם יחד עם רבי יונה, והתנצל את עצמו בענין הפרקליקת שבאומאן, שאינו חיב בדרכ בילל; וזה היה נצרך לנו מאד. ונתקtabתי שם על הסעדה עד שתים או שלוש שעות אחר חצות היום, והייתי סבור, שכבר חור העפו לנצח העפו. אבל בשבאתי לאקסניה מצאתי עוזרין ונסתה תclf עמו לטיראווייצע ולגתי בדרכ.

ביום שני בבקיר בהשכמה רציתי להתפלל שם תפלה שחരית. אחר כן נתישבתי ונסתה לטיראווייצע,

ימי מוחרבנות

רנה

והיה השעה דחוקה קצרה להגיע לשם למן תפלה ואחרנו
למן התפלה קצרה, ובאו בעורת השם ותברך לטיראוויצע
בעת שנמרו להתפלל בבית המקדש של המגיד זכרונו
לברכה. ותכף כשהראו אותו אנשי-שלומנו יצאו לךראתי
בשמחה רבה ברכם פמי, והודיעו לי מיד הנה כסא
של אליו הגביא מוכנת ועוד מעט יבאו תינוק למול
ומעלתו יהיה מזהל בודאי. ונתקלתי שמחה שזכיתי
למצואה בזאת בשעת בייתי מיד. ותכף ומיד הנחתי טלית
ותפלין וכברו אותו במצוות חתונה, ומלהי התינוק ברת.
ועל ידי זה נתן שמחה וחדרה גדולה מאד בלביו, כי אני
הייתי מספק כלל אם לנמע לפה על שבת, ועכשו אני
רוזאה כי דרכי נכוון מעם השם כי זכתי בך למצוות
זו, אשר לאו בכלל פעם מתרחש לי מצואה בזאת בך.
ובפרט שנזכרתי מיד שמצוות מילה יש לה אחירות ושיכות
ויקשר נפלא עם קדשת ארץ ישראל. כי אברהם אבינו
עליו השלום בעית שנצטווה על המילה, או הבטיחו השם
ויתברך על יורשת ארץ ישראל לו ולזרעו אחוריו כМОבא
שם (בראשית י"ז ט) "ואתת את בריתך תשמר... ונתקתי לך
ולירעך את ארץ מגיריך" וכו' וכן שבות וקרות עמו
הברית לחת את ארץ הבנעני וכו' ובסביל זה נוחגין
לזמר וקרות בעית ברית מילה. ועל ידי זה נתקזת

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

וְהַתִּפְלֹלְתִּי בְּשִׁמְחָה וּבְחִזּוֹת קָצָת, בָּרוֹךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָד
פֶּה עָזָרַנִי.

וְשִׁבְתָּנוּ שֵׁם בְּשִׁבְתַּת קָדְשׁ בָּבִית יְדִידֵינוּ רַبִּי יִצְחָק חַטָּן
הַמֶּגֶד, וְגַם הַזָּדִיעָה לֵי שָׁגֶם בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי וְהַא
בְּרִית מִילָה אֶצְל אֶחָד מִאֲנֵשִׁי-שְׁלוֹמָנוּ שְׁנָתְקָרְבָּב סְמוֹזהּ.
וּבְלִיל שִׁבְתַּת קָדְשׁ שִׁמְחָנוּ וּרְקָרְנוּ בְּעֹורַת הַשֵּׁם יְתִבְרָךְ אָמָר
כֹּה הָלַכְנוּ עַל סְעַדְתַּת הַבָּן וּכְרַב וּבַיּוֹם שִׁבְתַּת קָדְשׁ חֻרְתִּי
וְאָמַרְתִּי הַתֹּרֶה הַמְתַחְלָת מֵשִׂיּוֹדָע מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שְׁטָעַם
בְּאֶמֶת טָעַם אָרֶץ יִשְׂרָאֵל (בלקוֹטַת תְּנִינָא סִימָן ט), וְנַחֲעַבְתִּי
שֵׁם בְּטִירָאוּצָע עַד יוֹם שְׁלִישִׁי וְהִיִּתִי סְנָדָק עַל
הַבְּרִית מִילָה:

כ:

בַּיּוֹם רַבִּיעִי שְׁכָרְתִּי עֲגָלָה שֶׁל רַי לְגַסְעַ עַל שִׁבְתַּת
לְמִדְכָּרְבִּיקָא, וּבָאָתוֹ הַעַת דָּהּ הַרְדֵּךְ מְקַלְקָל
וּמְבָלְבָל מַאֲד וְלֹא הָיו יוֹדָעים אֶם לְגַסְעַ עַם עֲגָלָה אוּ עַם
שְׁלִיטָין. כִּי לְפָעָם יָרַד אַיִּזה שְׁלָג וּבְתוֹךְ כֹּד נְתַמְּסָמִים וְלֹא
הָיָה דָּרָךְ נְכוֹן וּבְטוּחוֹם כָּלָל. וּמְחַמֵּת זֶה נְסֻעַתִּי עַם עֲגָלָה
בַּיּוֹם חֲמִישי בְּפֶקַר, וְלֹא אָוֹתִי כָּל אֲנֵשִׁי-שְׁלוֹמָנוּ מְטִירָאוּצָע
וְעַדְין לֹא הָזְדַעַתִּי לָהֶם כָּלָל מָה שְׁבָדָעַתִּי יְשַׁׁבְּרָא לְגַסְעַ

ימי מוחרבנות

ר'ו

לארץ ישראל בנסעה זאת. כי גם בעצמי היהי מספק
עדין הרבה:

כח

ביום חמישי נסעתי מטירא אוויצע ונתחבר עמי ידרינו
חותיק מוריינו הרב גרשון וכו' נ cedar המגיד זכרונו
לברכה ונסע עמי עד טשערין ולנו בקהלת-קדש
ולאטיפאליע בבית רבי יקוטיאל אחד מאנשי-שלומנו שדר
רבנו זכרונו לברכה בביתו בעה שישב שם בולאטיפאליע.
ומצאתי שם את חברנו ידרינו רבי חיקל נרו יאיר, ובא
אצלנו בלילה והיה לנו לנחת ולשמחה לבב:

כט

ביום נששי נסעתי קדם אור היום מזלאטיפאליע, ובאנו
לכפר קראנסילקע שיזב שם ידרינו רבי זאב,
ולא מצאנו אותו בביתו. משם נסענו לקהלת קדש
קאמינקע וכבר עבר חצות היום ונתקעכנו שם על שבת
שירת. ומאת השם היתה שנסע עמי רבי גרשון הנ"ל
שהיה נזכר שם לענינו בקהלת-קדש קאמינקע, כי יש לו
שם מחתנים כל בית הרב דשם. ובשבת היו אצלנו רבי

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

יוסף הירש גיסו של רבי גרשון ואיש אחד מפדריבקה
שהוא חתן החוץ דשם.

גם רבי ישעיה חתן הרב היה כל היום אצלנו, וספר לי או
שהיה פעם אחת אצל רבינו זכרונו לברכה בעת שהלא
עם אחד בשליחות מהשפאלער, ולצורך חותנו הרב. וספר
לי כל הפעשה איך ניכנס לריבנו זכרונו לברכה, ושנפל עליו
אימה ופחד גדויל עד מאור, ושדבר עמו הרבה וכפי הנראה
מדבריו שרבי ישעיה הנ"ל ספר לו כל לבו. וشنמשך עליו
או יראה והתעוררות לתשובה מאד כדרך כל האנשים
שנכנסו אצלו זכרונו לברכה, במפרנסם שתclf בשניכנס
אליו אחד בא עליו התעוררות גדויל לחשיבה מאור, ומוי
שנשאר על עמדו ולא נפרד ממנה נעשה איש בשר וירא
השם מרבים, במפרנסם. וספר איך שאחר קד קשבא לביתו
הבינו קצתם שהיה שם. ויהיו לו יסורים גדולים ומחמת זה
לא היה יכול לפע יותר. ועכשו הוא יודע בעצמו ההפרש
והבדל בין אם היה אצלו ובין עכשו, ושבקרו אותו מתחים
אמתיים. ונעם כל אדם המסתכל על האמת יכול לראות
האמת אם עשו לו טובות על ידי זה שעקבו אותו מלחתך
 לריבנו זכרונו לברכה או עשו לו רעה שאין בגמלה מעות
 אפשר לאIOCלו לתיקן וכו':

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

ל

גם בשבט בפרק היה אצלי רק בשנים אחד ושמו שמואל שהיה יכול לנגן היטב, ונגן לפניו הרבה. וגם הוא גמיש אחינו מאד ודבר עמי קצת ביום ראשון בפרק בתשובה גroleה וכסופה נמצאים להתקרב לאמת, אך גבה טורא בין לבינו כי רחוק ממנה תרף. והמתנינים רבים שם מאור, ובפרט אביו הוא מתרגס גROL מאור, אבל אף על פי כן טוב לפניו שיש לו הפרות קצת עמנו כי גם זה לא יבדר לעולם:

לא

והנה ביל שbat שורה בא על דעתך מענן הפרשה שמדוברת מנסעה לארץ ישראל כי הפרשה מתחלה וכי בשלח פרעה את העם וכו', דהיינו שיצאו ישראל ממצרים. וזה ידוע שבב יציאת מצרים היה לבוא לארץ ישראל, כמו שכתוב (שמות ג) "אעלה אתם מעני מצרים... אל ארץ טובה" וכו'. וכן הפרשה זאת מדברת תכף מענן תרף לארץ ישראל כמו שכתוב שם ולא נחים אלקים לך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, לארץ ישראל.

ימֵי מוֹהָרְגַּת

שֶׁהָיו הַלְכִין לְשֵׁם בְּפִרְוּשׁ רְשֵׁי וּכְיוֹ. וְכֹל עֲנֵנִי הַפְּרָשָׁה זֹאת
מִצְאָתִי בָּה הַיְּטֵב כָּל עֲנֵנִי נִסְעָתִי לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

כִּי מִבָּאָר בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת שְׁצָרִיכִין לְסַבֵּב הַדָּرְךָ לְבוֹא לְאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל בָּמוֹ שְׁכַתּוֹב וְלֹא נָחַם אֶלְקָוִם דָּרְךָ וּכְיוֹ, וַיְסַבֵּב
אֶלְקָוִם אֶת הָעֵם דָּרְךָ הַמְּדֻבָּר יִם סּוֹף, כִּי גַּם אַנְהָנוּ הַסּוֹבֵב
אֶלְקָוִם אֶתְנוֹגָה. כִּי דָּרְכֵנוּ הַיְּשָׁרָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא דָרְךָ
אֶדְרָעָם, וּקְהַלְתַּת-קָדְשׁ אֶדְרָעָם קָרוּבָה לָנוּ לְקְהַלְתַּת קָדְשׁ
בְּרִסְלָב, וּבָכֶל יוֹם וָיּוֹם מִצְוִיּוֹם עֲוֹבָרִים וּשְׁבִים הַרְבָּה
מִבְּרִסְלָב לְאֶדְרָעָם כִּי כָל הַמְּשָׁא וּמִתְּן שֵׁל רַב הַעִיר הַחַיָּה
וּשְׁבָסְבִּיבּוֹתֵינוּ הוּא בְּאֶדְרָעָם. וְאַנְיָ הַכְּרָחִיתִי לְסַבֵּב הַדָּרְךָ
לְאֶדְרָעָם כָּל-כָּךְ הַרְבָּה דָרְךָ קָאַמְגַע וּמִשְׁעָרִין וּמִשְׁירָקָם
וּקְרִימִינְטְּשָׁאָג וּכְיוֹ עד שְׁבָאָתִי לְאֶדְרָעָם, כִּי הַתּוֹרָה בְּכָל
אָדָם וּבְכָל זָמָן. וְהַוְטָב בְּעֵינִי מָאָד שְׁמָצָאָתִי רְמֵי גָּדוֹלָה
לְנִסְעָתִי מִבָּאָר בְּתוֹרָה בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת. וְאוֹתַהַתְּחִלָּתִי לְחַשֵּׁב
בְּדָעַתִּי אֵיזֶה עֲנֵנִי וּטְעֵם לְזֵה מָה שְׁצָרִיכִין לְסַבֵּב דִּיקָא
הַדָּרְךָ בְּשָׁרוֹצִין לְבוֹא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל עַדְין לֹא מִצְאָתִי
טֻעם נָכוֹן וּמִבָּאָר הַיְּטֵב, רַק מַרְחֹק נְרָא אֵיזֶה רַמּוּם לְזֵה.
וּזְבָרָתִי מַעֲנֵנִי שִׁיחָה זוֹת בְּסַעַדְתִּי לִיל שְׁבָת לְפָנֵי הָעוֹלָם,
אַיְד שְׁמָבָאָר בְּתוֹרָה שְׁלַבּוֹא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל צָרִיכִין לְסַבֵּב
הַדָּרְךָ, וְהֵם לֹא הַבְּנֵנו מָה פָּונְתִּי כִּי לֹא יְדַעַו שְׁבָדָעַתִּי
לְנִסְעָ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנִסְעָתָה הַזֹּאת.

ימ' מוחגן"ת

רסה

והנה אחר קד' בא על דעתך איזה טעם קצט מה שאריכין
לספר הדרך לבוא לארץ ישראל, והוא מבואר לעין
על פי תורתו של רבנו זכרונו לברכה. אמרתי אגב גרא
אכתב גם זה כאן והוא כי מבואר בהתורה "ויהי נא פ'י
שנים ברוחך" (בסימן ס"ז בלקו"א) שכל המניעות שבעוולם
מדובר שבקדרשה כלם הם בשכיל החשך כדי שיתגבר
חשך ביותר. וכל מה שהחשך גדול ביותר או המניעה
גדולה ביותר כדי שיתגבר חשך ביותר. כי המניעה היא
רק בשכיל החשך כי על ידי המניעה מתגבר החשך ביותר.
במו שמר אין איזה דבר לפני תינוק, וחוטפי ממנה, שאו
מתגבר חשקו ביותר ורץ ורודף מאד אחריו הדבר הזה,
במו בן על ידי שמנעים את האדם מהדבר שבקדרשה על
ידי זה מתגבר חשקו יותר ויותר. ועל כן כל מה שהחשך
גדול יותר נחתין לו מניעות יותר ויותר, כדי שיתגבר חשקו
יותר ויותר וכו', עין שם כל זה היבט כי הם הדברים
המברחים מאד מאר למעשה.

ומי שיקח דברים אלה בלבד היבט באמת, יוכל על ידי זה
לשבר ולעבר על כל המניעות שבעוולם, ולהשיג
ולהגיע לכל הדברים שבקדרשה שירצה כי אין דבר
שימנעוה. כי אם יתגבר חשקו ישבר כל המניעות. כי כל

ימ"י מוחרבנ"ת

המניעות לא באו כיראם בשbill החקש, כי על ידי המניעות יכול להבין בפמה גדול מעלה הנקש, וכל מה שהמניעות מתרגbrain יותר יותר, על ידי זה יכול להבין בפמה גדול מעלה הנקש וכו', עין שם כל זה היטב.

ועתה מבאר לעין בשbill זה סיבב אלקים את העם ולא נחים אלקים בדרך הקروب, כי בכונה סיבם ברכבים רחוקים והרחיקם מארץ ישראל שלא יבואו מיד לארץ ישראל, כדי שיתגבר חשים יותר יותר על ידי גדל המניעות של רחוק הדרך ותקף המלחמות שראוי, שעיל ידי כל זה יתגבר חשים יותר יותר של כל הרוצים לבוא באמת לארץ ישראל. וכי מי שלא יוכל לעמוד בנסיוון זה, באמת לא יבוא לארץ ישראל. כי קד מתחו של הקדושים ברוך הוא שמונפה את הארים על ידי המניעות הגדולות שמצוין קדם כל דבר שבקדרשה, בפרט קדם כל דבר שבקדרשה שכל היהדות תלוי בו בנזון לבוא לארץ ישראל, או להתקרב להצדיק האמת שאו מזמן לו מניעות הנדרמות למניעות גדולות וקשות מאד. והכל בשbill החקש כדי שיתגבר חשו ביותר בג"ל, כי על ידי המניעות גדולות ועצומות יכול להבין בפמה גדול מעלה הנקש, ואו יתגבר שיהיה לו חשך וכטופין גדולים כפי תקף המניעת. ואו אם יתגבר בחשך וכטופין, בודאי ישבר כל המניעות ויבוא אל

ימ"י מוחרבנ"ת

ו-טג

הצדיק האמת ולארץ ישראל, כי המניעות לא באו אלא בשביל החשך בני". ולהפוך מי שלא יוכל לעמוד בנסיוון יתרחק על ידי זה. כי כל מה שמסבב ומגלאל השם יתברך עם כל אדם שבעולם מגודול ועד קטן הכל הוא בשביל נסיוונות. כי האדם לא בא לעולם זהה השפל פיראמ בשביל נסיונות פירוע, יותר מזה אין להאריך כאן:

לב

והנה עבר השבת בשלום בקהילת-קדש קאמינקע. ביום ראשון פרישת יתרו נסעתי עם רבי גרשון הנ"ל ביהר ועם חבריו רבי מנדייל לקהילה קדש טשערין, ודרינו בכפר שיזב שם אחד מאנשי-שלומנו, הלא הוא מזרנו הרב בער נרו יאור ולא מצאננו אותו בביתו. גם בנו הנadol שאני מכיר אותו לא מצאננו גם פן, רק בנו החתן ראיינו שם ששמש אותנו קצת ובכיד אורחנו באיה משקה פשוטה.

ונגענו מישם ובאנו לטשערין לעת ערב והתפלתי מנחה על העגלה. וקדם מנחה הייתה בתחלת בעצבות מאור וספרתי קצת צערו לפניו רבי גרשון ורבי מנדייל הנ"ל ונחמו אותו קצת ואמרו הלא רבנו זכרונו לברכה אמר שאתם שוחקים מכל העולם וכו'. ואחר קד התחלנו לשחק

ימ' מוחרבנ"ת

אני ורבי גרשון, (וחתנו בשות פדר מאיר איזה שעלה רצופה) ועל ידי זה שמחתי עצמי קצת, וזה היה נזיך לי או מאד מאד בלי שעור:

lag

אחר כך התפללנו מנוח על העגלה, ובאו לעת ערב להחלת קרע טשעין. ועמדנו אצל יידינו הותיק הנגיד מורי הרב דבער גרויאר. והם היו מתפללים או במניין מנוח, וברעתינו לפע על הספינה (שקורין פראן) ולבוא לתוכה העיר לבית יידינו הותיק הנגיד מורי הרב יעקב יוסף גרויאר, שם הוא תמיד אקסניא שלו. אך רבינו בער עכבר אותו בבתו ללוון שם, כי לא זיה או רבינו יעקב יוסף בבתו בלילה זאת. ונשארכנו ללוון שם ואכלנו שם סעודת הערב.

ושם נמצאו שני אנשים מבני הנערים שבאו מקהילת קרע מערירא לר' יודל גרויאר לשמע מפניו דבריו אלקיים חיים מהורתו של רבינו זכרונו לברכה, ולא יכולו להגיע על שבת ושבתו בכפר אצל רבינו בער הניל, ושם שמעו שרפי יודל הניל אינו בבתו בקהילת-קרען מרדבריךא, ובאו לכוא ביום ראשון לטשעין ולא מצאו

ימי מוחרבנות

רסה

אותו גם שם, כי נסע לצריך פרידון שכויים. ושני אנשים האלה היה להם צער גדול מאד ועמדו בפה נפש ומצטערים הרבה. כי הם עניים ומסרו נפשם לבוא לאן אחר מניות גדולות וחסרון כים, כמו פרנסם עצם המניות בשרוטין להתקרב אלינו, ואחר כל אלה לא מצאו מבקשם. ובתווך כך באתי אני לשם כנ"ל בעת שהם היו מוכנים כבר לחזור ולפע לביהם, ונתעכנו שם קצת.

ודברתי עליהם קצת ונחמתי אותם הרבה, ואמרתי להם הלא אנו רואין פה בני אדם נסעים לאיזה אדורן כדי לפעל אצלו איזה דבר בשבייל עסקי פרנסה או לעשות עמו איזה משא ומתן, ואין מוצאים אותו בביתו, וצרכין לחזור. וכל ההזאה והטרחאה הייתה בחום לנמרי, ואף על פי בן חozרים ונסעים עוד הפעם, ועל פי רב מודמן שנוסעים לאדורנים פעמים הרבה ואין מוצאים אותם בביהם, או שמדוברים בעסקים אחרים. על-אתה-כמה-וכמה להם כי הם טרודים בעסקים אחרים. אלפי אלפי ורבי רבעות קל-וחמר, כמה וכמה יש לבוא ולחזר ולבוא בשבייל להתקרב לאנשים קשרים אמיתיים שיכולים לקבל מהם חיים דקירה שהיו טובות לפניו לעולמי עד ולנצח נצחיהם. ובפרט כשנוסעים בשבייל דבר שבקרים אלו אם אין משיגין הדבר אף על פי בן היגעה

ימ"י מוחרבנ"ת

בעצמה אינה נאכרת לעולם, כי על כל פנים בונתו הייתה לטובה. ובודאי ישלם המש שכר כל פסעה ושכר כל פרוטה ופרוטה שהוציאם על הוצאות. כי שום פסעה ושום תנוועה בשבייל איזה דבר שבקדרשה אין נאכדר לעולם, אפלו אם אין יכול להשיג הדבר הזה. והופרתי איז לפניהם מה שראיתי בספר על פסוק (קהלת ז) טוב אחרית דבר מראשתי וכו' ואין כאן מקום. ובזה נחמתי והתהתי והחזקתי אותם קצת ונמסע לשלום:

לד

ביום שני פָרְשַׁת יִתְרוּ השכמנו והלכנו על הנהר שנקרש בלילה, כדי לבוא לתוך העיר שמעבר השני, כדי לילך לטבל במקווה ולהתפלל שם בבית המדרש, ואחר התפללה באתי לבית רבי יעקב יוסף גרו יאיר שהיא אקסניה שלוי, אבל הוא עצמו עדין לא בא לביתו ונתקעבתה שם בטשעין כל אותו השבוע עד يوم שלישי פָרְשַׁת משפטים.

ביום שני פָרְשַׁת יִתְרוּ בשבאתו לבית רבי יעקב יוסף גרו יאיר דברתי תחלה עם כל בני ביתו מהשורך שעשוה בקרוב מבארד וזה נזכר לי לידע. אחר כן אכלנו

ימי מוחרבנ"ת

רטו

סעודת ה策הרים ועדין לא בא לא רבי יודל ולא רבי יעקב יוסף. ובעל העגלה אז לדרפו והברכה רבי גרשון לחזר לבתו, ולא ראה פנים עם רבי יודל גרו יאיר שפא בשביל זה. אחר כן דברתי הרבה עם רבי זאב בן רבי יעקב מרבענו וכרכנו לברכה, וגם קיבל אצל אצלי חדשים שלו לעין בהם. ולועת ערב בא רבי יעקב יוסף גרו יאיר וקיבל אותו באהבה

רבה בדרכנו תמיד:

לה

והנה באותו העת היו קצט מחלוקת בין השתפים רבי דב ורבי יעקב יוסף בעניין האטקהפ (עכודה בקבלה), שהיה מוכן רבי יעקב יוסף לנסע לפטרבורג לשכר ועדין לא באו לעמיך השוו. ובתחילה לא רציתי לחתות דעתתי בזה כלל, אמר כן ביום שלישי הפני אוני קצט לשם עניין הסכוסבים שביניהם וברוך שם שרבי אצי גרו יאיר עשה שלום ופשרה בינויהם, וגם אנכי עורתית אותו קצט. ואנו עשה רבי דב סעודה עבורו בלילה השיך ליום רביעי שהוא ליל חמשה עשר בשבט, שהוא זמן לדת. והזמין כל אנשי שלומנו החשובים וגם את רבי יעקב יוסף ובנו והיינו כלנו מסבירן אצלו:

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

לו'

גַם בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי אַחֲרַ חֲצֹות בָּא יְדִידָנוּ בְּבוֹד הָרָב וּכְיוֹן
מִזְרָנוּ הָרָב יְוִדִּיל נָרוּ יָאִיר וְדָבְרָנוּ יְתָהָר בְּאַחֲבָה גְדוֹלָה,
וְאוֹי הִינֵּנוּ בָּלְנוּ בְּלִילָה עַל הַסְּעָדָה וְדָבְרָנוּ עַל הַשְּׁלָחָן
הַרְבָּה מִרְבָּנוּ זָכְרוּנוּ לְבָרְכָה, וְסָפָרָנוּ מְגַפְּלָאות הַסְּפָר הַנּוֹרָא
שְׁצֹוחָה לְשָׂרֶף בְּעֻזּוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, וְעוֹד שְׁאָרִי דָבְרִים נְפָלָאים
מִרְבָּנוּ הַנּוֹרָא זָכְרוּנוּ לְבָרְכָה. גַם הוּבָחָתִי אֶת אֶחָד עַל אַיִּזהָ
דָבְרִים שְׁלָא הַוְטָבָו בְּעִינֵינוּ, וְכֹל אֶלָו הַדָּבָרִים זְכִיּוּצָא, בְּלָם
יִש לְהָם שִׁכְוֹת אַצְלֵי לְעַנְנֵן נְסִיעָתִי לְאָרֶץ-יִשְׂרָאֵל, עַל-כֵן
אַנְיִ כּוֹתֵב הַפֵּל לְזָכְרוֹן, אַכְל אֵי אָפְשָׁר לְבָאָר אַיךְ יִש שִׁכְוֹת
לְכָל עַנְנֵן וְעַנְנֵן לְנְסִיעָתִי לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אַחֲר כֵּה בָאָו בְּנֵי
הַגּוֹרִים מְאַנְשֵׁי-שְׁלֹמָנוּ שְׁלָא הִוָּה עַל הַסְּעָדָה, וְנַגְנֵנוּ כַּמָּה
נְגָנִים וְהִינֵּנוּ בְּשִׁמְחָה קָצָת וּנְמִשְׁכָה הַסְּעָדָה עַד אַחֲר
חֲצֹות לִילָה:

לו'

בַּיּוֹם רְבִיעִי חַמְשָׁה-עָשָׂר בְּשִׁבְט עִשָּׂה רַبִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף
סְעָדָה בְּבֵיתוּ וְהִיו אַצְלֵוּ כֹל הַגְּלֵל וְרַבִּי דָבָר נָרוּ יָאִיר.
וְקָדָם הַסְּעָדָה נִגְמַר הַשְּׁלָום וְהַפְּשָׁרָה בְּינֵיכֶם וְגַם בְּאַוֹתָה
הַסְּעָדָה סָפָרָנוּ קָצָת מִרְבָּנוּ זָכְרוּנוּ לְבָרְכָה וּנְמִשְׁךְ עַד

ימי מוחרבנות

רטט

הערב, ואחר כך התפלנו מנוחה וערבית וכבר היתי יגע
מַאֲדָכְיָה לֹא יִשְׁנָתִי בְּלִילָה בְּפִי צְרָבִי, וְגַם בַּיּוֹם לֹא יִשְׁנָתִי
כָּלֵל וּעַל כֵּן הַנְּחָתִי עַצְמִי תָּכַף לִישָׁן.

וְהִיִּתִי מְרַצֶּה לְבָلִי לְהַתְעוֹרֵד מִשְׁנָתִי לְאַכֵּל סְעָדָת הָעָרֶב,
אֲךָ קָמָתִי קָרֵם סְעָדָת הָעָרֶב אָכֵל לֹא רְצִיחַי לְאַכֵּל
כִּי-אָמַם מַעַט דָּמָעַט, וְאַחֲרָכְךָ נִזְבְּרָתִי שָׁעַבְתִּי יוֹם חִמְשָׁה
עַשֶּׂר בְּשָׁבֵט בְּלִי שְׁמָחָה בְּרָאוִי וְהַתְּחִלָּתִי לְשָׁמָחָה עַצְמִי
וְהִיָּה שֵׁם רַבִּי יִשְׁעָיה מִטְשֻׁעָרָקָם אֶחָד מִאֲנָשֵׁי-שְׁלוּמָנוּ,
וְחַטְּפָתִי אָתוֹ לְתוֹזֵד הַשְּׁמָחָה וּרְקֹדְתִּי עַמוֹּ בָּעֵל בְּרָחוֹ.
וּבְתְּחִלָּה לֹא הִיָּה מְרַצֶּה כָּלֵל אָכֵל אֲנִי הַכְּרַחְתִּי אָתוֹ הַרְבָּה
וְלֹא הִיָּה יָכֹל לְשִׁנּוֹת רְצָוִי, וּעַל יְדֵי זֶה נִמְשַׁךְ עַלְיוֹ שְׁמָחָה
אַחֲרָכְךָ בְּאַמֶּת וּבְמַבָּאָר אָצְלָנוּ מִזָּה שְׁמַתְחָלָה צְרִיכֵין
לְהַכְּרִיחַ עָצָמוֹ לְשָׁמָחָה, וְאַחֲרָכְךָ בָּא הַשְּׁמָחָה בְּאַמֶּת בְּמוֹ
שְׁשִׁמְעָתִי מִפְיוֹ הַקְּדוּשָׁ בְּפִרְוּשׁ (לקוטי תנינא כ"ג).

וְאַלּו מַעַט הַרְקוֹדִין וְהַשְּׁמָחָה בָּאָתוֹ הַלִּילָה הִיָּה יָכֵר
בְּעִינֵי מַאֲדָמָפוֹ וּמִפְנִינִים, כִּי נִתְּאַשְׁתִּי מַלְשָׁמָחָה
בָּאָתוֹ הַעַת, כִּי כָּבֵר גַּרְדָּמָתִי, וְהַשְּׁמָחָה הִיָּה בְּעוֹרוֹי לְבָוֹא
לְשָׁמָחָה אוֹ שֶׁהָוָא אֲצֵלִי דָבָר גָּדוֹל. כִּי כָּל זָמֵן שָׁאַנִי זָכָה
לְהִיוֹת בְּשָׁמָחָה, אָפְלוּ בְּחָלָה, הוּא אֲצֵלִי יָכֵר מַאֲדָמָה וּמִצְוָה

ימי מוחרבנ"ת

גדולה. כי רבינו זכרונו לברכה הוהירני מאד מאד להיות אך שמח תמיד, ולהכricht עצמוני בכל הפתחות להיות בשמחה תמיד והעיקר לשמח את עצמו על ידי מלי דשטוותא דיקא כמברא אצלנו בפה פעמים (שם כ"ד). ועל ידי השמחה הזאת הניל, על ידי זה זכינו לשמח אחר כך גם בשבת קדש, כי על ידי זה למחרתי את רבי ישעיה הניל להיות בשמחה ורקיון בשבת קדש. ובפרט לעני הנסעה לאرض ישראל היהת השמחה עקר גדול אצל, וכל שמחה ושמחה קטנה ונדרלה מעט ורק שהו לי ברחה, הכל היו סיעתא דשמייא כדי לזכינו לבוא לשם, ובלא זה לא היה אפשר לי לבוא לשם:

לח

אחר כך נתעכבתי לשבת שם בטשעירין בשבת פרשת יתרו, וגם בגוד רבי יודיל נתעכב בטשעירין ובليل שבת לא אכל עמי בבית רבי יעקב יוסף, כי אם באקסניה שלו שהיה אצל רבי דב תמיד. ובليل שבת שמחנו בעורת השם יתברך ורקיון לבוגד שמחת שבת קדש. וביום אכל עמי גם רבי יודיל וברוך השם היה הפל על נכוון שמחה ישולם, וגם במווצאי שבת רקנו בעורת השם יתברך:

לט

וְהַגָּה בְּכָל הַיְמִים הָאֶלָּה הִיה דָעַתִי נָבוֹךְ וּמְבָלֵבֶל בְּכָל פָעֵם בָּעֲנֵין הַנְּסִיעָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יָכַלְתִּי לְהַכְּרִיעַ דָעַתִי בְּכָל מַעֲצָם מִנְיָוֹת הַמָּה, שֶׁהָיוּ בְּדָעַתִי כַּמָּה בְּלִבּוּלִים בְּאֶלָּו אֵי אָפָּשָׁר לֵי לְבוֹא לְשֵׁם חַם וּשְׁלוֹם, הַן מִחְמָת מִנְיָוֹת הַמָּמוֹן וִסְכָנּוֹת הַדָּרֶךְ מִחְמָת בְּכָד מִלְחָמֹות הַגְּרָעִיקָן (הַזָּיִינִים) שְׁנִשְׁמָעוּ אָנוּ, הַן מִחְמָת שָׁאָרִי מִנְיָוֹת שְׁבָדָעַתִי שֶׁהָחַלְיוּ אֶת דָעַתִי בְּכָל פָעֵם שֶׁאֵי אָפָּשָׁר לֵי לְבוֹא לְשֵׁם חַם וּשְׁלוֹם. וּכְבָר הִיִּתִי מוֹכֵן לְנַסְעַ בִּימֵי אַלְולָ שְׁנַת תִּקְעָפָה זֶה שְׁנָה וּמִחְצָה. וּכְבָר הִיִּתִי בְּאֶדְרָעָם וּגְתָתִי אַדְרוֹוף (רַמֵּי קַרְמָה) בְּאֶדְרָעָם עַל בִּילָעַט (פֶּרֶטִים) וּגְנָגָתִי אַחֲרָ מִחְמָת מִנְיָוֹת בְּאֶלָּה. אַבְלָ דָרְכָנוּ לְבָלִי לְהַנִּיחַ אֶת הַרְצָוֹן. לְעוֹלָם בְּפִי אֲשֶׁר קָבְלָנוּ מִפְיוֹ הַקָּדוֹשׁ וּמִפִּי סְפִירָיו הַקָּדוֹשִׁים. עַל כֵּן בָּל מָה שֶׁהַמִּנְיָה נִתְגָּבָה עַלְיָה יְוָתֵר, וּבְפִרְטָן מִנְיָוֹת הַמָּה שָׁווֹה עַקְרַבְמִנְיָה, בָּל מָה שֶׁהַתְּגִבֵּר בְּיוֹתֵר נִתְגָּבָה תִּרְצָוֹן חֻקָּק יוֹתֵר וּיְוָתֵר.

אַבְלָ עֲדִין לֹא הִיה דָעַתִי צָלֹלה בָעֲנֵין זֶה וְלֹא יָדַעַתִי בְּעֵצֶמי לְהַכְּרִיעַ דָעַתִי, לְפָעֵמים נִגְמָר בְּדָעַתִי לְנַסְעַ בּוֹדָאי, וּלְפָעֵמים לְהַפּוֹה, וּלְפָעֵמים הִיִּתִי מַסְפָּק בְּלִי הַכְּרִעה, אֲך֒ נִתְיִשְׁבָּתִי בְּכָל פָעֵם מָה לֵי לְבָלְבָל דָעַתִי לְעַת

ימֵי מוֹהָרְנוּת

הזאת, לעת עתה אני כאן ואני צריך לנוסע מעיר הזאת לעיר הסמוכה הצעירה לי, ומה לי לדאוג ולחשב על יום מחר, בשיגיע העת שאצטרך לפע לאדעם או אתיישב בדעתני, וגם או אין צרכין ישוב גדול. כי לאדעם יוכל לנסע אפילו אם חם ושלום לא אסע לשם. רק בשאהיה אם ירצה השם באדעם שם אתיישב או לחזור לביתי או לנוסע על הספינה.

וככל זה הכרחתי לישב בדעתני פעמים רבות אין מספר, כדי להשיקיט רדיפת מחשבתי שהיתה טרודה ומלכלה בכל פעם בעניין זה. ובכל פעם שהייתי צריך לנסע למקום מסוים היו לי ספקות גדולות, כי באמת לאמתו כל עקר נסייתי מביתו בשעה ראשונה היה רק כדי לסבב בין אנשי-שלומנו לקבץ איזה סך על הוצאות ולנסע ממש לאדעם אולי אופחה לבוא לאארץ ישראל. אך מוגדל מניות הימה שבלבבי הכרחתי לומר ללבי שליטה עתה אני נושא רק למקום זה, כי אפילו בלי הנסעה לאארץ ישראל אני צריך על כל פנים לעת עתה לנסע לאומיאן. וכשנאהתי לאומיאן באמת הייתה מספק אם לנסע להלן והכרחתי לנסע. ואחר כך בשגשוגי מאומיאן הייתה מספק הרבה גם בטירואיזע אם לנסע כלל עתה לאנשי שלומנו לנצל קלקל תדריך והוזאה רבה והשבר מועט, כי השעה

ימֵי מָוְהָרֶןְתָּת

רעג

דְּרוֹקָה בַּעֲוָלִם מְאֹד, וַהֲשֵׁם יַתְּבִּרְךָ עֹזֶר לֵי בְּכָל פָּעָם
וְנִסְעָתִי לְטַשְׁעָרִין. וְהַנֶּה בָּכֶר חֶרְלוֹ הַסְּפִיקָות אֵם לְנִסְעָתִי
הַסְּבִיכָות שֶׁלְאַנְשֵׁי-שְׁלֹמָנוּ כִּי כַּשְׁהַגָּעָתִי לְטַשְׁעָרִין בּוֹדָאי
אֲנִי מְכֻרָה לְהִזְהִיר בּוֹדָאי וּבְקַרְיָמִינְטָשָׁאָק וּכְיוֹ, וְלֹא
אֲשֻׁׂבָּל בְּבַיתִּי עַד שָׁאַהְיָה שֵׁם אַבְלָל עַדְין הַהֵּה לְבִי חָלֹק אֵם
לְנִסְעָתִי לְאַדְעָם:

מ

וְהַנֶּה הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ מִסְבֵּב סְבּוֹת לְטוֹבָה בְּרָחְמָיו, וְחַיבָּכְלָל
אָדָם לוֹמֵר בְּשִׁבְילֵי נְבָרָא הַעוֹלָם (סְנָהָרוֹן לֵי), וְכָל
מַה שְׁנַעֲשֵׂה בַּעֲוָלִם הַכָּל נַעֲשֵׂה בְּשִׁבְילֵי. וּבְפִרְטָת אֲנִי
שָׁאָמֵר לֵי רַבְנָנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה בְּפִרְוּשׁ בְּעֵת הַנִּסְעָה לְאוֹמָן
שְׁהַכָּל שְׁלָנוּ, כִּי חַיבָּאָדָם לוֹמֵר בְּשִׁבְילֵי נְבָרָא הַעוֹלָם כִּי
הַלָּא נוֹסָעִים בָּאָנוּ וּכְיוֹ. וְאַם-כֵּן שְׁתַּף אָוֹתִי עִמוֹּ לְעַנֵּן בְּרִיאָת
הַעוֹלָם בְּשִׁשְׁתָּה יְמֵי בְּרָאָשָׁית:

מָא

וְהַנֶּה רָאָה רַאֲוֵתִי נִפְלָאוֹת הַשֵּׁם אִיךְ מִן הַשָּׁמִים עֹזָרִים לֵי
לְכֹזָא לְנִיקּוֹל אַיִב וּלְאַדְעָם כְּדֵי שָׁאָפָע לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.
כִּי בְּבוֹאִי לְטַשְׁעָרִין סְפָרוֹ לֵי מִיד שְׁהָהָה הַרְבָּנִי מַזְרָנוּ דָּרָב

ימי מוחרבנ"ת

שלמה בן רבי ליב גרו יאיר בא לבית אמו בעתים הלאו, ועדין הוא שם, וברעתו לנסע לאביו לניקולאיב. ותכף הבנתי כי לא דבר ריק הוא ומן השמיים הוא כי על ידי זה אוכל גם בן נקל לבוא לניקולאיב, דהינו לנסע עמו יחד בצוותא חרא. וכן היה אחר כך שנסעתי עמו יחד ולולא זאת בודאי לא הייתי בארץ ולא הייתי בארץ ישראל חם ישולם. אבל אף על פי כן עדין הייתי מספק בגוף הנסעה, רק בכלל פעם שזפרתי ברעתי שרבי שלמה גרו יאיר בקרימינטשאך נתעוררתי תכף והבנתי שהשם יתברך ברחמייו מרפו לי בואה שני צരיך לנסע לאرض ישראל. כי לא בא עכשו בעת GRATUITA קריימינטשאך כיראם בשביבלי. וכן היה בעורת השם יתברך:

מכ

והנה פשׁבאתה לטערין ביום ראשון פרשת יתרו בנופר לעיל הבנתי שמאנו אי אפשר לפע קדם שבת, ועל כן לעת עתה אני צריך לבלב דעתך בספקות כלל. אך אחר כך אחר שבת הנ"ל התחלתי לחשב מחשבות איך להתנהג בעניין נסיעתי. כי אם לא אסע עם רבי שלמה משם לניקולאיב, אני צריך לנסע מיד לקרימינטשאך וממש לחזור לךן, ולסבב במדבדיבקה וטשירקאמ וכו', וממש

ימי מוחרבנ"ת

רעה

לכתי. אך אולי ארצתה לנסע מושם לניקולאיב או אני אGRID
מקודם לسبب כדי לקבץ איזה סך מועות כדי שייהה לי על
הוצאות, גם אולי אוכל לשלה לבייתי על פרנסה ולסלק
איזה חוב.

והנה הייתה נבז בראתי וביום שני ענה ואמר לי מהתני
רבי אלמלך נרו איןiar שבא לטשערין ביום שני
פרשת יתרו העבר, אם תרצו תוכלו לנסע עמי יחד
לטשערקאמ ביום שלישי, ומושם תחוירו עמי על שבת
לכאנ, ונסע מכאן יחד לקריםינטשאך, כי אני מברח להיות
שם, וגם תוכלו לשוב עמי מקריםינטשאך לכאנ. והוטענו
דבורי בעני מאד כי יפטור אותו מהוצאות הרבה בדרכ
מקלקל כזה. וכן עשתי או נסעת ביום שלישי פרשת
משפטים עם מהתני יחד לטשערקאמ.

בדרכ נודע לי היטב שמדריךך סמוכה ביותר
לטשערקאמ מטשערין, ותclf עלה על דעתך
שבאם לא אוכל לנסע מטשירקאמ לטשערין, על שבת
אסע למדריךך. ובאתי לטשערקאמ בליל השיד ליום
רביעי אחר חצות לילה, ונתקעבתה שם כל יום רביעי ויום
 חמישי ומהתני לא חזר לטשערין. וצווית שיעמיד לי עגלה
נסעת לביי ביום שני בפרק מטשערקאמ למדריךך,

ימין מוחרבנ"ת

ורבי מנדיל חבריו לא היה עמי אן, כי נשאר בטשעין. כי עגלה של מחתני הייתה קטנה לקבלו, ובאתה לمعدוזריבקע על שבת פרשת משהים ואו היה פרשת שקלים, ושבתתי שם השבת בשמחה בראו. ובليل שבת נשא לבו את רגלו של כבוד יורי הרב רבי יודל, וגם אני רקדתי עמו בשמחה בעורת השם יתברך והיה אצל רבי חיקל.

מג

אחר שבת ביום ראשון פרשת תרומה הוכחתי הרבה את אחד אודות מה ששטעתי עליו שעשה קשר שם לנסע וכו' נגד רצון רבי יודיל נרו יאיר, ובגענו זה דברתי אחר כך גם עם בני הנערים אחרים. ואם לא באתי כי אם בשביל זה גם בין היה ראי לנסע, ואי אפשר לומר:

מד

בלילה השיך ליום שני עשה סעודה רבינו שמואל בן רבי דב היושב בכהר יופקוביץ, ונסעתי אני ורבי יודל ושאר בני הנערים לא חומין. ודברתי בפרק הרבה הרבה עם רבי יודל וסעדנו שם סעודת הערב. ביום שני שבנו למדרבידבקא

ימ' מוחָרְגָת

רע

והיה בְּדָעַתִּי מֵיד לְשׁוֹב לְטֶשְׁעָרִין, אֲךָ הַכְּרָחִתִּי לְהַמְתִין עַל
אֵיזֶה אֲנָשִׁים עַד יוֹם שְׁלִישִׁי. בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי נִסְעָתִי
מִמְּפֶרְעוּדְיוֹקָא לְטֶשְׁעָרִין וְלֹוָה אָוֹתִי רַבִּי לִיב בֶּן רַבִּי חִיקִיל
וּשְׁאָר בְּנֵי הַגְּעוּרִים וּבֶן רַבִּי אַלְיהֹו לְכֶפֶר נּוּכְסָלִין. מִשְׁם
רְצֹונִי לְנִסְעַ לְלוֹן בְּכֶפֶר סּוּבִיטּוֹב, וּכְבָר נִסְעַנוּ בְּלֹנו לְשָׁם,
וְחִזְרָנוּ מִאַמְצָע הַנֶּהָר שֶׁגְּקָרְשׁ בְּלִילָה וְחוֹזְרָנוּ וּבָאוּ לְכֶפֶר
הַגָּל לְבֵית רַבִּי אַבְרָהָם וְעַשְ׈ה סְעָדָה גְּדוֹלָה עַבְורָנוּ. וְאַוְ
דִּבְרָתִי הַרְבָּה עִם הָעוֹלָם שְׁהָיו שָׁם, עַד שָׁבָאנו מִתּוֹךְ
שִׁיחָתָנוּ אֶל הַתּוֹרָה עַל פְּסוֹק וְאַתְּחַנּוּ (לִקְוֹטִי תְּנִינָא ע"ח)
שִׁמְרָבָרָת מִאֲנָשִׁים פְּשָׁוטִים וּשְׁם עַקְרָב הַתּוֹרָה מִעֲנָן הַדָּרֶד
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרָתִי לְפָנֵיכֶם כָּל הַתּוֹרָה בָּאָרֶץ הַיְּטָב כַּפִּי
מָה שְׁאַנִי יָדַע בְּעֹורָת ה' יְתִבְרָה, כַּפִּי שְׁשָׁמְעָתִי בְּעַצְמֵי
מִפְיוֹ הַקָּדוֹש אָשָׁר בְּכַתְבָּה אֵי אָפָּשָׁר לְבָאָר בְּלִכְה, וְהַחִיָּתִי
אָוֹתָם מֵאָרֶב.

וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעֹרְתִּי מָאוֹר, וּרְאִיתִי שְׁגָם זֶה רַמּוּלִי לְנִסְעַ
לְאָרֶץ-יִשְׂרָאֵל. וְאָפָּעָל-פִּירְכֵן עֲדֵין לֹא נִתְחַזֵּק דָעַתִּי
בְּשָׁלְמוֹת, כִּי בְּמִדְבָּרִיקָא הִיה בְּדָעַתִּי לְשׁוֹב לְבִתִּי. גַּם
אָמְרָתִי לְפָנֵיכֶם אוֹ הַתּוֹרָה הַגְּעוּר בְּלִילָה (לִקְוֹטִי מַזְהָרָע נ"ב),
וְעַל יְדֵי שְׁעֹזְרָנוּ הַרִּיחַ הַטוֹב וְהַנּוֹרָא שֶׁל אַלְוּ שְׁתִי תּוֹרוֹת
גַּפְלָאות מְרַבָּנו וּכְרוֹנו לְבָרָכה נְתַן שְׁמַחָה גְּדוֹלָה בְּלֹבֶן,
וַיִּשְׁבַּנוּ אַחֲרֵךְ אֶל הַסְּעָדָה בְּשִׁמְחָה, וְהִיָּנוּ שִׁמְחִים שָׁם.

ימֵי מָוְהָרֶןְתָּת

וְכֹל בְּנֵי הַגְּעוּרִים שֶׁמְחוּ מַאֲד בְּרוּקְדִין וַמְחֻזְלוֹת בְּרָאוּי
לְשֶׁמֶח בְּשֹׁזְכִין לְשֶׁמֶע דְבָרִים נֹרְאִים בְּאַלְהָ שֶׁלֹּא שֶׁמְעַטָּן
אָזְן מַעְולָם. בְּבָקָר בְּיּוֹם רְכִיעִי נִסְעָ עַמִּי רְבִי אֲבָרָהָם לְאַחֲיו
לְכֶפֶר סּוּבִיטּוֹב, וּבְנֵי הַגְּעוּרִים שָׁלוּו אָזְתִי נְשָׁאָרוּ שָׁם בְּבֵית
רְבִי אֲבָרָהָם וּבְאָנוּ לְרִ' לְבִבְּ אַחֲיו לְכֶפֶר סּוּבִיטּוֹב וְהַחֲפָלְלָנוּ
שָׁם וּסְעַרְנוּ שָׁם סְעַדָּת שְׁחָרִית. אַחֲר כֶּךְ נִתְנָנוּ לִי מִעוּזָת
בְּכָבּוֹד, וּנִסְעָ עַמִּי רְבִי לִיבּ עַד טְשָׁעָרִין. וְחוֹרְתִי וּבְאַתִּי
לְטְשָׁעָרִין בְּיּוֹם ד' פְּרָשָׁת תְּרוּמָה בְּעַרְךָ חִזּוֹת הַיּוֹם. וְהַנָּה
כְּבָר פְּטָרָתִי בְּעַזּוּת הַשֵּׁם יְתִבְרָךְ הַנִּסְעָה שְׁבָסְבִּינוֹת אַלְוָן
וְאַנְיִ צָרִיךְ לְנִסְעָ עַזְדָּ בִּי אָמֵן לְקָרִימִינְטָשָׁאָק.

מה

וְהַנָּה כְּבָאִי לְטְשָׁעָרִין שְׁנִית בְּכָר הַיה בְּכֶד עַלְיָ טְלְטוֹל
הַדָּרָךְ וְהַיִתִי רֹצֶחֶת לְשִׁוב לְבִיטִי, וְנִסְעָת אַדְעָם
וּלְבָא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הַיה רָחוֹק בְּעֵינִי מַאֲד מַאֲד. וּלְוָלָא
שְׁבָת רַבְנָנוּ זְכָרוֹנוּ לְכָרְכָה הַצְּדִיקָת מִרְתָּ שְׁרָה יוֹשְׁבָת
בְּקָרִימִינְטָשָׁאָק, וְאַחֲרָתָה הַצְּדִיקָת מִרְתָּ חִיה תְּחִיה וּבְנֵיהֶם
שִׁיחִיוּ, שֶׁאָנָי מִכְרָח לְקִבְּלָ פְּנֵיהֶם וְלִרְאָות עַמְּהֶם וְלִתְהַנֵּן לָהֶם
פְּרִישָׁת-שְׁלָום מִאַחֲרָתָם הַצְּדִיקָת מִרְתָּ אֲדִיל תְּחִיה, אֲשֶׁר
אָנָי מִחְבֵּב לְעַבְדָּ וְלִשְׁרָת אֶת זֶרֶע רַבְנָנוּ זְכָרוֹנוּ לְכָרְכָה בְּכָל
פְּחִי, לְוָילָא זֶאת הַיִתִי שֶׁב מַדְרָפִי. אֲזַד אָמְרָתִי לְקָרִימִינְטָשָׁאָק

ימי מוחרבנות

רעות

אני מכרח לנסע מלחמת הנ"ל כי לענין מועות לא היה בראשי
ההוציאה שהיא כמעט יתרה על ההשבח.

ותבונת שכרתי עגלה על מנת לחור לבאנו ולא הייתה מרצה
בשים אפנוי לשפר עגלה לשם בלבד ולנסע ממש
לניקולאי עם רבי שלמה. אף על פי שבאפנוי זה הייתה
שוכר עגלה לקרימינטשאך בוזל יותר, אבל דעתו הייתה
חויה שאני רוץ לניקולאי ואדים רק לחור לבאנו
לטשרין, ומכאן לנסע לביתו. ועל כן שכרתי עגלה על
 מנת לחור לטשרין, ושכרתי העגלה בליל השיד ליום
 חמישי על דעת לנסע למחר אחר תפלת שחרית לבוא על
 שבת לקרימינטשאך ולהור משם ביום שני אחר שבת:

מו

בבקר ביום חמישי ואו היה ערב ראש חדש אדר קמחי
משנתי להתפלל בזירות כדי לנסע. ותקף בקומי
משנתי שלח השם ותברך מתחשבות בלבד אולי אף על פי
בן אפס מקרימינטשאך לניקולאי עם רבי שלמה. ונופרתי
עוד הפעם שלא דבר רק מה שבא רבי שלמה באotta
העת כי בודאי הוא בשבי, ולא רציתי לדחות מתחשבה
זאת, ונכנסתי הרבה מתחשבות אלו ונתקשתה הרבה בזה

ימ"י מוחרבנ"ת

והצעתי בדעתி כל המגניעות שיש במחי על הנסעה לאָרֶץ ישראל והבגתי שאף על פי כן השם יתברך גָּדוֹל מִאָה, יוכל לעזור לי על הפל לשבר כל זה ולכוא לאָרֶץ ישראל. על כן אמרתי על כל פנים אפסע לקרוימינטשאך על הספק שיכول להיות שלא אחר לכאנן ולא יהה נחלט בדעת כי שבודאי אחר לכאנן. והנפקא מנה שאני ציריך עתה לקבל מיד כל מה שרצוים אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמָנוּ שבטשערין לנתן לי כדי שיהיו לי על הוצאות כי אולי יהיה השם עמְרִי שאפסע מושם עם רבי שלמה לניקולאיב וכו' בנו'ל.

וتابפ' נתחזקתי בדעת כי על זה, והתפלلت הי' תפלה שחרית. ואחר כה קימתי כה, ודברתי עם רבי יעקב יוסף ישאר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמָנוּ היה שיש ספק בדעת כי שיכול להיות שאפסע מקרוימינטשאך לניקולאיב, ועודין אין יודע בברור אבל על כל פנים אני מספק בזה, יוכל להיות כן, על כן חנוני נא ונתנו לי תקף מה שזאתם רוזים לנתן לי. וכן קבלו וקימו דברי וננתנו לי מתנת ידם הטובה ורבם אמרו בודאי תשובו לכאנן. ואני אמרתי אף על פי כן מחתמת ספק אני רוזחה לעת עתה שלא ישאר לי דבר חזץ בכאנן, וה' - הטוב בעיניו יעשה. ונסתה מטשערין לקרוימינטשאך אני וחברי רבי מנדייל ביום חמישי לעת ערב.

ימ'י מוחרבנ"ת

רפה

ואזו באותה העת היה צער גדול בבית רבי יעקב יוסף מלחמת שלא הביאו לו בילעט (בריטים) של גילדיע אחד לנשע לפערבורג, והיתה עצמתם חלוקה מאד מאד אין להתנגד. כי היה כמעט כל רכושם תלוי בעצה זאת. והשם יתברך עוזר שאמרתי להם אן דברים נאים שבל חליקת העצה שלהם הוא רק אין להשיג ולהגיע רצון הבורא יתברך, שהוא העקר חליקת העצה שלהם, כי הלא בודאי ידוע לאנשים בשירים במתנם שהמן הוא הכל והוא אין מליין לו לאדם לא כסף ולא זהב וכי רקי שהם אריכין בודאי מועות הרפה לשם שמים כדי לפור צדקה הרפה כי הם נדרבי לב יותר, במתנם ירפו בישראל. ואם בין כל מה שאתם להוטים אחר הממן הכל בשבייל רצון הבורא יתברך, וכי שאתם מספקים עתה אין להשיג הממן ולהנצל מן ההפסה, כל חליקת העצה הוא רק אין להשיג רצון הבורא יתברך שם. וכי חליקת העצה הוא בזה ראי لكم לשמה מאד ולהרחק העצבות שיש לכם עתה, המזוק מאד לכל הענינים. בדברים האלה ויתר מזה דברתי עליהם, ועל ידי זה הרחבתי קצת דעת רבי יעקב יוסף והברחתו אותו לאכל עמי סעודת ראש חדש. מה שבתחלה היה רחוק בעיניו מאד לאכל אז. כי היה צערם וטרידתם וחקלות העצה שלהם כבד מאד. אבל על ידי דברוי

ימֵי מֹהֲרֶנְגַּת

והפְּצָרָתִי אָכַל עַמִּי. וְאַגְבָּא אָכַלְוָי עַזְרָא שֶׁאָר מִסְבִּים רַבִּים
וְאָמְרָתִי לוֹ אוֹ שְׁחָלְקָת הָעִצָּה שִׁישׁ לֵי בְּלֵבִי גָּדוֹל הַרְבָּה
יוֹתֵר מְחָלְקָת הָעִצָּה שְׁלָהָם. כִּי עַנְנֵו שְׁלָהָם נוֹגֵע בְּמִמוֹן,
וְעַנְנֵו שְׁלֵי מַגְעֵע לְגַפְשָׁות וְלִמְמוֹן, וְהַזָּה מַאֲד לְדָבְרִי:

מו'

אַחֲר הַסְּעָדָה קִבְּלָתִי רִשׁוֹת מֵהֶם וְנִסְעָנוּ לְקָרֵימִינְטְּשָׁאָק,
וּבָאָנוּ לְקָרָאָקָע בַּיּוֹם עֲרֵב שְׁבָת קָדְשׁ אַחֲר חַצּוֹת
שְׁפִיטִים אוֹ שְׁלַש שָׁעָות, וְהִינֵּנוּ לְהוֹטִים לְעַכְרָה הַנְּהָר דִּינְגָּפָר
בּוֹרִיזּוֹת וְהַשֵּׁם יַתְּפַרְךְ הַזּוֹמִין לְנוּ סְפִינָה וְעַבְרָנוּ בְּשָׁלוֹם.

וּבָאָנוּ לְקָהָלָת קָדְשׁ קָרֵימִינְטְּשָׁאָק בַּעַד הַיּוֹם גָּדוֹל. וְתַכְפֵּ
בְּבוֹאֵי לְשֶׁם, מִצְאָתִי אֶת רַבִּי שְׁלָמָה וְנוֹדָע לֵי מִיד
שַׁהְוָא מוֹקֵן אַחֲר שְׁבָת לְנִסְעָה לְנִיקּוֹלָאָב, וּכְבָר יִשׁ בְּכָאן
עֲגָלָה מְאַדְעָם שְׁנוּסָעתָה לְנִיקּוֹלָאָב שְׁתוֹכָל לְקַבֵּל אֶת בְּלָנוּ
לְשֶׁם. וּכְנַהֲרָה בְּעִזּוֹת הַשֵּׁם יַתְּפַרְךְ. וְהַזָּדִיעַ לֵי תַכְפֵּ שָׁאָחָד
מְאוֹהָבִי בְּאַמְתָּה מְאַנְשִׁי-שְׁלֹמוֹמָנוּ הַוָּא יְדִיעַ מְעָגָלָה זֹאת
שְׁנוּסָעתָה לְנִיקּוֹלָאָב. וְתַכְפֵּ קָרָאָתִי אֶת הָאִישׁ הַגָּל וְאָמַר לֵי
שְׁבָקָל נַוְכֵל לְנִסְעָה עִם עֲגָלָה זֹאת.

אַחֲר כֵּד שְׁבַתָּנו שֶׁם בְּבֵית רַבִּי אַיוֹזִיק חַתָּן רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ
לְבָרָכה. וּבְלִיל שְׁבָת תִּילְדָה שְׁלָהָם שְׁתַחְתִּיה שְׁנוּזָלָה

ימ' מוחרבנ"ת

רפה

בקרוב למזל טוב היהת מטלה על ערש דוי, ובليل שבת הנ"ל היהת מסכנתה. ובכ"אנו מבית הבנשת אמרה הצדקת מרת שרה תחיה בת רבנו זכרונו לברכה, שכבר נתקררו רגלי התינוק וגם חמותה עמלה אצל התינוק בפנים ועופות מאד. ואני בשכתי מבית הבנשת וראיתי את היה עלי לבני דוי מאד מגדל צערם, ותלית עיני למורים ואמרתי מי אני להחפיל על רע רבנו זכרונו לברכה. אבל כבר הומרתי מרבנו זכרונו לברכה בעצמו להחפיל על רעו הקדוש, ואמרתי רבנו של עולם רחם וחמל ולא תהא צרה ויגן חס ושלום ביום השבת שני אני אורח בכואן, וזה שנתיים שלא היהי באן. רחם עליינו ועל תערכך שמחתנו חס ושלום. ובחסדי השם יתברך שב התינוק לאיתנו בעוזת השם יתברך ובשכת בפרק היהת התינוק שתהיה, בחזקת חיים ותחי רוח כל בני הבית:

מה

והנה בשכת בסעודת שחרית באו כמה אנשים אצל אבל אף על פי כן לא נפתח פי לדבר עליהם מה שאricsים לדבר מנפלאות תורה של רבנו זכרונו לברכה. גם בתחילה לא התעורנו לשמחה בראי. ועור לנו השם יתברך שנתעוזר איש זקן אחד והתחילה לרקד הרבה

ימ"י מוחרבנ"ת

בשמחה ועוד זkan אחדר רקד הרפה עמו. ועדין איני יודע מה זה היה לו. אבל לענינו היה זה נצרך מאד מאד. ואני חזקתי שמחתו הרפה ועוררתי בלם לנגן לו ולהפotta כפ אל כפ כדי לתקן השמחה, עד שעוזני השם יתפרק שנתעוררנו בלבנו לשמחה גroleה, והוא מරקרים בלם בשמחה גם אני רקרתי הרפה בשמחה בעורת השם יתפרק. ואחר כך דברתי עמיהם עד שבאתה לתוכה התורה הפתחלה מי שיודע מארץ ישראל וכו' (לקוטי תנייא ט), ואמרתי לפניהם התורה הזאת. וזה חוק דעתך מאד מאד כי ראיתי כי מאות השם הוא שאתה זוכה לדבר עתה מארץ ישראל בפרט תורה נפלאה ונוראה כזאת, אשר אונים שכד שומעים:

מט

גם אן בשבורתי מארץ ישראל, ספר לי אחד מאנשי-שלומנו שהיה אצל רבנו זכרונו לברכה בעת שפהרacho בדרכ נסיתו הקדושה לנסע לאرض ישראל, ונמצא או איש אחד מאנשי-שלומנו שהיה איש עשיר קצת ומICHם גrole, ונתקאה מאד לנסע עם רבנו זכרונו לברכה לאرض ישראל והרפה רעים על רבנו זכרונו לברכה לבקש עבورو שיקח אותו עמו לאرض ישראל, ונודע לרבנו זכרונו לברכה

ימ' מוחגן"ת

רפה

ענין זה. ענה ואמר רבנו זכרונו לברכה להאיש הנ"ל אתה חפץ לנסע לאرض ישראל, מפני מה אין אתה נסע. השיב האיש הנ"ל אם תקחו אותו עמכם אפס עמכם מיד. ענה רבנו זכרונו לברכה ואמר לו מה טעם יש לך שאתך רוצח לנסע לאرض ישראל, בודאי מכרח שיש לך טעם כי הלא גם ישבMAILIM וערביים נסעים לאرض ישראל וכו'. והשיב לו מה ששהיב.

והנה אני זכר ספור הדברים היטב אבל העקר מה שנוצרך לנו מספר זה הוא מה ששמעתינו מהאיש הנ"ל שאחר כך נודע רבנו זכרונו לברכה, והכח פניו מאיש הנ"ל ודבר אל העולם בהתלהבות גוזל. וכל דבריו היו בגחלי אש בדרכו. ענה ואמר בשרוצים באמת לבוא הארץ ישראל אם אקח אותו יסע, כך רוצחים לבוא הארץ ישראל. הלא בשרוצים לבוא לארץ ישראל צריכין לילד רגלי כי לשם יתרה אמר לאברהם לך לך מארצך ומפולחת וכו' אל הארץ. לך דיקא. צריכין לילד רגלי ממש כדי לופות לבוא לארץ ישראל ואמר זאת בהתלהבות גדור מאד.

והנה הדברים אלו שוכיתו לשמע או חזקו את לבך מאד בענין הנשיאה לארץ ישראל. כי בכל פעם ופעם

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

שָׁאַנִּי זֹכַה לְשָׁמֹע אַיִּזָה דָבָר בַּעֲלָמָא שָׁצִיא מִפְּי רַבְנִי
וְכַרְנוֹן לְבָרְכָה מַה שָׁלָא שְׁמַעְתִּי עַדִין, יִקְרַב עַתִּינוּ מַאֲדָם פָּטוּ
וַיְמַפְנִינִים. מִפְּלַשְׁבָּן וְכַלְשָׁבָן עַתָּה כִּשְׁזָכִיתִי לְשָׁמֹע דָבָר
חִדְשָׁ בַּעֲתָו מַה טֹּוב וְמַה נָּעִים. אַחֲר כֵּד יִשְׁבָּנו שֵׁם כָּל
הַיּוֹם, וְגַם בְּסָעָדָה שְׁלִישִׁית. וְהַשׁׂוֹחֲטִים הַיּוֹ אֵז אָצְלִי
וְדָבְרָתִי אֵז מַהְתֹּרָה 'דָרְשָׁו' (לקוטי מַזְהָרָן ל"ג) שְׁמַדְרָבָר שֵׁם
מְעַנְּן שׁׂוֹחֲטִים. גַם שֵׁם מְדָרָבָר מִארְץ יִשְׂרָאֵל עַנְּן שֵׁם:

ג

אַחֲר שְׁבַת בַּיּוֹם רָאשָׁוֹן אָפַל פִּי כֵּן עַדִין הִיִּתִי נָבוֹה
בְּדָעַתִּי קָצָת, אָפַל פִּי כֵּן פְּטַרְתִּי אֶת הַבָּעֵל עֲגָלָה
וְהַחֲרָתוֹ לְבִיתוֹ וְנִתְעַבְּתִי בְּקָרִימִינְטְּשָׁאָק עַד יוֹם שְׁלִישִׁי.
וְהַבָּעֵל עֲגָלָה הַגְּלָל נָסָע מִקְרִימִינְטְּשָׁאָק לְאַיִּזה מִקּוֹם
הַסְּמוֹךְ לְשֵׁם עַל מִנְתָּה לְחוֹר לְקָרִימִינְטְּשָׁאָק וְלֹא חָזָר עַד יוֹם
שְׁלִישִׁי הַגְּלָל וּמִחְמָת זֶה הַיּוֹ לִי בְּמִה סְפָקוֹת. גַם רַבִּי שְׁלָמָה
הַגְּלָל הַיּוֹ לֹא בְּמִה חָלוּקִי דִּעּוֹת בְּתַחְלָה אָמַר שִׁיפָע לְבָהָו
עַם עֲגָלָה אַחֲרַת שֶׁל אַיִּזה אָדוֹן. אַחֲר כֵּד אָמַר שֶׁלָּא יִסְעַ
כָּלָל. וְכֹל זֶה הַיּוֹ מִנְעוֹת לְעַנְּן נִסְעַת. כִּי לְעַנְּן שְׁכִירֹות
הַבָּעֵל עֲגָלָה הַיּוֹ נִצְרָךְ לִי שִׁיפָע רַבִּי שְׁלָמָה עַמִּי:

ימי מוחבן"ת

רפו

נא

בַּיּוֹם ג' הַנְּלָמָד נִסְעָה רַבִּי אַיּוֹקָרְנוּ יָאִיר לְדֶרֶךְ לְשִׁיקָּלָב
וְעַשְׂה אֵיהֶ סְעִירָה קָרְבָּן נִסְיעָתוֹ, וְהִיא שֵׁם רַבִּי
אַהֲרֹן חָתֵן רְבָבָנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה וַרְבִּי שְׁמֻעוֹן אָחִיו שְׁהִיא לוּ
אוֹ מְהֻלָּקָת עָמוֹ:

nb

אַחֲרֵיכֶם נִסְעָה לְדֶרֶפּוֹ וַיַּצְאָנוּ עָמָנוּ לְלוֹוֹת אָתוֹ עַד רְחֹוק
מִמִּהָּרָגָן וְחַוְרָנוּ לְהָרָגָן. וּבָא הַבָּעֵל עֲגָלָה אֲצֵלָה לְשִׁכְרָוּ
וּבְקַשׁ סְדָד הַרְבָּה שֶׁלָּא הִיא בִּיכְלָתִי לְתָנָן בְּלָכְדֵךְ, וְאָמֵר שָׁאָם
יִסְעַ עַזְוֹד אָחָד יַקְלֵל עַלְיָ אַבְלָל רַבִּי שְׁלָמָה לֹא רְצָחָ לְדֶבֶר אָז
בְּלָל מְעַנְּיוֹן הַגִּסְיָה בַּיּוֹם שֶׁלָּא יִסְעַ בְּלָל. וְגַם אָנָּכִי הִיִּתִי
אוֹ בְּעִצּוֹת וּמִרְאָה שְׁחוֹרָה מְאֹד עַד שְׁהִיא אוֹ רְחֹוק בְּעִינֵי
מְאֹד שָׁאָפָע לְנִיקּוֹלָאֵב, וְלֹא הַשְּׁבָתִי לְבָעֵל עֲגָלָה שָׁוָם
תְּשֻׁבָּה בְּלָל, וְהַלְךָ לוּ. וְהִיִּתִי סְבּוֹר שִׁיפְעַן לְדֶרֶפּוֹ אַבְלָל
הַבָּעֵל עֲגָלָה נִתְעַבֵּב וְלֹן שֵׁם בְּקָרִימִינְטְּשָׁאָק.

לְעַת עָרֵב בֵּין מְנִיחָה לְמַעֲרֵיב נִכְנַסְתִּי לְבֵית רַבִּי לִיבָּרְנוּ
יָאִיר, וְלֹא הַדְּלִיקָו עַדְין גַּר בָּאָתוֹ הַחֲדָר, וְשַׁכְבָּתִי
שֵׁם עַל אֵיזָה מְטָה בְּחִשְׁכָה וּבְאֲפָלָה. וְשַׁכְבָּתִי מִשְׁתָּאָה
וּמִשְׁתָּוּמָם מְאֹד מְגַדֵּל בְּלִבְול הַדּוֹת שְׁהִיוּ לֵי, עַד

ימֵי מָוְהָרֶנְגַּת

שְׁלָא הָיִיתִי יִכְזֹל לְהַכְּרִיעַ דָּעַתִּי בְּשָׂוִים פָּנִים. וְכֹל מַה נִּשְׁעַבְרַ
עַלְיָאוֹ וְקָדָם לְזָה אֵי אָפָּשָׁר לְבָאָר וְלִסְפָּר בָּלְלָ.

אֲבָל הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ בָּרוּחָיו סִבְבָּה הַקָּרְבָּן עַד שְׁבָאֹתָה
הַלִּילָה בְּסֻעַת הַלִּילָה נִתְהַפֵּךְ דָּעַת רַבִּי שְׁלָמָה
וּנְתַרְצָה לְנַסְעַת. גַּם אָוֹתִי חִזְקָה הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ דָּעַת וּנְתַרְצָינוּ
שְׁנַיְנוּ לְשִׁפְרָה הַעֲגָלָה. גַּם רַבִּי שְׁלָמָה הַזָּדְעָה לֵי שְׁעַדְרַין
הַעֲגָלָה בְּכָאָן, וְהָוָא בְּעַצְמוֹ יַשְׁפַּר אָוֹתָה בַּיּוֹם מְהָרָה. וּבָן
הַיּוֹהָן שְׁבָיוֹם הַמְּחַרְתָּה שְׁכַר אֶת הַעֲגָלָה שְׁגַפְעַ בְּלָנוּ
לְנִיקּוֹלָאָב, דְּהַיָּנוּ רַבִּי שְׁלָמָה וְאַנְיָ וְרַבִּי מְנַדְּיל. וּבָאוֹתוֹ הַיּוֹם
שַׁהְוָא יוֹם רַבִּיעַי פְּרַשְׁתַּת תְּצִוָּה נְסֻעָנוּ מִקְרִימִינְטְּשָׁאָק וּעֲבָרָנוּ
הַדִּינְעָפָר וְהָיָה לְנוּ לִינָת לִילָה בְּקָרָאָקָע אַצְלָ אַנְשֵׁי-שְׁלָמָנוּ
הַיּוֹשְׁבִים שֵׁם וְרַבִּי שְׁלָמָה לְזָן בְּקָרִימִינְטְּשָׁאָק:

נָג

בַּיּוֹם חַמִּישִׁי בְּבָקָר בָּא רַבִּי שְׁלָמָה וְנְסֻעָנוּ יְחִיד לְנִיקּוֹלָאָב,
וּשְׁבַתְּנוּ שְׁבַת קָדְשָׁ פְּרַשְׁת זְכוֹר בְּקָהָלָת-קָדְשָׁ
פְּטָרִיקּוֹבָקָע, וְהַיָּנוּ סְבוּרִים שְׁגַבָּא לְיַאֲלִיסְיוּעַט עַל שְׁבַת
הַגַּּל, אֲךָ הַבָּעֵל עֲגָלָה בָּא בְּכֻם בְּסוֹפֵ יוֹם חַמִּישִׁי, וְחוֹזֵ
בְּלִילָה לְכֹפֵר אַלְכְּסְנֶדְרִיא אַחֲרֵ שְׁכָר יֵצֵא מִשְׁם, וְהַחֲזִיק
בְּדַרְךָ בְּעַרְךָ שְׁלָשָׁה וּוּעֲרָסָט (קְלִימָטָר). וַיְהִי סִבְתָּה מַאת

ימי מוחרבנות

רפט

ה' שהכרחנו לשבת שם בפטריקובקע הנ"ל. והשם יתברך סבב עמו עוד כמה ספות. ועל ידי זה באנו על ימי הפורים לכפר חועדריזבקע, ובאנו לשם אחר חצות ביום חמישי תענית אסתר, ונתקעכנו שם לקרה את המגלה ועמדנו שם אצל ידינו הרבה מרכבי.

בפרק אחר קריית המגלה ואנחנו הינו מוכנים לנסע מיד אחר סעודת שחרית לניקולאיב, והינו מוזרים עצמוני בשעת הסעודה כדי להגיע לניקולאיב לסעודה של פורים לעת ערבית, ובתווך הסעודה שתינו יין ובשעת השתיה ברך אותו רבי מנדייל הנ"ל בדרך שאומרים בשעת שתיתם הינו לחיים וכו', והזכיר או מענו ארץ ישראל, שנוכה לשאות בארץ ישראל. ותكب נתעורתי מעה מאד כי אני לא הוכרתי עדין לפניהם כלל שאני רוצה בנסעה ואת לנסע לאדרעם, ולנסע משם לארץ ישראל, ושה עקר בונת נסעה לניקולאיב. ורבי מנדייל מעצמו הזכיר לי ארץ ישראל, והיה זה בעני לפלא ולשותחת לבב בפרט בפורים. מן הפתם היה אצלי כל עני פורים כדי לבוא לארץ ישראל.

ותكب שאלהו אתה רוצה באמת להיות בארץ ישראלحسب לי הלא אבי הוא יושב עתה בארץ

ימ' מוחרבנ"ת

ישראל ושמו רבי איצ'לי שוחט ובשכיל זה הוא נכסף לאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּנְבַהֲלָתִי מֵאָרֶץ מֵזָה שַׁהֲשָׁם יִתְבָּרֵךְ סְבָב שָׁאֹפֶה עַתָּה לְעַמְדָה בְּבֵית זֶה, שָׁאָבֵיו הוּא בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמְדֻבְּרִים עַכְשָׁוּ בְּפּוֹרִים מָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּעַל יְדֵי זֶה נָפַן שְׁמַחָה בְּלִבֵּי בְּעֹורָת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וּתְכִפָּה סְפָרָתִי לְהָם בְּשְׁמַחָה שֶׁאָנִי רֹצֶחֶת עַתָּה לְנַסְעָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנָסִיעָה זוֹאת, וּעַל יְדֵי זֶה נָעַשָּׂה שְׁמַחָה גְּדוֹלָה בִּינְנוּ שְׁמַחָה פּוֹרִים וִשְׁמַחָנוּ וּוּרְקַדְנוּ קָצַת כִּי לֹא הָיָה לְנוּ פְנַאי מִחְמָת שְׁהִינָנוּ אָרִיכִין לְנַסְעָה לְニְקוֹלָאִיב. אַחֲרָכֶם מִתּוֹךְ הַמְּשֻׁתָּה וּמִשְׁמַחָה יִשְׁבַּתִּי עַל הַעֲגָלָה וְלוֹו אָוֹתִי בְּשְׁמַחָה וּנְסַעַנוּ בְּשִׁלּוּם לְニְקוֹלָאִיב וּבְאָנוּ לְשֵׁם לְעַת עָרֵב בְּעַת שְׁכָבָר יִשְׁבוּ עַל הַסְּעָרָה וְאָכְלָנוּ שֵׁם הַסְּעָרָה. בְּלִילָה אַחֲרָה הַסְּעָרָה רְצִיתִי לִילָךְ לְרִ' לִיב אָבֵל הִיא אַיִּה שְׁרָפָה שֵׁם שְׁגַשְׁרָפָה בֵּית אֶחָד וּעַל יְדֵי זֶה לֹא יָכַלְתִּי לִילָה. וּשְׁבַתָּנוּ שֵׁם שְׁבָתְ קָדְשָׁ בְּקָהָלָת-קָדְשָׁ נְikoֹלָאִיב פְּרִישָׁת כִּי תְשָׁא:

נד

בַּיּוֹם שֶׁנִי פְּרִישָׁת וַיְקַהֵל פְּקוּדִי נְסֻעָתִי מְニְקוֹלָאִיב וּעֲבָרָתִי הַנָּהָר בְּסֶפִינָה, וְלִנְתִי שֵׁם לִינָת לִילָה בְּעַבְרַ הַשְׁנִי, וּשְׁכַרְנוּ עֲגָלָה לְנַסְעָה לְכִפְרָ שְׁיוֹשֵׁב שֵׁם רַבִּי מַרְדָכַי, וּנְסַעַנוּ

ימ"י מוחרבנ"ת

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי, וּבַיּוֹם רְבִיעִי בָּאוּ לְשֵׁם, וּמְצֻעָנוּ שֵׁם אִישׁ
אֶחָד מִאוֹהָבִינוּ וְשֵׁמוּ רְبִי מָאִיר:

נה

בְּלִילָה אָזְר לְיּוֹם חֲמִישִׁי בָּאוּ לְבֵית רְבִי מְרַדְכִי הַגְּלִיל
בְּעֵת שְׁרָצִינוּ לִשְׁבָּר לְסָעַדָת עֲרָבִית, בָּאוּ לְשֵׁם
שְׁנִי אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד רָך בְּשָׁנִים שְׁמוּ רְאוּבֵן שְׁבָא בְּסָמוֹקְדָם
מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנִסְעָע עָמֹו רְבִי לְטָמֵן שִׁישׁ לוּ אִשָּׁה וּבָת
בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְגַם זוּ הִיא יָקֵר בְּעֵינֵי מָאִיד מִחְמָת שְׂרָאִיטִי
שְׁבָכָל מִקּוֹם שְׁאַנְיִ בָּא לְשֵׁם מְרַבְּרִים מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. גַם
בְּעֵת שְׁחִיתִי בְּקָהָלָת-קָדְשׁ נִיקּוֹלָאִיב סְפָרוּ לֵי שֵׁם שְׁבָאוּ
לְשֵׁם אֲנָשִׁים מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְגַם בְּעֵת שְׁגָסָעָתִי מִנִּיקּוֹלָאִיב
לְכָל הַמִּקּוֹמוֹת הַגְּלִיל נִסְעָע עַמִּי שׂוֹחַט-זָבוֹדָק אֶחָד שְׁבָכָר
הִיא מַוְּכוֹן לְנִסְעָע לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמַכְרֵחַקְתָּה הַשְׁחִיתָה שְׁלוֹ
מִחְמָת זוּ, אֶחָד אֶחָד בְּקָדְשָׁתְךָ נִתְעַכְּבָּ מִאִיזָה טָעם וּסְפָר עַמִּי
הַרְבָּה מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַגְּרָדָ שְׁגָסָעָתִי עָמֹו. וְגַם זוּ הִיא
יָקֵר בְּעֵינֵי מָאִיד. גַם מִשְׁנִי אֲנָשִׁים הַגְּלִיל שְׁבָאוּ לֵר' מְרַדְכִי
הַגְּלִיל אָפְעָל פִּי שְׁלָא הִי אֲנָשִׁים יָקְרִים, אָכָל שִׁיחָתָם הִיא
נִצְרָד לֵי לְכָמָה עֲנֵנִים כִּי חִזּוֹקָו אָתֵי בְּכָמָה עֲנֵנִים. וְהַרְדָּק
בְּשָׁנִים שְׁבָא בְּסָמוֹקְדָם סְפָר לֵי שְׁיִשְׂרָאֵל רְחַמְנִים בְּנֵי רְחַמְנִים,
וּעֲזֹרִים הַרְבָּה בְּכָל מִקּוֹם שְׁבָאים לְשֵׁם, כַּאֲשֶׁר בְּאִמְתָּה

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

עֹזָרים לְהֵם הַרְבָּה לְכָל הָאָנָשִׁים, שָׁנָסָעוּ בָּעָתִים הָלָלוּ שְׁעַבְרוּ. וְכֹל זֶה הָיָה נָצַרְךָ לֵי לְשָׁמָעַ, וּבְפִרְטָן שְׁהָשִׁיחָה בְּעִצְמָה מִארְצֵנו יִשְׂרָאֵל הָיָה יָקֵר אָוֹ בְּעִינֵינוּ מֵאָדָם:

נו

בַּיּוֹם חֲמִישִׁי נֵסֶעْ עַמּוֹנוּ רַبִּי מַרְדָּכַי הַגָּל לְאָדָעָסָא כִּי בָּכָר הָיָה מַוְּקָן בְּלָא זֶה לְנֵסֶעْ לְאָדָעָם לְמַחְזוֹ חַפְצָוּ. וְנֵסֶעָנוּ יְחִיד וּבְאָנוּ לְאָדָעָם לְשָׁלוּם בַּיּוֹם שְׁשִׁי עַרְבָּה שְׁבַת קָדְשָׁ פָּרָשָׁת פָּקוּדי:

נו

בַּיּוֹם שְׁשִׁי עַרְבָּה שְׁבַת-קָדְשָׁ פָּרָשָׁת וַיַּקְהֵל פָּקוּדי בְּאַתִּי לְאָדָעָם, וְאָתוֹ הַשְּׁבַת תְּהִיה פָּרָשָׁת פָּרָה. וְעַדְין לֹא הָאוֹר הַשֵּׁם עַנִּי לְמַצָּא רַמְזָוּ מִה שִׁיכוֹת יִשְׁלַח לְפָרָשָׁת פָּרָה לְהַנְּסִיעָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲךָ בְּלִיל שְׁבַת הָאוֹר הַשֵּׁם עַנִּי יָבָא עַל דְּעֻתִי חִדּוּשִׁים נָאִים עַל עַנִּין פּוֹרִים וּפָרָשָׁת פָּרָה שְׁהִיִּתִי עֹסָק בְּעַנִּין זֶה כִּי כַּמָּה שְׁבוּעֹות, עַל פִּי הַתּוֹרָה תִּקְעָוּ תּוֹכָחָה (לִקְוטֵי תְּנִינָא ח'). וַיַּכְרֵב כְּתַבְתִּי קָצֶת מִעַנִּין פּוֹרִים וּפֶסֶח אֶכְלָל מִעַנִּין זֶה כִּי כַּמָּה שְׁבוּעֹות וּפָרָשָׁת פָּרָה לֹא זִכְרִיתִי עַדְין לְכַתֵּב, וְעַנִּין פָּרָשָׁת פָּרָה הַיּוֹ שְׁם דְּבָרִים נָאִים

ימי מוחרבנות

רצג

מענין עז אֲרוֹן וְאוֹזֶב שַׁהוּא בִּחֵנָת גָּדְלֹות וְקָטָנוֹת יַחֲד שֶׁזֶה עַקְרָב שְׁלָמֹות הָעֲנָנוֹת, בִּחֵנָת 'בָּמֶקוּם גָּדְלָתוֹ שֶׁם אַתָּה מָוֹצָא עֲנָנוֹתֶנוֹת'; שֶׁזֶה בִּחֵנָת מְחִין הַגְּדָלוֹת וּמְחִין דִּקְטָנוֹת שֶׁשְׁנֵיהֶם נְכָלְלִים יַחֲד וּנְכָנְסִין בְּלָם בִּיחָד בְּלִיל שֶׁל פֶּסַח, שֶׁזֶה עַקְרָב שְׁלָמֹות הָאָרֶם, כִּי אָוֶן זֹכֶה לִידְעָה מִפְחוֹ לְעַמְדָן גָּגֶר בֶּלֶת הַתְּאֻוֹת וְהַבְּלָבוֹלִים. וְאָפָע עַל פִּי כָּן יְהִי עַנְנוֹתָה, כִּי בָּעָנֵן הָעֲנָנוֹת טְעוּנִים הָעוֹלָם הַרְבָּה בָּמוֹ שְׁשָׁמְעָנוּ מִפְיוֹ הַקָּדוֹשׁ זָכָרָנוּ לְבָרָכה (פָּמְבָּאָר בְּלָקוֹשִׁי תְּנִינָה) כִּי הָאָרֶם צָרִיךְ לִידְעָה מִפְחוֹ וּכְךָ. וַיְהִי מְרַפְּמוֹ בְּהַתּוֹרָה תָּקַעַו הַגְּלָל, שָׁמְבָּאָר שֶׁם שְׁעַקְרָב פְּתָאוֹת נָאָפָה הוּא עַל יְדֵי מְחִין דִּקְטָנוֹת וּכְךָ, וּכְבָר בְּתַבְתָּחִי מִזָּה לְעָנֵן פּוֹרִים. אֲכָל לֹא זְכִיתִי לְגָמָר הָעֲנֵן בְּשְׁלָמֹות לְעָנֵן פָּרֶשֶׁת פָּרָה וְאַרְבָּע פָּרֶשֶׁיות וּשְׁאָר עֲנֵנִי פֶּסַח וּפּוֹרִים וּסְפִירַת הָעָמָרָה, הַשֵּׁם וְתָבֵרָךְ יַזְכִּינִי לְגָמָר וְלִכְתְּבוּ כִּאֵשֶׁר הוּא עַרְבִּי תִּמְדִיד בְּחִסְדֵּיו הַעֲצּוּמִים מֵאָה, תְּהִלָּה לְאָל חַיִּים, וִישְׁם יִשְׁשִׁיכּוֹת קָצָת לְעָנֵן אָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּמְבָּאָר בְּסוֹף הַתּוֹרָה הַגְּלָל, שֶׁבֶל הָעָנֵן הַשִּׁיר שִׁיתְעַר לְעַתִּיד שֶׁזֶהוּ שִׁיר נְפָלָאות וְהַשְׁגַּחַת הוּא הַהְנִגָּה נְשָׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל וּכְךָ.

וְעַמְדָתִי בְּאָרָעָם בְּבֵית רַבִּי הָעֲנִיד מִגְעָמִירָוב, וְשֶׁם הִי אֹרֶחִים וּבָהֶם הִי אֹרֶחֶם אֶחָד מִטְּרָאָוּצָע שִׁישׁ לוֹ שִׁיכּוֹת קָצָת לְהָרָב מִפְאֹוֹרָאן, וְשָׁוּם אָרֶם לֹא נְכָנָס

ימי מוחרבנ"ת

אצל ביל שְׁבָת. רק בפרק בסעודת שחרית באו קצת אנשי געמירות שנטאכנסו בבית רבי צבי מגעמירוב אחד מאנשי שלומנו, ודברתי עמיהם קצת אחר גמר סעודת שחרית בתוכם היה אחד מלאריזין שמו רבי איצ'לע:

נה

אחר פה ישבתי. אחר השגה סמוך למנחה של שבת באו אליו רבי זאב מטיראויזע בן של רבי אליהו גיסו של רבי גרשון שהיה שם או באדרעם. וכא רבי זאב הנ"ל עם מחתנו ובנו עם איזה מלמד מבראהיליך ושאר אנשי, והיו שתויים קצת ובאו אליו ורצו לקנות יין לבבדי וכן יין ולא רציתי לשות קדם מנחה. אחר פה התפלנו מנחה גם כל האנשים הכל התפללו מנחה שם ואכלו בלם עמי סעודת שלישית. ואמרתי בדעתி הלא דבר הוא, ומאת ה' הייתה זאת, בדרפי תמיד להסתפל ולהשגיח ולהתבונן על כל דבר בכל יום איך השם יתברך מסגב עמי בכמה ספות לטובה, ומרמו רמיים לקרבי אליו באפנ שאוכה לדברי תורתו ושיחותיו הקדושות של רבינו זכרונו לברכה מרבני תורה ואשר יש על זה מניעות אין מספר מוגדל הנוראים מאד, אשר מחייב זה היה רחוק בעני שאוכל לדברי המחלוקת, אשר מחייב זה היה רחוק בעני שאוכל לדברי דבר מהותתו הקדושה באדרעם, אבל כמה גדורל فهو

ימי מוחרבנ"ת

רזה

של רבנו הקדוש זכר צדיק וקדוש לברכה אשר בכהו הנדרול הוא עוזיר לא כח במזוני בכל יום ובכל עת, ולעולם ידו על העליונה. וכבר גמר ויגמר הפל ברצונו שהוא רצון השם יתברך באמת. על בן נתתי אל לבי גם או בפעודה השלישית הנ"ל שהפל מן השמים וכל يوم ויום מלא רמזים מהשם יתברך וכו' (כמבהיר בהתורה ה' אלקי גראלה מאדר טימן נ"ד) ואף על פי שבתחילה היה ברעתי לבני להזכיר דבר מהותתו של רבנו באותו סעודה שלישית, מלחמת שלא היה אנשים לשמע ולקיים. אבל מלחמת שאכלו עמי כל הנ"ל וגם רבי צבי ואנשי נעמירות שהיו בשחרית היו גם שם אז, על בן נתועיר לי חשך קצת להגיד בפניהם איזה דבר תורה מהותתו של רבנו זכרונו לברכה. ובתחילה דברו שיחת חלין שתותים מענין מרחץ וכו', ואני התחלתי לכסוף למצא מקום בתוך שיחתם לבנים לאיזה תורה והיה קשה לי למציא.

בתוך כד היו שם שני מלמדים, ודברו יחד מענין "על מנת לקבל פרם" והיה להם איזה פלפול של הכל בענין זה עד שנשמע לאוני מזה. והמלמד הקשה איזה ענין שניכנס לחרירות שאי אפשר לישבן, ואני הבנתי קצת להיכן הדבר נוגע השבתי שזה או אפשר להבין כמו שאי אפשר להבין ענין פרה ארמה. ובכל השbat דבר הבעל

ימ"י מוחרבנ"ת

הבית עמי מענין פֿרָה אַרְמָה אֲפָעָל פִּי שֶׁלָּא הִיה לְמִדֵּן,
 אֲפָעָל פִּי כֵּן בְּשָׁנָה שְׁעַבְרָה הִיה בְּבֵיתו בְּשָׁבֵת פְּרִשָּׁת פֿרָה
 אַיִּזה דְּרִשָּׁן וֹאמֶר דְּרִשָּׁה שֶׁל הַכְּלָל, אֲכָל לְהַבְּעֵל הַבַּיִת
 הַוּטָּב מְאֹד מְאֹד, וּזְכָר קָצָת אַיִּזה דְּבָרִים שֹׁאָמֵר עַל הַפִּיוֹת
 צָור צָרוֹה לְאַלְעֹזֶר, אֲכָל לֹא הִיה יוֹדֵעַ לְחֹזֶר דְּבָרָיו הַיְּטוּב
 פִּי לֹא הִיה בְּרָאִין. אֲכָל עַל יָדֵי כֶּל זֶה נְתַעוּזֶר לְפִי לְחַשֵּׁב
 בְּעַנְנֵין זֶה מָה שִׁכּוֹת יִשְׁעַנְנֵין פְּרִשָּׁת פֿרָה לְעַנְנֵין נְסִיעָתִי
 לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲפָעָל פִּי כֵּן לֹא בָּא עַל דָּעַתִּי עַד הַסְּעָדָה
 שְׁלִישִׁית שְׁעַנְנֵין פְּרִשָּׁת פֿרָה שְׁשִׁיכָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל זֶה מִבָּאָר
 הַיְּטוּב בְּהַתּוֹרָה אֲבָא שָׁאוֹל אָוֹמֵר קוֹבֵר מִתְּהִימָה הַיִּתְּהִימָה וּכְיִ
 (לקוטי מוזערין נ"ה) וְגַפְלָא תַּיִם מְאֹד. אַחֲר כֵּד עַזְרָנִי הַשֵּׁם וַתִּפְרַד
 שְׁחוּרָתִי כִּמֶּה דְּבָרִים מִהַּתּוֹרָה הַזֹּאת לִפְנֵי הָעוֹלָם בְּזֹאת
 הַסְּעָדָה שְׁלִישִׁית וְהִיא בְּעַנְנֵי לְפָלָא גָּדוֹל פִּי אַנְיִ יוֹדֵעַ שְׁבָכֶל
 פָּעֻם שְׁאַנְיִ חֹזֶר דְּבָרִי רַבְּנוֹ וּכְרוֹנוֹ לְבָרָכה הַוָּא גַּפְלָאות ה/
 כִּי יִשְׁעַל זֶה מְנִיעָות אֵין מְסִפֶּר:

נת

בַּיּוֹם רָאשׁוֹן הַיּוֹם אֶצְל הַפְּרָסּוֹר אֲזֹדוֹת הַבִּילַעַט וְעַדְין
 לֹא בָּאתִי עַמוֹ לְעַמֵּק הַשּׁוֹהָה. בַּיּוֹם שְׁנִי בָּתַבְתִּי מִהִ
 שְׁחָדְשָׁתִי אוֹ בָּאָתוֹן הַעַתִּים שְׁנָגָמָר קָצָת בְּלִיל שְׁבָת זֶה.
 בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי בָּתַבְתִּי אֱגָרָת לְרַבִּי יְהוּדָא אַלְיעָר, שְׁהָיו לִי

ימי מוחרבנות

רצ

בדעתך מניות רבות עליה. ביום חמישי נחפשתי עם הפרסור בעד ששים וחמשה רוביל, ונתקתי לו חמישים רוביל בשם יתברך יוכני לנמר בחיים ובשלום.

אחר לכך הגיע שבת קדש השנה באדרם, ואז היה פרשת החידש ונאם ראש חידש ניסן היה באותו השבת. ובשבת בשחרית בפסעדה נכנסו אצל אנשי נעמירוב הנופרים לעיל, גם בא אליו איש קשר אחד ורוצחה לפעו לאארץ ישראל שלו רבי אהרן יהודא והוא יושב שם באדרם מקודם לראש השנה העבר, והוא איש עני ואביזן ומתחפל בקולות והחלונות, ועל כן רקוקו אנשי בית המדרש באדרם והוא נער ונדר כי "סר מרע משתויל" (ישעה ט). בעתים הללו גם לפני אמרו עלייו שהוא איש משגע. ובאמת יש לו תנועות משגונות קצפת, אבל אני היה לי אמונה בו והחזיקתי אותו מיד לאיש קשר. ואם לא שכבר בתבתי לרבי יהודא אליעזר שיבא באדרם כדי שישע עמי לאארץ ישראל יכול להיות שהיה לו קמח אותו עמי לסייע לאארץ ישראל. גם נכנסו אצל שני אנשים מטען'בו' ודברתי עם קצפת ואמרתי לפנים התורה אומורה לאלקי בעודי (לקוטי מוחרין ר'ב) ואמרו שהחייתי אותם ובונתי להם מאד כי עניין זה נוצר להם מאד (וכבר ידוע לנו שדברי רבענו זכרונו לברכה מתיין הכל בפרט עניון "אומירה לאלקי בעודי" גל):

ימי מוחרבנות

ס

אחר שָׁבַת הַתְּחִלָּה לְשֹׁאֵל קָצֶת עַל סְפִינּוֹת, בַּי הָיִיתִ מְרַצָּה לַיְלָה בְּסְפִינָה אֲפָלוּ קָדֵם פֶּסַח, אֲכֵל אֶפְרַעַל פִּי בַּן הָיִתִ מְתַعַּצֵּל קָצֶת מְחַמָּת בְּמַה טָּעַםִים. (א) מְחַמָּת חָג הַפֶּסַח אֲוִילָה גַּיִע בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה וְאַזְּדָה אֲפָשָׂר לְזָהָר מְחַמָּץ בּוּנְיוֹן עַרְלִים בָּלְכָה. (ב) מְחַמָּת שָׁכָבָר בְּתַבְתַּחַי שִׁיבּוֹא רַבִּי יְהוֹדָה אֲלִיעָזָר. (ג) שָׁאוֹתָה הַעַת עַדְין לֹא הָיָה הַרוּחוֹת טוֹבִים בָּל כֵּה, וְגַם לֹא הַתְּחִילוּ עַדְין הַסְּפִינּוֹת לְצֹאת בַּי אֶם מַעַט:

סא

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי פְּרִשָּׁת צֹו חֹרֶתִי וְשָׁלַחְתִּי עַל יָדַי הַפְּאָסֶט אֱגָרָת לְרַבִּי יְהוֹדָה אֲלִיעָזָר שִׁיבּוֹא וְעַל בָּל פָּנִים יְשַׁלֵּחַ לִי תְּשִׁיבָה הָן או לָאו:

סב

בַּיּוֹם רְבִיעִי מִפְּרָתִי אֱגָרָת לְבִיתִי וְלַהֲרֵב וּכְוֹ וְלְאַנְשִׁי שְׁלֹמָנוֹ וְגַם נְתַתִּי בְּיַדוֹ עֲשָׂרָה רְוַ'ב [רוֹבֶל-כְּסֶף], שִׁיתָן לְהַמְלָמְדִים מִלְבָד שְׁלָשָׁה רְוַ'ב שְׁשַׁלְחָתִי לְבִיתִי מִקְדָּם:

סג

בַּיּוֹם חֲמִישִׁי נָסָע רְبִי יוֹסֵקָע מֵאֶדְרָעָם לְבֵיתוֹ לְשָׁלוֹם:

סד

והנה ביום רביעי לפנות היום הודיע לי סרמר אחד שעמד עמי בבית רבי צבי, שיש ספינה שתלה קדם שבת לסטנוביל, ורצויה מאד לילך עמהם ולקח עמי את רבי מנידיל שהה עמי, אבל הבילעת לא נגמר עדין, ושלחת מידי להרסור של הבילעת והשביב, שבזום מחר יגמר באשר הבטיחני בעת שקבל המועות מידי. אבל השם יתברך עכבי ולא נגמר הבילעת עד يوم שלישי שלאחריו, שהוא השבע הסמוכה לפסח ואו נתיאשתי עוד מלצאת קדרם פסח, כי ראיתי כי מאות ה' הוא שאתעקב באדרעם בחג הפסח הקדוש, ודרך זה נכון לפני מכמה טעמים בג"ל:

סה

אחר כך הגיע שבת הגדול. והשם יתברך היה בעירנו שהיינו שמחים הרבה בבית רבי צבי שנכנסנו לשם אחר סעודת שחרית שאכלנו בבית רבי העניד. ושם בבית

ימ"י מוחרבנ"ת

רבי צבי שמחנו מאד בשמחת שבת הגדול, ורקדנו כלנו
הרבה בעורת השם יתברך וזה חוק אותי הרבה בעורת
השם יתברך. ובכל העת שעמדנו באדרעם שעברו כבר שני
שבטים לא זכינו לשמחה ורקדין עד זה השבת שהוא
שבת הגדול, וזה היה לי לסייע וישועה גדוליה:

ס"ו

אחר שבת הגדול, בכל השבוע, הייתה מצפה שנגיעה לי
אייה אגרת או ידעה מביתו אודוז ר"א אם יבוא
או לאו, ולא זכיתי לקבל תשובה מהם. אפ-על-פי שבאמת
שלחו אגרת שהיה ראיו שנגיעה לי תשובה תכף כי
השפטאפעט (רוואר) הולך בחפותן גדור מברסלב לאדרעם,
אבל נתעכבר האגרת ולא בא עד חל המועד פסח אחריו
שכבר בא רבי יהודה אליעזר לאדרעם:

ס"ז

ביום ששי, ערבי-שבת-קדוש ערבי פסח עשינו סיום ואכלנו
ושתינו יין קצט ותלה לאל היהי בשמחה קצט.
קרוב להצות היום הנחתי לישן קצט, ובתודה קד בא רבי
יהודא אליעזר והתחה אותי מאד. ומחרמת שמחה נתקתי

ימי מוחרבנות

שא

אותו באהבה רבה, ונתתי שבח והודיה להשם יתברך
שוכתי לראות.

בי מעשה שהיה כך היה. זה שני שבועות יותר אחרי
שבתבתי האגרת לרבי יהודא אליעזר הנזכר לעיל
שיבווא, אחר כך ספרתי זאת לרבי יוסקא גרו יאיר. ענה
ואמר אין אתה יודע מה נעשה עם רבוי יהודא אליעזר
הלא הגיע לו סבה לא טובה מאד, כי זה איזה שבועות
בעת שהיית בbatis והייתי מוכן לנסע לכאן לאדרעם הגיע
השםועה בעירנו ברסלב, היה שבא אדון אחד איזה
ואסדאטיל (קאי) והכה את רבוי יהודא אליעזר הנזכר לעיל
בכפר שיישב בו הכה ופצע עד למיטה ממוש והקהל נשמע
שבסמוד יביאו אותו לקבורה חם ושלום. אבל בתוך כך
נסעתם מכם וממי יודע מה עלתה לו (זה הדבראמת שהכה אותו
עד למיטה ממוש, וכמה שעוז לא דבר. והיה מנה בגעע, ולא ידע מה נעשה
עמו כלל. אבל אף על פי כן השם יתברך החיה, ונשאר בחיים תחלה לאל).

ואני כשמי זה רעה אחותני ונשארתי משתומים והיה
לפי עלי הי מאד, העקר גידל הצער שהיה לי
משמעה לא טובה בזאת שהגיע לי מרעי ואוהב דבק
מאת כמותו, ונוסף לו שרצוני היה שיפע עמי לאין

ימ"י מוחרבנ"ת

ישראל ועוד בפה עניינים שהיה בלביו שאו אפשר לברארם, אשר על ידי כל זה גREL צעריו וכאבי מאי על השמוועה הזאת. ומחמת זה כתבתי אגרת עוד הפעם בזוכר לעיל כדי שישבו לי תשובה בזירות על ידי הפסט, אבל לא עלהה בידי כי נתקבב האגרת בניל, ומחמת כל זה גREL שמחתי מאד מאד כשותחי בערך-פסח הניל לראות פנוי אורה כי באמת רבי יהודה אליעזר הבזוכר לעיל. ברוך שהחני וקימני והצעני לזמן זה. מלך זה ראהתי שהחשים ותברך בעורי ורוצחה שאבוא לאירן ישראל עמו יחד באשר כבר רברנו מזה זה בפה שניהם, באשר מבאר במקומות אחר (לעיל סימן י):

סח

ביום ראשון של פסח זכיתי שיבדר אחד אותו למצות חתוק וזה היה פלא גדוֹל אצלי ואצל כלנו, שאמץא באדרעם שרבם היו או מתנגדים עליינו מאד, ואף על פי כן לא עזבנו השם יתברך זכיתי שם באדרעם שהיה לי מצות חתוק ביום ראשון של פסח. ובפרט שמצות מילה יש לה שכות ואחרות גדוֹל עם ארין ישראל בזוכר לעיל (סימן כ"ז), ובפרט בפסח שעקר יציאת מצרים היה בזכות מילה כמו שחרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק (יחזקאל ט"ז)

"ברמיה חי". ותהלה לאל נכסתי לבית הכנסת ובאתי לשם בעת שענן חוץ חורת התפללה אחר סיום הפירותים של ברכת טל ושמעה עקר ברפת טל וקדשת פתר ואחר כך מלתי התינוק ברת, תהלה לאל:

סת

וְהַגָּה בְּשִׁנֵּי יְמִים טוֹבִים הַרְאָשׁוֹנוֹם שֶׁל פֶּסַח, וּפְנֵי הַשֵּׁם יָתַבֵּךְ לְשִׁמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּרוּכָה וּמְחוֹלוֹת,
שִׁמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּעֹזֶת הַשֵּׁם יָתַבֵּךְ. גַּם עִם רַבִּי יְהוֹדָא אֲלִיעָזֶר בָּא אִישׁ אֶחָד מִאֱנָשֵׁי-שְׁלֹמֹנוֹ, אֲוֹבָבִי וּרְעִי. גַּם ר' ז' אֲחִיו שֶׁל ר' פ' בָּא גַּם אָצַלְנוּ בִּימִים הַרְאָשׁוֹנוֹם שֶׁל פֶּסַח,
וִשְׁמָחָה עָמָנוּ אֶזְרָחָה, גַּם עַזְרָחָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיו שָׁם. גַּם ר' ש' הַבָּעֵל הַבָּית בְּעַצְמוֹ רָקֶד הַרְבָּה בְּעֹזֶת הַשֵּׁם. וְגַם סְפִּרְתִּי כַּמָּה נִפְלָאוֹת מִרְבָּנוֹ זְכוֹרָנוֹ לְבָרָכה, וְתַהֲלָה לאל שְׁמָחָנוּ הַרְבָּה בְּעֹזֶת הַשֵּׁם יָתַבֵּךְ הַרְבָּה בְּעֹזֶת הַשֵּׁם. וְגַם שְׁהִיא עַמִּי בְּלִדְךְ שְׁמָחָה הַרְבָּה מְאֹד, וְרָקֶד הַרְבָּה מְאֹד,
עַד אֲשֶׁר תִּמְהֹו בְּלִדְךְ שְׁמָחָה הַרְבָּה מְאֹד, וְרָקֶד הַרְבָּה בְּלִדְךְ
שְׁלָא בְּדַרְךְ הַטְּבָע. (וְהַם לֹא יְדֻעוּ מַהֲיוֹא רַוִּיחָה דְּנִשְׁבָּב בְּשִׁיטָה פְּרָקִין וּכְרִי
שְׁמֵישָׁם נִמְשְׁכִין הַמִּחְאָת בְּפַעַל בְּפַעַל וּרְקוּדִין כְּמַכָּאָר בְּהַתּוֹרָה וְאַלְהָ הַמִּשְׁפְּטִים

ימֵי מֹהָרֶגֶן"ת

ע

בַּיּוֹם שְׁנִי, רָאשׁוֹן דֶּחָל הַמּוֹעֵד פֶּסַח, נִסְעָ רַבִּי מְנַדְּיל לְבִירתו עִם הַעֲגָלָה שְׁבָאה רַבִּי יְהוּדָה אַלְיעָזָר וַיֵּצֵאנוּ בָּלָנו עָמוֹ לְלוֹזָה אֶזְהָר עַד סְמוֹק לְסֻוף הַעִיר. וּבְשִׁבְעַי שֶׁל פֶּסַח זְכִיתִי גַּם בֵּין שְׁכָבֶר אֶחָד אֶזְהָר בְּמִצּוֹת חַתּוֹךְ, וְגַם זה הִיה פָּلָא גָּדוֹל נוֹסֶף בְּנָ"ל:

עא

וְהַגָּה דַּרְכֵנוּ תָּמִיד בְּגַרְסִיל בַּהֲתִפְלֵל בַּיּוֹם שְׁבִיעַי שֶׁל פֶּסַח בְּבָקָר הַשְּׁבָם מִאָה, מַעֲלוֹת הַשָּׁחָר מִמְּשָׁש. כַּאֲשֶׁר נוֹהֲגִין כֹּל זָרָע הַבָּעֵל שְׁם טוֹב זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה וְהַגְּלִוִים עַלְيָהָם. אֲכָל בְּאֶדְרָעָם אַמְּרָתִי שְׁבָודָאי לֹא יְהִי לְנוּ מִנְנָיו לְהַתִּפְלֵל בְּבָקָר הַשְּׁבָם כֹּל קָה, אֲכָל הַשְּׁם יְתִבְרֶךְ עַזְרָנוּ לְחַזּוֹק אֶת לְבָבֵנוּ לְשִׁמְחָה, עַד שְׁזָכוֹנוּ שְׁנַחֲקָבָצָו אֶלָּינוּ לְמִנְנָיו עַשְׂרָה וְהַתִּפְלֵלנוּ בְּבָקָר הַשְּׁבָם כֹּמוֹ בְּבִיתָנוּ. וּבְתַחַלָּה טַבְלָנוּ בָּמְקוֹה דַּרְכֵנוּ תָּמִיד, וְאַחֲרֵי קָד הַתִּפְלֵלנוּ כֹּל הַתִּפְלָה בְּמִנְנָיו, וְאִמְרָנוּ כֹּל הַפְּיוֹתִים וְקָרְינוּ בְּתֹרֶה גַּם שְׁמָעָנוּ בְּרִפְתַּת פְּהַנִּים מִרְ"י שְׁבָא עִם רַבִּי יְהוּדָה אַלְיעָזָר. וְאַחֲרֵי קָד הַמְּתַנְתָּה יְהִי שְׁגָמָרוּ בְּבֵית הַפְּנִיסָת הַתִּפְלָה, וְאַחֲרֵי קָד מְלֹתִי הַתִּינּוֹק בְּדָת, תַּהְלָה לְאָל.

ימ'י מוחָרְגָּת

שה

וועל ידי כל זה נתעورو לבכינו לשמחה גדולה מאד. וכן היה תהלה לאל שבעום שביעי של פסח ה'ינו בשמחה גדולה מאד ברקודין ומחולות הרבה כל היום בלו עד הערב, בתחלה בבית ר'ש שאכלתי בבית ר'ש. אחר כך נכנסנו לבית הברית מילה. ונגדל השמחה שהיה לנו שם אין לשער. עד שעורנו כל העולם נשיה שם לשמחה יום טוב ושמחה ברית מילה. גם אבי התינוק שהיה בטבע בעל מרה שחורה, וכשנכנסנו לבתו היה רחוק משמחה מאד מאד, אבל אחר כך מגדל השמחה עורנו אותו לשמחה גדולה, עד שהוא ושאר אנשים הרחוקים משמחה כלם רקדו לכבוד יום טוב בשמחה הרבה. וכבר מבאר אצלו נגדל המזוה, בשמשחים בשמחה את מי שהוא בעצבות ומרה שחורה, ובפרט ביום-טוב בסעודת-מזוה כזאת. לאחר מכן נכנסתי לבית רבי אבוי, וגם שם ה'ינו בשמחה גדולה ורקדנו הרבה. ותהלה לאל עבר כל יום שני שהוא שביעי של פסח בשמחה רבה בעורת השם יתברך, וכן ביום השבת שלאחריו שהוא אחרון של פסח. בתחלה בשעת סעודת שחוריtin ה'ינו רחוקים מאד משמחה וירקודין מגדל היגעה של אהמו. אבל אף על פי כן ברעתי היה נכסף מאד לדבר מתורתו של רבינו זכרונו לברכה ולחיות בשמחה, עד שעורני השם יתברך שהיית

ימֵי מֹהָרֶגֶנְתַּת

מִשְׁיחַ וּמִפְּרָט עִם הָאֲנָשִׁים שָׁבָאוּ אֲצַלְנוּ מִכֶּל מַה שָׁפְּרוּדְמָן
לְתוֹךְ פִּינוּ, עַד שְׁמַתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִכְּנָסָנוּ לְתוֹךְ הַתּוֹרָה עַל
פָּסּוֹק (שְׁמוֹאֵל-א ט"ז) וַיַּשְׁפַּף וּכְיוֹ שֶׁהָיא רַאשֵּׁית חִבּוֹת שְׁבוּעוֹת
סְכּוֹת פֶּסַח, וּמַעֲנָנוּ אֲבָרָהָם תָּקִין שְׁתִירִת וּכְיוֹ, וּמַעֲנָנוּ הַשְׁנִית
אֱלֹהָות שֶׁאי אָפְשָׁר לְהַשְׁגִּיל בִּיאָם עַל יְדֵי צְמַצּוּמִים וּכְיוֹ
כִּמְבָאָר כֵּל זֶה בְּסִימָן לִמְדָר וּהַחִיִּתי מַאֲדָר אֶת כֵּל
הַשּׂוּמָעִים. אַחֲרֵכֶד זָכְנוּ לְהַתְּעוּרָר עַל יְדֵי זֶה לְשִׁמְמָה
גָּדוֹלָה, עַד שָׁזְכִינוּ שַׁהְגִּיעַ הַשִּׁמְמָה לְרֹגְלִינוּ, וְחוֹרְנוּ וּרְקָדְנוּ
הַרְבָּה מַאֲדָר עַד שְׁעַבֵּר גַּם כֵּל יוֹם שְׁבַת קָדְשָׁה בְּשִׁמְמָה
גָּדוֹלָה. אָגָדוֹלָה הִיְתָה הַשִּׁמְמָה שֶׁל הַיָּמִים הַאַחֲרוֹנִים
מִהַשִּׁמְמָה שֶׁל יָמִים הַרְאָשׁוֹנִים שֶׁל פֶּסַח בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אֲשֶׁר
עָזְרָנוּ עַד כֵּה וְחִזּקָּת לְבָנָנוּ בְּשִׁמְמָה, בַּי (נַחֲמִיה ח) חִדּוֹת
ה' הִיא מְעֻזָּנוּ וּכְיוֹ:

עֲבָדָה

בַּיּוֹם רָאשׁוֹן אַחֲרֵ פֶּסַח הִיִּתי לְהֹוט מַאֲדָר לְשִׁפְרָר סְפִינָה,
אֲבָל הִיה מִן הַגְּמָנָע בַּי הִיה אוֹ הַחֲנָגוֹת שְׁלָלָם
שֶׁלּוּשָׁה יָמִים רַצּוֹפִים:

עג

בַּיּוֹם רְבִיעֵי פֶּרְשֵׁת שְׁמִינִי אַחֲרֵי עַשֶּׂר לְסֶפִירָה נִכְנָסָנוּ לְבֵית
רְאֵא הַפְּרוֹסּוֹר, וְהַלְּךָ עָמָנוּ לְשַׁעַרְיוֹ הַעִיר (שָׁקוּרִין
פְּרִיגְיוֹאוֹרְגַּעַט) וַתַּכְּפֵן וּמִיד שְׁכְרָנוּ סְפִינָה בְּסֶדֶם מֵאָה רַוְּבָּל בַּعַד
שְׁנִינָה. וְלֹבֵי הַהִיא מַסְפֵּק בַּתְּחִילָה אִזְׁה אַתָּנוּ סֶדֶם בּוּות, כִּי לֹא
נִשְׁאָר בְּיָדֵינוּ עַל שְׁאָרֵי עֲקָרִי הַהֽׁוֹצָאות מִשְׁם וְלֹהֲלָן אָפְלוּ סֶדֶם
בּוּות. וַיְהִי יָדוּעַ שָׁמְפַטְמָבוֹל לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הַדָּרֶךְ רְחֹוק
מַהְדָּרֶךְ שְׁוֹשָׁן מַאֲדָעָם לְסֶמֶבּוֹל. אַךְ אַף עַל פִּי בֵּין הַשְּׁלְכָתִי
יַהֲבִי עַל הַשָּׁם יַתְבִּרְךְ וַיְשַׁכְּרֹתִי הַסְּפִינָה תַּהֲלָה לֹאֶל בְּסֶדֶם
הַגַּל, וְלֹהֶה הַיְשׁוּעָה:

עד

בַּהֲיוֹתִי בְּאֶדְעָם, רְצִיתִי לְרֹאֹת פְּנִים עִם הָאָנָשִׁים הַגְּרִים
הַיּוֹשְׁבִים שָׁם שָׁבָאוּ לְשָׁם בְּרִי לְגַסְעָ לְאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עַלְתָּה בְּיָדֵי. כִּי קָצָת מֵהֶם נִסְעָוּ בַּתְּחִילָה
הַחֲרִיף לְאֵיזָה עִיר קַטְנָה הַסְּמוֹכָה לְאֶדְעָם. כִּי בְּפָמָה אָנָשִׁים
עִם נְשׂוֹתֵיהֶם וַיּוֹצְאִי חַלְצֵיהֶם בָּאוּ בְּקִיעַ תְּקִיפָ"א הַעֲבָר
לְאֶדְעָם, אָכַל מִחְמַת שְׁמוּעוֹת רְעֵש הַמְּלֻחָה שֶׁל הַגְּרָעִיקִין
נִתְעַכְּבּוּ בָּלָם בְּאֶדְעָם, וּקָצָת מֵהֶם נִסְעָוּ לְעִיר הַנּוּכָר לְעַילָּוּ

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

כִּדְיַי לְהִזְוֹת שֶׁם כָּל יְמֵי הַחֲרוֹף, מִחְמָת גָּדוֹל הַהוֹצָאָה
שַׁבְּאָדָעָם, כִּי יִשְׂבַּת בְּרִכִּים קָשָׁה עַלְיָהֶם. וּקְצַת מֵהֶם
נִשְׁאַרְוּ בָּאָדָעָם. וְאַשְׁהָ אֶחָת הִיְתָה בְּבֵית רַבִּי הַעֲנִיךְ שַׁהְיָא
אַכְסָנְגִיא שְׁלִי, אָבֵל לֹא דְבָרָתִי עַמָּה בָּל מִהְגָּשָׁעָה שֶׁל אָרֶץ
יִשְׂרָאֵל. כִּי מָה יוּעַיל לֵי אִם תְּפֻעָה עַמְּדִי, וּכְפַרְתַּת שַׁהְבָּנָתִי
שֶׁגַּם הִיא אֵינָה מְרַצָּח לְנַסְעָתָךְ. וּשְׁאַר אֲנָשִׁים שָׁרוֹצִים
לְפֹעַל לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא רְאִיתִים לִפְנֵי, כִּי בָּאָדָעָם לֹא
הַתְּפִלְלָתִי בְּבֵית הַמְּדִרְשׁ, עַל בֵּן לֹא רְאִיתִי אָוֹתָם. רַק אִישׁ
אַחֲרָיו רַבִּי אַהֲרֹן יְהוּדָה הַבָּבָל:

עה

וְהַנֵּה בָּאֵיהֶם יוֹם הַקְרָה ה' לִפְנֵי אֵיהֶם אִישׁ עַנִּי אֶחָד,
רְאוּתוֹ עֹמֵד בְּבֵית רַבִּי אַבִּי שַׁהְיִיתִי יוֹשֵׁב שֶׁם כָּל
הַיּוֹם בָּאָדָעָם, כִּי שֶׁם הַזָּמִין לִי הַשָּׁם יַחֲבֹר בְּחַסְדוֹ מִקּוֹם
מִנוֹתָה חֶדֶר מִיחָדָה. וְהִיִּתִי אָוֶל וְלֹן אֶצְלָ רַבִּי הַעֲנִיךְ, אָבֵל
כָּל הַיּוֹם בָּלֹ יִשְׂבַּת בְּבֵית רַק בְּחֶדֶר הַגּוֹכָר לְעַיל. וְזֹה
הַזְּעִיל לֵי מַאֲד מַאֲד לְגַסְיָת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹלֶא זֹאת לֹא
הִיִּתִי יָכוֹל לְהַחְמָה בָּאָדָעָם כָּל כֵּה, וּמַי יְדַע אִם הִיִּתִי
נַסְעָ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל:

עו

וַהֲנֵה בָּאֵת בָּאֵת יֹם לְבִית רַبִּי צַבִּי הַנּוֹפֵר לְעַיל, וַרְאִיתִי
עַנִּי אֶחָד הַנּוֹפֵר לְעַיל, וַהֲכַרְתִּי בּוֹ שֶׁהָוָא מַהֲנָנִים
הַגָּרִים הַרֹּצִים לְגַסְעַ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וַהֲתַחַלְתִּי לְדִבֶּר עַמוֹּ
וְהַזָּרָה לִי שֶׁהָוָא רֹצָה לְפָעַ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַשְּׁאַלְתִּי אֹתוֹ
אָוְלִי יִשְׁבַּ בְּכָאן עוֹד אֵיהֶ אָנָשִׁים אֲמִידִים הַרֹּצִים לְפָעַ
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַשִּׁיבָה הָלָא יִשְׁבַּ בְּכָאן רַבִּי יוֹסֵף פְּרָנְצְזִי
מַטְוָרְנוֹפָאֵל שִׁיוֹשֵׁב בְּכָאן זָמֵן רַב עַם אָשָׁתָו וּבָנו וְהָוָא
עַשְׂיר גָּדוֹל.

וַתִּכְפַּת הַזְּלִיךְ אָוֹתָנוּ לְאַכְסְנִיא שָׁלוֹן, וַמְצָאתִי שׁוֹכֵב עַל
מַטָּהוֹ מִשְׁנַת הַצְּהָרִים, אָבֵל לֹא הָיָה יִשְׁן. וַנְכַנְסָתִי
אָלָיו וַהֲתַחַלְתִּי לְדִבֶּר עַמוֹּ, וַתִּכְפַּת הַתְּחִילָה לְסִפְרָ לִי מַגְדָּל
הַסְּפִינָה הַעֲצֻומָה שִׁישׁ עַכְשָׂו חַם וְשָׁלוֹם, וַשְּׁאֵי אָפָּשָׁר לְגַסְעַ
עַכְשָׂו. וַאֲמַר שֶׁזֶה סְמוֹךְ מַאֲדָה הַגַּעַע לוֹ פֶּמֶה אֲגָרוֹת מִשְׁם
שְׁאֵי אָפָּשָׁר לִילַךְ עַל הַיּוֹם הַלְּבָנָן, וּבְתוֹךְ בְּךָ סִפְרָ לִי אִיךְ
הַגְּרָעָק יִמְחָ נִשְׁמָוֹ חֹקָמָא, וַשְׁיִשְׁ לֹא מִדְינָות רַבּוֹת שָׁאיָן
אָנוּ יֹדְעִים מֵהֶם, וְהָוָא יוֹשֵׁב שֶׁם וְלֹוּחָם מַלְחָמוֹת חֹקָמוֹת
עַם הַיִשְׁמָעָל, וַמִּחְמָת זֶה אֵי אָפָּשָׁר לְגַסְעַ עַכְשָׂו. וַבְּתַחַלָּה
חַחְלִישׁ דָּעַתִּי קָצָת, אָבֵל תִּכְפַּת אַמְרָתִי בְּלַבִּי שָׁגָם זֶה הָוָא

ימ"י מוחרבנ"ת

רק מגיעה שבאה בשבייל החשך, מבואר לעיל. וגם ספר ל' שהוא מוגע ומעגב הרבה אנשים שבאו לכך שלא יסעו לארץ ישראל. וראיתי תכף שהוא שליח הבעל דבר לעגב הארץ ישראלי ונפטרתי ממנו.

מִאּוֹ וְהַלֵּא לֹא רציתִי עוֹד לְשָׁאֵל בְּלִל עַל הַנוֹּסֻעים לְאֶרְזִין
יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יְחַלֵּשׁוּ דַעֲתִי חַם וְשָׁלוּם. גַּם אֲנָשִׁי
אֲדֻעַם הַמִּבְּרִים אֶתְתִּי, בָּלָם פֵּה אֶחָד שֶׁאָין רָאוי עֲכֹשֶׁוּ
לְגַסְעַ לְאֶרְזִין יִשְׂרָאֵל מִגְּדָל הַפְּנִינה חַם וְשָׁלוּם. וְהַשְּׁמָן יַתְבִּרְךָ
חוֹק אֵת לְבָבֵי לְעַבְרָה עַל כֵּל זה וְלִשְׁוּם מַבְטָחִי בְּהַשְּׁמָן
יַתְבִּרְךָ. עַד שְׁעָרוֹנִי בְּרַחֲמוֹ לְגַסְעַ בְּחַסְדוֹ הַגְּדוֹלָה תְּהִלָּה
לְאָל. גַּם הַזְּרִיעָיו לִי בְּאֲדֻעַם שְׁבָסְמָזִיךְ קָרְם פֶּסֶחׇ יְבוֹא
מִשְׁלָחִים מִוּלָנָא הַמְּכִינִים פָּרוֹשִׁים. וְהִיִּתְיַצֵּף שְׁכִיבָ�וָן,
בַּיּוֹדְעָתִי שָׁם יִסְעָו בּוֹדָאי. אֶבְלָל לֹא בָּאוּ קָרְם פֶּסֶחׇ, וְאֶחָר
פֶּסֶחׇ בַּיּוֹם רַבִּיעִי הַוּמִין לִי הַשְּׁמָן יַתְבִּרְךָ הַסְּפִינָה הַנּוֹפְרָת
לְעַיל, וְלֹא רציתִי להַמְתִין בְּלִל עַל הַמִּשְׁלָחִים, וְשָׁכְרָתִי
הַסְּפִינָה מִיד שְׁנַפְעַ אֱנֹחָנוּ שְׁנַנְנוּ לְבָד בְּהַסְּפִינָה שְׁבָלָם
עַרְלִים. וגם מַעוֹלָם לֹא הִיִּתְיַעַל סְפִינָה בְּלִל, אֶפְעַל פִּי
כֵּן חַפְתִּ קָרְשָׁת אֶרְזִין יִשְׂרָאֵל הַתְּגִבָּרָה עַל כֵּל הַמִּנְיעָות
בְּעֹזֶת הַשְּׁמָן:

עו

וְהַנֵּה בַּיּוֹם שָׁשִׁי עֲרָב-שְׁבַת-קָדֵשׁ, בָּעֵת שְׁחִיתִי רַצֵּן
בְּבָהָלָה בְּשָׂוֹק בְּאֶדְעָם כְּדֵי לְבוֹא אֶל הַסְּפִינָה. כִּי
כֹּבֶר הָגַע חִצּוֹת הַיּוֹם, וּבָעוֹד אַיִּה שָׁעָות יְהִיָּה נִסְגָּר הַשְׁעָר
וְלֹא יַעֲלוּ אָוֹתָנוּ לִילָּךְ אֶל הַסְּפִינָה. וּכֹבֶר סְלָקְתִּי לְהַקְפִּיטָן
כָּל הַמְּעוֹת הַיְנוּ הַמְּאָה רַוְּבָּל שְׁכָר הַסְּפִינָה, וְהַסְּפִינָה
מוּכָנָת לִילָּךְ מַהְרָה. עַל פָּנֵינוּ נִבְהָלָתִי מַאֲדָר וְהַלְכָתִי בְּחַפּוֹזָן
גָּדוֹל. בְּתוֹךְ כֵּד הַזְּדִיעָו לֵי שְׁבָאוּ עַתָּה הַמְּשֻׁלְּחוּם מוֹיְלָנָא
הַנּוֹפֵר לְעַילָּה. וּבְתוֹךְ הַבָּהָלָה וְהַחַפּוֹזָן לֹא יָכֹלָתִי לְהַתְּאֵפָק,
וּנְכַנְּסָתִי אֲלֵיכֶם וּדְבָרָתִי עַמְּהֶם מַעַט מַאֲדָר. וּמְסֻרוּ דְּבָרַי
פְּרִישָׁת שְׁלוּם עַל יָדֵי לְאָרֶץ הַקּוֹדֵשׁ, וּנְפִטרָתִי מֵהֶם בְּשָׁלוּם,
וּעֲלִיתִי עַל הַסְּפִינָה תְּהִלָּה לְאָל. (וּבַיּוֹם רָאשׁוֹן פָּרָשָׁת אַמְרָר
בְּהַיוֹתִי בְּקָשְׁטָא זֶה תְּשֻׁעה יָמִים בְּבֵית רַבִּי אַבְרָהָם הַנּוֹבֵר
לְעַילָּה, בָּאוּ הַמְּשֻׁלְּחוּם מוֹיְלָנָא הַנּוֹבְרִים לְעַילָּה וּעֲמָדוּ
בְּאַכְסָנְנָא שְׁלִי. וְהַמְּשֻׁלְּחוּם מְרַבִּים בְּהַזְּצָאות, עַל פָּנֵינוּ לְקַחְוּ
הַחֶדֶר מִפְנֵי וּנְתַנוּ לָהֶם, וְאַנְחָנוּ עַלְיָנוּ עַל הַעֲלִיה וּעֲמָרְנוּ
שֵׁם שְׁנָים אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים עד שְׁעַלְנוּוּ עַל הַסְּפִינָה בַּיּוֹם
רַבְיעִי, פָּרָשָׁה הַנּוֹכְרָת לְעַילָּה.

בְּתוֹךְ שְׁעַמְרָנוּ שֵׁם יְחִידָה, דְּבָרָתִי עַמְּהֶם קָצָת עַד שְׁהַתְּחַלֵּנוּ
לְכָנָס בְּעַנְיָן וּפְוּמָה קָצָת שְׁבִין חַסִידִים לְמַתְנָגָדים, כִּי

ימ"י מוחרבנ"ת

הם מהפת המתרנgridים הגודלים על כל החסידים בפרטם. וחתולתי לדבר עליהם מאמין חכמים. ואני היה סבור שעל כל פנים יש להם איזה אמונה בהגאון מווילנא שנקראים על שמנו. אבל הם השיבו לי מיד, ואחד מהם היה עקר המדבר, וככלם הודה לו, ענה ואמר וכו' וכו'... אמונה יהיה לי באדם וכו' (בלשון מה). בדברים האלה דבר עמי, וככלם הודה לדבריו וחתולתי להתווכח עמו אם-כן מהו אמונה חכמים. אבל הם לא הטו אין לדברי כלל, והשיבו דברי שנות וזכה הנוגעים קצת לכפירות. כי באמת מי שאין לו אמונה חכמים גם אמונה בהשם ותברך איננה בשילמות, ובמבראך בדברינו הרבה, ובפרט בהתורה תקעו תוכחה בסיכון ח' לקוטי תנינה. ואו ראיתי היטר חילוק שבין חסידים למתנgridים, כי ראיתי שאפל' בתלמידי-חכם שלהם שהם אמורים עליו שהוא תלמיד חכם וחסיד גדול גם בו אין להם אמונה. ולאחר כן אמרתי להם בפרוש, אני היה סבור שאם אין לכם אמונה בגודלי הצדיקים של החסידים, על כל פנים יש לכם אמונה בתלמידי חכמים שלכם, אבל עבשו אני ידע מרגנתכם שאין לכם אמונה כלל:

עה

וַתִּגְנַּה בַּתּוֹךְ דְּבָרֵינוּ, רְצֻוּ לְדַחֲף אֹתִי מִהְבִּית וּכְמַעַט
שְׁחִיה נְعָשָׂה מְחֻלְּקָת גָּדוֹל בֵּיןָנוּ, אָבֶל לֹא רְצִיתִי
לְהַתּוֹפֵח עַמְּהֶם הַרְבָּה. גַּם הַבָּעֵל הַבֵּית הַשְׁקִיט אֹתָנוּ
וּהַפְּרִיד אֹתָנוּ שֶׁלֹּא נָבָא לִידֵי מְחֻלְּקָת. וְאִם לֹא הוּא פּוֹעָלִים
כָּל הַחֲסִידִים בְּנֵשִׁיעָתְם לְצִדְיקִים אֶלָּא מִה שִׁישׁ לָהֶם עַל
כָּל פָּנִים אָמְנוֹנָה בּוּהָה הַזָּדִיק שְׁהָם מַקְרָבִים אֶלָּיו וּבְכָמָה
צִדְיקִים רַיִם. בַּי אָמְנוֹנָה חֲכָמִים הוּא יִסּוּד הָאָמְנוֹנָה הַקְדוֹשָׁה,
שַׁהְוָא יִסּוּד כָּל הַתּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה. מִכְלַ-שְׁבֵן מֵשָׁזְבָּה לְבָלִי
לְהַסְתְּכֵל כָּל עַל הַמְּחֻלְּקָת שְׁבֵן הַצִּדְיקִים וּמַאֲמִין בְּכָלָם,
אֲשֶׁרִי לוּ.

גַּם הַמְּשִׁלְחוֹם הַגְּלָל לֹא רְצֻוּ לְגַסְעָה עַל הָם, וְדַעַתָּם לְגַסְעָה
בִּיבְשָׁה. וְגַם גָּדוֹל הַעֲפֹב נִשְׁלֵה הַדָּרָה, וְגָדוֹל צָעֵר הַטְּלָטוֹל
וְהַגִּיעָה הַנוֹּגֵעַ עַד הַנֶּפֶשׁ לְסֹעַ עַל סּוּסִים מַהְלָדָךְ רַב בּוּהָה
עַם אֲנָשִׁים פְּרָאי אֶרְם, וּלְפָעָמִים הֵם מַכִּים אֶת הַרוֹכֶב
וּשְׁאָר צְרוֹת הַרְבָּה בְּלִי שְׁעוֹר שְׁפֹטָבָלִים בְּנֵשִׁיעָה עַל
הַסּוֹסִים כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי בְּקַשְׁטָא. עַל בַּן אָמְרָתִי עַל ה'
נְשִׁילִיךְ יְהִבָּנו וְגַסְעָה עַל הָם, וְהַשְּׁמָם יִתְבַּרְךְ יוֹלִיכָּנו לְשָׁלוֹם
וַיְבִיאָנו מִדָּרָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחַיִם טוֹבִים אֲרוֹכוֹם וּלְשָׁלוֹם
אָמֵן בַּן יְהִי רְצֹן:

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

עט

[נִחְזֹר לְעַנְיִינָנוּ]: בַּיּוֹם שְׁשִׁי, עֲרֵב-שְׁבַת-קָדְשׁ פָּרֶשֶׁת שְׁמִינִי כ"ח ניסן שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר לְסֶפְרִיה שְׁנִית תְּקִפָּה בְּעָלֵינוּ עַל הַסְּפִינָה לְסֻטְנֶבֶול בְּעָרֵך שְׁתִי שְׁעָוָת אַחֲרָ חִצּוֹת הַיּוֹם שְׁבָעֵרֶך חִצּוֹת נִסְעָנוּ מִהְאָכְסָנִיא עִם כָּל הַמְּטַלְטָלִין שָׁלָנוּ, וּבָאוּנוּ אֶל הַשָּׁרִים שְׁיוֹשְׁבִים אֶצְל שְׁפָת הַיּוֹם לְשִׁמְרָה הַסְּפָר. וּשְׁם מִסְרָנוּ הַבִּילָעַט לְכַמָּה אֲרוֹזִים, וּגְרָנְטוּ תְּכִפָּה חֲתִימֹת יָדֶם עַלְיוֹן בְּפִי הַעֲקָאָן (הַחַק) וּגְשִׁתָּהָה הַדָּבָר בְּעָרֵך שְׁתִי שְׁעָוָת, וְלוּוּ אָוֹתָנוּ בְּמַה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִגְעַן אֲהָבָתִי בְּלָבָם. וּשְׁם אֶצְל הַסְּפָר לְקַחְתִּי רִשׁוֹת מֵאֲתָם, וּגְפַטְרָנוּ זֶה מִזָּה בְּאֲהָבָה וְאַחֲרָה וּרְעוּות, וּבְרָכוּ אֹתוֹתִי בְּרָכָת שְׁלָום עַד שִׁיצָאָתִי מִהַּפְתָּחָה שְׁיוֹצָאָן חַוֵּן לְסֶפְרִיה. שְׁמָשָׁם וְהָלָא אִין אֶרְם רְשָׁאי לְצִאת וְלִכְנָס בְּלִי רְשִׁיעָן מִכֶּל הַשָּׁרִים הַנּוֹכְרִים לְעַילָּה.

וּבְאַשֶּׁר זָכִיתִי לְצִאת מִהַּפְתָּחָה חַוֵּן לְסֶפְרִיה נְתַן שְׁמָחָה בְּלִבִּי, וְהַלְכָתִי בְּשְׁמָחָה אֲנִי וַיְדִידִי רַבִּי יְהוּדָא אַלְיעָזָר. וְהִיינוּ צְרִיכִין לִילַךְ עַל הַגְּמַל (שְׁקוּרִין גָּאוֹוָא) עַד שְׁנָבוֹא לְסֶפְינָה שָׁלָנוּ. אֲבָל לֹא מִצְאָנוּ מִיד אֶת הַסֶּפְינָה שָׁלָנוּ, וּרְצִינוּ לְשַׁאל אֶת הַעֲובָדִי פּוֹכְבִּים שְׁיוֹשְׁבוּ שֶׁם עַל תְּדָרֶה, אֲבָל רַבְּמָם כְּלָלָם אֵינָם מַכִּירִים בְּלִשְׁוֹנוֹת

ימי מוחרבנות

שטו

שבסביבותינו. כי רגבים מדברים בלשון איטליה או בלשון ישמעאל רק קצת תבות מועטים מאד מבינים קצחים. והתחלנו לומר היכן הספינה של הקפיטן (רב החובל) (יאקוף טרויביטש), ובתוך שהלכנו איזה פסיעות על הנאוואן (הנמל), ענו ואמרו לנו הלא זה המטראס (מלח) ההוליך עתה, הוא מהספינה של יאקוף הנכבר לעיל. ומאתה ה' היה זה את שהזמין לנו או באotta שעיה מאטראס אחר מהספינה שלנו שהיתה עומדת בקצה הנאוואן, וברוב היה רחוכה בערך שטח עשרה ספינות מספינה שלנו. ובלא זה אני יורע איך היינו יכולים לבוא לסתינה שלנו.

ואו תכף הוליך אותנו המטראס הנכבר לעיל דרך כל הנאוואן, ועברנו אצל ספינות הרבה של אחרים, עד שבאנו אצל קצה הנאוואן, ושם הכנים אותנו לתוך איזה ספינה הסמוכה. ונם זאת לא היה ספינה שלנו, רק העביר אותנו בתוכה וכן הוליך אותנו מספינה לספינה דרך כמה ספינות. וכשיצאנו מספינה לספינה, ובאמצע עמדו ספינות קטנות נמכים שביהם מוליכין החטים מאדרעם לספינה הגדולה וכיוצא בהם, על בן הכרחנו לירד לקצחים, כמו מעלה לארץ ובקצחים לא היה סולם ולא מדרגות רק הכרחנו לירד בחבל. אבל מרבית שמחתי ורחב לבני או לא היה לי שום פחד כלל לירד בחבל מספינה

ימ"י מוחרבנ"ת

לספרינה על הים בדרכַ שָׁלָא עֲבֹרְתִּי בַּו מְעוֹלָם, רק עֲבֹרְתִּי
מְסֻפִּינָה לְסֻפִּינָה בּוֹרִיזּוֹת בַּמוֹ שָׁעַבְרַ לְהַבְדִּיל הַמְּאַטְּרָאַס
שְׁחוֹלִיךְ אֶותְנָגָה. וְגַם רֵי"א חֶבְרִי הַלְּךְ אֶחָרִי, וּבְאַזְּיהָ סֻפִּינָה
הִיהָ לוֹ מַעַט פְּחָד, וְאַף עַל פִּי כִּן הַסְּתָפֵל עַלְיָ וַיַּרְדֵּ גַּם כֵּן
בְּחַבְלָל. וְכִן עַבְרָנוּ דָּרְךְ כִּמָּה סֻפִּינּוֹת בּוֹרִיזּוֹת גָּדוֹל עַד
שְׁבָאַנוּ לְסֻפִּינָה שְׁלָנוּ. וּשְׁם הִיוּ רק מְאַטְּרָאַסִּין, כי לא היה
שָׁוֹם יְהוּדִי עַמְּנוּ בְּכָל הַדָּרָךְ מְאַדְעָם לְסִטְנָבוֹל רק אַנְחָנוּ
שְׁנַינוּ לְבָד בֵּין כִּמָּה מְאַטְּרָאַסִּין עַרְלִים. וְגַם אַצְלָנוּ הַלְּכוּ
עוֹד כִּמָּה סֻפִּינּוֹת, וּבְכָלָם לֹא הִיה שָׁוֹם יְהוּדִי בָּלַל.

וּבְשָׁבָאַנוּ עַל עַלְיָת הַסֻּפִּינָה וּשְׁם אֵין שָׁוֹם אִישׁ מְכִיר
בְּלִשּׁוֹן רְוִיסָה וְלֹא בְּשָׁוּם לְשָׁוֹן שְׁבָסְבָוּתִינָה.
וְתַכְפֵּ וּמִיד יַרְדָּנוּ אֶל הַבֵּית שֶׁל הַקָּפִיטָן. וְכֵן מְקוּם יַרְדָּת הַבֵּית
יַדְעַתִּי מְקוּם עַל יְדֵי שְׁהִירִי בָּאַדְעָם בְּאַזְּיהָ סֻפִּינָה הַעֲומָדָה עַל הַגָּאוֹוָן שֶׁל
חַארְסָאַן] וּבְבּוֹאֵי אֶל הַבֵּית מִצְאָתִי שֶׁם שְׁנִי עַרְלִים אַוְכְּלִים
סְעַדְתָּ הַצְּהָרִים, אַבְלָל הַקָּפִיטָן לֹא הִיה בֵּיןֵהֶם, כי הִיה עַל
סֻפִּינָה אַחֲרָת וְאַכְלָל שֶׁם אַצְלָ אֶחָרִים. וְתַכְפֵּ בְּשִׁגְנְגָנְסִתִּי אֶל
הַבֵּית שְׁאַלְתִּי מִיד, זֹאת הַסֻּפִּינָה שֶׁל יַאֲקָאָפְרַ הַנּוֹפֵר לְעַילָּי.
וּמְאַת ה' הִיְתָה שְׁהִיה בֵּיןֵהֶם אַחֲרָ שְׁהִיה מְכִיר בְּלִשּׁוֹן
אַשְׁבָּנוּ קָצָת, וְתַכְפֵּ הַשִּׁבְעָ לְנוּ בְּלִשּׁוֹן אַשְׁבָּנוּ הָן וַיִּכְבֵּל אֶותְנָגָה
בְּסִבְרָ פָּנִים יִפּוֹת. וּכְפִי הַגְּרָאָה שְׁבָבָר הַזְּדִיעָ לְהָם הַקָּפִיטָן

ימי מוחרבנות

שיז

שִׁבּוֹאֵי שְׁנִי יְהוּדִים שַׁשְׁכָרְיוֹ אֲצָלוּ לַעֲבָר בְּסֶפִינָה. וְהַתְּחִלָּנוּ
לְבַקֵּשׁ הָעָרֵל שֶׁהָבָר בְּלֶשׁוֹן אֲשֶׁרְנוּ שִׁיטָן לְנוּ סְפִינָה קְטַנָּה
לִילֵךְ אֶל הַסְּפִיר לְקַבֵּל שֶׁם כֹּל הַמְּטֻלְטָלִין שַׁהְשָׁאָרָנוּ שֶׁם
בְּבֵית הַמִּיחָד לָזֶה. עֲזָה וְאָמָר בּוֹדָאי אָתָן לְכֶם, רַק אַתֶּם
אָרִיכִין לְהַמְתִין מַעַט עַד שִׁיאָכְלוּ הָאָנָשִׁים כִּי עַתָּה הוּא זָמֵן
אֲכִילָה שְׁלָהָם.

וְתַכְףּ חֹזְנוּ וּעַלְינוּ עַל הַסֶּפִינָה, וּרְאוּנוּ שַׁבֵּל הַמְּאַטְרָאָסִין
יְוָשְׁבִין וְאוּכְלִין. וְאַנְחָנוּ הַלְכָנוּ לְכָאן וּלְכָאן בְּכָל
הַסֶּפִינָה כִּי הַכָּל הַיּוֹ אֲצָלָנוּ נְפָלוֹת, וּבְפִרְטָת אֲצָל רַיָּא
שְׁלָא הִיה בְּשׁוֹם סְפִינָה בָּזָאת מַעוֹלָם. וְאַפְלוּ אֲנָכִי שַׁבָּר
הִיִּתִי בְּסֶפִינָה הַעוֹמְדָת עַל הַגְּאוֹוָן שֶׁל חָרְסָאָן בְּנוּכָר
לְעַיל, אֲכָל אָזָה הַסֶּפִינָה הוּא קְטַנָּה מִהַּסְּפִינּוֹת הָאַלְוִין,
וְגַם שֶׁמֶן לֹא הִיה לִי פָנָאי לְהַסְּתָבֵל הַיְטָב לְהַשְּׁבִיעַ עַיִן
בְּכָל תְּבִנִית מַעֲשָׂה הַסֶּפִינָה. וְהַלְכָנוּ בְּכָל הַסֶּפִינָה בְּשְׁמָחָה
אֲדוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן, וְנַחֲעַבְנוּ קָצָת עַד שְׁעַלָה הַמְּדָרְבֵר
בְּלֶשׁוֹן אֲשֶׁרְנוּ מַהֲבֵית לְמַעַלָה. וּבְשָׁרָאָנוּ שְׁעַדְיוֹן אֵין גַּוְתְּנוּם
לְנוּ סְפִינָה, שָׁאָלָנוּ אָתוֹן עַל מַה מַעֲכֵב אָוֹתָנוּ, כִּי הַיָּינוּ
לְהַוּטִים לְהַבִּיא הַמְּטֻלְטָלִין מַחְמָת שְׁהָיָה בְּעַרְבָ-שְׁבָת קָדְשָׁ
אַחֲר חֲצֹות, וְהַשִּׁיב עֲדִין לֹא גַּמְרוּ אֲכִילָתֶם וְהַכְּרַחְנוּ
לְהַמְתִין עוֹד קָצָת.

ימ"י מוחרבנ"ת

וְאַחֲרֵיכֶם נָמָן לְנוּ סִפְינָה וַיַּרְדָּנוּ שְׁנַיּוֹן לְתוֹכָה. אֲפָלָ פִּי
שְׁחִיה דִּי שְׁרִי"א יַלְךְ לְבָהוּ בְּשִׁבְיל הַמַּטְלָטָלִין, אֲבָל
מַגְדָּל שְׁמַחְתִּי הַלְּכָתִי גַם כֵּן, וְגַם בְּדִי לְרָאוֹת פָּנִים עִם
הָאוֹהָבִים שָׁלוּוּ אֹתוֹתָנוּ כִּי יָדָעָתִי שְׁבוֹדָאִי הֵם מִמְתַיִנִים לְנָגָן.
וּבַן הַהִיא. שְׁתַקְפָּה בְּשִׁבְאָנוּ עַל הַסְּפָר רְאִינוּ אֹתוֹת מַרְחֹזֶק
וַצְּעַקְנָנוּ לָהֶם שִׁיבּוֹאָו וּבָא רְבִי צְבִי וּרְבִי בָּעֵר מַלְיָפָאוֹין
לְקַרְאָתָנוּ בְּפָנִים שֶׁל אַהֲבָה וְהַשְׁתּוֹקָקָות וְגַעֲגָעוּם גְּדוֹלִים
מִאָד. אֲבָל עַתָּה אָסּוֹר לְנוּ עוֹד לְהַתּוֹעֵד יְהָדָה פִּי-אָמָם לְדָבָר
עַמְּהֶם מַרְחֹזֶק דָּרֶךְ הַפְּרִיגְגִּיוֹוָרְגְּנִיעַ (מִחִזָּה - גַּדְרָ) כִּידּוּע
לְבָקִיאִים בָּזָה. וְלֹא יָדָעָתִי אָם אָנָּנוּ רְשָׁאִי לִכְנָס עַל שַׁעַר
הַבַּיִת שְׁחוּיו מִנְחִים שֶׁם חֲפֹצִים שָׁלָנוּ. וּרְאִיתִי אָחָד וְהַתְּחִלָּתִי
לִזְמָר לוּ שִׁיטָן לִי רְשָׁוֹת, וְהָוָא הַבִּיר אָוֹתִי וְהַשִּׁבְבָּשׂ לִי פָתָח
הַשַּׁעַר בַּי לֹא סְגֻור הַשַּׁעַר בְּשָׁוָם מִגְּנָעָל, וְתַכְפֵּף פָּתָחָתִי
הַשַּׁעַר וְנִכְנַסְתִּי אָנָּנוּ וְחַבְרִי וְגַם לְהַבְּדִיל הַמְּטָרָאָם, וְקַבְּלָנוּ
כָּל הַחֲפֹצִים לְתוֹזֵד הַסִּפְינָה הַקְּטָנָה.

וְאַחֲרֵיכֶם דָּבְרָנוּ יְהָדָה דָּרֶךְ הַפְּרִיגְגִּיוֹוָרְגְּנִיעַ עִם אֹהָבֵינוּ
הַגְּנָל, וְסִפְרָנוּ לָהֶם אַיְדָה עַבְרָנוּ עַל כָּל הַסִּפְינּוֹת
הַנּוֹפְרוֹת לְעַיל דָּרֶךְ חַבְלִים וּכְוֹ, וְנִפְטָרָנוּ עוֹד הַפָּעָם מִהֶּם
בְּשַׁלּוּם וְחוּרָנוּ עִם הַסִּפְינָה לְסִפְינָה שָׁלָנוּ. וְהָם עַמְּדוּ
וְהַסְּתַּבְּכוּ וּבַן שָׁאָר אָנָשִׁים עַמְּדוּ עַל הָר גִּבְועָה מַרְחֹזֶק וְכָלָם

ימ"י מוחרבנ"ת

שיט

רמוו לנו בידיהם ואנחנו - אליהם, בדרך אהבה וגעגועים
גדולים, וגם צעקנו להם בקהל גדול חיים ושלום, עד
ששםעו והשיבו לנו עד ששםענו קול אהבתם עד שעברנו
מןעד פניהם לבין הפסינות הגדולות עד שבאנו לפניה
שלנו. ותכף העלו המआטראסן כל החפצים שלנו, ואנחנו
קבלנו מהם והפל בוריזות ובشمחה וערין לא בא הקפיטן
להפסינה. ומחמת זה הנחנו כל החפצים למעלה על
הפסינה, כי לא רצינו להזיד אותם אל הבית מפני המרבר
עמו עד שיתן לנו רשות עתה בעצמו:

כ

אחר כד הרלקנו אש, והתחלנו לבשל תרנגולת שהיה
עפנו לכבוד שבת-קדש. ולאחר כד בערד איזה
שעות בא הקפיטאן ומצא אותנו, והסביר לנו פנים. וירדנו
עמו לתוך הבית ובא עם עוד איזה ארוז מפסינה אחרת
ותכף שאל הקפיטאן אותו היכן الآחרים. השבתי לו על
רי"א, זהו האיש שבא עמי. ענה ואמר הלא עוד שני אנשים
מחביבים לבוא.

ומעשָׂה שהיה כד היה, כי הפרסור ר"א מאדרעם בעת
שדבר עם הקפיטאן לשפר הפסינה בשביילנו,

ימ"י מוחרבנ"ת

שָׁאֵל אֶתְּנוֹ הַקִּפִּיטָן כַּמָּה אֲנָשִׁים יְהִי, הַשִּׁיב לֹא ר"א
 אַרְבָּע אֲנָשִׁים יְהִי, בַּי הָה סִבּוֹ שִׁיסְעוֹ עַזְדָּבָן שְׁנִי אֲנָשִׁים
 מְאַדְעָם, אַכְלָל לֹא נְסֻעָה. וְאַחֲרֵכֶד בְּשִׁגְמָר הַמְּקָח עַמּוֹ
 חֲמִישִׁים רַוְבָּל בַּعַד נְפָשָׁה, לֹא דָבָרוּ בְּפִרְוִישָׁם יְהִי אַרְבָּעָה
 דָּוָקָא אוֹ שְׁנִים. וְנִתְהַתֵּי לֹא אַדְרוֹפָה. וּבְשִׁחוֹרָהִי לְבִתֵּי לְאַדְעָם
 הַתְּחִלָּתִי לְחַשֵּׁב אָוְלִי יַקְפִּיד הַקִּפִּיטָן שְׁיִהּוּ דָּוָקָא אַרְבָּעָה.
 וַצְוִיתִי לְשָׁאֵל אֶת הַפְּרָסּוֹר עַל־זָה וְהַשִּׁיב הַפְּרָסּוֹר שְׁאֵין זֶה
 קְפִּידָא כָּלָל.

וְאַחֲרֵכֶד בַּיּוֹם חֲמִישִׁי לְמִחרָתָהוּ, בְּשִׁחוֹרָהִי וְהַלְכָתִי אֶל
 הַסְּפָר וּסְלָקָתִי בֶּל הַמְּאָה רַוְבָּל לְהַקִּפִּיטָן וְנִתְן לֵי
 קוּוִיטָל וְפְתָקָה, גַּם בֵּן לֹא גַּדְבָּר שָׁוֹם דָבָר מְזָה בָּלָל. וְאַחֲרֵיכֶד
 בְּכָד חִזְרָהִי וְשָׁאָלָתִי בְּעַצְמֵי אֶת הַפְּרָסּוֹר אָוְלִי יַקְפִּיד שְׁיִהּוּ
 אַרְבָּעָה, וַיְשַׁחַק מְמַנִּי וְאָמַר שְׁלָא יַקְפִּיד כָּלָל. רַק שְׁבָרָנוּ לְנוּ
 מָקוֹם בַּעַד מְאָה רַוְבָּל רַק הַפְּרָסּוֹר דָבָר מָה שְׁדָבָר כְּדָרְךָ
 הַפְּרָסּוֹר. וְדָבָר הַקִּפִּיטָן עַמְּנָנוּ בְּכֻם קָצָת, וְהִיא לֵי יִסּוּרִים
 גָּדוֹלִים מְזָה, עַנְהָה וְאָמַר הַקִּפִּיטָן הָיִיתִי סִבּוֹ שְׁתַבּוֹאוּ
 אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים, וְהִיִּתִי נוֹתֵן לְכֶם בֶּל הַבֵּית פָּנִי, וְעַכְשָׂו לֵא
 בָּאתֶם רַק שְׁנִים. עַנְהָה לֹא הָלָא בָּלָא זֶה הַבֵּית צָרִיךְ לְהִזְהָרֶת
 פָּנִי בְּשִׁבְיל אַדְוֹנִי. עַנְהָה וְאָמַר בְּשִׁבְילִי דֵי מָקוֹם מְטָהִי
 הַעֲומֵד בַּבֵּית בְּמִחְצָה הַמְּפַסְּקָת שֶׁם, וְכָל הַבֵּית הָיִתִי טְוַעַן
 חֲטִים כְּמוֹ בְּשָׁאֵר הַפְּנִינָה. עַנְהָה לֹא גַּם עַתָּה חֶרְשָׁות

ימי מוחרבנ"ת

שכा

בידכם לטען הבית בחתמים רק שיהיו לנו איזה מקום
בועלמא ללון שם ושתק.

ויהיה לי פחד גדול מזה כי היו מתריא שלא יעליל עלי
לחתבע אותו חם ושלום עוד מאה רוגבל בחנים, بعد
השני אنسיו שלא באנו. כי חשבתי ברעתמי שיטען שעבשו
אין לו עוד חתמים לטען בהבition כי באotta השעה כבר
גנמר טעינת הספינה. אבל לא רציתי לטען עמו הרבה,
ונם כי بلا זה אין יכול לדבר היטיב, אפללו בלשון רוסיה,
ונם הקפיטאן לא היה יכול לדבר היטיב ודברנו יהוד כמו
להבדיל שני עמי הארץ העוסקון בהלכה יחד שאין אחד
מבין הטעות של חברו.

ועליתי מיד מהבית על עליית הספינה בפח נפש קצת,
רק התחזקתי עצמי ואמרתי לבני יהיה איך
שייהה ברוך הוא שבר באתי על הספינה. ותכל ומיד
התחלנו לעסוק בגבשול לצרף שבת, וכל המטראסין כלם
היטיבו עמננו והראו לנו תכוף איך לשאוב מים מותקים עם
הפלומפ מטבח החביות ומקום העצים, והתחלנו לבשל
התרנגולת שהיא עמננו. ועודין היו כל החפצים שלנו
מאנחים תחת השמים על פנוי עליית הספינה. כי לא רציתי
לשאל הקפיטאן היכן להניחם. כי אמרתי אםתין עד יعبر

ימי מוחרבנ"ת

וזעם. ואחר כך תליתי עיני למרום ואמרתי, רבונו של עולם אני שלך וממעט המיעות שבידי הכל שלך, ברצונך עשה עמנו כי ידעתי שבאים חם ושלום יעשך אotti הארון זהה, בודאי תעוז לי ותזמין לי ממון אחר, אך בבקשה ממך האילני מידו ואל יהיה נמסר ממוני ישראל ביד גוי בחנם, ואל תצעיר אotti כל כך, ושאר הבורים מעטים כאלה. ואחר כך שכבתה על החפצים ונרדמתי קצת. ואחר כך עמדתי ונתחזקתי ובאתי אל הקפיטהן ושאלתי אותו, כי אדרני יודיע לי היכן אנית החפצים ותכף ירד עמי לתוך הבית ואמר לי בפנים יפות הלא כל הבית לפניה, הנה במקומות שתרציה.

וتابכ נתרחב דעתך קצת, ועליתך והודעתך לרי"א. אך אף על פי כן לא היה לנו פנאי להורידם, כי היינו צריכים לומר הבשול. ואחר כך באיזה שעה ראננו כי היום רד מאר, והשבת ממשמש ובא, וסלכנו הקדרה מעל האש. והתחלנו תכף להוציא החפצים. והפטראסין הורייז קצת חפצים הקברים. וגם באותו שעה ירדו קצת מאטראסין ופנו את הבית, וכברדו אותו ואמרנו הכל בשביבנו שטפניהם ומכבדים את הבית לכבוד שבת קדש בשביבנו. וגם אנחנו סדרנו הכל בראוי, והנחנו כל דבר במקומו. ואחר כך לבשנו בגדי שבת, וכל הבית היה פניו, כי הקפיטהן כבר

חוֹר וְהַלֵּךְ בָּסְפִינָה קֶטֶן לְסָפִינָה אַחֲרָתָה, וְהַמְּטָרָאִסִין בְּלָם
עַל עַלְיתַה הסָפִינָה וְנִשְׁאָר הַבַּיִת פָנֵנוּ בְשִׁבְילֵנוּ. וְכֵן בָּרְבָּ
הַיּוֹם עָרֵב שְׁבַת קָדְשׁוֹ וּבְשַׁאֲר הַיּוֹם, עַל פִי רַב הַיּוֹם הַבַּיִת
פָנֵנוּ בְשִׁבְילֵנוּ וְהִיָּה לְנוּ רִשות לְעַשׂוֹת בּוּ מִה שְׁגַרְצָה
לְהַתְפִּלֵּל וְלַלְמֹד וְלַכְּתָב וְלַהֲתִפְזֹד וּכְיוֹ.

וְאֹז הַכֶּפֶת הַתְּפִלָּנוּ שְׁנֵינוּ בַּבָּיִת בְּשִׁמְחָה וְלֹא הִיא לָנוּ שָׁום
מוֹגָע וּמַעֲכָב בַּתְּפִלָּתָנוּ. וְכַשְׁגַּמְרָנוּ הַתְּפִלָּה, נָתַן שִׁמְחָה
בַּלְּפָנָנוּ, וְהִינֵּנוּ שִׁמְחִים מְאָד. וְאָמְרָנוּ שְׁלוֹם עַלְיכֶם בְּשִׁמְחָה,
וְסִדְרָנוּ הַשְּׁלֵחָן בְּלֶחֶם מְשֻׁנָּה וּכוֹס יִין לְקָדוֹשׁ, וְקָדְשָׁנוּ עַל
הַכּוֹס בְּשִׁמְחָה וּנְטַלְנוּ יִדֵּנוּ וְאָכְלָנוּ בְּשִׁמְחָה דָּגִים יְבָשִׁים
שְׁחִיוּ עַמְּנָנוּ, וּכְשָׁר הַתְּרִנְגְּלָת, וְשַׁתְּנוּ יִין וּבְרָכָנוּ בִּרְפָּת
הַמּוֹזֵן הַכָּל בְּשִׁמְחָה. וְאַחֲרֵכֶם רְקָדָנוּ מַעַט מְחֻמָּת שִׁמְחָה,
וְאַחֲרֵכֶם שָׁכְבָנוּ לִישָׁן בַּבָּיִת, וּעֲדֵין לֹא בָּא הַקְּפִיטָן. אֲךָ
בְּלִילָה בְּעַת שְׁהִינֵּנוּ יִשְׁנִים בָּא הַקְּפִיטָן לְהַבָּית וְאַנְחָנוּ
הִיָּינָן יִשְׁנִים, וְלֹא שְׁמַעַנוּ בָּל כִּי לֹא הִקִּיז אָתָנוּ בָּל.

ובבקר ביום שפט, עמדנו ועלו על הפסינה. וראינו שהם עוסקים במשלוח החכמים ובפרישה היילאות, והבנו ששאמת הוא כמו שאמרו شبויום שבת קדש יתחילו לילך. אבל אף על פי כן בכל יום שפט לא הלאו רק שהיו ממוקמה הפסינה הרק מעט בעת שאנו

ימֵי מָוְהָרֶנְגַּת

החתפלנו תפלה שחרית, וגם בפרק ה'ך הקפיטהן אודות הבילעטן ונשתחה שם הרבה עד אחר חצות היום. ואנחנו החתפלנו תפלה שחרית ומוסף בדרךנו ואין איש בבית עטנו בעת התפלה. ואפלו אם נודמן שנכנם איזה מאטראנס לתוכה הבית לקיבל איזה דבר לזרפו, לא בלבל אותנו כלל. ואחר התפלה קדשנו על הרים, ואחר כן קרינו הפרשה שניים מקרא ואחר תרגום, ואחר כן טילנו קצת על הספינה וראינו איך הם עוסקים בתיקון החבלים והוילאות, ומיכנים עצמן בכל מיני הנזונות לילדה. והיה לנו שמחה גדולה מזה, כי לפעמים נודמן חם ושלומ שחקפיטהן מבטיח לילד מיד ואחר כן צריכין להתעכב בפה ימים. ובימי תשרי העבר נודמן שנחטעבו שלשה שבועות על הספינה קדם שהלכו, עד שכלה בירם כל המأكلים שהכינו להם, והגיעו ימי חקר והיו להם יסורים גדוילים עד הנפש רחמנא לאילן בידוע באדרעם, וברוך השם שהצילנו מזה, כי ביום שני עליינו על הספינה, וביום שבת זהה ממוקמה קצת וביום ראשון ראש חדש איר התחליה לילד לדרכה.

ואחר כן אכלנו סעודת שחרית, וטילנו עוד הפעם על הספינה. ואחר כן ירדנו לבית ושבנו לישן קצת והשכמנו מהשנה ועלינו על הספינה. והיינו שם כל היום עד המנחה כי על עליות הספינה היה נוח לנו לישב מלחמת

ימי מוחרבנ"ת

שנה

שייש שם אויר טוב, ולא ירדנו לבوت כיראם לישן ולאכל אל התחפלל, וכל היום היו עוסקים בהכנות הספינה ליליה. וביום שבת בבקר אמר לנו הקפטאן שנמסר לו הבילעט, כי קדם שנסעה הספינה ממקומה צרכין להראות הבילעטן (שומרי הנמל) (להבריד וואד) שעומדת על הים. ומסרנו לו הבילעט ונסע לשם ונשתחה שם כל היום עד לעת ערב, ועמו נסע עוד אחר, זה שהיה יכול לדבר בלשון אשכנו פג'ל שהיה לו קצת הפתות עמנו.

וآخر קד סמוך למנחה בא זה האשכני לבדו, והביא עמו ספינה קטנה עם שקים מלאים חטים וירד לתוך הבית ופנה שם מקום, וסלק כל החפצים שלנו אל הארץ, והכנים כל השקים עם החטים לתוך הבית. והיה לנו שמחה גודלה מזה, כי הבנו שהקפטאן הביא בכוונה עוד חטים מאדרעם כדי לטען אותם בתוך הבית כאשר אמר בזפר לעיל, ועתה אין לו שום טענה علينا. ואחר קד החפלנו מנחה, ואכלנו סעדה שלישית ואמרנו בני היילא בגעימה ובגנון, והארכנו בסערה עד חשכת לילה. ואמר קד החפלנו ערבית של ראש חדש אויר, והבדלנו על הרים. ולא היה לנו בשמיים בשעת הבדלה, הסתכלנו והנה עומדר פלפל שחוק על השלחן, כי היו רוצחים לאכל שם. ולקחתי הפלפל וברכתי על ברפת הבשימים. ואחר קד

ימ' מוחרבנ"ת

בשלהנו קאוע ושותינו. ותהילה לאַל עַבְרָעַלינוּ השבת קדש
בשלום ושלוה ושמחה. ונתני שבח להשם יתברך
שותהלה לאַל לאֵיה שום צער בשבת. ברוך הוא אשר
עד כה עזרנו:

פָא

ביום ראשון א' דראש חידש איר, בערך שעה קדם אור
היום, התחילו המאטראסין [המלחים] בזוריות גדול
לעטק במשיכת החבלים ולפרם הוילאות, וגם הקפיטאן
(רב החובל) עמה. וגם אנחנו לא הינו יכולין לישן, ועמדנו
לקול תשואת המאטראסין ועמדנו בזוריות כי נכספנו
לראות מלאכת הספינה. ועלינו מיד על הספינה וראינו
גפלאות שם בעניין מלאכת הספינה. וננתנו שבח להשם
יתברך אשר ברא את הים ואת היבשה, ונתנו חכמה בלב
האדם לעשות ספינה גודלה בתכליות ואמנויות באלה.
והסתכלנו עליהם בערך שתיים או שלוש שעות עד ערך
הנץ החמה.

וآخر קד ירדנו להתפלל, ובתודה קד מישכו האנקיר (עוגן)
מן הים והתחילה הספינה לילך. אבל כל יום
ראשון לא היה רום טוב לדרכנו, והכרחו לצד את

ימי מוחרבנות

שטו

הספינה. ועל כן בכל يوم ראשון לא הלכה הספינה כי אם מעת, ואצלנו היו הולכים עוד בערך ארבע או חמיש ספינות. וספינה אחת הייתה הולכת סמוכה אלינו מאה, והקפיטאים הילכו בכל יום מספינה לספינה לאכלי ולשתות. יכלו יום ראשון לא הרגשנו שום מחווש ולא שום שעמו. והיה לנו לפלא גדול, כי שמענו בפה פעמי שיש צער גדול להולכים פעם הראשון על הים, ואנחנו הרגשנו דבר.

ובתחלת היום ביום ראשון המOPER לעיל, דבר עטנו הקפיטאן, ואמר לנו שבודאי יש לנו ממון הרבה. והשנו לו, לא אדון, כי אנחנו עניים ומקבלים. השיב לא, בודאי יש לכם ממון הרבה. והיה לי פחד קצת מזה. ו גם ביום ראשון רב היום היה הקפיטאן שלנו בספינה אחרת. אחר כך סמוך לעת מנחה דבר עטנו הקפיטאן, והוא היה מעלה עשן מהליקע (מקטרת), ושאל אותנו, אם אנחנו מעלים עשן גם כן, השנו לו לא. ענה ואמר בודאי יש לכם ממון הרבה ואין אתכם רוצים להוציא לא על טיטון ולא על שום דבר, רק אתם רוצים לאסף ממון, כי אני רואה שאין אתכם אוכלים ברاوي בדרך אנשים אמידים, ואפלו טיטון אין אתכם מעשנים כי אתם קמצנים וחומדים רק הממון. השנו לא אדון, כי באמת אין לנו ממון.

ימי מוחרבנ"ת

ובשביל זה אין לנו מأكلים בראי, אבל כל זה דבר עמני
בלי בעמ רק בדרך שיחת.

אחר כך הלא מתנו ודבר עם האשכני הג"ל שהיא היה
סופר עצמו, ודברו יחד אם אנו אוכלים או, ואחר
כך שאלו אותנו, ובתחלתו לא הבנו דבריהם, כי הינו
סבירים ששואלים אותנו אם אנו שותפים, אחר כך הבנו
שפיניהם אם נאכל או השבנו הוא, והכהן ומיד ציה להן לנו
או הרבה וננתנו לנו, ואמר אם יכול זה הארו אתן לכם
עוד, אחר כך הלא מתנו וחזר ואמר לנו אולי אין לכם
לכם יבש הינו סיתרים ואtan لكم, השבנו לו ברוך השם
יש לנו סיתרים די והזיר רק לימיינס ומארנטין (למוניים
ותפוזים) שכחנו לך, אמר לימיינס אין להם כי אם מעט,
בשביל להחיות ולהשיב נפש חולה, אף על פי כן ציה להן
לנו מיד לימיינע גודלה. וברוך השם אשר הטה עליינו חסר
והיטיב עמנו מאד בעורת השם יתברך, והכהן בשלהו הארו
עם חתיכת פרנקלת שהיה בידינו, ואכלנו סעדת הערב של
יום ב' דראש חדש איר:

פכ

ביום שני ב' דראש חדש איר בפרק התחיל רוח גודלה
קצת, ופרשו כל הוילאות, והוסיפו וילאות, וקשרו

ימ"י מוחרבנ"ת

שכט

ספינה הָשְׁנִיה שֶׁהָלַכָּה אֲצַלָּנוּ, לְסֶפִינָה שֶׁלְנוּ. וְהַלְכָה שְׁתִי
הַסֶּפִינּוֹת בִּיחֵד בְּשָׁלוֹם. אֲבָל הַתְּחִלָּתִי לְהַרְגִּישׁ שְׁעִמּוֹם
בִּמְתָח, וְנַחַלְשָׁתִי מַעַט מַעַט. וְהִיא כֹּבֶד עַלְיָה מַאֲדָה לְהַתְּפִלָּל,
וְגַמְרָתִי הַתְּפִלָּה בְּדַרְכָה בָּרוֹל. וְאַחֲרַ הַתְּפִלָּה שְׁאַלְתִּי אֶת
הַסּוֹפֵר הַאֲשֶׁר נִזְבֵּן טוֹב יוֹתֵר לִישָׁב, אֲםַר
בְּתוֹךְ הַבַּיּוֹת אָם עַל הַסֶּפִינָה, בַּי הַזְּדֻעָה לֹו שְׁהַגַּעַן לִי חָלִי
הַיּוֹם. עֲנָה וְאָמַר בָּנוֹדָאי עַל עַלְיתַה הַסֶּפִינָה טוֹב יוֹתֵר.

וְעַלְיתִי עַל הַסֶּפִינָה בְּחַלְשָׁת כָּח, וְגַם שֶׁמֶן נַחֲתִי, וְלֹא
הִיה בַּי כִּמֶן לְעַמֶּד, וְשַׁכְבָּתִי בְּאַזְּהָה מִקּוֹם. וְלֹא
יָכַלְתִּי לְאַכְלָל וְלִשְׁתֹות, וְמַעַט קָאוּז שְׁשִׁתִי נִתְתִּי אַחֲרַ
כְּדַקְאֹת וְהַקָּאתִי הַפֵּל. וְהַקָּאות הַיּוֹן לִי לְטוֹבָה. וְשַׁכְבָּתִי
רַב הַיּוֹם בְּכָלּוֹ חָלוֹשׁ מַאֲדָה, וַיַּרְא בְּתַחַלָה לֹא הַרְגִּישׁ בְּלָ
כְּדַקְאֹת וְאַכְלָל מִתְבָשֵׂל לְסַעַדְתִ שְׁחָרִית. אַחֲר כְּדַקְאֹת חִזּוֹת
הַתְּחִילָה לְהַרְגִּישׁ וְנַחַלֵשׁ גַם בָנָ. וְהַקְפִיטָן שָׁאַל אַוְתָנוּ בִמְתָח
פְּעֻמִים מִזָּה אַפְתָם, וְהַזְדַעַנוּ לו שָׁאַנוּ חֹזִים מִחְלָשָׁת הַיּוֹם.
וְחִזּק אַוְתָנוּ לְבָל נִתְרָא מִזָּה בָלָל, בַּי אַחֲר כְּדַקְאֹת יַתְוֹסֵף לְנוּ
כָח עַל יְדֵי זֶה. וְכָל יּוֹם שְׁנִי לֹא יָכַלְתִי לְאַכְלָל וְלִשְׁתֹות.
וְאַחֲר כְּדַקְאֹת הַיּוֹם הַיּוֹן לְהַקָּאות עוֹד הַפֵּעָם. רַק אַזְּהָה
שְׁעוֹת אַחֲר חִזּוֹת הַקָּל עַלְיָקָצָת, אֲבָל אוֹכְבָד הַמְחֻזָשׁ עַל
רַיְאָה. וְאַפְעַל פִי בָנָ הַכָּל הִיה בְּחִסְפָר, בַּי לֹא בְּבָרָה עַלְינוּ

ימֵי מָוְהָרֶנְגַּת

החלִי כֹאשֶר שְׁמַעַנוּ מִסְפָּרִים מְאַחֲרִים שְׁחוּיו פָעַם רַאשׁוֹנוֹ
עַל הַיּוֹם.

וְאַחֲרֵי כֵד הַתְּפִלָּנוּ מִנְחָה וּמַעֲרֵב עַל עַלְיתַ הַסְּפִינָה, כִי
לֹא רְצִינוּ לִירֵד לְתוֹךְ הַבַּיּוֹת. וּבֵין מִנְחָה לְמַעֲרֵב
דָבָר עַמְעַנוּ הַקְּפִיטָן הַרְבָּה, וּסְפָר לְנֵי שְׁהָרָה בְּאַמְרִיקָה
וּבְכָמָה מִקּוּמוֹת וּמִדְינּוֹת, וּגְנָה מַאֲדָת אַת וּכְא' וּסְפָר
מַאֲמָנוֹת שִׁישׁ אַצְלָם חָלוּקִים וּכְא' בֵין הָאָמוֹת הַמְאַמְנִים
וּכְא' וְעוֹד בְּמַה דָבָרִים. וְאַחֲרֵי עַרְבִּית יָרַדָנוּ אֶל הַבַּיּוֹת,
וּמִצְאָנוּ מִנְחָה עַל הַשְּׁלָחָן שְׁהָכִינוּ בְשִׁבְילֵנוּ אַרְבָּעָה מַאֲרָאנְצִין
וְלִימִינְעָ (תְּפִוּזִים וּלְמַעַן) אַחֲת. וּנְתַנָּנוּ שְׁבָח לְהַשְׁמָן וַתְּבַרֵּךְ הַזּוֹן
אֶת הָעוֹלָם כְּלֹא בְטֻבוֹן, אֲשֶׁר סְפָק צְרָבָנוּ בָּם שְׁנַתֵּן לְנוּ
חַסְדָר בְּעֵינֵי הָאָדוֹן הַזּוֹן, וּמְסַפֵּיק לְנוּ כֹל מָה שְׁחַסְרָר לְנוּ.
בְּמַה נְקֻם ה' בַּעַל כָּל אֲשֶׁר גִּמְלָנוּ בְכָל עַת וּבְכָל רָגּוּן:

פָג

וְתַגְנִיהָ הַזּוֹה לְנוּ פְחָד גָדוֹל מִשְׁנַת הַלִילָה אַחֲרֵי חַלִישָׁות כֹּזוֹה.
וּבְפִרְטָן שָׁגַם בַּלְילָה הַוְלָכָת הַסְּפִינָה, וְהִינוּ מִתְּזִירָאִים
שְׁלָא נִחְלָשׁ בִּזְוּתָר חַם וּשְׁלָום. אַכְל בְּחַסְדֵי ה' יִשְׁנָנוּ כָל
הַלִילָה, וּעֲמַדָנוּ בְבָקָר בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי. וְהִיה לְנוּ שְׁנָנוּ גָדוֹל

ימי מוחרבנות

שלא

לטובה ולא הרגשנו המחווש והחלשה כי אם מעט דם עט,
ואכלנו ושתינו מעט. ברוך השם אשר עד פה עורני:

פד

ביום שלישי בעה שבחתמי כל זה, בא הספר האשכני
אל הבית ולא בלבל אותו כלל. אחר כן הראה לי
הלאנדי קארט [מפת העולם] של הים שאנו חולכין עליו.
והראה לי מקום אדרעם וחרסאן וניקולאיב ואוטשקוב
וסתמבול ושאר מקומות, והראה לי שאנו עכשו בערך
שליש הדרך מאדרעם לסתמבול. וזה היה בערך שעעה
עשירות. השם יתברך יוליבני להבא לשולם עד שנוכה
לכוא לאرض ישראל בשלום:

פה

ובכל יום שלישי הנפטר לעיל תהלה לאל היה לנו ניחא,
וחזרנו לאיתנו מעט. אור ליום רביעי בתחלת
הليلة התחיל הקפיטאן לנגן על איזה כלי ים, ושאל
אותי אם אני יכול לנגן, השבתי לו לא. ודבר עמי מענין
כלי ים והתחמלתי לדבר עמי מענין רקודין, שבינוינו
מרקדין ביום טוב ועל חתנה, בתוכה כן ירדתי אל הבית.

ימ"י מוחרבנ"ת

בתוך כך נתעוררו הם והחילה אחד מהם לרקוד הרבה, ואוי נתעורר ר"א לרקוד גם בן קצחת. ולאחר כך ירד לשמש אותה בסעודה, כי אני כבר ישכתי לאכל והוא לא אכל עדין, וגמרתי סעודה ליבדי.

ואחר כך אמר ר"א שיש לו חשך לרקוד עוז. ועלינו על הספינה, והקפיטאן עם עוד אחד היו מנוגנים באיזה בילישיר פשוטים, ור"א היה מרקוד הרבה מאד, עד שאחר-כך רקדתי גם אנסי עם ר"א הרבה, וגם שני מטראסין רקוּרוּ. הם רקדו ושמחה, ולא ידעו מה שמחתם, ואנחנו, תלהה לאל, רקדנו ושמחה, שאנו זוכים לילד לארץ-ישראל, לארץ הקודש, להכיר את מי שאמר והיה העולם. ובמו שמוּכָא משל בשם הבעל-שם-טוב, זכרונו לברכה (בffff "חולדות יעקב יוסף"), מענינו בונמלה, שהיה בשבייה, והגיע לו אגרת מאביו, ורצה לשמה, והשכה את כל מי שהיה עמו עד שגשתחבוּ, ורקדו ושמחה. הם רקדו ושמחה בהוללות ושבורות, והוא רקד ושמחה בתוכם על שהגיע לו ידיעה מאביו. והיה זה בעינינו לפלא גדור, שזכינו לרקוד ולשמחה על הספינה, שהיו כלם עבויים, ולא היה ביןיהם שום יהודי, כיראם אנחנו שנינו בלבד. כי זה ידוע לנו, שucker התהומות הוא שמחה, כי חרות ה' היא

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

שלג

מִעְזָכֶם, כִּמְבָאָר בְּדָבָרֵינוּ פְּעֻמִּים הָרְבָה בְּלִי שְׁעוֹרָה. גַּם בְּכָל
יּוֹם רַבִּיעִי הַלְּכָה הַסְּפִינָה כְּסֶדֶר בְּעֹורַת הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ:

כו

בַּיּוֹם רַבִּיעִי אַחֲרַ חִצּוֹת הַזָּדִיעַ לְנוּ הַסּוֹפֵר הַאֲשֶׁרְנוּ שַׁבָּר
הַלְּכָנוּ שֶׁלֶשֶׁה חָלְקִי הַדָּרְךָ שִׁישׁ מַאֲדָעָם לְסֶטֶנְבּוֹל.
בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הַבִּיאָנוּ עַד הַלּוֹם בְּלִי סְכָנָה וּבְלִי סְעָרָה
וּבְלִי פְּחָד בְּעֹורַת הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ. כִּن יִגְמַר ה' בָּעֵדִי לַהֲבִיאָנוּ
מִהָּרָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם:

כו

גַּם בַּיּוֹם רַבִּיעִי הַנּוֹפֵר לְעֵיל אָמַר לְנוּ הַקְּפִיטָאן שֶׁנָּאָמַר לוּ
אֵיזֶה דָּבָר מְאַכֵּל שָׁאָפְשָׁר לְנוּ לְאַכֵּל וְהַכֵּל יִתְּנַנֵּנוּ הַן
שְׁמָן זִית אוֹ סִירְדָּעַלִין דְּהַיּוּ דְּגִים מְלֻוחִים קְטַנִּים, אוֹ
מְאַסְלִינִים [וַיִּתְּהִיר שְׁחוֹרִים] אוֹ מִינֵּי קְטַנִּיות, כֵּל אֲשֶׁר נַחֲפִזְנוּ
הַכֵּל יִתְּנַנֵּנוּ. אָכֵל לֹא רְצִיתִי הַיּוֹם לְקַבֵּל מִמֶּנוּ מְאוֹמָה,
וְנַתְּתִּי לוּ תְּשֻׂוֹות חַנּוּ עַל הַחַסְד שֶׁרוֹצָה לְעַשׂוֹת עַמְּנָנוּ,
אָכֵל לֹא רְצִיתִי לְקַבֵּל דָּבָר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר נַתְּנוּ לְחַנּוּ
וְלַחֲסֵד בְּעֵינֵיכֶם. וָרוּךְ הַשֵּׁם בְּכָל יוֹם רַבִּיעִי לֹא הָיָה לְנוּ
שָׁוֹם מִחוֹשׁ בְּלָל, וְאָכַלְנוּ וְשַׁתְּנוּ מִה שָׁהִיה בִּידֵינוּ בְּעֹורַת
הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ בָּדָרְךָ בְּלִי הַבְּרִיאִים. תְּהִלָּה לְאָל:

ימי מוחרבנ"ת

פח

בַּיּוֹם שֶׁשִׁי, עֲרָב-שְׁבַת-קָדֵשׁ פָּרִישָׁת תּוֹרִיעַ מִצְרָעָה בָּאָנוֹ
בְּעֹורָת הַשֵּׁם לְסֶטְנוּבָּוּל. וּעֲמָדָה הַסְּפִינָה אֶצְל הַסְּפָרָה,
וְגַתְמָהָמָה הַתְּקֻרְבּוֹת הַסְּפִינָה אֶל הַיּוֹבֵשָׁה עַד שְׁקָדֵשׁ הַיּוֹם.
וּמַחְמָת זוֹ הַשְּׂאָרָנוֹ עַל הַסְּפִינָה גַּם בְּשְׁבַת קָדֵשׁ:

פט

בַּיּוֹם רָאשׁוֹן פָּרִישָׁת אַחֲרֵי וְקָדוֹשִׁים ז' אֵיר נְכַנְּסָתִי לְקָהָלָתִי
קָדֵשׁ סְטוּנְבּוּל לְעִיר גָּאַלְּטָא. וּבְתִּחְלָה נְכַנְּסָתִי לְבֵית
רַבִּי שְׁמֻעוֹן בָּרְסְּלִיר וְלֹא מֵצָאתִיו בְּבֵיתוֹ. מִשְׁם נְכַנְּסָתִי
לְבֵית בָּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף שְׁהִיה לִי אַגְּרָתָ-שְׁלוּם מִמְּנוֹ מְאַדְעָם
לְבָנוֹ רַבִּי פִּינְחָס. וּשְׁם קָבְלוּ אֹתוֹ בְּכֻבוֹד גָּדוֹל מִחְמָת
הָאַגְּרָתָ-שְׁלוּם שְׁהִיה יָקֵר בְּעִינֵיכֶם מַאַד. וּיְשַׁבְּנוּ שָׁם קָצֶת,
וּכְבָדוּ אֹתוֹן בֵּין שָׂרֶפֶת. בְּתוֹךְ כֵּד נְחַקְבָּצָו לְשָׁם כָּל הַגְּרִים
מְאַנְשֵׁי פּוֹלִין, וְהִיה לִי נְחַת גָּדוֹל שְׁהִיה לִי עִם מַיִּיל דָּבָר.
בְּתוֹכָם הִיה אַחֲרֵי שְׁמוֹ רַבִּי אַבְרָהָם מְאַנְשֵׁי פּוֹלִין שְׁהִוא גַּם
בְּפָרָסְוֹר, וַתַּכְּפֵר הַלְּדָעָה עַמִּי רַבִּי אַבְרָהָם הַנּוֹפֵר לְעַילָּעַם
עַד אַחֲרֵי, וְהַכְּנִיסִּי לְבֵיתוֹ. וּשְׁם חָרָאה לִי מָקוֹם להַגְּנִימָה
הַמְּפַטְּלִיטְלִין שָׁלָנוּ. וְאַחֲרֵי כֵּד הַלְּכוּ עַמִּי לְהַסְּפִינָה וְקָבְלוּנוּ שָׁם
כָּל הַמְּפַטְּלִיטְלִין שָׁלָנוּ וְהַכְּנִסּוּנוּ לְעִיר. וְקָבְלוּ מִמְּנוֹ מְכָס סָקָד

ימי מוחרבנות

שלוה

מועדט ערד ארבעים פארים, והכנסנו הפל לבית רבי אברם הנOPER ליעיל. ונתחי שבח להשם ותברך שהומין לנו אקסניה לכנים שם, כי בסטנוביל קשה למצא אקסניה. ובפרט שאין אנו מפירים בלשונם כלל. אחר כד יצאתו לשוק ונודמו עמי כמה אנשים מאנשי פולין, כי גם אצלם היה לנחת שבא איש מפדרינטם.

אחר כד הקורה ה' לפני את רבי שמעון ובתחלה היה לי נחת שהיה לי עם מי לדבר, כי קיבל אותו באהבה ובכבוד. אחר כד היה לי יסורים גדולים עד אין קץ מהחתו, כי תכף התחליל לדבר עמי מען בייתי שספרתי לו שבאתה בשבייל לנסע לאرض הקדרש, ותכף ענה ואמר אין עתה שום דרך לבוא לשם. והציע לפני גידל עצם הסכנה שיש עכשו לנסע על חיים, ושייא אפשר בשום אופן לנסע עכשו לשם ודבר הרבה הרבה אהבה. וכל דבריו היו שאין דרך גכוון לפני כי אם לחזור לאדרעם, ואין שום סברא אחרת חוץ מזו. והייתי חפץ שישתק, והוא הוא בפל ושלש הרברים כמה וכמה פעמים, והיה לי צער גדול מזו. אחר כד נשפט מפני ולבי היה נשבר מאד מדבריו בלי שעור, כי גם בשגננסתי לקהילת-קדש סטנוביל היה לפני נעצב ונשבר מאד מכמה טעמים שבלבוי אשר כמעט כשל בכם הסpel, אבל השם ותברך עשה עמי חסד שאעל כל

ימי מוחרבנות

פָנִים גַּדְעָן לֵי תַכְפָ אַקְסְנִיא טֹבָה. וְתַכְפָ הַתְחַלְתִי לְשָׁמֶע
מְכֻל אֲנָשִׁי פּוֹלִין שְׁמוּעוֹת בְּאֵלָה שָׁאיָן שְׁוּם דָרְך עֲבָשָׂו
לְבּוֹא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל רַבִי שְׁמַעַן הַנוּבָר לְעַיל הַעֲתֵיר
עַלְיָהָרְיוֹ מַאַה, וְאַחֲרָיו עַנו בְּלָם וְהַזְוּ לְדָבָרְיוֹ. וְכָל אַחֲר
וְאַחֲר בְּשִׁמְצָא אָוֹתִי בְשָׁוק תַכְפָ הַתְחִיל לְהַזְכִיכָה לֵי שָׁאי
אָפְשָׂר בְשָׁוּם אָפָן לְגַסְעָ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל אָפָעָל פִי שָׁלָא
שָׁאֵלָתִי אָוֹתוֹ וְלֹא בְקַשְׁתִי מִפְנֵנו עַצָּה, אֲבָל הוּא בְעַצְמוֹ
הַבָּר עַמִּי וְהַזְכִיכָה לֵי בְדָבָרִים הַרְבָה שָׁאי אָפְשָׂר לְפָעָחָם
וְשָׁלוֹם. וְגַדְל הַצְעָר שָׁהָה לֵי אֹז וּבְלָבוֹל הַדָּעָת וּשְׁבָרוֹן לְבָב
עַד הַנְּפָשָׁה יוֹדֵעַ רַק הַשֵּׁם יַתְבָּרָךְ. וְחוֹרְתִי לְאַקְסְנִיא שָׁלי,
וְעַלְיתִי עַל הַעֲלָה שְׁמַבְחָזִין, וּבְשָׁתִי דּוֹמָם וּמִשְׁתָּאָה, עַד
שְׁמַרְבָ שְׁבִירָת לְבִי הַתְחַלְתִי לְהַזְרִיד דְמָעוֹת בְּלֵב נְשָׁבָר
מַאַה. אַחֲר-כֵך יַשְׁבָתִי עַצְמִי קָצָת, וּהַשְּׁלָכָתִי עַצְמִי עַל
הַשֵּׁם יַתְבָּרָךְ, וּנְתַחְזֹקָתִי קָצָת וְתַכְפָ רְאֵיתִי שָׁאַנִי מְכָרָה
תַכְפָ לְחַשֵּׁב מְחַשְׁבּוֹת לְרָאוֹת סְפִינָה לְאַלְכְסְנְדְרִיא
שֶׁל מִצְרָיִם:

ג

וּבָאָרֶבֶרֶבֶר לֵי הַשֵּׁם יַתְבָּרָךְ, שָׁבָאָתוֹ יוֹם רָאשָׁוֹן הַנוּבָר
לְעַיל הַזְׂדִיעָ לֵי אַחֲר שִׁשְׁ שְׁיִשׁ סְפִינָה שְׁהַזְלָכָת לְאַדְרָעָם.
וְשֵׁם הַיְתָה אַשָּׁה אַחֲת וְעַוד אַיִשׁ אַחֲה, וְתַכְפָ הַלְּךָ עַמִּי

ימ' מוחָרְגָת

שלו

האיש הנזכר לעיל שהודיע לי ונחתה בידם אפרה לביתי.
ושם באותו הספינה דברה עמו וחזקת אותה מיאד
ואמרה שאין הדבר כמו שהם אמורים כי היא נסעה לשם
לכאן אבל העתים שעברו שבהם הייתה הספינה יותר
גדולה, ושאר הדברים כאלה שהוא לי נחת. כי בכל היום כלו
לא יכולתי לשמוע ממשום אדם דבר כזה:

צא

ביום שני הייתי עוד הפעם על הספינה הנפרת לעיל,
ושמעתי גם כן דברים כאלה שאין הדברים כמו
שהם אמורים, אף על פי כן רأיתי שהוא סירה גדולה,
 ואני צריך לרוחמים וישועה גדולה. ובפרט שגם מעות על
 ההוצאות אין לי כדי ספיקי, כי בעת זאת אrixין להרבות
 בהוצאות מיאד. ותקף ביום שני הנפרת לעיל בשחרות
 מהספינה הנפרת לעיל, נסענו בספינה קטנה להוסקי
 לראות למפר שם מעט הספרים שהוא עמי. כי רأיתי מיד
 שהמעות שנשאר בידי כשבאתי לסטמפל בערך מאה
 וחמשים טאלר פחות קצת, אין מפק אפלו על מחצה
 ההוצאות לאryn ישראל לבד, מלבד החזרה. ואף על פי כן
 היה קשה עלי מיאד לנמע להוסקי, אף על פי שהוא עיר
 שרבה יהודאים, והעיר הזאת היא הגדולה מישיבת

ימ"י מוחרבנ"ת

ישראל יותר מאשר הערים שבסטמבלול, אבל מלחמת ששים אין נמצאים שם אנשי פולין, כי מעט הגרים מפולין הנמצאים בסטמבלול רבים בכללם הם בעיר גאליטא. אבל מלחמת ההברחה, ועקר הפונה שלו כי אמרתי אולי מעתה הוא שאני מכרח לילך להוסקיע כדי להשאיר שם איזה ספר ממספר רבני זכרונו לברכה, כי איך אפשר שאביה בסטמבלול ולא אשאיר שם שום ספר הם ושותם, ורק מלחמת זה נתזקתי ואמרתי וכי מה - אלך לשם.

והתחליל חברי ר' י"א לדבר לי שעכשו סמוּך לערב, ובודאי נצטרך לוון שם, ואין לנו שם מקום לוון. וכבר ידענו היטב, שאצל הפרענקיין [עדות המורה] קשחה מאד מואד נמצא בית לבנים בו, בפרט אנשי פולין שהם בעיניהם לשחוק ללעג ולקלם. אבל אמרתי ששם דברי ר' י"א הם מניעה, ואני רוצה לדחות הדברים, וכי מה אלך לשם. והלכנו לחוץ ולקחנו ממש עמנו מעט ספרים, וקצת ספרי רבנו זכרונו לברכה, וטלית ותפלין שלו בלבד. והלכנו שניינו אל השוק עד שמצאנו אחד מאנשי פולין שהיה לו הברחות עמנו, ובקשנו אותו שヨליד אותו אל הדרך שהולכין להוסקיע והלך עמנו עד שהביא אותו אל השער שיוציאין בו אל הרים. ומלחמת שבר פנה היום לערב הכהרנו לתוך להשומר שני פארים והניהם אותנו לצאת מן השער (אבל בכלל

ימ"י מוחרבנ"ת

שלט

היום כלו אין נותנים כלום). ובאנו אל חוף הים, ושם עומדים ספינות מזמינות. והכנים אתנו האיש הג"ל באיזה ספינה עם עוד שלשה או ארבעה אנשים אחרים שיישבו שם מוקדם, ונסענו להוסקיע. והלכנו על הים להחוף בערק חצי שעה נוספת, עד שבאנו להוסקיע ושלמנו להספן חמשה פארים بعد כל נפש.

ונבננסנו להוסקיע ובאו שנינו אני ורי"א ושל אין שום איש מפיר אותו, ואין שום איש שיבין דברו אחד בלשונו, ואפלול בלשון הקדרש רחוק למציא איש שיבין דברינה. והלכנו אנחנו געים ונדרים, וחביבתנו בידינה. ואין אנו יודעים להיכן נקנס. וחתכלנו לשאל היכן הבית הנקסת או הבית המדרש? - ואין ארם מבין מה שאנו אומרם. כי בית-הנקסת הם קוריין "קהל קדוש", ובית המדרש אין נמציא שם כלל. רק מקום שלומדים שם נקרא ישיבה, ויש מקום שיושבים שם בטגנים שאומרים תהלים וזה נקרא הספר. וכל זה נודע לנו אחר כן, אבל בעת שנבננסנו לשם לא ידענו מפל הלשונות האלה. ושאלנו היכן בית הנקסת, יקצתם הבינו וקצתם לא הבינו. ושאלנו היכן החכם או הרב, והנערים שראו אותנו כלם שחקו מאהן מאד, ורדו אחריינו בכל פעם כמו אחרי המשגע חם ושלום.

ימ' מוחרבנ"ת

אחר קד' צוה פרעון אחד לנער אחד שיזוליך אותנו לרבות
 הכליל שיזושב שם בהוסקייע שהוא רב הכליל לכל
 הערים שבסטטנפול. והלכנו אחר הנער הנזכר לעיל, ונהינו
 הבנו מה שאמר הפהעון להנער הנזכר לעיל, ונהינו
 סבורים שמליך אותנו לאיזה בית הבגש או בית המדרש.
 והנער החל לפניו בשמחה וishop ביה לו נחת שיש לו
 שכנות לאנשים האשכנזים שנדרמו בעיניהם ממשגעים חם
 ושלום. והוליך אותנו עד שהכנים אותנו על העליה של
 הרב הכליל. ויהי קשה לעלינו לבנים לשם מלחמת שאינו
 מבין לשונו, וגם קשה לבנים עם החבילות שבידינו. ואף
 על פי בין הנחתי החבילות ביד ר' א' ואני נבנשתי להרב,
 ולא היה או בכו הבריאה והתחילה לשאל מאין באתם
 בלשון קפידה קצת. והשבתי לו דברים מעטים באימה
 ובודה כי נסתמו דברי לפניו, ולא הבין היטב מה שאני
 אומר. ושם ישב עוד איש אחד לפניו ודברו עמי דברים
 מעטים מאד, והשיב מיד למהר, הינו שאבוא למהר.
 והאיש שישב אצל הראה לי בידו הלא אתה רואה שאין
 בכו הבריאה. ויצאתי ממעדי לפניו היה קשה עלי מאד, מלחמת
 השעה המעתה שעמדתי לפניו היה קשה עלי מאד,

שמעולם לא הייתה בעניין כזה.

ימי מוחרבנות

שמא

אחר כך יצאתי אל החוץ, ועמדנו לפOSH אצל עז עב. אחד שעמד אצל איזה בית והנחנו שם איזה חכילה. והתחילו לבקש אנשים אצלנו והתחילה לשאל אם אנו מוכרי ספרים והתחלנו להראות להם הספרים, אבל לא הבינו דברינו, כי אם בקשי גדור הבינו קצת בלשון הקדש. בთוך כך בא אדם שהוא עוסק במכירת ספרים ודבר עמו מעט, ולקח מאיתנו ש"ס משלניות קטניות, ולקח אחד מאיתנו ונתרן לנו אדרוף [רמי קדרמה] מעט מעות, והשאר יזכה למחר. ועודין אין לנו מקום לבנים בו והיום הילך ופונה לעיר. ובתוך כך נודענו אחד ואמר שהוא יקנה מאיתנו ספרים, והוליך אותנו לביתו והלכנו אחריו. בותוך כך בקשו אותו שנליין בביתו. ובתחלה מאן ברכר, ואחר כך בקשו אותו עוד, ואחר ההפצירה קיבל אותנו ללון בביתו. ונתרנו שבוח והזדאה להשם ותברך שמצאנו מקום ללון. אחר כך בלילה ספר לנו בעצמו שמה שקיבלו אותנו הוא רק מהמת שלא היה אשתו בבית, אבל אם היה אשתו בביתו לא היה יכול בשום אופן לקבל אותנו, כי נשותיהם אין מקבלות אורחים, בפרט אשכנזים:

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

צב

אחר כה בלילה בא אצלנו איש אחד שהוآ חן באזיה בית הכנסת שם, שמו רבי יעקב והוא יכול קצת לדבר בלשוננו. גם ביום דבר עמנו קצת מידי עברו לפנינו:

צג

והנה בכל יום שלישי ורביעי עסקנו בעניין מכירת הספרים והיינו הולכים ושבים מהוסקי לנאלאטא ומשם לכואן וכל עקר פונתי היה בכרי למאזא קונים על ספרי רבנו זכרונו לברכה, ולא כייתי למאזא קונים על ספרי רבנו זכרונו לברכה עד يوم רביעי בברך, שמכרתי שששה ספרי לקוטי מוחרן הגודלים. ובלילה השיד ליום רביעי היה לנו לינת לילה אצל היישבה:

צד

והנה סמוך ליום רביעי, נפרתי שכבר עברו שלשה ימים וערין לא הייתה בבית הקונסיליר (קונסיליא) אודות הבילעט (פרטים) שהגיחו הקפיטאן שלנו שם וצוה לנו שנולד לשם לקללו ולהחליפו שם. וערין לא הייתה בבית הקונסיליר אודות הבילעט, ועל כן ביום רביעי נזרנו אחר התפללה,

ימ' מוחרבנ"ת

שם

ונסענו לנגליטע. ונסעו עמי על ספינה אחת אלו האנשים שקנו בברker ספרים אצלנו כי רצוי לקנות אישי עוד ספרים אחרים.

ומידי עבירנו על הים דברנו דברי תורה וספרו לי איזה הרה-תורה שאותיות אמצעיים שבתוכה ייעקב (פה יזר עין קויפ בית) עולה לב. ובתחילה שאלו אותו אםתי יבוא מישיח הש贬תי להם שזה געלם מעין כל חי כי הוא קץ הפלאות. וכמו שאמר דניאל סתום הדברים וחתרם. ואפלו השם יתברך בעצמו מלבה לפומה לא גלי, כמו שבתוב בתקונים ללביו גלית ולאברוי לא גלית. והתחילו לעסוק עמי בעניין פרוש דברים אלו ללביו גלית וכו' והש贬תי להם כי יש צדיקים שנקראים בחרית לב, ולهم גלה השם יתברך קץ הפלאות, אבל יש צדיקים שנקראים בחרית אברים ולهم לא גלה. אחר כך אמרו לי מי נקרא לב ואו הודיעו לי עניין הנזoper לעיל מעניין יעקב בנזoper לעיל. אחר כך גלית ליהם עניין הנפלא שנלה רבינו זכרונו לברכה על פסוק כי לא תשבח מפני זרעו שהוא סופי תבות י"ח'אי וכו' בנדפס בתחילת ספר לקטוי מוחר"ן, והוותב בעיניהם מאור. גם אמרתי להם מעניין ואלה שמות וכו' שהוא סופי תבות "תהלים תשובה" (לקוטי תנניא ע"ג) ולא יכולתי לומר להם כל העניין, מלחמת שאינם מבינים בלשון הקדש שלנו.

ימ"י מוחרבנ"ת

ובכל זה היה ביעינו לפלא גדול ויישועת ה' נפלא ונורא, שוכתי בסתיגו לדבר מותרתו של רבנו זכרונו לברכה, ולמפר שם ספריו הקדושים שהם אתחלה דגאלה.

ובאתה לנאליטע סמוך לחצות היום, ומצאתי את בעל האקסניה שלו בביתו. והוא ריע לי תקף שיש בספרה שהולכת לאקסנדريا, וביום שבת קדש או ביום ראשון יצא מכאן. והייתי נחפו מאד לילך אל הקונסילר אודוז הbijlut, ולא רציתי עוד להאריך בדברים עם האנשים שבאו עמי לקנות ספרים, ורحتי אותם. והלכתי בזירות אני ורי"א והבעל הבית שהוא רב אברהם, והלכתי מיד לעיר ביאלו ששים יושבים כל הקונסילרין. והוליך אותנו בדרך בית-הקבורות של ישמעאים (אף על פי שבאותן יש דרך אחר קרוב ממנו וכל זה היה בקינה) עד שבאנו לكونצילאריע מאוסטריה.

ובשנגבנו לשם דחו אותנו מזה לזה בדרכם עד שבאנו לפני הסיקראטור [המוחיר] ותקף הראה לי הבילעט שלי ושאל אותנו זה הוא, השבתי לו הן. ענה ואמר מה זה מה באך לאean הלא זה הוא בילעט של רוסיה ומה שכות יש לך לאean השבתי לו, אדרוני כה הוא דת רוסיה שלזקחין הבילעט של הקונסילר ומחלפיו אותו

ימֵי מָוֶה רְגַנְּרָת

שםה

ונזותנים בילעט שליהם. ובלא זה אין מזיחים ליצאת מהגרענץ, אבל באמת מבאר בהבילעט שאני מיאנשי הקיסר מאוסטריה. ענה ואמר לא כן הוא כי בפה אנשים באו הנה והביאו הבילעט של הקונסלאיר בעצמו. ואמרתי לו יקראה מה שבתוכו ויראה שכותב שם שאני מאוסטריה. השיב אני מפир בלשון רוסיה. לך ותן אותו למי שבקו. היטיב בלשון רוסיה לקרו.

והלכנו בפח נפש מאד, גם בתוך דבריו הזכיר לשון של חמש מרגלים הם ושלום שנקרא בלשונם. וזהו לי צער גדול ופחד מאד, והלכנו עם הבילעט לביתנו ועליתי על העליה וישבתי משתו. אחר כך הlkד הבעל הבית רבי אברהם הנזכר לעיל ודרש וחקר, עד שנודע לו מי שבקו בלשון רוסיה וחזר לביתו וקרא אותה. ותורתו והלכתי עמו לעיר ביאלאן, ובאו לבית אותו האיש, ולא מצאנו אותו בביתו והלכנו לבית קאווני ויישבנו שם לפוש. ויישבנו שם הרבה עד שנודע שם מאיש אחד שידוע בלשון רוסיה, והוא סופר אחד שנשאר מבית הקונסלאיר של רוסיה. כי אז באותו הרגע לא היה שם קונסלאיר של רוסיה, כי נסע לביתו מלחמת מריבת הגרעיקון (היאנים) בידוע. ועל ידי זה היו לנו יסורים כל כה. והלכנו לבית הסופר הנזכר לעיל, ויצא ל夸אתנו לבית השער. וספרנו מבקרים ולקח

ימ"י מוחרבנ"ת

הביבלעת וקרא אותו ואמר שבחות ב' שאני מהקיסר מאוסטריה, אבל אמר שלא ישר בעיניו החותם שנחתם עליו (הינו חותם הנשר שקובען עליו) כי לא היה נבר כלל תמורה אותן מהחותם כי באמת היה מטשטש מאד, וחתימת יד הנגרף לזרירן בעצמו שהיה כתוב שם, אמר שאינו מכיר כתיבת ידו, כי זה כבר שתיים-עשרה שנים שהוא בכאן. אבל זה הוא תמורה בעיניו שהחותם העגל שקובען הוא מטשטש מאד עד שלא נבר ציור הנשר והאותיות כלל. והיה לנו צער גדול. ותקף הלה על העלה ולקח הביבלעת והעתיק אותו באות והביא לנו הביבלעת שלנו, גם ההתקה. רק כתוב התקה חתום בחתימה, ואמר לנו בעל פה שבחות שם שהביבלעת הוא שאני מאנשי קיר"ה מאוסטריה, אבל חתיימת יד הנגרף הנבר לעיל אינו מכיר. ותקף היה פחד גדול בלבני, אולי יקלקל יותר חם ושלום.

והנה כבר היה אמר חצאות שאי אפשר עוד להתקrb לבית הקונסילר, והכרה להמתין עד למחר. וחורתי משם בפח נפש ובՃאנַה גודלה ומוך לבב מאה, כי אני גר בארץ נכרייה וכשהקונסילר לא יקבלני חם ושלום, בפרט בשעת מלחה בזאת מי יודע מה יהיה מזה. אחר כך הכרחתי לילד עוד הפעם להוסקייע, לעשות שם

ימֵי מָוְהָרֶןְתָּת

שםו

קצת אודות הפסרים שהשארכנו שם. ובאנו לשם ויהיו לי שם
קצת יפורים קדם שמצותי האנשים שהיה לי עסק עמיהם,
ולנו בבית רבי יעקב חזון הנ"ל:

זה

והנה ביום חמישי אחר התפלה עשיתי קץ וסוף אודות
הפסרים. ובעורת השם יתרחק קפאת השם מעות
بعد כל הפסרים שמכרתים שם בערך מאה ועשרים
טאלר. וזה היה לי לישועה גודלה, כי בעת בזאת צריכין
הוציאה מרבה:

זו

והנה כל הפסרים והגיגולים שבסבב השם יתרחק עטנו
באלו הימים בהוסקיין ונאליטע אי אפשר לבאר. כי
השם יתרחק הרבה להפליא עטנו חסדו בכל יום ובכל עת
ובכל שעיה:

זו

והנה ביום חמישי חורתី בוריות לנאליטע, ולא השארתי
עוד שום ספר בהוסקיין. והיינו בהווים לחזר

ימי מוחרבנ"ת

לגאליטע בָּרוּ לְבֹא קָרֵם חִזּוֹת לְבִית הַקּוֹנֶסֶת לְשָׁמֶעֶת הַתְּשׁוּבָה מֵהֶם. אֲשֶׁר עִינֵינוּ הִי תְּלוּיוֹת לָהּ וְחִינֵנוּ הִי תְּלוּיִים מִנְגָד פִי הוּא חִשְׁשׁ סְכִנָה נְפָשׁוֹת בְּנָפָר לְעַיל.

וּבָאָנוּ לְגַאלִיטָע לְבִית הַאַכְסָנִיא שָׁלָנוּ, וְהַלְכָנוּ מִיד לְעִיר בְּנַאֲלָע, וְחוֹרְנוּ וּבָאָנוּ לְסִיקְרִיטּוֹר וּמְסָרְנוּ לוּ הַבִּלְעָט עִם בְּתֵב הַעֲתקָה שֶׁל הַסּוֹפֵר הַגּוֹכֶר לְעַיל, שְׁהִוָתָה חַתּוֹמָה. וּפְתַחַה וּקְרָאָה וְעַנְהָה וְאָמָר שְׁהָוָא צְרִיךְ לְשָׁאָל אַדְוֹן אָוֹמֵר שְׁאָנוּ מִכּוֹר הַחַתִּימָה וְאָמֵר שְׁהָוָא צְרִיךְ לְשָׁאָל אַדְוֹן אַחֲרָה שְׁהָוָא בָּמוּ שְׁנִי לַקּוֹנֶסֶת, כִי הַקּוֹנֶסֶת בְּעַצְמוֹ לֹא הָיָה אֹו בְּבִיתָו. וְחוֹרְנוּ וְהַלְכָנוּ מִשְׁם בְּרָאָגָה וּפְחָד גְּדוֹלָה, וְגַדְלָה הַצְעָר וּפְחָד שְׁהִיה לִי אֹו אַי אָפְשָׁר לְבָאָר, וּשְׁבָתִי מִשְׁתָּוּמָם עַל הַעֲלִיה עד שְׁהַתְּחַלְתִּי לְבֻכּוֹת בְּלֵב נְשָׁבֵר קָאָד שְׁבָאתִי לְאָרֶץ מְרַחְקָוִם וְאַי לִי מִכּוֹר, וּבָאָתִי בְּסְכִנָה בּוֹאָת, וְהָיָה לִי בְּלִיּוֹן עִינִים עד יוֹם שְׁשִׁי אַחֲרָה הַתְּפִלָה.

אַחֲרָה כֵּד חַוְרָנוּ וְהַלְכָנוּ לְשָׁם וְהַשִּׁיב הַסִּיקְרִיטּוֹר שְׁגָלָךְ לְהַאֲדֹון הַגּוֹכֶר לְעַיל בְּעַצְמוֹ, כִי עַדְוֹן לֹא הַשִּׁיב לוּ. וְזֶה הַאֲדֹון לֹא הָיָה אֹו בְּבִיתָו, וְהַכְּרָחָנוּ לְהַמְתִין שֵׁם הַרְבָה בְּפֶחַי נֶפֶשׁ וּבְלִיּוֹן עִינִים. אַחֲר שְׁתִים אוֹ שְׁלַשׁ שָׁעוֹת בְּאַדְוֹן הַגּוֹכֶר לְעַיל לְבִיתָו, וְהַזְדִיעוּ לָנוּ, וְהַלְכָנוּ וּבָאָנוּ לְפָנָיו וְהָיָה טָעֵן גַם בָּנָן בְּרָבְרִים הָאֶלְהָ שְׁדָבָר הַסִּיקְרִיטּוֹר הַגּוֹכֶר

ימ"י מוחרבנ"ת

לעיל, גם שאל להיכן אנו רוצים לנסע אמרנו לו לירושלים.
ענה ואמר אין הקיסר שלנו בוחר באנשים ההולכים
ליישרים, כי הוא רוצה שישב כל אחד במדינתו ביתו.
בי אלו האנשים מרים את העולם ולוקחים מעות המדינה
לחווין (כירוש שם אסור על פי פקעת הקור"ה לקבץ מעות ארץ ישראל)
השבתי לו אני רוצה לחור מיד ונשתק קצת אבל על כל
פנים על הבילעט לא השיב דבר. רק אמר שהוא צריך
לשלה הדבר לפני המיניסטר הקונסלאר בעצמו, ושי
אפשר לקבל תשובה על זה עד יומם ב'. וקבל הבילעט
וכתב ההעתקה הנופרת לעיל מידינו, כדי לשלהו
להקונסלאר בעצמו וחורנו ולהלכו ממשם. ונגדל הצער והפחד
והאימה שהיה לנו או אי אפשר לספר, וחורתו ובכיתו לפני
השם וחברך שירחם עלי ברחמי העצומים:

צח

והנה געל בליעז העינים שהיה לנו עד יום שני יכול כל
אחד להבין בעצמו. והנה זה היום עשה ה', היום
יום שני פרשת אמר שלשים למספר-בני-ישראל, נכנסנו
לשם והכרחנו להמתין קצת. אחר כך הביא לנו איש אחד
שני בילעטן בתוכים וחתומים בראי עם שני צעטליך
(פתחאות) בלשון ישמעאל. ברוך השם אשר הפליא חסדו

ימֵי מִזְרָחַנְתָּה

עַמְנוּ וְעֹרוּנוּ עַד פָּה, כִּן יָגַר נָא חֶסֶדְךָ עַלְינוּ לְהַבִּיאָנוּ
מַהְרָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחַיִם טוֹבִים וְלִשְׁלוֹם אָמֵן:

צט

בַּיּוֹם רְבִיעֵי פְּרִישָׁת אַמְرָה שְׁלֹשִׁים וָשָׁנִים לְמִסְפָּר-בָּנִי-
יִשְׂרָאֵל י"ז אִיר עַלְינוּ עַל הַסְּפִינָה לְאַלְכְּסְנֶרְרִיא.
וּמְעֻשָּׂה שְׁהָהָר כֵּה הָהָר, בַּיּוֹם רְבִיעֵי פְּרִישָׁת קְדוּשִׁים הַעֲבָר
כַּשְׁבָּאָנוּ מְהוֹסְקִיעַ לְגַאלִיטָא, הַודִּיעַ לְנוּ הַבָּעֵל הַבַּיִת תְּכִפָּה
שִׁישָׁ סְפִינָה שְׁהַזְּלָכָת לְאַלְכְּסְנֶרְרִיא, וּבַיּוֹם שְׁשִׁי אוֹ לְמַחְרָתוֹ
הַצָּא בְּנֵפֶר לְעַיל. וְאָמַר לְנוּ שְׁנָצְטָרֵךְ לְתָן בִּיקָר דְּהִינָּנוּ
שְׁמוֹנָה-עָשָׂר אַדְמִים. וְאָמַרְתִּי לוֹ שְׁזָהָו יוֹתֶר מִשְׁלַשׁ-מֵאוֹת
טָאֵלִיהָ, הַשִּׁיב שְׁיוֹכֵל לְהַעֲמִיד הַמְּקָח בְּסֵךְ שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת טָאֵלִיהָ.

וּמְחַמֵּת שְׁהִיִּתְּ בְּהֹל אֹז מָאֵד אֲוֹדוֹת הַבִּלְעָט בְּנֵפֶר
לְעַיל, וְגַם כְּסֶפִי הָהָר חֹזֶק מָאֵד לְמַהְר נְסִיעָתִי,
עַל כֵּן לֹא הַשְׁבָּתִי דָּבָר וְהִיִּתְּ מְרַצָּה לְתָן אֲפָלוּ זֶה הַסֵּף,
רַק שְׁלָא הָהָר בְּדִי לְסַלֵּק זֶה הַסֵּף. בְּתוֹךְ כֵּד הַלְּכָתִי עִם
רַבִּי אַבְרָהָם לְקֹנוֹסְלִיר וְהִיָּה לֵי שֶׁם כָּל הַצָּעֵר הַנּוֹפֵר לְעַיל,
וְחוּרָתִי בְּאָתוֹ הַיּוֹם לְהוֹסְקִיעַ לְעַשׂוֹת גָּמָר אֲוֹדוֹת הַסְּפָרִים.
וּבַיּוֹם חָמִישִׁי בָּאתִי לְגַאלִיטָא. וּכְשַׁחֲזָתִי מַהְקֹוֹנְסְלִיר וְעַדְיוֹן

ימי מוחרבנ"ת

שנה

לא פעלנו לקבל הבילעט אמר לנו רבי אברהם הנזבר לעיל שבעבר נתן אדרופ סך חמישים טאלר לkapitän על שכירות הספינה בסך שלוש-מאות טאלר, ונחתמי לו מיד שלשים טאלר, אף על פי שתכף הבנתי שיש רמאות בדבר. אבל לא ידעתי איך להתרה עמו כי וראתי ממנה מלחמת הבילעט שאני צריך שישליך עמי בכל פעם, ולא יכולתי להתראות עמו על כן הכרחתי לתן לו שלשים טאלר.

והנה נתעב קבלת הבילעט עד يوم שני בנו弗 לעיל, ובתווך קצת בשפט קדש הבנים אותנו אחד מיאנשי פולין לبيתו, וכבר אותו לkadsh על אין שرف שלא היה מצוי או בסטטמפול גם ביום כבר אותו בפרות בנהג. והוא שם עוד אנשי פולין ובכלם ענו ואמרו שבוראי רבי אברהם מטעה אותנו הרבה, כי אי אפשר שיתן כל קצת לאחר הספינה. גם ביום חמישי אמר לי שהוא ביקר גדול, והיה לנו צער גדול כי באמת לא היה בידינו לסליק כל זה הספה. והיה לנו יסורים גדולים מה עשה בשאובא לאלבנסנדריא היכן אכנים ללוזת לסליק לקפיטאן. ונגדל הצער שהיה לי בימים אלה אין לשער. ובפרט שעטה נודע לי שהוא מטעה אותנו ונחותסף לנו הצער יותר. ואף על פי כן ראיתי שאין בידי לתקן הדבר אם לא שאשליך לאבוד בשלשים טאלר שנחתמי אדרופ. עוד אמרו לי כמה אנשים בשפט

ימ"י מוחרבנ"ת

קדש היה שיש ספינה שהוצאה לער בירות ושם הדרך
קרוב יותר הרבה לאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מהדרך שיש מאַלְכָסְנְדְרִיא
לאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וגם נוכל לשפר בפחות הרבה מסקה הנופר
לעיל והיה לפיכך חילוק מאד מה לעשיות:

ק

ביום ראשון, פרשת אמר באו המשלחים מווילנא שהם
מהמתנגידים הנכבדים פרוישים וקיבלו אותם הבועל
הבית שלנו לbijתו, והכרחנו לפנות כל החפציהם שלנו
מהדרך שהוא מניחים שם והעלינו בלם על העליה. וגם
המשלחים הנ"ל בלם אמרו שהדרך נכוון יותר לנסע
לבירוט. והנה הייתה מרצה להניח לאבוד האדרוף ולשפר
ספרינה לבירוט, אבל העקר מה שנמנעת מזה היה, מלחמת
שהספרינה לבירוט לא תלך מכאן עד אחר שני שבועות,
וזאת הספרינה לאַלְכָסְנְדְרִיא מוכננת לילד תקף, כי אצלי
היה קשה העcob אפלו יום אחד בסטמבל כמו שנה, ועל
כן הכרחתי לשאר במקחי הראשון.

אבל ערדין היה לי צער גדוֹל מלחמת שאין בידי שכירות
הספרינה, וגם כי הוא מטעה אותנו בוגבר לעיל.

ימי מוחרבנות

שנג

והתחלתי לדבר עם רבי אברהם הנזבר לעיל באשר שאין בידינו לסלк כל הסוף הנזבר לעיל, אולי יוכל לבקש הקפיטאן שימחל איזה סך מפק שלשים-מאות טאלר, סוף דבר ביום שני אחר שזינו לקבל הבילעט בא רבי אברהם ואמר שפטען הרבה עם הקפיטאן ופעל אצלו שנייה מהמקה סך שלשים טאלר. והנה אנחנו הבנו האמת שהכל רמאות,ומי יידע בפמה הוא נותן להקפיטאן, אבל ישבתי עצמי הרבה הרבה וראיתי שאין אפשרלי לעשות באופן אחר, רק לעשות עצמי לאינו יודע ולהאמין לדבריו. ונתחי שבך והודך להשם יתפרק שעל כל פנים ותר לי שלשים טאלר. גם ביום ראשון בא איש אחד מהוסקיע וקנה מאתנו עוד איזה ספרים באיזה סך, ובתוכם קנה ספרי רבנו זכרונו לברכה ועל ידי הותור הנזבר לעיל, ועל ידי המכירה הנפרת לעיל זכייתו שבר היה בידי לסלק بعد הספינה וגם לקנות צידה לדרכ בצדchos קצת. וישבתי עצמי הרבה, וסמכתי עצמי על השם יתפרק ונקבע בדעתינו שאני מקרח לך בספינה הזאת ששכורת לאלכסנדריא מלחמת שהולכת מיד, וגם כי ראיתי כי מאות ה' הוא כי כבר נתתי אדרוף והייתי מוכן לך מיד אך רבי אברהם אמר שביום מחר שהוא יום שלישי נעלה על הספינה:

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

קא

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי עַמְּדָנו בְּבָקָר וְרַצִּיתִי לְהַתְפִּילָל, בָּא רַבִּי אַבְרָהָם הַנּוּבָר לְעַיל בְּבָהָלָה וְאָמָר שְׁשָׁמָע מְאָחֵד שְׁכָבָר הָלָכָה הַסְּפִינָה מִמְּקוֹמָה. וְהִיא לָנו צַעַר גָּדוֹל מִאָה, וְרַצִּיתִי תָּכַף עִם רַבִּי אַבְרָהָם הַנּוּבָר לְעַיל בְּבָהָלָה וּבְחִפּוֹז גָּדוֹל לְבַקֵּשׁ הַסְּפִינָה אֲוִיל נַוְּה לְמִצְאָה עָרֵין. וְהָלַכְתִּי עַמוֹּ בְּרַכִּים שֶׁלָּא עָבַרְתִּי בָּהֶם עָרֵין, עַד שִׁיצַּא נָא מִעִיר גָּאַלְיטָע, וַעֲבָרָנו בָּעִיר אַחֶרֶת, וְהָלַכְנָנו הַרְבָּה מִאָה, עַד שָׁבָאנו אֶל הַיּוֹם לְאֵיזָה מִקּוֹם סְפִינּוֹת, וַשְּׁם שָׁבָרָנו סְפִינָה קְטָנָה, וּבָאָנו אֶל הַסְּפִינּוֹת הַגְּדוֹלוֹת, וַשְּׁאָלָנו עַל סְפִינָה שָׁשָׁכָרָנו וְלֹא מִצְאָנו אֶזְתָּה. וַחֲוָרָנו בְּפָחִי נַפְשׁ לְבִתְנָנו, וּכְבָר עַבְרָה הַרְבָּה מִהָּיוֹם וְאַנְיַי לְאַתְּפָלָלְתִּי עָרֵין. וּמַהְרָתִי לְהַתְפִּילָל בְּחִפּוֹז, וַרְבִּי אַבְרָהָם רַץ עַד לְבַדּוֹ לְבַקֵּשׁ הַסְּפִינָה עַד בָּمִקּוֹם אֶחָר וְחוּר לְבִתְתוֹ וְלֹא מִצְאָה. וְהִיא לָנו צַעַר גָּדוֹל מְאָד מָה שָׁאָבָרָנו שֶׁלְשִׁים טָאַלִּיר וְהַעֲקָר מָה שֶׁלָּא הָלַכְנָנו עִם הַסְּפִינָה כִּי הִיָּינוּ חֲפִיצִים מְאָד לְצִאת מִסְּטָמְבּוֹל.

אַחֲר כֵּד אָמָר רַבִּי אַבְרָהָם שְׁהָכְרָת לִלְך רְחֻוק הַרְבָּה לְאֵיזָה עִיר, אֲוִיל נִמְצָא הַסְּפִינָה שָׁם. וְהִיָּינוּ צְרִיכִים לְהֹזִיא עַל הַסְּפִיק אַרְבָּעָה או חִמְשָׁה טָאַלִּיר, וְלִבְלוֹת כָּל הַיּוֹם עַל זה. וְהַתְּחַלֵּנוּ לִילָה. בְּתוֹך כֵּד נַעֲמָנוּ לָנו עַרְל אָחֵד

ימ"י מוחרבנ"ת

שנה

מײַזְהָא סְפִינָה, וְעַנְהָ וְאָמָר לֵנו אַפְּם מַבְקָשִׁים הַסְּפִינָה,
בֹּאוּ עַמִּי וְאֶרְאָה לְכֶם הַסְּפִינָה שְׁשֶׁכְרָתֶם. וְהַלְךָ עַמְנוּ דָּרְךָ
מַעַט עַל הַיּוֹם וְנַסְעָנוּ מִשְׁם דָּרְךָ מַעַט בַּסְּפִינָה קְטָנָה, וּבְאָנוּ
אֶל הַסְּפִינָה שְׁלָנִי. אֲכַל לֹא מַצְאָנוּ הַקְּפִיטָן וְנַתְּחַי שְׁבָחָה
וְהַזְּדָאָה לְהַשְּׁמָה יַחֲרֵךְ שְׁהַחוּר לֵי אַבְּדָתִי. טֹוב לְהַזּוֹדוֹת
לְהָה' עַל גָּדֵל הַשְּׁגַחַת בְּכָל עַת עַל נַסְיךָ שְׁבָכֶל יוֹם עַמְנוּ
וּכְיָה' וּבְפִרטָן בְּנִסְיעָה כְּזֹאת לְאַנְשִׁים בְּעַרְבָּנוּ שְׁאָנוּ בְּאַלְמִים
בְּכָאן, וְהַכְּסָף אֵין בִּידֵינוּ כִּירָאָם בְּצַמְצּוֹם גָּדוֹל. לֹאָה' ה'
שְׁהִיה לֵנו וּכְיָה' פָּנִים יוֹסִיף ה' לְעַשּׂות גְּפֻלוֹת עַמְנוּ בְּכָל עַת:

קב

וְהַגָּה בְּהִזְהִיָּה עַל הַסְּפִינָה הַנּוֹפְרָת לְעַיל שְׁשֶׁכְרָנוּ, נֹדֵע
לֵנו שְׁלָא תַּלְךְ הַסְּפִינָה עַד לְמַהָּר. רַק שְׁבָיוֹם זֶה
כַּפִּי הַגְּרָאָה כְּבָר זֹהַ מִמְּקוֹמָה, וּמִתְּמָתָה זֶה לֹא הָיָה יִכְׁלֶן רַבִּי
אַבְּרָהָם לְמַצְאָה:

קג

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי הַנּוֹפָר לְעַיל אַחֲרֵ חַצּוֹת הַיּוֹם, חַוָּר וּבָא רַבִּי
אַבְּרָהָם הַנּוֹפָר לְעַיל, וְאָמָר שְׁרָאָה פְּנִים עַם
הַקְּפִיטָן וְאָמָר שְׁמַחְתָּ שְׁנָפוּ לוּ אַתְּמוֹל מִהְשְׁכִירֹת סְפִיד

ימֵי מֹהָרֶגֶן"ת

שְׁלַשִּׁים טָאֵלִיר, עַל בֵּן אַינוֹ רֹצֶחֶת עֲכַשׁוֹ עַזְוַת הַמְּתִין עַל פְּרֻעָּוֹן הַשְּׁכִירֹת רַק לְסַלְקֵל לוֹ הַכֵּל תְּכַפְּ וּמִיד עַד פְּרוֹטָה אַחֲרוֹנָה. וְגַם עַל עֲגַנְיוֹן זֶה הָיָה לִי חֶלְקַת הַעַצָּה וּבְלַבּוֹל הַדָּעַת מָאָד. סֹוף דָּבָר הַלְּכָנוּ עִם רַבִּי אַבְרָהָם הַגָּזָר לְעַיל תְּחִלָּה לְבֵית הַקּוֹנְסָלִיר, כִּי אָמַר שָׁם נִמְצָא הַסּוֹפֵר נִשְׁלָה הַקְּפִיטָן, וְגַסְלָקֵל לוֹ כָּל הַמְּעוֹת וְגַכְבֵּל מַאתָוֹ כְּתָב בְּבֵית הַקּוֹנְסָלִיר עַל-זֶה. וְהַלְּכָנוּ לְשֶׁם וְלֹא מַצְאָנוּ אֶזְהָר. וְחוּרָנוּ מִשֶּׁם וְהַלְּכָנוּ לְבֵית הַעֲרָכָות נִשְׁלָה הַיִשְׁמָעוֹאלִים, לְקַכְבֵּל מִהָּם כְּתָב תְּקִפָּה עַל הַבְּלֵעַט נִשְׁלָה הַקּוֹנְסָלִיר בְּדוּ שְׁנוֹכָל לְצִאת מִסְטָמְבוֹל, וְנַחֲעַבְבָּנוּ שֶׁם אֵיזָה שְׁעָה. מִשֶּׁם הַלְּכָנוּ אֶל הַסּוֹפִינָה, וְסַלְקָנוּ לְהַסּוֹפֵר בְּהַסּוֹפִינָה כָּל הַמְּעוֹת. וְקַכְבָּלוּ מִפְנֵו כְּתָב בְּחַתִּימת יָדוֹ, וְחוּרָנוּ לְבֵיתָנוּ עַל מַנְתָּה לְעַלּוֹת בַּיּוֹם מַחְרֵר עַל הַסּוֹפִינָה. זֶה הַיּוֹם יוֹם רַבִּיעִי הַנּוֹכֵר לְעַיל עַלְיָנוּ עַל הַסּוֹפִינָה. הַשֵּׁם יַתְּבִּרְךָ יוֹלִיכָנוּ לְשָׁלוֹם לְאָרֶץ:

קד

וְהַנֵּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם, כִּכְרֵל סַלְקָנוּ כָּל שְׁבָר הַסּוֹפִינָה עַד אַלְכְּסְנֶדְרִיא וְשַׁכְרֵר הַפְּרָסְוֹר וְשַׁכְרֵר נֹשָׂאי הַמְּטַלְטָלִין וְשַׁכְרֵר הַסּוֹפִינָה הַקְּטָנָה, וְגַם קְנִינוּ מַעַט פְּרוֹת וְשַׁאֲרֵ דִּבְרִים

ימי מוחרבנות

שנ

מעטים קינו לדרך. ולחם יבש תהלה לאל יש לנו בראש מאדרעם, ועתה אין בידינו מיעות כיראם בערד שלשה טאליר ולה' היושעה:

קה

בכל יום רביעי הנזכר לעיל לא זהה הספינה כלל, וכן גם ביום חמישי שהוא ל"ג בעמר גם כן עמלה הספינה במקומה, והוא לי צער ובלבול הרעת מזה מחמת שהבטיח לי הפרסור שכבר הספינה מוקנת לילד מייד, ושבר היה ראוי שתלך ביום שבת העבר ועתה עדין היא עומדת במקומה. ומזה עלה על ראש אויל גם בזה יש רמאות באשר ספרו לי שפעם אחת בא תלמיד חכם אחד לשם שהוא עוסק בתורה يوم וليلת, והוא ממעט בשנה מאד ושמו רבי ליב אשכנז. והטעה אותו פרסור אחד ואמר ששבר לו ספינה ורבי ליב הנזכר לעיל סלק לו כל שבר הספינה וירד לתוכה, ונתקמה שם זמן הרבה והקפיטאן דחה אותו מיום אל يوم סוף דבר ישב על הספינה כמה חדשים במרקמה שששה חדרים, ולבסוף הכרח לצאת מתוכה כי היה הכל שקר. כי הספינה לא הייתה אrichtה לילד ממש כלל, רק הפל היה רפאות לנול ממוני בחנים. ואחר כך כשיצא מהספינה ענה ואמר להפרסור, הצער

ימי מוחרבנות

שנרגמת לי מחול לה. אבל הבטול תורה שבטלה אוטה כל כך ומין אני מוחל לה, ובודאי ישלים לכך ה' בגמולך. וזה הפרסור היה איש אמר, והיה לו אשה ושתי בנות ותכה מיד מתי אחר אחד עד שבזמן קצר מתו כלם. הוא ואשתו יוציאו חלציהם ולא נשאר זכרו. וספרו לי מעשה זאת למען ארע להזהר מן הפרסורים.

אבל אני בשמי זהה הבנתי מיד שבודאי אני צריך להר מלהם, ובלא זה אני יודע שהם שקרים, אבל אני יודע איך להר מהם, כי אי אפשר לי לשפר ספינה בלוידיהם, בפרט שאיני מכיר הלשון כלל. וגם זה שספר לי זהה, אף על פי שהיה חוץ ונרצה לאיש כשר, אבל כל בונתו היה כדי שאקח אותו לסرسור. ואני כבר הבהיר אותו שם הוא אינו איש אמיתי ונזון עניין בממון ורווחה להרים بي. ואמרתי לבני תכף אם ה' לא ישמני, אי אפשר לי להשמר מהם ובפרט שאני נחוץ לדרכי מאה, ימימת זה היה לפני נוקש בקרבי בעת שנתקעבתי שני ימים הנפרים לעיל על הספינה, מי יודע עד מתי אתחשב. אף על פי שהבנתי שלפי הנראה לא היה כאן רמות גדול בוגר לעיל, אף על פי כן רבות מחשבות בלב איש והוא עולים על לבינו חדים הנפרים לעיל:

ימי מוחָרֶגֶת

שנת

קו

בַּיּוֹם שְׁשִׁי בְּשֵׁעֶת הַפְּלָה הַתְּחִילוֹ לְעַסֵּק בְּמִשְׁיכָת
הַאֲנָקִירִין וּבְפִרְישָׁת הַוִּילָאֹות וּכְיָה, וְתַכְף זוּה
מִמְּקוּמָה הַסְּפִינָה, וְהַלֵּכה הַסְּפִינָה בְּשָׁלוֹם בְּנֵחֶת תְּהִלָּה
לְאַל. וְנִתְתַּי שְׁבָח וְהַזְדָּאה לְהַשֵּׁם יְתִבְרֹך שְׁתַהְלָה לְאַל
גַּצְלָנוּ גַּם מִחְשָׁש זֹאת, אֲבָל בְּכָל יוֹם שְׁשִׁי הַנוֹּכֶר לְעַיל
וּבְכָל יוֹם שְׁבָת קָדְשׁ עַד הַיּוֹם יוֹם רָאשׁוֹן פָּרֶשֶׁת בְּהָר
בְּחַקְתִּי לְאֵהָה רֹוח טוֹב לְדַרְכֵנוּ, רַק רֹוחֹת קְטָנִים מִאַד
וְגַם הָיו מַזְשָׁכִים מִן הַצָּד מִדְרַכֵּנוּ, וְעַל בַּן הַלְּכָנוּ לְאַט לְאַט.
הַשֵּׁם יְתִבְרֹך יְתַן רֹום טוֹכָה בְּנֵחֶת לְהַגְיָנָנוּ מִהָּרָה לְמָחוֹז
חַפְצָנוּ לְחַיִם וְלְשָׁלוֹם וְנוֹכָה לְכֹא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מִהָּרָה
בְּקָדְשָׁה וּבְטָהָרָה אָמַן בַּן יְהִי רְצָוָן:

קו

בַּיּוֹם שְׁבָת הַנוֹּכֶר לְעַיל פָּרֶשֶׁת אָמַר אַחֲר שְׁנַת הַצְּהָרִים
הָיָתִי חַלּוֹש מַעַט, וְגַם חֶבְרִי ר' יָא הָיָה חַלּוֹש קְצָת.
וְהַגְּרָאָה שְׁהָיָה מִחְמַת תְּנוּעַת הַסְּפִינָה וְאוֹיר הַיּוֹם אֲבָל
תְּהִלָּה לְאַל הָיָה הַחַלְשׁוֹת מַעַט דַּמַּעַט וְלֹא נִתְמַהֵּמה בְּלָל:

ימֵי מוֹהָרֶנְגַת

כח

בַּיּוֹם שִׁנִי פָּרֶשֶת בְּהַר בְּחַקְתִּי הִיה קָצֶת רֹוח סְעָרָה, וְאַנִי
הִיִּתִי מִתְּפִלֵל או בְּחַדְרָנוּ הַקְטָן לְמַטָּה, וַיַּרְא אֲחֵינוּ
לְמַעַלָה וְעָסָק בְּבָשָׂול. וַיַּנְפֵל עַלְיוֹ פְחָד גָדוֹל מִחְמָת שְׁרָאָה
שַׁהְפִינָה נִטְהָה עַל צְהָה מָאָה, עַד שְׁהָהָה הַצָּד הַעֲלִיוֹן שֶׁל
הַסְּפִינָה קָרוֹב אֶל הַפְּמוּם מָאָה, וְהַרְוִות הַזָּלֶד וְחַזְקָה וְהַקְפִיטָן
וְהַמְּטוּרָאָסִין בְּלָם עַסְקוּ בְכָלָה וּבְחַפּוֹזָן בְמִשְׁכָה הַחֲבָלִים
וְשֶׁאָר הַתְּקֻנוּנִים הַצְּרִיכִים בְּפִי הָרוּת הַזָּה, וּמִחְמָת זֶה נִפְלֵ
עַל רַיְאָה פְחָד גָדוֹל מָאָה. וְגַם אַנִי בְשָׁעַת הַתְּפִלָה, וְלֹא
רָאִיתִי כָל זֶה רַק מִחְמָת סְעָרָה הָרוּת נִפְחַדְתִי מַעַט, וּבְפִרְטָה
שִׁידּוּעָתִי שַׁהְפִינָה הַזָּלֶכֶת בֵּין הַהָרִים וּסְמוֹכָה לִיבְשָׁה מַרְבָּ
הַצְּדָדִים. כִּי בְכָל הַיּוֹם מִיּוֹם שְׁשִׁי הַנּוֹכֵר לְעַיל עַד הַיּוֹם
יּוֹם רַבְיעִי הַזָּלֶכֶת הַסְּפִינָה תִּמְדִיד בֵּין גְבוּלֵי הַיּוֹבֵשָׁה מִקְרָפָ
מַרְבָ הַצְּדָדִים, רַק בָמָקוּם אֶחָד יִש בָּאָן שַׁעַר שְׁנַכְנָסִין
וּוֹצֵאָן בּוֹ וּבָן הִיא יוֹצֵאת מִשְׁעָר אֶל שַׁעַר בְכָל פָעָם. וְאַלְוָ
הַיּוֹבֵשָׁת הִם מַאיִ הִים שְׁמַצּוּיִים הַרְבָה בָּין זֶה. עַל כָל
פָנִים מִחְמָת שְׁהָלְכוּ בֵין הַהָרִים, עַל כָן מִסְכָן חַם וּשְׁלָום
יוֹתֵר בְשִׁישָׁ רֹוח חַזְקָה. אֶבֶל אֶפֶל עַל פִי כֵן הִיה לְבִי חַזְקָה
וְלֹא נִפְחַדְתִי רַק מַעַט, אֶבֶל רַיְאָה נִבְהָל מָאָד בְפַחַד גָדוֹל
וַקְרָא אֶלְיָה בְּקוֹל גָדוֹל וָאֹמֶר רַבִי נָתֵן אֲהָה, אֹוי וְאֹבֵוי וְכֹוי
הַתְּפִלָלוּ וְקָרְאוּ אֶל הָהָר. וּנְתַגְלִיל גַם עַל הַפְחָד יוֹתֵר קָצֶת,

ימֵי מִזְהָרֶן"ת

שסא

אֲבָל אֲפָל עַל פִּי כֵּן לֹא נִתְבְּהַלְתִּי בָּל וְהַתְּפִלְתִּי בְּדָרְכִּי.
וְכֵה גַּמְשַׁךְ כֹּמֹה שָׁעָות גַּם אַחֲרָכֶךָ בָּעֵת שָׁאָמַרְתִּי תְּהִלִּים
אַחֲרָת הַתְּפִלָּה, חָזֵר רַי"א וְקָרָא עַל בְּקוֹל גָּדוֹל וְעַצְבָּא אֲהָה
בַּי הַיּוֹם הַזֶּלֶךְ וְסֹועֶר, וְכִיּוֹצָא בְּלִשּׁוֹנוֹת אַלְהָה. וְאוֹ הַפְּסִקָּתִי
וּסְלִקָּתִי מִמְּנִי טְלִית וְתְפִלִּין. וּבְאַמְתָּה הִיה בָּאָתוֹ הַיּוֹם קָצָת
סְכָנָה אֲבָל בְּחַסְדֵּי ה' לֹא הִיה מִזָּה דָּבָר, וְעַבְרָנוּ בְּשָׁלוֹם,
גַּם הָרוּחַ סְעֻרָה הַזְּנוּכָרָת לְעֵיל לֹא הִיה פּוֹנָה לְדַרְכֵנוּ,
וּבְשִׁבְיָל זֶה הִיה לְנוּ גַּם כֵּן צַעַר קָצָת. אֲבָל בְּעִזּוּת הַשֵּׁם אֲפָל
עַל פִּי כֵּן סְבָבוֹ אֶת הַפְּנִינה לְדַרְכֵנוּ הַגָּנוֹן בְּדָרְךָ הַמְּלֻחִים
וְה' עַזְרָנוּ תְּהִלָּה לְאָל:

קט

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי לֹא הִיה רוח גְּדוֹלָה, אֲבָל תְּהִלָּה לְאָל הָרוּחַ
הִיה בָּרֵב הַיּוֹם פּוֹנָה לְדַרְכֵנוּ:

קי

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי הַגְּנוֹן עַבְרָנוּ אֲצַל אַיוֹת עִירּוֹת שֶׁל יִשְׁמְעוֹאלִים.
לְעֵת עָרֵב הַזָּרִידָו אֶת הַאֲנָקִיר (עִזִּין), וְהַעֲמִידָו אֶת
הַפְּנִינה סְמוֹךְ לְעִיר אַחַת, וְאַנְיִי יוֹדֵעַ הַטּוּם. וְעַמְרָה רַק
אָוֹתָה הַלִּילָה בָּמְקוֹמָה. בַּבָּקָר בַּיּוֹם רַבִּיעִי בָּעֵת שְׁחִינָה

ימֵי מִזְרָחַנְתָּה

מִכִּינִים עַצְמָנו לְהַתְּפִלָּל, חָרוּ וּמִשְׁכוּ אֶת הַאֲנָקִירִין מִן הַיּוֹם
וְחָרוּ וְהָלְכוּ וְתַהֲלֵה לְאָל גַם הַיּוֹם הַזֶּה פֻּנָּה לְדַרְכֵנוּ
בְּעִזּוֹת הַשֵּׁם יְתִבְרֵךְ:

קִיא

בַּיּוֹם רְבִיעִי הַנְּפָר לְעַיל, חָרוּנוּ וּהְגִעַנוּ סְמוֹךְ לְעִירֹת שְׁחוֹן
שֶׁם חִזּוֹת גְּדוּלֹת [מִכְאָרִים חֲקִים] וְהַזְּרִידּוֹ וּסְלִיקּוֹ קָצָת
וַיְלָאוּת בְּדִי שְׁתָלָךְ הַסְּפִינָה לְאָט לְאָט, וְגַם הַזְּרִידּוֹ לְמַטָּה
אֶת הַסְּפִינָה הַקְּטָנוֹ. וְהַקְּפִיטָאן צָהָה עַלְיָה עַלְיָה לְתַנְיָה לְזַהֲרָה
שָׁלָנוּ, וְהַבְּנָתִי שְׁשָׁמָה יוֹשְׁבִים מוֹשְׁלִים יְשַׁמְּעוּאָלִים לְשִׁמְרָה
הַמְּדִינָה בָּאָלוּ הַחֲזֹקוֹת, וְצַרְיכִין לְהַזְּדִיעַ לָהֶם בְּשִׁנּוּסְעִים,
וְלְהַרְאֹות לָהֶם הַבְּיַלְעָטִין. וְנַסְעַ הַקְּפִיטָאן לְשֵׁם אֶל הַחוֹף.
וְאַחֲרַ כְּדִ בָּאוּ יְשַׁמְּעוּאָלִים אֲדוֹנִים עַל הַסְּפִינָה שָׁלָנוּ, וְאַנְיִ
יְשַׁבְּתִי לְמַטָּה וְגַם רַיְ"א בָּא לְמַטָּה. וְרָאַינוּ דָּרָךְ הַאֲרָבָה
שְׁבָחָדרָה, שְׁהֽׁוֹלְכִים וּשְׁבִים יְשַׁמְּעוּאָלִים בְּסְפִינָה שָׁלָנוּ וְלֹא
רְצִינוּ לְעַלוֹת. אֲבָל אֶחָד מֵהֶם יָרַד אֲצָלָנוּ וְהַתְּחִיל לְשָׁאָל
אָוֹתָנוּ אֵיזָה דָּבָר וְלֹא יָכְלָנוּ לְהַשְׁיבָוּ וְעַלְהָ מִיד. אַחֲרַ כְּדִ
קָרָא הַקְּפִיטָאן אָוֹתָנוּ לְעַלוֹת לְמַעַלָּה, וַיַּשֵּׁב שֵׁם אֵיזָה מוֹשֵׁל
וּעֲמַדָּנוּ לְפָנָיו וְלֹא דָבָר לְנוּ מְאוּמָה רַק לְקַח הַבְּיַלְעָטִין שָׁלָנוּ
מִיד הַקְּפִיטָאן וְכַתֵּב תְּחִתָּם בְּנָהָוג. אַחֲרַ כְּדִ יָרַדוּ
הַיְשַׁמְּעוּאָלִים מִסְפִינָה שָׁלָנוּ וּבְתוֹכָם הִיָּה יִשְׂרָאֵל אֶחָד, אֲבָל

ימי מוחרבנות

שסג

אנחנו לא הברנו בו שהוא ישראלי, כי קשה להבדיר בין ישראל לישמעאל להבדיל. אבל הוא התחיל לדבר עמו בלאון הקדש, וקבל ידינו ואמר, שלום ויעקב לך בדרך (כך הם נוגעים לומר ולברך להולד ברוך), וגם אנחנו אמרנו לו שלום באהבה, ונפטרו והלכו בדרךם. אחר כך חورو ופרשו היילאות והלכנו בדרךנו תחלה לאל. והרומה פונה בדרךנו תחלה לאל:

קייב

ביום רביעי פרשת בחקותי הנופר לעיל אחר כך בעוד איזה שעות שהיה כמו ארבע שעות אחר חצות היום, נתעורר רוח סערה גדולה, ובכל פעם הולך וחיק. והיה רعش גדול על הספינה, כי היה עבורה רבבה ויגעה גדולה להטלאחים שבכל פעם העשאות עבורה אחרת, כי היה הרום הולך וסוער, ולא היה פונה בדרךנו. והיה סובב ו홀יך הרום לכל צד בדרך הסערה הגדולות. ועל כן הכרחו בכל פעם לפרש היילאות לצד אחר ופעם הצרכו לסליק כמה וילאות ושאר עניינים כאלה. אבל מגדל הרום סערה החזקה, כל חכמתם תחבול והספינה נוטה ומתרנדנת לכל הצדים מאה, והלכה באלבסן מאד פעם

ימ"י מוחרבנ"ת

גִּטְתָּה בַּצֶּדֶר זֶה מַאֲד עַד סְמֹךְ לִים מִמְּשָׁשׁ וּפְעָם לְצֶדֶר זֶה. וְאוֹזֵר
הִיה לְנוּ פְּחַד גָּדוֹל בַּיְהִיה אֹזְנַת סְפִינָה בְּגַבְרָה לְעַילָּה.

וּרְא"א עַלְיוֹ נִפְלֵל הַפְּחַד יוֹתָר, וַיֵּשֶׁב לְמִטָּה בְּחַדְרוֹנוֹ הַקָּטָן
וְהַצָּר בַּי אָמַר שֶׁאַינוּ יָכֹל לְסִכְלֵל הַפְּחַד בְּשַׂרְוֹאָה
בְּעִינָיו שֶׁאָזְן הַגְּלִים בְּרֻעָשׁ כֹּה וְגַעֲנוּעַ הַסְּפִינָה אֶל הַאֲדָרִין
וּכְוֹ. אָבֶל אָנָי הִיִּתִי לְמַעַלָּה אֵיזָה שָׁעָה, וְאַחֲרֵךְ יָרַדְתִּי
לְמִטָּה גַּם כֵּן לְהַתְּפִלֵּל לְהַשֵּׁם יְתִבְרָךְ שִׁיעָרָנוּ בְּרַחְמָיו. בַּי
בְּכָל תְּרַדְּךְ שְׁהַלְכָנוּ עַל הַיָּם הַשָּׁחוֹר לְסִטְנָבוֹל לְאָהָה לְנוּ
בְּשָׁוָם עַת רֹוח בָּהָה וּסְפִינָה בָּוָאת לְאָמָנה וְלֹא מִקְצָתוֹ, גַּם
עַל הַיָּם הָזֶה שֶׁשָּׁה יָמִים שֶׁאָנוּ הַזְּלִיכִים עַלְיוֹ לְאָהָה
עַלְיָנוּ סְפִינָה בָּוָאת רָק בְּיּוֹם שְׁנִי הַנּוֹפֵר לְעַילָּה הִיה קָצֵת רֹוח
גָּדוֹלָה, אָבֶל לֹא נִתְמַהֵּמָה בֶּלֶךְ בַּיּוֹם שֶׁשָּׁה מִעְטָה,
וְהַרֹּוח הָזֶה הַזְּלִיךְ וְחִזּוֹק מַאֲד, גַּם עוֹד בְּמִה סְפִינָות הַלְּכוֹ
אֲצָלָנוּ, וּרְאִינוּ בְּלֵם אִיךְ הַרֹּוח נֹשָׂא אָוֹתָם וּמִסְבֵּב אָוֹתָם,
עוֹלִים שָׁמִים וּוֹרְדִים תְּהֽוּמוֹת, וּבָנָה הָזֶה בְּסִפְינָה שָׁלָנוּ.
וּגְמַשֵּׁךְ הַרֹּוח סְעָרָה הַחֹק הָזֶה נִרְבָּה תְּרִיבָה. וּלְעַת עַרְבָּה
הַכְּרָחוּ לְהַזְּרִיד הַאֲנָקִיר וְלִסְלַק הַוְּלָאות, וְהַעֲמִידוּ הַסְּפִינָה
בְּעַת תְּפִלָּת הַמְנַחָה. וּנְתַנוּ שְׁבָח וְהַזְּדָאָה לְהַשֵּׁם יְתִבְרָךְ
שְׁהַעֲמִידוּ הַסְּפִינָה. שְׁעַבְשׂוּ אֵין הַסְּפִינָה גָּדוֹלָה בֶּלֶךְ, וְהַיִם
הַזְּלִיךְ וּסְזָעֵר בְּסִיר נִפְומָה בְּרֹוח סְעָרָה. וּרְעַש גָּדוֹל גַּם בֶּלֶךְ

ימי מוחרבנות

שסה

הלילה ומגדר השלכת הספינה וטלוותה ונענישה הקשה
עליה ויוררת וכי על ידי זה התחלנו לחילש, עד אשר בעת
תפלת ערבית נחלשתי מאר, ואני נתתי הקאות שתי
פעמים בתחילת הלילה.

גם בעת שעמלה הספינה אף על פי כן לא היה לנו
מנוחה, כי היה מתגעגע בתטלול הקשה מאר. וכן
יהיה כל הלילה ולא אכלנו בערב בירם מעט והיה ל-
הകאות בוגר לעיל. גם לעת ערב החל רבי יהודא אליעזר
ויצה לשאוב מים מן הים לצרכנו ולהלך מאטראמ אחד
והשליך עליו חבל על ראשו ברוך שחוק, ועל ידי זה הפיל
הכובע שלו לתוכה הים ונارد עד היום.

גם בכלל הלילה היה הרום הולך וסוער מאר, ואנחנו
שכבנו לישן בחלישות גדול. וכןף היה לנו עוד
סכה באותו הלילה כי בהדרנו הארץ והארך קצת היה שם
עוד אחר מאנשי הספינה, והוא היה לו כאב שנים, והביא
להדרנו אש ועשין עליו צוקער (סופה) לרפואה. וכךם השנה
בא על דעתינו חששה זאת מי יודע מה היה מה האש
שהבוגרים, כי מלחמת שהארבה שבחרד פתווחה אל החווין
לאoir השמיים והרום מנשב בפרט רום סערה בזאת על כן
ובודאי צריכין לשמר עצמו מן האש שם מאר. ובאמת

ימ"י מוחרבנ"ת

הקפיד הקפיטאן בכל עת שהכנסנו גר לחדר שלא ידלק בעית השנה, ובפרט בליל שבת שהרלקנו שמן ואחר הסעודה של ליל שבת נשאר עוד שמן באצנית, והיה אסור לנו לשין עד שרמינו למטראמ אחד שיכבה הנר. גם אחר כך לא הכנסנו שום גר לחדרנו ואכלנו בלילה בחוץ על הספינה לאור הכוכבים, ועבשו הלך הנופר לעיל והכנים אש בחדרנו בלילה. והיה עלי פחד גם קום השנה, אבל לא יכולתי לומר לו, מלחמת שאינו מבין בלשונינו גם ידעתי כי לא יצית לי. ושבתי לשין וייה בתוך הלילה הקיצותי, והנה אש גדולה בוערת על השלחן ולהלה עולה למעלה. כי היו מלחים ספרי פסולים שלהם שם על השלחן ושאר נירות וכולם נשרו. וגם קצת מגוף השלחן אבל בעית שהקיצותי כבר נודע לאחד זאת, ועמדו ועסקו לבבות, ואמרו ליה שגרם זאת אל תפחד וגם אני נתמי להם ממימי הנטילה שלנו וככבר. ואחר כך ירדו עוד מאטראסין והביאו דלי מים ותלה לאל שקעה האש. ונגדל סכנה זאת אין לשער כי החדר צר מאד ולא היה בו שום פתח כיראם ארבה קטנה שבעלית הספינה, ואם חם ישלים היה מתרפשט האש עוד לצד הארבה שהיתה סמוכה לשם מאד, לא היה לנו שום מקום לברכם מן האש חם ושלום. ור"א יישן ולא ידע בכלל זה.

ימי מוחרבנות

שטו

בבקר ביום חמישי ספרתי כל זה והודעתו לו כל ספנת
האש שהיה לנו בלילה זאת, ואמרנו מה זאת
שנוסף לספנת הימים שאנו עוברים בה עכשו, וכןף לה
היה עליינו ספנת האש ברוך השם אשר הצילנו מਆש
וממים. וספרתי לו את דבריו הצדחות שאמר רבנו זכרונו
לברכה אחר שאמר התורה תשעה תקונין (לקוטי מוהר"ז כ')
הדבר מארץ ישראל שדבר שם מאש וממים, כי מבאר
שם שארכין שייח' כל דבריו בגחל' אש ועל ידי זה יכולם
לקבל תורה מהגשמה וכו' ואו פתח צור ויוכבי מים וכו' עין
שם ואמר אחר כך (איך האב היינט גיאנט פאר פיער און פאר
וואסער) [אמרתי היום בוגר אש ובוגר מים]. ועל ידי זה שספרתי לו
את נכסתי אחר כך בשיחה נאה מרבנו זכרונו לברכה,
ומתורתו הנוראה והחיינו עצמנו קצט בזה.

אבל הים הולך וסוער מאד מאד, וחלישותינו גדול מאד,
והיה קשה עלי מאד להתפלל. ולאחר כך רציתי
להתפלל, וכך שנהנתי טלית ותפלין הכרחתי לתן
בקאות. ולאחר כך התפללה בחלישות גדול, ובעוד שהייתי
מעטף בטלית ותפלין, קדם שגמרתי אמרת והוא רחום
של שני וחמשי, נחלשתי מאד. והכרחתי לסלк במהירות
גדול הטלית ותפלין ותורת נחתתי בקאות. והייתי או חלוש

ימ"י מוחרבנ"ת

מֵאָד, וְהַיִם הַוְלֶךְ וּסֹעֲרָ בֶּלִי הַפְּסָקָה. אָמָר כֵּד הַזְּעִיאוֹ הַאֲנָקִיר וַהֲתַחְלוּ לְלַיְדָה בַּתְּקִיף הָרוּחָ סֻעָרָה אֲכֵל לֹא הַלְכָה בִּידָם אַיִלָה שְׁעוֹת. אָמָר כֵּד בָּמוֹ שְׁעָה אַחַת אָמָר חַצּוֹת הַיּוֹם חָרוֹן וְהַוְרִידוֹ הַאֲנָקִיר, וּעֲבָבוֹ הַסְּפִינָה וְעַדְין לֹא פְּסָקָה הָרוּחָ סֻעָרָה וְהַסְּפִינָה מִתְנְדַבֵּת בָּמְקוֹמָה מַאֲד מַאֲד, אֲדָךְ בְּחַסְפִּידִי ה' פְּסָקוּ חַלְיוּשָׁתֵינוּ קָצָת, אֲכֵל עַדְין לֹא חָרוֹן כְּחַנוֹן עַלְיָנוֹ. הַשֵּׁם יַתְפַּרְךְ יְרַחְם וַיָּקֵם סֻעָרָה לְדִמְמָה וַיָּחִזֵּר אָוֹתָנוֹ לְאִתְגָּנוֹ מִהְרָה, אָמַן, בֶּן יְהִי רְצָוָן:

וּעַמְדָה הַסְּפִינָה כֵּד כָּל יוֹם חַמִישִׁי וְהַיִם הַוְלֶךְ וּסֹעֲרָ. לְעַת עָרֵב שְׁהָוָא לְלִיל יוֹם שְׁשִׁי נִשְׁקַט קָצָת הָרוּחָ סֻעָרָה. וּבָן בְּבָקָר בַּיּוֹם שְׁשִׁי גַם בֶּן לֹא הָיָה הָרוּחָ סֹעֲרָ בֶּלֶכֶת. אֲכֵל אַחַת חַצּוֹת הַיּוֹם בְּעָרֵב שְׁבַת קָדְשׁ הַגּוֹבֵר לְעַילָה חָרוֹן וְנִתְעוּרָ רֹוח סֻעָרָה גְדוֹלָה. וּבְלִיל שְׁבַת הָיָה קָשָׁה עַלְיָנוֹ מַאֲד לְהַעֲמִיד הַגָּר שְׁלָא יְכַבֵּה. וְהַכְּרַחְנוּ בְּעָרֵב בְּעַת הַהְדַלְקָה לְהַעֲמִידוֹ עַל הַקְרָקָע בְּקָרְנוֹ זֹוִית וְכָל הַלִילָה שֶׁל לִיל שְׁבַת הָיָה הָרוּחָ הַוְלֶךְ וּסֹעֲרָ אֲכֵל הַסְּפִינָה עַדְין עַמְדָה עַל מִקְומָה. וַיְהִי חַסְד גָדוֹל מִהְשָׁם יַתְפַרְךְ שְׁנִית עֲכָבָה זוּ הַזָּמָן, שָׁעַל יְדֵי זוּ הָיָה הַרוֹתָה קָצָת וְכָה לְסֶבֶל. וְאַף עַל פִּי בֶן הַיּוֹנוֹ חַלְשִׁים קָצָת מִכְבָּר, וְגַם גָּדֵל גַּרְנוֹד הַסְּפִינָה בָּמְקוֹמָה הַחַלְישָׁה אָוֹתָנוֹ קָצָת:

קיג

בַּיּוֹם שָׁבֵת קָרְשׁ בְּבָקָר הַשְּׁכֶם נִתְעֹזְרוּ הַקְּפִיטָן וְכֹל הַמִּטְרָאָסִין בְּזָרִיזָות גָּדוֹלָה, וְהַזְּיאָאו בְּמַהֲיוֹתָה
הָאנְקָיר. וְהַרְוָה הָיָה חֹזֶק וְסֹועֵר בְּרֻעָשׂ גָּדוֹלָה, אֲבָל הָיָה
מְנִשְׁבָּה לְדַרְפָּנוּ מְכֹזֶן מַאֲד וּמִחְמָת וְהָנְדָרוֹן לְלִיקָּה מִידָּה.
וְהַתְּחִילָה הַסְּפִינָה לְפִרְחָה מִמְּקוֹמָה בְּזָרִיזָות בְּטַלְטוֹל וּגְעַנְעַע
וּגְנָנוֹד גָּדוֹלָה, וְהַבָּנוּ תְּכָפָה שְׁמֹזה בּוֹדָאי גַּעַלְוָן מִהָּ שְׁגַעַע
חַס וּשְׁלוֹם וּכְנָהָה. וְאֶפְ עַל פִּי כֵּן הַתְּפִלְלָנוּ תְּפִלָּת שְׁחָרִית
וּמוֹסֵף וְאֶכְלָנוּ סְעָדָת שְׁחָרִית מַעַט לְחַם עַם שְׁמָנוּ זִית כִּי
בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה לְנוּ לְאֶכְלָל שְׁאָרִי דָּבָרִים בְּשָׁבֵת. אֲבָל גַּם
הַלְּחָם לֹא יְכַלְתִּי לְאֶכְלָל כְּרָאוִי כִּי-אָמָן מַעַט בְּרַחַק, וּבְרַחַת
בְּרַכְתָּה הַמּוֹזָן. וְאַחֲרַ בְּרַכְתָּה הַמּוֹזָן הַנְּחָתִי עַצְמִי לִישָׁן וּמְאוֹ
הַתְּחִילָה הַחֲלִישָׁוֹת לְהַסְּפִיף עַלְנוּ עד שְׁגַפְלָנוּ עַל עַרְשָׁה דָּוִי
וְהַיָּנוּ חֲלִישָׁים מַאֲד בָּל יוֹם הַשְּׁבָת קָרְשׁ וּלֹא טָעָמָתִי בְּלָום,
וּלֹא אֲכַלְתִּי שָׁוָם דָּבָר בְּסָעָדָה שְׁלִישִׁית, אֲפָלוּ לִימִינָע
וּמְאַרְאָנִין (לְמַזְן וְתַפְחוּם) שְׁהִיה לְנוּ וּשְׁפִירִיטָם (אַלְפּוֹהָל) הַכָּל
לֹא יְכַלְתִּי לְקַבֵּל בָּלָל, בְּשָׁוָם אָפָן. וּמְנַחָה שֶׁל שְׁבָת וּעֲרָבָה
שֶׁל מַזְאָאִיד-שָׁבָת וּסְפִירָה, הַכָּל הַתְּפִלְלָנוּ מִנָּה בְּמִקּוֹמָנוּ,
בְּחֲלִישָׁות וּעֲיפּוֹת.

ימֵי מָוְהָרֶגֶנְתַּת

וַיֹּסְטוּרִים אֶלָּו הִי לְנוּ מִן יוֹם הַשְׁבָת קָדְשָׁה נָפֶר לְעַיל עַד
יוֹם רַבִּיעִי בְּבָקָר, וְהַיּוֹם הַוְּלָד וְסֹעֲרָב בְּזַעַף וּבְרֻעָשׂ
גָּדוֹל, וְהַרְוָת גָּדוֹל וְחַזָּק מֵאָה, וְהַסְּפִינָה מַתְנְגָדָת וּמַתְהַפְּכָת
וּמַסְכָּבת בְּנֶגְנָוד גָּדוֹל לְכָל הַצְּדָרִים, וְהַגְּלִילִים מַתְנְשָׁאִים
מֵאָה וְכָל פָּעָם הַתְּיוֹזָו מִים הַרְבָּה לְתוֹךְ הַסְּפִינָה. וְלֹפְעָמִים
הַתְּיוֹזָו עַלְיָנוּ לְתוֹךְ חַדְרָנוּ, וְהִיא עַוְלָה שָׁמִים וַיּוֹרַת
תְּהוֹמוֹת וּמַטְלָטָלה וּצְעָרָה אֲוֹתָנוּ מֵאָה מֵאָה, וְהִיא לְנוּ צָעָר
וַיֹּסְטוּרִים מָרִים וּמַחְלִישׁוֹת גָּדוֹל מֵאָה אֶלָּו הַיָּמִים. וְאַנְיָ נַתְּחַי
הַקָּאוֹת הַרְבָּה בְּמִהְפָּעָמִים בְּכָל יוֹם. בְּרוֹךְ הַשָּׁם הַעֲתָנוֹן
לִיעָפָר כְּחָ אֲשֶׁר עַד פָּה עָזָרָנוּ. וְתַהֲלָה לְאַל בְּיּוֹם רַבִּיעִי
בְּבָקָר הַתְּחַלְנוּ לְחוֹזֶר קָצָת לְאִיתָנָנוּ, וְגַם הַרְוָת סְעָרָה נִשְׁקַטָּה
קָצָת וְכָל הַיָּמִים הַנּוֹפְרִים לְעַיל לֹא אֲכַלְתִּי בָּלֶל. וְכָל מַה
שְׁשַׁתְּנָנוּ טִיאָ אוֹ קָאוֹעַ הַקָּאָתִי אַחֲרָה. וְבָרוֹךְ הַשָּׁם
בְּיוֹם רַבִּיעִי הַנָּפֶר לְעַיל הַתְּחַלְנוּ לְאַכְלָה וּחוֹרָנוּ לְאִיתָנָנוּ
מַעַט מַעַט.

וְזֹה הַיּוֹם עֲשָׂה ה' הַיּוֹם יוֹם חַמִּישִׁי ג' סִינְן בְּאָנוּ לְעִיר
אַלְפְּסִינְדְּרִיא שֶׁל מִצְרָיִם בְּשָׁלוֹם, בְּלִי שָׁוֹם פְּצַע מִשּׁוּם
צָר וְאֹיֵב חָס וּשְׁלוֹם. וְשָׁקָר עָנוּ בָּנו שְׁרַצּוּ לִמְנָעָ אֲוֹתָנוּ
מִחְמָת פְּחָד שָׁקָר הַנָּפֶר לְעַיל. בְּרוֹךְ הַשָּׁם שֶׁלָּא שְׁמַעַנוּ
לְהַם בְּעֹזֶת הַשָּׁם יְתִבְרַךְ:

קיד

בַּיּוֹם חֶמְישִׁי הַנּוּפֵר לְעֵיל פָּרָשָׁת בְּמִדְבָּר יוֹם רָאשׁוֹן
 מִשְׁלַשֶּׁת יְמִי הַגְּבָלָה, נִכְנַשְׁתִּי עִם הַקָּפִיטָן בְּסֶפִינָה
 קַטְנָה לְאַלְכְּסָנְדְרִיא. וּבְעַצְמִי לֹא יָדַעֲתִי לְהִכְנָן אַכְנוֹם מַאֲחֵר
 שָׁאיִן לְיִמְבִּיר שָׁם, וְאַנְיִי יוֹדֵעַ שָׁוָם דָבָר בְּלִשׁוֹנָם. וּשְׁוּם
 יִשְׂרָאֵל מִפּוֹלֵין וְאַשְׁבָּנוּ לֹא נִמְצָא שָׁם. וּבְאַתִּי עִם הַקָּפִיטָן
 עַד הַחוֹף הַיּוֹם וַיַּצְאָרֵי אֶל הַיּוֹשֵׁבָה וְהַתְּחִילָה הַקָּפִיטָן לְכָנָס
 אֶל הָעִיר, וְאַנְיִי הַלְּכָתִי אַחֲרָיו, עַד שָׁעַר בְּתוֹךְ הָעִיר בְּכֶמֶה
 רְחוּבוֹת, וְאַנְיִ אַחֲרָיו וְרָאַתִּי לִפְנֵי עַם אָשֶׁר לֹא יָדַעֲתִי. כִּי
 מְנַהָג מִצְרָיִם מִשְׁנָה עוֹד בְּכֶמֶה וּבְכֶמֶה דָבָרים מִמְנַהָג
 סְטוֹנְבּוֹל, הֵן בְּהַמְלָבוֹשִׁים וְהֵן בְּהַלְשׁוֹן וְהֵן בְּמִינֵי בְּהַמוֹת
 וְשָׁאָרִי דָבָרים וְגַבְהַלְתִּי מְרָאוֹת. וְאַנְיִי עֹזֶר בְּתוֹךְ הָעִיר
 בְּאַלְמָם וּבְחַרְשׁ וְהַכְלָל מִסְתְּחָכְלִים וְתִמְהִים עַלִי. וּקְצַתָּם
 שׁוֹחֲקִים וּמַתְלוֹצָצִים מִמְפֵנִי בְּפָנִי, אֲכָל שָׁוָם אַרְם לֹא פָגַע בִּי
 חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא הָיָתי בָּכוֹל לְשָׁאֵל אֲפָלוּ הִכְנָן מָקוֹם
 הַיְהוּדִים כִּי אֵין מָלה בְּלִשׁוֹנִי לְהִבְין שָׁוָם דָבָר מְלִשׁוֹנָם.

בְּתוֹךְ כֵּד הַתְּמִלְתָּי לְפָגַע קְצַת אֲנָשִׁים פָּאַחֲקִין, שְׁהֵם
 הָאֲנָשִׁים הַבָּאים מִמְּדִינּוֹת שְׁלָנוֹ בְּגַן מַאֲשָׁבָנוּ
 וְאַיטְלִיהָ וּכְוָ', וְהֵם נִקְרָאים שָׁם פְּרֻעָנִין. וְאַלְוּ הָאֲנָשִׁים
 בְּשָׁרָאוּ אָוֹתִי הֵyo בָּמוֹ מִתְחַתְּנִים עַמִּי, וְהַתְּחִילוּ לְקַרְבָּ אַלְיִ

ימ'י מוחָרְגַּת

ולדבר עמי קצת מלחמת שאנו בלבנו מאקלים אחד מאירופה. אבל גם עמם לא יכולתי לדבר כי רבטם בכלם מדברים בלשון איטליה וסלווייטה. ובתווך קצת געלם מפני הקייטאנ, והליך אני לבדי בתוד הרחובות ובין החניות ועדין אין יודע כלל להיכן אני הויל. ורציתי לשאל היכן הרבה או חכם ואין מושב לי דבר כי לא פגעתי בישראל רק בערביים או ישמעאים.

בתוד קצת הקירה ה' לפני שני פרעונים, והתחליו לקרב אותי ולשאול בשלומי ברמו. וגם הם לא הבינו בלשון אשכנו, ובקשתי אותם היכן הרב והחכם. והשיב אחד שיוולד איתי להרב ובן עשה, והלה עד שהבאית איתי לבית הרב שהיה סמוך למקום שפגעתי אותו, וברוך השם שבאתה לבית הרב בשלום. וזה זה חסיד גדור מהשם יתברך אצלי שנגנשתי לתוד ברך כזה בשלום במקום שאני באלים ממש. ולא על חנם אנו אומרים שלש פעמים בכל יום נודה לך וכו' על נסיך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטוכנותיך שבכל עת, ערב וכקר וצער וכו' וזה אפילו בשישוב האדם בביתו, מכל-שבן בדרך במדינות הים במדינה רחוקה ומשנה מאד מדיניותינו כזו. יהי שם ה' מבורך תמיד:

קטו

בבזואי על העליה שדר שם הרב. הלא מأتي זה שהוליך אותו ונשארכתי שם לבני. ותקלה היהת סגורה ונודמן שם ישראלי אחד שהיה צרייך להרב והתחל לרדוף על הדלת. ופתחה אשה אחת, ולא הניחה אותו לבנים ואמרה שהרב יישן. ורמזה לי בידיה ענין שני, ואמרתי אף על פי כן אקנס ואמתין עד שיקיז ולא הניחה אותו לבנים. ואמרתי אשכ בבית שער שעיל העליה, כי בודאי לא אוז מקאן עד שיקיז הרב. וישבתי שם לבני וזה היה לי קצת מנוחה והתחלתי לחשב מה שהייתי צריה.

בתוך כך חור ובא האיש הנזכר לעיל שהיה צרייך להרב, וישב עמי שם גם פון, וקרוב אותו. אבל לא היה מבין בלשון הקדש כי אם מעט דמעט בקשי נזרל. כי לשון הקדש שלהם מושנה מאוד מלשון הקדש שלנו בידוע, וכי שאו למךן וודע לדבר לשון הקדש יכולין להבין מעט מפננו, אבל רכם עמי הארץ ומהם קשה להבין דבר בבלשון הקדש. וישבתי שם בבית שער הנ"ל לערד שעה נוספת. אחר כך פתח הרבה תעלות ונכנסתי אליו ושאל אותו מה טובין; וגם עם הרבה קשה קצת לדבר. אבל מעתה היהת שנודמן לי איש אחד בסטנגול בשם רבינו יחיאל

ימ"י מוחרבנ"ת

מצפת והוא מאנשי ליטא, והוא בא בשםך מאלכסנדריא לסתנבויל וישב באלכסנדריא חמישה חדשים, וכבר היה לו הכירות עם הרב ועם הגביר רבי אברהם טילקא. נתן לי שני אגרות להרב ולהగביר הנזפר לעיל. כי רבי ייחיאל הנזפר לעיל עמד בבית האביר הנזפר לעיל כל חמישה החדרים הנזפרים לעיל שישב שם. ואלו שני האגרות היו טובנה גודלה מאד לאיש כמווני אשר מעולם לא נסיתתי בבעזון זה להצטרכ לילד להרב, והיה קשה עלי מאד מאד לבנים לתרוב ובפרט כי כבר לשון אני במדינה זאת אףלו בלשון הקדש הנזפר לעיל, על כן האגרת הנזפרה לעיל היה לי לפה.

וتحנה הרב הוא קצר קפדו ותקף התחליל לומר בדרך קפידא כמו שאמרו לי בסטנבויל, אך נסעים עבשו בעית זאת לאירין ישראל שנשנמע מלחה בזאת עם הערעון וכיוצא בדברים באלה, ובאמת גם באלאנסנדרא אין יודעים האמת בעניין מלחה זאת. והתחלה לבקש את הרב על כל פנים מאחר שבבר באתי יתן לי לעת עתה על כל פנים אקסניה. השיב אתה יכול לפרט. אמרתי לו והכנסת אורחים אין כאן. השיב בכך יש תקנה שלא קיבל אורחים כיראמ עד שלשה ימים. השבתי לו טוב אנחנו

ימי מוחרבנות

שעה

נאכל משלנו אחר שלשה ימים רק לעת עתה יתן לנו
אקסניה להניח החפצים שלנו.

וთבה שלח עמי האיש הנזבר לעיל שהיה צרייך להרב באיזה עסוק, והלך עמי האיש הנזבר לעיל ועבר עמי ברכבות ובשוקים. וקשה לי לדבר עמו והביא אותו לחצר אחת והעללה אותו בכמה מעלוות לאיזה בית. ושם לא היה רק האשה, ודבירה עמי בלשונות שהוא לשון ערבי, והראתה האשה לי ביריה שתקבל אותו שם. אבל אני הייתה צרייך לדבר עם הבעל הבית, ולבקשו شيئاן לי עצה איד להביא את ר'א ואת החפצים מהספינה לכאן, ולא רציתי לשאר שם. והלכתי משם עם האיש הנזבר לעיל וערין אני יודע להיכן הוא מוליך אותה. אחר כך פגע באיזה אנשים ודבר עמהם מה שדרבר, ואני לא הבנתי. אחר כך הולך לדרכו, ואמר לאשה אחת עניהם שהיא תראה לי הדרך. ורמזה לי והלכתי עמה ושם אין נשים מצויות כל כך בחוץ ואין תרדך לייך עם אשה בשוק והברחתך לייך מרחוק למקום שהוא הולכת, ו עברתי בין כמה ישמעאים וערבים במקומות שהזקין שם רבים, עד שהביאה אותו לחצר שiyorש הבעל הבית בעצמו של האקסניה הנזברת לעיל. כי הבעל הבית היה צורף ושמו רבי משה גבאי חוץ הכנסת דשם, ושם כל הבעלים מלאכות עושין מלאכם

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

בְּחִנּוֹת וְלֹא בְּבִיתָם. וּבְאתִי לְחַצֵּר שָׁשֶׁם הַחֲנוֹת שַׁיּוֹשֵׁב
הַבָּעֵל הַבַּיִת רַבִּי מְשָׁה הַגּוֹפֵר לְעַיל, וַיִּקְבֵּל אֹתִי וַיֹּאמֶר לִי
שְׁלוֹם וּבְרוּךְ הַבָּא.

וְהַתְّחַלֵּתִי לְדִבָּר עַמּוֹ אֵיךְ לְהַבִּיא הַחֲפִיצִים וְאֵת רַבִּי
יְהֹוָדָא אַלְיעָזָר לְכָאן. וַתַּכְּפֵר הַתְּחִיל לְעַלוֹת עַל
מְחַשְּׁבָתִי גַּדֵּל הַצְּעָר שְׁלִי. כִּי הַבְּנִתִי תַּכְּפֵר שְׁלָא אָכֵל לְחַזּוֹ
אֶל הַסְּפִינָה וְלֹא אֶרְדַּע מִקּוֹמָה וּבְפִרְטָן שַׁאֲנֵי מִבּין הַלְּשׁוֹן
שְׁלָהָם בָּלֶל, וְגַם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵלִים קַשָּׁה לִי לְדִבָּר, וְצָעָר זֶה
בְּלַבְלֵל דָעַתִּי מִידּוֹן. וְאַף-עַל-פִּיכְךָן דָּבְרָתִי עַמּוֹ הַבָּעֵל
הַבַּיִת בָּאָלוֹ אֲנִי יוֹדֵעַ קָצָת. אָכֵל הַבָּעֵל הַבַּיִת שְׁאֲנֵי
בְּעַצְמֵי מְבָלְבָל, וְאֲנֵי יוֹדֵעַ מִקּוֹם הַסְּפִינָה וְאֲפָלָעַל פִּי כֵּן
שְׁלַח עַמּוֹ בָּנוֹ נָגֵר אֶחָד, שַׁילֵּךְ עַמּוֹ אֶל הַיּוֹם. וּבְקַשְׁתִּי לְבָעֵל
הַבַּיִת שַׁיָּאמֶר לְהַנְּגָר שַׁיְשָׁכַר לִי שֵׁם סְפִינָה קַטָּנה וְהַלְּךָ
עַמּוֹ הַנְּגָר הַגּוֹפֵר לְעַיל עַד שַׁהְבִּיא אֹתִי אֶל חֹזֶף הַיּוֹם.
בְּבוֹאִי לִשֵּׁם לֹא נִמְצָא שֵׁם סְפִינָה קַטָּנה כִּי שֵׁם לֹא הִיה
הַמִּקְוָם בָּל שִׁישָׁוּכְרִין סְפִינּוֹת קַטָּנות, אָכֵל אַצְלֵי לֹא הִיה
נִפְקָא מִנָּה מִזָּה מַאֲחָר שַׁאֲנֵי יוֹדֵעַ לְהִיכְן אַשְׁכָּר הַסְּפִינָה כִּי
יֵשׁ בָּפְמָה וּבָפְמָה סְפִינּוֹת וְאֵי אָפְשָׁר לִי לְהִכְרִיר הַסְּפִינָה שְׁלִי,
וְגַדֵּל הַצְּעָר וְהַפְּחד וּבְלַבְול הַדּוֹתָה שְׁהָהָר לִי אוֹ אֵי אָפְשָׁר
לְבָאָר. אֲפָל עַל פִּי כֵּן לֹא הִגְּרָתִי לְנָגֵר שַׁאֲנֵי יוֹדֵעַ מִקּוֹם

ימ' מוחרבנ"ת

שש

הספינה שלוי רק אמרתי לו שיוולד אותי למקום שימצא
ספינה קטנה.

ויהלך הנער ושאל את אחר, והודיעו לו המקום. וחזר עמי
משם ויהלך עמי הרבה דרכו העיר, עד שבא לחוף
הים למקום אחר שם נמצאים ספינות קטנות. ושם רואים
כל הספינות הגדלות שעומדים בימה מאות, וצערו הולך
ונגדל איך נמצא ספינה שלוי. והנער הנזכר לעיל לא היה
יכול למצוא גם שם ספינה קטנה, כי אין נמצאים שם
ספינות קטנות כיראמ מעת ולא היה מצוי אז לשפר.
ובאמת עקר העcob נודע לי אחר כך שהיה ורק מהמת
שלא הייתה יודע מקום הספינה שלוי. כי דרך הספינות
הקטנות שיושבים שם כמה אנשים מכמה ספינות גדולות
ויחספן מוליך כל אחד לספינה שלו, ואחר כך הוא חזר
משם ובבזאו לסוף הים מוצא עוד אנשים אחרים באלה
שאריכין לילך לספינות הגדלות והם נכנסין תכף להספינה
קטנה והוא מוליך כל אחד למקומו. ואו בשעומדי שם עם
הנער חזרו ספינות קטנות, וכשאמר להם הנער לך אותי
שאל הפסון לאיזה ספינה ומהמת שלא יכולתי להסביר לו
תשובה ברורה כי בעצמי לא ידעתי בנופר לעיל, על כן
נסע תכף עם הספינה לדרפו. והיה לי צער גדול שם אצל
הים ויהלכתי אנה ואנה אויל אויל למצא הספינה קטנה

ימי מוחרבנות

של הקפיטאן שבא ולא יכולתי למצאה. ונגדל הצער שהיה לי או אי אפשר לבאר ולא ידעתי כלל מה לעשות, והיום אין עומד במקומו ובכבר היה סמוך לפנות היום.

וחזר עמי הנער לאביו ואמר לאביו שאיני יודע בעצמי היכן הספינה ואני תליתי החפרון בנער שאמרתי שהוא קטן ואני יודע לשכר ספינה ושניהם היה אמת. והנה השם יתפרק ברחמיו רחם עלי, ונודען מאותה ה' שישב שם איש אחד בשם רבי אהרן, והוא מפלוני רק שבא לשם זה איזה שכונות. וזה האיש היה יורע מעט בלשון הקודש. ורחם עלי והלך עמי בעצמו עד שבא עמי אל הים פעם שניית. ובכבר הלבתי הרבה מאד עד שנתגעה הרבה. והלבתי עמו עוד הפעם אל הים למקומות שהספינות קטנות הולכין משם, ובאנו למקום אחד שמתקרבים לשם הספינות הקטנות, ועמדנו שם הרבה ולא מצאנו ספינה קטנה. וגם אם נמצאת איזה ספינה לא קבלה אותה מחתמת שלא ידעתי מקום הספינה שלי. ועמדתי שם בצד גדור ובפח נפש, ובכליוון עינים מאד מאד, ולא ידעתי מה לעשות. והלבתי לבאן ולבן אויל אמצא הספינה קטנה שבאה עמי ולא מצאתי. נתמה מהנו שם הרבה, ורבי אהרן הנperf לעיל גמל עמי חסר וישב עמי שם בשבי.

ימי מוחָרְגָּת

שעת

אחר כך לעת ערב באה ספינה קטנה. ודבר ר' אהרן עם בעל הספינה, וספר לו העניין ונתרצה לקבל אותה. יצאו לי ר' אהרן לבנים לתוכה זאת הספינה. ונכנסתי לשם גם הוא לבנים עמי. והערבי בעל הספינה אמר שהוא יודע איפה המקום שעומדים שם הספינות הבאות מפטנוביל, והיה לי תקווה שעל ידו אפשר למצוא הספינה שלי בעורת השם ותברך ולהלכנו עמו. אבל בזאת הספינה ישבו שם עוד יושמעאים וערבים מכמה ספינות הסמכות, והוליך בתחילה את כל אחד לספינה שלו, ונתקרב עמנו לבמה מהספינות היו ספינות של מלחה שהישבו שם הרבה יושמעאים אנשי חיל, ובשראו אותו שחקו והתלוצטו אבל לא פגע بي שום אחד מהם בעורת השם ותברך. וכן הלא עמנו מספינה לספינה והורד אצל כל אחד כל איש לספינתו. בתוכה כך פנה היوم מאור והגיע זמן המנחה והיה לי צער גדול, כי איך אפשר לחפש סמוך לחשכה ובתוכה כך יגיע הלילה ובפרט שהיה קצת רוח סערה, אחר כך כשסלק כל הנוצר לעיל מהספינה ולא נשאר שם כי אם אנחנו אנו ורבינו אהרן הנופר לעיל ענה ר' אהרן ואמר, היום פנהואי ואיך אפשר לחפש עכשו ותהכרת לשוב לביתנו, ולמחר אלך עמכם לבקש, ואפקעל-פי שהיה לי צער גדול

ימֵי מָוֶה רְגִינְתַּה

מזה שאצטרך ללוון בפה נפש ובכלוין עינים, אף על פי כן היה ניחא לי בוה מאוד כדי שלא אספן עצמי בספינה קטנה בלילה בפרט שצרכין לחפש ספינה פנור ליעיל. וחורת אל היבשה ולא נתתי לפהן אפילו פרוטה אחת וחורת עם ר' אהרן לבית הבעל הבית שלו ודעתי טרודה בצעיר מאד.

בדרך שאל אותו ר' אהרן הפוך לעיל אם אין ATI איה ספר חדש ובוה חיה אותו ותקף השבתי לו שיש ATI ספר חדש שלא ראיתם אותו עדין במדינה זו ושמו ספר לכותי מוחרן. וזה העניין חיה אותו מאוד, ואמרתי בלביו שבשביל זה לבד בראי כל היסורים וטלאותים שיש לי שאני עכשו כמו בಗלות מצרים שאני נע וננד וממלטל ימלבל באלאנסנדריא של מצרים אשר מעולם לא עלה על דעתך להיות פאן. אבל בשאני זוכה להזופר באלאנסנדריא בשוק שם הספר של רבנו הנזרא זכרונו לברכה, בשビル זה הכל בראי כפי מה שאני מאמין ויודע קצת גדרת קדרשת נוראות זה הספר ונדרל הפעלות טובות ונוראות שעושה בעולם וכו' וכו', ואם לא הייתה בכאן מי יודע מתי היה נוצר זה הספר בכאן, ואם לא הייתה בכאן מי יודע בשビル זה בפרט שהבנתי מכך שעיל ידי שאלה הזאת בודאי אופה

ימֵי מָוְהָרֶןְתָּת

שפא

למִפְרָא אַיִּזָּה סְפִּיר (וְכוּ הָה) וְזֹה בּוֹדָאי יָקָר בְּעֵינִי מַעַל
כָּל הָזָן.

וְהַלְכָתִי עַמּוֹ עד לְבֵית הַבָּעֵל הַבִּית ר' מְשָׁה הַנּוּבֵר לְעַיל
וּגְבָנָם עַמּוֹ אֶל הַעֲלִיה וּרְבִי מְשָׁה הַבָּעֵל הַבִּית
לֹא בָּא לְבֵיתוֹ עֲדֵין וְלֹא הִוְתַּחַת שְׁם כִּי-אָמַם הָאֲשָׁה וּקְפָלָה
אוֹתִי בְּכֻבּוֹד בְּרִמְיוֹה וּתְכָפָה הַתְּפִלְלָתִי מִנְחָה, כִּי בָּכָר פָּנָה
הַיּוֹם מַאֲדָה. וְאַחֲרֵי מִנְחָה נְתִישָׁבָתִי קָצָת דִּין אֲנִי בְּעוֹלָם,
וּנְחַמְתִּי אֶת עַצְמָי קָצָת, וּחַזְקָתִי אֶת עַצְמָי לְבַטְחָה בָּה'
שִׁיחָה הַכָּל נְכוֹן בְּחֶסֶדְךָ הַגָּדוֹל. וְאַחֲרֵי כֵּךְ הַתְּפִלְלָתִי מַעֲרִיב
וּסְפָרָתִי סְפִירַת הָעָמָר. וּקְדָם שְׂגָמָרָתִי בָּא הַבָּעֵל הַבִּית ר'
מְשָׁה וּקְבָל אַזְתִּי בְּסֶבֶר פָּנִים יְפּוֹת. וּשְׁבָתִי עַמּוֹ עַל
הַמִּצְעֹות שְׁלָלָם בְּדַרְכָם. וְאַחֲרֵי כֵּךְ בָּא ר' יוֹסֵף שָׁאוֹכֵל שְׁם
גַּם כֵּן אַצֵּל זֶה הַבָּעֵל הַבִּית, וְשָׁאַר אֲנָשִׁים שְׁבָנִים וּדְבָרָתִי
עַמּוּם וּקְבָלוּ אַזְתִּי בְּכֻבּוֹד. וּדְבָרָתִי עַמּוּם מַעֲנֵן תְּרוּךְ
מִכְאָן לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּקְצָתָם אָמְרוּ שְׁצָרִיכִין לְפָעַדְךָ עִיר
דוֹמִיתָא, שֶׁהָוָא עִיר שֶׁל מִצְרָיִם וְזֹה אָוֶר בְּכָה וְזֹה בְּכָה.
מִתּוֹךְ דְּבָרֵיָם הַכּוֹנִיטי תְּכָפָה שְׁבָפִי הַגְּרָאָה יְהָא דְּרַבְּנוֹ מִכְאָן
לְצִידּוֹן וּמִשְׁם לְצִפְתָּה תּוֹכְבָ"א [תְּבָנָה וְתְּבָנוֹן בְּמִהְרָה בִּימְנוֹ, אִמְנוֹ],
וְהִיא לִי זֶה לְנַחַת וּלְסִימָן יְשֻׁועָה שָׁאַנִי מַדְבֵּר תְּכָפָה מַדְרָךְ
נְסִיעָתִי לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ימי מוחרבנ"ת

אחר כך באו לשם בני הנעורים כמו בני חמש-עשרה או שש-עשרה שנה ויתר, וישבו לפניו הבועל הבית וקראו לפניו הפרשה במרקבר בוגנו ונקדות שלהם, ונתקעכנו איזה שעונות. אחר כך אכלנו סעודת הלילה ואכלנו עפה שקורין לוקשין (אטריות) עם גבינה בידיהם ועם לחם בדרכם. והכל היה חביב בעיני מאחר שכוכתי על כל פנים שיחיה לי מקום מנוחה לalon במקום רחוק כזה, וגם נותרנו לי לאכל ברוך השם. אחר כך צו לי לעלות על העליה שעלה עליה זאת לישן שם, וישגתי שם על הקראע. והברים והכשותות שלי לא היה לי עדין שם, ונתרנו לי איזה ירעה וכבר של קש בדרכם, וישגתי שם. והכל היה יקר בעיני מادر, אבל לא יכולתי לישן ביראם מעת.

בבקר השם עמדתי, והלך עמי בין הבועל הבית לבית הכנסת. ושאלתי אם יש שם בית הטבילה. ובকשי גדור עד שהבינו פונטי, והודיעו לי שבסיטה הכנסת יש שם מקווה אבל שם אין הולכים האנשים לטבול כלל אבל בערב שבת ובערב-יום טוב. ובקשתי מהנער שיוולד אותו למקווה ומלא רצוני והלך עמי לשם. ועמלה שם אשה אחת שפמנה על טבילה נשים, ולא רצתה בתחילת להניח אותו לבנים. והנער טען עמה בשביili אחר כך נכנסתי

ימי מוחרבנות

שפג

וּטְבָלַתִי שֶׁם. וַיְהֵי הַחִיה אֹתוֹ מַאֲד מַאֲד, כִּי זֶה יוֹתֶר מְשֻׁנִי
שְׁבוּעוֹת שֶׁלָא זִכְרִית לְטָבֵל בָמָקוֹה וְהִזְעִיר לִי יְסּוּרִים מִזָה, עַל
בֵן הַיָה לִי נְחַת רֹוח מַאֲד מַה שְׁזָכִיתִי עַכְשָׂו לְהַטָּהָר בָמָקוֹה.
אַחֲרַכְךָ הַלְכָתִי לְבֵית הַבְּנֶסֶת, וְהִי שֶׁם אַנְשִׁים מַעֲטִים
וְלֹא הַתְּפִלּוּ בָצְבּוֹר, רַק בְּדַחֲקָה פָדוֹל קָבְצָו אַחֲרַכְךָ מִנְנִי
לוֹמֵר קָדְשָׁה וּבָרְכוֹ. וְאַנְיַלְוִיתִי שֶׁם טְלִיתָה וְתְפִלִין. וְהַתְּפִלִין
שֶׁלָהֶם בְּלָם קָטְנִים מַאֲד מַאֲד, עַכְבִּים פְּחוֹתָה הַרְבָה מַאֲכַבָּע,
גַם הַטְלִיתָה שְׁלִוִיתִי הַיָה שֶׁל צָמָר גַּפְנוֹ וְקַטָן מַאֲד. וּגְם יִשְׁשָׁמֶן
שֶׁם טְלִיתִים שֶׁל צָמָר, אַבְלָל אַלְוָהֶנְשִׁים שְׁהִיו שֶׁם אָנוֹ,
רַבְמָה הַיָ לָהֶם טְלִיתּוֹת שֶׁל צָמָר גַּפְנוֹ, וְהַתְּפִלָתִי בְטְלִיתָה
וְתְפִלִין אַלְוָה בְבֵית הַבְּנֶסֶת.

אַחֲרַכְךָ יַצְאָתִי מִבֵּית הַבְּנֶסֶת עַמְגַעַר הַגְּזֶבֶר לְעַילָה
וְחוֹרְתִי לְבֵית הַאֲסְנָנִיא שֶׁלִי. וּכְבָרוֹ אֹתוֹ בְקָאוּעוֹ
עַמְפַת הַבָא בְכֶסֶן. וְהַמְּתַנְתִי הַרְבָה עַל ר' אַהֲרֹן עַד
שְׁגָמֵר תְּפִלָת שְׁחָרִית וְאַחֲרַכְךָ אָמֵר תְּהִלִים, אַחֲרַכְךָ הַלְדִיכָה
עַמְפִי אֶל הַיָם לְחוֹדֵר וּלְבַקֵשׁ הַסְּפִינָה. וְחוֹרְתִי וְהַלְכָתִי בְפַחַי
גַּפְשִׁי מִחְמָת שָׁאַנְיִי יֹדֵעַ מִקּוֹם הַסְּפִינָה, וְהַיּוֹם - עַרְבָ שְׁבַת
שְׁהִוא עַרְבָ שְׁבוּעוֹת, וְאַם חַם וְשְׁלֹום לֹא אִמְצָא הַיּוֹם
הַסְּפִינָה בָמָו אַתְמוֹל, מָה אָעַשְׂה בְשַׁבְתִ שְׁבַת וְשְׁבוּעוֹת כִּשְׁאַהֲרֹה
חַם וְשְׁלֹום לְבָדי בָלָא חַבְרִי רְוִי"א. כִּי אַזְיךְ עַרְבָ לִי שְׁמַחַת

ימֵי מִזְהָרֶן"ת

שְׁבַת וַיּוֹם טוֹב, כַּשְׁאֲהִיה חַם וְשָׁלוֹם נִתְעַמֵּחַ מִחְבָּרִי וְסִפְינִיתִי,
וְהִוא מִמְּנִי, וּבְשַׁבָּת וַיּוֹם טוֹב בּוֹדָאי אֵי אָפָּשָׁר לְבַקֵּשׁ.

בְּתוֹךְ שְׁהָלְכָנוּ פָּגַע בָּנוּ סִפְרִדי אֶחָד, שָׁבָא מִירּוֹשָׁלִים
וְנִסְעָ מִשְׁם לְאַיוּמִיר, וְסִפְרָ לִי שְׁנוֹדָע לוֹ בְּסִפְינָה
שְׁלֹו שְׁאַנְחָנוּ בָּנוּ לְכָאן מִסְטָנְבוֹל. בַּי סִוְּפָר אֶחָד מִאַנְשֵׁי
סִפְינָתָנוּ הִיה בְּסִפְינָה שְׁלֹו וְסִפְרָ לוֹ. וּבְשִׁבְיל זֶה בָּא אֶל
הָעִיר בְּרִי לְשָׁאָל אָוֹתִי אֵם אֵין לִי אַגְּרָת מִסְטָנְבוֹל מִאַנְשֵׁי
סִפְרִידִים. הַשְּׁבָתִי לוֹ שְׁאַזְן בַּיְדֵי שָׁוָם אַגְּרָת מִהִסְפְּרִידִים,
וּדְבָרָתִי אַיִּה דִבּוֹרִים עִם הַסִּפְרִידִי הַנִּצְבָּר לְעֵיל וְהִיה לִי
קָצַת נְחַמָּה עַל יָדֵי זֶה. אַחֲרֵכֶד הַלְּדָר ר' אַהֲרֹן עִם הַסִּפְרִידִי
לְצַרְכָו וְאַנְיַ אַחֲרֵיכֶם. אַחֲרֵכֶד חֻור עַמִּי ר' אַהֲרֹן אֶל הַיּוֹם
וַיֵּשֶׁב עַמִּי שֶׁם הַרְבָּה וְלֹא מִצָּא סִפְינָה קָטָנָה לְצַרְכָנוּ. וְאַזְהָר
הָעֲרָבִי שֶׁל אַתְּמוֹל לֹא הִיה שֶׁם, וּנְתַעֲכַבָּנוּ שֶׁם הַרְבָּה וְהִיה
לִי בְּלִזְן עִינִים הַרְבָּה.

אַחֲרֵכֶד בָּאוּ שְׁנִי עֲרָבִים קָטָנים עִם סִפְינָה וְדָבָר עַמָּהֶם
רַבֵּי אַהֲרֹן וְשָׁכָר אַוְתָּם וְצֹוָה לִי לְכָנָם בְּסִפְינִיתָם
וְנִכְנַסְתִּי לְשֶׁם וְגַם רַבֵּי אַהֲרֹן נִכְנָם עַמִּי וְהִיה לִי צָעֵר כִּי
הַבְּנִתִי בַּי קָטָנים כְּאֹלוּ בּוֹדָאי לֹא יוּכְלוּ לְמִצָּא סִפְינִיתִי
וְהַלְּכוּ עַמִּי לְסִפְינּוֹת אַחֲרִים לְצַרְכָם. אַחֲרֵכֶד הַתְּחִילָה לִילְךָ
עַמִּי לְבַקֵּשׁ סִפְינִיתִי וְהַלְּכוּנָה לְכָאן וְלֹכָאן וְלֹא מִצָּאנוּ הַסִּפְינָה

ימי מוחרבנ"ת

שפה

שלו. ובכל פעם שזואלים אותו היבין הספינה שלה, והוא במו שער בנפשו, כי אין יודע מה להשיבו. אחר כה הלוינו עמי עוז. בთוך כה פגענו בספינה קטנה אחרת שהיתה גדורלה קצת מספינה שישבנו בה, ושם ישבו שני עובדי בוכבים גדולים. ודברר עליהם ר' אהרן ואני יודע מה דבר עליהם. אחר כה נתקרבה הספינה אצלונו ויצאנו מספינה שישבנו תחלה לسفינה זאת, והלכתי עם אלו הערכאים הגדולים והיה לי קצת נחת מזה כי הבנתי שהם ידעו יותר לבקש הספינה. והלבנו עמהם למקום שעומדים ספינות של איטליה, והלבנו מספינה לسفינה ולא מצאנו הספינה שלי ועיוני כלות מaad ומיצפות על כל הספינות, אולי אופה למציא איזה סימן או לראות איזה ספן מאנשי ספינות ולא ראיתי. והתחלתי לצעק בקול: יהודא ליזיר, יהודא ליזיר, ואין קויל ואין עונה.

אחר כה באננו סמוך לسفינתנו ולא הברתי אותה, אבל הספן אמר שיתקרב לسفינה זאת, ונתקרbenו לשם ובחדרי ה' באננו לسفינה שלנו. ותכלפ ראו אותה המטראסין והתחילה לצעק אליו ולקרות את ר' יהודא אליעזר שירד באורה שעעה לחדרנו שישבנו שם ויצא לקרأتي תקף. ונגדל השמחה שהיה לי או בשוכתי לראות אותו אין לשער. וגם על ר' יהודא אליעזר היה שמחה גדורלה כי

ימ"י מוחרבנ"ת

הוּא הָיָה לוּ גַם בְּלִין עִינִים גָדוֹל מִאֵד עַל שְׁנַת עֲבָבָתִי
כֹל כֵּד קָרוֹב לִמְעַת לְעַת. בָּרוּךְ הַשָּׁם הַגּוֹמֶל לְחַיִבִים טוֹבוֹת
אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֵּה, וָנוֹתָן לִי כֵּה לְסִפְלָה הַכָּל בְּחַסְדוֹ הַגָּדוֹל.

וַתָּכַף קָבְלָנוּ כָל הַחַפְצִים לְסִפְינָה זֹאת שְׁבָא תִּי עַמָּה, וְגַם
רַי"א יָדָר לְתוֹכָה וְחוֹרָנוּ בָלָנוּ אֶל הָעִיר. וַתָּכַף בָּאוּ
הַעֲרָבִים הַנוֹשָׁאים מִשְׁאוֹת וְחַטְפִי הַחַפְצִים מִהַסְפִינָה
כְּדָרְכָם כִּי בְלָא אָחָד מִקְדִים עַצְמוֹ כְּדִי שַׁהְיָא יִשָּׂא הַמִּשְׁאוֹי
כְּדִי לְקַבֵּל שָׁכָר. אֲכָל בָּרוּךְ הַשָּׁם לֹא הָיָה לְנוּ שָׁום הַזָּקָן,
וְהַכָּל עַל יְהִי ר' אַהֲרֹן הַנּוֹפֵר לְעַיל שִׁידָע לְדִבָר עַמָּה
וְלִשְׁפָר אֹתָם הַיְתָב וְלַהֲזֹרֵע לְהָם הַיְכוֹן צְרִיכָין לְשָׂא
הַחַפְצִים שָׁלָג. בָּרוּךְ הַשָּׁם שַׁהְזָמֵין לְנוּ הָאִיש רַבִּי אַהֲרֹן
הַנּוֹפֵר לְעַיל שָׁגָמֶל עַמִּי חָסֶד בְּחָנָן. וּבְלֻעָדָיו אַנְיִי יוֹדֵע מָה
הָיִיתִי עוֹשֶׂה. וְתָהֳלָה לְאַל הַכּוֹנִים אָוֹתִי בְשָׁלוֹם עַם כָּל
הַחַפְצִים לְבֵית הַאֲכִסְנִיא שָׁלִי. בָּרוּךְ הַשָּׁם הַכָּל שָׁלוֹם:

קטו

גַם בָּעֵת שְׁהָלְכוּ הַעֲרָבִים עִם הַחַפְצִים הָיָה לִי צַעַר קָצָת.
כִּי עֲרָבִי אָחָד נִתְעַכֵּב לְתַקֵּן מִשְׁאוֹ, בְּתוֹךְ כֵּד הַלְּכוֹ
הַשָּׁאָר וְאַנְיִי נִתְעַבֵּת עַמּוֹ. וְאַחֲר כֵּד הַלְּכוֹ הַעֲרָבִי וְאַנְיִי
אַחֲרָיו, וְהַעֲרָבִי לֹא יָדָע לְהִיכֹן לְשָׂא הַמִּשְׁאוֹי, וְגַם אַנְיִי לֹא

ימי מוחרבנ"ת

שטו

גידעתني והלך הערבי בתקלה לכמה בתים אחרים ורצה להנימ שם המשאוי, כי לא ידע להיכן אזכיר לשו, והיה לי צער גדול באotta שעה. אבל לא נחמהה הרבה, ועורי השם יתפרק לבוא לבית האקסניה שלי, ועלינו על העליה המיחדרת שישני שם בלילה ושם הנחתה כל החפצים בשלום. ונתתי שבוח והודיה להשם יתפרק שהביא אותנו ביחיד בשלום, וגם תהלה לאל יש לנו אקסניה טובעה עלייה מיחדרת שיכולים לעשות בה מה שפרצה ללמד ולהתפלל בדרכני, ממשנה הרבה מהפרענקיון. ברוך השם אשר עד פה עורי:

קיז

אחר כך התחלנו להכין עצמנו על שבת ויום טוב והלכנו לנלח עצמנו אצל ישמעאל. וגם אמונות הגלות שליהם ממשנה מאד מאמנים שלנו. והלכנו לטבל במקווה שבבית-הבנשת ושם אין מרחץ של ישראל, וגם אין הולכים שם לטbel אפילו בערב שבת וערב יום טוב, מכל שכן ביום טוב ושבת עצמו. וברוך השם היה הכל על נכוון. ושם חנו מאד שוכינו אחר חלישות יוסף עורי באלו וטלאטים באלו שהיה לנו על חיים לבוא על חג השבעות ושבת קדש למקום מנוחה ברוך השם:

ימי מוחרבנ"ת

קיה

וְהַגָּה בָּאֹתוֹ הַיּוֹם עֲרֵב שְׁבַת קָדְשָׁ, בְּעֵת שֶׁהִינוּ בְּחִצָּר בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּשִׁבְיל לְטַבֵּל שֶׁם פְּמָקָנה, נִזְמַן לְנוּ שֶׁם עַנִּי אֶחָד סְפִּרְדִּי שֶׁעָמַד שֶׁם בְּחִצָּר בֵּית הַכְּנֶסֶת. כִּי רַב הַעֲנִים הַפְּשׁוּטִים וְאֶפְלוּ הַחַשׁוּבִים מַעַט אֵין לָהֶם אַכְסָנִיא שֶׁם כִּירָא בְּחִצָּר בֵּית הַכְּנֶסֶת, רַק הַחַשׁוּבִים בַּיּוֹתֶר נַותְנִים לָהֶם אַכְסָנִיא אַצְלָ ר' מֹשֶׁה גַּבָּאי שֶׁעַמְדָנוּ אַצְלָוּ. וְהָהָסְפִּרְדִּי הַגּוֹפֶר לְעֵיל הִיה מִצְפָּת וְהִיה יוֹדֵעַ לְדַבָּר קִצְתָּ בְּלִשׂוֹנָנוּ, וְדַבְּרָנוּ עָמוֹ וְהִיה לְנוּ לְנַחַת. וּבְתוֹךְ דְּבָרָיו בָּא אֶחָד מִהָּעִיר שֶׁמוֹ רַבִּי יְהוּדָא וּמִתּוֹךְ דְּבָרָיוָם הַזָּדִיעָו לְנוּ שִׁישׁ סְפִּינָה שְׁרֵצָנָה לִילְךָ אַחֲרָ יּוֹם טֹוב לְצִידָן, וְהַבְּטִיחָה לְנוּ רַבִּי יְהוּדָה הַגּוֹפֶר לְעֵיל לְהַזְדִּיעַ לְנוּ מֵזָה. וְהָהָיָה אַצְלָנוּ בְּשִׁורָה טוֹבָה מַאֲדָ בָּמָקוּם פּוּהָ:

קיט

וְהַגָּה תָּהָלָה לְאָל קְבָּלוּ אָתוֹנוּ בְּבֵית הַבָּעֵל הַבִּיטָה הַגּוֹפֶר לְעֵיל בְּשִׁבְתָּ וְיּוֹם טֹוב בְּכָבוֹד גָּדוֹל וּבְנַחַת, וְהִיה לְנוּ מִקּוֹם מִנוֹחָה עַל הַעֲלִיה שֶׁהִיה בְּרִשְׁוֹתִי לְעַשׂוֹת שֶׁם מִה שָׁאָרֶץ. וְהַשְּׁם יַתְּפִּרְךְ עַזְנִי שֶׁם בְּחִסְדֵּו הַגָּדוֹל לְחַדְשָׁ שֶׁם לְכָבוֹד שְׁבַת וּשְׁבָעוֹת מַעֲנִין מִתְּנִין תּוֹרָה דְּבָרִים נָאִים בְּעֹורָת הַשְּׁם יַתְּפִּרְךְ:

קכ

וְהַגָּה בַּיּוֹם שֶׁבַת קָדֵשׁ הַמִּינִין ה', שֶׁבַא בְּסֶפִינָה אֲוֹרָה אֶחָר מַעַיר טְשְׂרִינִיקִים הַפְּמוֹזָה לְסִטְנִיבָול, וּמִשְׁם בָּא לְכָאן לְאַלְכְּסְנֶרְרִיא. וַיְהִי אֲוֹרָה הִיא מִפְּרִידִינְתָנוּ מִקְהַלְתָה-קָדֵשׁ פְּרִימִיסְלָא. וַיְהִי כָּמוֹ שְׁנָתִים שְׁיזָא מִבְּתוּ לְבָהּ בִּידִים רִיקְגִּינּוֹת, וְהַשְּׁם יָתַברְךָ עָזָרוֹ שֶׁבַא לְאָרֶץ הַקָּדֵשׁ וַיַּשְׁבַּת שְׁם אַיוֹהָ חֲדָשִׁים, וְאֶחָר בָּךְ יָצָא מִשְׁם וְסַבַּב בְּמִרְינּוֹת יִשְׁמַעְאל עַד שֶׁבַא לְכָאן בַּיּוֹם שֶׁבַת קָדֵשׁ. וַיַּנְתַּן לוֹ הַרְבָּה גַּם בָּנָן אַכְסְנִיא אֶצְלָ הַבָּעֵל הַבָּיִת שֶׁלְנוּ, וַיְהִי לְנוּ לִנְחָת גָּדוֹל שְׁנוֹדְמָן לְנוּ עוֹד אֶחָר מִפְּרִידִינְתָנוּ, וַיְהִי לְנוּ עִם מֵי לְדָבָר. אֶצְלִי הִיא זֶה טוֹבָה גָּדוֹלָה לְכָמָה עֲנִינִים.

וּבְמוֹצָאֵי שֶׁבַת קָדֵשׁ לִיל א' שֶׁל שְׁבּוּעוֹת נִתְקַבְּצָו כִּמָה אֲנָשִׁים לְכִית הַבָּעֵל הַבָּיִת שֶׁלְנוּ, וַיְהִינוּ גַּעֲורִים שֶׁמְ יָחָר כִּי אֵין שֶׁם בֵּית הַמְּדָרָשׁ רַק בְּתֵי כִּנְסִיות. וּבֵית הַכִּנְסֶת אֵין גַּעֲורִים שֶׁם. רַק קָצְתָם נִתְקַבְּצָו לְכִית הַבָּעֵל הַבָּיִת שֶׁלְנוּ וַיְהִינוּ גַּעֲורִים שֶׁם. וַיְהִי זֶה לְנוּ לִנְחָת גָּדוֹל, אִםְרָנוּ כָּל הַתְּקוּן וְגַם הָאָמָרָא רַبָּא כִּי שֶׁם הַלִּילָה גָּדוֹלָה בְּעָתִים הַלִּילָה קָרֹוב לְכַפְּלִים מִשְׁעוֹר הַלִּילָה שֶׁלְנוּ, כִּי שֶׁם הַלִּילָה בְּלִיל שְׁבוּעוֹת הוּא שְׁמוֹנָה שָׁעָות. אֲכָל אֶפְ אֶל פִּי כֵן לֹא הִיא לְנוּ צָעֵר מִנְהָדָה הַשְׁנָה, כִּי יִשְׁבְּנוּ שֶׁם בְּהַרְוָחוֹת

ימי מוחרבנות

גדולה על המיציאות שלהם. ובכל פעם נתנו לנו קאווע לשאות וסמווק ליום נתנו לכל העולם יין שערף טוב עם מרקחת של קלפת מאראאנצן (טפווים). גם סמווק לאור היום התחילו קצת ספודים לנגן שירות ותשבחות קצתם הידועים לנו וקצת אחרים בונגונים מושגים שלהם, וגם נגנו יה רבון עולם וכו' בונגון ונגידות מושגות שלהם, ואף על פי כן היה לי נחת גדול מادر והייתי מנגן עליהם גם בן נגון שלהם, ושמחתני ששטעתי שככל מקום מומרים ותשבחים שלהם, לשמו הנדרול יתברך ויתעללה.

עד שהAIR היום, ואו הילכנו לטבל. והם הילכו כלם להתפלל בבית הכנסת. כי שם מתרפללים כלם בברך השכם בשבועות אף על פי שרבעם לא היו געורים. ואנחנו התפללנו בבריתנו ואחר התפלה אכלנו אוzo עם חלב ורבש. כי כד המנהג שלהם לאכל בשבועות רבעש וחלב.

גם בלילה ב' של שבועות עזרני השם יתברך, שהיה שם אחר שאכל גם בן אצל בעל הבית שלהם, והתחילה לבוא בשמחה ונגנו לו והוא התחיל לרകד, עד שאחר כד שמחנו גם בן ורקדנו עמו יחד ושמחנו כל המסייע שם. וזה היה זכר בעינינו מאר שוכינו לשמחה ולרകד בחג הקדושים זהה ומפני תורתנו במקום רחוק ומשנה כזו, מה שלא

ימ' מוחרבנ"ת

שזא

עליה על דעתנו. כי הינו סכורים שחם ושלום נתעכט על הספינה בשבועות חם ושלום, ועכשו עורי השם יתברך לובא אל העיר לאקסניה טובה ולשם בשבועות ברוקידין בעורת השם יתברך:

קכא

וביום שני אחר התפלה הלבנו אל הרב לקבל פניו. ואני לא הייתי בבית הכנסת כל בשבת ויום טוב כיר אס בערב שבת קדש בכקר ובليل שבת קדש, אבל ר"א היה בבית הכנסת ועלה שם לתורה. וספר ששם מוציאין הספר תורה בתיק שלה ובתוך התיק קורין בה וגם אין מניחין הספר תורה כמו אצלו רק כמו שעומדת בתיק כד מעמידין אותה על השלחן, ופותחין התיק עם הספר תורה בידר וקורין בספר תורה כשהיא עומדת זקופה בתיק. ימביתה הרבה הלבנו לגביר ר' אברהם טילקא. ובתחלה הוליכו אותה לבית אחיו רבי יוסף שדר עמו בחצר אחת, ולאחר כד נכנסתי לבית רבי אברהם הנבר לעיל, וקבל אותה בכבוד גדול. ומספרתי לו האנgraת שהיה בידי אליו מרבי יהיאל מבאר לעיל. ולאחר כד אמר לנו שאםanno צרכין לטובתו נבוא אליו אחר יום טוב. ונפטרנו ממנעו בשלום:

ימי מוחרבנ"ת

קכט

וְתַהֲלָה לְאֵל עַבְר הַשְׁבָת וַיּוֹם טוֹב בְּשִׁלּוֹם וִישְׁמָחָה
וְנִנְחָת. רַק בְּלִיל יוֹם טוֹב שְׁנִי אַחֲר הַפְּעֻזָה בְּשְׁהַנְחָתִי
לִישְׁן נְחַלְשָׁתִי, וְהַכְּרוּחָתִי לְמִתְן הַקְּאוֹת הַרְבֶתָה. וְכֹל זֶה הָיָה
מִחְמָת שְׁעָרֵין לֹא חָווָתִי לְאִתְּטִי בְּשִׁלְמוֹת מְגַדֵּל הַחֲלִשּׁוֹת
הַכְּבָד שְׂהִיה לִי עַל הַיּוֹם. גַם אַחֲר יוֹם טוֹב הַרְגַּשָׁתִי שְׁעָרֵין
אַיִן בְּקוֹ הַבְּרִיאָה בְּשִׁלְמוֹת, וְכֹל מַה שָׁאכַלְתִּי הָיָה
קַשָּׁה עַלִי:

קכג

אַחֲר יוֹם טוֹב הַתְּחִלָתִי לְחַשֵּׁב תְּכָפ אַיך וּזְכִין לְצִאת מִפְאָן
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. בַּי קָדָם יוֹם טוֹב, אָפַל עַל פִי שְׁהַבְּנָתִי
תְּכָפ שָׁאַנִי צְרִיךְ בָּאָן לְרַחֲמִים רַבִּים וַיְשֻׁוָּת גְדוֹלָה לְצִאת
מִפְאָן, אָפַל עַל פִי בַּן הַכְּרוּחָתִי עַצְמִי לְהַעֲבֵר מִדְעָתִי דָאָנָה
זֹאת כְּדִי שְׁלָא לְעַרְכֵב שְׁמָחָת שְׁבָת וַיּוֹם טוֹב. אָבֵל אַחֲר
יוֹם טוֹב הַתְּחִלָתִי לְחַשֵּׁב בָּזָה, וּרְאִיתִי גָדֵל דָחָקִי עַתָּה בַי
לֹא הַבָּאתִי לְאַלְכְסְנוֹדְרִיא בַּיָּאמֶר בְּעַרְך שֶׁלֶשׁ טָאָלִיר,
וְהַזְּכָאות הַסְּפִינָה קְטָנָה וְהַמְּכָס וּכְו' מִן הַסְּפִינָה הַגְדוֹלָה
עַד הַאַכְסְנִיא עַלְהָה קָרוֹב לְשָׁמֹונָה טָאָלִיר שֶׁל מִצְרָים (שָׁהָם
פְּחוֹתִים שֶׁלֶשׁ מִטְאָלִיר טָובִים שֶׁל סְטְנָבוֹל) וּבְאַמְתָה לֹא הָיָה בִּידֵי אַלוּ

ימ"י מוחרבנ"ת

שצג

ההוצאות, רק השם יתברך רחם עלי שרבו אהרן הנופר לעיל שגמל חסיד עמי בנופר לעיל, וטרח עצמו עבורי כל כה, נתן משלו לעת עתה כל הסוף הנופר לעיל, ומעת הפארים שהיה אצלנו, נשאר בידי על הוצאות קטנים ועתה צריכים להזכיר הסוף הנופר לעיל לרבי אהרן, ולשוכר ספינה לצידון או לעכו שהוא יותר מפה לך שלשה ימים והברך רחוק כמעט כמו מאדעם לסטנובול. וגם מעכו או מצידון צריכים לשוכר חמורים לצפת, וגםשאר הוצאות לעלות על הספינה, ובידי אין בסוף כיראם סך מעט הנופר לעיל. ימරברי הרב הבנאי קום שבועות בעית שהבאתי אצלו שהוא רוץ לסליק ידו היימני, והוא מקידר על שהבאתי בעית זאת. על פן תכף באסרו חג נמשכה טредות מהשכה בעניין זה עלי, רק אף על פי כן נתחזקתי לבטח בה' שיזיאני מכאן:

קד

והנה ביום שלישי אחר שבועות הלאנו להרב אני וחברי ר"א. ור"א הלא בלא כובע עליון, כי נאבד אצלו על הים. וגם מזה לא היה לנו נחת. אמת שבמדינה רחזה בזאת בלא זה אנו משנים בעיניהם מאה, על פן איד שמלבושים שם הפל נכוון לפניהם, אף על פי כן היה לי קצת

ימ"י מוחרבנ"ת

צער מזה כי לא היה לנו לכבוד לכבוד כה להרב. אך מה לאעשות וההכרה לא יגעה. ובאנו להרב והשביל לנו תכף. שאין יכול לעוזר לנו כלל, וכל מה שדברנו עמו לא הועיל.

ועיקר הדברים היה שאמר לנו, שישום אדם לא ירצהathan בשביל אנשים שהולכים עבשו להשתטח על קברי צדיקים בארץ ישראל, כי הוא דבר ור אצלם. ואם היה לנו ממון עצמוני הרשות לנו לעשות מה שנרצה, אך לanon גדלה בשביל זה לא ירצה. ואני טענתי עמו וכי מפני שאני זכר הפסקתי, וכי מפני שאני נושא לדבר-מצוה להמשיך עלי קדשת ארץ ישראל אין צריכים לעוזר לי, אבל הוא לא שמע אליו ואמיר שאפלו אם ישלח אנשים לא יפעלו מואמה. והיה לי צער גדור בביתו. רק אחר קה, אחר הפצירות רבות שבקשנו אותו שהוא יעשה את שלו, וישלח שני אנשים וה' בטוב בעיניו יעשה, אחר כה השיב בשפה רפה ישלח, כמו שאומר אני אשלח אנשים אבל לא יפעלו מואמה. והלכתי שם בפח נפש. אך אפרעל-פריבן נחמתי עצמי מלחמת שעדרין היה לי מעט ספרים, והרב קיבל אצלי אותן ספרים, ורצה לקנותם והבנתי שעיל ידי זה יהיה לי על הוצאות. ואם לא יספיק נמכר הקרים והבסטות שלנו, ואפשר אף על פי כן לעוזר השם יתברך שנתקבל כאן:
אייה עוזר מבני הקהלה:

ימי מוחרבנ"ת

שזה

קכח

וְהַגָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרֶךְ גָּמֶל עַמִּי חָסֵד מָה שֶׁלֹּא עָלָה עַל
הָעֵתִי, כִּי הָגָבָר הַנּוּבָר לְעֵיל בְּעַצְמוֹ נָתַן בְּשִׁבְיל,
שֶׁלְשַׁתְנוּ דְּהַיָּנוּ אֲנַחַנוּ שְׁנַיּוּ בְּצֻרוֹפָה אֲוֹרָח שְׁבָא בְּשִׁבְתָּה,
נָתַן חֲמִשִּׁים טָאָלִיר שֶׁל מִצְרָיִם, וּמְשָׁאָר כֹּל הָעִיר קִבְצָוּ גַּם
בְּן אַרְבָּעִים וָשָׁנִים טָאָלִיר, וּנָתַן הָרָב לְחַלְקָנוּ שְׁשִׁים וָשָׁנִים
טָאָלִיר. גַּם הָרָב קָנָה מִפְנֵי סְפָרִים בְּסֶה אַרְבָּעִים טָאָלִיר,
וּבְתוּכָם קָנָה סְפָר לְקוֹטִי מִזְהָרָן וּסְפָר הָאַלְפָ-בִּית [סְפָר
הַמִּדּוֹת] וְיהָ זָקֵר בְּעֵינִי מָאָד שְׂוִיכִיתִי לְהַשְׁאֵיר סְפָרִי רַבָּנוּ
וּכְרוֹנוּ לְבָרְכָה בְּמִדְרִינָה רְחוּקָה בּוֹאָת. גַּם ר' אַהֲרֹן הַנּוּבָר
לְעֵיל קָנָה מִפְנֵי שְׁנֵי סְפָרִי לְקוֹטִי מִזְהָרָן, וּשְׁנֵי סְפָרִי אַלְפָ-
בִּית לְהַזְּלִיכָם לְסִלּוֹנִיק שֶׁהָיָה עִיר גְדוֹלָה לְאֲלָפִים בְּמִדְרִינָות
יִשְׂמָעָאל, וּיִשְׂרָאֵלִים דָּרִים שֶׁם הָרְבָה יוֹתֵר מִסְתְּנָבוֹל:

קכו

וְהַגָּה הַתְּחִלָּתִי לְבַקֵּשׁ סְפִינָה. וּמְחַמַּת שָׁאוֹין לִי מִפְנֵר שֶׁם,
וְגַם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שָׁוָם לְשׁוֹן הַיָּהָר קָשָׁה לִי מָאָד לְמַצָּא
סְפִינָה. גַּם בְּעַצְמֵי לֹא יָדַעַת הַיּוֹטֵב לְהַיּוֹן דָּרְכִי נְכוֹנָה, אֲםִם
לְעַכּוֹ אוֹ לְצִידּוֹן, אֲםִם לִיפּוֹ. וְהַגָּה כֹּל מָה שְׁפַבָּב הַשֵּׁם יִתְבָּרֶךְ
עַמְנוּ בְּאָלוֹ תְּמִימִים אֵי אָפָשָׁר לְבַאֲרַ הַפְּלָל, אֲךְ סַוְףּ דָּבָר לֹא

ימ' מוחרבנ'ת

היה בראתי ליצאת משם בזריזות כל כך קדם שbeta. והשם יתברך חמל עלי וסבב כמה ספות לטובה, ובא לביתי ביום ה' סמוך לערב ר' יהודא הנופר לעיל שדברתי עמו בערב שבת בנופר לעיל, והביא עמו ערבי אחר שהודיע לו שיש ספרינה לצידון, מציה עלי לילד תכף לקונסלאיר, כי הקפיטאן אמר שאי אפשר לעלות על הספינה עד שאקבל כתוב שקורין שם טיסקירע מהקונסלאיר. ותכף הלהתי להרב ולגביר ולהקונסלאיר, וכתב תחת הבילעטן תכף, ונתחי לו بعد זה ששה טאלר. אבל הטיסקירע נתקבלה עד יום מחר אחר חצות:

קכו

והנה ביום י' עמרתי בהשכמה, והייתי טרוד או מאה, כי עדין לא ראיתי הקפיטאן ולא שכרתי הספינה, ועודין לא קיבלתי הטיסקירע. וגם המועות מהרב לא קיבלתי עדין, והיום עבר שבת קדש, ואיזוכין היום לעלות על הספינה ולקנות מה שאricין:

קכח

והנה כל מה שעבר עלי באותו היום אי אפשר לבראר מאפם הפנאי. כי הלהתי נע ונדר ומטלטל הרפה

ימי מוחרבנות

שז

לבקש הקפיטאן. ובשמצאתו אותו, לא יכולתי לדבר אותו. ובקשי גדור קדם שמצאתו איש מהמפקרים שהוא לי שם. וגם עם זה היישראלי לא יכולתי לדבר היטב, והוא לא הבין מה שאני אומר, ואני לא הבנתי מה שהוא אומר, ולא יכולתי לבוא לעמק השווה עם הקפיטאן. בתחלה אמרו לי שהוא רוצח שלשים טאליר עד שניינה. אחר כך החלטתי לקונסיליר ומהמתנה שם. ובא ר'א אצלי ואמר לי שעכשו אמר לו אחד ממפקירינו שהוא רוצח חמישים ושנים טאליר. וב עיני ר'א היה רחוק מאד שאתנו סך בוה, אבל אני כבר הייתי מרצח לסתן סך בוה מלחמת שראיתי שקשה לנו מאד לצאת מכאן, והעקר מלחמת שאין אנו מבינים שום לשון. אפלו עם ישראלים קשה מאד לדבר. והחלטתי מהקונסיליר והשארתי שם את ר'א. ואני החלטתי אל האיש הנცבר לעיל, ואמר לי ר'א לא הבין דבריו כי הוא רוצח סך חמישים טאליר עד כל אחד לבוז. ונגדל הטרדות ובלבול הדעת שהוא לי או רבו מספר. ונמשך הדבר עד שלוש ארבע שעות אחר חצות בערב שבת קדש, והשbeta ממשמש לבוא. והשם יתברך עזרני, ונתנו לי תחיקות להזדרו בכל עז לנסע באותו היום דיקא כי הספינה הייתה מוכנת ליד מיד, ולא רציתי להניחה כי אמרתי אם אנית אותה מי יודע עד מתי יהיה עפוביongan, כי לאו בכל יומא

ימי מוחרבנ"ת

מודרנית ספרינה, ואם תודמן ספרינה קרוב שלא ארע מפּחה.
על פּן גָּדוֹרוֹתִי, והשם יתברך עורך לי וסביר פּמה ספרות
גְּפֻלָּאות לְטוֹבָתָנוּ.

וּסְפוֹף דָּבָר נַתְגַּלְגֵּל הַזָּכָות עַל יְדֵי ר' אַהֲרֹן הַנּוֹכֵר לְעַיל
בְּעַצְמוֹ שֶׁגַּמֵּל עַמֵּי חָסֵד בְּכָנִיסָּתִי. וַעֲתָה עַזְרָנִי הַשֵּׁם
יַתְבָּרֵךְ שֶׁגַּדְמָן לֵי בְשָׂוק בְּעֵת שְׁהִיְתִּי טָרוֹד מַאַד וְלֹא הָיָה
לֵי שִׁים מַתְרַגְמָן לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַקְּפִיטָן. וְהָוָא הַלֵּךְ עַמֵּי
וּדְבָר עַם אֲנָשֵׁי הַקְּפִיטָן, וְעַדְין לֹא בָאתִי לְעַמְקָה הַשּׁוֹהָ כִּי
אוֹ לֹא הָיָה שֵׁם הַקְּפִיטָן בְּעַצְמוֹ. וְעַל פּן חָור ר' אַהֲרֹן
לְבֵית הַאֲכְסָנִיא שְׁלָגָנוּ. וְאַנְיַ הַלְכָתִי בְּתוֹךְ כֶּד לְבֵית
הַקּוֹנְסָלִיר וּקְבָלָתִי הַטִּיסְקִירָע. וְאַחֲרָ כֶּד מִסְרָתִי אָזָה
לִישְׁמָעָל אֶחָד, שִׁישָׁב שֵׁם בְּבֵית הַמְּכָם. וְאַחֲרָ כֶּד חָורָתִי
לְבֵיתִי, וּמִצְאָתִי שֵׁם אֶת ר' אַהֲרֹן הַנּוֹכֵר לְעַיל, וְאַמְרָ לֵי
שְׁלָא טֹוב עֲשִׂיתִי שְׁמָסְרָתִי תְּכָפָה הַטִּיסְקִירָע לִישְׁמָעָל
הַנּוֹכֵר לְעַיל. וְהָיָה לֵי צַעַר גָּדוֹל מַאַד. וְאַחֲרָ כֶּד הַחַלְפָתִי
מַעַט מָעוֹת שְׁשָׁעָרָתִי בְּדָעָתִי שִׁישָׁאָר לֵי אַחֲרָ שְׁכָר הַסְּפִינָה
וְהַחֹצָאות, כִּי בְּשִׁיוֹצָאן מִמְּצָרִים לְשָׁאָרִי מִדְינָות יִשְׁמָעָל,
שׁוֹב אֵין מַטְבָּע שֶׁל מִצְרָים שְׁוֹה כָּלֶל אֲפָלוּ פְּרוֹטָה אַחֲתָה,
כִּי מַטְבָּע שֶׁלָּהֶם גְּרוּע מַאַד מַאַד. אַחֲרָ כֶּד הַפְּצָרָתִי מַאַד
אֶת רְבִי אַהֲרֹן הַנּוֹכֵר לְעַיל וְהַלֵּךְ עַמֵּי עוֹד הַפְּעָם, וְתְכָפָה
שְׁכָרָתִי הַסְּפִינָה בְּסֶךָ אַרְכָּעִים וְחַמְשָׁה טָאָלִיר שֶׁל מִצְרָים

ימ' מוחרבנ"ת

שצט

بعد שניינו, וסלקתי להקפיתן כל הפסה. ורבי אהרון שכר ערביים והלך עמיהם, והביא כל החפצים שלו אל החוף, ושכר לנו ספינה קטנה.

ובגדרל חסרי ה' ויושעתו ועוזתו הגודלה, יצאנו מאלבנסניריא ביום ו' ערב שבת קדש, פרשת נושא בערך שטים או שלוש שעות קודם קבלת שבת קדש. ויצאנו בחפוון גROL, ומגדרל החפוון לא קניינו צירה לדרכם ביראים מעט אוגערקים (מלפפון) ולחם מעט, רק שהיה בידינו לחם יבש מכבר מארעם. ויצאנו ממש במו שיזאיין ממזרים בחפוון, וגם צירה לא עשינו לנו. ובאנו אל הספינה הגודלה קודם קבלת-שבת בערך שתי שעות. ונתרנו שבח גROL להשם יתברך שוכינו ליצאת ממזרים. כי באמת בכל הדרך שהלכתי מסתנובל לאלבנסניריא היה לי צער בשזורת שעני מכרח עתהليلך למזרים, והייתי מצפה היום והשעה ליצאת משם. ובחסרי ה' יצאנו ממש בזריזות בעורת השם יתברך:

קכט

ובכל יום שבת קדש לא זהה הספינה ממקומה. ולא היה לנו שום תבשיל בשבת קדש. וגם אין לקדוש

ימ"י מוחרבנ"ת

ויליהבדלה לא היה לנו מלחמת החפוֹן הנ"ל. וביום א' בבקר השם התחללה הספינה לילה. וביום שבת קדש היה חלוש מעט וביום א' נחלשתי הרפה ונחתה הקאות הרבה. אבל ביום ב' עזוני השם ותברך שהתחלה לי שוב לאיתני זאת, אבל אף על פי כן לא היה ב��ו הבריאה בשלמותה בכלל הדרך היה והכל מלחמת טלטול הספינה שהיה קשה עלי. רק הכל היה בחסר ולא היה מפל למשבב כמו בדרך מפטנגבול לאלקנסנדريا. וזה היום יום ה' בערך שלוש שעות קדם הלילה, התחלו לראות איזה יבשה:

כל

ויהנה ביום חמישי הנופר לעיל היהנו מצפים לבוא למחוז חפצינו לצידון, אבל באמת זאת היבשה היה מגבול עכו. וביום שני בבקר עברנו אצל עיר אחת מרוחוק, ואמרנו המאטראסין שהוא עפו. אבל הקפיטאן לא רצה לעמוד שם כלל, ועברנו ממש. ולאחר חצות يوم שני ערב שבת קדש אנחנו עוד אל עיר אחת ושם שלשל האנקייה, ועמד שם. זו את העיר היה צור, ונכנסתי לירד שם כי הבנתי כי ממשה הדרך קרוב יותר לצפת תובב". אבל לא ידעתי אם יש שם יישראים, ונתקעכנו על הספינה, ולא היה לנו שום

ימי מוחרבנ"ת

הא

דבר על שבת לילפת בו את הפט, ביראם סוחרים (אניטים). ונחתתי למטראמ פארים (מטבעות) שיקח לי לחם חם ומיני קשויאין בעיר, ובקשי גדור הבין הרומים שלנו והביא לנו דבריים הנופרים לעיל. וזהו בשבת מה לאכל.

ועמְדָה הַסְפִינָה אֶצְלָ צָר עַד אַחֲרֵ חִזּוֹת לִיל שְׁבָת קָדֵשׁ. וכמו שְׁתִי שָׁעֹות אַחֲרֵ חִזּוֹת לִיל שְׁבָת קָדֵשׁ, זוּה הַסְפִינָה מִפְקֻומָה, וְהַלְכָנוּ שְׁתִים-עָשָׂר שָׁעֹות מִצְרָ לְצִידּוֹן. יָכָנוּ בַּיּוֹם שְׁבָת קָדֵשׁ כְּמוֹ שְׁתִי שָׁעֹות אַחֲרֵ חִזּוֹת הַיּוֹם לְשָׁפֵת עִיר צִידּוֹן, וְשָׁלַשׁ הַאֲנָקִיר וְעַמְדָה הַסְפִינָה. וְאָמַרְוּ לְנוּ הַקְפִיטָן וְהַמְטָרָאַסִין שְׁנָרֵד מִיד, כי הם רוזים לילך מִכְאָן לִבְירּוֹת. אֶכְלָ אַנְחָנוּ הַפְּצָרָנוּ מִאֶד שְׁנָתָעֶב עַל הַסְפִינָה עַד שִׁיעַר שְׁבָת קָדֵשׁ, בְּרוּ שְׁלָא נִצְטָרֵךְ לְחַלֵל שְׁבָת בְּטַלְטוֹל הַחֲפִצִים וּמִעוֹת וּכְיוֹ. וּבְרוֹתָק גָדוֹל הַכְרָה לְמִלְאַת רְצׂוֹנוֹ, וְעַמְדָנוּ עַל הַסְפִינָה עַד תְּחִלַת לִיל מִזְאֵי שְׁבָת. וּקוּדָם שְׁגָמָרְתִי בְּרִיפָת הַמּוֹזֵן הַתְּחִילָה לְחַפּוֹ וּלְגַרְשׁ אֹוֹתָנוּ, וְהַכְרָחָתִי לִירֵד בְּלִיל מִזְאֵי שְׁבָת. וזהו לנו בתחלת מזה קצחת צער, כי אויך נפְנִים בְּלִילָה לְעִיר שאין לנו שום מכיר, ואין יודען הַלְשׂוֹן, והיכן נליין בְּלִילָה עם הַחֲפִצִים. אֶכְלָ מה יָכְלָנוּ לְעַשּׂוֹת. וּסְמִכְנוּ עַל הַשֵּם וַתְּבָרֵךְ שְׁבוֹדָאי יְעֹזֵר לנו גם עתה, באָשֶר עֹזֵר לנו עד הנה.

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

וַתִּכְפֵּה בָּבוֹאנוּ סָמוֹךְ לְהַחֲזֹת, אָיוֹ בָּאוּ תִּכְפֵּה הַעֲרָבִים
הַנוֹּשָׂאים לְחַטֵּף הַמִּשְׁאוֹי שָׁלַנְנוּ, בְּרוֹכָם תִּמְדִיד כִּי
כֵּל אֶחָד מִקְדִּים עַצְמוֹ בְּרִי שַׁהֲוָא יַקְבֵּל שְׁכָר. וַתִּכְפֵּה נְשָׂאוּ
הַחֲפָצִים שָׁלַנְנוּ אֶל הַסְּפָר. וַתִּכְפֵּה כַּשְּׁבָאנוּ אֶל הַסְּפָר בָּא
לְקַרְאָתָנוּ אִישׁ אֶחָד יִשְׂרָאֵל. וּבְתַחַלָּה לֹא יַדְעָנוּ שַׁהֲוָא
יִשְׂרָאֵל, וַאֲחָר כֵּد נֹרֶעֶן שַׁהֲוָא יִשְׂרָאֵל, וַקְרָב אָוֹתָנוּ
מֵאָרֶן וַנְתַן לָנוּ מָקוֹם סָמוֹךְ לְבֵית הַמִּכְסָם לְהַנִּיחַ שֵׁם הַחֲפָצִים,
וְלֹלוֹן שֵׁם בְּלִילָה. כִּי אֵי אָפָּשָׁר לְכַנֵּס לְעִיר מִחְמָת שְׁלָא
הִיה שֵׁם בַּעַל הַמִּכְסָם שְׁצָרִיךְ לְרֹאֹת וְלִבְדּוֹק אִם אֵין לָנוּ
אַיִּזהֵ סְחוּרָה. וְגַם הַבִּיאָ לָנוּ מִחְצָלָה וּפְרִשָּׁה לְפָנֵינוּ, וְהִיה לָנוּ
מָקוֹם מִנוֹתָה בְּרוּךְ הַשֵּׁם. וַתִּכְפֵּה נַתְקַבֵּץ אַלְיָנוּ אַיִּזהֵ
יִשְׂרָאֵלים וְדָבָרוּ עַמְנִי, וַקְרָבוּ אָוֹתָנוּ מֵאָרֶן, וְאָמְרוּ שִׁוְתַּנוּ לָנוּ
אַכְסָנְנִיא טֻובָה בְּחִדְרֵי מִיחָד שִׁישָׁ בְּחִצְרֵר בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּשִׁבְיל
אָוֹרָחִים. וְהִיה שֵׁם הַשְּׁמָשׁ וְאָמֵר שְׁמַחַר בְּבָקָר יָבוֹא וַיְכִנֵּים
אָוֹתָנוּ. וַאֲחָר כֵּד דְּבָרְתִּי עַמְּהָם אִיךְ לְזַקְחֵין בָּאָנוּ מִשְׁקָה
לְהַבְּדָלָה, וּבְצִידּוֹן אֵין בְּנֵמֶצֶא יְיֵן מִחְמָת הַחָם רַק שְׁכָר וַיְיַיְן
שְׁרָף. וְהַבִּיאָ לִי הַשְּׁמִשׁ יוֹנְדָשָׁרָף וְעַלִים נְשָׁל אַלְיָנוּ לִימּוֹנִים
(לִמּוֹנִים) לְהַרְחִית. וְהַבְּדָלָתִי, בְּעֹזֶת הַשֵּׁם יַתְפִּרְךָ:

כלא

ובתוך שיחתם, הודיעו לי תכף שבצדון אצל העיר יש
קבר זבולון בן יעקב, ושייש אומרים שם אחיו
יששכר נקבר שם. והיה לנו מזה נתן גדור, שנופה להיות
על קבר של שבט מישראל. ברוך השם אשר הביאני עד
היום עד גבול ארץ ישראל:

כלב

ובבקר נכנסתי לצידון. והלכנו על קבר זבולון, והוא שם
היכל נאה על קברו, ומנורות בשמן זית וויש שם
שומר ישמعال אחר, כי גם הישמעאים מכברים זה
הקביר מאד. ומה נשב לה' כל תגמולו עליינו שוכינו גם
להיות על קבר קדוש ונורא בוה, והדלקתי שם שמן זית
וחורנו משם. ואחר כך אמרו לנו, שער צידון בעצמה עדין
אינה ארץ ישראל, רק מקבר זבולון ואילך משם מתחילה
גבול ארץ ישראל. בפה נקדם ה' שוכינו היום יום א' כ'
סיוון להשתטח על קבר הנורא הנזכר לעיל בארץ ישראל.
וביום מחר אם ירצה השם אנו מוכניםليلך לנצח
תובב". השם יתברך יביאנו לשם לשלום, ונופה להמשיך
עלינו קדשת ארץ ישראל באמת. אמן בן יהי רצון:

ימֵי מָוְהָרֶןְתָּת

קלג

וַשְׁבָרֶנוּ חֲמֹרִים לִילָך בַּיּוֹם שְׁנִי לְצַפָת, וַנְתַעֲבֶנוּ עַד יוֹם
 שְׁלִישִׁי עַד עָרֶב. בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי יֵצְאָנוּ מִבֵּית הַכֶּנֶסֶת
 שֶׁל צִידּוֹן, שַׁעֲמַדְנוּ שֶׁם בַּחֲדָר שְׁשִׁישׁ שֶׁם בַּשְּׁבֵיל אֲוֹרָחִים,
 וַנְשָׂאוּ הַנוֹשָׂאים בְּלַחְפָצִים שֶׁלְנוּ עַד סֻוף הָעִיר. וַשֶּׁם
 עַמְדוּ הַחֲמֹרִים שֶׁלְנוּ בַתּוֹךְ שָׁארֵי הַחֲמֹרִים שֶׁל הַשִּׁירָא
 שֶׁהָם כְמוֹ חֲמָשָׁה-עָשָׂר חֲמֹרִים, וְכָלְם גּוֹיִם, וּבְתוּכָם הָיָה
 יְהוּדִי אֶחָד בַּעַל חָמוֹר, וְזֹה הָיָה טוֹבָה גַדּוֹלָה לָנוּ. וַעֲמַדְנוּ
 בַחֲווֹן עַם הַחֲפָצִים בְּמַה שְׁעוֹת, עַד כִּי פָנָה יוֹם שְׁלִישִׁי,
 וְלֹא יֵצְאָנוּ מִצִידּוֹן עַד אוֹר לַיּוֹם רַבִיעִי בְּמַה שְׁתִי שְׁעוֹת
 בַלְילָה. וְאַוְ בַלְילָה יִשְׁבְּנוּ עַל הַחֲמֹרִים, וְהַלְכְנוּ בְלַחְלָה,
 עַד עָרֶך שְׁתִי שְׁעוֹת עַל הַיּוֹם. וְבַלְילָה זוֹאת נִכְנַסְתִי לְגַבּוֹל
 אֶרְץ-יִשְׂרָאֵל בּוֹהָאי, וְזֹה לָנוּ שְׁמָחָה גַדּוֹלָה:

קלד

בַּיּוֹם חֲמִישִׁי, פָּרָשַׁת שְׁלָח-לָה, כ"ד סִיוּן, בָּאָנוּ לְצַפָת
 סָמוֹךְ לְחַצּוֹת הַיּוֹם מִלְפָנָיו. וּכְשַׁבָּאָנוּ אֶל הַהָר
 הַקְטָן, הַסָּמוֹךְ לְשַׁעַר הָעִיר, שָׁשֶׁם מִשְׁלָכִין הַמִּשְׁאָוִי
 מִהַחֲמֹרִים וַנְוֹשָׂאים אֹתָה עַל-יְהִי בְּגִי-אָרָם לְתֹוךְ הָעִיר,
 וְתַכְפֵ וּמִינְדָ כְשַׁבָּאָנוּ לְשֶם, יֵצְאָו תַכְפֵ אֲנָשִׁים לְקַרְאָתָנוּ,

ימי מוחבן"ת

תה

המה ראו בין תמהו, שבעת GRATIA יבואו אנשי לארץ ישראל. והיה עליהם שמחה וחרוה גדולה בשראו אותן ואלו האנשים היו מהפרושים, כי הפרושים דרים סמוך לשער העיר. ותclf שאלו אותן, אם יש לנו איזה ידיעה מהמשלחים שלהם, שיצאו זה סמוך לשניהם, ואין להם ידיעה מהם. והודעתו להם תclf, שדברת עםם בסתגנוול, ויש לי אגרת מהם, ובקרוב יבואו, כי הם לא רצו לילד עמנו על הים לאלקסנדריא מגדל הפחד שהיה אז, כפ"ל, ורצו נס לילד עם היבשה. ותclf שהודעתו להם זאת, בתוד נתקבצו סביבנו כמה אנשים, ונעשה רעש ושמחה גדולה ביניהם. ותclf חטפו כל החפצים שלי, והכנסום לתוכ איזה בית הסמו, ושחררו פנוי מאד לתוך להם האגרת מיד, ותclf פתחתי התבה והוציאתי האגרת שלהם. בתוד סבבו אotti כמה אנשים, ורבים כולם מהפרושים, כי זה היה ברוחב שלהם, ותclf הפצירו بي מאד לילד עליהם לרבי ישראל, שהוא הראש והמנעה שלהם. והברחתו למלאת רצונם, והלכתי עמם. בתוד כך נתרבו ונתקבצו אנשים רבים, עד אשר בעת שנכנסתי לבית רבי ישראל, רבו כמו רבו העומדים, עד שהברחו להעמיד שומרים, שלא יחקו כלם לבנים אל הבית. ונכנסתי לבית רבי ישראל אני לבדי, ור"א נשאר אצל החפצים, ולא

ימ' מוחרבנ"ת

הניחו לבנים לבית רבי יְשָׁרָאֵל בְּלִבְנֵי אֲנָשִׁים שַׁמְתַקְבָּצָו שֶׁם,
כִּי אִם קָצַתָּם, וְהַשָּׁאָר נִשְׁאָרוּ בְּחַווֹן סְבִיבֹת הַבַּיּוֹת. וְאַנְיַ לֹא
טֻעַמְתִי עֲדֵין שָׁוֹם דָבָר בְּאַוְתָו הַיּוֹם, וְגַנְגַסְתִי בְּתַעֲנִית
לְצַפָת, וְתַכְפִּתְנָתָנוּ לִי שֶׁם קָאוּעַ, וְסִפְרַתִי לְרַבִי יְשָׁרָאֵל בְּלִ
הַמְּעֵשָׂה, שַׁעֲמַדְתִי עִם הַמְּשִׁלְחוֹת שְׁלָהֶם וּכְו., וְנַתְתִּי לוֹ
הַאֲגַרְתָּה. וּגְדַל הַשְּׁמָחָה שְׁהָיָה עַלְيָהֶם אֵין לְשָׁעַר, וְהַתִּיְתִּ
אָוֹתָם מִפְשֵׁש. וְתַכְפִּתְשָׁלוֹתוֹ שְׁלִיחָה מִיחָד לִירוּשָׁלָם לְהַזְדִיעַ
וְאֶת לְרַבִי מְגַדֵּיל, הַרְאָשׁ שְׁלָהֶם הַיּוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלָם, אֲשֶׁר
בֶּן־ר' נִטְעָה הִיא אֶחָד מִהַּמְּשִׁלְחוֹת, וְעוֹד רַבִי נִטְעָה שְׁנִי וְרַבִי
אַיְצִילִי. וְאַחֲר־כֵך הַזְדִיעַ לִי רַבִי יְשָׁרָאֵל, שְׁהָיָה לוֹ אֲגַרְתָּה,
שְׁגַם בִּירוּשָׁלָם הִיא שְׁמָחָה גָדוֹלָה וּעֲצֹוםָה מִמֶּה שְׁבָאָנוּ
וּבְשָׁרָנוּ לָהֶם בְּשׂוֹרָה טוֹבָה בָּזָאת, אֲשֶׁר כָּל־כֵך נִפְשָׁות
תְּלוּיִים בָּה:

קלה

בְּתֹודַ קָה, שִׁישְׁבָתִי שְׁעָה קָלָה אֶצְלַ רַבִי יְשָׁרָאֵל, בְּתֹודַ זה
נוֹרֵעַ הַכְּבָר בְּכָל הַעַיר בֵּין אֲנָשֵׁי פּוֹלִין שָׁלָנוּ, וּנְעַשָּׂה
רַעַשׁ גָדוֹל מִשְׁמוּעָה זוֹת, שְׁגַם־מִצְאוֹ עַכְשָׁוֹ שְׁנִי אֲנָשִׁים,
שְׁבָאוּ עַתָה לְאָרֶץ הַקָּדֵשׁ, אֲשֶׁר זוּ סְמוֹקָד לְשָׁנָתִים לֹא בָא
שָׁוֹם אָדָם לְשֶׁם. וְתַכְפִּתְבָּאוּ אֶלְיָ שָׁאלֵךְ אֶלְיָהֶם, וּנוֹדְרַתִי
וְהַלְכַתִי לְבַיִת הַרְבָּ מִסְקוֹלִיעַ. וְכַשְּׁבָאָתִי לְשֶׁם מִצְאָתִי,

ימ"י מוחרבנ"ת

שָׁבֵר נִתְקַבֵּץ אֲנָשִׁים וָנְשִׁים הַרְבָּה לְשֶׁם כָּדי לְרֹאֹת
אוֹתָנוּ, וּבָתוֹךְ הִיְתָה אֱלֹמָנָת רַבִּי פִינְחָס מַאיָּר, זָכְרוֹנו
לְבָרְכָה, שֶׁהָיָה אֲחֹתוֹ שֶׁל רַבְּנוֹן, זָכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה, שְׁעַת אֱלֹמָנָת
בָּסְמוֹךְ. וּגְנִיסָתִי לְבֵית הַרְבָּה מִסְקוֹלִיעַ, וְהִי שֶׁם אֲנָשִׁים
הַרְבָּה, וְכָלָם קָבְלוּ אֹתוֹתִי בְשִׁמְחָה רַבָּה וּעֲצֹוֹמָה מַ�אָה, וְכָלָם
גְּבָהָלוּ נְחָפוּ, וְגַפְלָא בְעִינֵיכֶם עֲגַזְזַע זָהָם זָהָם, שְׁעַכְשָׁו בְּעַת
הַזֹּאת יָבוֹא אֲנָשִׁים עַל-מַנְתָּה לְחוֹזָה, רַק לְדָרְךָ עַל אַרְמָת
הַקָּדָשׁ. וְגַדֵּל הַרְעָשׁ וְהַשִּׁמְחָה וְהַחִוּת, שֶׁהָיָה אוֹ מִבְיאָתֵנוּ
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵי אָפָשָׁר לְבָאָר וּלְשָׁעָר. וְכָלָם אָמָרוּ שֶׁאָנָחָנוּ
הַחִינָנוּ אָוֹתָם מִפְשָׁע, כִּי זֶה שְׁנָתִים אָשָׁר לֹא רָאוּ אֶרְךָ
מִפְרִזְתָּנוּ, וְלֹא שָׁמְעוּ שְׁוּם יְדִיעָה מִשְׁם, וְלֹא יָדֻעוּ שְׁוּם
יְדִיעָה אֵם אָפָשָׁר בְּעוֹלָם לִילְךָ עַכְשָׁו עַל הָם. וְכָל הָאֲנָשִׁים
שֶׁהָיוּ מִוּכְבִּים אוֹ לִצְאת לְחוֹזֵן לְאָרֶץ, לֹא יָדֻעוּ הַדָּרְךָ אֵיךְ
לְהַתְּהַגֵּג, וְדָעַתָּם הִיה לִילְךָ בִּיבְשָׁה אָשָׁר זֶה קָשָׁה מַ�אָה,
וְהַחֹזְאֹתָן רַבִּים מַ�אָה. עַל פָּנֶיה עַלְיָהָם שִׁמְחָה רַבָּה.
וְכָלָם אָמָרוּ שֶׁאָנָחָנוּ מַחְיִים כָּל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל שְׁבָאָנוּ
לְשֶׁם. קָצָתָם אָמָרוּ שָׁאַזְן אלּוּ אֲנָשִׁים כָּלָל רַק הַם מַלְאָכִים
שְׁגַנְשַׁלְחוּ מִן הַשָּׁמַיִם, וְזֶה אָמָר שָׂוִה בְּחִנָּת אֶלְيָהוּ שְׁבִבּוֹאָו
עַכְשָׁו פְּתַחְאָם אֲנָשִׁים מַחוֹזֵן לְאָרֶץ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעַת
כֹּזְאת אָשָׁר אָפָלוּ הַמְשַׁלְּחִים לֹא רָצָו לִילְךָ בָּם כִּי-אָמָם
בִּיבְשָׁה, אָשָׁר מַחְמָת זֶה לֹא בָּא שְׁוּם אֶרְךָ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל

ימ"י מוחרבנ"ת

זה סמוך לשנתיים, ובפרט שלא באננו לקבע דירתנו. גם הרב ר' זאב מבולטע אמר לנו בואה הלשון, אפתם החייטם את כל הארץ ישראלי:

כלו

ואחר כך יצאתי מבית הג"ל ובכל מקום שהלכתי סבבו אותו אנשים ונשים וכולם שאלו על משפטם, אבל לא היה לי שום אגרה מלחמת שיצאתி בהעלם ידיעה מכל סביבותינו, ולא הודיעתי להם שאני נוסע לארץ ישראל. וגם בעצמי הייתה מספק עד שישבתי על הספינה. אבל אף על פי כן לכמה אנשים בשירותי בשורות טובות בעל פה ממושפטם שאני מכיר אותם שתהלה לאליהם בחיים ו בשלום. והיה להם לנחת גדול מאד מאד. אבל אפילו אותם שלא הודיעתי להם ממושפטם, היה להם שמחה וחיות גדויל שעיל כל פנים רואים איש ממדינתם, אשר זה זמן רב לא ראו אדם ממש כנ"ל:

כלו

ועמדתי בבית הרב רבי פיביש בהרב מובלטשיסק, שם הוא דירתו של האלמנה הצדקת מרת פעריל

ימ"י מוחרבנ"ת

הט

הנ"ל שהוא אחוטו של רבנו זכרונו לברכה, ואכלתי אצל
הוזי וקגני רבי שאל הכהן מבראך:

קלח

ביום שעשי הלבתי אני ורבי יהודא אליעזר על קבר הארץ
זכרו לברכה. ושם אצלנו מנה רבינו משה קורדובירו
זכרו לברכה, ורבי שלמה אלקבייז זכרונו לברכה שחבר
לכה דודי, ושאר צדיקים נוראים. ובסמוד לשם קבר
הבית יוסף והאלשיך וכו'. עמדנו אצל קבר הארץ
זכרו לברכה, ושפכנו שם שיחנו תהלה לאל. עד מה
עורני השם יתברך ברחמייו העזומים שזיכינו לבוא לארץ
ישראל בעת מלחמה בזאת. כמה גדולים מעשי ה' מה
אמר מה אדרבר מה אשיב לה' כל תגמולו הי עלי:

קלט

בשבת אכלתי אצל ר' שאל הנזפר לעיל. ובليل שבת
באו אצליו כמה אנשים וספרתי להם הרבה מרבני
זכרו לברכה מענין נסיטה לארץ הקדש. וגם אמרתי
לهم איזה דבריתורה מרבני זכרונו לברכה. ולאחר כן
הפייר ר' שאל לילד לתרב מסקוליע. והלבתי לשם. וכבר

ימֵי מִזְהָרֶןְגַּת

הִיה בָּמוֹ חֲצֹות לֵילָה וְגַם שֵׁם בְּבֵית הַרְבָּה הַפּוֹרֶר לְעֵילָא אָמָרְתִּי לְפָנֵיכֶם כַּמָּה דָּבָרִי תֹּרֶה מְרֻבָּנו הַגּוֹרָא זְכַרְוּנוּ לְבָרְכָה. וְכֹל זה הִיה לִי לְשׁוֹן וְלִשְׁמָחָה גְּדוֹלָה, שְׂזִכְתִּי בָּאָרֶץ הַקָּדָשׁ לְסֶפֶר דָּבָרִי תֹּרֶה מְתוּרָתוֹ הַגּוֹרָא שֶׁל רַבָּנוּ זְכַרְוּנוּ לְבָרְכָה:

كم

וְהַתְּפִלְלֶה בְּשִׁבְתָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְשִׁבְתָּה בְּבָקָר בָּאוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים חָשׁוּבִים לְקַבֵּל פָּנִים, וְאַחֲרֵכֶם בְּשִׁעתָה הַשְׁלָחוֹן בָּאוּ גַם כֵּן אֲנָשִׁים הַרְבָּה וְאַכְלָנוּ וְשַׁתְּנוּ בְּשִׁמְחָה. אֲכָל הִיה לִי קָצֶת צַעַר אוֹ שְׁלָא עַלְתָּה בִּידֵי אוֹ לִומר דָּבָרִי תֹּרֶה מְרֻבָּנו זְכַרְוּנוּ לְבָרְכָה מִחְמָת הַשְּׁמָחָה וְהַרְעָשָׁה שֶׁל מְבִיאֵי הַיּוֹם בְּנַהֲוגָן:

כמה

אַחֲרֵכֶם אַחֲרֵכֶם סְעִדָּת שְׁחִירִת הַלְּכָתִי לְבֵית ר' פִּיבִּישׁ וְשֵׁם יְשַׁגְּנָתִי קָצֶת. וְאַחֲרֵכֶם אָמָרְתִּי שֵׁם בֵּינוֹ לְבֵינוֹ קָוֵן מָה שְׂזִכְתִּי לְחַדְשָׁה אוֹ מְעַנֵּן מִעֲנִית שְׁשִׁיךָ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. שָׁנָאָמָר עַל הַלְּכוֹת בְּרוּכֹת הַנְּפָשִׁים וְהַטְבָת חָלוּם וּבְרִפְתָּה שְׁחַחְנָנוּ עַל הַרְוֹאָה אֶת חַבְרוֹ הַחַבִּיב עַלְיוֹ וּכְוֹ. וְאַחֲרֵכֶם

ימ"י מוחרבנ"ת

תא

התקפלתי מנוחה בבית המדרש, והלכתי לבית ר' שאול הנופר לעיל, ואכלתי שם סעודה שלישית. ויהיו שם קצת אנשים, ותהלה לאל אמרתי לפניהם ענין הנפלו על פסוק אומרה לאלهي בעודי (לקוטי מוחר"ן רפ"ב), ועוד כמה דברי תורה מרבניו זכרונו לברכה, ותהלה לאל זכיתי לשבות שם בארץ הקודש, וספרתי קצת ממנה זכרונו לברכה ומתורתו הקדושה בשbeta הארץ הקודש, שזה נוגע לפיקוד שנווגע וכו' וכו'. ברוך השם אשר לא עזב חסדו מאתנו עד הנה:

קמ"ב

ביום ראשון, פרשת קrho היהti על מערת הושע בן בארי, וכנגדו מערת בארי אביו, שנגט הוא היה נבייא בישראל. אבל לא היה לנו הפתחה של המערה רק עמננו בחוץ אצל הפתחה ואמרנו שם קצת תחנות ובקשות. גם על מערת בארי אמרנו קצת, גם בדרך הלכנו למערה הושע, הינו אצל הינוקא ואצל שלשת צדיקים שאמר עליהם האריז"ל שהם בוחינת אברהם יצחק ויעקב. ובתוך המערה של הרב מווילוטשיסק ושם מנוחה בטו של רבינו זכרונו לברכה הצדקתה מרת מרים זכרונה לברכה עם בעלה ובנה זכרונם לברכה. ועוד הינו או אצל שאר צדיקים, ממערת הושע חורנו והלכנו ובאו לקבר של התנא ר' פינחס בן

ימֵי מָוְהָרֶגֶן"ת

יאיר, מישם חורנו והלכנו למקווה של הארי זכרונו לברכה
וטבלנו שם:

קמג

ביום שני הייתי אני לבני בלבד חבריו רבי יהודא אליעזר
על קבר התנא רבי חצփית המתרגמן, אחד מעשרה
הרוגי מלכות, ועל קבר יוזען הפהה בטוח לשם:

קמד

ביום שלישי היה ערב ראש חדש תמו ורציתי להיות איז
במירון. והיה ברעה לי נסע לשם ביום שני, ולلون
שם. והיה לנו מניות על זה, וגם ביום שלישי בבקר היה
במה מניות, אבל השם ותפרק עזרני ששברתי המניות
בעורת השם ונסעתו למירון אני וחברי ר'יא. וברוך הולכנו
בטפל עמנו ר' אהרן מגוזיב, ועוד איש אחד ששבנו
אותו שילך עמנו.

ובאנו למירון סמוך להוצאות היום, ונכנסנו להמדרשה
הנורא של רבי שמואון בן יוחאי ובנו רבי אליעזר,
ואמרנו שם תהלים ותחנות ובקשות על קבריהם הנוראים.
אבל הייתה או חוליש מאד ולא זכית לשפך לבוי שם ברכוני.

ימי מוחרבנ"ת

תיג

משם הָלַכְנוּ וְהִיָּנוּ עַל קָבֵר הַתִּנְאָ רַبִּי יוֹחָנָן הַסְּגָדָלָר. וּבָסְמוֹךְ אֲצַלּוּ שֶׁם הַבּוֹר שְׁלֹו שְׁהָהָ מַעֲבֵד עֲוֹרוֹת שֶׁם. וּלְלָל קָבֵר רַבִּי יוֹחָנָן הַצּוֹפֵר לְעַיל עַזְרָנִי הַשֵּׁם וַתְּפַרְּדֵשָׁם. שְׁנַת עֲוֹרָתִי יוֹתֵר קָצָת.

משם הָלַכְנוּ וְכָאנוּ לְמַעַרְהָה שֶׁל הַלְּל הַזָּקָן וּתְלִמְידָיו וּגְנִינְסָנוּ לְשֶׁם וּשְׂתִיתִי מִהְמִים הַגּוֹבָעִים שֶׁם בַּתּוֹךְ בְּמַה קָבֵרִי תְּלִמְידָיו וּלְלִידֵי זֶה נִתְחַזְקָתִי קָצָת וּגְנִינְסָתִי עד מָקוֹם הַלְּל הַזָּקָן אֲשֶׁר מִקְומָו נִסְגָּר, וְשֶׁם שְׁפָכָתִי שִׁיחָתִי קָצָת בְּהַתְּעוֹרוֹת וְאַחֲרֵךְ בָּא עַלְיָנו שְׁמָחָה שֶׁם וְהַתְּפַלְלָנו שֶׁם מְנַחָה בְּשְׁמָחָה.

וַרְצִינוּ לַיְלָה מִשֵּׁם לְמַעַרְהָה שְׁמָאי אֶבֶל הָאָנָשִׁים עַבְבוֹנָא. וְגַם הִיִּתְיָא עַל קָבֵר הַתִּנְאָ רַבִּי יִצְחָק שְׁמָנָה בְּחִצֵּר שֶׁל רַשְׁבָּי:

קמיה

בְּחִזְרָה מִמְירֹן לְזַפְתֵּה הִיָּנוּ עַל קָבֵר רַבִּי בְּנֵימָן בָּנֵי יְפָת וּלְלָל קָבֵר הַתִּנְאָ רַבִּי יְהוֹקָא בֶּר אַלְעָאי וְרַבִּי אַלְעָאי אָבָיו וְלֹא זָכִיתִי לְהִוָּת עַל קָבֵר רַבִּי כְּרוֹסְפָּרָאי הַסְּמוֹךְ לְשֶׁם. גַם בְּהַלִּיכָה לִמְירֹן הִיִּתְיָא עַל קָבֵר ר' יוֹסֵי דָמָן יוֹקְרָתָה:

ימֵי מִזְהָרֶןְגַּת

קמו

בַּיּוֹם חֲמִישִׁי נִסְעָנוּ לַטְּבִירָה וּבָאנוּ לְשֵׁם לְעֵית עֶרֶב. וְגַם
 שֵׁם הַיּוֹם שְׁמַחָה גָּדוֹלָה, וַיִּקְבְּלוּ אָוֹתָנוּ גַּם שֵׁם
 בְּכֹבּוֹד גָּדוֹלָה:

קמו

בַּיּוֹם שְׁשִׁי הָיָה עַל הַבַּיִת הַחַיִם עַל קָבֵר ר' נַחֲמָן
 מִהְוֹרְדִינְקָא וּרְבֵי מַנְדִּיל וּמַפְּסִיקָר וּרְבֵי אַבְרָהָם
 קָלִיסְקָיר וּרְבֵב מִשְׁפִּיטִינְקָא וּשְׁאָר צְדִיקִים נֹרְאִים. מִשֵּׁם
 הַלְּכָנוּ וּבָאנוּ לְמִעֵרָת רְבִבָּהָנָא וּתְלִמְדִידָיו מִשֵּׁם הַלְּכָנוּ וּבָאנוּ
 עַל קָבֵר הַתְּנָא ר' מַאֲיר בָּעֵל הַגָּם, וַיַּתְעַבֵּנוּ בְּכָל זה עַד
 אַיִּה שָׁעָות אַחֲרָ חֲצֹות מִשֵּׁם נַכְנָסָנוּ וַיַּחֲצָנוּ בְּחַמֵּי טְבִירִיא.
 גַּם הָיָנוּ עַל קָבֵר ר' יְרֵמִיה שְׁנָקֵבר מַעַמֵּד בָּמוֹ שָׁאָמְרוּ
 רְבָותֵינוּ ז"ל (ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג) וְעַמְדָנוּ בַּטְּבִירִיא בַּבַּיִת ר'
 דָּוָד בְּהַרְבָּ מַחְמָלָנִיק וְשִׁבְתָּנוּ שֵׁם הַשְּׁבָת קָדֵש בְּשְׁמָחָה:

קמה

בְּמוֹצָאֵי שְׁבָת הָיָה עַל חַתָּנה וְשִׁמְחָנוּ שֵׁם:

ימי מוחבן"ת

תטו

קמט

בַּיּוֹם שְׁנִי פָּרִשְׁתְּ חֲקַת הַיּוֹנוֹ עַל צִיּוֹן ר' עֲקִיבָא ועֶשֶׂרים
וְאֶרֶבֶעָה אֶלְפַּתְּלִמְדִיו שְׁמַנְחִים בָּאוֹתוֹ הַהֵר הַגָּבוֹהַ
וּבָרָאשׁוֹ צִיּוֹן רַبִּי עֲקִיבָא, וּכְנֶגֶדוֹ מַעֲרָה שֶׁל אֲשֶׁת רַבִּי
עֲקִיבָא, מִשְׁם חֻזְנָנוּ וְהַלְכָנוּ עד שָׁפְאָנוּ לְמַעֲרָתָה ר' חִיא וּבְנָיו
וְחֻזְנָנוּ לְבִיתָנוּ:

kn

בַּיּוֹם ג' הַיּוֹנוֹ עַל קָבָרִי רַבְּנוֹ יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי וְתַלְמִידָיו, וְאַצְלוֹ
בָּסְמוֹךְ מִנְחָה בְּצֵד אֶחָד ר' יוֹחָנָן מִראָה דָּאָרָעָא
דִּישָׂרָאֵל, וּמִצְדְּ הַשְׁנִי רַב אַמִּי וּרְבָב אַסְפִּי. וּשְׁם בָּסְמוֹךְ מִנְחָה
בָּעֵל הַשְׁלָלָה:

קנא

בַּיּוֹם רְבִיעִי הַיּוֹנוֹ עַל קָבָרִי הַנְּשִׁים הַצְּדִקְנִיות אֲשֶׁר מִקְומָם
רְחוֹק מִהָּעִיר קָצֶת. וְהָם, אַלְיָשָׁבָע בַּת עַמִּינְדָּב,
וַצְּפֹרָה אֲשֶׁת מֹשֶׁה, וַיּוֹכַד אִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וְחַלְדָה
הַנְּבִיאָה, וּבְלָהָה, וּלְפָה וְאַבְנִיל, וַיֵּשׁ אָוּמָרִים גַּם אָסְטָר
הַמְּלִכָּה. וַיֵּשׁ חַלְקָוִי דָעָות עַל קָצֶת מִהְנָפֶר לְעַיל, אַכְלָל עַל

ימֵי מִזְהָרֶןְגַּת

**כֹּל פָּנִים לְפִי דָעַת בָּלָם מִנְחִים שֶׁם הָרָב מִהְאָדָקִינִי
הַנּוֹפְרוֹת לְעֵיל אֲשֶׁרִי לְהָמָן:**

קְנֻבָּ

בַּיּוֹם חַמִּישִׁי חַוָּתִי וְהַלְכָתִי עַל מַעֲרַת רַב כְּהָנָא וְתַלְמִידָיו:

קְנֻגָּ

**בַּיּוֹם שְׁשִׁי חַוָּתִי וְהַלְכָתִי עַל הַבֵּית הַחַיִם, וְהִיִּתִי עַל
קָבֵר רַبִּי מִנְדִּיל פְּרִימִישָׁלָאנְגָּר וְשָׂאָרִי צְדִיקִים. וְאַחֲר
כֵּד חַוָּתִי וְהַלְכָתִי עַד שָׁבָאתִי עַל קָבֵר רַבִּי מַאיָּר בֶּעָל
הַנְּסָם. מִשְׁם הַלְכָתִי לְחַמֵּי טְבִירִיא. בְּשִׁבְתַּת קָדְשָׁ אֲכָלָתִי אֶצְלָ
רַבִּי המְפֻרְסָם רַבִּי זַיְבָּ טְשָׁאָרְנוּי אָסְטְּרִירִוּ:**

קְנֻדָּ

**וְהַנְּגָה הָיָה לִי צָעֵר גָּדוֹל, כִּי אֶפְסֵם הַכְּסָף אֶצְלִי בְּבוֹאִי לְאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הָיָה לִי עַל הַזּוֹצָאות הַחַוָּתָה. וּמְرָאָה
הַמְּקוֹם שַׁהְיָה לִי עַל מִעוּת רַבִּי שְׁלָמָה שַׁהְיָה בַּיּוֹד רַבִּי דָוָה,
לֹא רָצָה לְסַלְקֵלִי כִּי־אָמַם חַמִּישִׁים גְּרוּשָׁן. וְהַיָּה לִי צָעֵר גָּדוֹל
מִאָדָם מֵזָה, וּמִחְמָת זֶה נִתְעַכְּבָתִי בְּטִבְרִיא עַל שְׁבַת הַשְׁנִיה**

ימֵי מָוְהָרֶןְתַּת

תיז

הנופרת לעיל. וביום א' פָּרִישָׁת בְּלֵק חֶמְלָה' עַלִּי, והזמין לי בדרכ נס והשגחה נְפָלָאָה שְׁבָחוֹתִי יוֹשֵׁב שם בסעודה שחרית אצל איש אחד שעשה סעדה עבורה, ושם הזמין לנו שם יתברך שפטאמ באה אשה אחת ואמרה לי שתשלח עמי דיקא כל' כסף, ויש לי רשות למכרם באלאנסנדייא, ולמסר הצעות ליד בנה בחוץ לאירן. ונחתתי שבוח והזירה להשם יתברך שחמל עלי בהשגחה נְפָלָאָה במקום רחוק מביתי כזה. ולא עזב חסדו מעמי בעורתו הנדרזה:

קונה

בַּיּוֹם שְׁנִי, פָּרִישָׁת בְּלֵק יְצָאתִי מִטְּבָרִיא וְלוּוּ אֹתִי בְּכֻבּוֹד גָּדוֹל. בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי בָּאתִי לְצַפֵּת, בַּיּוֹם רְכֻיעִי הַיִּתְּהִיא עַל קָבֵר בְּנֵיהוּ בֶן יְהוּדָע. בַּיּוֹם חֲמִישִׁי חָרְנוּ וְהָלַכְנוּ שְׁנִית עַל קָבֵר הָאָרְאי זְכוֹרוּנוּ לְבָרְכָה. בְּשַׁבְּתָ קָדְשָׁ אֲכַלְתִּי אצל הרב מסקולייע. בְּלִיל שְׁבָת רְקַדְתִּי בְּשְׁמָחָה עם רבי אבא שׂוֹב וּרְבִי מְשָׁה יוֹנָה. בַּיּוֹם שְׁנִי, פָּרִישָׁת פִּינְחָס חָרְנוּ וְהָלַכְנוּ לְמִעֵרָה הַוְּשָׁעָבָן בָּאָרְאי, וְאוֹפְתַּחַ לְנוּ גַּעַר אֶחָד אֲתָה הַפְּתַח וְנִכְנַסְנוּ לְשָׁם וְשִׁפְכַּנוּ שִׁיחַנוּ שָׁם בְּכִי וּבְתַחְנוּנוּ, וְאוֹכֵר הַיּוֹנוֹ מְוַכְּגִים לְצֹאת מִצְפָּת לְחוֹזֵר לְבַיתֵּנוּ:

ימֵי מִזְהָרֶןְתָּה

קנו

**בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי פְּרִישָׁת פִּינְחָם יֵצְאנוּ מִצְפָּת לְחוֹדֶר לְבִתְתָּנוּ
וְלוֹא אַוְתָּנוּ רַב הַחַשׁוּבִים וְאַנְשִׁים הַרְבָּה. עַד כִּי
עֲזֹרַנִּי הֵ? :**

קנו

**בַּיּוֹם רְבִיעִי בָּאָנוּ לְחִיפָּה בְּשָׁלוֹם, וּמִצְאָנוּ שֵׁם כָּל
הַמְּשֻׁלְּחוּם וּשְׁאָר אַנְשִׁים שִׁיצְאָו מִצְפָּת עַל דָּרְךָ
לְגַסְעַ לְחוֹזֵן לְאָרֶץ בְּשָׁבוּעַ הַעֲבָרָה:**

קנה

**בַּיּוֹם חַמִּישי הַלְּכָנוּ עַל הַבַּיִת הַחַיִם עַל קָבֵר רַبִּי יִצְחָק
נְפָחָא, וְגַם מַנְחָה שֵׁם ר' יְרֵמִיה רַמְּנִיה חִיפָּה. מִשְׁם
הַלְּכָנוּ עַד שְׁבָאָנוּ לְמַעֲרַת אֱלֹהָיו, וְלֹא רְצֹו לְהַגִּימָא אַוְתָּנוּ
לְכָנָם. וְהִיא כִּמְהָ מִנְיָוֹת עַל זה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֲזֹרַנִּי וְנַצְחָתִי
אַוְתָּם וְנַכְנֵסָנוּ בָּלָנו לְשֵׁם. וְהַמַּעֲרָה חֲדוֹשׁ נַפְלָא וְשַׁמְחָנוּ
שֵׁם מַאֲהָ. וְאַחֲרֵכֶד כִּשְׁזִיצָאָנוּ עַד שְׁבָאָנוּ עַל פָּתָח הַחַצֵּר
שֶׁל הַמַּעֲרָה, הַתְּחִילָה לְשִׁיר וְלֹזֶם עַד שְׁבָאָנוּ לְתוֹזֵעַ שְׁמָחָה
גְּדוֹלָה. וּרְקָדָנוּ שֵׁם בְּשְׁמָחָה בְּעֹורַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. מִשְׁם
הַלְּכָנוּ עַד שְׁבָאָנוּ עַל קָבֵר אַלְיָשָׁע בֶּן שְׁפָט, אֲשֶׁר עַד הַנָּהָ**

ימֵי מֹהָרֶגֶן"ת

תיט

עַמְדָּשָׁם בֵּית תִּפְלָה שְׁלָהֶם, וַיְהִי סְמוֹךְ סְתַר אֹתָהּ הַפְּאָשִׁי
(מושיל חורפי), וַעֲתָה יִכּוֹלִים לִילַךְ עַל קְבָרוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְתַהֲלָה
לְאַל הַיָּנוּ שֶׁם אָנָחָנוּ בְּלָנוּ בְּעֻזָּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ:

קְנַט

בְּחִיפָה יִשְׁבְּנוּ עַד יוֹם רַבִּיעִי פְּרִישָׁת מִطּוֹתָה. וְהִיא לֵי לְנַחַת
מַה שְׁנַת עֲכֹבָתִי בְּחִיפָה, שְׂזִכִּיתִי לְהִיּוֹת בָּאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל עוֹד כֹּמָה יָמִים, בְּפִרְטָה שְׁרֵבָנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרָכה
כְּשֶׁנְּכַנְּסָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּא תְּחִלָּה לְחִיפָה, וְשֶׁם תְּכַפֵּף זֶה
מַה שְׂזִכָּה וְנַתְּעַכֵּב שֶׁם כָּל הַיּוֹם טוֹבִים מַרְאֵשׁ הַשָּׁנָה עַד
אַחֲרָ סְפּוֹת. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אָשֶׁר זָכָנוּ לְדַרְךְ בָּאָדָם קָדְשָׁ
בָּמְקוֹם שְׁדַרְךְ שֶׁם רַבְּנֵינוּ הַגּוֹרָא זְכוֹרָנוּ לְבָרָכה:

קְס

בַּיּוֹם רַבִּיעִי הַגַּל יֵצְאָנוּ מִחִיפָה לְבּוֹא לְעִיר הַוּמִיעַ שְׁרַחְזָק
בָּמוֹ שְׁנִי יָמִים עַל הַיּוֹם. אֲבָל מֵאַת ה' הִיְתָה שֶׁלֹּא
הִיְהָ רֹות טוֹבָה לִילַךְ מִן הַצָּדָר וְהַיָּנוּ נִבְוִיכִים בְּדַרְךְ עַד
שְׁבָאָנוּ בַּיּוֹם שְׁבַת קָדְשָׁ פְּרִישָׁת מִטּוֹתָה וּמִסְעֵי הַגּוֹרָא לְעַילָּא
סְמוֹךְ לְעִיר לְמִיסּוֹן שֶׁהָוָא עַל דָּאי שְׁנַקְרָא קִיבָּרוֹן

ימי מוחרבנות

(קפריסין), והורידו שם האנקייר (העוגן) ועמדו הפספינה שם איזה שעوت.

אחר כה נתיישב הקפיטאן וצוה להוציא האנקיר ובן עשו והתחילה הפספינה לזרום משם. בთוך כה הסתכלו מן העיר שהיא נסעה משם, רדפו אחרי ספינתנו ישמעאים משם עד שבו על הפספינה שלנו ברعش וברגוזהיה לנו פחד קצת וזה היה מלחמת שאו באותו העת היתה שעת מלחמה בין היישמעאים עצמן. דהינו מה שנלחמו עם הפאשי (הטישל) של עבו שהו מזרד נגד המלך וכו', במפרנסם. מלחמות זה רדפו אחרי ספינתנו בונקר לעיל, ותקף שבו על הפספינה שלנו תבעו מאותנו בפר חמשה טאליר וחצי מכל נפש. ותבעו בנגישה גודלה ברعش וברגוזה לתוכם להם תקופה ומיד. והברחותי להם מיד ביום שבת קדש סך הניל שעה מכלנו סך מאה ועשרים טאליר. וגם התחילו להבות קצת מלחמת שנתקעב הسلوك ומן מעט קדם שתקבץ הטעות, וישבנו או בפחד:

קסא

אחר כה לקרו הקפיטאן והוליכו אותו לעיר. וגם קצת אנשים מספינתנו ירדו לעיר כדי לדבר שם עם

ימי מוחרבנות

תכא

הكونסֶליר (שגריר), ובאו אל העיר. והוא אצל איזה קונסֶליר של איזה אמָה וקרב אותם קצט, ונודע להם שיערכו בכאן הקפיטאן עם הספינה, ובשבילנו ישבר לנו ספינה אחרת. וכן היה. ובאותו היום בשבת-קדש צוה הקונסֶליר הנ"ל לקפיטאן שלנו להחויר לנו מהשכירות סך שבעים טאלר, וגם אמר שביום מחר יבואו אליו וישתדל להחויר לנו הכהר הנופר לעיל. ואנחנו עמדנו על הספינה ועינינו כלות כל היום לשמע מה עלה בם, ומה השיב להם הקונסֶליר הנופר לעיל. לעת ערב חזרו אנשינו מהעיר והודיעו לנו כל הכהר לעיל.

ביום ראשון פרשת דבריהם חזרנו והלכנו לתוך העיר, וגם אני נסעתי עמם. ובאו אל העיר עמדנו שם כל היום, סוף דבר לא החיוו לנו הכהר. רק באותו יום ראשון שכרנו ספינה אחרת, ועלינו מיד עלייה וטלטלו עצמנו בלבנו מספינה האחת לספינה השניה. ביום ראשון הנופר לעיל חזרנו מהעיר ובאו לספינה השניה הופרת לעיל. ביום שני התחלת הספינה לילך ולנסע כדי לבוא לאלקסנדריה שאנו רחוק משם רק בערך שני ימים בשיש רוח טובה, אבל לא היה לנו רוח טובה ונתקעבנו בරך עד אחר תשעה באב, עד يوم שלישי פרשת ואת汗ן.

ימ'י מוחָרְגַּת

ובכל תדריך מהיפה לאלבנסנדייה היה לנו יסורים גדולים מהימים. כי בשני הספינות הנוגר לעיל שהוא של ערבים לא רצוי לנו מים כי אם בזמנים גדול במדה ובמושורה בדקוק גדול, ועל פי הרבה היו המים סרווחים. וגם ישיבתנו על הספינה היה ברוח גדול, ולא היה לנו שום מקום מנוחה בריאות. וגם היה לי על פי הרבה חלי חיים, ונתקתי בקאות בטה פעם. ואף על פי כן הכל היה ביחס וברחיב לנו השם יתברך, ועזר לנו בכל עת. ואילך לאפשר לאבא בפרטיות מה שעבר علينا. בכל יום נודה לך וככ' שבכל يوم עמנו וכו' וביחסו השם יתברך עוזרנו, ובאנו ביום שלישי פרשת ואתחנן לכהلت-קדש אלבנסנדייה:

קסב

ושם מצאנו אנשי צפת שבאו לשם מקדים. והודיעו לנו תקופה שיש ספינות הרבה לסטנבול ושרבעה אנשים מהם שכרו כבר ספינה לסטנבול בסך ח' הורים מפל נפש, ויש עוד ספינות שכורלים לשפר בפחות. והיה עלי שמחה גדולה. וכן היה שהוא כדי לשפר ספינה ביום רביעי, ולילך ביום חמישי מיד. והוא אפשר שאגיע על ראש השנה לאומאן.

ימ"י מוחרבנ"ת

אבל נתעבתי מלחמת אנשי חברתנו של הפסינה, ואבדתי ספינה זאת כי הלכה ביום ה' בפברואר. ועל ידי זה נתעבתי באלאנסנדריא קרוב לשלה ששבועות ולא יצאנו משם עד יום ראשון פֶּרְשָׁת שׂוֹפְטִים, והיה לנו שם יסורים אודולים מוגדל העכוב כי כבר שכנו ספינה תקופה בפֶּרְשָׁת עקב אך הקפיטאן הטעה אותנו שאמר'Neill בסמוך ואחר כך עיבב אותנו הרבה. והיה לנו צער גדול, והכרחנו לדון עמו לפניו הקונסיליר, ויצא המשפט מעקל ממנו, שאנו חנו נינה לאבוד אצל אחד דורע מכל נפש וכן היה.

והגmr היה ביום שני ערב שבת קדש ל'עת ערבי סמוך לבנית שבת קדש, ובאותה השעה הומין לנו לשם ותברך ספינה שלנו שהיתה מוכנת לילך ביום שבת קדש. וביום שבת קדש שכרו הפסינה כי היה הכרם גדול, ושכנו הפסינה בסך ד' דורות מכל נפש. וגם נתעבתי בעדר ר'ג'ור'. והיה לי קצת מחלוקת מזה אבל בחסרי ה' נצחתי כלם ונסענו בלנו יחד לא כמו שרצו הם וכו':

קסג

וביום ראשון פֶּרְשָׁת שׂוֹפְטִים עליינו על הפסינה. וביום ב' יצאה הפסינה מאלאנסנדריא ושם היה לנו מקום

ימֵי מָוְהָרֶנְגַּת

מִרְיוֹחַ וַנוֹּחַ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְכָל אֶחָד עַל מִקְוּמוֹ יַשְׁבֶּן
בְּשָׁלוֹם, בַּתְּזַעַד הַאַמְּבָר (אַכְסָפָרָה). אֲבָל לֹא הָיָה לְנוּ רוח
טוֹבָה וְהַלְכָנוּ תְּשֻׁעה יָמִים עַד שָׁבָאנוּ לְרוֹדִים בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי
פְּרִשְׁתַּת תְּצִיאָה. וְנִכְנָסָנוּ לְתוֹךְ הַעִיר וְלִקְחָנוּ שֶׁם קָצַת צִידָה
לְדַרְכֵנוּ יָין וְחַמֵּץ וְלִחְםׁ וּכְוּ:

קסד

גַּם בַּיּוֹם חַמִּישִׁי שְׁלִיחָתִי אֶת רַבִּי יְהוּדָא אֶלְעָזָר חַבְרִי כָּדוֹ
לִמְכַר שֶׁם סְפָרִי רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרָכה, וּמְכַר שֶׁם סְפָר
הַאַלְפִּיְבָּית וְעַמְדָנוּ שֶׁם עַד יוֹם חַמִּישִׁי הַגּוֹבֵר לְעַילָּה:

קסה

בַּיּוֹם חַמִּישִׁי זוּה הַסְּפִינָה מְרוֹדִים וְגַם כֵּן לֹא הָיָה רוחות
טוֹבּוֹת. בַּיּוֹם רָאשׁוֹן פְּרִשְׁתַּת תְּבָא אַחֲרֵי חַצּוֹת הָיָה
רוח סְעִירָה וְלֹא הָיָה פּוֹנָה לְדַרְכֵנוּ. וְהַזָּרִידָה הַאַנְקָרִיר אֲצַל
אַיִּזָּה יְבָשָׂה, שֶׁלֹּא הָיָה שֶׁם בַּרְאָם אַיִּזָּה חִצּוֹת מַעֲטִים.
וְעַמְדָנוּ שֶׁם עַד הַיּוֹם יָמִם שְׁלִישִׁי פְּרִשְׁתַּת תְּבָא, זוּה הַיּוֹם זוּה
הַסְּפִינָה בְּבָקָר. וְאַחֲרֵי כֵּד פְּכָפָה בְּסֶמֶיךָ חָרוּ וְהַזָּרִידָה
הַאַנְקָרִיר, וְאַחֲרֵי כֵּד אַחֲרֵי שְׁעָה מְעֻטָּת חָרוּ וְהַזָּרִיאוּ הַאַנְקָרִיר,

ימ' מוחָרְגָת

תנה

ואנחנו הולכים עכשו לבוא לסתובול וימי ראש השנה
ויום הփורים ממשמים לבוא השם יתברך יוליכנו
מהירה לשלום:

קסו

בזה היום בא ספינה מקירז'ן (קפריסין) ונתקרכה אצלנו
ושם היו שלושה ישראלים מצפת ודרנו עליהם
מרחוק. ושם ר' איציק מטורייפול ורבי צבי מהפרושים:

קסו

והלכנו ביום שלישי עד יום שני, ערב-שבת-קדש
פרשת תבא הנופר לעיל. ביום שני הנופר לעיל
חוינו והזרדו האנקייר אצל איזה עיר, ואמרו שששה
סאמלא, ועמננו שם עד يوم שני פרשת נזבים. ובכל
העקבים היה לנו צער גדול מלחמת העקב והשהיות
ובפרט שהיה סמוך לימים הנוראים, אבל מאותה היה
העקב, כי בכל תדריך לא היה לנו רוחות לדרבנה. ואף על
פי בן היה לנו טcka גם בן על ידי שעמננו שם כי קניינו
לעצמנו צירה לדרבנה:

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

קסח

בַּיּוֹם שְׁנִי פָּרָשַׁת נְצָבִים חָזָרוּ וְהָזְצִיאוּ הַאֲנָקִיר וְהַתְּחִלְנוּ לִילֵךְ וְהַלְכֵנוּ עד יוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת הַנּוּפָרָת לְעַילָה וְחָזָרוּ וְהָרְדִיו הַאֲנָקִיר אֶצְלָ אַיִּהָ עִיר, וְעַדְזֵן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שְׁמָה קָצַת אָוּמָרִים שְׁשָׁמָה סִיאָה, וּקְצַתָּם אָוּמָרִים שְׂזוֹה סָאָקִים, כִּי אֵין אָנוּ מְכִירִים בְּלִשׁוֹנָם הַיּוֹטֵב, עַל כֵּן אֵי אָפָּשָׁר לְשֻׁמָעָ וְלְהַבֵּין מֵהֶם בְּרוּר הַדָּבָר. וְהַעֲרֵיר הַנּוּפָרָת לְעַילָה הַוְּרֹפהּ בָּאָשׁ וְחַרְבָּה, כִּי הַיְשְׁמְעוֹאָלִים הַחַרְבָּוֹה בָּאָלוֹ הַעֲתִים מִחְמָת מִרְידָת הַגְּרָעִין (הַיּוֹנִים). כִּי שְׁמָה יִשְׁבּוּ גְּרָעִין, וְאָמָרָו שְׁהָרְגוּ שְׁם בְּסֶבֶיבּוֹת אַלְוּ שְׁמוֹנִים אַלְפִים גְּנָפּוֹת וְחַרְבָּיו שְׁם בְּעַרְךָ שְׁשִׁים עִירּוֹת וַיּוֹתֶר, וְהָרְגוּ שְׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף. וְאָמָר הַקְּפִיטָן שְׁעַדְזֵן שְׁמָמְנָחִים בְּעִיר הַנּוּפָרָת לְעַילָה שְׁעַמְדֵנוּ אֶצְלָה הַהְרֹוגִים, וְהַפְּגָרִים מִשְׁלָכִים בְּחֻזּוֹת וּבְשֹׁוֹקִים, כִּי לֹא נְתַנוּ לְקִבּוֹרָה, וּפְגָרִי נְבָלָתָם מִשְׁלָכִים בְּחֻזּוֹת. וְזה רָאינוּ בְּעִינֵינוּ שְׁהָעִיר חַרְבָּה וְשְׁרֹופָה בָּאָשׁ, וְאָמָרָו שְׁאֵין שְׁם עֲבָשָׁו שְׁוּם בָּר יִשְׂרָאֵל, וּכְפִי הַנְּרָאָה שְׁהַיְהִיּוּ בְּרָחוֹ מִשְׁמָמְנָחִים בְּרָעֵשׂ הַמְּלָחָמָה:

קסט

גַּם כְּשָׁהִינוּ אֶצְלָ הַעִיר סָאָמְלָעַ הַנּוּפָרָת לְעַילָה, אָמָרָו שְׁם שְׁעַומְדִים שְׁם בְּסֶמֶוק אַרְבָּעִים אַלְפָ יִשְׁמְעוֹאָלִים מִזְוִינִים

ימ' מוחָרְגַת

תנו

לפליחמה להחריב שאר מקומות הגראעןין. וגם הנגרעןין נתקבצו שם כבר בערד מאותים אלפים גראעןין. ומכל זה נגע קצת פחד בלבנו אבל לא הרבה. כי ראיינו שבעורת השם יתברך יד היישמעאלים גוברת עליהם, והישמעאלים אין להם עסק עם היהודים ארכא הם מצלים אותם ומגנים עליהם מן הגראעןין:

קע

והנה זה היום יום חמישי נצבים, ועדין אנו עומדים סמוך לעיר הנפerta לעיל, וראש השנה סמוך לבוא ביום שני הבא עליינו לטובה. השם יתברך ורחם עליינו שנוכה לבוא למקום מנוחה בימי ראש השנה הבא עליינו לטובה. זו את נחמתנו שההלה לאל יש לנו שופר על הספינה. וגם תהלה לאל יש בינו יתר ממני עשרה, וזה הטוב בעינו יעשה:

קעא

אחר כה ירד קצת אנשים מאתנו לתוכה העיר, ואו נודע שזאת העיר הוא סאקים, רק קצת קוריין אותה סיאה. ושם קנינו מעט ענבים ושאר דברים קטנים לאכילה.

ימי מוחרבנ"ת

וביום ששי הביאו לנו מהעיר שלשים לחם, ושני אקים ענבים מה שגנו מעת היישרלים שנמצאו שם, כי באמת דרו שם יישרלים רק בעת הפלחה ברחו רבם, ולא נשארו שם ביום מתי מס' פר:

קעב

והנה בעת שעמדנו שם אצל העיר סאקים האזרה לעיל אמר לנו הקפיטאן שהו יעמוד שם עד יום שני שהוא ראש השנה. גם רצה לקבל ארבעים ישמעאים על הספינה ובתוכם אדון פאשי, ומחמת זה הצר לנו ישיבתנו בהאמבר שיישבנו שם בתחילת בהרחה. ועתה כשרצה לפק הישמעאים הבנים המצח הפסיק הרבה לתוך גבולנו ועל ידי זה היה צר לנו המקום ונעשה כמה מחלוקת בין אנשי הספינה מלחמת דחק המקום שהאזורו רבם לשונות מקומם. גם היה לנו צער מה געזה בראש השנה איך נוכל להתפלל ולהתקע שופר בין הישמעאים שדרבקם להקפיד קפידות הרבה מאד, גם שארי יסורים שהו מגיעים לנו חם ושלום אם היו על הספינה. אבל השם יתברך רחם עליו ובלбел העסק שלהם וסבב סבות לטובה עד אשר לבסוף לא קיבל אחד מהם כלל:

קעג

ובערב שבת ירדו שני אנשי מהספינה לשבות שבת קדש בעיר הנופרת לעיל. כי סברו שלא יותר עד אחר שבת-קדש, גם אנחנו היה בדרעתנו לירד לעיר בערב ראש השנה ברזי להיות שם על קבר רבקה יעקב בעל הטערים שהוא קבור שם, אך רבות מחשבות בלב איש וכו', כי בלילה שבת קדש נשנה הרוח, ותקף עצמו המלחים על אשר ירדו הימים מאתנו הנופרים לעיל לתוך העיר. וסוף דבר הכרחו לחזור לתוך הספינה ביום שבת קדש, וביום ראשון שהוא ראש השנה זהה הספינה מסאים.

והשנים הנופרים לעיל שהוא בעיר ספרו לנו שקבעו אותם שם אחינו בני ישראל, גומלי חסדים בני גומלי חסדים, בכבוד גדול. וספרו להם מגדל תקף הגם שהיה להם ביום הפסק העבר שאו היה מלחתה הנרעין שסבבו העיר. והישראלים היו בתוך המבצר והחזקה בין היישמעאים. והרעין בקשו מהיישמעאים شيئاו להם עשרה יהודים מהם יחוירו להם بعد זה כמה וכמה ישמעאים ובחדר ה' הנפלא על עמו ישראל לעוזם, נתן בלב הפאשי שלא נתרצה בשום אופן לתוך להם אףלו צפן

ימי מוחרבנות

אחת של ישראל. והישראלים עמדו בסכינה כל ימי ניסן עד סוף הפסח, ועיניהם היו כלות בכל יום שיבוא להם עזר מסטנגול אבל נתעכט הרכיר הרבה. ובليل שביעי של פסח היה תקף הגם שבאו אנשי חיל הרבה מסטנגול והשם יתברך הביא אותם במהירות גדול שהלכו בלילה אחת מה שהיו צריכין ליד כמה ימים, ועל ידי זה נצלו הישראלים בחסדו הגדול יתברך. ואמרו הישראלים שם שברעתם לכתב מגלה שלמה מתקף הגם שהיה להם:

קד

ויהנה בערב ראש השנה הלאנו מסאים פגופר לעיל, ותחלה לאל טבלנו עצמנו בבלך בתוד הים על ידי חכמים. אחר כה הגיעו יום ראש השנה הקדוש והנורא, ותחלה לאל היו לנו בעלי תפלוות ותווקעים בעורת השם יתברך, וטוב להזות לה' כי אני הבאת השופר מצפת בעורת השם יתברך. כי זה האיש שהיה השופר שלו הבין שופר לךו בדרכך, ושכחו בביתו. ואחר כה קשונסעתו אני מצפת בשבוע שאחריה שלחו השופר עמי. וראיתי תכף כי מאת ה' הוא שאוכבה להיות שליח לרבר מצוה הזאת להביא השופר. ואנחנו הינו על הספינה תשעה-עשר אנשים חוו משתי נשים:

קעה

וְהַגָּה בְּלִיל רָאשׁ הַשָּׁנָה הִיה רֹום סֻעָרָה גָדוֹל וְחַזָּק מְאֹד
וְהִיה לְנוּ פְחָד גָדוֹל, וּרֹום סֻעָרָה הַהֵה נְמַשֵּׁךְ כָּל
הַלִּילָה וְכָל הַיּוֹם עַד שָׁעַת מְנֻחָה וּמְחֻמָּת סֻעָרָה הַיּוֹם
נְחַלְשֵׁתי מְאֹד בְּבָקָר וְלֹא יְכַלְתִּי לְהַתְפִּלְלָל כִּאֲשֶׁר בָּכָר הִיה
לִי וְהַחְוֹלָאת שֶׁל הַיּוֹם כִּמְהָ פָעָמִים וְלֹא הִיְתִי יְכֹל
לְהַתְפִּלְלָל כָּל. גַם שָׂאָרִי אֲנָשֵׁי הַסְּפִינָה רַבָּם נְחַלְשָׁוּ מְאֹד
וּבְחַסְדֵי ה' הַגָּדוֹל הַפְּלִיאָה נֹרְאָתָיו עַמִּי וְעֹזְרָנִי בְּחַלְישָׁות
בְּכָזוֹה לְהַתְפִּלְלָל מַעַט וְלֹשְׁמַע קְול שׁוֹפֵר וְלְהַתְעוֹרֵר לְבָכְיהָ
קָצָת גַם הַבָּעֵלי תְּפִלוֹת הַתְּפִלְלוֹן בִּישְׁיבָה וְהַפְּלָל בִּישְׁוּעָת ה'
הַגָּדוֹל גַם קִימָנוּ מִצּוֹת תְּקִיעָת שׁוֹפֵר בָּרוּאי.

וּבַיּוֹם שְׁנִי דָרָאשׁ הַשָּׁנָה אַחֲרֵן גָּמָר הַתְּפִלוֹת וְהַתְּקִיעוֹת
וְאַחֲרֵי סֻעָרָה שְׁחָרִית חֹורָה וּעֲמָרָה הַסְּפִינָה אֶצְל
מֶקוּם אֶחָד, וַיְהִי הַמֶּקוּם הַיְהָ סָמוֹךְ לְעִיר טְשָׁרְנִיקִים בְּעַרְךְ
מַהְלָךְ יוֹם אֶחָד בִּיבְשָׁה, וְהִיה לְנוּ צָעֵר מִמְהָ שְׁעָמֵד שָׁם.
וְאֶפְעַל פִּי כִּן בַּיּוֹם שְׁנִי דָרָאשׁ הַשָּׁנָה הַפּוֹכֵר לְעַילׁ לֹא
נְמַשְׁכֵתִי אַחֲרֵי הַצָּעֵר כָּל, רַק אַדְרָבָא הַשָּׁם יַתְּפִרְךְ עֹזְרָנִי
נְמַשֵּׁךְ עַל שְׁמַחָה גָדוֹלה. וּרְקָרְתִּי תְּרִבָּה בַיּוֹם שְׁנִי דָרָאשׁ
הַשָּׁנָה בְּשְׁמַחָה רַבָּה:

ימי מוחרבנ"ת

כען

והנה אחר ראש השנה נכנים הצער בלבנו הרבה, כי הקפיטאן אמר שיאול להיות שיתעיב שם במא וכמה ימים, אפשר ארבעים يوم כי סמוך לכך מתחיל החפירה (שקורין קאנאל) שמחברת השני ימים לאחד. ושם אי אפשר לילך כיראם על ידי רוח ישרה שאינו מצוי באלו העתים כלל. כי כל התקד הלבנו על ידי רוחות שמהצדדים ובכאן אי אפשר לילך ברוחות באלו, כיראם בשיהיה רוח ישרה. וכי יודע במא יתעיב, כי לפי העתם ותקירותם נרמה להם שבעהימים הללו לא יהיה הרוח הרואי לדרכנו. גם עוד במא ובמא ספינות עמדו שם עמנו יחד במקום ההוא, ובכל פעם באו ספינות חדשות, וכשהגיעו למקום ההוא עמדו שם, ואמרו שקצתם עומדים שם בבר זה במא שבועות. גם קצת אמרו שסמוד למקום ההוא עומדים עוד מאותים ספינות שאינם יכולים לילך שם מלחמתיהם אשרין רוח נכוון דיקא.

ומלחמת כל זה היה לנו צער גדול, ועמדנו שם כל השבוע עד אשר הגיעו יום שבת קדש. ובערב שבת הביאו לנו המטראסין עגבים גם הקפיטאן היטיב עמנו ימבר לנו (סוחרים) לחם יבש בהקפה, וכל זה היה חסר

ימי מוחרבנות

תלג

גדול מהשם יתברך ובצ'ר הרחיב לנו ה', בצ'ר עצמו וכו' (במבחן בלקוטי הראשון בסימן קכח). ואני עיני לשמייא נטלית רבונו של עוזם חמל עליינו ואל תעכּב אותנו הרבה, כי אני מאמין באמונה שלמה שאינם יודעים כלל, והפל מותנה רק בהשגתך בלבד אתה יכול לשונות הרוח ברצונך בכל עת ובכל רגע (כאן חסר ונאבד קצת מכתבית ידו הקדושה) עדין:

קען

וთהלה לאל הילכה הספינה בכל יום שבת קדש ובليل מוצאי שבת הורידו האנקר סמוך לעיר טשרניחוקים. וביום ראשון פרשת האזינו, שביעי לערתה ימיד תשבה הוציאו האנקר, ובתאיים סמוך מאד לעיר טשרניחוקים באו ישמעאים על הספינה והראינו להם הבילעדי, ותקף הילכו משם. והנה אנחנו הולכים היום יום א' והרוח פונה לדרבנו בעורת השם יתברך, וכלנו רואים שהכל בהשגתך בלבד בכל עת ורגע. וכולם אינם יודעים דרך הרום כלל, כמו שכתבו (קהלה י"א) כאשר איןך יודע דרך הרום וכו' רק אל אשר יהיה שם הרום מן השמים לילכת שם יילכו הספינות. ברוך השם אשר עד כה עזרני:

ימֵי מוֹהָרֶןְתַּת

קעה

**בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי עָרֵב יוֹם כְּפֹור בְּאָנוּ לְקוֹשְׁטַנְדִּינָא הַנְּקָרָא
אֲכַלְנוּ סְטוֹנְבוֹל:**

קעט

**בְּקוֹשְׁטַנְדִּינָא עַמְדָנוּ עַל הַסְּפִינָה מִיּוֹם שְׁלִישִׁי עָרֵב יוֹם
כְּפֹור אַחֲרֵי חַצּוֹת עַד יוֹם שְׁנִי, רָאשׁוֹן
דָּسְכּוֹת אַחֲרֵי סְעַדַת שְׁחָרִית. בַּיּוֹם תְּחִלָּה רְצִינוּ לְשִׁפְרָר אַוְתָה
הַסְּפִינָה עָצְמָה שְׁבָאָנוּ עַמָּה לְקוֹשְׁטַנְדִּינָא (כַּפְיַה הנְרָאָה כָּאן חָסָר
נִמְכָן מַעַט):**

קפ

**בַּיּוֹם רָאשׁוֹן דָּסְכּוֹת עָשָׂה הַשֵּׁם וַתְּבָרֵךְ לְנוּ נִמְ, שְׁפָתָאָם
בָּא הַקְּפִיטָן וַגְּרָשׁ אַוְתָנוּ מִסְפִּינָה אַחֲרֵי שִׁפְרָר
אֲכַלְנוּ סְעַדַת שְׁחָרִית, וְלֹא קִימָנוּ מִצּוֹת אַתְרוֹג וְלוֹלָב וְמִינְיוֹ
וּמְכֻלָּשָׁכָן מִצּוֹת סְפָה. וְהַשֵּׁם וַתְּבָרֵךְ בְּרָחָמָיו הַעֲצָזִים
גָּלְגָל עַמְנָנוּ סְבוֹת לְטוֹבָה שְׁפָתָאָם גַּרְשׁ אַוְתָנוּ בַּיּוֹם רָאשׁוֹן
דָּסְכּוֹת מִהַסְפִינָה, וְהַכְּרָחָנוּ לִילְךְ אֶל הַעִיר. וַתְּכַפֵּ בְּבָוָאָנוּ
אֶל הַסְּפָר, וְעַדְיוֹן הִי כָּל הַמְּטַלְטָלִים שְׁלָנוּ מִנְחִים בְּחוֹזָן
וְהַלְכָנוּ עִם כָּל הָאָנָשִׁים לְבַקֵּשׁ אַכְסָנָא, וַبְּתוּךְ כַּךְ שָׁאַלְתִּי**

ימ"י מוחרבנ"ת

היכן נמצא אתרוג וחלבי לשם זוכתי בחסדיו הנפלאים
לקיים מצות אתרוג ומניינו ביום ראשון דספנות הנזoper לעיל
אחר חצות היום, אחר שבר נתיאשנו בלבנו מלברך על
האתרוג. גם ר"ש כבר אותנו בין ובמיini כסנין, והלכנו
אל הספה שבעליתו, וברכנו לישב בספה ושהחינו ואכלנו
ושתינו בשמחה:

קפא

וממש חורנו לבקש אקסניה, ורקדתי מעט בדרך הלובי
שעשה עמנו השם יתברך נפלאות באלה לופות
ביום ראשון דספנות לבך על האתרוג ועל הספה אחורי
שבר נתיאשתי מזה למורי. והאמנתי שמה ששמחנו
בלילה שלפנינו הואليل ראשון דספנות שהיינו שמחים או
מאה, כמה השמחה זכה אותנו במצוות קדושים אלו, כי כל
בונתי או בשעת השמחה היה לופות על ידי השמחה
וירקודין לקיים מצות אתרוג, בגין תה.

ומה שעבר בימים אלו מערב يوم כפור עד יום ראשון
دسפנות יש הרבה לספר. ואיך היה מן הנמנע לנו
מצוות קדושים אלו וכבר נתיאשנו מזה, ובמעט במעט

ימֵי מָוְהָרֶןְגַּת

הִיִּינוּ אֹבֶדִים חַם וְשַׁלּוֹם לְקִים מִצּוֹת יִקְרֹות אֵלָיו, בְּכָל זה
יִשְׁחַרְבָּה לְסֶפֶר וְאָמַר יִסְפִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִבָּאֶר בָּזְמָן אַחֲרָה
בְּעֹורַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ:

קְפָב

בַּיּוֹם חַמִּישִׁי הוּא שְׁנִי דְּחֹול הַמּוֹעֵד סְפּוֹת נְכַנְּסָנוּ לְעִיר
הַאֲרֻקְיעַ שֶׁבְּקוּשְׁטָנְגִינָּא לְחַבּוּעַ הַקּוּוֹיטָל (הַפְּתָקָא)
שְׁהִיה לֵי מַרְבִּי לִיב חִיקָּעַם זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
עַשְׂה עַמְּיִ גַּם שְׁגַבִּיתִי אָתוֹ בְּהַשְׁגַּחַת נְפָלָאת. וְהַכְּרַחְנוּ
לְלוֹן שֵׁם, וְלֹא הִיה לְנוּ אַכְסָנָא וְלֹא תִּהְנַתִּ בְּחִנּוֹת סָגָר וּכְוֹ), אַף
עַל פִּי כֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הִיה בְּעֹורי וְחַדְשָׁתִי שֵׁם וּכְוֹ:

קְפָג

בַּיּוֹם שְׁשִׁי חַוָּתִי מִהַּאֲרֻקְיעַ שֶׁאַכְסָנָא שְׁלִי בְּנָאֵלִיטָע,
וּבְאָתוֹ יּוֹם עַרְבָּ שְׁבַת קָדְשָׁ לְעֵת עַרְבָּ שְׁכְרָתִי
הַסְּפִינָה לְאָדָעַם בְּשִׁבְיל שְׁבָעָה אֲנָשִׁים וּכְוֹ). בַּיּוֹם הַוּשְׁעָנָא-
רְבָא שְׁכָרוּ הַנְּשָׁאָרִים מִחְכְּרָתָנוּ הַסְּפִינָה הַנְּפָרָת לְעַיל
לְאָדָעַם. בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה שְׁמַחְנוּ הַרְבָּה אַצְלַ הַגְּבִירִים,
וּרְקַרְנוּ הַרְבָּה שֵׁם בְּשִׁמְחַה גְּדוֹלָה בְּעֹורַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ:

ימ' מוחָרְגָת

תל'

קסף

בַּיּוֹם שֶׁשִׁי עָרֵב שְׁבַת קָדֵשׁ פָּרֶשֶׁת בְּרִאָשָׁית יְרֵדוֹ לְתוֹךְ הַסְּפִינָה, בַּיּוֹם רְבִיעֵי ב' דָּרָשׁ חֶדְשׁ חֶשְׁבֹּן תְּקַפְּגָן יָצָאַתִּי מִהַּסְּפִינָה אֶל הָעִיר, וַנְכַנְסָתִי אֶל הָעִיר עַקְרָב סְטַנְבּוֹל שִׁיוֹשָׁב שָׁם הַתּוֹגֵר בְּרִי לְבַקֵּשׁ אֶת חֶבְרִי רְבִיעֵי יְהֹוָדָא אֶל יְהֹוָדָה, בַּיּוֹם הַתְּחִילָה הַסְּפִינָה לֹזֹו וַהֲיִתִי תֹּועַה שָׁם כִּי לֹא יָדַעֲתִי לְחוֹר, וַהֲיֵה לִי פָתָח גָּדוֹל כִּי בָּכֶר הַתְּחִילָה הַסְּפִינָה שֶׁלְנוּ לֹזֹו מִמְּקוֹמָה וּכְוָ'. וַהֲשָׁם יָתַבְרָךְ עֹז שָׁאָחָר כִּי בָּרָחַ מַטְרָאָם מִהַּסְּפִינָה לְתוֹךְ הָעִיר, וַהֲלָכָנוּ לְבַקְשׁוֹ וַעֲלָל יְדֵי זֶה נִתְעַכְּבָנוּ בְּהַשְּׁגַחַתּוּ יְתִבְרָה, נִמְמָר בַּיּוֹם רְבִיעֵי לֹא יָצָאָנוּ מִקּוֹשְׁטָא עַד יוֹם חַמִּישִׁי פָּרֶשֶׁת נְחָכָם ב' חֶשְׁבֹּן:

קספה

בַּיּוֹם שְׁבַת-קָדֵשׁ לְעַת עָרֵב הַתְּחִילָנוּ לְרֹאֹות מַרְחֹק אֶת אֲדֹם, וַהֲלָכָנוּ סָמוֹךְ לְאֲדֹם שֶׁלְשָׁה יָמִים, וְלֹא יָכְלָנוּ לְהִגְעַע אֶל הַסְּפִר עַד יוֹם שֶׁלְשָׁי לְעַת עָרֵב. בַּיּוֹם שֶׁלְשָׁי, פָּרֶשֶׁת לְדָלָה, עַזְוָנִי הַשֵּׁם יְתִבְרָה, שָׁבָאָנוּ לְסִפְרָא אֲדֹם, וְשָׁמַחָנוּ בְּיִשְׁוּעָתוּ, וּבְלִילָה קָדְשָׁנוּ כְּלַבְנָה בְּשֶׁמֶחה:

ימ' מוחָרְגָּת

קפו

אצל אָדָם עַמְדוֹנוּ עַל הַיּוֹם קָדֵם שְׁגָנֶסֶנוּ לִקְוֹלִינְטָעַר שְׁבּוּעַ
אַחֲת, דְּהַיָּנוּ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי וַיַּרְא. מִזְמָן שְׁלִישִׁי פָּרָשָׁת
לְדַ-לְךָ עַד שְׁלִישִׁי וַיַּרְא. בְּתוֹךְ כֵּה, בְּשַׁבְּתָ פָּרָשָׁת לְדַ-לְךָ
בְּלִילָה, הִיה רֹוח-סֻעָרָה גְדוֹלָה מְאָד, וְהִיה לְנוּ פְּהָד גְדוֹלָה
וְחִלְישָׁות גְדוֹלָה, וּבְחִסְדֵי ה' נִצְלָנוּ:

קפו

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי יֵצְאָנוּ מִהַּסְפִּינָה וַיַּכְנַסְנוּ לִקְוֹלִינְטָעַר. בְּשַׁבְּתָ
קָדֵשׁ פָּרָשָׁת וַיַּרְא הַיָּנוּ בִּקְוֹלִינְטָעַר, וַיִּשְׁמַחְנוּ בְּלִילָה
שַׁבְּתָ-קָדֵשׁ הַרְבָּה מְאָד, אֲךָ הִיה מַעֲשֵׂה-שָׂטָן, שְׁגַעַשָּׁה אָוֹ
מְחַלּוּקָת עִם רַי' מַטְ"ר. וְאַחֲרֵי כֵּד חֹק ר"ג אֲתָה רַי' אָמָד
מְאָד בִּקְוֹל גְדוֹלָה וּבְרַךְ פְּמָה בְּרָכוֹת, יְהִי רְצֹן שִׁיטְקִים
מַהְרָה אָמַן בֵּן יְהִי רְצֹן. בִּקְוֹלִינְטָר עַמְדוֹנוּ שְׁנִי שְׁבּוּעֹות:

קפה

בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי, פָּרָשָׁת תּוֹלְדוֹת הַיָּנוּ בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה אַצְלָ ר'
שְׁאוֹל עִם הָרָב שְׁהִיה שֵׁם, וְגַם ר"ג הִיה שֵׁם, וְעוֹד
קָצָת מִסְפִּינָתָנוּ:

ימֵי מִזְהָרֶן־תַּת

קפט

**בַּיּוֹם שְׁשִׁי עֲרֵב שְׁבַת קָדֵשׁ פְּרִשָּׁת וַיֵּצֵא יְצָאתִי מִאָדָם
וַיִּשְׁבַּתְנָנוּ בְּקָהָלָת קָדֵשׁ פִּיטּוֹקְצָעַ וּכְיוֹ:**

קצ

**בַּיּוֹם חֲמִישִׁי פְּרִשָּׁת וַיֵּשֶׁלֶח בְּאַתִּי לְבִיתִי בְּשָׁלוֹם בְּשָׁמָחָה,
וַהֲכֵל קִבְּלוּנוּ בְּשָׁמָחָה גְּדוֹלָה. בָּרוּךְ הַשָּׁם אֲשֶׁר עָד
בָּה עָזָרָנוּ. עָד הָנֶה עָזָרָנוּ רְחַמִּיד וְלֹא עָזָרָנוּ חַסְדִּיךְ ה'
אֱלֹהָינוּ, שָׂוְכִינוּ בְּחַסְדִּיךְ וּנְפָלָא תִּידְקַח הַגְּרוּלִים לְהַבְּיאָנוּ
לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלְהַחֲזִירָנוּ לְבִתְנוּ בְּשָׁלוֹם. כִּי הִי ה' אֱלֹהָינוּ
עָמָנוּ לְזִכְותָנוּ בְּרַחְמָיו לְשׁוֹב אַלְיוֹ וַיְתַברֵךְ בְּאַמְתָה מַעַתָה. כִּי
לְפָנֶיךָ נָגֹלוּ כָל תְּעֻלּוֹמֹת לְבָב, אֲשֶׁר רָק בְּשִׁבְיל זֶה טְרַחְתִּי
הַטּוֹרָה הָוֶה לְכֹא לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַטּוֹב בְּעִינֵיכָךְ עֲשָׂה עָמָנוּ.
וְאַלְיוֹ תִּמְדִיד אַיְחָל אֲוִילִי יְהוָם אֲוִילִי יְרַחְם אָמֵן:**

תִּמְמָנָה וּנְשָׁלָם

קָנְטִירָס

ימֵי הַתְּלָאֹת

רק הוא (ר' נָתָן) עסוק לפרשם תורה רבינו
הקדוש בעולם וشيخותיו הקדושים,
להודיע לבני אדם גדלה תורה
הקדושה, לקרב על-ידיהם אנשים
רבים להשם יתברך, ועל-ידיהם עמד
עליו הס"מ ועשה עליו מחלוקת על-ידי
הרב מסוראן, שנעשה לו רודף וишוגיא
גדול עד לחייב, באשר בספר לכתן.
ולמען לא יפלא בעיני הקורא, מה שרב
גדול בישראל נכשל בחלוקת, שחרי
גם על יוסף היה מחלוקת, אבל סוף כל
סוף שפט אמת תבון לעד והרהור סערה
בליה ונאנבד ואינו גדול אלא בשעתו עד

כאן.

רפואה שלמה לכל חוליו עם ישראל ובכללים

והבה בת יונה "אל נא רפא נא לך"

בנימין בן קדריה " אל נא רפא נא לו "

תמר בת פרידה "אל נא רפא נא לך"

אפרים בן נורית " אל נא רפא נא לו "

יעל בת חייה עזיזה "אל נא רפא נא לך"

טל אור בת פרידה "אל נא רפא נא לך"

לאה בת ורדה טובה "אל נא רפא נא לך"

ליאור אליקים בן לירון " אל נא רפא נא לו "

דוד עמרם בן חייה עזיזה " אל נא רפא נא לו "

סמדר שמחה בת רות רבידה "אל נא רפא נא לך"

הקדמה

אמר הפתח, כבר נודע האיש המצוין בהלכה בשערים המציגים בהלכה, הלא הפה ספרי לקוטי הלוות הקדושים, ממורנו הרב רבי נתן וצ"ל. צרכתו ונדרלת השגתו בדרביו הקדושים שכתבתם על ספר, זכה זוכה את הרבים להשיכם מעוזו ורבה הרבה בעלי תשובה נעשו על-ידיו, כי דבריו הקדושים שדבר עם אנשיו ביראת ה', נכנסו בלבם כאש בוערת עד שנתקעו רוחו על-ידם לשוב להשם יתברך באממתו. וגם עתה מי שעוסק בספריו הקדושים, מתחזר על-ידם לשוב להשם יתברך בתשובה שלמה באממתו, ולהזק עצמו תמיד בעבודת השם.

גם עבדותו בתורה ותפללה הייתה בלבב אש נוראה מאד מאד, עד אשר כל מי ששמע קול תפלותו ותורתו, נתעוזר גם-בן בהתעוורות גדוֹל מאד להשם יתברך, ואין ביכולת לצייר כל אותה הרגשה שהביא ברביו תפלותו, גם בלב זולתו. וידינו המפלא הרב אפרים ז"ל מקרמןיטשווין,

ימין התכלאות

אמָר לוּ פָעֵם אַחֲת בָּזֶה הַלְשׁוֹן: "מִימֶנּוּ אֵיכֶי עַד דָאָוִינְעַן מַאֲכַט אַיר אַפְרוֹשׁ אֹוֵף דָעַם דָאָוִינְעַן (עם התפללה שְׁלַכְתֶם אֶתְם עֲוָשִׂים פָרֹשׁ עַל התפללה). וְכוּ כָל מַקְרָא וַיְמַקְרָא מַרְבָּרִי הַתְּנָךְ, בְּשֵׁהִיה מַזְצִיאוֹ מַפְיוֹ, מַפְשֵׁש הִיה נְדֻמָה לְהַשּׁוּמָע כְּאֵלוֹ הַנְּבִיא בָּעֵצֶמוֹ קֹרֵא וַיּוֹעַק אֶת אֶלְהָה הַדְּבָרִים.

גם יְדִידָנו הַמִּפְלָא הָר' עֲקִיבָא זָאָב מִגְעַמְרִירָוב הִיה רַגִּיל לְסֶפֶר מַעַצְמָם הַתְּעוּרָות שְׁרָאָה מִפְזָרָנו מַזְהָרָנו"ת בְּעֶרֶב יוֹם כְּפֹור הַאַחֲרֹון, בַּיּוֹם אוֹ בְּעַת סְעִוָּת עֶרֶב יוֹם כְּפֹור מַעֲנָן הָר' יְסָדוֹת, יוֹם צְוִימָה חֵי מַדְבֵּר, וְאַמְרָה, הַלָּא אֲנָחָנוּ רֹאִים כָּל מָה שְׁהַמְּרָגָה נִמְוָכָה יוֹתָר, נִמְצָא בָוּ טֻב יוֹתָר, בַּיּוֹם יְסָוד הַמְּרָבֵר הוּא הָאָדָם, וַיְמַקֵּחַ הָאָדָם בְּמִכְרָתוֹ לֹא יָעַלְהָ בְּמַקֵּחַ הַסּוּס, שֶׁהָוָא מִיסָּוד הַחַי הַגָּמָוד מִהַּמְּרָבֵר בְּנֹרֶעֶן, שֶׁנִּמְצָא סָוִם שְׁנוֹתִים בְּמִחְיָוָן כָּמָה אֶלְפִים רְוִי"כ (רוּבֵל כֶּסֶף). וַיְמַקֵּחַ הַצּוּמָח יָעַלְהָ עוֹד יוֹתָר, בַּיּוֹם נִמְצָאים שְׁוֹשָׁגִים וּפְרָחִים שְׁמַבִּיאִים מִפְּרָדִינָה רְחוּקֹת שָׁאיָן עַרְדָּכָל לְמִחְיָרִים לְשָׂוִים, וּבְיְסָוד הַדּוֹמָם נִמְצָאים אֲבָנִים טֻובּוֹת וִיקָּרוֹת הָעוֹלִים עוֹד יוֹתָר, וֹרְאִים אֲנוּ אֶת הַטּוֹב וְהַאֲלָהּוֹת שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם, מִפְּקָדָת הַתּוֹרָה עַל הַפְּהָנָה גָּדוֹל שֶׁבְּכָל עַת בְּנִיסְתוֹ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְהִיה לְכֹישׁ בְּחִשּׁוֹן וְאָפֹוד. שְׁיִהְיָה נִתְוִינִים בָּהֶם כָּמָה אֲבָנִים טֻובּוֹת.

ימי התכלאות

תמה

וآخر הדברים האלה ניכם מזהרנו"ת ז"ל בדרפו הקדושה מענין לענין, עד שהחילה לדבר בהתעוזרות גדוול בשלחת אש נוראה וצעק בקולו הקדוש בזיה הלשון: ואף על-פיין נמצא גבואה מעל גבואה, קדרשה געלמה ונסתירה, קדש הקדשים שהפכהו הגדוול בשעה צרייך לבנים לשם, היה צרייך להפשיט כל הבוגרים היקרים, רק "בתנת בך קדש ילבש ומכני בך יהיו על בשרו וכו", ואמר את הפסיק הזה בגעון של הקורא ביום כפור. ור' מאיר יהודה ז"ל מברך לב היה רגיל גס-מן לספר, כי גם הוא ניכם או אל בית מורי מוֹרָנוּ מזהרנו"ת, ובבואה על הפתח, והיה נשמע מרחוק את הדברים האלה יוצאים מפיו הקדוש בלא פיד אש, ונשאר עומד על עמדתו ומקומו וירא לכת יתר להתקרב אל השלחן.

והנה על שבת שלפני פטירתו בא אליו שנית ר' עקיבא זאב, ובليل שבת אחר הסעודה, דבר עוד פעם מעבודת הפכהו הגדוול מיום כפור בהתלהבות גדוול ונורא, והזפיר או בפה תבאות מהפיות שבסדר העבודה, ניכם למקום שניכם ועמד במקום שעמד, ועוד בפה תבאות, ישביע שאחר זה נפטר והוא נשמתו באלה התבאות, חנון המרבה לסלח, ביום העשורי לחידש טבת.

ימי התכלאות

וחשובן מפל זה, כי נמצא בו מצד נשמהו גם כל הפליחה והכפירה של יום העשרי מעשרה ימי תשובה, הוא יום כפור, כי הרבה הרבה בעלי תשובה שבודאי נתקפר להם עוננותיהם נעשו על-ידי דבוריו וספריו הקדושים שהשאור אחריו כਮובא, וללא דעת תפינה (יראתי), הייתי אומר שזו שגמ' שמו הקדוש גימטריה מבחן ממש מס' מניין התבאות "חנון המרבה לסלח". וזה אשר גם ארמו"ר הנחל נושא מקור חכמה מורה"ן ז"ל, סמך ידו עליו ואמר עליו שהוא יודע ממשני יותר מבלם, במקאר במקום אחר. ועל זה זכה לחiper ספר לקוטי הלכות הקדוש ותפלותיו המערדים ומהזיקים כל איש מוגדר ועד קטן, להטאות לטוב לשוב בתשובה שלמה.

ואגב שאני מס' פה מס' פרי, אציג פה מה שאמר הר' משה ז"ל, ששמע ממורה"ת בעת שדברו לפניו מחלומו של ר' שמואל איזיק ז"ל, ואמר תחלה בלשון צחות חלומות, ואחר-כך אמר, אני אספר לכם את חלומי, רأיתי את ארמו"ר שבא אליו עם עוד אחר, וספרתי לפניו בדרך קובלנה כל אשר עבר עלי, ואמר לי ארמו"ר בז' חלazon: "דיא האסט אבער מיט דינגע ספרים גיט גמאכט" אבל אתה עם הספרים שלך טוב עשית), וזה האחד שהיה עמו

ימין התכלאות

תמו

ננען לו בראשו ובספדים על זה, ואמר בז' הַלְשׁוֹן "יִא יִא זָעֵיר גִּיט גַּמְאֶכֶת" (בן פ', טוב מאר עשי), ושאלתי את ארכמ'ר מי הוא זה? והשיב לי, זה הוא משה רבינו עליו השלום.

גם נודע מה שאמר ארכמ'ר בתחילת ההתקשרות שנטקרב אליו מזהרנת ז"ל, אמר און: בא אליו אברך אחד ועל-ידו לא יאבך אפילו שיחת חלין שלוי". וכן היה, כי רק הוא עסוק לפירסם תורה רבינו הקדוש בעולם וشيخותיו הקדושים, להודיע לבני אדם פרדלה תורה הקדושה, לקרב על-ידי זה האנשים רבים להשם יתפרק, ועל-ידי זה עמד עליו הס"מ ועשה עליו מחלוקת על-ידי הרב מפוטראן, שנעשה לו רודף ושותא גדול עד לחייו, כאשר נספר לך פון ולמען לא יפלא בעניי הקורא, מה שרב גדול בישראל נכשל בחלוקת, שהרי גם על יוסף היה מחלוקת, אבל סוף כל סוף שפת אמת תבונן לעדר והרוח סערה כליה ונאנך ואיןנו גדול אלא בשעתו עד כאן.

ימי התכלאות

א

אִישׁ עָשֵׂיר היה בברסל'ב ושמו משה, הנקרא בשם משה חינקען, והוא היה ממוקורי ארמו"ר הקדוש מוהרנן'ן וצ'ל, והוא עקר מבנים. וארכמו"ר הקדוש וצ'ל קדם פטירתו, בעת שפדר צואתו לפניו מוהרנן'ת, אמר לו א' בוז הילשון "משה או ער וועט זיך געטן אין חתנה האבן קינדרער" [משה, אם הוא יתגרש ויתהנתן שוב, يولדו לו ילדים].

וآخر פטירת ארמו"ר וצ'ל באויאן בשנת תקע"א, בשחור מוהרנן'ת וצ'ל לביתו לנעמיוב דרכ' ברסל'ב, ספר זאת לפניו משה הנ'ל, ויעצו לגרש את אשתו כדי ישיחיה לו בנים. אך משה לא היה לו רצון ליה, ואמר לו, שבי מה שדבר הוא עם ארמו"ר וצ'ל מזה שאין לו בנים, הבין שהמניעה ליה היא על ידו בעצמו. אבל מוהרנן'ת הרפה לדבר עמו, והoxicם לו שהוא טועה בדבר, והרבה להזוויגו שיגרש את אשתו, מרבית כוספו שיתקימו

ימין התכלאות

תempt

הברא ארכומ"ר זצ"ל, כי ידע אשר כל הברא ארכומ"ר זצ"ל הם בכספי צורף בעיליל, ובלי ספק יהא לו בנים על-ידיהם.

(חסר, ובכתב יד שאצל ר' מאיר אנשין נקבע יותר בארכיות זהה לשונו: משה חינקען הנ"ל, דר עם אשתו הראשונה במה שנים והיה חשוב בנים, ומתחזך דברי רבינו ז"ל על אוזות זה, נדרמה לו שרבינו ז"ל תוליה הדבר בו, שהוא אין מסgle לבנים.

ובכן היה כל ימי חי רבינו זצ"ל, כל אחר יאוש מלהוליד בנים, ומחמת זה, לא היה לו אף מתחשה לגורש את אשתו הראשונה ולשא אחרת, אולי יבנה אחרת. עד שקדם הסתלקות רבינו זכרונו לברכה שלפני מורהנו"ת ז"ל, היה עוסק בדרכו הצעואה בכתב ובעל פה, ואנו אמר גם פהאמם למורהנו"ת ז"ל, אם משה יגרש את אשתו, יהיה לו בנים - "או משה וועט זיך געטין וועט ער האבן קינדרער".

ובכן אחר הסתלקות רבינו ז"ל, בשחרו מורהנו"ת לברסלב ומספר מלין אלו של צואת רבינו ז"ל, למשה הנ"ל, הוא אמנים לא האמין לדרכיו בשbill שביבר לפי תפישתו בדרכיו רבינו ז"ל בנ"ל הוא לאחר יאוש. פעם הזמן משה הנ"ל למורהנו"ת ז"ל בבר בשעה שהיה לבוש בטלית ותפלין דר"ת, ואנו עוד הפעם הוכיר צואת רבינו ז"ל הנ"ל אודוטיו,

ימין התכלאות

והוא עומד בראותו ואינו חפץ להאמין, עד שמוּהרנ"ת
וצ"ל מחזק אמונתו ברבנו ז"ל ובקיים דבריו קפוץ ונשבע
לו בזו הילשון: "כמו שאני לבוש בטלית ותפלין שכן
אמר רבנו ז"ל".

מזה נתעורר משה הנ"ל לחתם אמון לדבריו, והתבה הלהק
לביתו ושאל את אשתו אם חפצחה להתרשם, ואמרה
הן, ומה את חפצחה بعد זה? אני חפצחה שנחלהק עם הוננו
ורכשנו שווה בשווה. ובן עשה וגרשה. מיד התחליו לדבר
אודות שודך, ושרכו אותו לאחות הרוב מטהמאשפי. גם
הר' נתן ז"ל הסקים ליה השודה, והיא היתה לו לאשה
ושמה עלקין.

עבר זמן אחר הנושאין אין סימן לבנים גם עם אשאה זו.
ובכן כפעם בפעם בא בטענה למזהרנ"ת, עד
شمזהרנ"ת צוה עליו שישע לאומאן וייה שם בטענה זו
על ציון רבנו ז"ל: הלא עשית באשר צויתם עלי עלי-ידי
הר' נתן וגרשתי אותה הראשונה, וайיה אפוא הבהיר
שיזיה לי בנים עם השניה שנשאתי זה ומין, ואין אף
סימן לבנים.

בצאתו מהציון הקדוש נפל ברעינו הפסוק "זרעו לכם
לזרקה", וזה נחשב אצלם הרברים כאלו יצאו

ימין התכלאות

תנא

מפני רגנו ז"ל פה אל פה, שב לבך לב ופיזר מעות לזכקה,
וأشתו יזכה בן ובת, עד כאן לשונו).

ב

ועל-בן התחילו הרברים להפנים בלב משה הנ"ל, וישאל
את אשתו אם תקבל הימנו גט, והשיבה לו
שהיא מרצה לו רק באפنو שיטן לה על-כל-פניהם מחצית
עשרו, ונתרצה משה לו, וחילקו ביניהם מיד את כל
רכושם מחוט ועד שרוך נעל ונתן לה גט, ונשא אחר-כך
אשתו השניה שהיתה אחות הרב מטאמאשפייל, שהיה
מקורבי הרב מஸוראן, והוליד ממנה בן ובת.

ובאשר נתקימו דברי רגנו ז"ל אודות האיש משה ואשתו
על-לא, יזכה לו בן ובת, שמח מאד לאין ערוך.
וישלח עגלה מיחרת להביא על הברית מלאה את אחיו
אשתו, הרב מטאמאשפייל הנ"ל וכבר אותו במצות פריעה,
בי את הרב העיר מרא דאתרא ר' אהרון הכרח לכבר
במצות סנדק ואת מורה מורהנית, כבר במצות חתוך
שהיה אמן גדול בוה. ואת גיסו הרב מטאמאשפייל כבר
במצות פריעה.

ימין התכלאות

ובעת הפללה, עמד איש אחד ושמו אברויימיל פיעסם,
שהיה חברו ושותפו של משה הנ"ל, וראה שאין
להרב מטאמאשפיל אמונות בזה, כי הילד צעק בעזקות
גדולות מאד ולא היה ביכולתו לסתור צער אביו האיש משה
הנ"ל, כי הילד היה חשוב אצלו מאד, ולא היה יכול
להתאפק, וידחף בוגרפו קצת את הרב מטאמאשפיל מהילד
והוא פרע מיד בנקל, כי זה האיש אברויימיל היה בקי ואfon
גדול בזה. והרב מטאמאשפיל נתביש ונתלבנו פניו קצת,
ויחר אפו ויבזו ביענייו לשלה יד ולנקם בהאיש אברויימיל
לבדו, כי הגידו לו שהוא מאגדת המקרים שלמורנו
מוּהָרְגַּת, ויבקש לשלה יד ולהזיק למורנו מוּהָרְגַּת בעצמו
בחנם על לא דבר.

ג

ובאשר ארכו הימים והגיעו זמן שודוכין לבתו, עשה שדורך
עם בת ארמו"ר, מרת האידיל, ויקח את בנה הר'
אברהם ר' לחתן לה. ובאשר הגיעו זמן נשואיהם בהיותם
ערך ארבע עשרה שנה במנגה הנסנים הקודמים, הזמין
המוחתן משה הנ"ל עוד הפעם את גיסו הרב מטאמאשפיל
עם זונתו, שיבואו לברסלב למועד הנשואין. ובהיותם על

ימין התכלאות

תגנ

הנשואין, מלחמת *שהיה* להם שנאה ביחסם מכך על מזרנו מזוהרג'ת בן"ל, פערו פייהם לבלי حق ויחרפו את מזוהרג'ת לפני אנשיו (ואשת הרוב הנ"ל פערה מה כלכך בחרוף ונדוף, עד שנרימה לעצמה הכא מאחר מאנ"ש) עד שעיל-יריזה נתעורר מריבה גודלה, ומיום ליום חשב הרוב מטהמאשפייל מתחשבות להבטית את אחותו עלקא הנ"ל ובנה ובתה *שהיה* שונאים למזוהרג'ת, ויעורם שהם יסיתו ויפתו את האיש משה הנ"ל בעצמו שגם הוא יתהפק לשוניא, לרודף את מזוהרג'ת.

ד

והנה נודע מדברי ארמו"ר בספר חי מזוהר"ג, שישبه את מזוהרג'ת בndl הענוה שנמצאת בו, ועל כן לא רצה בשום און להקרא בשם רבינו, אך היראים והשלמים ממקרבי ארמו"ר, לא הבינו כלל על ענותו ושפלוותו בעיני עצמו שאינו חפץ להקרא בשם רבינו, וקרבו עצם למזוהרג'ת, למען לעוזר את לבם לעבודת ה.

אבל האנשים הפושטים *שהיו* בברטלב ומהם האיש משה הנ"ל שנעשה גיסו של הרוב מטהמאשפייל, *שהיה* מחסידי הרוב מפוזראן וגם אברימיל פיעם, אף שגם הם היו רגילים להבינם למזוהרג'ת ולהחזיקו בפרנסתו, עם כל

ימין התכלאות

זה נטוי לנשע לחרב מפוזרואן, והוא לא הסתפק עצמו בכם ואחריכא, חרה אף על שארית הפלטה שנתקרכו לMohren"ת.

והנה Mohren"ת ברוב תבערת לבבו לעבودת הבורא יתברך, היה רגיל לדבר הרבה מאר עם מקריבו ביראת ה', דברים מן הלב הנכנים ללב השומעים, עד שבשנת תקצ"ג, נתקבצו על חג השבעות לMohren"ת אנשים רבים, ערך שמונים אנשים, וחיו מפה שנתקבצו אליו מאנשי העיר.

ובשנשמע מיה לחרב מפוזרואן קנא בו מאה, כי ידע היטב אשר כל הנוסעים לMohren"ת, אין בונחים בשביל כבוד או בשביל פונת פרנסה או שאר בונות גשמיות כמו אנשים, רק בונת כל הנוסעים אליו הוא רק לשמע דבר ה. על-כן נתגна על זה מאה, אמרו לו, מה זה נחשב, אצלכם היו חמיש מאות אורחים. אמר, אצלי היו רינדרערם [שוכרי בת מזיה] ואצלו היו יראים וכי.

ה

והנה כאשר ראה Mohren"ת בפטירת הגבר ר' איזיק זל, חתן ארמו"ר הקדוש שלא בצוואה (חסר באן) ובפטירת

ימין התקלאות

תנה

הנגיד ר' אברימיל פיעם הנ"ל שלא בצוואה שנסתובב על-ידי-זה כטה קלקלים, היה מחלוקת זה דעת מוהרנת על כל מי שהצלהו בשם יתברך בעשר וממו, להכין צואה בעודו בבחורותו ובבריאותו, ואם ישתנה אחר-כך חלקי הממון, יחייב למהר לשנות לפיו זה דבר צואתו כפי דעתו ורצונו.

ו

ויהי היום בסוף ימי הקיץ תקצ"ד يوم ראשון דסליחות, נתועד הנגיד משה הנ"ל עם מוהרנת, ומספר לו שראה בחלום שגפה. והרבה מוהרנת לדבר על לבו שלא יצטער מזה כלל, כי דברי חלומות לא מעליין ולא מורידין בנודע, אבל מחלוקת הספקה מוהרנת אשר כל מי שיש לו ממון ועשיר יכין צואה גם בעודו בבחורותו, ובפרט שהאיש משה הנ"ל בכר בא בימים קצט, אמר לו מוהרנת לטובתו לחיו הנזחים, שהטוב והישר הוא שיחיה בידו. פמید צואה מוכנה.

ויאמר לו משה, באיזה אופן לכתב הצואה, וכפי שיחיה לו בן יבת, והבטה זאת היהת חשובה בעיניו מאה, אמר לו שיחשב גם אותה לירוש כמו הבן, וגם את נפשו

ימין התכלאות

בעצמו יחשב לירוש, ובכפי שענשו עלה או ערך שלשים אלףים רוא"כ, וויארע גם לחלק נפשו עשרה אלפיים רוא"כ, יבנה מזה בברסל'ב בית-כנסת חדשה, גם חנויות שההכנסה מהם יהיה על הוצאה הבית-מדרש. ומהמת שהיה או קלקלול בבית-המדרש שבאמן, אמר לו מורהנו"ת בסיום דבריו, גם לי על הבית-מדרש שבאמן תפן קצת מעות, מיר אויפ די קלויו וועסטן אוואדע אויך גיבען אפיקעל געלט [לי בשבייל האקלוי בודאי גם תפן קצת בסוף].

והנה אף שהאיש משה היה רגיל להבגנס למורהנו"ת גם-בן בן"ל, אך בספת הנטות הג"ל של הרבה מטאמאשפיל, השיב לו משה מיד בדרכו עוזת, אני יודע שאצלכם העקר בבית-מדרש שבאמן וכל תשוכתו הזאת הייתה רק על ידי הנטות מזוגתו ובתו בן"ל להרחקו ממורהנו"ת, וכל זאת היה ביום א' דסליוחות הג"ל. ואחר-כך בשובו משה לבתו וספר גם לזוגתו את חלומו הג"ל ואת דבריו מורהנו"ת שזו בעצמו לכתב צואה ושיתן גם אליו קצת מעות לצורך הבית-מדרש שבאמן, או השיבה לו זוגתו בלשון תמייה, וכי עד הנה לא ידעת שהוא מצפה על מיתתך וצואתך כדי שיקבל מעות על-ידי זה. ומאו והלאה התיילה להוסיף ולדבר על לב בעלה משה

ימין התכלאות

תנו

הנ"ל, הסודות ופתויים, באפּן שיטתהפּך ליהות לשונא ורודף את מוגרנ"ת.

אחר-פה נסע מוגרנ"ת לאומן על ראש-השנה ולא ידע מה שנעשה על-ידיו בבית משה, ואחר יום או ימים נסעו גם שאר אנ"ש לאומן להתקבץ שם בימי ראש-השנה, כדרכנו תמיד. ובכולם לאומן, ספרו והודיעו למוגרנ"ת, אשר בבית משה נתעורר מחדש שנאה גroleה בגל דבריו שדבר עמו, ואפּ-על-פייכן עדין היה משה מלא תרומות על התרחקות מוגרנ"ת. ביום א' של סוכות, כשהחപיל מוגרנ"ת בביתו עם מנינו מאנשיו, נכנים האיש משה גס-בן לבית מוגרנ"ת, ובא לשם בעית שעמד מוגרנ"ת באמצע תפלה ולא רצה להפסיקו, וחור מיד לבתו. ואחר התפלה בשודע למוגרנ"ת מזה הקפיד על אנשיו מדוע לא בקשו את משה שיטמיין עד אחר התפלה.

וביום השני חור ובא באמצע התפלה של מוגרנ"ת, ואו אמרו לו אנשי מוגרנ"ת בשמו, שהוא מבקש אותו להמתין עד אחר התפלה, ואו נכנים עם מוגרנ"ת לתזוז סכתו, וצוה מוגרנ"ת להוציא כל איש מעליו, וכל אבי זיל, הרבה נחמן מטולטשין עליה למקום שהיה סמוך לפוך כדי לשמוע את דבריהם,

ימין התכלאות

וישמע שאל אותו מורהנ"ת: **למה יתרה אף כל-כך על דברי בעניין הציואה?** הלא אתה יודע שדרך תמיד להזכיר לכל אדם את סופו ותכליתו, שכן צירה לדרכו, וקיים "התקן עצמאי בפריזדור" וכו', ואפ-על-פייכן אם בכלל זאת שגתי ולא הייתה צריכה לומר לך, האם תפעה בשליל זה לומר שאני שוגג לך חם ושלום, זכר נא ואל תשכח על-ידי מי יש לך בנים, אם לא על-ידי שהבאתי אותך לכל זה, ואיך תאמיר הדבר בזאת. בהגנה וכבהנה דבר עמו רברים המתישבים על הלב עד שהшиб לו משה הנ"ל, אם כן הלא אני מפים אתכם, והшиб לו מורהנ"ת את מוחל לך.

אחר-כך אמר משה למורהנ"ת, מאחר שתורת השלום בינו, אשלח לכם פראנץ ווין (וין ארטהי) שיש אצלי, והшиб לו מורהנ"ת, טוב הדבר, כי אני מקלקל בمعنى כי ככל אלו הימים כבר היה למורהנ"ת חלי מעיים שנפטר מוה אחר-כך). ובאמת הטעורה של יום ב' דסכוות הנ"ל, הביא לו בנו של משה הנ"ל צלהות יין בן"ל, אף שכבר היה מהנוסעים לחוף, (חסר) ואין כדי להאריך בזאת.

ימי התכלאות

תנט

ו

וְהַגָּה קָדֵם לָהּ בְּעֶרֶב סִכּוֹת שְׁחָל אֹו בְּעֶרֶב שְׁבָת, שְׁלָחוֹ
מִקְּנָבִי הָרָב מִפְּרוֹרָאָן שְׁהָיו בְּבָרְסָלָב, מִתְּנָה לְהָרָב
מִפְּרוֹרָאָן, אֲתַרְזָג נָאָה וּמִהְדָּר עַלְיָהִי עַרְלָשִׂיצָא מִיד בְּעֶרֶב
סִכּוֹת עַם הָאֲתַרְזָג מִבָּרְסָלָב, בָּאָפָן שִׁינְיָע לְהָרָב מִפְּרוֹרָאָן
בְּלִיל שְׁנִי דִּסְכּוֹת, יָעַן כִּי בַּיּוֹם רָאשָׁוֹן שֶׁל סִכּוֹת שְׁחָל אֹו
בְּשְׁבָת, מִפְּנֵילָא אַיִן צְרִיכִים לְבָרֵךְ עַלְיוֹן. וְהַעֲרֵל נִתְּגַע מִאָד
בְּבָרֵךְ הַלּוּכוֹ, וַיְשַׁכֵּב לִישָׁן עַל הָאָרֶץ וְהַעֲמִיד אֶת הַתְּבָה
הַקְּטָנָה שְׁהָיָה שֶׁם הָאֲתַרְזָג סְמוֹק אַצְלוֹ עַל הָאָרֶץ, וּבְתוֹךְ
שְׁנָתוֹ עַבְרָ עַלְיוֹן עַרְלָאָחָה, וַיַּרְא אֶת הַעֲרֵל הַזֶּה יָשָׁן וְתַבָּה
קְטָנָה עַוְמָרָת סְמוֹכָה אַצְלוֹ, וַיַּפְתַּח אֶת הַתְּבָה וַיַּרְא אֶת
הָאֲתַרְזָג וְלֹא יָדַע בָּלֶל אַיִיחָה פָּרִי הָוָא, כִּי בְּמִדְּנִיתָנוּ רַבָּם
כְּכָלָם לֹא רָאוּ פָרִי בְּזֹאת מִימֵיכֶם, וַיַּצְחַק לְטֻעם טֻעם הָפָרִי
הַזֶּאת, וַיַּשְׁדַּךְ בְּשַׁנְיוֹ אֶת הַפְּטָמָא עַמְקַצְתָּ מִהָּאֲתַרְזָג, כִּי
דָמָה בְּנֶפֶשׁוֹ שֶׁהָוָא פָרִי מִתּוֹק לְחִיה, וּבְשַׁטְעָם וּהְרָגִישׁ בּוֹ
טֻעם לֹא טֻוב בָּלֶל, נִתְּפְלַיא מִאָד עַל שְׁהָנִיחָוּ אָתוֹ בְּתָבָה
מִיחָרֶת לְוֹתָה.

וַיַּלְךְ מִשֵּׁם לְבִתְ-הַמְּלֹוֹן קְרִיטְשָׁמָא שְׁהָיָה סְמוֹק לִשְׁם,
וַיִּסְפֶּר אֶת הַפְּלִיאָה הַזֶּאת לִפְנֵי הַעֲרָלִים שְׁנָמְצָאוּ
שֶׁם אֹו, וּבַעַל הַמְּלֹוֹן שְׁמָעָ אֶת דָבָרָיו. וְאַחֲרֵי כֵּד בָּא לְהַמְּלֹוֹן

ימין התקלאות

זהו גם הערל השלים בעצמו, וישאלוו בעל-המלון, מי שולחך ולאן אתה הולך? ויספר לו שנשלח מברסלב להרבר מסוראן. ויאמר לו בעל-המלון שאין לו עוד מה לילך לשם כי כבר נתקלך במעות אשר לא יוכל לתקן. ואחר-כך ביום א' רחל המועד, נסע בעל-המלון לברסלב, ויספר שם את כל הארץ הניל, ונתקפרעם הרבר בכל העיר.

ח

אחר-כך כשהגיע ימן המנחה, הייתה סבה על-ידי איש אחר שנקרא בשם שלמה ראובן ולאטים, שהוא ריה רחוק לנכרי מטורנ"ת, רק אפר-על-פיבן היה דרכו להתרפלל בבית-המדרשה מאנשי טורנ"ת שנקרא בשם בית-המדרשה החדש, כי הוא היה מקרבי הרבה רביהם שמואל איזיק, שהיה גמ"פ מתלמידי ארמו"ר. ואפר-על-פיבן היה לו מחלוקת קצת עם טורנ"ת, והמחלקה הזאת נסתבב על-ידי שלמה ראובן ולאטים הניל. וטורנ"ת אמר עליו שלא מוחל לו אפלו בעלמא דאתה.

ונתקנים בו עברה גורה עברה, כי נסתבב על-ידו גם המחלוקת הזאת מהרב מסוראן, והסבה הייתה כי זה האיש שלמה ראובן ולאטים היה רגיל לדבר דבריו

ימין התכלאות

תסא

צחחות, ווערטליך [בריחות], ובעה שהתפלל תפלה המנאה, בשעה גיע להמלואות "תנו רבנן פטום הקטרת" הווטבו בעיניו לדברי צחות כי הארץ הנ"ל, מנשיכת העREL את הפטם מהאתר. ויעמיד עצמו אצל חלון הבית-מדרש שהבאים מהשוק להתפלל בבית-המדרש היישן, עוברים אצל חלון הבית-מדרש החדש הנ"ל, וירפק להם שלמה הנ"ל בחלון ויקרא לפניהם בקול "תנו רבנן פטום" כדי להתרגורות עליהם. ואנשי מוגרנת לא היו או בבית-המדרש שימחו בידו, והוא עשה זאת מודעת עצמו, ויתר להם מאד, כי לא די שהיה להם יסורים מהארץ הנ"ל, עוד זה האיש שלמה מותגра עביהם.

ובאמת היו צריין אנשי הרב מפוזראן להבין שאנשי מוגרנת אין חיבור כלל בוה ההתרגורות, כי האיש שלמה הנ"ל לא היה מאגדתם כלל, אבל מלחמת שגム כלל זה בקשׁו עלילות הפרש וכו' ודו שונאים לモגרנת, נתקם בהם כמו שאמר השם יתברך, חייהם שאני נתן להם מקום לטעות וכו'.

ויעמיד עצמו ברוך דין בבית-המדרש היישן, והמציא סברא מלכז ואמר לכל אנשי הבית-מדרש אשר בפרקית מוגרנת נשלח העREL לנשד הפטם מהאתר, גם

ימין התכלאות

נסע תכף בכוונה להרב מפסוראן והחליט לו את הדבר הזה לאמת גמור. וכבר אמרו חז"ל ברית ברותה ללשון הרע, עד שגמ רוד וכי. וימלא הרב מפסוראן חמה וקצף גדול על מזהרנ"ת ועל אנשיו, מפשש לעקר אותו מן העולם, ואת כל אנשיו בחנם על לא דבר.

ומזהרנ"ת בשמעו את כל השקר והעלילה שהעליל עליו ברוך דין להביר מחלוקת באשר לספר לקמן, כלל אותו שיזיה נערך וברא מן העולם, וכן היה. אפ-על פי שהזיה לברוך דין הנ"ל באותו העת בנים ובני בנים, סוף כל סוף אחר פטירת מזהרנ"ת במה שניהם נערכו מן העולם, ולא נשאר ממנה זכר ושם כלל וכלל. גם ברווך דין בעצמו נתקצרו ימיו ולא חי אחר כך רק עוד שלשה שנים, עד תחילת שנת תקצ"ח ומאת במיריה משנה מאה, באשר לספר לקמן. (עוד חסר, שבחל המועד שעשרה ברוך רעש גדול בעיר, ומשה היה אצל הרב הנ"ל, ובמשך ר' נתן מודה, הלא עם ר' נחמן מטולטשין לעלקען גישלים בסוף).

ט

ואז בראשות הר' נתן שהתחילה להתקבץ ולהלשיין עליו לשון הרע בחנם, ויירא מאד מזה, הלא למשה

ימי התכלאות

תשג

חינוך עם ר' נחמן טוילטשינער והתחל לספר למשה חינוך ולאשתו גדל צערו על שהעלו עליו בחג ענין הפטם, ובקש ממשה ואשתו שילכו לעשות להם טובה, ויראו להכחש את השקר הזה. וענו משה ואשתו: שקר שקר, כי לא יعلלו עלייכם חם ושלום המעשה בחם. ומה שאמר להם מורהנת לא האמיןו לו, מחתה שהיה בלבם שנאה עליו מפבר, מחתה הצואה, ועל-בן לא רצוי שיכנסו הבוריआונם. והלך מורהנת מהם בשברון לב, ור' נחמן מטוילטשין הסתכל עליו וראה שפניו נשתו מאר ולא הבין מפני מה, כי לא ידע שנעשה מזה מחלוקת, אך אמר-בד ראה חכמו הקדושה, כי ראה כי בכחם להשקייע השקר, ובין שראה שם הם שונאים אותו או נתפס מאר, ובודאי מיאת ה' שהבין בתחלתו כל זאת להקדים תפלת לזרה, עד שהשם יתפרק לבתו ערו.

,

וביום הווענא רבא לפנות ערב כאשר התחל ברוח דין הנ"ל להרבות בחרופיו שאין כראוי לפרטם, אמר-כך בשמיינו עצרת נתקבצו אליו הרבה עז פנים, ושתו אצל קדם הקפות, ובليل שמחת-תורה הכינו עצם לילך להקפות. ותדריך לבית-המדרשה היה ברך בית מורהנת,

ימי התכלאות

וכאשר נודע לモֹהָגָנָה מרב ההולות והשכבות ומשטה
היו שביבית ברוך דין, הבין אשר בערים דרך ביתו יפערו
פיהם לבלי חק לחרף ולגרף אותה, על כן הוהיר מאד על
מקרביו שנמצאו בבלתו, שלא יצא אחד מהם לחוץ לעשות
MRI'AH עם העז פנים האלה.

אבל אֲפִ-עַל-פִּיבָּן

היו בני הנערים (שם ר' שמשון) שלא
יכלו להתחấp על עלבונם להיות מן הנעלבים ואינם
עלבים, ויצאו לחוץ לריב עמהם, עד שנעשו הבאות,
והקווין שלהם היה רב מאה, עד שלולא מה שנודרו
אנ"ש להביא אנשי חיל שקורים אבעעשטישקען להשquit
הMRI'AH, היו באים העז פנים הנ"ל על-ידי ההכאות שהכו
את אנ"ש להרינה ממש. ומוגרגנת הקפיד מאד על אנשיו
שהלא שמעו בקולו ויצאו לריב עמהם, עד שהכרחו להעצה
זו את שלא יתרנו אותם חם ושלום. וקצת בי קשה
לפרט כל דבר בכתב (ראש שלהם הלא אל ר' נתן ואמר לו מוסר עד
שהלך עם הרבה הנ"ל, ולאחר-כך אמר מוגרגנת, מי יודע איזה עלות
דברו ממנה).

ימי התכלאות

תסה

יא

וְהַגָּה הָאֵי תִּגְרָא דְמֵיא לְבִידָקָא דְמֵיא וּכְוֹ" [המחלוקת הוּמָה
לפְרָק שֶׁל מִטְן] וּבָכֶל פָעַם מִיּוֹם לַיּוֹם נִתְגַּדֵּלה הַמְּרִיבָה,
יוֹתָר, כִּי בַּתוֹךְ קָד נִמְצָא שֵׁם בְּנֵי הַגּוּרוּם בַּעֲלֵי תָאוֹת,
שַׁהְתָּאוֹו לְבוֹא כָּל פָעַם בַּבֵּית מֹשֶׁה הַגְּנָל מִחְמָת כִּי בַּתוֹ
הַגְּנָל הִיהָ יִפְתַּח תָּאָר מַאֲהָ, וְהַתָּאוֹו לְהַרְבּוֹת עַמָּה בְּרָבְרִים
כַּפִּי חֲפֹצָם וְתָאוֹתָם, אֲךָ לֹא הִיה בַּכְלָתָם לְהַזְצִיא חֲפֹצָם
לְפָעָל לְהִיוֹת יוֹצָאים וּנוֹגְנִסִּים בַּבֵּית מֹשֶׁה הַגְּנָל אֲם לֹא
בְּהַתְלִבְשׂוֹתָם בְּלִבְיוֹשׁ הַחֲסִידּוֹת, וּעַל יְדֵי רִיחָנָה בָּאוּ בָכֶל פָעַם
לְבֵית מֹשֶׁה הַגְּנָל, וְהֵם הַרְבּוֹ לְדַבֵּר שֵׁם הַבָּה וְלִשְׁוֹן הַרְעָ
וּשְׁקָרִים וּכְבוֹדים עַל מִזְהָרִגָּת בְּכָדִי לְהַבְּעִיר שְׁנָאָה בְּלָבָ
מֹשֶׁה עַל מִזְהָרִגָּת. וְגַם הַבִּיאוּ אֵת דְבַתְמָרָעָה בָכֶל פָעַם
לְהַרְבָּ מִסּוֹרָאָן, וְהֵוָא קִבֵּל הַלְשׁוֹן הַרְעָ שְׁלָהָם, עַד שְׁהַתִּיר
גַם לְהַעֲלִיל עַלְיוֹ לְפָנֵי שְׂרֵי הָעִיר וּלְמִסּוֹרָו בְּמִסּוֹרָות קָשּׁוֹת.
וְאַחֲרַכְךָ הַתִּיר אֵת דָמו לְהַרְגֵנו מִמְשָׁ, כַּאֲשֶׁר נִסְפֵּר לְקֶמֶן.

יב

וַיַּדְרִידָנוּ חֲרֵ' אַבְרָהָם לֵב, נַכְדָּר אַדְמָוָר שְׁהִיה חַתְנוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה הַגְּנָל, לֹא הִיה יָכֵל לְרֹאֹת זֹאת, אַיךְ בַּעֲלֵי
תָאוֹת הָאֶלְהָה נִבְנִסִּים וּיוֹצָאים בַּבֵּית מֹשֶׁה הַגְּנָל, וְלִשְׁמַעַ

ימין התקלאות

הַלְשׁוֹן הָרָע שִׁמְרָבָרִים עַל מִזְהָרֶנֶת ז"ל, על-פָּנָיו עֹזֶב אֶת
אֲשֶׁתוֹ בֵּית חֹתֶנוֹ וְהַלְךְ לְבֵית אָמוֹ הַצְדָּקָת מִרְתָּא אָדָל,
וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים עַד שְׁנַתְנוֹ גַּם פְּטוּרִין לְפָתָח מֹשֶׁה הַגָּל וְגַם
בָּזָה יִשְׁמַעְשָׂה שְׁלָמָה. וְאֵיךְ שָׁרְמוֹ אַדְמוֹר לְמֹשֶׁה וּכְבוֹ
(שָׁמַעַת גַּסְבָּן נְתַעוֹר לְמֹשֶׁה הַגָּל מוֹפָת מִרְבָּנו ז"ל, שְׁפָעָם הַוּשִׁיט לְבָנָנו ז"ל
צְנַצְנַתְנוֹתָה, וְעַם הַהוּשְׁטָה גַּשְׁפָּדָ מַעַט, וְאָמָר לוֹ רָבָנָנו ז"ל: "דֵי וּוּעַסְט שְׂוִין
נִישְׁטַת וְיַיִן מִחְקָנוֹ" [אתה כבר לא תַּהֲיוֹה הַמִּחְקָן שְׁלִי], אָמָנוּם בְּשִׁנְשָׁתְרָה
עַם בֶּת רָבָנָנו ז"ל, הַחֲפָאָר שֶׁהָא עַכְשָׂו דָּוָקָא מִחְקָן, וּכְשִׁנְעָשָׂה אַחֲרָכָךְ
הַפְּרוֹר, רָאה בְּעִינֵי וְהַזָּה וְלֹא בָּוָשׁ עַל קִוּם נְבוֹאת רָבָנָנו ז"ל). וְאֵין בָּאָן
מִקּוּמָה.

יג

וְהַגָּה בַת מֹשֶׁה הַגָּל נְשָׁאָה לְאִישׁ אַחֲרָתָם וַיָּשֶׁר שְׁמוֹ
אָבָא, אָךְ גַם הוּא לֹא הִיה יָכֹל לְרֹאֹת אֵיךְ הַבָּעֵל
תְּאוֹתָמָרִים לְדִבָּר עַם אֲשֶׁתוֹ, וַיַּעֲמֹד אֶחָת רָאה מִמְּנָה
דִּבָּר מִכּעֶר וַיַּגְּרַשׁ גַם הוּא אַוְתָה. וְסֹוף הַדִּבָּר הִיה, אֲשֶׁר
לְכָל נֹודֵעַ שֶׁאִינָה הַוּלְכָת בְּדִירָה הַיְשָׁר, וַיַּשְׁלַח לְהַתְּחִבָּרוֹת
עַם אִישׁ בְּלִיעֵל אַחֲרָה, עַד שְׁגַשָּׂא אַוְתָה לְאִשָּׁה. וְסֹופָה הִיה
שְׁמַרְתָּה מִתְּהֻתָּה פְּתָאָמִית בָּעִיר קָאַמְינִיז בְּאַמְצָע הַרְחֹבָב, וְזֹה
הִיה אַחֲרָה כִּמְהַפְּמָה שְׁנִים מִפְּטִירָת מִזְהָרֶנֶת.

ימי התכלאות

תס

והנה באשר היה להמתנינים התר מערבי למסר את מוחרכות ז"ל לפניו השרים, הלו כו לשער העיר הנקרה או בשם גראאניטשען, ומסרו את מוחרכות בעליות גודלות, גם ספרו לו שמות אספדים אלו מכמה עירות, וביקשו אותו שכוא לביתו בשכנת חנכה לפניות ערבית, מן אמירת תורתו בסעודה שלישית, ואו יכח אותו לתפיסה עם כל אנשיו מעירות אחרות שנמצאו או ב ביתו, עם כל כתבי תורתו הנמצאים ב ביתו, וכן עשה השר הנ"ל. ויקרא אנשי חיל, ויסבב את בית מוחרכות באפן שלא יהיה יכול להפלט משם אפילו איש אחר, וגם חתם בחותמו את פתח בית עליתו שנמצא שם כתבי תורה.

והנה מלחמת אשר את האנשים תושבי עיר ברסלוב לא חפצו לאסור בתפיסה, על כן העמידו איש אחד על הפתחה שיאמר להאנשי חיל מי מעירות אחרות לתפסם וכי מאנשי עיר ברסלוב שלא לתפסם. ויקחו האנשי חיל את האנשים שבאו מעירות אחרות ויוליכו אותם לתפיסה, ואת מוחרכות באצמו לא ל��חו אותו או לתפיסה, כי דמו בנפשם שכודאי לא יברח, על כן הניתנו ולא תפשוהן.

ימי התכלאות

יד

וְהַגָּה בְּמוֹצֵאי שְׁבַת קָדֵשׁ בְּשַׁהֲלָכוּ הָאָנָשִׁי חַיל מִבֵּית מִזְרָחָנִית, נְכַנְּסוּ עוֹד הַפְּעָם אָנָשִׁי עִיר בְּרֶסְלֶב לְמִזְרָחָנִית, וַיִּמְצָאוּ אֶתְּנָהוּ יוֹשֵׁב בְּרֶבֶקּוֹת נְפָלָה לְהַשֵּׁם יָתְבָּרָה, וְחוֹר לְעַצְמָוֹ בְּמַה פָּעָמִים אֶת הַמְּשֻׁנָּה הַלִּילָדִים לְמוֹת וְהַמְּתִים לְהַחִזּוֹת לִידֵיכְךָ וְלְהַזְדִּיעַ שַׁהֲוָא וּכְךָ. וְהַרְבָּה לְחוֹדֵר אֶת הַמְּשֻׁנָּה הָאָתָה בְּהַרְגְּשָׁה עַצְומָה בְּמַה פָּעָמִים בְּהַתְּלִבּוֹת גְּדוֹלָה מְאָד. אַחֲרֶכָּךָ בְּשַׁבָּב לְדַעַתְךָ, אָמַר לְאָנָשָׁיו, כַּפֵּי אֲשֶׁר נִשְׁבַּח מִשְׁר הָעִיר לְחַתְּמַת הַפְּתַח הַשְׁנִי שִׁיש בְּמִרְפֵּסָת שְׁלֵפִנִּי עַלְיָתוֹ הַחִזָּה, לֹזֶת יַעֲמִדוּ סָלָם חֲקֵף בְּלִילָה לְהַמִּרְפֵּסָת לְעַלוֹת עַל הָעַלְיהָ, שִׁיזְצִיאוּ מִשְׁם כָּל כְּתָבֵי תּוֹרָתְךָ. וְכֵן עָשׂוּ, וַיִּקְחּוּ מִשְׁם כָּל כְּתָבֵי תּוֹרָתְךָ, רַק נִשְׁבַּח מִהָּם תְּבָה קְטָנָה (שִׁיפְלָאָה) בָּמִקּוֹם מַזְנָע שַׁהֲוָה שֵׁם גַּם־כֵן קָצַת כְּתָבִים וְגַלְקָחוּ אַחֲרֶכָּךָ לִידֵי הַגּוֹיִם.

וְתַּבְּפַ אַחֲר שְׁבַת מִהָּר מִזְרָחָנִית לְבָרָה מִבֵּיתְךָ, וַיִּבְרָה תִּחְלָה לְכִפֵּר הַסְּמוֹה, לְהָעִיר שִׁישָׁב שֵׁם אַחֲר מְאָנָשָׁיו, וַיַּתְעַכֵּב שֵׁם בָּעֵד יוֹם אוֹ יוֹמִים, וַיַּחֲשֵׁב אָוְלִי אָפָּר עַל־פִּירְכָּן יִשְׁקַט הַרְעָשָׁה, וַיַּהְיָה בַּכְלָתוֹ לְשׁוֹב לְבָיתְךָ, אֲבָל אַחֲר הַמִּקְוָה וַהֲדִירִישָׁה מִה שְׁנָעָשָׁה בָּהָעִיר, הַבִּין שַׁהֲוָא מַכְרֵח לְבָרָה מִבֶּרֶסְלֶב. וַיִּבְרָה תִּחְלָה מִשְׁם לְאוֹפִין וּמַאוֹפִין

ימי התכלאות

טסט

לטשעהרין ומטשעהרין לקרמנטשיך, ושם ישב עד שער
השם ותברך על-ידי ידידנו הר' שמואל ווינברג, לפים את
שרי העיר והוציאו לחפשי את כל האסוריים, וגם קצת
בחבי יד הנ"ל. ושר העיר נתן רשות לחת בילעט [רשון
טפע] לモהרנ"ת, וקבעו את הבילעט וישלחו מיד את
הbil'ut לקרמנטשוך לモהרנ"ת, כדי שיוכל לשוב
לברסלב לבתו.

טו

אבל באמת כל אשר היה ביכלה ר' שמואל ווינברג ועוד
משתדרלים לפים את שריה העיר, היה על-ידי
שהמתנדרים נתישבו בדעתם לבלי להשתדר עוד בעצת
הMESSIAH, רק הסכימו עזה אחרת בפתרונות להרג את
מוהרנ"ת. ויבנו בעיניהם לשלח יד במוהרנ"ת בעצמו, רק
את כל הנקרה בשם ברסלב, מצוה גמ-פין להרגו ולשפה
את דמו בחנם על לא דבר.

ומלחמת רב דבטים של ההולכי רכילים והפושעים האלה
לפני הרבה מஸוראן, הסכימים להם גמ-פין על זה
ונם הגדייל לעשות להוציא את הפקדה הזאת על כל
הערים מברסלב עד אומן וטיראוץ, ויקראו סופרי הרבה

ימין התכלאות

הנ"ל ויכתב בכל אשר צוה הרב הנ"ל לראשי חסידיו הנמצאים בכל הערים האלה על אודות חסידי ברסלב בזה הילשון: להדרם לרדרם להרים וכו'. ואם שנותירא מאימת מלכות נסיכם בלב הרב מפסוראן להכין על זה שחורה, אפילו עד מאה אלף רוי"ב ויתר. ויאמר לחסידיו שהיו עשרים ואנגולים והיה להם מסחר קאנטאר, על כמה וכמה רבבות אלפיים רוי"ב. וישאל אותם בדבריzechות, וייפל גועט איר מיר גיבן אויף ברסלבר מאטיעען? [כמה מוכנים אתם ליתן לי על הברסלב], והשיבו לו עד חצי הקאנטאר, כי היו משרות מאד בכובח חסידותם עם הרב הנ"ל, עד שהרב הנ"ל בעצמו חתם עצמו על כמה וכמה שטרות בהלוואותיהם שהכרחו ללוות למיסחרם.

אבל השם יתפרק שלח להם מיד כפעלם, כי מאו והלאה ירד מיסחרם עד שלא היה להם לשלים חוכותיהם, ובבעל חוכות תעבו להרב מפסוראן בעצמו, והיה לו בזין גדול ועצום. וקדם מותו אמר, הנהן זען (פשיטת הנג'ל) יש לו חלק במותו, כי גם הרב מפסוראן לא האריך ימים אחר זה בנופר לקמן, כי היושב בשמי נקמת מותרנית ז"ל מהרב ומחסידיו בנופר לקמן.

ימי התכלאות

תעה

טו

וְהַגָּה בֶּפִי הַמִּזְבֵּן מִדְבָּרִי מִזְהָרֶנֶת זֶלֶל, הִיה נְרָאָה מִדְבָּרִי
שְׁחוּרָב הַנֶּלֶל יָרַד מִמְּרוֹגָהוּ עַל שְׁחִיה פֶּלֶג גּוֹפָעָרְד
שָׁנִים עֲשָׂר שָׁנִים לְפָנֵי מוֹתוֹ, כִּי בָּשָׁנָה מִד' לִמְיָה חִיוּ
נְתָאָלְמָן וּכְי' וּכְי'. וְאָמָר עַלְיוֹ כִּי נְתָקִים בּוֹ גָּאוֹת שְׁחִיה
בְּוּרְבָּעָם וּכְי', כִּי אַרְמוֹר רְאָה אָתוֹ בִּימֵי נְעוּרִי וְאָמָר עַלְיוֹ
או "אָזָא יִנְגַּעַרְמָאָן דָּאָבָא אַיךְ לִיב" (שְׁכָבוֹא אַבָּא אַזְּבָב), וְאָמָר
הִיה נְתָקָרֶב אַלְיוֹ, הִיה זָכָה גַם הוּא לִמְרָגָת מִזְהָרֶנֶת
זֶלֶל, וְאַוְלָם אַחֲרָכָה בְּגַנְפִּילָהוּ, נְתָהָפֵךְ בְּלָכָה לְרוֹזָרָבָה,
או אָמָר מִזְהָרֶנֶת זֶלֶל בָּהָה הַלְּשׁוֹן, סֻעָּוּט שְׁוֹין מְזִוִּין וְזַיִן
הִיא גָּאָלה שְׁפִיטָעָר מִיטָּה גַּדְעָרָת יָאָה וְזַיִא וְיאָה הָאָט
גַּעֲזָאָלָט זַיִן (הַגָּאָלה גָּבָר מִכְרָתָה לְהִזְהִיר מִאָהָר מִמָּה
שְׁהִזְהִיר צְדִיקָה לְהִזְהִיר). וּלְפִי שְׁעִינְנוּ רְהֹזָאָות אֶת הַחֲרָבָן הַעֲצָוָם,
וְהַגְּשָׁגָב בְּגַשְׁמִיוֹת וּבְרוֹחָנִיוֹת שְׁנָצָמָה בְּאָלָה הַמְּאָה שָׁנִים,
וְהַוָּא גָּרָם כֹּל זֶה כְּנֶל, אֵין עוֹד לְהַאֲרִיךְ בָּהָה.

י'

גַם בְּרִתְחָלָת הַחֲרָב הַגֶּל עוֹד קָדָם שְׁכָתָב הַרְבָּ מִסּוּרָאָן
אֶת הַאֲגָרוֹת הַגֶּל, פָּקַד הַרְבָּ הַגֶּל עַל אַנְשָׁיו שְׁיָהָיו
יָוֹרְדִים לְחִיוּ שֶׁל מִזְהָרֶנֶת וּלְקֶפֶחָ פְּרָנְסָתָו, כִּי בְּהָעָתִים

ימין התכלאות

שקדם המחלוקת היה הרבה אנשי בית-המדרש החדש שהיו מפסיקים את מורהנו"ת בפרנסתו מחמת האהבה הנוראה שאהבי אותו מאד, עין שהרבה לעורר את לבם לעובדות השם יתברך, ולכונת הלב בעית התפללה, עד אשר ממש בקעו את הרקיע בחפלהם בעבור אנשי בכל יום ויום ערב ובקר, לילא המחלוקת והרדיפות הנ"ל כבר היו זוכים להגאל על-ירידיה.

וברב רדיותם את מורהנו"ת ואת אנשיו, הרבה הרבה, לשבר ולחרם אותם ואת פרנסתם עד קצה האחיזון, כי רק חמשה אנשי בברסלב עמדו בנסيون ונשארו בעבודתם את השם יתברך במקדם, אבל רבם בכולם מהקביוץ שבסברסלב לא היה ביכולת להחוירם לעובודתם, גם אחרי שעור השם יתברך לモורהנו"ת והניהם לו מכל אויביו מסביב על-ידי פגימות.

יה

ובתקף מצוקת מורהנו"ת ו"ל בפרנסתו או על-ידי הרבה הנ"ל, אף-על-פי-כן סבב השם יתברך שנמצא איש אחר, ר' יצחק מכפר שערויז, שנתקרב לפניו כמה שנים לモורהנו"ת ולשאר אנשי רבנו ו"ל, על-ידי האיש

ימין התכלאות

תעג

משה חינקען הצעיל בעצמו, כי הוא היה ממעשפחתו ויוישב אותו במושב הרוחים שנמצא בספר הצעיל הסמוך לברסלב. וכשבא ר' יצחק הצעיל לברסלב, נתאכسن בבית משה הצעיל, והוא בעצמו ספר לפניו את כל הנדולות והנפלאות שראה מרבענו ז"ל עד שנטקרכן פנ"ל.

וآخر-בך ביצאת הרום סערה מהמחלקה אשר הצעיל נחפה למתרנגן, נשאר על-כל-פנים גזירה במשה שלא רצה ללחוץ את ר' יצחק הצעיל מפרנסתו, ובהולכו את הקמה מהרחים אל העיר ברסלב, השתדל בכוונה שהייה בניתו באמצע הלילה, ובתחלה בניסת העיר דר שם ר' לייבצ' שהייתה מאגשי מוהレン"ת, ופרק לו בחלוון שיצא החוצה והוזיד לו ר' יצחק ממחשוב הקמה שלו שקי עם קמה לבית ר' לייבצ' שיתו למוהレン"ת, ובבקר נושא את השק קמה הצעיל לבית מוהレン"ת, והר' יצחק הצעיל הספיק אותו ואת ביתו עם קמה בכל צרכו, וכן סבב השם יתברך עוד סבות נפלאות בරבר פרנסתו.

יט

וآخر שנשלחו האגרות הצעיל, אין ביכולת לבאר כלל מה שעבר על שאരית הפלטה על-ידי הזאים וחיות

ימין התכלאות

רעות הנ"ל, וכן להפחן אין לבאר כלל הגבירות והגנירות שהפליא בשם יתברך עם מוחראנ"ת ועם אנשיו, שיתקימו על-כל-פנים בין היזאים האלה, רק בטארוויוץ נזוק איש אחד מאנשי מוחראנ"ת, כי מרוב ההכאות והעוניים שענו אותו נחלה מתחת ידם בחליל נופל רחמןא לצלן, ואבי ז"ל ר' נחמן מטולטשין, ברח מביתו לאומן, כי באומן היה או צד גדול שהרחקו את עצם מהסידי פוראן, כי בתחלת הקץ היה נסע הרבה מפוראן לאומן, וכי אשר עבר עלייד הבית-מראש שבנה שם מוחראנ"ת, ענה ואמר לחסידיו בז'ון גדול לפניכם (שיש פה ברסלם, קלוי ורשו וכו') זיא אוד צי געמען [אותה גם להעbir מן העולם], אבל היה שם באומן גביר אחד ר' אברם... שהיה מאנשי השם, גם היה לו ארבע אותות הכבוד (מאנראלי) מהקיסר ירומ הורד דרוסיא, והוא לא היה יכול לסבול לראות העוניים של אנשים בשירים כל-כך, וכי מביתו להרב מפוראן אשר על-כל-פנים לא יסעו עוד הפעם לאומן. וגם הנגיד הנ"ל הטייל אימה על המתנדרים והזהירם שלא יעשו שום רעה לאנשי מוחראנ"ת עד שישבו שם אונ"ש לבטה.

ימין התקלאות

תעה

כ

בטולטשין הרבו להפנות בעוניים את ר' יצחק בן ר' אברהם דב, עד שנהפתחה להם, רק מיד אחר שעבר קצת הרעש בנוּבר לkapן, חור ונסע למוהרגנ'ת. ובן ר' יעקב חתן ר' משה חיים, גם-בן לא עמד בנסיוון, וכן ר' דוד שנקרא בשם מ' נודע למתנגדים שהוֹ פחרן מלצאת בלילה, קשוֹרָו אוחז לפצחה על בית החיים, ואמרו לו שאמם לא יקלל את מוהרגנ'ת יגיחוּ שם בלילה, (אה אחד קשוֹר בבל אחד עם ערלוֹת והובילו אומם ברוחב).

בי זה עשו לסמן מי שקלל אותו בחירופין, הוא אותן שכבר נתפתחה להם ולא יסע אל מוהרגנ'ת. ובפי הנראה שגמ הוא לא עמד בנסיוון, רק איש אחד היה שם ושמו ר' מרדכי שהפו אותו בעוניים קשים ברחוב העיר, וכאשר בא לאמצע השוק מקום עמוד האבן הגובهة הנמצאת שם והמתנגדים הפו אותו שם, צעק בפניהם המגלה וב יכול גדול, "ומררכי לא יברע ולא ישתחווה".

והנה המתנגדים חפזו לענות ולהפנות הר' יצחק בן מוהרגנ'ת זיל שישב בטולטשין, אך היה שם גביר אחד ששמו ר' יוסף הונגער, שנצל בוכותו, כי אמר להמתנגדים אשר ר' יצחק אינו חסיד כלל, ומה שנוסף

ימי התכלאות

למזהרג'ת הוּא מיהרָה מפַח הַפְּבּוֹד אָבָּ, וְעַל-יִדֵּי זֶה נִצְלָה מֵהֶם. אֲךָ אַחֲרָ שָׁעַר בֶּל הַחֲרֵף וְהַקִּין וְהַגַּע יָמִי רַאשֵּׁה, הַשָּׁנָה לְגַסְעָ לְאוֹמָן, נִסְתְּחַמוּ טָעַנוֹתָיו שֶׁל הַגָּבִיר הַפְּגַל, אֲכָל מִחְמָת שָׂאָו בָּכָר עַבְרָ פָּחָד הַהֲכָאָות בְּגַזְבָּר לְקַפְּן, נִצְלָה עַל-יִדֵּיהֶם. וְאַפָּ שִׁירָא מַאֲוד שֶׁלָּא יַזְיקָ לוּ הַמְתַנְגָּדִים לְפִרְגָּסָתוּ מִהְפָּאָסְט [מַהְאָרָה] אֲכָל מִחְמָת שְׁבָגָלָל כִּשְׁרוֹתָו וְאַמְגָנָתוּ נִתְקַבֵּל מַאֲד בְּלֵב אֲנָשֵׁי הָעִיר, לֹא הַזִּיק לוּ הַבָּר בֶּלֶל.

כא

וְאַבְּיָר' נְחַמֵּן מַטוֹּלְטָשִׁין, בַּי הַגִּיעוּ הַמְכַתְּבִים מִהָּרָב הַגְּלָל לְטַוְּלְטָשִׁין, לֹא הָיָה אֹז בֵּיתָו, וּבְבוֹאֹ לְבֵיתָו עִינָּפָן וַיָּגַע כְּדָרְכֵו לֹאֵין שָׁעוֹר, בַּי מִחְמָת רַב עֲנִיוֹתָו הַלְּד בְּרִגְלָיו, כִּשְׁרָאָתָה אָתוֹ אַשְׁתָּו וְחוֹתָנוֹ וַיַּרְוּ אָתוֹ לְבָרָח מִיד טָרָם יַזְרָע לְהַמְתַנְגָּדִים בַּי בָּא לְבֵיתָו, בַּי מַי יַזְרָע בְּמַה הַכָּאָות יַתְנַנוּ לוּ. אֲכָל מִחְמָת שֶׁלָּא הָיָה בּוּ עַד כַּמָּה לִילָּך מַרְבָּ עַיְפָתוּ בָנְגָל, הַלְּד רַק עַד קַצָּה הָעִיר וַיַּבְנֵם לְבֵית אִישׁ אַחֲרָ שֶׁלָּא הָיָה מַתְנָגָד וְלֹן אֲצָלוּ עַד הַבָּקָר וְהַשְּׁבִים בַּבָּקָר וַיַּלְךְ מִשְׁם לְאוֹמָן בָנְגָל.

ימי התכלאות

תש

דרך היליכתו עבר דרך עיר מהחיליקע, ומחמת שלא היה אביו לבוש בגדים כראוי, הוא בגופו והן ברגלו, והקר היה או חוק מאה, וירא שלא יתרקרו רגליו לנמריו חם ושלום, והבין שמכרה על-כל פנים להכנים לאיזה בית להתחمم, אבל מחתה שהעיר הנ"ל היא בעין כפר, כי רבם בכם של התושבים משם היו ערלים, על-כן לא ידע לאיזה בית להכנים. ואחר-כך פגע ברכוב את היהודי אחת, ויבקש אותו להראות לו לאיזה בית להכנים להתחمم. ומחמת שפוצלי שקר עשו או חיל ועבורי או כמה חדשים אשר בכל הבתים מהערים הנ"ל לא פסקו ערב ובקר מלדבר דבריRib ומזה, אך שאריכים לרדף את הברסלבר, השיב לו היהודי הנ"ל אפשר אתה ברסלבר, ואם ברסלבר אתה, יהרנו אתכם מיד בלי ספק.

ואבי ז"ל בשמע זאת השיב לו בלשון תמייה, חדש לי עליכם שתחשדו אותו בזה. ואו הראה לו לאיזה בית להכנים, ויעמד אצל תנור החרף להתחمم ובצד השני של התנור עמד שם עירסה שתינוק קטן שכב שם, והתינוק צעק מאד ואיש אחד עמד ונענע את העירסה כדי שתתפעל על התינוק, אך התינוק החזק בצעקו ויכעס האיש על התינוק, ור' נחמן הנ"ל שמע שאמר בכם על התינוק,

ימין התכלאות

הנה הוא צועק במו ברסלב בתפלתו. ויפל פחד גדול עליו עד שזו עצמו לילך ממש מיד, והליך ממש עד שבא לאומן, והוא שם עד קדם פשת. גם מה שמובא בספר עלים לתרופה בהמקتاب משנת תקצ"ז מעיר לאדיזין שנסתפכן שם מורהנית ז"ל בספת האכנים אשר קלעו וורקו על בית האכסניה שלו, זה היה מחתמת המכתבים שנשלחו מחרב הנ"ל.

כב

בטופליק היה אדרודלה מאנשי מורהנית ז"ל, עד שגם חסידי פוראן הכרחו קצת לשתק.

ועתה נשוב לדבר מעיר ברסלב, שם התגברו כל-כך ההבאות ויריקות האכנים, עד שרבים בכללם נפרדו ממורהנית בן"ל. והן הן גבורות ונוראות הבורא יתברך, אשר בכל זאת נשאר שארית הפלטה בין ואכימים וארכיות כאלה, ואף-על-פיין לא יכולו להם ולמורהנית שהיה או בקרמנטשוך בן"ל, אף ששלהו לו הבילעט נשישוב לביתו בן"ל, אף-על-פיין כתבו לו אורהבו מכתבים והודיעו לו ממקתבי הפוראן נשלהו לעירות בן"ל, וכתבו לו

ימין התקלאות

תעת

שענץתם הוא שלא יבוא לברסלֶב, כי רואים מה שאמ' יבא
יהרגנווּ בְּלִי סָפָק.

והן הן המכתבים הנוגרים בספר מכתביו מוחנן"ת דפוס ירושלים, בהמכתבת מיום ג' משפטים תקצ"ה עין שם, ובהמכתבת מיום ג' תרומה תקצ"ה עין שם). כי ידעו אהביו באשר יפע מוחנן"ת לbijתו מקרמנצ'וק יפע בטח על דרך אומן, ודרמו בנפשם שכאשר יקבל המכתבים שלהם, יתעכ卜 שם ולא יבוא לברסלֶב. ואולם באשר בא מוחנן"ת ילו אומן וקרא שם את המכתבים, אף-על-פי-כן נתחזק ונתחמץ בכח רבינו ז"ל ותפלתו לנסע לbijתו. ויאמר שככל זאת אני מוכן לנסע לbijתי, רק אתעכ卜 פה על-בל-פנים איזה זמן לשקד על דלתמי רחמי השם יתברך ולהרבות בתפלה בבית ציונו הקדוש.

גם כתוב מיד מכתב לטעפליק לאג"ש שניהם הם יבואו לאומן להצטרף עמו בתפלתו, ויען שזה היה בסוף חדש טבת סמוך לערב ראש-חדש שבט, באו אנשי טעפליק על ערב ראש-חדש שבט לאומן, ובתוכם היה שם גם הרבה מטעפליק. ואמר להם מוחנן"ת, כי מבאר בבראי השליחן-ערוך בחשון-משפט, אם הרודף עד הנפש אותו האיש הוא גבר אלים ואין ביכלה לעמוד נגדו, מתר למסר

ימין התכלאות

הין לשמיים, וכן וילכו עמו כל אנ"ש שבאו שם לבית ציון, אדרמו"ר שבבית ציינו הקדוש, ויצו על מה אתם מוחשים, הלא עומד עליו וכו'. ויתפללו כלם בבקשה גודלה ועצומה וצעקו כלם צעקות גודלות ומרות, והיה שם ערב ראש חדש יותר מיום כפור. וירבו לבקש שם רחמים מהשם יתברך. וגם אמר להם שיאמרו קפיטל ק"ט בתהלים. ישועתם עלתה לשמיים, ולא היו ימים מועטים עד שהגיעו להרבה מפסוראן מחלוקת השר במעיו, והיתה לו המחלוקת הזאת שלוש שנים עד שנפטר מן המחלוקת הזאת במיטה מגנה בנובר לקמן, אבל מחלוקת שבתקלה לא עלה על דעתו שתתגבר עליו המחלוקת כל-כך, לא עוב את המחלוקת עד שסבב השם יתברך עוד סבות אחרות להשיקות המחלוקת בנובר לקמן.

כג

ר' ראובן יוסף היה דר בעיר האיסין שאנשי העיר הזאת היו חסידי הרב מפסוראן, ואנ"ש מברסלב כשהיו נסעים לאומן שההןך היה על עיר האיסין, היו יישנים בביתו של ראובן יוסף הנ"ל, והוא היה מקבל אותם בסבר פנים יפות, ובאכילה ושתיה בכל צרכם. וכצת שנים לפני המחלוקת הנ"ל עברו שם אנ"ש ביום כ"ח אדר, כדי לבוא

ימין התכלאות

תפא

למחרת בערב ראש חדש ניסן על הציון הקדוש באומן, ובכואם לבית ר' ראיון יוסף הנ"ל, מצאו אותו שוכב על מיטה במחלה מסכנת סמוֹך למוּתָה, ולא היה יכול לטעם שום דבר, גם לא היה יכול עוד לדבר.

ובשאנ"ש ראו זאת, דוחה לבם על זה מאד מצד אהבתם אותו, ומצד בטול אקסניה טובה ויקריה בזאת שתתבטל במוות, כי כבר היה לאחר יאוש בלבד בלבם, וקיבלו על עצםם שבכואם למחרת בערב ראש חדש באומן על הציון הקדוש, והיה בקשה ותפללה הראשוֹנה שליהם על רפואתו, כי השם יתברך رب להוציאו, וכן עשו, וברחמי השם יתברך נתקבלה תפלהם. ושמעתינו מאבי ז"ל שנתגדר או בכיתו, כי הוא היה דווקא של אבי ז"ל שהוא בעצם עמד או אצלו וראה שמכונן בשעה זאת בפרק בערב ראש חדש שהיה אנ"ש מתפללים או בבית ציון הקדוש על רפואתו, נשנה לטובה, ומאו זהלאה התחיל להתרפא מיום ליום, עד שנתרפא בשלמות.

ואולם אחר-כך כשהעבו קצת שנים ונתקעorr תבערת המחלקה הנ"ל ומכתבי הפוךראגער יצאו ונפתחו, ויירא ר' ראיון יוסף מהמתנוגדים שלא יעשו לו

ימין התקלאות

רעה, או התחילה בני ביתו לדבר על לבו שישע לרַב מפסוראן להכנייע את עצמו נגדו, והוא נתפתח לדבריהם, כי גדרה לו ברור שאם לא יכנייע עצמו לנשע אליו, ותרנווה המתנוגדים בלי ספק.

ובבזאו לבית הרבה מפסוראן, צוה עליו שיטן לו תקיעת בף שלא יתן למזהרגנות להתאכسن אצל, וגם לאנשיו בן. ושם בועדר החסידים שהקיופחו משביב בעמדו לפני הרבה, אם לא היה מסכים על דבריו, בודאי היה מבים אותו החסידים מפות רצח, כאשר קרה פעם אחת לר' אחד שלא היה כלל מאנג"ש, והרב מפסוראן היה לו פרעומות עליו מלחמת סבות אחרות, והרב היה יושב על שלחנו של הרבה מפסוראן אבל לא רצה להכנייע את עצמו כל-כך לפניו, והפו אותו חסידיו בצדו השמאלית עד שנחלה וממת. ומלחמת כל זה הכניע עצמו ראיון יוסף הנ"ל, ונtan לו תקיעת בף על זה. וחור אחר-כך לביתו ונגעןש תקופה בבזאו לביתו, שהורה עליו ממלחתו הנ"ל וככדה עליו מאד עד שנפטר. ואו ראו עין בעין אשר כל חייו ורפואתו או ממלחתו הייתה רק על ידי התפללה של אנשי מזהרגנות על ציון ארמו"ר זצ"ל.

ימי התכלאות

תפג

כד

ונם בברסלֶב ראו בימים האלה השגחות נפלאות, ושמועתי מירידנו מחרב מיכל מיאם שהיה באותו הזמן של המלחמת בברסלֶב, וספר לי שהיה בברסלֶב מתרנגול אחר שהרבה מאד לקל ולחרוף את מוחרנ"ת, וישאל אותו אחד מאנשי מוחרנ"ת: איך לא תירא לחרוף ולגרוף איש בזק בתורה ותפללה כמו והוא רוח יהא לך בחורופיך? ועוד דברים באלה. אבל המתרנגול היה הקשה ערפו והחזוק בחורופיו, ואחר קצת ימים נחה המתרנגול הנ"ל ונימת. ואחר-כך תקף נחה ומית אחדר מילדיו הקטנים, ואחר-כך נחה ונימת גם הילד השני, ואחר-כך מית הילד השלישי, ואחר-כך נחה הילד הרביעי והוא האחרון, כי לא היה לו ילדים יותר מלאו ה' וווגתו האלמנה נכספה מאד בכל לבה לרווח לבית מוחרנ"ת לפיסו, כי ראתה ממוש בעיניה שלא היה לה מבהה זאת, רק בגין החורופים של בעלה, אבל לא ידעה אם יוועל לה הפisos מפני הרדיפות שרדף וחרוף אותו בעלה עד להחיי.

ואף על-פיין מרוב מכובדי לבה על מיתה בניה ועל חלשת הילד היה האחרון, לקחה על-ידה את הילד והביאה אותו לבית מוחרנ"ת כמו שהיה בחלשותו, ואמרה

ימין התכלאות

למזהרנ"ת בוהה הלאזון: אני בעצמי אין חיבת בחריפות של בעל והוא כבר נפטר וגם שלשה בניים, ולא נשאר לי רק הילד הזה, עין אחת בראשי, ועוף נחלש גם הוא. מיד התחיל מזהרנ"ת להבטיחה שיתרפא, והשיבה לו שבדבר מסכן כי אין עוד ברצוני הבטחות רק ישכב הילד הזה בבתיכם וממה גם הוא כאחיו, אם ימות, ימותם בבתיכם. ותclf ברכה מפי מזהרנ"ת, ולא רצחה לילד עוד להילד עד שבאו ואמרו לה שהילד התחיל לשוב לריאותו, אז באה לבית מזהרנ"ת לקחת את הילד וכן היה **שנתרפא בשילומות.**

כה

ובן היה שם בברסלב אברך אחד שהיה חתנו של הסוכן בבית המתרננד משה הנ"ל. ויתקשר עם חבריו בעצה אחת להמית את מזהרנ"ת בשיבא מאומן לביתו, כי עד קדם ראש חדש ניסן נתעכט באומן. וכוננתם היה להפכו ולחרנו למורי, רק נעשה ויוכוח ביניהם מי וכי היה המתרננד בעניין נורא זה. ואמר זה האברך הנ"ל שהוא מקבל על עצמו להיות מתחיל בהכאה ראשונה. ובזמן מה' על מזהרנ"ת, הגיע על האברך זהה מיד מחלת השועל, והוא ובני ביתו הבינו מיד שסבנה לפניו לדור עם אשתו,

ימין התכלאות

תפה

והכרח לנסע אל בית אביו לברושיד. ולאחר איזה שבועות הגיע מכתב ממפו נושא לביראותו, וישלח מיד חותנו עגלה מיוחדת להביאו לברסלם, אך כאשר בא לשם השליח עם העגלה, מצא וראה שמלויים אותו כי מות בפתח פתאם.

ב亨נה ובנה נקם השם יתברך בעצמו מעט עד שנפל קצת פחד עליהם ולא עליה בירם להרג את מוחראנ"ת. ואף-על-פיין מרבית ההתגבות של הס"ט שהתרגбр (כמו שבכתב מוחראנ"ת בעצמו במכתבי מוחראנ"ת בו הולן שם"מ בעצמו חנוך מתיו להלחם עזון שם) נתחרשו העז פנים לiper למוחראנ"ת ולאנשיו ביטוריהם השונים כמבואר בספר מכתבי מוחראנ"ת במקتاب.

כו

הגה באתי להודיע קצת מהגבית עדות, אשר אנשי בליעל הנ"ל (שהם החלבש עצמו בהם ונתקרו בשם חסידים ולבשו עצם בלבוש החסידים ובפאות ארוכות) העידו לפני הרב מפוזראן, ואני בעצמי הכרתי את האחד והמייחד שבעם, ושמו עקיבא מאירצ'ם שהיה למן בוגרפת, והוא העיד לפני הרב מפוזראן שביעינו ראה את מוחראנ"ת בתשעה באב אכל בשר.

ימי התכלאות

וְאוֹלָם לְאַחֲר כִּמֶּה שְׁנִים סַבֵּב הַשֵּׁם יַתְּפַרֵּךְ אֲשֶׁר הַרְבָּ ר' זַלְמָן מַמְּדֻזּוֹדוֹקָא נְשָׂא אֲשָׁה בְּרֶסְלָב וְאַחֲר הַנְּשָׂוָין יַשְׁב בְּרֶסְלָב, כִּי הִיה נְזֹן אֹז עַל שְׁלֹחַן חַמְיוֹן. וְהִיה דָּרְכוֹ לְפָלָל בְּלִמּוֹד עַמְּקִיבָא מַאֲרִצִּים הַגְּל וְעַל-כֵּן קָנָה קָצַת אַהֲבָה, וְשָׁאַל אָתוֹ פָּעָם אֲחַת אַיִּכְחָ פָּתָחָת אֶת פִּיךְ לְהִגְיֵד לִפְנֵי הַסּוֹרָאָנָּעָר דָּבָר זָר וְכֹזֶב פּוּה, וְהַשִּׁיב לוֹ עַקְיָבָא מַאֲרִצִּים הַגְּל: הָאמַן לֵי שְׁלָא אָוָמֵר בָּזֶב חַס וְשָׁלוֹם, כִּי בְּאַמְתָּה רְאִיתִי כֵּן, אָבֵל זֶה הִיה בְּתִשְׁעָה בְּאַב שְׁחַל לְהִיוֹת בְּשַׁבְתָּה. וּכִי שָׁאַל אָתוֹ הַרְבָּ מַסּוּרָאָן בְּאַיִּחָה יּוֹם חַל בּוֹ תִשְׁעָה בְּאַב הַזָּה.

וּבֵן בְּעָצְמי הַפְּרָטִי אֶת הָאִישׁ יַצְחַק חַנְהָסֶם, שַׁהְעִיד לִפְנֵי הַרְבָּ מַסּוּרָאָן שְׁנָכְנָס פָּעָם אֶחָד בְּבֵית מַזְהָרָנִית זְלָל, וּמִצָּא אָתוֹ יוֹשֵׁב עַמְּנָקְבָּה בְּחִיקָוֹן, וְאַחֲר בְּטִירַת מַזְהָרָנִית הַזְּדָה לִפְנֵי גִּיסּוֹ ר' מַאֲיר יְהוּדָה, שְׁהַנְּקָבָה הַזֹּאת הִיְתָה נְכָרָתוֹ, תִּנְקַת בְּעַרְךָ חַצִּי שָׁנָה, בַּת בְּתוֹ חַנָּה צִירָל. וְזֶה הָאִישׁ הַשִּׁיב גַּס-כָּנוֹן: וּכִי שָׁאַל מַאֲתִי הַרְבָּ מַסּוּרָאָן אַיִּחָה נְקָבָה הִיְתָה.

בְּאַלְהָ וּבְאַלְהָ רַבּוֹ שְׁקָרִים וּפְחִזּוּם, עד שַׁהְבָּעוּרוֹ מִחְלָקָת כֹּאת. וְאִישׁ אֶחָד שְׁהִיה בָּר אָוֹרִין וּמַחְסִידִי הַרְבָּ מַסּוּרָאָן אֶיךָ הַפִּיר גַּם אֶת מַזְהָרָנִית, וּכְשִׁפְרָר לוֹ הַרְבָּ

ימי התכלאות

תטו

מפורסםן הגביה עדות הנ"ל, לא היה יכול להתחזק וצעק,
אויף אז מענטש אויך (על אדם פוה גם), באומר מחת הנצחון
שיהיה מביא להאמין בשקרים באללה, כי הנצחון אינו
סובל את האמת.

כו

בין מתנגדיו מוהרג'ת ז"ל, אנשי הרב מפורסםן, היה גם
שכנו הרב יונה מלמד, שאדרבא שתק ולא עשה
במעשיהם, ובחיות הרב יונה הנ"ל בפורסםן, שאל אותו
רב, מדוע שותק ואני עושה כלום, ואם-כך אמת מה
שאומרים עלייך שאתה מצדך ושאיך אפשר שאתה שכנו
ואינך מתרבע עם הרודפים אותו וזרקים בו אבנים. והשיב
לו: מה עשית אשר כל פעעם נודמן שאתה מותען מהשנה
בחצות לילה ושוב התמראות לבבו וצעקותיו בכל קינה,
ותפס לו להגמא את הפתוח מי זה מלך הבבود (כי ברא
הרגשותיו התנוצצות אלקותו שהיה לו בוה הפתוח, היה דרכו כל פעעם
להתעכב באמירתו זה הפתוח) והוא מרים מפש את כל גופו וכל
אבריו מלשכוב על מטהי (עם טראות מד אינטער) בשמי כבָּל
הנ"ל, ואיך אפשר בקומי בפרק ורואה אותו בחוץ לזרק
אחריו אבנים.

ימין התכלאות

ועתה קורא יקר, ראה גם ראה איך הבעל דבר יכול
להטעות בני אדם להזיף אותם שולל, וגם אפל
מפרקים משבישראל מטעם אותם, וכמו שדרשו חז"ל על
הפסוק "כִּי הַגִּיל לְעֵשׂוֹת" שפשת ידו בגדולים.

כח

והנה כבר בתבתי שמהרנ"ת בנסיעתו הנ"ל בחרף
תקצ"ה, נתעב באומן והיה שם עד אחר שבת
פרשת פָּרָה, ובערב שבת פרשת פָּרָה בשהיה מומרנ"ת
וזל במרחץ לבבו שבת, עמד עליו איש אחד בשם שנייאור
הוד, ורצה שנייאור דוד הנ"ל להשליך את בנוויל לתנור של
אש, וב⌘לתה ה' לא הניחו אותו האנשים שהיו במרחץ
וינצל מעה. וכשראה שנייאור דוד שלא נעשה רצונו הנ"ל,
פער פיו לחרפ ולנדף את מומרנ"ת בפניו, וימלא רצון
הס"מ שנותלבש בכל לבבו ובכל נפשו. ואחר כך כי יצא
מורנ"ת מהמרחץ, ענה ואמר ברוראי טוב יותר כל זה
 מגיהנים, אלף כדי מרה הנזבר בזהר.

ואחר שבת פרשת פָּרָה הנ"ל, נסע לבתו לברסלב, וקדם
פסח נכספו מאיד הרודפים הרשעים שיבתויהם להם
שרי העיר אשר בליל ראשון של פסח, בעת שיושבין על

ימין התכלאות

תפת

הספר, ותפסו את מוחרכנות בשלשות וויליכו לבית-הסוהר, וב悍מלת ה' נצל מוחרכנות וצ"ל גם מזה.

כט

ויהנה בכל זאת חזק עצמו מוחרכנות בהיותו באומן אחר הגיעו המכתבים הפל מפוזראן, ובஹיות מוחרכנות ז"ל באומן, כתוב בקשה פרעושני להגאנטען טקאמינץן (חלונה לנטשלה) (בי ברסלב היא פלא קאמינץן) על אשר נופלים עלייו בקהאות ויריקות אכנים, וברב צדקתו לא הזכיר בהפרעושני (חלונה מהיקן נצמה כל זה, כדי שלא תזק הפרעושני להרב מפוזראן, כי לא רצה מוחרכנות למסרו בפני השרים בשום אופן. ובהפרעושני בקש את הגאנטען טאר (המושל) שלא ישב תשוכתו על הפרעושני זאת על-ידי הפיליצע (משטרה) יען כי הנראה שרי הפיליצע מקבל שעדר מהרודפים, רק ישב תשוכתו על-ידי הפליעטהווע סאָד (שהיה או כמו הגאנדעיסקדיי אפראווע שבומננו), אך נתעכט תשוכת הגאנטען טאר עד קדם שכונות, ואו הגיע תשוכתו על-ידי הפליעטהווע סאָד, ומשם נשלח להפיליצע לברסלב. ובתשוכת הגאנטען טאר בזה לשרי הפליציע על השערוריית הנמצאים בעיר ברסלב, וידע בהם כי אם יקבל עוד פרעושני בזאת אודות הפתאות מוחרכנות, ידחה כלם

ימי התכלאות

ממשמרתם. ואו התחילה שרי הפליציע להטיל אימה ופחד על הרודפים הרשעים שמיום והלאה לא יוכר ולא יפרק שום הכאה ויריקת אבני על מוגנת זיל ועל אנשיו.

(א"ה מבתי רמ"א)

בשגרה המהלך על מוגנת זיל ואנ"ש, ופשותו התרו מרבים... להריגה, ובפשע היה בין מוגנת זיל ובין המות חם ושלום, ובין בכדי להציל את נפשו, כתוב קובלנה לשך הפליך בתוכן זה: **שרבים** שנגאו חנים קמים עליו להרגנו, זורקים בו אבנים, ובכל עת הוא בפינה, ומהפליציע אין מזחה. ובין שואל ובקש מפנהו אורה להפליציע על שמירת נפשו, ובקש שישלח ישר להדום, והדומע תמסר להפליציע (כדי שהפליציע לא יוכל לחשות עצמה שלא ידע גם מאורה זו) וכן היה.

ובקרבת הימים הגיע לבסלב משך הפליך אורה נראה להפליציע, להזהר בשמירת נפש מוגנת זיל "שטענהארץ", ובאם ישנית גיע לו קובלנה בוז, או נכו' הוא להסיר כל פקידי הפליציע ממשמרתם, ובאם יש איזו חטא לשטענהארץ שחטא נגד הקמים עליו, לזה צריכין קדם חקירה ודרישה, ואחר כי ימצאו בו אשמה לדון

ימין התקלאות

תצא

ולענש אותו על פִי החק. וזה נשלח יְשָׁר לחדום, וההומע מסורה תכף להפליטיע. מובן שהפליטיע, כי הגעה להם אזהרה בזו משר הפלדה, חיש פרסמו זהה לכל המתרגדים, מוהרג'ת ז"ל יצא בעורת השם ותברך מסבנת נפשות, יושב לו בברסלֶב בהשקט ובבטחה.

והמתרגדים אמנים השקט לא יכולו, חשבו מתחשבות על מוהרג'ת ז"ל. ובכן באשר כתוב שר הפלדה שם נמצא עליו איזו אשמה לענש אותו על-פי החק, ובכן מצאו עצה וכחיבו לשר הפלדה שישי עליו שני חטאיהם, אחר: שהו "צאריך און בלומר שעושה עצמו לנבייא וממשיח ומרמה את הבריות, שנית: שהוא מחזק בית דפוס בלי רשותו הצענוור.

בשהגיעה מסירה זו לשר הפלדה, תכף שלח אחד השרים לברסלֶב לעשות חקירה ודרישה (בשביל שישם בעיר הפלדה, קי גס-בן אנשים מצד המתרגדים שהתחמצי שהתשובה על מסירה זו תהיה במהירות) וגם זאת עשו המתרגדים שהשר שגשלה לברסלֶב נתנו לו אקסניה אצל "שניאור" שהוא היה מלמד בלשון רוסית, והוא היה להם ליוין עצות רעות וגם כותב. בשעה שהר לברסלֶב, החל לעשות חקירה ודרישה ונכנס לבית מוהרג'ת ז"ל וחפש ולא

ימין התכלאות

מִצָּא שום סימן מדרפים וכי', אמר לו מוהרג'ת ז"ל נשזה אמת שהיה אצל דפוס, אבל זה ומון שאין אצל שום דפוס. אבל המתרנדים מצאו עצה בזה והעמידו מהם וביהם שנים עשר ערי שקר בשבועת שקר לפני השר, שיש אלו בית דפוס. והוא שעכשו בודאי שנתקודע לו מביאת השר לברסלב ומאמית השר, הטמין אותה, וαι אפשר למצאה. ואצלם היה ממון רב, ובמה נגידים מהם נרכזו נידרו סכומים הגונים, ובפרט משה חינקען שהיה עשיר גדור, ובכל פעם פותח היה אוצרו לשחר ולחזק השקרים.

ובבן האצ'יו בעדות שקר זו, עד שפעלו אצל השר שנשלח משר הפלד ונתן את מוהרג'ת ז"ל במאסר בברסלב, ועוד הושיבו אותו בין הרוצחים והגולנים. ומנาง הרשעים האלו כשבא להם אורחת, חוקרים על משקה במזין שרף, ובבן תבעו גם את מוהרג'ת ז"ל, אבל לא היה לו אף פרוטה אחת, ובבן לקחו ממבה חבלים וקלעו אותם ביחד ובזה להכotta אותו, בשגמרו הקילעה ואחר מהם לקח המקלעה בידו והרים אותה על מוהרג'ת ז"ל להכotta בו, ועוד טרם שהורידו עליו, נתן מוהרג'ת בכוו קול עז, עד שבלם נבהלו מפניו וגם הגיעו קול הצעקה לאוני שר בית-הטוהר שם בביתו, עד שמהיר ונכנס לשמה, וישאל מה קול הצעקה הגורלה באוני, תקף גנש אליו מוהרג'ת

ימין התכלאות

תצעג

וספר לו המַאֲרָע שְׁהַמֶּה מִתְגֻּלִים עַלְיוֹ לְהַרְנוֹ, ובכן מבקש הוא, שְׁיָצִיאוּ מִתּוֹכֶם וַיּוֹשִׁיבוּ אֶתֵּנוּ בְּאֵין חֶרֶב אַחֲרָיו. אבל לְעֵת עַתָּה לֹא מַלְאָ בְּקַשְׁתּוֹ זֹה, אֲבָל צֹה עַלְיָהֶם לְכָל יָגַע בּוֹ לְרַעָה, וְלֹן שֵׁם כָּל אֶתְתָּה הַלִּילָה. (אחר-כך ספר מורה נ"ת ז"ל, שבעת שהובילה אותו להפיכתה והגיעה לשעה, בא על זברונו איך שמלאכיו חבלה מוכלים אחד לעיניהם ומגעים לפתחו של גיהנם, שראה בזיה הפתחה יפנים לעיניהם, ומה רע ומר היה לו עוד יותר באלה הלילה שגם לא היה ביכולתו להוציא מפיו דברו של קדשה, שכן הוא בבית מושב הרשעים הנ"ל שישיב ביניהם, שם עומד גוף נורול של רועי שכlem מתריזים בו).

אָנָ"שׁ הַתָּמֵצֵו לְהֹזִיאוּ מִתְפִּסָּה וְלַעֲרֵב בְּעָדוֹ בְּחֵק, וגם על דרכו זה עמדו המתנגדים לשלטן ופעלו אצל השער הנ"ל שלא קיבל שום ערכות, וזה נגד החוק בחפץ אָנָ"שׁ לְכַתּוֹב זֹאת לְשֶׁר הַפְּלָךְ, וזה היה בודאי לאות לשר הפלך שגם השער ששלח הוא ממשחר במו הפליציע. אבל מתחילה שאלו את מורה נ"ת ז"ל אם לעשות זאת, אבל הוא הוהיר והזהיר שלא יעשה בזאת, וחלילה יוסיפו בזיה על הארץ, מאחר שבנהוג לא כלכך מהר יגיע התשובה לברסלב, ובתווך בכך יהיה תפום בפה זמן מי יודע, ואף בשתגיע התשובה, וכי המתנגדים שטמוון להם רב יחרישו לזה, יעשוו כל האפשרות ויצליחו להצדיק השער, ומוקן הלהבה שתתחלקה ותתלהב אחר-כך עליינו חם ושלום

ימין התכלאות

בחרון אף השר. ובכן זהיר וזהיר לבלתי לעשות בזאת, ואם בצרה גדולה אנחנו, העקר התפללה להשם ותברך. וגם אל השר בתכנונים לבקש מלפני עלי, התקן חלוש כה וחוללה, יושב תפום על חם ולא דבר, וכן עשו.

וחרב שמואל וגם בנו משה ווינברג ואשתו עמהם שהיו מלחדרים בשפה רוסית והיו כל העוסקים ומהיוציאים והכוטבים בעית המחלקה, מהה ספרו להשר את כל העניין שאין זה אלא מחלוקת חסידים (אחד היה הר' לי נגיד ומחוק מהפאסטען [משורות] וחשב בענייני השורים, חפיז היה לדבר עם השר לטובות מודרנית ויל, אבל לא היה באפשרות מחייב התאכון אצל שנייאור הנ"ל).

אחר כל הביקשות של אנ"ש אצל השר ונכנסו דבריהם דברי אמת בלבד, שאל אותם מודיע אין אתם נותנים לי בסוף מהם, הפתנוגדים שלכם? על זה ענו לו פשוט שהמה בעליה בסוף ולנו אין בסוף, ועוד יש בינו לבין מה מה עוניים וניצרים עוד לתת להם. בכל זאת נתקבץ אצל אנ"ש מאה רוכב והביאו לו. בשורה המאה רוכב, שחק ואמר: במה נחשב אצלי הפסך המועט הזה? הם נותנים לי אלפיים, ولو חפיז אני עוד אלף, נותנים לי,

ימין התכלאות

תצה

בכל זאת אקח אצלכם דורון זה, והוא בוטוחים שאעשה
לכם טובה.

לעת עתה צוה על שר בית-הטהרה שיזמיא את מזערנות
וזיל מבין הרשעים ויתן לו חדר מיחר, וכן עשה.
והושיבו בחדר מיחר, ואצל חדר זה היה חדר בית המרחץ
של התפיסה (וחדר בית מרחץ זה, ספר אמר כי, שהיה נחשב לו לחדר
לדוברים של חל, והחדר שישב בו לדוברים שבקדשה). לשמה הבניסו לו
כל הספרים וגם ניר ודיו ושם חידש הרבה חידושי תורה,
והלכה אחת יש בלקוטי הלכות שמזכיר שהחבר אותה
בחטפיסה. שם עשה כל מה שלבו היה חפץ בעבודת השם
ובתפלה באזעקות, והעקר בליליה בתקון חצות בתהלים, עד
שכל התפוסים התרוננו לפניו השר בית-הטהרה שהזיקן
זהו צויק בכל לילה בקולות מושנות ואינו מניחם לישן.

וה' המאוין צעקה החל להופיע בתשועתו, והשר מה
שנוגע לטובה המתנגדים מכרה היה למלאת הכל
ולכתב תשובה חקירותו כמו שדרשו ממנה ומכרה היה
להראות לשניאור מה שכתב הכל ברכזונם, אבל לא ניתן
את המכפתב בידם לשלה, ובכן מרים ששלח את המכפתב
לשר הפליך כתב עוד שלא בידיעת המתנגדים דבריהם
אחרים אלו: אחר כל זאת אין אצלו לברור שכן הוא

ימין התכלאות

האממת לודאי, ובכון עצתי לגורש את שטערנהארץ מברסלב
לגעמירוב, ועד שיברר דבר יהוה תחת השגחת הפליצען.

וآخر כל הוצאות האלו שעברו עליו במקומו בין המציגים,
נעשה לו בואה הרחבה גדרלה, ותקף הוציאו אותו
חפשי מבית האסורים והעתיק מושבו לגעמירוב עיר
מולדהו, וגם בואה נפתחה המחלקה, שאצל המתנוגדים נחשב
במו שהוציאו מהשבותם לפעללה, והתשועה לモהרנ"ת
הילכה הלוּך ורבה למעלה מעלה. עד כאן מכתבי רמ"א.

(אמר המעתיק, עין לקפין בהפסקים והענינים שקבל האיש שנייאור הנ"ל,
ואני שמעתי מפי הרבה הגאון ר' אברם שטערנהארץ חוץDKלוין, איך שהוא
זהה מכיר את שנייאור הנ"ל וכמה מני יסורים וענינים סבל בטופי ימיו, והוא
אומר תמיד לר' אברם הנ"ל שהוא מנכרי מוהרנ"ת ז"ל "דאם אלעם איבער
אייעזר זידען, אלע מסירות אלדו איז גווען דורך מיר גיט בעיט איעזר זידען
(על קברו הקדוש) פאר מיר ! וואם האב איך ניקאנט טיאין ? עס איז גווען
אווי פיל רבנים אין קיינעם האט ער ניט גינגן מאונן נאר מיר, ער האט דראך
מיר גינגן מאונן [כל זה בספת הפסא שלכם כל המסירות היו דרכיו, לנו
תבקשו אצל הפסא בעבורו, מה היה יכול לעשותו, היו אצלם הרבה רבנים
ולאף אחד לא כבד במאונן, רק אותו הרבה היה מכבד במאונן] (פרש: שהרב
מסוראן כבר אותו במאונן בברכת המזון, עם זה שחרד אותו שימסר את
מורנ"ת ז"ל).

ימי התכלאות

תצז

ל

והנה, בשראו הרופים הרשעים האלה שאין יכולים עוד להפנות ולהשליך אבנים, התחילו עוד הפעם למסור את מוגרנת' בפני השרים בנסיבות נראות, כדי לקח אותו לביתה-הספר. וביום ב' פרשת מטוות מסע שנה תקצ"ה, קראו את מוגרנת' להגרינטשי, וישאלחו על הדברים שמסרו אותו הינו שהוא עוסק עירין להרפים בቤתו וכיוצא, ומוגרנת' הוכיח לו ששקר בדברים, אך המוסרים נתנו להארון הנ"ל ממון הרבה, ועל כן לא רצה לקבל דברים, ויקרא אנשים מהמוסרים וישבעו שבועות שקר בגיןheit חפץ בפני מוגרנת' שהברוי מסירותם אמת.

ובל מה שהכחיש אותם לא הזUIL, עד שאחר שבועה הנ"ל, לקח את מוגרנת' לביתה-הספר (הוא הטרמא) והושיבו בין גולנים ורוזחי נפשות. וביום הראשון היה כמעט מסכן עליידי הענויים שענו אותו, עד שחלל עליו השם יתברך ויתן חנו בעני שר בית-הספר, והושיבוה בחרדר מידה, גם הסכימים להביא כל הספרים שהיו נזכרים לו בכל יום, הינו פנדג' גמרא ואחד מד' חלקיו שלחן ערוך הגדולים וזהר הקדוש, וכתבי הארץ זיל וכיוצא עוד ספרים בangle ונסתר. גם הביאו לו לשם כל כתבה, גם

ימין התכלאות

שם דבק עצמו ליחסם ותברך, עד שזכה גם שם להשיג
חדרושין ראייה וכתב שם הלוותין נסח, הלהה ד'
שבספר לכותי הלוותין יורה דעתה. וכתבה שם בבית-הטהרה,
והיה אסור שם בבית-הטהרה ערך ח' ימים, ואחר-כך היה
גם גדול ונפלא שנתקפהה הדבר ומהוסרים והארון נתקפה
לهم דעתם, עד שיכלו אנ"ש להוציאו על ערבות, אך
המשפט נמשך עד שבחודש אלול הפטמה, גרשו אותו
 מביתו ומעירו לנעמרוב, והכרה לישב בנעמרוב עד אחר
יום כפור שנה תקצ"ט.

לא

והנה בא מורהנית וצ"ל לנעמרוב בחודש אלול
ויקרבי הימים לימי ראש-השנה הקדושים שהיה
צריך מורהנית ויל לנסע לאומן על ראש-השנה בדרפנו
תמיד להתאסף באומן ביום ראש-השנה הקדושים,
להתפלל על ציון ארמור בערב ראש-השנה ולהתפלל
ביחד ביום ראש-השנה הקדושים במדרשו הקדוש. היה לו
צר מאד למורהנית איך יפע על ראש-השנה לאומן בלבד
בילעת [ראשון], ובפרט שהיה תחת השגחת הפאליציע.
יבחסקי ה' סבב סבות שקיבל בילעת לנעמרוב טרם
שהגיע הפקדה לנעמרוב שלא ניתן לו בילעת.

יבמי התקלאות

תצט

ומזהרנ"ת ז"ל נסע מגעமירוב לאומן על ראש-השנה
שנת תקצ"ו, וכשנודע זאת להמתנגדים,
השתדלו המוסרים אצל הגארדיינטשע מברסלב, שיכתב
להגארדיינטשע מאומן כאשר נמצא בעיר בית-הכנסת
של ברסלב איש אחד שהיה תחת השגחת הפאליצין,
שאין לו רשות לנסע מביתו, ישלח אותו תכפ' על-ידי אנשי
חיל בימי ראש-השנה הקדושים לנעמיורוב. וכן היה
שהגארדיינטשע מאומן שלח תכפ' אנשי-חיל לחפש את
מוחרנ"ת בערב ראש-השנה, ומזהרנ"ת היה או על ציון
הקדוש, והאנשי חיל לקחו אותו מהציון הקדוש וויבלווהו
להגארדיינצע.

ומזהרנ"ת ז"ל היה דבוק או ברעיונוטיו הקדושים שהיה
לו בערב ראש-השנה על ציון הקדוש ופניו
היוז מאירות מאר, ובאשר הגארדיינצע ראה אותו, הפיר בו
שהוא אינו מהאנשים הפוושים, וגם נגדיו ומשובי העיר
השתדלו אצל הגארדיינצע, ויוציאו אותו על ערבות,
ויבטיחו לו אשר תכפ' אחר ראש-השנה, יסע לביתו.
וב偿מלת ה' פטר אותו, ויצא לחפשו ונצל גם מזה. ווישע
לبيתו אחר ראש-השנה לנעמיורוב, ווישע דרך לאדרין,

ימי התכלאות

ובשם היה מוהרג'ת בסקנה גדולה על ידי אכנים רבים שקהלעו וזרקו על בית האכסניה, אך בתוך כה בא צרה אחרת שהיתה רפואה להזירה זאת, הינו שבא הפקיד רשם ויקח אותו להשבה, ועל-ידי זה נצל מהרינה, והחזק אותו לערך מעט לעת, ובנים נצל מהשבה במובא מזה ב"עלים לתרופה" בהמכתב משנת תקצ"ג.

לב

ונם בנעמרוב לא ישב בהשקט, ובחרף שנת תקצ"ו נסעו אליו אנשים לנעמרוב למוהרג'ת על שבת הגדול ויפגש אותם בדרך משה חינקען, ויהר אףו, ובא לבתו לברסלב וישלח את המוסר שניואר להגרדינצע שספר לו שנוסעים אנשים אל מוהרג'ת גם לנעמרוב וועושה אספה שם. ובאשר ישב מוהרג'ת בשבת הגדול בסעודה השלישית עם האנשים, הילכו שרי הפליציע לבתו, לחפש אנשים אצלו, והיה גם גדול ונפלא אשר קדם שנכנסו שרי הפליציע לבתו הספיקו האנשים להמלט ולברוח, רק שלשה אנשים לקחו אותם להפליציע וגם את מוהרג'ת ז"ל בעצמו לקחו להפליציע, ובחסדי ה' פטרו אותם לשלים.

ימי התכלאות

תקא

lag

וְהַגָּה רַב מִסּוֹרָא רַדֵּף אֶת מוֹהָרָנָה בְּכָל פָּעָם יוֹתָר,
וּבָתוּף תְּקַצְּעָיו עֲשָׂה נְסִיעָה בַּעֲצָמוֹ לְקַאְמִינֵץ בְּרִי
לְהַשְׁתַּדְלֵל שֶׁם אַצְלֵחַ חַסִּידֵיו וְלַעֲזָרָם שַׁיְשַׁתְּדֵל אַצְלֵ
הַגְּאַבְּנוּטָאָר, לְהַפֵּס אֶת מוֹהָרָנָה בַּתְּפִסָּה וְלַעֲקוֹר וְלַגְּרָשׁוֹ,
אַךְ הַשֵּׁם יַתְּבַּרְךְ בָּרְחָמֵיו סִבְבּוֹת סְבוֹת נְפָלָות לְהַצְּלָת
מוֹהָרָנָה וְצָלָל, וּבָאוֹתָה הַגְּסִיעָה בְּרוֹהָה, נְתַעֲרָבָה בְּרוֹר
הַמְּעָשָׂה נִשְׁלֵל הַמּוֹסֵר מַלְּיטְגָּעוּוֹיָן הַנּוֹדָע וּלְיִדְרִישָׁה נִפְלָ
עַלְיוֹ אַחֲרַבְךְ אִימָה וּפְחד לְרַדֵּף עוֹד אֶת מוֹהָרָנָה.

וְגַם בָּבוֹא לְקַאְמִינֵץ, סִבְבּוֹת הַשֵּׁם יַתְּבַּרְךְ סְבוֹת נְפָלָות
לְהַצְּלָת מוֹהָרָנָה, פִּי בָּבוֹא לְשֵׁם פָּגָע בְּכֻבָּד רַבְבָּ
הַגְּאָוֹן מְרָא דָאַתְּרָא דְקַאְמִינֵץ הָרָא אַהֲרֹן מֹשֶׁה מִשֵּׁם, וְגַם
הִיה שֵׁם דִין וּדְבָרִים בֵּין שְׁנֵי עֲשֵׂרִי וְתְקִיפִי הָעִיר וּבְאַהֲרֹן
לְפָנָיו, וּמַי שְׁצִיאָה חִיב בְּרוֹנִינוּ חַרָה אָפָו בּוֹ, וְכֹל זה הִיה סְבוֹת
נְפָלָות עַד שְׁלָא הִיה יָכֵל עוֹד לְעַשׂוֹת שָׁוָם רַע לְמוֹהָרָנָה,
אֲדָרְבָּא נִפְלֵל עַלְיוֹ עַלְיִדְרִישָׁה אִימָה וּפְחד לְרַדֵּפוֹ יוֹתָר, וְחוֹזֵ
לְבִיתוֹ וְהַתְּחִיל לְהַשְׁקִיט הַרְבָּה וְלַבְּקַשׁ שְׁלוֹם, וְהַזְּהִיר עַל
אָנְשָׁיו שְׁיַחְדְּלָו לְמִסְרָר אֶת מוֹהָרָנָה. אָו הַשִּׁבְעָמֹתְרָנָה אֲנִי
שְׁלוֹם וְגַם אַנְיָש בּוֹרָאי לֹא יַזְיקָו לו בְּלָל, כֹּל חַפְצֵי הוּא
שְׁהָם לֹא יַמְסִרוּ אֹתֵי יוֹתָר.

ימי התכלאות

והנה הרבה מஸוראן לא האריך ימים אחראיה, כי נפטר בסמוּך בחרוף תקצ"ז על-ידי מחלתו מהשבר במעיו. ומת במוֹתָה מגנה מאוד עליידי שיצאו ממנה מעוֹן לחוץ. וגם ברוד דין שטפנו התחיל המחלקה, מות גמ-בן בתחילת שנת תקצ"א, במוֹתָה מגנה מאוד. וגם משה חינקען הנ"ל מות מיתה פְּתַאֲמִית בפתח פתאום בבית הגראניטשי בשנת תקצ"ח בבית דברי מסירתו את מוחרגנ"ת ז"ל על שמשתדל לחזור לשכט בעירו בברסלֶב. וכמעט כל השׂונאים שלו היה להם מפללה גָּדוֹלה, ואוֹ התחרטו שיחור מוחרגנ"ת לברסלֶב, ובחסידי ה' בא פרקdot ישועה מהגבערני בתחילת שנת תקנ"ט שיחור לברסלֶב, וחזור לשם בתחילת שנת תקצ"ט, ורבה שׂונאים שלו פיסו אותו.

ובפורים שנת תקצ"ט שהיה או מוחרגנ"ת בברסלֶב בא אליו שניואר מבְּרָסֶלֶב הנ"ל אשר כל הטעויות היו עליידיו, ואשתו נחלשה או מאוד עד למוות, וכן היה כי נפטרה או בעת שהיה בבית התחתון של מוחרגנ"ת קדם שעלה לבית העליון שלו, ובשעלה לבית העליון של מוחרגנ"ת תקף בכואו נפל על רגלו מוחרגנ"ת ונשך אותם בכח גדוֹל עד שהרגיש פה הנשיקה ברגלו, וכן עשה כמה

ימי התכלאות

תקג

וכמה פעמים שנפל על רגלו ויישם הרבה ובכה בכיה
רבה ועצומה מאד, ואמר לモֹהָרְנוּת זיל חטאת, כל
הMESSROT דיו עליידי, מה אעשה, תמחלו לי. ונתן לו ב'
רו'ב על פריזן, כי לא ידע עדין מפיתת אשתו ביבתו,
והבטיח או שיישתדל לתקן מה שקלקל.

ונהנה לספר בפרטות מהמחלקה הזאת תקצר היריעה.
ויעין מכתביו מוהרג'ת דפוס ירושלים במקבבים
שנת תקצ"ה ובמקבבים שלא נדפסו מיום א' קדושים, וגם
יעין בהמקבת שכתב אותו שיצא מהתערמא, ובהמקבת יום
א' שכתב אותו אחר שגרשו אותו מביתו לנעמרוב. וגם
יעין בהמקבבים בספר עליים לתרופה משנה תקצ"ו תקצ"ז
תקצ"ח תקצ"ט, ושם תראה מעט מזעיר מהקדיפות שרדפו
את מוהרג'ת ברציחה כזאת אשר לא נשמע מעולם,
ותוכח לרעת אי שם ותברך אינו עוזב את חסידיו אפילו
בשמחתגרים השונאים כמו שמתגרים, כי בו נתקים
המקרה "ונלחמו אליך ולא יוכלו לך ו אתה מרום לעולם
ה" וקיושטה קאי, ומורנו מוהרג'ת זיל עשה את שלו וקרב
הרבה אנשים להשם ותברך ועורם ברכיו הקדושים עד
שנעשה יראים ושלמים, ובכה להשיג הרבה חדשית תורה,
וכתבם על ספר, ונדרפסו. וגם עתה אחר הסתלקותו דבריו
הקדושים חיים וקימים עד.ומי שמביט בהם בעין האמת

ימי התכלאות

נתעורר מַאֲד לְהַשֵּׁם יְתִבְרָה, וְעוֹסֶק הַרְבָּה בַּתּוֹרָה וְתַפְלָה
וְלִסְפָּר מַאֲד לְהַשֵּׁם יְתִבְרָה, עַד שְׁנַעַשָּׂה יְרָא ה' בְּאַמְתָה,
בְּאַמְתָה ה' לְעוֹלָם, עַד כֵּן.

לְד

אמֶר הַמְעַתִּיק, שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי הָרַב הַגָּאוֹן ר' אַבְרָהָם
שְׁטֻעָנָה אָרֶץ חֹזֶקְלָיוִי, בָּאָשֶׁר יְדוּעַ וּמוֹבָא גַּם
בְּהַמְכְּתָבִים מַעֲנֵנוּ תְּرֵצָנִים שְׁקוּרִין שְׁוֹוָאַלְיִנְعַ, שְׁחָעַמְיוֹדוֹ
מִהְמַלְוָכה בְּבֵית מִזְהָרָגָת זְלָל עַל פִּי הַסְתָּת הַמְתָנָגָדים
וְעַבְרוּ בְּבֵיתו בְּשַׁבְּתָ יוֹם טֹב וּכְיָ, וּכְאָשֶׁר הַגַּעַל לִמְזָן
בְּדִיקַת חַמֵּץ וְהָם עַבְרוּ בְּבֵיתו וְאָכְלוּ שֵׁם חַמֵּץ, וְלִמְזָהָרָגָת
לֹא הָיָה כִּי אָמַר זֶה הַחֲדָר לְכָה, וְעַל-כֵּן עָשָׂה הַבְּרָכָה עַל
בָּעֵר חַמֵּץ וּבְדַק בָּאֵיזָה זַיְוָת, וּכְאָשֶׁר בָּרָךְ אֶת הַבְּרָכָה
בְּכָנֹה כְּרָאוִי וּפְנֵיו הָיו בְּלִפְנֵיד אַשׁ (פִּי הָיָה רַגְלִיל לִמְרַשְׁכָּפָ בְּעֵת
הַבְּרָכָה עַל בָּעֵר חַמֵּץ, מִתְחִיל כָּבֵר [אַשְׁטִיק] פֶּסַח, וּמִאָוֶן הָיָה מַאֲד
וּדְרָפוֹ הָיָה מַאֲוִיל לְהַזְכִּימָה קָרְבָּה אֶת בְּנֵנו נַחֲמָן [אַפְ-עַל-פִּי שְׁבָכָל הַשָּׁנָה לֹא
הָיָה מוֹכִימָה אָוֹתוֹ כָּל-כֵּד] וּלְדָחַפּוּ בֵּין הַפְּכָבָות וְהַשְּׁאָפָעִים [וְהָאָרוֹנּוֹת] כְּדִי
לְעֹזֶר "הַיּוֹם נָקַם בְּלִפְנֵי וְשַׁנְתַּי גָּאֹלִי בְּאָה" הַמּוֹבָא בְּהַתּוֹרָה מ"ב לְקֹוטִי תְּנִינָא
עַיִן שֶׁם. וּכְنַיְנָה בְּמִדְתַּת הַדִּין וּמוֹכִיחַ מִבְּדִיקַת חַמֵּץ עַד אַחֲרַ שְׁרָפַת חַמֵּץ,
שָׁאָוֶן צְרִיכִין לְכַעַר חַמֵּץ מַהֲלֵב וּכְיָ) וְגַם בְּגַנְתָּה הָיָה אֶוּ בְּהַבְּרָכָה עַל חַמֵּץ
הָיָה (הָעָרְלִים) לְכַעַר מְרַשּׁוֹתָו.

ימין התכלאות

תקה

וְחַרְצָעִים נְבָהָלוּ אֹו מְפִנֵּיו וּמְקוֹלָוּ וּבְקַשְׁוֹ מֵאַתָּה שָׁגֶם
בְּכָל הַבָּיִת יַבְדֵּק וַיַּעֲשֶׂה מֵה שְׁזַרְוִיד בְּרַצְנוֹ.
וְאַחֲרַ-בָּקָד בַּעֲרָב פֶּסֶח בְּחַצּוֹת נִפְטָר מֵהֶם לְגַמְרִי, וְהַנֵּה
דָּרְכוֹ שֶׁל מִזְהָרְגָּת זַיְל בְּסִירָר לִיל פֶּסֶח הַיְהָ נֹרָא מַאֲדָר
בְּהַתְּלָבּוֹת עַצּוֹם, וְהַיְהָ יוֹשֵׁב לְגַמְרִי עַל הַמְּפָה וּפְנֵיו אֶל
הַקִּיר, וְהַיְהָ אָוֹמֵר הַמְּגָדָה בְּקוֹל רָם (וּכְמוֹאָבְסִימָן כ' לְקוֹמָן)
וּבְהַשְּׁתְּפּוֹכּוֹת הַגְּפָשׁ וּבְהַתְּעוֹרוֹת שָׁאיָן לְשָׁעֵר בְּנֵנוֹן שֶׁלֹּו
(הַדְּרוּעָן לְאַנְגָּשׁ) וּבֵן עַשְׂהָה עַד "שְׁלַחַן עֹרֶךְ", וְאֹו יַשְׁבֵּעַ עַם כָּל
בְּנֵי בֵּיתוֹ נִכְדִּיו, וְגַם ר' שְׁמֻעָלָקִי בֶן חֹרְגָּנוֹ הַיְהָ אַצְלוֹ,
וְדִבְרָו אֹו אַלְיוֹ מַעֲנִין הַנְּפָשִׁים וְהַגָּאֵלה שַׁעַשְׂה לֹא הַשֵּׁם
יִתְּבָרֵךְ, בַּיְנַפְּטוֹר מִחְרָצָעִים שְׁחַעְמִידָו הַמְּתַנְגָּדִים וּכְוֹ,
וְהַקְפִּיד עַלְיָהָם וְאָמֵר עַכְשָׁו בָּזְמָן עַת רְצֹונָךְ וְשָׁבֵל אֶחָד
וְאֶחָד בְּמַה גִּיעָזָות וּמִרְחָות הַיְהָ לֹא לְבִירָה חַמִּין וְעַל
הַמִּזְוֹת הַשִּׁכִּים לְפֶסֶח, וּבְמַה מָעוֹת בָּזְבוֹן עַל זֶה, אָסּוֹר
לְדִבָּר עַלְיָהָם חַס וּשְׁלוֹם, הַלְאָהֶם אַחֲנָנוּ (וּבְזֹואָה יְהָא לָהֶם תְּקוֹן
וְאַנְחָנוּ נִצְטָרָה לְחַפֵּשׁ בְּשִׁבְילָם תְּקוֹנִים). וְאַחֲרַ-בָּקָד בָּגָמָר הַסִּירָר הַיְנוֹ
בְּרִכְבָּת הַמּוֹזֵן הַלְלָא נִשְׁמַת, הַסִּבְבָּעָז פָּעָם פְּנֵיו אֶל הַקִּיר,
וְעֹרֶךְ אֶת הַסִּירָר בְּהַתְּלָבּוֹת נִפְלָא וּבְהַתְּעוֹרוֹת שָׁאיָן
בְּמוֹהוּ בְּנֵנוֹן הַדְּרוּעָן עַל נִשְׁמַת, עַד גַּמְרֵה הַסִּירָר.

מה נספר ה' אהרן ליפא זעקי ל'ה' אברהם ז"

בזמן שהיה דר עוד רבנו ז"ל בברסלב, אמר פתאם לה' נתן ול' נפתלי שיעשו דברם למעו'בו על ציון הבעש"ט ז"ל, עם דברם בשם יהוי מקודם בברדייטשוב אצל הרב ר' לוי יצחק ז"ל. וכן עשו, ובארב שבת באו לברדייטשוב ותקף החלו לקבל פניו הרב. כשהראהו אותו הרב ז"ל אמר להם שלא נעים לו בעית ביאתם אליו מושום שהזקן בא לשבת אצלו.

מיד הבינו להשתמט תכוף מפניו בשבייל שלא נgor עליהם לנסע מבראדייטשוב, ולא התראו לפניו עד לפנות ערבות, כשהבאו אליו בשעה אחרונה, כשהראהו אותם אמר להם: אתם עוד פה לא עזקתם את ברדייטשוב? אמרו לו: ואיך אפשר לנסע מפה שלא להיות אציכם על שבת. והרב ז"ל היה מבבר מאור את הר' נתן ז"ל, שדרפו היה להאריך מאד בתפלתו, ודרך אנשי ברדייטשוב היה להחפות עד גמרו התפללה ולומר לו "גיט שבת" בנהוג, ובשבת זו

ימי התכלאות

תקו

בשניהם התפללה והסיר את המושגים מעל עיניו ולא ראה תקופה את מורה נית ויל שאל "ויאי איז נתלה?" ובמועד זה היה גם הוקן בשהגיע זמן הסעודה לא ישב הר' נתן והר' נפתלי ויל אצל השלחן עד שראו שישב הוקן על מקומו או בחרו את מקומם אחר בוגר הוקן ואחר מצדו בCARDI שם יפתח הוקן את פיו לעמוד בוגריו ולהזכיר בכל און CARDI לקיים מאמר חוויל לא תעמד על דם רעה.

ובשעת הסעודה בשהגישו צלחותין יין על השלחן או לקח הרבה ויל את האצלחות ונתן להר' נתן ויל שהוא יחלק להمسבים. מובן ממי לא שאי אפשר היה להוקן לפער את פיו בכל השלישי סעודות, וכן עבר השבת בשתייה שני הצדדים, אמנים ביום ראשון בפרק נכנס הוקן לרבר ויל וספר לפניו ששמע שמגדל חشك רבנו ויל שאנשיו יתפללו בהתלהבות, התיר להם שתית יין שורי קדם התפללה, וזה היה בקובלנה לפני הר' ויל והליך לו.

אחר-כך בישבו ונכנסו הר' נתן והר' נפתלי ויל לרבר ויל ספר להם הרבה דבר ויל קובלנה הניל בלא שם. על זה לא ענו דבר, והר' נפתלי שהיה מעט כפין תפם בירוי את שתי פאותיו של מלבוש הרבה ושניהם התחלו

ימין התקלות

לركע ברגליהם וצעקו: "רבינו! רבינו! איר אויך? איר זאלט איזאָלכען זאנין?" [רבינו! רבינו! גם אתם? שאמם תאממו בזאת?!], מזה הבין שפליה נשגבה בעיניהם שהוא יוציא שמע שקר בזיה, אמר להם: לא! סערדצע, לא אני אומר, הוא אומר זאת.

בזה אנו רואים נבואת רבנו ז"ל, ולאו לא שלח את הר' נתן והר' נפתלי ז"ל, מי יודע מה היה עם היהת הזקון לבדו בברדייטשוב. בשגשוג מברדייטשוב אמר הרב ז"ל לאנשיו על הר' נתן והר' נפתלי ז"ל, שלא ראה חסידים אוחים את רבם במויהם. והזקון בשהור מברדייטשוב לביתו אחר מעשה זו, היה אצל אחד מנערמירוב, בששאל את האיש מאייה מקום הוא, והשיב לו מנערמירוב, אמר לו אצלכם בנערמירוב יש מגני ארץ ובוינטו היה על הר' נתן והר' נפתלי ז"ל. זו את ספרו לפניו רבנו ז"ל, ואמר ר' אברהם שפוה צדק, קבלת אנ"ש שפה שמופר בהתורה "תקעו אמוני" אודות "מגני ארץ" שכונת רבנו ז"ל היה עקר על מוחנן", שבספריו מחק ומшиб נפשות הנפולות והחלושים בשבעה משייב טעם.

פְּרִיּוֹן

נִיחַ יָדָיו עַל הַמְעֻות וַיֹּאמֶר:

מְעוֹת, וְאֵת הַיקּוֹם אֲשֶׁר בְּרֶגֶלְיכֶם, צִדְקָה
יִקְרָאָהוּ לְרֶגֶלְךָ, צִדְקָה מְלָכָותָ קָהִישָׁא, דִינָא
הַמְלָכָותָ דִינָא. שְׁרֵשׁ הַדְּינִים בְּיִנָה, אֲנִי בְּיִנָה לִי
גְבֹורָה, אֵין הַדִין נִמְתָק אֶלָא בְשָׁרְשׁוֹ. שֶׁלֶשׁ
יָדִים בְּבִנָה: יָד הַגְּדוֹלָה, יָד הַחֲזָקָה, יָד הַרְמָה.
שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים יָד גִּימְטְרִיא שֵׁם שֶׁל מַבָּב. מַבָּב
שְׁבִיצִירָה: שֵׁם שֶׁל אָנָא בְכָתָה. מַבָּב שְׁבָבְרִיאָה:
שְׁנִי פְּעָמִים אֲקִי"ק. מַבָּב שְׁבָאָצִילּוֹת: הָנוּ"ה וְפָשּׁוֹטָה,
בְּמַלוֹאָו, וּמַלוֹי דְמָלוֹי:

יְהִי רְצֽוֹן מִלְפְנֵיךְ שִׁימְתָקָו הַדְּינִים וְהַגְּבוּרוֹת
חַקְשּׁוֹת מַעַל (פלוני בן פלונית) עַל-יְדֵי פֶלֶא עַלְיוֹן
שַׁהְוָא חַסְדִים גָדוֹלִים וּרְחַמִים גָמוֹרים וּפְשׁוּטוֹת
שְׁאֵין בּוֹ תַעֲרַבְתָ דִין בָּלֶל, אָמֵן:

פְּרִיּוֹן הוּא הַמְתַקֵת הַדְּינִים וּהוּא מוֹשִׁיעַ מִכָּל הַצְרוֹת, כִּי עַקְרָב הַרְפּוֹאָה
עַל-יְדֵי פְּרִיּוֹן הוּקָא, כִּי "נוֹרֵפָא רִרְפָּא" (עם שְׂתֵי הַתְּבּוֹת) מִסְפָר "פְּרִיּוֹן
גַּפְשׁ". (לקוּם ח'ב, נ)

לְכָל מַאֲן דִּבְעֵי

כָּל מִטְרָתֵנוּ בְהִדְפֶּתֶת הַסְּפָרִים
הַקָּדוֹשִׁים הִיא לְקִים אֶת צִוָּאת
מוֹתָרְנָת זֶצְלָה, שְׁצָוָה קָדָם
הַסְּפָתְלָקוֹתּוּ "יִפּוֹצֹו מַעֲינָתִיךְ
חוֹצָה".

הַסְּפָר מִחְוָلָק בְּחִנָּם וּהַרְשָׁוֹת
גְּתוֹנָה לְכָל מֵשְׁבְּרַצּוֹנוּ לְהִדְפִּים
קָטָעִים מִסְּפָר זה בְּכָל לִשׁוֹן
שַׁהֲוָא בְּכָל מִדִּינָה וּמִדִּינָה, וְאֵין
רִשּׁוֹת לְאַפְּ אַחֲד לְאֹסְרוֹ אֶלָּא
אֲדִרְבָּה, "יִגְדִּיל תֹּרָה וַיִּאָדֵיר".